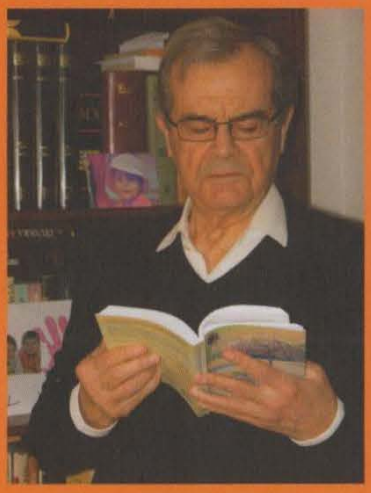
Dumitru Popescu

ARTEMIS
sau
uzurparea sentimentului

roman

– Dar spune-mi, îl sondă Artemis. Abia astăzi te-ai lămurit cu Veșmințeanu? Acuma ți-ai dat seama că joacă teatru?

– Teatrul e consubstanțial politicii. Toți politicienii sunt histrioni.

– Da, dar el joacă rolul marelui boier valah abia întors de la Paris ca să emancipeze Principatele Române. Al animatorului pașoptist.

– Vetust.

– Buba e că nici nu-l simte cu adevărat. Dacă ar fi un apucat al acestei idei, un nebun pasional, aș admite. Orice, dar să fie adevărat. Să vină din suflet. Un sentiment veritabil, complet! Dar lumea de azi nu mai trăiește nici o pasiune adevărată, cu excepția celei pentru bani. Nu e asta drama noastră, Pichi?

Și-l privi puțin ironic, neuitând să-i aducă mereu aminte că s-a convertit la intimitatea amicală cerută.

Se hotărâră să se oprească la taverna de pe Eminescu. Din farafastâcurile lui Veșmi nu luaseră decât vreo câțiva dumicați.

editura rao

ISBN 978-606-609-442-9

9 786066 094429

www.rao.ro
www.raobooks.com

biblioteca rao

Dumitru Popescu

ARTEMIS
sau
uzurparea sentimentului

roman

editura rao

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
POPESCU, DUMITRU
Artemis sau uzurparea sentimentului / Dumitru Popescu; –
Bucureşti : Editura RAO, 2013
ISBN 978-606-609-442-9

821.135.1-31

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

DUMITRU POPESCU
Artemis sau uzurparea sentimentului

© Editura RAO, 2013

Ilustraţia copertei:
Mihu Vulcănescu

2013

ISBN 978-606-609-442-9

Capitolul unu

Veşminţeanu asculta, cu agenda deschisă pe biroul de lemn întunecat, în care nu nota nimic, deşi Mont Blancul butucănos, de ebonită neagră, ţinut între degete, sta gata să intre în funcţiune.

De cealaltă parte a biroului, balansându-şi pe genunchi blocnotesul, trimisul postului de televiziune naţional citea cu o deplasată pedanterie întrebările banale pe care urma să i le pună liderului politic într-un proiectat interviu. Îl supraveghea îndeaproape, de pe scaunul din faţa lui, cu un strunit aer mefient, directorul cotidianului neoficial al partidului, aşteptând momentul când situaţia i-ar fi impus să intervină. După ce lectura fu încheiată, Veşminţeanu închise stiloul şi-l înfipse în suportul mobil de pe birou, ceea ce dădea de înţeles că nu are observaţii de fond.

– Mda! confirmă, părând totuşi că mai reflectează. În mare corespunde tematicii discutate. Nu, Gelule? i se adresă directorului de ziar.

Nu părea nici încântat, nici decepţionat. Nu sugera că l-ar mai bântui alte idei, că ar dori un orizont mai larg proiectatului dialog.

– Aşa e, se pronunţă Gheorghe Viziru, directorul de cotidian, cu oarecare indulgenţă, cred că e corect. În faza aceasta, când pentru prima dată se flutură ideea candidaturii dumneavoastră, ceea ce se marchează aici mi se pare suficient. Sigur, putem discuta stilul. După părerea mea, s-ar fi cerut mai multă vervă, dar nu mă

îndoiesc că intervievatul va suplini lacuna. Poate e chiar bine să existe un contrast între...

– Eşti din branşă, vezi lucrurile cu alţi ochi... E un stil reţinut, dar nu uita că e televiziune de stat. Şi apoi, nici nu mi-ar plăcea să facem giumbuşlucuri.

Redactorul zâmbi, cu o nuanţă sarcastică spre Viziru şi alta de simpatie recunoscătoare spre Veşminţeanu. La semnalul dat de lider prin închiderea zgomotoasă a agendei de piele cu marginile aurite, se ridicară toţi în picioare. Pe măsuţa din faţa biroului rămâneau neatinse ceştile cu cafea şi paharele cu oranjadă. Redactorul, în costum de oraş, îşi plimbă privirile pe pereţii cabinetului decoraţi, într-o neorânduială descurajatoare, cu fotografii de diferite mărimi, ilustrând viaţa publică a preşedintelui partidului de centru, ca şi aspecte ale existenţei sale în calitate de entitate umană multilaterală.

– Sugestiv! comentă redactorul, fără să specifice în ce sens, convins că subiectul era bătătorit.

Făcu un gest din care reieşea că vrea să-şi ia rămas-bun, dar Veşminţeanu se arătă dornic să-l conducă. Traversară alene toţi trei lunga încăpere. La un moment dat, redactorul se opri totuşi în faţa unei poze. Veşminţeanu se afla acolo într-un grup pestriţ, evident multinaţional, în faţa Papei de la Roma. Musafirul luă o mină întrebătoare, abţinându-se însă să manifeste vreo curiozitate expresă. Mai descoperi alături o imagine în care liderului român, întovărăşit de alţi doi, trei colegi, îi zâmbea fostul preşedinte sud-african Nelson Mandela.

– Frumoase amintiri, consemnă redactorul până la urmă.

Ieşiră pe culoarul central al clădirii şi apoi pe uşa mare de sticlă şi fier forjat, de unde începea scara de marmură a sediului. Priviră strada umbrită de coroanele teilor şi ale castanilor, parcă total desprinşi acum de ţelul întâlnirii, dar viitorul intervievat îi readuse la punctul de plecare.

– Ştiţi ce lipseşte totuşi în această tematică, pe care eu o concep inaugurală? Cultura. Nu vi se pare? Nu ceva complicat, firește. Şi în niciun caz ca idee „generală" sau „exhaustivă". Mai degrabă în genul: „Ştiu că sunteţi mare amator de poezie. Ce poet român din lirica nouă vă reţine atenţia?" Nu? Ar pigmenta expunerea şi ar deschide o fereastră spre alt peisaj. Oamenii încep să fie sătui de politică.

– Nicio problemă! îi veni redactorul în întâmpinare.

Scoase repede blocnotesul şi înscrise expresia folosită de Veşminţeanu. După care îşi strânseră mâinile, liderul reîntorcându-se în cabinet, urmat de directorul de cotidian. Nu se mai aşezară, politicianul antrenându-l pe celălalt într-o lejeră promenadă prin mijlocul încăperii.

– Nu? puse capăt Veşminţeanu tăcerii, ca o concluzie la gândurile sale neexprimate. Apoi: Îmi recomanzi un poet tânăr, original? Dintre cunoştinţele tale. Sau din alte cercuri. Înţelegi, n-aş vrea ceva care să-mi pună în lumină proastă gusturile literare. Dar nici ceva care să mă plaseze printre conformişti, printre sclerozaţi. Şi râse. Adică... ceva între... Ambiguu, dar îndrăzneţ.

– Neoclasic, neoromantic, postmodern? îşi dădu importanţă ziaristul.

– În devenire. Mi-ar conveni un băiat straniu, un nume care să şocheze, dar şi să se confirme, înţelegi? Marele sofisticat în embrion...

– Am un tânăr în sensul acesta. Colaborează la mine. A publicat vreo trei plachete bine primite de elitişti. Scrie şi cronici, eseuri... Inteligent, cam introvertit, uneori ciudat de-a binelea. Semnează Artemis. Acesta e chiar numele lui. Cu timpul se va vorbi, cred, despre el.

– Pune te rog pe hârtie o scurtă caracterizare. Şi dă-mi una din plachete, ultima, să zicem. Să le am în seara asta.

După consumarea „evenimentului", Veşminţeanu deveni obiectul elogiilor colegilor de partid, ca de obicei când ieşea în public şi

recolta, după opinia lor, avantaje pentru formaţiunea politică. Nu-l mai satisfăcea însă această mecanică solidarizare partizană – pe opinia unora dintre colegi nici nu punea preţ, chiar dacă ar fi fost sigur că e sinceră. Pe cei nu de tot lipsiţi de spirit de observaţie şi fler îi suspecta de fanfaronadă. Îl chemă pe Aristide, secretarul general al partidului, un avocat jovial, cu verb glisant, adesea incontinent, trădând superficialitate, dar pe sagacitatea căruia credea că poate conta, când această calitate se reclama în mod expres. Îi ceru să facă un sondaj prin câteva medii – oameni de afaceri, personalităţi de la ambele capete ale eşichierului politic, militanţi sindicali etc. Ceva similar îi pretinse şi lui Viziru, pe care îl folosea în calitate de consilier personal de presă, de la el aşteptând informaţii despre cercurile intelectuale – cu precădere scriitori şi ziarişti.

Se întâlni cu „raportorii" la sfârşitul programului, în cabinet.

– De-acum va fi foarte important pentru noi să luăm pulsul opiniei publice după asemenea pronunţări. Ca să le numesc aşa... Şi nu otova. Diferenţiat, pe categorii. Mai ales corect, exact. Exact *la sânge*, dacă vreţi. Să nu ne îmbătăm cu apă chioară. Sondăm realitatea şi o înregistrăm matematic.

Veşminţeanu intrase în discursul său sec, apăsat şi egal, de şedinţă, când îi plăcea să sugereze precizia gândirii de robot performant, în care nu există nicio fisură de subiectivitate, nicio eroare de interpretare, nicio ambiguitate sau şovăială. Vorbea cu tot aparatul bucal, forţându-şi buzele să pună în evidenţă impecabilele sale coroane dentare, parcă mai lungi şi mai îndesate decât la majoritatea oamenilor. Afirmaţiile emise astfel căpătau o rezonanţă de verdict ştiinţific, depersonalizându-se, curăţându-se de orice imperfecţiune umană. Vorbea mai ales din dinţi, aceştia strălucind incisiv şi intolerant, mergând până la sadism, dacă adevărurile ar fi cerut-o. Apoi zâmbi, încă transportat, dar evident dispus să se umanizeze, punându-şi altcum în valoare dantura, şi anume

pe o porțiune restrânsă, unde ferocitatea ideatică se transforma în virilitate amicală, îngăduitoare.

Aristide se conformă invitației pe care i-o adresa președintele prin acea consacrată mișcare a capului și a ochilor, tot atât de fină și expresivă ca și plesnetul ușor al vârfului biciului dresorilor de cai, în manej, la reprezentațiile de gală. Confirmă ideea șefului, amintind în treacăt ce amorf e uneori receptat, în sediul lor, ecoul public. Chiar așa, otova, globalizat, cum zisese șeful. Apoi intră în subiect. Firește că atât presa, cât și mediul politic se așteptau ca președintele partidului de centru să candideze la președinția țării. Nu se știa însă când și în ce manieră își va face cunoscute intențiile,

– A surprins stilul nonșalant, puțin evaziv, aproape umoristic, impresia că ai lăsat, chipurile, să-ți scape vestea. Unii văd aici o subtilitate, alții o nesiguranță. Ca și când sprijinul partidului nu ți-ar fi suficient și ai mai aștepta intrarea în joc a altor factori, pe care nu poți conta deocamdată. La auzul acestei dileme ivite în opinia publică, Vești nțeanu își dezveli din nou, bine proporționată, podoaba dentară intactă. Îl amuza perspicacitatea celor pe care îi sondase Aristide, dar nu comentă faptul în niciun fel. După părerea lui Aristide, ideea că partidul nu ar fi un sprijin suficient în această mare cursă politică, deși o găsea corectă, nu putea fi lăsată să se sedimenteze.

– Da, trebuie combătută, acceptă liderul, îndreptându-și privirile către Viziru, dar fără a eclipsa sugestia, dimpotrivă, amplificând-o. În fapt, eu exprim o gamă mult mai largă de aspirații și interese decât reprezintă partidul. Aceasta va fi tema, aparent subsidiară, dar în fond principală, a campaniei mele electorale, și pe care în niciun caz nu o vom explicita ca vector al strategiei candidaturii. Să-i lăsăm pe concurenți să se identifice până la contopire cu partidele lor, din care niciunul nu întrunește majoritatea electoratului. Dar acum mă interesează cum au reacționat marile segmente ale societății.

Aristide nu-şi putea păstra mult timp calmul politicianului de birou, spiritul metodic şi reflexiv. Nu ştia să-şi dozeze materialul de discuţie astfel încât să aibă mereu un as în mânecă. Nici pe scaun nu reuşea să stea liniştit, cu toate că scaunul este pentru cozeurii experimentaţi, ca şi pentru negociatorii de profesie, un mic buncăr, o turelă mobilă din care se poate trage în toate direcţiile. Luă pe rând segmentele, cum îi recomandase şeful, deşi ar fi fost tentat să-şi verse dintr-odată pălăria cu surprize. Se ridica din când în când în picioare, cu pretexte minore, şi acelea presupuse – ca să-şi aranjeze haina, de pildă, să-şi mute scaunul de pe o cută a covorului sau, neputându-şi masca nervozitatea intrinsecă, să aranjeze ceva pe biroul şefului, un obiect plasat nefiresc, un ziar vechi împăturit şi uitat într-un colţ. Ochii negri, strălucitori, îi jucau în cap ca nişte bile vii în fugă pe un jgheab alunecos, buzele îi săltau pe dinţii din faţă, între cea de sus şi nările fremătânde adunându-se bobiţe de sudoare pe care le întindea cu degetele răşchirate lăsând pielea feţei lucie. Începu cu politicienii. Pe ei îi frapase felul cum definise Veşminţeanu poziţia de centru, aria doctrinară, mai ales socială şi filosofică a partidului. Îi neliniştea o presupusă tendinţă de a-şi însuşi câte ceva, fără a recunoaşte făţiş, atât din perimetrul dreptei, cât şi din cel al stângii. Deocamdată nu invocau pericolul sustragerii unor porţiuni de electorat de la cele două partide mari, ci ideea de contradicţie în profilul centrului, oarecum redesenat în interviu. Era clar că nu se vor putea evita unele confruntări şi că partidul trebuie să se pregătească de o abordare făţişă a problemei. El, Aristide, credea că într-adevăr a venit momentul unei redimensionări a rolului partidului în societate. Fusese firesc să debuteze pe un areal restrâns, pentru ca în faza de început să nu dea impresia că incomodează pe cineva, că dublează alte formaţiuni, dar nu se puteau mulţumi la nesfârşit cu fâşia îngustă pe care ceilalţi îi

înghesuiau. Sigur că nu era nicio contradicție, era lupta pentru spațiu vital în politică etc. etc.

Veșminteanu arbora acum expresia lui de sfinx impenetrabil.

– E o copilărie, zise, oprind fluxul grimaselor secretarului general, care ba zâmbea șolticar, evocând tactica lor înșelătoare în lansarea pe piață, ba se crispa sarcastic atunci când dădea pe față temerile adversarilor. Efectiv, o gândire infantilă, repetă liderul. Poate măsura cineva cu metrul porțiunile sociale pe care își exercită partidele înrâurirea? S-au dat acte de proprietate în care scrie: voi ăștia, de aici până aici, voi ăștilalți, de aici până dincolo? Ca pe un câmp însorit, decretă el, partidele își proiectează umbra asupra teritoriului electoral în funcție de inspirația lor tematică. Esențial este cum înțelegi nevoile sociale în poziția, atât de nestatornică, a segmentelor. La un moment dat e posibil ca toate partidele să-și concentreze ofertele în aceleași zone sociale. Electoratul va opta pentru cea mai bună. S-a dus vremea când un partid miza de la naștere până la moarte pe una și aceeași clasă, pe o singură componentă a electoratului. Ia să mai terminăm cu prostiile astea! Ne adresăm toți aceluiași popor și poporul îi alege pe cei mai buni. Nu are nimeni niciun monopol.

– Vrei să le spui chiar așa? se hlizi Aristide, nu imputativ sau șovăielnic, ci ca un coautor, ca un complice la o „lovitură", poate nu în spiritul fairplay-ului politic, dar a naibii de promițătoare.

– Va veni și momentul acela.

Parcă mai vru să spună ceva, dar îi sună mobilul. Se părea că cineva îl solicita într-o chestiune mai complicată și-l rugă pe interlocutor să revină peste o oră. Apoi, cu aerul că începe să intre sub presiunea timpului – se întinseseră prea mult asupra unor idei generale – îi ceru lui Aristide „să sistematizeze și să concentreze". Află astfel că, la rândul lor, oamenii de afaceri comentau favorabil interviul. Erau mulțumiți de imaginea „civilizată" a capitalismului

avansată de Veşminţeanu, nu doar ca aspiraţie, ci şi ca realitate în devenire.

– I-au tuşat în special referirile tale la puternicul detaşament de tineri, cu înaltă calificare, pătruns în băncile şi firmele româneşti de bază. Specialiştii poliglo ţi, cu studii manageriale în străinătate, mulţi abia în al treilea deceniu de viaţă şi deja iniţiaţi în practica occidentală, li se pare cea mai tare şi convingătoare reclamă. Şi-au dat seama că nici ei înşişi, oamenii de afaceri, nu ştiu să exploateze acest atu. În ceea ce priveşte clasa de mijloc şi sindicatele, acestea se arată mai rezervate, dar şi ele au reţinut ceva, şi anume conturarea unei căi moderne de emancipare a societăţii româneşti. E vorba de paragraful referitor la profilarea noastră în specialităţi noi, de perspectivă. Oamenii se întreabă însă, cu ce instrumente...

– Prin reforma şcolară, n-au reţinut?

– Punctul acesta li s-a părut nesatisfăcător.

– Mda, mormăi Veşminţeanu urmărind dezaprobator neastâmpărul lui Aristide, care se dusese în spatele scaunului şi rămăsese în picioare sprijininu-şi palmele de spătar, ca un orator la tribună.

De obicei îl amuza această mobilitate nervoasă, dar uneori secretarul general întrecea măsura. Totuşi, făcuse treabă bună, selectase şi sintetizase ecourile, nu putea decât să-i mulţumească. Se ridică şi sub pretextul că-i transmite ceva confidenţial – îi vorbi la ureche un timp – îl conduse la uşă. Reveni cu pas molcom, legănându-şi trupul masiv de atlet ieşit din formă, dar impozant, când pe un picior, când pe altul. Haina subţire îi cădea în falduri discrete peste şoldurile lăţite, ascunzându-le, salvând o armonie fizică menţinută doar ca iluzie. Înainte de a se reaşeza întrebă:

– Vrei să bei ceva, Gelule? şi, prin insistenţa tăcerii îngrămădită după aceste cuvinte, atrase privirile ziaristului.

– Mănânci calule ovăz? zâmbi acesta leneş, fără veselie. Chipul lui slab, colţuros, încadrat de perciuni şi de o barbă ruginită, pătată

cu nicotină, nu era lipsit de expresivitate, dar era rigid. Nici fizionomia, nici vocea nu ofereau nuanțe, condamnându-l să rămână o apariție neelocventă, impunându-se doar printr-o energie rugoasă, care-l făcea cam dizgrațios. Veșmînteanu deschise cu cheia o ușiță din corpul bibliotecii aflate în spatele biroului și scoase un clondir pătrat de cristal, cu dop prismatic, și două pahare grele cu tăietură rudimentară. Turnă generos din lichidul cu strălucire prețioasă de chihlimbar vechi și ciocni cu ziaristul. Gustară, mijindu-și ochii, apoi, de parcă s-ar fi supus unui ritual împământenit, luară câte o înghițitură zdravănă pe care o striviră, cu un vag fior metafizic, în cavitatea palatină, ca pe o uncie de aur fierbinte într-o ștanță de emblemă heraldică.

– Vechi al naibii! exclamă Viziru. De prin cine știe ce mucegăite hrube scoțiene. Puse paharul jos și fără să schimbe nici tonul, nici umoarea, intră în subiect. A fost inspirată ideea cu Artemis. S-a prizat la proporții pe care nu le-aș fi bănuit. Ziariștii – am stat ieri de vorbă la Asociație – au fost încântați de fraza despre a patra putere, cea chemată să treacă societatea prin sita critică a eticii civice și a obiectivității suprapolitice. Ei au luat partea cu Artemis sub beneficiul de inventar – ce să facem, nu prea avem timp să citim poezie – dar făcând abstracție de valoarea artistică, pe care nu o cunosc, și poate cu atât mai mult de aceea, au deschis ochii mari și au ciulit urechile. Un lider politic citește poezie? În fața presei astăzi nu mai contează erudiția – știm și noi că ea nu circulă sub reflectoare, ci prin unghere discrete; ziariștii au trecut evenimentul în planul culturii propagandistice a politicianului. La scriitori însă – am fost pe la Uniune, am stat acolo câteva ore – ideea cu Artemis a făcut valuri. Laitmotivul: „Uite, domnule! Politician cu gust artistic. Lider de partid care frecventează templul muzelor!" Chiar dacă Artemis ar fi fost discutabil ca poet – dar nu e cazul, la Uniune e cotat, câțiva critici pun speranțe în el – scriitorii

tot v-ar fi aplaudat. Ar fi spus: „Asta îi place lui, important e că gustă lirica, şi încă cea neoficială". Dar acum mai adaugă: „Îi place ce e bun. Sub asemenea auguri s-ar putea reconsidera politica". În plus, băiatului i-au crescut acţiunile. O să vă fie recunoscător şi fiindcă îl citiţi, şi fiindcă îl promovaţi public. Vorbind, Viziru încerca să surprindă pe chipul bărbătesc, hotărât al liderului, satisfacţia confirmării abilităţii şi flerului lui de politician cu vocaţie. Dar figura acestuia rămânea impasibilă, dacă nu trăda chiar, în anumite momente, o stare de nemulţumire, ca atunci când ai mâncat, de foame, ceva puţin alterat. Mai sorbiră din licoarea aurie plină de miresme neidentificabile. Părea absorbit de ceva din interiorul lui. Când ziaristul îşi încheie elogiul, politicianul întinse mâna şi luă de jos, dintr-un mic raft al biroului, placheta poetului.

– Nu sunt bucuros, spuse, că m-am folosit de poezia lui înainte de a o citi. N-am avut timp. Am putut-o răsfoi abia aseară, târziu. Şi m-a prins. Dar nu asta e chestiunea. Luăm uneori numele Domnului în deşert. Înţelegi ce vreau să spun, vorbim de idei, de ştiinţă şi artă, de opere ale spiritului, nu pentru că le-am preţui şi ne-am hrăni din ele, ci ca să facem impresie. Într-un fel, ceea ce spun e valabil şi pentru voi, ziarişti. Manipulăm valorile ca pe o recuzită, nu ne îmbogăţim cu ele. Or, aici e adunată chintesenţă. Inteligenţă, talent, efort de descifrare a lucrurilor pe care altfel le percepem amorf. Artiştii văd dincolo de banalitatea bătătorită.

Uite, am făcut un semn aici. Am să-ţi citesc.

Ironizata faţadă

În estetica viului
cel mai generos este învelişul,
nu mecanismul determinant.
Forma, culoarea, netezimea, expresia –

ele ne exaltă
şi fac să vibreze membrana senzitivă,
trezind din ascunzişuri şarpele beatitudinii –
reptila cea mai nesăţioasă şi plină de capricii.
Dacă te hazardezi dincolo de aparenţe
dai de o baltă roşie
greţos de vâscoasă,
de vintre cleioase, urât mirositoare
şi de oseminte umede,
gata îmbăloşate de limba viitoarei vermine.
Nici urmă pe-acolo de transcendental!
Prin suflete vizibilitatea e şi mai mică,
aproape de zero,
iar de pipăit, ce?
Trena duioşiei,
fumul alienărilor geniale?
Dacă există, tot pe afară sclipesc.
Mai sunt marile ninsori de mister
căzute din nemărginire,
când se aude muzica sferelor
iar pământul şi cerul, vrăjite,
chiar plâng.
Acestea trezesc al doilea şarpe mare –
melancolicul, angoasatul, letalul!
Dar cât venin scuipă
balaurul magic!

Nu căutaţi estetica
în spatele ironizatei faţade,
acolo sălăşluieşte viul primitiv,
acelaşi din supa oceanică primordială.
Şi nici în apele halucinante ale cugetului –
unde se aud plescăind dezordonat

cozile vechilor monştri în somnolenţă.
Bălăciţi-vă în estetica formală,
nepăsător pieritoare,
a învelişurilor!
În inefabila ei perfecţiune efemeră,
singura desfătare
a înfometaţilor
de concretul nepipăibil al absolutului.

– Spune, destul de simplu, în aparenţă, ceva fundamental. O dramă neconştientizată. Pentru asemenea mai mici sau mai mari revelaţii trebuie să cauţi prin volume de poezie, de proză, prin galerii de artă, prin sălile de teatru şi concerte.

– Aveţi o formaţie pozitivistă, sunteţi inginer, se miră ziaristul.

Sugera că nu înţelege cum un politician cu atare profil citeşte poezia chiar pentru... poezie. El făcuse umanul, absolvise jurnalistica, şi tot nu se simţea prea atras de inefabil. Citea lirica nu pentru misterul ei – altfel spus nu luând-o prea în serios – ci ca să nu piardă o anumită lejeritate a expresiei, aflată dincolo de stereotipia limbajului profesional.

– Nu-ţi face iluzii, zâmbi sarcastic liderul, n-am fost niciodată mare amator de poezie. Dar la lectura tânărului poet m-am mirat. Am meditat, descoperind ce pierd ignorând acest gen de comunicare. Nu ştiu dacă poezia pe care am citit-o acum reprezintă ceva; poate la lectura maeştrilor să fiu mai cucerit, dar e posibil şi contrariul. Poate acest ton frust are mai mare rezonanţă în conştiinţa mea. Întoarse cartea şi privi fotografia portret, nu cu mult mai mare decât un timbru, a autorului, de pe ultima copertă. Mi se pare, aprecie el, că seamănă cu un intelectual hindus, de la Londra. În realitate, ce spune această fizionomie?

Pot să vi-l prezint... se oferi ziaristul şi se opri, simţindu-şi gura coclită, arsă de atâtea ţigări fumate în ziua scursă.

Firește. De altfel vom mai vorbi despre el. Spuneai că ar trebui să-mi poarte recunoştinţă. Mai degrabă eu lui, m-am folosit de opera sa fără să-i cer voie şi, după cum spui, având personal de câştigat. Apoi, observând ceva neobişnuit la ziarist. Văd că ai căzut pe gânduri. Reflectezi la micul poem?

Nu neapărat. M-a surprins însă unghiul dumneavoastră de abordare. Această sinceritate autocritică, absolut neobişnuită la politicienii care se respectă...

Verminţeanu râse scurt, cu o sonoritate limpede, efectiv fără gânduri ascunse.

- A, asta. Adică ai făcut ochii mari, la fel ca cei de la Uniunea Scriitorilor când au dat de opţiunile mele literare. Dragă, în meseriile noastre se cere multă flexibilitate. În campania care mă aşteaptă, sinceritatea autocritică, cum i-ai zis, e un ingredient picant. Derutează adversarii şi atrage simpatia celor nehotărâţi. Nu mă pot lăuda că sunt as în materie, dar, cum vezi, exersez. Te-am ţinut prea mult, nu? Ai şi tu socotelile tale, şi începu să se ridice lent ca să-i dea timp şi interlocutorului să se înscrie în aceeaşi tendinţă. Mai îmi laşi volumaşul, nu? O să pun să caute şi restul tipăriturilor lui.

Ieşi cu ziaristul din clădire, fiind întâmpinat de cei doi bodyguarzi. Se oferi să-l ia pe Viziru cu maşina, dar acesta avea propriul mijloc de transport. Strada arăta pustie, doar ici-colo străluceau luminile gheretelor de pază ale unor instituţii private, refugiate, ca şi sediul centriştilor, în liniştitul colţ bucureştean.

Capitolul doi

Artemis avea de predat, mai exact de oferit revistei o cronichetă. Nu prea era mulţumit de exegeza sa, nu ştiuse de unde să apuce cartea recenzată, cu mare greutate îngrămădise povestioarele citite sub un semn unificator. Ţinuse totuşi s-o scrie şi s-o publice ca să atragă atenţia asupra unui talent ignorat. I se părea că acesta e fenomenul cel mai nociv în cultura românească postsocialistă – ignorarea talentelor, promovarea lejeră a imposturii, absenţa discernământului, o sufocantă şi exasperantă confuzie a valorilor (poate voită, cultivată). Redacţia se afla într-un cartier vechi, dar pentru el Bucureştii nu aveau secrete. E drept, frecventa publicaţia respectivă de mai mult timp (o dată la două săptămâni), dar şi dacă se ducea undeva pentru prima dată (pe unde înţărcase mutul iapa) nimerea dintr-un foc. Jongla cu autobuzele, tramvaiele şi metroul, ştia cum să străpungă pe jos zonele lipsite de mijloace de transport în comun. Parcă s-ar fi dat la fund într-o apă adâncă şi, călăuzit de instinct sau de misterioase semne de orientare, ieşea la suprafaţă exact la locul dorit.

Apăsă pe butonul care deschidea automat uşa de la intrare. Pătrunse în silenţiosul lăcaş unde revista ocupa două încăperi, una largă, cu cinci, şase măsuţe la care lucrau redactorii, şi una în formă pentagonală, pentru cei trei care alcătuiau comitetul de direcţie. Salută personalul redacţional operativ, căruia îi era cunoscut, dar primi răspuns, şi acela anemic, doar din partea unei tinere

îmbrăcate retro. Află că în cabinet era doamna pe care o căuta – redactoarea-şefă adjunctă care-i citea producţiile. După ce-şi scoase de pe umeri curelele ghiozdanului cu care obişnuia să străbată capitala, ciocăni şi intră. Doamna Burcă răspunse la salut şi-l privi cu mai multă bunăvoinţă ca de obicei. Îl pofti să ia loc, uitându-se cu reţinută dezaprobare spre ghiozdanul pe care Artemis şi-l puse la picioare (din spirit practic, pentru economie de gesturi la scoaterea diferitelor lucruri de care avea nevoie).

– Ai adus ceva? întrebă doamna aflată la un birou cu nimic mai presus decât cele din sala personalului operativ.

Artemis nu se grăbi să răspundă, aşteptând să vadă dacă nu i se mai adresează şi alte întrebări. Când se convinse că la atât se reducea curiozitatea persoanei, schiţă ceea ce s-ar fi putut numi un zâmbet de întâmpinare, care nu consta decât într-o mică schimonosire a buzelor, exprimând umorul său amical departe de a fi seducător. Poetul nu ştia cum se traduce pe dinafară starea lui de spirit, nici ea uşor de definit, expresia menită probabil, în intenţie, să stabilească un climat optim de comunicare cu preopinentul. Dacă ar fi fost informat, neîndoios s-ar fi gândit să opereze corecturi substanţiale în sistemul său semnalizator. Deşi în privinţa acestui cod al expresiilor faciale cu funcţie socială (dar şi intimă, de bună seamă) în care zâmbetul joacă un rol important, doamna Burcă nu stătea cu mult mai bine. În realitate, ea nici nu făcea uz de acest mijloc de comunicare şi asta dintr-un motiv care, înainte de a fi cercetat psihologic, sărea singur în ochi: îi lipsea instrumentul anatomic necesar, şi anume buzele. Doamna redactor-şef adjunct se născuse cu această carenţă şi, deloc lipsită de inteligenţă, îşi conştientizase defecţiunea, încercând să suplinească zâmbetul cu vorbele. Unele alese cu grijă, înşirate ordonat pe sfori invizibile şi prezentate sub formă de coroniţe lingvistice atrăgătoare. Când vorbea, trebuia să fie însă atentă la emisie (doamna nu grăbea ritmul,

imitând liniştea ordonată a metronomului), fiindcă marginile orificiului bucal se loveau una de alta cu un zgomot sec, un clămpănit lemnos, cum scoate „capra" de Vicleim. Nu mai vorbim că şi bărbia, ieşită parcă direct din gură, se cerea stăpânită ca să nu se mişte ca o piesă mecanică într-un angrenaj scâlciat. La atât se reducea dizarmonia fizionomică a redactoarei-şefe adjuncte. În rest nu se putea spune că natura a vitregit-o. Îi datora acesteia ochii albaştri de obicei limpezi, senini, o frunte luminoasă, părul de un galben pal, fluid şi o linie a obrazului inspirând seriozitate şi încredere. Artemis nu părea să observe defecţiunea aparatului emiţător al reprezentantei revistei culturale. O asculta întotdeauna cu luare-aminte, reflecta asupra spuselor ei, uneori, destul de rar e drept, dându-i dreptate printr-un sunet confirmativ. Cât despre alte conotaţii – de ordin feminin – ale lipsei buzelor, nici cel mai atent observator nu ar fi putut decela pe chipul său vreun cât de mărunt şi trecător semn de contrarietate, neplăcere sau ironie ascunsă.

Artemis se aplecă şi scoase din ghiozdanul plin cu tot felul de caiete şi cărţi (specifice mai degrabă unui şcolar) cele două coli scrise mărunt, conţinând noua contribuţie la pagina literară a revistei.

Doamna sorbi ultimele picături de cafea dintr-o cană groasă, debarasându-se apoi de obiectul stânjenitor expediat pe pervazul ferestrei. Îşi aduse însă aminte de bunele maniere şi, cu o uitătură puţin culpabilă, îl întrebă dacă n-ar vrea să bea şi el o ceaşcă. Poetul nu răspunse, dar tăcerea sa, încărcată vizibil de alte preocupări, o convinse să renunţe. Preluă micul manuscris şi, în timp ce îşi plimba privirile în fugă pe caligrafia măruntă, ochii lui Artemis păreau să se încarce de o anumită ilaritate, aceea care, odată maturizată, se transforma la el într-o strâmbătură derutantă a buzelor. În mod cert, era curios să vadă ce va face doamna Burcă, se va apuca de lectură sau îi va da un termen de aşteptare, ca în majoritatea cazurilor. Ei bine, ea îşi puse ochelarii şi începu lectura concentrat,

cu bine-cunoscuta-i acribie, ca la o inspecție a Senapidului prin cele mai dosnice unghere ale unui local de consum. În timpul ceremonialului poetul scoase din ghiozdan și volumul recenzat, cu scopul de a convinge revista să încastreze în text reproducerea copertei. Când îi comunica părerile despre lucrările lui, redactoarea șefă-adjunctă emitea la început câteva fraze „granitice", cum le numea Artemis, săpate în piatră, din care nu s-ar fi putut scoate nicio silabă și care concentrau o exigență maximă. Dacă s-ar fi oprit acolo, probabil că aceste lucrări i-ar fi fost toate returnate, dar ea continua, devenind încet-încet tolerantă. Acum, spre uimirea neexprimată a poetului, lectorul renunță la tainul de perfecțiune absolută, ba și la relativa acceptare îngăduitoare de „după"; ca și când admiterea ar fi fost de la sine înțeleasă, îndoi manuscrisul pe lung, cum făcea cu toate textele bune de tipar, și îl depozită în coșul de sârmă destinat secretariatului de redacție.

- Artemis, i se adresă luându-și o poză mai lejeră, de cozerie, dar cu ochii încă prinși în cușca în care-i ținea ca să nu alunece înlături – tu ești apropiat de domnul Mircea Veșminteanu?

Poetul nu înțelese esența întrebării și părându-i-se că o negație verbală ar fi de prisos, când el de-abia știa cine e acest personaj, recurse la una dintre grimasele sale extremiste, incisive, menite să descurajeze atari curiozități. Respectiv, își lipi buzele strâns și le lăbărță în lături. Cam așa cum face un copil când i se dă să mănânce ceva ce n-a mai mâncat niciodată și nu-i inspiră nicio încredere. Ba mai mult, găsește de prost gust să i se pună în față asemenea bâzdâgănii. Doamna Burcă înțelese sensul grimasei și îl întrebă dacă n-a citit zilele trecute cotidianele cutare și cutare. De data aceasta el catadicsi să semnaleze un *nu* mai clar, clătinând capul în lături, scurt și decis. Se vedea că nici în chestiunea aceasta, a urmăririi presei politice, nu e defel implicat, considerând îndeletnicirea respectivă sub nivelul onorabilității pe care o practica.

Probabil că dacă ar fi avut şi ea buze ca toată lumea, doamna Burcă ar fi zâmbit la aceste dovezi de naivă desprindere de real. În loc de aceasta, îi puse o întrebare nu tăioasă, cum îi era obiceiul, ci plină de blândeţe.

– Tu practici izolarea în Turnul de Fildeş?

Artemis proiectă pe faţa ei o privire tulburată, poate chiar speriată, şi e greu de ştiut cum şi-ar fi făcut cunoscut mai departe, cât de cât explicit, sentimentul pe care-l încerca, dacă pe uşă n-ar fi intrat intempestiv una dintre tinerele redactoare, cu o farfurie.

– Anemona, plăcinte calde! exclamă ea depunând farfuria pe birouaş, după care se întoarse şi o luă la fugă.

– Ia una, îl îmbie pe Artemis şefa adjunctă a revistei, ea însăşi făcându-şi degetele cleşte şi înfruptându-se.

Poetul nici nu-şi coborî măcar ochii asupra farfuriei, în schimb folosi împrejurarea pentru a-i arăta coperta cărţii recenzate şi a-i face cunoscut că a pus-o în coşul de sârmă peste manuscris. Ea, înghiţind de zor, răspunse exasperată:

– Ia omule o plăcintă, că n-o să mori!

Severitatea excesivă îşi făcu efectul, căci, speriat ca un şcolar scos la tablă, poetul întinse mâna mecanic şi apucă o cocă unsuroasă cu care, evident, nu ştiu ce să facă. Remarcând acest comportament inhibat, doamna renunţă, lăsându-l să facă ce-o vrea. Probabil că între ei era o diferenţă de 10–12 ani, el având 28–29 şi ea urcând spre 40, dar, psihologic vorbind, poetul o percepea pe importanta ziaristă culturală ca pe o bunică. Îl scoase din încurcătură telefonul mobil care începu să vibreze şi să-şi acordeze instrumentele muzicale în buzunarul lui de la pantaloni.

– Aici Artemis, îngăimă în maniera în care intervine uneori robotul aparatului, părând mai puţin interesat să ştie cine îl caută decât să-l convingă pe celălalt că el e omul căutat.

Deşi nu putea anticipa cât de intimă va fi convorbirea ce se anunţa, se ridică în picioare şi schiţă intenţia de a se îndepărta, cum procedează majoritatea posesorilor de mobile când sunt sunaţi de faţă cu un terţ.

- Bună ziua, domnule Gheorghe Viziru! pronunţă apoi ceremonios, şi la auzul numelui celui cu care vorbea, doamna Burcă îi făcu semn să se reaşeze liniştit.

Ştia şi poetul că ea şi directorul cotidianului care-l suna făceau parte din acelaşi grup de presă, erau colegi de trust şi, ca atare, n-aveau de ce să se ferească unul de altul. Rămase totuşi în picioare şi, satisfăcând curiozitatea ziaristului, spuse că se află în biroul doamnei Burcă, unde tocmai predase materialul pentru numărul viitor al revistei. Confirmă că nu, nu are un program obligatoriu pentru următoarele câteva ore, şi că da, ar putea să dea curs invitaţiei de a veni la redacţia cotidianului. În momentul acela nu avea ceva gata pentru ziar, dar îi va putea povesti în mare subiectul următorului articol. Salută cu o voce joasă, gravă, de taină, ca aceea cu care îşi declinase identitatea la început, apoi închise telefonul. Îi comunică doamnei, de prisos de altfel, că e aşteptat de domnul Viziru, după care îşi ridică ghiozdanul şi se înclină respectuos, mai protocolar decât la venire (simţind cumva că raporturile cu cele două instituţii de presă intră într-o zodie mai fastă). Şefa adjunctă se înscrise în acest curs şi, ridicându-se, îi întinse mâna bărbăteşte, pecetluind o relaţie de lucru care putea căpăta, iată, şi unele nuanţe de prietenie.

Cu sigurul său instinct de orientare şi cu bogata experienţă de pasager al transportului urban, Artemis ajunse la destinaţie înainte de ora sugerată în convorbirea cu Viziru. Redacţia ziarului se afla la parterul unei clădiri vechi, renovate, ocupând câteva odăi mari, cu multe mese de birou, şi o cameră de protocol pentru public, toate legate printr-un culoar bine luminat, ce-i permitea dispecerului

să-şi îndeplinească în linişte complicatele-i îndatoriri. Directorul singur se izolase la etaj, punând între el şi masa solicitatorilor un munte de impedimente. Doamna dispecer îi făcu semn să urce, şoptindu-i că domnul director are timp puţin, fiind imperios reclamat în afara sediului. Secretara şefului îl introduse fără niciun comentariu şi poetul îl găsi pe Viziru concentrat asupra unor tabele desfăşurate larg pe birou. Acelea îl făceau să zâmbească – nu amuzat, ci satisfăcut, ca şi când ar fi dezlegat un rebus încâlcit.

– Ai naibii, mormăi, în timp ce-i întindea mâna musafirului, fără să se ridice de pe scaun, şi păstrându-şi aceeaşi expresie încântată. Funcţionează în presa asta o reţea de haimanale de te-apucă durerea de cap.

Oaspetele nu arăta că ar fi receptat acest început de comunicare, faţa lui având mina autistului blocat de propriul univers. Nu era nici senin, chipul său fiind întotdeauna umbrit de un nor interior, nici încordat, ca al cuiva biciuit de solicitările mediului înconjurător. Viziru mai spuse ceva despre obiectul cercetărilor pe care tocmai le întreprindea cu ajutorul materialului documentar întins pe birou, dar acest ceva trecu pe lângă urechea musafirului, preocupat de aşezarea ghiozdanului la picioarele fotoliului în care fusese îndemnat să ia loc. Artemis începu apoi să se acomodeze cu decorul pe care, la fiecare nouă vizită, îl cerceta ca şi când îl vedea pentru prima dată.

– Ce faci, Artemis, se hotărî directorul să schimbe subiectul, introducându-l pe oaspete în agenda preocupărilor sale imediate, ai fost pe la revistă? Şi noi ar trebui să instituim o periodicitate a prezenţei tale la rubrica literară. Măcar săptămânal, să zicem, în pagina de sâmbătă, să apari. Nu cred că e o problemă pentru tine, nu?

Artemis îl privea cu aerul celui ce aşteaptă şi o poantă la anecdota abia rostită, dar neurmând aşa ceva, lumina curiozităţii din ochii lui se stinse.

– S-o trimit prin poşta locală, se interesă placid, sau ca şi până acum...?

– De ce? îl întrerupse directorul. Mai bine vii personal. Mai stăm de vorbă, te familiarizezi cu redacţia. Am să-ţi sugerez ca eseurile, chiar dacă nu fac propriu-zis politică (recunosc, şi mie îmi cam repugnă, dar şi pe asta trebuie s-o facă cineva), să intre mai adânc în miezul vieţii sociale, măcar dinspre latura moralei publice. Uite, de pildă, despre deontologia profesiei noastre, de la care destui aşa-zişi colegi abdică... Sunt atâtea subiecte pe care, cu perspicacitatea ta, le poţi diseca. După care, nemaiaşteptând confirmarea verbală a interlocutorului, a cărui expresie facială îi spunea că nu manifestă nicio opoziţie, porni pe alt fir. Spune-mi, ai citit ziarul nostru de acum patru sau cinci zile? Ăla în care s-au publicat fragmente din interviul lui Mircea Veşminţeanu, preşedintele partidului de centru?

– Nu! Întrebarea aceasta mi-a pus-o şi doamna Burcă, îşi strâmbă puţin buzele a râs (imediat reprimat). Nu mi-a spus de ce ar fi trebuit să citesc ziarul şi, mărturisesc – dădu totuşi drumul zâmbetului de umor chinuit, dureros ai fi zis (da, aceasta era senzaţia, că amuzându-se, suferă) – nici eu n-am întrebat.

– Firește, îi veni în întâmpinare Viziru, învăţat cu stângăcia acestuia în dialog şi mai ales cu dezordinea fizionomică, vizibilă ori de câte ori încerca să iasă din imobilitatea trăsăturilor feţei, altfel armonioase. La cât te interesează pe tine politica! Întinse braţul spre extremitatea biroului lung şi îngust, făcând un mic viraj cu scaunul rotativ, şi luă ziarul împăturit. Îl desfăcu şi i-l oferi. Uită-te acolo, la pagina a treia, ultimele două coloane! Poetul parcurse materialul fără să dea niciun semn de interes, dar când ajunse la paragraful care-l privea, se opri din citit şi îşi îndreptă privirea spre omul aflat de partea cealaltă a biroului.

– De ce? întrebă el. Aşa ceva n-am mai auzit la politicieni. Ba să se şi reproducă în ziar! De ce?

Viziru luă ziarul din mâinile poetului şi, dintr-o privire, găsi paragraful.

– Ce e aşa ciudat? Mircea Veşminţeanu e un intelectual. Când reporterul îl întreabă expres cum prizează poezia actuală, el destăinuie o preferinţă. E drept, la noi politica e simplistă şi aridă, dar prin ţările de veche tradiţie democratică se obişnuieşte. N-ai văzut reporterii ăia americani, cum intră în intimitatea congresmenilor (de care n-a auzit nimeni)? Lectură cu voce metalică, oxidată de tutun, fraza cu pricina: „Citesc cu plăcere producţiile tânărului poet Artemis. Văd în poezia sa o subtilă expresie a psihologiei unei generaţii cam decepţionate de politică, dar avide să purifice aerul social cu idealuri neuzate şi să ne elibereze de o viziune rutinieră a vieţii". E foarte frumos. Ce poate să te nedumerească? Ar trebui să fii bucuros că-i trezeşti asemenea gânduri unui politician de frunte, care îşi recunoaşte chiar o anumită încorsetare în rutină, în ţeluri uzate.

Găsea în continuare pe faţa tânărului acelaşi amestec de mirare, ilaritate şi neîncredere. Cunoştea jocul grimaselor artemisiene şi conversaţia căznită, lacunară, uneori redusă la monosilabe, pe care o practica poetul. Nu-l deranja, în spatele acestora ştia că palpită o inteligenţă suspicioasă, neconcesivă şi greu de adaptat la codul etic şi la moravurile unei lumi de care se ţinea cât mai departe. Artemis spuse:

– Mi se pare o farsă. Cum ar putea alimenta poezia mea ideatica unui politician care concurează în acele straturi...?

– Uite că se poate, îi replică directorul. Sunt oameni şi oameni, dragă, nu-i băga pe toţi într-o oală. Ce farsă presupui? Nu trebuie să fii atât de suspicios. Mircea Veşminţeanu are cultură. Dacă l-ai cunoaşte mai îndeaproape, ţi-ai schimba părerea. Îi vorbea cu blândeţe, ca unuia de-ai lui, nu ca acelora din tabăra adversă. Ştia că aversiunea poetului faţă de politică e de natură abstractă, nu afectează atitudinea faţă de entităţi particulare. Îi plăcea să-şi

acompanieze discursul – liniştit, pedagogic, sfătos – cu gesturi ale braţelor lungi, nefiind conştient de rigiditatea acestora (păreau două ştachete învelite în cârpe) şi de răceala demonstraţiei. Nici vocea, nici chipul nu aveau ceva cât de cât persuasiv, astfel încât pledoaria nu ajungea la coardele sensibile ale ascultătorului.

– E de rău augur când în cetate, vorbi Artemis, despre poezie ajunge să se pronunţe politicienii. Caracterizarea făcută mie aici, şi arătă spre ziar, e o generalizare lipsită de conţinut. Aviditatea de a purifica aerul şi de a împrospăta viziunea asupra vieţii sunt proprii tuturor poeţilor, indiferent de timp şi de generaţie. Cui foloseşte o asemenea pălăvrăgeală? Poate suplini aceasta lipsa de pe piaţa culturii a criticii literare?

– Chiar, de ce au dispărut criticii? se miră şi directorul.

– Pentru că nu mai au cui se adresa. Cititori adevăraţi nu mai există. Cei ce se prefac interesaţi de poezie nu înţeleg poezia. Între ei înşişi criticii se ignoră. Să scrie pentru noi, pentru poeţi? Pe noi ne disprețuiesc, cum şi noi îi disprețuim pe ei. Până nu se va reinventa adevărata critică literară şi nu va reîncepe să funcţioneze, literatura este un exerciţiu gratuit, fără adresă. Şi mai ales fără acel „efect purificator şi eliberator", cum îi place preşedintelui de partid să spună.

– Pari foarte supărat, Artemis. Eu am sperat că vei fi cât de cât măgulit. Cu atât mai mult cu cât... am fost consultat când şi-a fixat opţiunea. Mă rog, au coincis opiniile. Şi-apoi, te-a omagiat – oricare cititor are acest drept –, nu te-a ofensat. Nu numai că nu ţi-a dăunat, a făcut să-ţi crească acţiunile. Uite, zilele trecute am dat pe la Uniunea Scriitorilor. Chiar după difuzarea interviului la televiziune. Colegii tăi păreau bucuroşi că politica îşi întoarce privirile spre poezie. Te acceptă ca exponent al... nobleţii de breaslă.

Artemis părea să-şi fi pierdut interesul pentru acest subiect. Nu mai urmărea relatările directorului, în general nu mai participa la

discuție, afundându-se într-o tăcere autistă, obstinată, stare care nu scăpă experimentatului jurnalist. Acesta puse capăt întâlnirii, scuzându-se că e așteptat altundeva. Se ridică să-l conducă la ușă, ceea ce nu făcuse cu celelalte ocazii, și îl așteptă să-și aburce în spinare ghiozdanul lui ridicol. Alcătuiau o ciudată unitate a contrastelor: el, ziaristul, degajând o eleganță ostentativă, în costumul de mohair verde întunecat și cu cravata sa roșie cu nod mare, el, poetul, în maiou negru, cu inscripții pe piept, cu pantaloni trei sferturi, de vară și ghiozdanul de școlar în spinare, părând mai degrabă trotteur, autostopist, venit la ziar să facă o declarație sau să ceară cine știe ce stipendiu.

– N-ai de unde să știi, îi mai oferi directorul oaspetelui său ultima informație, Veșminteanu e unul dintre acționarii importanți ai trustului, nu lipsește mult să devină principalul deținător, situație în care, îți dai seama...

Asta trezi curiozitatea poetului, făcându-l să își întoarcă privirile dilatate spre șeful cotidianului. Se vedea că mai aștepta detalii, dar Viziru se opri aici și-i întinse mâna cu o agresivitate amicală.

– Ne mai vedem, scuturâ brațul, lăsat moale, al tânărului. De altfel, trebuie să-mi aduci eseul pentru numărul de sâmbătă. Am să-ți pregătesc un exemplar din ziarul cu interviul. Să trăiești! Se întoarse energic spre birou, unde începuse să sune cu o nerăbdare iritată unul dintre telefoanele fixe.

Artemis nu știa cum se făcuse de ajunsese în preajma sediului Uniunii. Adâncit în gânduri și acționând în ritmul lor, fusese dominat probabil de impulsuri subterane. Nu-și propusese să se ducă la Uniune, dar asta își dorise într-un ungher al ființei. Simțise, fără să-și dea seama, nevoia de a verifica cele spuse de jurnalist, respectiv curentul acela, presupus favorabil persoanei sale, iscat de neobișnuita popularizare făcută de politician. Nu se bucura la sediul breslei de cine știe ce prețuire, și mai ales de

simpatie. E drept, numele lui apărea uneori în enumerarea seacă a poeților „inovatori", sub raport ideatic în special (dacă nu exclusiv), cu un așa zis orizont filosofic inedit, dar cam la atât se rezuma interesul criticii față de poezia sa. La niciun volum nu fusese obiectul unei analize de specialitate, neputând ști, de aceea, cum e perceput haloul său liric, dacă substanța și armonia versurilor radiază emoțional sau impun numai cerebral. În ceea ce îi privește pe colegi, aceștia rămâneau la distanță – ca și el față de ei –, ermetici, mefienți, neatinși de magnetismul personalității sale, cu atât mai puțin de vreo simpatie sau admirație profesională. Găsi sediul aproape gol, cu excepția secretariatului unde se malaxau hârtii. Îl întâlni până la urmă pe culoarul rece și întunecat pe redactorul cu care colaborase la tipărirea ultimului său volum. Omul urca la mansardă, unde se încropise un embrion de editură, și îl invită să-l urmeze, dacă nu pentru altceva, măcar ca să bea o limonadă rece. Artemis n-avea nevoie de limonadă, purta în ghiozdan propria butelie cu apă plată, din care sorbea ori de câte ori îi poftea inima, dar în criză de țeluri imediate și ca să nu rămână cu impresia că a făcut o vizită ratată, acceptă să urce scările înguste, răsucite ca într-un turn. Dădură peste un mănunchi pestriț de scriitori, nu dintre cei mai proeminenți, și de vârste diferite. Se așeză pe o ladă confortabilă și refuză limonada. O prozatoare gălăgioasă, cu vreo zece ani mai mare, dar aparent fără vârstă, debita banalități feminine obișnuite, cu aerul că îi pune la curent cu cele mai noi evenimente culturale. Prozatoarea lăsă baltă scârbăda pseudocronică, făcută nu se știe de ce cu arțag, și-l luă în primire pe nou-venit.

– Artemis, cum faci tu de te vâri pe sub pielea grangurilor politici? Am și eu nevoie de un spate lat: o sponsorizare, o vorbă bună la editurile importante, o bursă sau măcar o delegație afară. Ești mai penetrant decât o femeie, domnule! În cazul nostru, dacă nu te duci să-ți dezvelești picioarele și să dai din fund, n-ai nicio șansă.

Artemis o privea distrat, dar până la urmă buza de sus i se umflă, ca la copiii gata să spună o năzbâtie interzisă, şi fără ca această grimasă să degenereze într-un zâmbet răutăcios, vorbi:

– De unde ştii că nu-mi dezvelesc şi eu picioarele, mai ales că am pantalonii ăştia lejeri? Dacă vrei să beneficiezi de ceva, nu poţi să scapi de un servici în contrapartidă.

Prozatoarea fără vârstă se fâstâci. Nu prea ştia ce să înţeleagă, simţea că e un afront, nu vedea însă în ce direcţie bate. Nu părea conştientă de dezavantajele fizicului ei, de penuria de feminitate ce o marca. Fără să fie propriu-zis urâtă, dizgraţioasă, nu avea literalmente niciun farmec. Lată în şolduri, cu bustul otova, cu un chip şters, inexpresiv, cu părul lânos, îmbrăcată într-o rochie de duzină, suprapurtată, era tot ce poate fi mai anost din categoria umană respectivă. Aşa, aflată în încurcătură, deveni parcă mai atrăgătoare, şi lui Artemis i se făcu milă.

– Hai, nu da importanţă, am glumit, spuse. Numai tu să ne şfichiuieşti?

– Ea a pus problema serios, interveni o poetă matusalemică. Lăsând gluma la o parte, nu ne-ar strica să construim o punte de legătură cu clasa asta potentată, atât de aculturală, chiar ostilă culturii. Oamenii de artă nu pot face faţă, nici măcar nu pot trăi, nu mai zic să creeze, fără sprijinul celor de la putere sau care deţin banii. Aşa a fost şi în Antichitate, şi în Evul Mediu, şi în comunism, de ce ar fi altfel acum? Era scundă şi gheboşată, dar vioaie şi cu o logică a bunului-simţ captivantă.

– Dar n-auzi că ei vor „la schimb", că nu dau nimic pe degeaba? ieşi din ezitările ei prozatoarea, reluându-şi arţagul.

– Sigur că am auzit, de altfel ştiam dinainte, replică doamna în vârstă, pierdută într-un fotoliu vechi, delabrat. Nu m-ai lăsat să-mi duc ideea la capăt. Trebuie să le oferim atenţia noastră politicoasă

și măgulitoare. Cred că greșim când lăsăm impresia că facem abstracție de ei.

Ce abstracție, ricană un eseist mărunt și îndesat, cu plete vopsite, care ținea în brațe o geantă burdușită. Majoritatea intelectualilor și destui dintre artiști au făcut mai mult, și-au oferit serviciile politice. S-au înscris în partidele nou-înființate, au devenit țărăniști, liberali, și-au dat obolul la propagandă, au combătut în alegeri. Și așa mai departe.

Da, dar ăștia, interveni un redactor care stătea în picioare rezemat de biroul golaș, tocit și pătat, ăștia s-au cam lăsat de artă. Unii au fost critici, prozatori, actori etc. și au devenit analiști politici. Au locuri asigurate prin nenumărate talk-show-uri. Apar la două, trei posturi de televiziune și spun baliverne cu o morgă... Nu pe ei îi are în vedere doamna Miruna, nu e așa doamnă?

Firește, m-ați înțeles perfect, domnule Panaiotu. Am vrut să spun că trebuie să ne recunoaștem reciproc. Cum putem beneficia de asistența acestor clase – politică, managerială, financiară și care mai e pe acolo – dacă nu le recunoaștem măcar existența? Nu spun să le elogiem, recunoașterea înseamnă și consemnarea existenței lor. Înțelegeți ce vreau să spun. Asta e ce putem da noi „la schimb". Și atunci nu va mai fi necesar ca domnul Artemis să-și dezvelească picioarele, și surâse cu simpatie din buzele ei subțiri, în timp ce asistența izbucni într-un râs detensionat.

Dar chiar, zău, interveni și redactorul care-l condusese pe Artemis în mansardă, ce i-o fi venit centristului ăsta, fost prim-ministru, cunoscut ca administrator pragmatic, să se lanseze cu un tânăr poet mai puțin popular, poate și sofisticat în anumite privințe?

N-ai văzut, îi răspunse colegul rezemat de birou, că și-a anunțat candidatura la prezidențiale?

Și pentru aia musai să recurgă la poezie?

– Uite, aici se vădeşte dreptatea doamnei Miruna, spuse eseistul. În felul ăsta au ei nevoie de noi, ca de recuzită propagandistică. Ce-l costă pe Artemis dacă un viitor preşedinte al României se sprijină în ascensiunea politică şi pe poezia lui? Cu condiţia ca artele să beneficieze şi ele – atât ca prestigiu social, cât şi ca mijloace de existenţă.

Artemis cedă până la urmă insistenţelor reînnoite ale redactorului şi acceptă o sticluţă de limonadă scoasă din frigiderul demodat şi ciobit, ce părea să fie totuşi singurul mobilier cu adevărat util din podul chircit şi lipsit de aer. Toată lumea avea în mână sau jos, la picioare, cel puţin o asemenea sticlă din care mansarda părea dotată din belşug (în lipsa a orice altceva). După ce înghiţi de două, trei ori, se hotărî să se pronunţe şi el asupra subiectului iscat din neobişnuita întâmplare al cărei erou era.

– Cred că avem de-a face cu un fenomen obişnuit: nevoia de legitimitate a oricărei puteri renăscute din continuitatea socială. Clasa aceasta politică de acum e un fel de generaţie spontanee. A apărut din resturile, scursurile am putea spune, vechii puteri politice răsturnate în 1989. Are nevoie de legitimitate ca de aer, fiindcă nu posedă un certificat de naştere onorabil, şi nici n-a făcut, în cursul scurtei sale existenţe de până acum, ceva fast pentru naţiune. Dimpotrivă. La rândul ei, clasa posesorilor de capital are o extracţie dubioasă. Mulţi au fost bişniţari, infractori de drept comun sau mărunţi funcţionari de stat corupţi, care n-au pregetat să-şi însuşească fraudulos o parte din avuţia naţională. Deşi cu seifurile pline de dolari şi de euro, se simt impostori, profitori şi, ori de câte ori se vorbeşte de jaful monstruos care a pârjolit România după 1989, se simt vizaţi, cu musca pe căciulă. Cine să-i legitimeze? Justiţia? Tot ce poate ea face este să nu le confişte averile, să nu-i bage la puşcărie. Poporul? Păi prin sondaje, majoritatea românilor îi cataloghează hoţi. Se legitimează între ei, dar

asta nu ajunge. Vă spun sincer, revelația a ceea ce spun acum am avut-o ascultându-vă. Personal nu m-am simțit bine când am aflat că aș fi preferatul unui politician – și asta s-a întâmplat chiar astăzi de dimineață. Dar doamna Miruna are dreptate, ca și ceilalți... Acești politicieni trebuie să ne scoată din anonimatul în care tot ei ne-au aruncat.

- Dar de ce ne-au ilegitimat, Artemis? întrebă redactorul ce-l urcase pe scări și care, cu ajutorul colegului de lângă birouaș, mai scotea și destupa din când în când o limonadă.

Ciudat, poetului i se păru acum că cei doi seamănă izbitor. Pe de o parte fiindcă erau îmbrăcați la fel de tern, ieftin și tern, pe de alta fiindcă aveau pe fețe același cenușiu – cenușa arderilor anaerobe, cu ceva morbid și tragic în ea.

- De ce ne-au marginalizat și anonimizat în halul acesta?

- Nu știu, se recuză poetul. Un timp am crezut că au pică pe oamenii de cultură fiindcă se integraseră vechiului regim. Dar și ei au fost integrați. Doar nu ia nimeni în serios ideea ridicolă că infractorii erau disidenți, ei subminând chipurile economia socialismului. Le-ar conveni să li se replice că evazioniștii fiscali de azi, adică aproape jumătate din producători și comercianți, fac ce fac pentru a submina economia capitalistă, prin urmare că sunt disidenți de tip nou?

- Probabil, reveni în discuție doamna Miruna, e o chestie conceptuală. Lor, celor de azi, li se pare că nu se validează social decât categoriile care fac bani. Pentru ei banul e singura creație.

- Păi de ce nu ne plătesc la justa valoare, să putem arăta că suntem în stare să facem și noi bani? se oțărî prozatoarea, sumețindu-și trupul inform și nefeminin. Acum nu iei nici pe zece cărți cât luai înainte pe una.

Poate li s-a spus, își dădu cu părerea unul din cei doi redactori, că artele se opun prin natura lor necinstei, nedreptății sociale.

– Cam pe-aici pe undeva ne aflăm, întări eseistul, dând fără să vrea afirmațiilor sale o anumită tentă umoristică. Știți butada aia: „Pupă-l în bot și ia-i tot". Sigur, ăla e românul în general. La noi, scriitorii, turnura e puțin schimbată: „Pupă-l în bot și scrie cum știi tu". Capitalistul nu se îmbată cu apă chioară. E avizat că oricât l-ai recunoaște în public, în opera de artă îl arzi. Dar, probabil, se va obișnui cu situația, cu atât mai mult cu cât literatura nici nu mai e citită, muzica mare trage să moară, artele plastice de-abia își duc zilele, iar teatrul s-a convertit la scălâmbăieli, luând locul circului.

– Poate un politician care aspiră la președinția țării i-o stimula și pe critici, își umflă Artemis buza de sus, ca un copil ce se vrea caustic.

– Să dea Dumnezeu! răspunseră în cor, și unii întinseră mâinile spre cei doi redactori să mai ia câte o sticluță de limonadă, aceasta conferind întâmplătoarei întâlniri caracterul unei sindrofii.

– Să nu fie de deochi, spuse doamna Miruna, de mult nu i-am mai văzut pe ai noștri înțelegându-se. Ne tot scoatem ochii... Dacă am pierdut atât, și mai pierdem, e și fiindcă unii tragem hăis, și alții cea.

– Dezbină și stăpânește! deschise larg brațele eseistul, parcă strângându-i la un loc, ca și când dictonul ar fi avut un substrat umoristic.

Capitolul trei

Odată instalat într-una dintre cochetele loji suspendate ale teatrului, având funcţii mai degrabă ornamentale decât utile, se trezi sub el cu altă lume decât cea cunoscută la spectacole. Sala, des frecventată în timpul studenţiei, avusese mai întotdeauna un public modest, şi de aceea oarecum confortabil. Printre perechile de pensionari, timizi în veşmintele lor curate, dar sărăcuţe, şi tinerii a căror uniformă era o flanelă peste o cămaşă ieftină, se simţea ca acasă în blugii săi decoloraţi şi în geaca mototolită, purtând urmele intemperiilor. Acum fotoliile şi stalul erau inundate de coafuri îngrijite, umeri pudraţi şi lănţişoare de aur, ca şi de negrul intens al rochiilor de seară şi al gulerelor satinate de la smokingurile domnilor mai excentrici. Artemis îşi pipăia propriul costum bleumarin, pe care nici nu-şi amintea de când nu-l mai îmbrăcase, şi îşi trecea palma peste obrazul acoperit de blana aceea scurtă a bărbii, considerată de la un timp cel mai pregnant indiciu al virilităţii. Părul negru abundent, aflat la dimensiunea laţelor, nu a pletelor, şi-l linsese pe tâmple şi îl legase la ceafă într-o micuţă coadă de mandarin. Publicul de la parter vibra cuprins de o uşoară stare de surescitare, capetele se roteau întrebând, răspunzând, arătând celorlalţi o atenţie mai mare decât cea reală. Se vedea că toţi se simt bine, cuprinşi de o plăcută emoţie, atât în aşteptarea a ceea ce avea să urmeze, cât şi fiindcă făceau parte din selecta adunare. Purta fiecare în buzunar

o invitație din partea Fundației Culturale a Partidului de Centru, aparținând prin urmare unei categorii selecționate, cea din care se aleg, cu diferite ocazii, de către importante jurii, glorioșii. Sala fiind mică, se puteau recunoaște figurile. Pe majoritatea îi știa din paginile revistelor, de la show-urile televizate, din afișe, săli de spectacole etc., dar și pe ceilalți îi putea încadra pe palierele protipendadei culturale. Actori, regizori, muzicieni, dramaturgi, ziariști, teleaști, analiști etc. – o largă diversitate de profiluri – alcătuiau un univers unitar cu trăsături colective distincte. În micile loji, ca niște nacele agățate, în scară, pe pereții laterali ai sălii de spectacol, se găseau întârziații, sau invitații mai timizi. Ca și el.

I se trimisese cartonul acasă și, citind că e rugat să ia parte la ceremonia anuală a decernării premiilor Fundației Culturale a Partidului de Centru, fusese contrariat. Detesta festivitățile cu lume multă, prețioasă, afectată, atmosfera complacerii totale în mediu, a suficienței de castă. Nu avusese, firește, intenția să dea curs invitației, dar ducându-se să-și lase eseul la ziar, se întâlnise cu Viziru, și primul lucru pe care acesta îl făcuse fusese să-l întrebe dacă a primit invitația. El pretinsese că nu a deschis cutia de scrisori și atunci, îngrijorat, pentru siguranță deplină, directorul i-a mai procurat una, pe loc. Îi atrăsese atenția lui Artemis că e o ocazie bună de a-l cunoaște personal pe Veșminteanu, care chiar adusese vorba de el când i se prezentase tabelul personalităților ce aveau să onoreze evenimentul (fiind la rândul lor onorate de acesta). Viziru îi mai și telefonase insistând din nou să nu uite sau să nu se răzgândească. Pentru viața culturală a capitalei constituia un moment de excepție, i-a spus, mulți și-ar dori să fie prezenți. Mai importantă decât premiile propriu-zise (care nici ele nu sunt de lepădat, atât material, cât și sub raportul prestigiului) este, spunea, includerea, prin prezență, într-un florilegiu de valori. Viziru adăugase că ceremonialul va fi difuzat în direct pe un post de televiziune cu greutate,

astfel că prezența nimănui nu va trece neobservată. Artemis a catadicsit până la urmă să-și despacheteze costumul de gală, ținut în pungă de plastic și, înfrângându-și reținerea, chiar repulsia, să se conformeze invitației. Tot ce a putut obține a fost un loc mai izolat (balconul – spațiul cel mai ferit – era ocupat), dar acum își dădea seama că și aici era pradă fotografilor și cameramanilor, și destul de expus vederii generale.

Când bătu gongul, ca de obicei înainte de spectacol, foiala și rumoarea se potoliră ca prin farmec și sala fu cuprinsă de acea falsă paralizie provocată de solemnitate. Cortina se trase în lături, eliberând scena dispusă cu câteva mese pe care se puteau desluși, plicuri și diplome, și surprinzând în mișcare puținul personal aferent. Din primul rând al fotoliilor se desprinse o doamnă înaltă, corpolentă, înveșmântată în bleumarin și alb, ca o elevă de liceu, și cu un pas maiestuos urcă scărița laterală a scenei. Lui Artemis i se păru că lângă locul lăsat gol îl identifică, deși nu-l văzuse niciodată până atunci în carne și oase, pe președintele partidului. Doamna se opri în fața microfonului și cu o voce plină, de contraltă, vorbi solemn adunării. Făcu un scurt istoric al instituției premiului, ură bun venit ilustrelor personalități din asistență și creionă în câteva fraze sistemul de criterii ce stătuse și de data aceasta la baza opțiunilor juriului. Privind-o, Artemis se întrebă ce-i produsese asociația de idei cu liceana. Într-adevăr, eleganta ei rochie bleumarin, cu nasturi mari în față și guler alb de dantelă ce lăsa gâtul lejer, permitea o asemenea comparație, mai ales prin efectul de întinerire și luminare, prin puritatea adolescentină conferită chipului și trupului (neîndoielnic viguros) al doamnei, pe care cineva de alături o recunoscu drept președinta fundației, o persoană influentă din conducerea partidului. Cu urechea ciulită, mai prinse o șoaptă scăpată de una dintre femeile din loja alăturată, potrivit căreia impozanta doamnă ar fi chiar amanta președintelui, ceea ce-l făcu să o

cerceteze cu mai multă luare-aminte. Capul şi trupul ei alcătuiau o combinaţie decorativă, exprimând tinereţe sănătoasă, energie vitală, dar şi o anumită drăgălăşenie. Ceva bucolic, semănătorist, îşi zise, un model feminin coborât din pânzele româneşti pictate în veacul al nouăsprezecelea. I se păru că descoperă secretul armoniei acestui chip, luminat de puternica baterie electrică a scenei, şi anume dilatarea la dimensiunile adultei a boiului fetişcanei – cu toată candoarea şi dulceaţa rămase intacte. Seducătorul personaj trecu la treabă şi aceasta puse capăt preocupărilor fizionomiste ale poetului.

Chiar de la lectura primei fişe de premiant, având ca subiect pe una dintre protagonistele scenei româneşti, afirmată în perioada antedecembristă şi rămasă în top ca „nemuritoare" (cu toate că moda regizorală n-o mai folosea nici la un sfert din potenţialul ei real), se văzu că certificatele exaltă nu numai valoarea profesională în sine, ci şi imaginea artistului în percepţia marelui public. Premiata urcă la tribună într-o linişte respectuoasă, poate puţin cam rece, şi după ce i se înmână diploma şi plicul, vorbi la microfon cu vocea-i cunoscută, care vida aerul şi concomitent îl încărca de o sonoritate specială. Mulţumi sobru, elogiind instituţia pentru curajul de a înfrunta valul preferinţelor exclusiviste ale zilei (aparţinând, specifică ea, comentatorilor de o anumită formaţie, nu marelui patron al artei, poporul) şi pledă concis pentru promovarea în fapt, nu în vorbe, a diversităţii talentelor şi personalităţilor creatoare. Fu aplaudată, dar fără nerv, nici cu a zecea parte din vivacitatea manifestată de spectatori la marile ei reprezentaţii scenice de odinioară. Reţinerea ieşi în evidenţă şi mai mult, prin contrast, când preşedinta fundaţiei citi numele altei actriţe, aflată la jumătatea vârstei profesionale a primei, şi care, se pare, răspundea mai bine preferinţelor noilor regizori. Rostirea numelui acesteia stârni un ropot furtunos de aplauze, şi el dăinui tot timpul cât cea chemată se îmbrăţişă cu vecinii (unul din ei fiind probabil soţul sau prietenul). Ieşi

cu greu dintre rânduri şi urcă pe podium. Fură ascultate cu uşoare chiote de aprobare caracterizările măgulitoare ale prezentatoarei, se punctă „înmânarea" şi se sublinie frenetic trecerea premiantei la microfon. Numeroşii fani ascultau atent ceea ce crezuseră că va fi profesiunea ei de credinţă (şi nu era decât un şir de mulţumiri adresate diferitelor persoane, dintre care nu lipsiră părinţii, soţul, regizorii cu care lucra). De o primire entuziastă se bucură şi solista de muzică uşoară ce urmă, autoare a câteva CD-uri adorate de puştime. În faţa microfonului proaspăta vedetă parcurse aceeaşi partitură ca predecesoarea. De data aceasta premiata fu răsplătită cu chiote, dar şi cu fluierături, posibil de interpretat ca ovaţie specifică artei ei de mare audienţă publică, dar şi ca băşcălie colegială, ca expresie a unui respect degenerat în bătaia pe burtă. Artemis făcu involuntar legătura dintre aceste prestaţii, prea puţin intelectuale, şi unele manifestări văzute la decernarea Oscarului (pe internet şi la emisiuni de televiziune), cea mai înaltă tribună de consacrare artistică mondială, după Nobel, desigur – când vedetele (acolo vedetismul nu e totuna cu talentul cultivat) plâng de emoţie şi înşiră lista celor fără de care n-ar fi putut să se afirme. Laureatele acelea, bănuia, au conştiinţa că succesul nu şi-l datorează lor înşele, ci conjuncturii şi sprijinului dinafară. Sau sunt constrânse de protectori să le dea obolul public?

Sala se încălzise, intrase în altă stare de spirit, locul fiorului solemn luându-l un mod mai democratic de comunicare a simpatiilor. Asistenţa se transforma într-un alt fel de juriu, bazat pe criterii schimbătoare şi greu de înţeles de către neavizaţi. După actorie şi muzica uşoară urmă cinematografia (ea se valida mai puţin prin filme şi mai mult prin regizori îndrăzneţi, dispuşi să-şi suprarotimeze la maximum primele realizări, promiţătoare să zicem). Câteva astfel de „promisiuni" fură premiate, ca borne inaugurale ale noului curent cinematografic. Unul dintre tinerii elogiaţi stârni

aproape delir – ca un adevărat Mesia al celei de a şaptea arte. Vorbitorii se arătară pe deplin încrezători în propriul talent, autointitulându-se ambasadori ai ţării în lume, dar simţind la un moment dat că au devenit prea infatuaţi, recurseră la glume, cam nesărate, dar pe care, într-un elan generos şi tolerant, asistenţa le aplaudă cu simpatie. Fu anunţată apoi literatura. Premiul se decernă unui prozator de vârstă mijlocie, cu apariţii şi în vechiul şi în noul regim, apoi unui autor de povestiri din generaţia de 30 de ani. Amândoi mulţumiră din vârful buzelor şi împărtăşiră asistenţei câte ceva din complicata psihologie a autorului de ficţiune. Deodată, urechea lui Artemis fu izbită de sonoritatea puţin cam întortocheată a propriului nume, urmată de întoarcerea – in crescendo – a capetelor spre loja în care se afla. Văzu un braţ ridicându-se pentru a semnaliza ceva şi i se păru că aparţine lui Viziru. Da, chiar el era şi îl chema cu o mişcare agitată a degetelor. Gestul spunea: „Vino repede la parter şi urcă pe scenă!" Hipnotizat de acest morse, ieşi din lojă ajutat de doamnele ridicate în picioare ca să-i facă loc şi porni, fără să se grăbească, spre scara care ducea la parter. Înţelegea că ar trebui să iuţească pasul, gândindu-se, cu un gol în plex, că atâta lume îl aşteaptă să coboare, dar picioarele nu luau act de respectiva îngrijorare şi chiar când ajunse pe culoarul din mijlocul sălii, nu fu în stare să arate mai mult. Spectatorii îl urmăreau cu privirea şi, dacă ar fi avut destul calm să se uite în jur, ar fi putut constata că unii zâmbesc amuzaţi de excursia imperturbabilă care durase probabil câteva minute. Urcă la rampă, ascultă scurtul panegiric al frumoasei doamne ce dirija festivitatea, din care nu înţelese şi nu reţinu nimic, primi însemnele distincţiei şi se regăsi singur în faţa microfonului. Declară asistenţei, la primul impuls pe care nu-l mai cenzură, că, fără să ştie ceva despre acest eveniment, nu cu mult timp în urmă dezbătuse anticipativ într-un grup de colegi tocmai tema reconcilierii literaturii cu politicul. Firește,

avuseseră în vedere ca fiecare să rămână pe poziția proprie, dar să înceapă să se bage în seamă reciproc, punând astfel capăt gravei defecțiuni ce dăinuia de o bună bucată de timp în mecanismul social. Nu credea că e cazul să se deceleze vinovățiile: sunt o groază de politicieni care nu înțeleg o iotă din literatură, dar sunt și poeți care nu se pricep la politică nici cât negru sub unghie, ba fac și versuri gustate doar de ei înșiși. Important era că, iată, se așezau punți. Mulțumi laconic și părăsi scena, pe chip cu aceeași expresie interiorizată de necomunicare, în ciuda faptului că asistența primi cu aplauze mesajul său. Porni din nou, cu același pas metronomic, pe culoarul central, dar după câțiva metri se simți prins de mână și tras între rânduri. Viziru, care avea un loc liber lângă el, îi strângea brațul cu efuziune, încântat de subiectul atacat de poet și de impresia produsă în public.

Artemis înregistra, vizual și fonic, perindarea la tribună a altor premianți, dar nu mai reținea cine sunt aceștia și ce spun. Îl absorbea în cel mai înalt grad întrebarea pentru care nu găsea răspuns: ce e cu acest premiu, cum ajunsese la el, cine și de ce făcea încet-încet din persoana sa o mică vedetă? Cine, își mai dădea seama: acest președinte de partid, secondat de directorul de ziar aflat lângă el, și care după ce îl tratase cu superioritate, ca pe un ucenic simpatic și atât, îi devenea acum un fel de înger păzitor. Ce îl făcea pe Veșminteanu și ai lui să investească în el, să-i ridice acțiunile pe piața culturală? Împături diploma și o vârî în buzunar împreună cu plicul, apăsat de sentimentul îndoielii față de „binele" ce părea a se năpusti asupra lui. Viziru îi spuse ceva încet și faptul că nu pricepu despre ce vorbește îl sperie. Bâtâi din cap, se scutură de gândurile ce-l somau, și-și concentră atenția asupra spectacolului. Tocmai se termina șirul teleaștilor, secondați de sală cu cel mai viu interes, și se anunța grupul ziariștilor din presa scrisă, primul fiind chemat la rampă însuși omul de lângă el. Viziru se cam bâlbâi, mai exact nu nimeri

cuvintele potrivite la începuturile propoziţiunilor, fiind nevoit să le schimbe, ceea ce făcu discursul greu de urmărit. Când vorbea cu cineva între patru ochi era cursiv, neţinând să-şi epateze interlocutorul. Nu-l mai auzise vorbind în public şi constata că în această postură are trac. Simţi că era de datoria lui să-i strângă mâna. Urmară câţiva politicieni cu partituri anoste, lipsite de har, în ciuda eforturilor de a friza umorul. Se exprimau fluent, dar fără conţinut, măcinând cuvinte seci. La sfârşit se servi în foaier câte o cupă de şampanie, după care, plină de încântare, lumea se împrăştie într-un halou vibrant.

Viziru îl luă în maşină, anunţându-l, în timp ce râdea mut, şolticar, complice, că se vor întâlni la sediu cu preşedintele partidului. Avea aerul că urmau să meargă într-un loc rău famat, gândi Artemis, şi această ciudăţenie îl absorbi în întregime, uitând aproape să mai reacţioneze la vestea propriu-zisă. Oraşul continua să fie străbătut de vehicule, dar această domnie stradală a automobilelor nu mai avea nimic febril, agitat, stresant, ca în cursul zilei, ci se manifesta tăcut, monoton, într-o retragere totală a manipulatorilor de la viaţa exterioară, trecută în plan secund. În timpul drumului, ziaristul făcu unele încercări de comentare a festivităţii, dar tot ce spunea avea o notă de gratuitate. Diferenţa dintre ei consta în aceea că unul putea să tacă fără efort, iar celălalt să vorbească oricât, fără să participe de fapt la această acţiune. Dură atât de mult traversarea Bucureştilor, încât Artemis fu tentat să creadă că întâlnirea se anulase, că nu aveau să mai găsească pe nimeni la sediu, în afara paznicilor. Fu mirat constatând că se înşelase. În sediu era viaţă, pe traseul spre cabinetul preşedintelui întâlniră persoane din aparat şi Viziru comentă:

– Uită-te la ăştia, nu se mişcă de aici până nu pleacă şeful. La noi nu e aşa, după o anumită oră rămân numai eu în redacţie. Atunci mă simt cel mai bine.

Crezu că e hazos ce spune şi zâmbi şters, deodată întristat. Şefa de cabinet nu-i mai anunţă, le făcu semn să intre, de unde se putea deduce că sunt aşteptaţi, şi Artemis se simţi prost, ca şi când din vina lui se produsese întârzierea neprotocolară. Găsiră atmosfera destinsă. Câţiva stăteau la masa lungă de şedinţe în capul căreia trona Veşmînţeanu. La apropierea celor doi, acesta îşi dezveli proverbialele coroane dentare cu proprietatea de a declanşa în fizionomia lui o explozie de pseudoveselie, prea puţin deosebită de cea veritabilă, şi care pe cei mai mulţi îi cucerea. Le strânse mâna premianţilor cu efuziune, urmat de ceilalţi, plini de un entuziasm şi mai artificial. Preşedintele se concentră apoi asupra poetului.

– Ce faci? îi vorbi cu volubilitate amicală. Te felicit. Mi-a plăcut ce-ai spus. Ai fost cel mai pe faţă. Persoanele culturale alese de fundaţia noastră aveau un sunet cam gol. Nu ştiu ce să cred. Nu au nici idei, nici verb. Uite, stai aici, şi arătă scaunul din apropierea lui. Prietenii ăştia ai mei au obiceiul să ocolească întotdeauna primele două scaune, ca şi când dacă stau prea aproape de mine ar risca ceva. Să-i critic poate, că de mâncat... Îşi întinse iar buzele pe orizontală, dar fără intenţia de a mai cuceri, doar pentru a-şi spăla propriile cuvinte de vreo bănuită răutate. Pe doamna Garofeanu o cunoşti de pe scenă. Artemis înclină capul cu o sobră curtoazie, iar ea nu schiţă niciun gest sau grimasă, fapt considerat de tânăr firesc atâta timp cât faţa femeii, oarecum imobilă, continua să fie inundată de acea seninătate involuntară pe care i-o remarcase la teatru. Acum putea să-şi dea seama de ce găsise că preşedinta fundaţiei seminalizează, în ciuda voiniciei, o încărcătură de frumuseţe tinerească. Totul era la ea deschis, luminos, fără umbre, fără contraste şi asimetrii. Un obraz pur, ochi negri profunzi, păr des şi lucios, buze pline delicat conturate. Până şi trupul, supraponderal pentru exigenţele feminine moderne, în rochia decentă (poate prea sobră) etala frăgezimi. Fără să-şi amintească de şoapta doamnei din lojă,

dar sub impresia ei, Artemis percepu imaginea președintei fundației în pandant cu cea a lui Veșminteanu, și își zise că se potrivesc, sugerând în cuplu o analogie cu splendizii giganți din epocile primare. Altă persoană aflată în anturajul președintelui fu prezentată cu titlul de vicepreședinte, prin urmare al doilea în partid după Veșminteanu. Nu avea morgă, nici măcar una împrumutată de la liderul maxim, și când fu numit se gheboșă puțin, parcă voind să sugereze smerenie, nu una impusă, ci reprezentând particularitatea atitudinii lui față de lume. După aceea, Artemis avea să descopere, fără a face un studiu special, că omul chiar nu are personalitate și nu e nici orgolios și că puterea, atâta câtă avea, îi venea din subordonarea integrală față de autoritatea lui Veșminteanu. Cât timp dură întâlnirea, el semnaliză un fel de asimilare neîntreruptă de spirit de la cel ce, ierarhic, nu-i era de fapt decât cu o treaptă deasupra. Alte nume și alte fizionomii, poetul nu mai reținu.

– Nu te supăra, Artemis, se înclină șeful partidului spre musafir, încercând să stabilească un flux de intimitate cu acesta. Ce studii ai?

Așteptase o replică la observațiile sale despre lotul premiat, dar nevenind, înțelesese că trebuie să o ia mai de departe. Pronunțând numele poetului, i se păru ciudat că-l cheamă așa, închipuindu-și că acesta e patronimicul. Nu avea nici pe departe o memorie slabă, dar ce știa din auzite nu reținea cu prea mare precizie.

– Am făcut Institutul de Arte Dramatice, spuse Artemis, fixându-și interlocutorul cu o privire mirată, dilatată parcă de inocență. Și apoi Literele.

– Cum apoi, nu înțelese Veșminteanu, una după alta?

– Nu, explică acesta cu anumită lentoare plictisită, dezinteresată. Am terminat studiile teatrale, am ieșit actor și apoi, devenind inapt pentru profesie, m-am înscris la Litere.

– Inapt? zâmbi cu căldură politicianul, chiar paternal, probabil ca să ușureze o destăinuire ce putea fi dureroasă.

Am contractat o boală a coardelor vocale şi din cauza sechelelor nu pot vorbi mult şi cu voce tare.

Aaaa! se miră îndelung, lămurit şi oarecum compasional, gazda. Ai regretat enorm, bănuiesc. Ce ghinion!

Dar nici la această presupunere nu primi lămuriri, şi înţelese că în anumite privinţe se poate aştepta la ciudăţenii din partea tânărului pe care îşi propusese să-l patroneze. Cele auzite făcură impresie şi asupra celorlalţi, punând pe chipurile lor o amprentă de regret sincer. Doamna Garofeanu îşi luase o mină de soră de caritate în preajma ostaşului rănit.

Cine înţelege meandrele destinului? cârâi Viziru cu vocea lui ruginită, chipurile pentru a introduce un accent stenic. Poate că până la urmă întâmplarea a fost chiar benefică. Artemis are o frumoasă perspectivă de poet.

Veşminţeanu îi tăie elanul ieftin.

Şi ai avut răbdare să termini a doua facultate! sublinie el cu blândeţe, nu pentru a cere un răspuns precis şi răspicat, care de altfel nici nu veni, ci ca o gratulare. Dându-şi însă seama că nu are rost să mai tragă de acest subiect, şi aşa prelungit poate peste limita bunei-cuviinţe, apăsă pe soneria de birou. Ce faci dragă, o întrebă pe şefa de cabinet apărută în uşă, nu ne cinsteşti şi pe noi cu ceva? Aici sărbătorim încununarea cu binemeritate premii literare a unor prieteni!

Femeia înclină capul aprobativ şi se retrase. Abia mai apucară să schimbe câteva cuvinte şi ospătarul intră cu o sticlă mare (dublă, aprecie Artemis) de şampanie şi pahare înalte cu picior. Pe tavă mai era un platou cu pişcoturi şi o cutie de trabuce. Evident, toate dinainte pregătite, aşteptând numai un semn. Se strânseră ceştile de cafea şi paharele de oranjadă, se frecă puţin sticloiul într-o frapieră cu gheaţă adusă de femeia de serviciu şi se începu ritualul. În timp ce se turna în cupe, fierberea licoarei, bulele mici, spuma ridicau la

suprafață, din adâncul privitorilor, un sentiment solemn, o dorință de festiv, o plăcere de a omagia, nu neapărat persoane anume, ci viața în sine, succesul, prietenia, dragostea. Tocmai aceasta răzbătu din vocile întretăiate care nu spuneau ceva special, ci făceau sonoră efervescența sufletească. În clipa aceasta și Artemis, care abia își înăbușise senzația neplăcută de intrus, și apoi, în timpul scurtului interogatoriu, greața de a-și devoala intimitățile în fața străinilor băgăcioși, simți că anumite asperități se netezesc. Încă nu-i înțelegea pe acești granguri, nu putea aprecia ce e în bunăvoința lor prefăcătorie și ce interes real, dar acest mic ritual i-i făcu mai suportabili. Refuză trabucul oferit de Veșminteanu, cu unul din zâmbetele lui strâmbe, intraductibile, derutante mai ales prin inestetica lor și-și scoase pachetul de țigări Mărășești, cu al cărei fum plebeu alteră aroma havanelor aprinse de bărbați.

– Revin la ce ai spus în sala de teatru, se întoarse Veșminteanu spre poet. Subscriu întru totul la ideea că a venit timpul să înlăturăm dizarmoniile din sistem, în speță această ignorare reciprocă între cultură și politică. Într-adevăr, dacă anumite segmente sociale importante nu se îmbucă, societatea stagnează și lucrul acesta nu e teorie goală, ci ceva care se petrece sub ochii noștri. Firește, stagnarea nu se datorează numai necomunicării dintre cele două piese grele, dar și aceasta contribuie.

– De ce a aruncat puterea cultura în marasm? întrebă poetul cu o vigoare pașnică dar rezolută, fără echivocuri.

– În ce sens? mai tamponă chestiunea politicianul, obișnuit să nu înțeleagă ce nu îi convine și să oblige adversarul să se tot explice până își mărunțește ideea și își diluează aroganța combativă.

– Sensul nu-l știu nici eu, tocmai de el întrebam, ripostă Artemis moale, ca un om excedat. Știm realitatea! Se desființează instituții culturale de stat, se diminuează rolul instrumentelor menite să stimuleze cultura, bibliotecile publice nu mai achiziționează cărțile

românești noi, pinacotecile nu mai cumpără tablouri și sculpturi din ateliere, filarmonicile și operele nu mai au fonduri să comande sau să achiziționeze muzică românească. Nu știu dacă din neglijență sau cu intenție, dar s-a redus drastic nivelul de trai al oamenilor de artă.

Artemis rămase cu ochii ațintiți asupra președintelui și acesta răspunse cu o voce densă, convinsă, dar edulcorată.

A fost haos, tranziție. Și, în principal, bătălie pentru ordinea democratică, pentru libertatea individului.

Dar cum se validează social bătălia? întrebă cu simplitate Artemis, ca și când asta era la mintea cocoșului. Se promovează, anonimizarea valorilor, se întronează cecitatea față de opere, față de actul cultural de patrimoniu. Se tolerează invazia producțiilor minore. O puzderie de diletanți și de dudui surclasează marii artiști.

Pentru că puterea, se precipită vicepreședintele clipind des din ochi, a fost ba de stânga, ba de dreapta, n-a existat o perioadă de echilibru centrist. Sperăm să dovedim că numai centrul poate recupera și pune în evidență adevăratele valori, și din cultură și din spațiul social.

Își epuizase argumentația și se îngropă mai mult în scaun, mulțumit că a atins miezul chestiunii, el umblând întotdeauna la „fundamental".

Chiar de pe acum încercăm să redresăm lucrurile prin intermediul fundației. Ați văzut astăzi confirmarea, spuse doamna Ciarofeanu, fără să se ambaleze temperamental, cu o liniște deplină, apărându-și doar perimetrul încredințat.

Lucrurile nu sunt așa de simple, interveni Veșmînteanu, punând jos paharul din care sorbise. Democrația are și ea, cum spune francezul, defectele calităților sale. Trebuie să recunoaștem. Dumneata, Artemis, știi foarte bine că societatea actuală nu mai cultivă dirijismul. Nu îmbrățișăm nici liberalismul exagerat, de dreapta,

nici intervenţionalismul paternalist de stânga. Anumite procese se produc de la sine, conform legilor naturale. Piaţa decide nu numai în economie, ci şi în cultură. Ce e piaţa? Cererea, preferinţele, gustul... Se cade să le înăbuşim şi să le dictăm noi oamenilor ce să consume? Am nega fondul democraţiei. Sigur, când guvernăm în cunoştinţă de cauză putem corecta câte ceva. Putem face ce spuneai dumneata: să intervenim în cazul valorilor certe. Vorbea lejer, fără să recurgă nici la seducţia dinţilor sclipitori, nici la tonul sec, pietros, incasabil, cu care ataca sau dădea lecţii. Nici nu privea spre cineva anume ca de obicei, se juca absent cu talpa rotundă a paharului şi monologa. Îşi spunea sieşi ceva ce ştia, ca să se distreze cu ecoul.

– E adevărat, îşi rulă vocea zgrunţuroasă, ca o râşniţă de făcut zgomot prin bâlciuri, Viziru, americanii restrâng însă aria vedetelor ăstora pentru puştime la baruri, hale, stadioane. Acolo e lumea lor. Dar nu e mai puţin adevărat că şi pe podiumuri, chiar la Oscar, vezi alături de actori adevăraţi, făcături de-alea holywoodiene, ca Stallone, Schwarzenegger. Pentru oamenii de gust e greu de suportat, domnule preşedinte, să recunoaştem, invazia făcăturilor. Ar trebui să-i separăm, ca americanii. Cea care amestecă lucrurile e televiziunea. Dar aici nu mai ştiu cum să procedăm. Ce zici, Artemis?

Cel invocat întoarse capul spre ziarist, dar nu zise nimic, păstrându-l doar în raza privirilor pline de o nedumerire opacă. Spusese ce avusese de spus, acum amuţise, vorbele celorlalţi se izbeau de el ca de un receptor defect.

– Da, falsul vedetism! murmură Veşminţeanu. Totuşi, nu durează, ştiţi bine, şi clătină capul cu îngăduinţă. După câţiva ani e măturat ca gunoiul de la petrecerile nocturne. Şi nici n-aş discuta categorial. În cultură, mai mult ca oriunde, lucrurile trebuie particularizate, discutate caz cu caz. Dar mi se pare că mâine-dimineaţă avem o întâlnire aici, nu e aşa Bobeica? Mi-ar fi plăcut

să mai vorbim, însă timpul trece repede. Se spune că ziua s-a micşorat cu o treime.

Da, sări Bobeica, se schimbă câmpul magnetic al Terrei, unii spun că a apărut un nou factor de energie cosmică, o galaxie sau...

Pe fondul acesta verbal de cozerie lipsită de rigoare, Artemis se despărţi de grupul centriştilor, refuzând oferta directorului de ziar de a-l duce cu maşina proprie şi afundându-se în noapte, în intimitatea gândurilor pe care nu trebuia să le mai ascundă după priviri nedumerite.

Capitolul patru

Transformase bucătăria în laborator fotografic (grație hârtiilor negre puse la fereastră) și developa clișeele rolfilmului cu Lidia. Îl lăsase să aștepte, să se neutralizeze descărcându-se de tensiune, pierzând cât mai mult din încărcătura emoțională. Scotea din chiuveta cu revelator fotografiile tăiate 15/8, ude, le agăța în cleștii de pe sârma de la nivelul capului și le examina la lumina lanternei. Aceasta era Lidia, femeia lebădă: gâtul lung, lăptos, chipul oval alb, fruntea înaltă, nasul ușor acvilin trimițând la o stirpe nobilă. Brațele lungi vălureau prin aer degete cu unghii ca petalele florilor de cireș. Ochii îi avea albaștri, privirile dilatate. Buzele trandafirii își ascundeau senzualitatea într-un imperceptibil surâs copilăresc (câteodată se strângeau într-un rictus inestetic, de răutate). Lidia exterioară, cea decorativă, întrupare a materiei în forme și nuanțe rafinate. Nu interpretase corect amalgamul ei de podoabe, fusese convins că sunt emanația unui complex lăuntric de o neasemuită puritate. A crezut că superba Lidia materială nu e decât reflectarea unei ființe spirituale ireproșabile. Altfel de unde splendoarea? Cât privește vreo antinomie a trupului cu sufletul, i se păruse absolut de neconceput. Întotdeauna dedusese din înfățișare virtuțile sau defectele oamenilor. Cazuri pregnante îi inculcaseră această reprezentare. Văzuse că oamenii urâți – aceia pe care îi cunoscuse – erau răi, și invers, cei frumoși, ca mama și bunica dinspre tată, își onorau estetica prin

delicateţe şi afectivitate. Lucru pe care şi Lidia îl făcuse oarecum în cei aproape doi ani cât durase dragostea lor. Îl cucerise în special sinceritatea ei erotică. Era îndrăgostită. Se înfrupta din el fără rezerve, cum face o doamnă cu terierul docil, smotocit după pofta inimii. Lidia era voluntară, fără complexe, şi tandreţea ei avea tenta unui simţ de proprietate niciodată rece, calculat, egoist.

Finalul se petrecuse aici, în vechiul apartament părintesc, unde îşi trăise copilăria. Pentru prima dată a fost închisă; nu reţinută, poate chiar mai minuţioasă ca alteori, dar lipsită de ardoare. Asta o dominase întotdeauna, ardoarea consumării propriului foc, pe care el o luase drept duduit al motorului sentimental. Fusese mai plată, mai puţin exuberantă, mai întunecată – şi nu fiindcă o bântuia nemulţumirea pentru ce avea să spună şi să facă după partida de amor, ultima, ci fiindcă aparatul senzorial nu-i mai procura beţia erotismului şi ritualul se desfăşura la suprafaţă. S-a ridicat în capul oaselor şi i-a spus simplu, cu un calm evident autoimpus, care să dezarmicească orice inflamaţie nervoasă a „victimei".

Artemis, mă mărit! şi a râs sec, artificial, ca de o glumă proastă. Mi-a venit şi mie timpul. Era inevitabil, nu? Tu n-ai nicio intenţie, şi chiar dacă ai avea, la ce ar folosi? Iubirea nu e decât o părticică a vieţii. Sunt încă atâtea altele... Familia, copiii, condiţia materială, poziţia socială etc. Ştii mai bine ca mine, eşti un gânditor. A făcut o pauză, probabil pentru a însuma cele spuse şi a vedea cum se înlănţuie şi ce mai lipseşte. Nu se aştepta aşa repede la replici, ştia că în situaţii ca aceea lui Artemis îi scoţi cuvintele cu cleştele din gură. Apoi a continuat: M-a cerut fiul cuiva cu avere mare, n-are rost să-ţi spun acum cine e, o să citeşti prin tabloide. A emis iar acel râs scurt, sec, asemănător cu o tuse din burtă. Apoi s-a întors către Artemis, rămas lungit în pat lângă ea, şi l-a împuns cu degetul în stomac. El se întrebă acum, nedumerit, cu ce rima acel gest mucheresc al camaradului de şotii. Cu intenţia de a detensiona

atmosfera, de a-i sugera că nu e cazul să ia lucrurile în tragic, acestea fiind farsele obişnuite ale vieţii. Văzând că el nu reacţionează în niciun fel, că nu poate pătrunde prin fonta neguroasă a chipului bărbatului, a întins palma şi l-a mângâiat.

– Hai, nu fi aşa prăpăstios. Asta chiar mă mâhneşte. Ia viaţa cum e! Ai probabil, sechelele stresului din copilărie, când ai rămas de mic fără părinţi. Cât aveai, 10 ani? Şi după o mică pauză: La urma urmei, poate că mai mult pierd eu în afacerea asta. Ne potriveam de minune, nu ştiu dacă o să mai am un partener ca tine. Cu care să fac simbioză. Şi ţi-aş mai spune ceva, dar cât te ştiu de întortocheat şi radical în principii...

Culmea, aceste cuvinte reuşiseră să-l scoată pe Artemis din imobilism. Îi treziseră curiozitatea.

– Ce să-mi spui? a mormăit el.

Lidia s-a aplecat spre el şi, chipurile, i-a şoptit confidenţial:

– Ţi-aş propune să nu ne despărţim decât formal, să rămânem amanţi, să ne întâlnim şi să facem dragoste cât ne va plăcea.

Se ridică din nou în capul oaselor şi-l contemplă ca să-i înregistreze reacţiile. Artemis se întoarse, ascunzându-şi chipul. Ea nu mai zise nimic. Se dădu jos din pat şi se închise în baie.

Când fu îmbrăcată, gata de plecare, se apropie cu paşi discreţi şi-şi lipi gambele de stinghia patului. Artemis rămăsese nemişcat, dezvelit, cu faţa spre perete, cum îl lăsase. Lidia, parcă reculegându-se, îl mângâie pe coapsă şi îi ciufuli părul pubian.

– Îmi pare rău, spuse, că ne despărţim atât de nefiresc. Nu meritam, Artemis. Mi-ar fi plăcut un mic dialog inteligent, cum ştii tu să faci în momente speciale. Pe de altă parte, poate e mai bine că n-ai dat curs. Cine ştie ce grozăvii ai fi spus şi nu-mi plac, nu-mi plac de fel grozăviile. Mai ales în clipa asta. Pa, dragule! şi, retrăgându-se în tăcere, alunecă în neant.

Neantul lui, al celui ce rămânea. În atitudinea Lidiei din acele ultime clipe deslușise un sfert de tandrețe amară și trei sferturi de ironie, menită să bagatelizeze evenimentul. Un fel de ploicică, bună să împrăștie praful unei zile de caniculă. Nu avea să știe cât fiuese infatuarea unui record pragmatic, și cât simplu mimetism. Frumoasa femeie mimase tot timpul celor aproape doi ani, cât se iubise cu el, sentimente? Acesta este adevăratul record? se întreba mereu, de când Lidia ieșise pe ușă în ziua aceea. Mimetismul? Să mimezi luni, ani ceva atât de sacru? Ce e femeia până la urmă? Un instrument al prefăcătoriei, al minciunii? Rămăsese decepționat nu atât de pierderea propriu-zisă a Lidiei, ce dovedise că nu merită credință, suferință și neuitare, cât din cauza descoperirii acestui cutremurător secret. Nu știuse, nici prin minte nu-i trecuse, și chiar dacă auzise ici-colo câte ceva, nu crezuse. Nu conta că fusese surclasat, că pe planul subtilității speculative se dovedise inferior femeii - aici orgoliul lui masculin ceda și uneori se întreba dacă la acest capitol femeia nu merită chiar admirație. Esențială era trezirea în el a instinctului de conservare și preocuparea acută pentru salvarea eului sentimental. Trebuia să se ferească. Să fie cu ochii în patru, să rămână în orice împrejurare suspicios, chit că asta îi va afecta o parte a ființei. Încă o atare înfrângere n-ar mai putea suporta - cu atât mai mult cu cât unele femei nu sunt atât de grijulii cu psihicul bărbatului și fac din despărțiri spectacole dezgustătoare. Lăsă fotografiile să se usuce și se așeză la masa de birou, simțind că din unghere obscure ale minții se adună substanța câtorva versuri. Zbârnâi însă telefonul celular în buzunarul de la pantaloni, de mult obișnuit cu vibrațiile muzicale. O voce feminină îl verifică identitatea, după care îi recomandă să aștepte legătura cu domnul președinte. I se păru că recunoaște vocea șefei de cabinet a lui Veșmințeanu. Într-adevăr, politicianul era.

– Ce faci Artemis? îl cercetă cu bunăvoinţă bossul. Mi-a spus Gelu că săptămâna trecută n-ai mai trecut pe la ziar. Dar tu nu l-ai căutat, să vezi dacă nu i s-a întâmplat ceva? l-am întrebat. Mi-a hârâit ceva, în sensul că aşa fac burlacii liber-profesionişti, îşi iau inopinat câte o vacanţă şi se retrag în munţi pentru o săptămână cu o frumoasă nouă apariţie pe bolta stelară feminină... Făcu o pauză de efect. Aşa să fie? Nu prea te văd în postura asta. Mai degrabă te-a captivat o apariţie editorială, care nouă, profanilor, ne-a scăpat.

Artemis mormăi ceva, nu prea încântat de această lejeră, zeflemistă intruziune în viaţa lui personală, şi Veşminţeanu, intuindu-i starea de spirit, renunţă la pista glumeaţă.

– Uite de ce te-am sunat, îşi reluă discursul, anunţând un interes practic, total în afara badineriei presupus camaradereşti. Partidul şi eu personal suntem în preajma unui eveniment neobişnuit: săptămâna viitoare îmi depun oficial candidatura la preşedinţia ţării – prima a unui centrist. Firește, discursul va fi televizat şi mi-am propus să folosesc prilejul pentru a contura – succint deocamdată – câteva direcţii în politica românească. Documentul e gata, a fost lucrat de un colectiv şi redactat în final de Gelu. Ai avea ceva împotrivă să-l vezi şi dumneata? Aşa, străin de rutina noastră de partid şi de limbajul de presă. Cu un punct de vedere netributar cutumelor şi schemelor politice. Cum să spun, venit ca din neant. Cu ochi proaspeţi şi urechi virgine. Înţelegi? Aşteptă puţin şi văzând că la capătul firului nu se încheagă nicio confirmare, renunţă la răspuns şi propuse o soluţie. Ce-ai zice să treci după-amiază pe-aici? Sau ai prefera să ne vedem în oraş? Poate luăm prânzul împreună? Putem vorbi într-un cadru mai puţin convenţional.

Îl întrebă dacă ştie cutare hotel, unde la un fel de terasă închisă, cu aer condiţionat, se poate mânca bine şi rapid, efectiv într-o atmosferă occidentală. Propice oamenilor de afaceri grăbiţi.

Hotărându-se să vorbească, dar anevoios și cam fără glas, Artemis declară că nu are nimic împotrivă. Cunoștea hotelul, voia să i se fixeze ora. După ce închise telefonul se căi de angajamentul luat, nu de alta, dar pretențioasa ieșire presupunea schimbarea ținutei, ceea ce îl incomoda în cel mai înalt grad. Avea o pereche de pantaloni noi și o bluză neagră de bună calitate – le scoase și le agăță pe ușa șifonierului. Își cercetă barba, părul și se hotărî să mai facă un duș. Dar până atunci trebuia să scrie. În semiobscuritatea încăperii se așeză la birou ca la un aparat, într-o sală de radiografie, pentru aflarea structurii sale intime. Când termină, aprinse lumina și-și purică textul. Ceea ce citi nu-l prea încântă. Tăie unele cuvinte, pe altele le mută și reciti următoarele versuri:

Antidot

Compuneam amândoi un unghi drept grațios:
eu culcat, tu veghindu-mă în platoșă albă.
Erai mai somptuoasă ca oricând,
nimfă lângă faun, iubită pe iarbă.

Pictură renascentistă de pinacotecă
celebrând erosul pur, natural!
Sentimentul teluric
întrunea în noi consens general.

Dar tocmai răsturnai logica plastică
și comunicai sens contrar.
Ai făcut-o cu ingenuitate subtilă
căci desenul tău era vechi și murdar.

Mă părăseai pentru o casă de bani,

pasiunea iubirii pica,
se golea tabloul clasic de dramă,
arta compoziţiei se simplifica.
Ceara albă te-mplătoşa strâns,
aveai să te dedici altui rai.
M-ai fi luat şi pe mine grădinar,
să-ţi ofer mere dulci de serai.

Te-ai retras cu demnitate rănită –
simplitatea desăvârşită nu găsise ecou –
eu rămâneam în tabloul vetust dinainte
cu celebra consecvenţă de bou.

Plecând, ai tras estetica după tine
căci frumoasă era doar trena carnală.
Mie mi-a rămas o etică demodată –
greşit antidot pentru magnifica boală.

Capitolul cinci

Au ajuns aproape în acelaşi timp, Artemis cu un minut mai devreme, ieşindu-i bossului în întâmpinare. Intrase pe terasă, cercetase mesele, încredinţându-se că politicianul n-a venit încă, apoi îl zărise prin geamurile largi şi se îndreptase spre uşă. Veşmînteanu înalt, masiv, într-un costum gri-deschis, cu coroana sa dentară superioară impecabilă strălucind în lumina amiezii, îi strânse mâna afabil. Un chelner se înfiinţă şi-i conduse – de parcă ar fi fost anunţaţi – la o masă de colţ, punându-le în faţă două „cărţi". Aerul era curat şi răcoros ca într-o sală de muzeu. Aproape toate mesele fuseseră ocupate şi politicianul îi atrase atenţia lui Artemis că o parte din clienţi sunt străini – oameni de afaceri – făcând din prânzul lor unul dintre momentele cele mai animate ale zilei, când îşi fructifică demersurile, îşi verifică flerul, îşi deschid reciproc perspective sau, dimpotrivă, renunţă la proiecte fără regret.

Nu sunt ca toţi oamenii, comentă preşedintele, ca fiinţele sortite să-şi trăiască dramatic eşecurile, să facă din orice o decepţie. Aceştia nu pun la inimă. Calculează, combină, improvizează, atât. Calculatoare electronice, roboţi, asta sunt. Ca poet, merită să-i cunoşti.

Artemis fu cucerit de această dezvăluire. Ceea ce spunea politicianul era de tot interesul şi fu bucuros să se dezică de convingerea că acesta ar fi prototipul limitatului, unilateralului. Zâmbi cât putu mai puţin chinuit, atenuând şi contrazicând ce era fioros în această expresie prin câteva cuvinte încărcate de oarecare fervoare.

– Îi cunoaşteţi îndeaproape? întrebă, dornic să mai afle câte ceva.

– Cât de aproape poate cineva care a practicat el însuşi meseria.

– Da? înghiţi în sec poetul de atâta aviditate. Aveţi propria experienţă?

Veşminţeanu râse cu sinceritate.

– După '89 împrejurările mi-au oferit un loc în afaceri. Îmi plăcea jocul, mă descurcam binişor în „competiţia computeristă", cum numesc eu duelul speculativ, intuitiv şi matematic, viu, dar rece, aparent sincer, însă ascuns cu subtilitate. Din care ies bani dacă ai mintea limpede şi nasul fin.

– Mi-ar plăcea să cunosc această lume, dar mi-e teamă că e prea ermetică, ezoterică poate. Din ce-mi spuneţi, cabaliştii, talmudiştii, ordinele secrete au rămas în urma afaceriştilor, finanţiştilor, speculanţilor de bursă. Nu-i percepeam în această lumină... E o revelaţie pentru mine.

Fură întrerupţi de chelner. Improvizară la întâmplare câte ceva de mâncare. Politicianul ceru piept de raţă la grătar, Artemis o salată şi două perechi de cremvurşti fierţi.

– Fiindcă sunt nemţeşti, simţi nevoia să se justifice. Observă că pe terasă se schimbau relativ repede „ocupanţii" meselor. Nu aştepta nimeni în picioare, dar pe măsură ce terminau unii, apăreau înlocuitori. Spre regretul lui, Veşminţeanu părăsi subiectul ce-l captivase şi glisă spre chestiunea care-l privea direct.

– Ţi-am adus cuvântarea, spuse. Am lăsat-o în maşină, ţi-o dau la plecare, pe aici sunt şi vânători cu aparate ascunse. I-ai cunoscut?

Artemis scutură din cap, ambiguu.

– Ce rugăminte am, Artemis. La telefon n-am fost prea clar. Dacă vei avea obiecţii de ordin general, le voi asculta cu interes. Dar ţi-aş cere mai mult. Formulează dumneata o suită de idei politice, sociologice, economice, ştiinţifice, ori cum altfel mai vrei – ce s-ar cuveni să stea azi în atenţia societăţii româneşti. O profesiune

de credință modernă, cum se poate naște în mintea intelectualului aflat la un post de observație echidistant. Aspirația unui poet gelos că nația lui nu reușește să se alinieze și rămâne condamnată la stagnare. M-am făcut înțeles? Cer prea mult? îl cercetă pe Artemis cu un zâmbet ușor vinovat, dar fără intenția de a retracta. Se explică: dacă aș fi avut nevoie de mai puțin n-aș fi apelat la dumneata. Îmi trebuie ceva ieșit din comunul politic actual. Un fel de lirică vizionară, inspirată de societate, pentru societate.

Artemis nu-și putu stăpâni unul dintre zâmbetele sale schimonosite, încrâncenate, greu de descifrat și pentru el însuși.

- Nu știu dacă e mult în general. Pentru mine însă este. Mă supraestimați. Reflectez și eu, dar amatoristic, diletant. Ce gândesc, unor specialiști li s-ar părea poate infantil, ridicol.

- Lasă-mă cu specialiștii! Sunt sătul de ei. Ne impuie capul cu clișee împrumutate de aiurea. Nu gândesc cu mintea proprie. Unii, să fiu sincer, nici nu au cu ce gândi. Nu vezi ce cădere ideatică e la noi? Vreau o minte neuzată de stereotipiile în circulație.

- Dar nu poate continua domnul Viziru? întrebă Artemis, gândindu-se cât de ofensat se va simți omul.

- Ar putea, cum aș putea și eu, desigur, răspunse politicianul, dar amândoi suntem minați de rutină. Să fiu sincer, rutina sterilizează intelectul. Ca să ieșim din punctul mort, trebuie să apelăm la cei necontaminați de dogmatismul liberalist ce ne-a invadat după '89. Ești de acord să încerci? Fără nicio obligație, firește. Dacă nu iese, nu iese. Nicio tragedie. Dar eu cred că va ieși. E și pentru dumneata un test, un antrenament al minții, sau cum vrei să-i zici. Pentru mine, o șansă. De acord?

La confirmarea mută a poetului, îi întinse acestuia mâna peste masă și i-o strânse. Așa cum Artemis tocmai constata că fac afaceriștii de la celelalte mese. Încheiau și ei un pact? Îl consfințeau cu mâinile, dispuse să îndeplinească funcția de pecete? Nu de

neşters, firește. Din acelea volatile, pe care trebuie să le reînnoiești mereu sau să le anulezi.

Artemis încerca să pătrundă secretul mediului înconjurător, metabolismul lui, străin majorității oamenilor, care își închipuie că circulația banilor se reduce la încasarea salariilor și achitarea furnizorilor. Făcu să dispară repede cele două perechi de cremvurști și foile de salată și îl lăsă pe politician să-și rumege pieptul cu o crustă ca de bronz, filmând cu ochii larg deschiși consumatorii. Totul se derula discret și metodic, vocile aveau amortizor și nimic din ce se punea la cale nu răzbătea până la el. Păreau acoperiți cu o prelată invizibilă. Actul alimentării în sine nu avea pregnanță, pierzându-se în spatele cuvintelor și printre cuvinte, ca acțiune secundară, subiacentă. La rândul ei, vorbirea, conformându-se unui cod și unui ritual, era mai degrabă schimb de semne caligrafiate de buze și încărcate cu sensuri absorbite imediat. Într-adevăr, mai mult decât discreție – comunicare ezoterică, în care personalitatea umană cu slăbiciunile ei emoționale, nu avea ce căuta. Oamenii își transmiteau mesajele într-o manieră aparent convențională, mascând fondul prin gesturile obișnuite ale prânzului. Ajungeau la o concluzie, întinzându-și mâinile pentru a parafa înțelegerea sau, zâmbindu-și electronic, se despărțeau ca două aparate ce ies de pe o lungime de undă provizoriu comună.

Și ei au încheiat laconic scurta corespondență. După ce președintele a chemat chelnerul – evident obișnuit cu personalitatea clientului – și a plătit, s-au ridicat ca două automate cu tema epuizată și au dispărut, dizolvându-se în spațiul abstract.

Peste câteva zile un curier al partidului centrist a ridicat lucrarea recapsată de Artemis în plicul ministerial înmânat de Veșmințeanu, și după încă o zi, șefa de cabinet l-a anunțat pe poet că șeful îi stă cu plăcere la dispoziție între orele cutare și cutare, în

vederea convorbirii planificate. Primind mesajul pe mobil, în oraș, și aflat într-o direcție diferită de cea impusă de întâlnire, Artemis a mulțumit cu vocea lui lipsită de modulații, reconsiderându-și cu abilitate traiectul bucureștean. S-au adunat unul câte unul, dar au intrat toți deodată.

Primul a ajuns Artemis, instalat de șefa de cabinet într-un fotoliu confortabil și cercetat insistent asupra preferințelor în vederea unei tratații. Deși aceasta nu dădea semne că ar avea de gând să-l absolve, făcu față, respingând neconcesiv propunerile, cu o expresie a feței tot mai ceremonioasă și mai agasată. Al doilea veni Vrșmințeanu, reținut peste așteptări într-o întâlnire colocvială în oraș, puțin transpirat și sincer afectat de întârziere. Voi să-l împingă pe oaspete în cabinet cu brațele întinse, ca într-o litografie cu îngerul protector, dar doamna îi puse în mână receptorul telefonului fix, calculând că așa îl va scăpa mai repede de un solicitator insistent, căruia tocmai îi spusese că șeful a ieșit din ședință doar pentru o jumătate de minut. Această paranteză fu benefică pentru Viziru, intrat ultimul în anticameră și așteptându-se să-i găsească pe cei doi în tête-à-tête. Cabinetul era aerisit, cu climatizatorul torcând silențios și cu o liniște îndemnând nu la politică, ci la filosofie. Se așezară la masa de ședințe și întrucât președintele nu păru dornic de vreun preambul, ziaristul își deschise diplomatul mătăhălos și scoase plicul ministerial.

· Cum procedăm? se interesă, desfăcând capsele.

Să citești tu adăugirile lui Artemis, indică politicianul. Restul textului îl cunoaștem toți.

O să le cunoaștem și pe astea acum, mormăi ziaristul cu capul vârât în plic, dar întrucât nimeni nu-i răspunse, se înșurubă în scaun, inspectă spațiul înconjurător verificând dacă toate condițiile sunt întrunite, își potrivi bine ochelarii pentru citit, căută paginile și începu cu un prețios „așadar":

„Când deschidem o perspectivă a viitorului ciclu prezidenţial trebuie să avem în vedere comandamentele – în plină devenire – ale momentului, desprinzând din ele căile româneşti de afirmare. Nu este uşor, ţinând seama că cercetarea se face astăzi tot mai specializat; deşi globalizarea este la ordinea zilei, nu găsim un tablou generic al tendinţelor fundamentale spre care s-ar cere orientată osârdia noastră.

Din capul locului aş vrea să atrag atenţia asupra unei teme care nu a făcut până acum obiectul futurologiei, dar astăzi se impune cu o acuitate dramatică: redefinirea conceptului astral al Terrei. La prima vedere ar părea ciudată o asemenea preocupare «aeriană» – şi la propriu, şi la figurat –, dar savanţii încearcă să ne spună că de ea depinde însuşi viitorul umanităţii."

Viziru se opri din citit, îşi scoase capul din hârtii şi îl fixă cu o privire de lupă pe autorul acestor rânduri.

– Cam ciudat, într-adevăr, hârâi el alene, pentru un şef de partid, într-o ţară total eclipsată pe planul politicii, ca să nu spun chiar al gândirii planetare. Dar mă rog, să citim:

„Cred că nu mai e nevoie să specific, reluă el lectura, sub ce raporturi trebuie abordat acest capitol – de câţiva ani avem cu toţii în faţa ochilor o panoramă terifiantă a fenomenelor naturale – dar e clar că schimbările astrofizice impun în anumite privinţe o nouă strategie cu adevărat globală a omenirii. Aş vrea să adaug doar că dispunem de o pleiadă de remarcabili cercetători, recunoscuţi şi în străinătate, ce pot face să crească aportul României la descifrarea noilor condiţii astrale ale Terrei şi la concretizarea unei atitudini ştiinţifice a statelor în noua realitate."

– Oleooo! făcu Viziru cu o schimonosire a feţei sale prelungi, ca atunci când te dor dinţii. Chiar aşa? Apoi tot alene se aplecă şi citi mai departe:

„Alături de geoastronomi, se pot înscrie în această mare viitoare acțiune internațională geografii noștri remarcabili, căci neîndoios o serie de hărți ale planetei vor fi redesenate, fixând alte coordonate ale condițiilor de trai și de muncă pe cele cinci continente. N-aș vrea să par alarmist, cu atât mai puțin fantezist, dar oamenii lucizi știu că ne aflăm în fața unor procese geologice și climatice de mare amploare, care reprezintă o prioritate nu numai a științei, ci și a administrațiilor.

În al doilea rând, aș vrea să mă refer la imperativul, desprins din doctrina globalizării, dar insuficient aprofundat, al rediferențierii economiilor zonale și naționale. O serie de state gigant, foste hinterlanduri, au intrat impetuos în competiția industrială, dublând în mod redundant aria tradiționalelor centre industriale. Forța productivă a omenirii începe să se sufoce în tipare depășite, năclăind piața cu o marfă greu de absorbit, agravând criza economică și recesiunea forței de muncă. Avem economiști de marcă, finanțiști redutabili, teoreticieni de mâna întâi ai globalizării, ce pot face ca România să aibă un glas distinct în acest colocviu de cea mai mare importanță pentru rațională valorificare a resurselor Terrei.

În al treilea rând, aș considera necesar să ne implicăm într-un domeniu vital și de actualitate stringentă pentru existența omenirii, și anume modificarea conceptului privind producerea hranei în funcție de evoluția biologică a omului și de dinamica demografică planetară. Medicina atrage atenția asupra orientării greșite a producerii hranei, a influenței nocive a chimiei alimentare asupra sănătății omului, a transformării alimentelor în factor de morbiditate. Ea cere întoarcerea la principii nutritive străvechi, când alimentul era în același timp medicament. Avem și noi o medicină tradițională și o străveche bucătărie ecologică, dar avem și nutriționiști ce pot concura pe plan mondial la redefinirea modului de satisfacere corectă a cerințelor organismului uman."

– Băi frate! izbucni Viziru, fără să mai ridice capul pentru a-şi comunica expres contrarietatea, chiar consternarea, ce facem noi aici? Sunt, firește, E-urile, margarina, pesticidele şi aşa mai departe, dar să proclami asta drept calamitate mondială? Să ne angajăm şi noi la eradicarea ei, deşi peste 70% din ce mâncăm azi aducem de peste graniță? E prea de tot, pe onoarea mea...

Nu se văzu secondat în îngrijorarea lui atroce. Făcu o grimasă de mirare şi resemnare (ca un Pilat din Pont) şi trecu mai departe.

„În această ordine de idei trebuie să abordăm mult mai activ şi responsabil chestiunea agriculturii româneşti. Vedem că producţia industrială se deplasează la periferia geografiei economice a Terrei, adică e preluată de fostele hinterlanduri. Cine preia atunci producerea roadelor pământului? Metropolele industriale? Cam greu de crezut. În acest context România se manifestă astăzi într-un mod absurd. Ea şi-a pierdut, într-un proces distructiv vertiginos, industria şi, departe de a se concentra în această conjunctură pe agricultură – pentru care e dotată natural, are experienţă şi vocaţie – se dezice de avuţia ei ancestrală, pământul. A venit momentul să construim o strategie temeinică şi benefică a lucrării pământului şi a industriilor aferente – cu prioritate alimentară, şi apoi de textile, marochinărie, plante tehnice etc. Paralel cu asigurarea unui venit ridicat pe cap de locuitor, aceasta va fi şi o contribuţie la rezolvarea în condiţii economice superioare a problemei vitale a omenirii – nutriţia.

Tot în ordinea de idei a sănătăţii omului – ignorate din păcate, deşi bocite casandrian în momentul de faţă – propun să ne aplecăm asupra producerii şi administrării mijloacelor de tămăduire a bolilor. România a avut o şcoală medicală de prim rang şi o industrie farmaceutică evoluată, şi aceasta ne îndreptăţeşte să ne pronunţăm asupra haosului ce domneşte în medicaţia de ultimă generaţie. În momentul de faţă medicii sunt puşi la grea încercare când recomandă un medicament, neştiind ce prevalează în efectul

au - contribuţia curativă sau consecinţele nefaste asupra organismului, şi care te îngrozesc atunci când citeşti instrucţiunile de folosire. Poate cineva să întrebe: chiar altă treabă nu avem acum în politică, decât să ne dăm cu părerea despre medicamente? Ar fi posibil, dar şi tragic. Cunoaşte cineva o chestiune mai arzătoare decât sănătatea oamenilor, pe care, în loc să o salvgardăm, o periclitäm în mod fatal, culmea, chiar prin presupuse leacuri?"

Viziru făcu o pauză, şi se putea ghici că această întrebare fusese pe punctul de a o pune el însuşi, dar replica îl demobilizase, nefăcându-l să renunţe însă măcar la un gest de neaderenţă.

„În sfârşit, ultima chestiune – în ordinea ad-hoc a acestei problematici, nu ca importanţă socială – pe care aş vrea s-o etalez, deocamdată enunţiativ, este instituirea unei noi rigori în educaţie. Am în vedere, firesc, suprastructura, rolul părinţilor fiind, cred, astăzi, mai degrabă de competenţa justiţiei (care, în paranteză fie zis, nu trebuie să se rezume nici pe departe la sancţionarea agresivităţii parentale, reglementând şi răspunderea pentru actele antisociale ale progeniturilor). Nu ne putem dezice la infinit de datoria de a repune şcoala în autoritatea de instructor cultural exigent şi, bineînţeles, competent, dar şi de corector al comportamentului şcolarilor, aşezându-o pe baze ferme. După cum nu ne este permis să închidem ochii la prostul gust şi licenţele unui important sector public – divertismentul – care mai are prea puţin de a face cu artele şi educaţia. Intră în răspunderea noastră directă să orientăm societatea pe alt curs, să manifestăm grijă pentru moralitatea, manierele şi nivelul cultural al tinerelor generaţii. Iată, laconic, alte câteva enumerări pe care mi le-am promis azi, gândind la direcţiile în care societatea românească trebuie să-şi dirijeze forţele creatoare, într-o perioadă istorică atât de controversată şi decisivă pentru viitor."

Viziru îşi scoase ochelarii şi privi în gol cu o mină de orb. Se şterse la ochi cu batista, îşi curăţă ochelarii şi abia după aceea

reveni la normal. Sesiză că de la el se aşteaptă o părere, că pe el cade răspunderea unui verdict solid construit. Mută plicul mai departe, răzgândindu-se repede însă şi aducându-l înapoi. Vorbi cumpănit, chiar cu un tangaj al capului ce părea că ţine echilibrul raţiunii:

– Ca exerciţiu intelectual merge. E chiar reuşit. Pe bune... Ţinu să adauge însă, pentru deplină obiectivitate: Sincer însă, genul ăsta din vârful buzelor nu e chiar pe gustul meu, dar asta n-ar conta. Esenţial e că nu face corp comun cu restul. Şi nici asta nu ar fi un capăt de ţară, stilistic s-ar putea obţine o uniformizare. Altceva nu merge. Nu e o adresare pentru alegători. Poate pentru un for academic. Alegătorul e un om cu interese precise. Are un orizont limitat, în care nu încap decât obiectivele imediate, şi alea transformate în sloganuri. Dacă ieşi din ele, vorbeşti la pereţi.

– Gelule, interveni Veşmînţeanu, neutru, fără să sugereze vreo opţiune, dar în rest cam asta face materialul. Pe o întindere de optzeci la sută numai sloganuri electorale vehiculează.

– Da, dar dintr-odată apare ceva în afara lor. Şi cu un aplomb care le surclasează. Ce mai contează reforma aparatului de stat, combaterea evaziunii fiscale, încurajarea micilor întreprinderi şi celelalte, pe lângă soarta planetei. Obiectivele lui Artemis cad parcă de undeva din cer. Nu fac parte din viaţa curentă a contemporanilor. Mai avea ceva de spus, dar se opri, fiindcă faţa lui Artemis transmitea acum o ilaritate tragică, ceva semănând cu un plâns alterat în puritatea lui dureroasă de o criză de umor neomenească.

– Prozaismul şi lirismul nu fac casă bună, nu? îl chestionă retoric politicianul pe ziarist. Era şi el amuzat, dar se ferea să-şi lase gura slobodă pentru a da expresie stării de spirit. Nu atât ca să nu-l ofenseze pe ziarist, cât pentru a nu se apropia, prin mimetism, de masca tragicomică a poetului. Chiar trădă această grijă, când îi spuse lui Artemis: Ai un umor contagios, poete! În mod normal n-aş găsi ceva

de râs în ce spune Gelu, arătându-mi doar cât de mult ne-am îndepărtat de gândirea liberă a omului... cum să-i zic... multidimensional.

Omul multidimensional? făcu ochii mari Viziru. Poate nu mai înțeleg eu politica, concedă cu o voce cât putu de moale, în care să nu se mai facă simțită hârâiala tabagică având ecou prea terestru, chiar primitiv. Credeam că politica are și ea niște rigori, pentru că trebuie receptată de publicul larg. Ba trebuie să concorde și cu așteptările presei. Se poate dispensa de aceste atribute? Ce zici, Artemis? își fixă ținta, ca să nu-l oblige pe Veșmînțeanu la o replică directă.

Da, așa e, confirmă acesta într-un târziu. Dar la un moment dat se satură și ăștia – publicul, presa – de atâtea atribute și rigori, spuse liniștit. Când ajungi la limita asta, ca politician hotărât să escaladezi condiția banală a luptei electorale, dacă nu poți să schimbi placa, te îneci în mediocritate și platitudine.

Foarte frumos și exact spus, glăsui încântat candidatul la președinție.

Da, nu neg, se atașă și Viziru. Înțeleg ideea. Și nu o resping. În această lumină apare o justificare, dar, mărturisesc, pentru mine e prea inedit acest stil. Sunt de felul meu mai prudent. Nu știu cum ar putea fi netezită trecerea de la un nivel la altul, de la o categorie de argumente, mai familiară să zic așa, la cealaltă. Aleatorie cred. Și insolită.

Mă rog, asta o să mai vedem, interveni politicianul. Personal mi se pare că e lucrul cel mai simplu. Important e că am căzut de acord cu toții asupra fondului. Sunt foarte mulțumit. La joncțiunea respectivă o să mă gândesc. O să încerc eu să fac ceva. Viziru se vedea convertit, cu o subtilitate neobișnuită la patronul său politic, dar tăcu, poate mulțumit că disidența sa a glisat ușor spre adeziune. Vă mulțumesc, mi-ați fost de mare ajutor, îi băgă în aceeași oală Veșmînțeanu și se ridică, ducându-i cordial spre ușă.

Capitolul șase

La urma urmei de ce venise el la sindrofia aceasta de partid? se întreba, căci de partid era, nu cum i se spusese, una eminamente culturală. De dragul straniei doamne Garofeanu, cu inexplicabilul ei „vino-ncoa" și cu înrâurirea specială de mag feminin, de totem al frumuseții, pe jumătate mistice, pe jumătate erotice, avute asupra lui? O urmărea cu privirile acolo, în rândul din față al sălii de festivități, de unde se ridica din când în când pentru a primi vreo față simandicoasă invitată personal. Voinică, semeață, cu mers regal, disprețuind podoabele exterioare, de o modestie a ținutei vestimentare trimițând spre adolescentele prematur intelectualizate, conștiente de frumusețea lor, dar ignorând-o. De ce exercita această doamnă atracție? Avea chipul luminos, marcat de ochi întunecați, încadrat de un păr bogat, uneori căzând greu pe umeri, alteori adunat în coadă de cal sau într-un coc abundent, ca al străvechilor vornicese. Își disimula opulența trupească în rochii de colegiu sau de ordin călugăresc. De aproape fascinau sprâncenele încondeiate, gura cărnoasă, ca și aerul imperturbabil de ființă delicată și puternică în același timp, ascunzând sub o pojghiță subțire, gata oricând să plesnească, un vulcan primejdios în tăcerea lui misterioasă. I se spusese că e o serată a fundației, ce-și sărbătorea aniversarea în prezența unor intelectuali de vază. Se căia că venise,

va trebui să fie mai circumspect cu aceste noi cunoştinţe, contaminate de politică până în vârful unghiilor.

Evenimentul „cultural" se petrecea în sediul partidului de centru, în sala sa de festivităţi, iar aniversarea fundaţiei se confunda cu aniversarea partidului, fundaţia nefiind decât un camuflaj. De altfel, cine deschisese serata, făcând expunerea de bază? Aristide, secretarul general al partidului. Consacrase, e drept, un capitol introductiv fundaţiei, enumerând acţiunile principale întreprinse de aceasta de-a lungul anilor, dar în esenţă se concentrase asupra problematicii de partid, subliniind locul aparte ocupat de acesta în politica naţională, pe coordonatele mari ale existenţei ţării. Acum, vorbea doamna Burcă, redactoarea-şefă adjunctă a revistei culturale (despre care până de curând nu ştiuse că susţine partidul de centru) cu care avusese raporturi rezonabile, fără nuanţe de partid, dar totuşi nu exclusiv culturale (cum îşi dădea seama acum), ci puse mereu de ea pe un fundament ideologic. Vorbea liber, ca şi Aristide (jovial, cursiv până aproape de incontinenţă, ca un adevărat avocat pledant ce era), doar că mult mai măsurat, construind cu atenţie arhitectonică fraze impecabile, dar fără strălucire, inspiraţie sau acrobaţie stilistică. Ea se consacră mai mult culturii, dar cu un evident, mai evident ca oricând, substrat ideologic, aprofundând conceptul de cultură a drepturilor individuale, cu trimitere spre o presupusă înclinaţie dictatorială a administraţiei în funcţie. De la un moment dat începu chiar să facă apologia politicii de centru, omagiind expres partidul şi explicând nevoia reprezentării în viaţa publică a clasei de mijloc – principalul vector al echilibrului politic, al apărării democraţiei de factură occidentală, al păcii sociale.

În pauza de după disertaţii, personalul de serviciu scoase din salon mobilierul funcţional. Scaunele fură duse în subsol sau aşezate pe lângă pereţi. Se întinseră câteva mese cu bufet rece şi, pe un podium improvizat ad-hoc se instală o discretă formaţie de

jazz, provenind evident de la un bar de noapte bucureștean. Invitații fură îndemnați să guste, să danseze, să se simtă bine. Se constituiră grupuri de prieteni și cunoscuți și, pe fundalul ambiental al muzicii, începu să planeze rumoarea plăcută a unei animate cozerii colective.

Artemis se opri lângă un cerc unde răsunase vocea aspră, monotonă, încărcată de oarecare aplomb, a lui Viziru. Vorbea acum un prozator aflat la vârsta maturității literare, dar ale cărui opere pe Artemis personal nu-l convingeau. Publicase romane în care uitai de unde s-a plecat și către ce ești condus, dar în care, mai ales, nu găseai o oază de umanitate profundă. Răspundea acum, după cum se vedea, unei întrebări a lui Viziru.

– Știi ce m-a frapat în mod special? Problematica de factură nouă. Ne-am dezobișnuit să auzim din gura politicienilor opinii inteligente, din care să reiasă că mai și gândesc, în pas cu mapamondul. Discursul politic s-a aplatizat și banalizat. Ne înecă în sloganuri. Veșminteanu s-a arătat în stare să ne scoată din această mocirlă intelectuală. Sper că își va aprofunda tezele.

– Categoric, dădu asigurări ziaristul, cu aerul omului pe deplin îndreptățit să ofere informații certe.

– Și pe mine m-a cucerit expunerea. E o încercare de a resuscita vocația românească a problematizării. Am avut-o și în perioada interbelică, și în cea comunistă, fiindcă e o perenitate spirituală a nației. Acuma, când credeam că a pierit, parcă reapare.

Își făcea cunoscută opinia un critic, în limbajul lui de catedră căutat, prețios, bine cunoscut lui Artemis, căruia respectivul îi fusese profesor. Era unul dintre esteții de orientare sociologistă, care nu se ferea să șfichiuiască, ori de câte ori avea ocazia, după un paravan de generalități, bineînțeles, așa-zisul postmodernism. Îngroșat și el de sedentarism și gurmandism, avea un fel nostim de a-și comunica ideile, neprivindu-l în față pe interlocutor, nemișcându-și mușchii

feței și uneori aproape nelăsând să participe nici buzele la actul vorbirii. Asta făcea ca, orice ar fi spus, să-și piardă din greutatea ideatică și să devină monolog indiferent și banal.

Artemis rămase surprins când din spatele profesorului își făcu apariția doamna Miruna, poeta cu care se întreținuse la Uniune nu de mult. Fusese undeva și acum, revenită în conclav, încerca să intre în discuție. Fu acoperită de vocile puternice a doi bărbați. Niciunul nu ceda întâietate celuilalt și nu se putea reține decât finalul frazelor lor. Primul era actor de comedie și nu mai juca de o bună bucată de vreme, al doilea, un mustăcios cu aer de plăieș ieșit la pensie, îi era total străin poetului. Primul încheiase pe ideea culturii politice, iar celălalt, pe receptivitatea publicului. Cei de față nu părură deranjați de această cacofonie și își exprimară acordul cu umbii, prin clătinări din cap și mina de gânditori profunzi. Artemis îl lăsă pe Viziru să mimeze mai departe aplombul celui aflat chiar la sursa evenimentelor, mizând pe presupunerea celorlalți – justificată de altfel – că el scrie cuvântările președintelui partidului de centru. În timp ce se îndepărta de grup, aproape se lovi de chelnerul intrat pe o ușă laterală cu tava încărcată de pahare. Cerându-și scuze, deși nu era vina lui, chelnerul îl îmbie cu vin alb. Întrebat dacă e rece, acesta replică mirat:

Nu vedeți paharele aburite? Apoi zâmbi, părându-i-se că n-a fost suficient de politicos.

Artemis luă un pahar și gustă.

E bun, încercă și el să fie amical.

Simțind vinul în stomac, își dădu seama că e înfometat. Se îndreptă spre mesele cu gustări, cu gândul să-și ia un cremvurst cu muștar și o chiflă, dar așa ceva nu intra în gama de oferte ale bufetului. Își puse pe farfurie o bucată de macrou marinat și o lingură de vinete. Cineva îl îmbrățișa pe la spate și, când se întoarse, dădu de fața rotundă, zâmbăreață, a lui Aristide.

– Aveam o vorbă cu dumneata, poete, îi spuse, luându-l de braț și trăgându-l la o parte.

Artemis își părăsi macroul, uitându-și și paharul pe masă. Ajunseră, păşind încet, până la uşa pe unde veneau chelnerii cu băuturile. Luară câte un pahar.

– Şeful e mulțumit de colaborarea cu dumneata, îi transmise secretarul general cu o voce fără rezonanță, ca de taină. Ce ți-a cerut el să faci corespunde unui anumit scop: câştigarea, încă de la lansarea în campanie, a inteligenței. Nu prea am avut-o în obiectiv, ca și celelalte partide, de altfel. Sigur, nu poți învinge în alegeri fără mulțime. Dar pe aia știm s-o prelucrăm, o avem în vedere tot timpul. Deținem metodele adecvate. Inteligența e însă greu de sedus. Și în niciun caz cu mijloacele bătătorite. Și asta voiam să-ți spun: pot apela și eu la dumneata câteodată? Am aprobarea șefului. Vor fi multe de făcut în materie de propagandă. Nu, nu te bag eu în chestiile astea... Dar câte o discuție, un consult să zicem, mi-ar prinde bine. Nu, nu trebuie să perfectăm nimic... Te gândești... Mai stăm de vorbă. Hai să ți-i prezint pe ai noştri.

Intrară într-un cerc liniştit, în care deocamdată nu se producea nimeni.

– Vi-l prezint pe laureatul fundației noastre la poezie, îl oferi el colegilor pe Artemis, împingându-l cu gingăşie de la spate. Nu știu care dintre voi ați fost la decernare. Ei sunt: nea Bobeica, vicepreşedintele partidului, Dascălu, secretarul organizatoric... El e şeful organizației de București, dânsul liderul grupului parlamentar. Nu ți-i spun pe nume că tot nu-i ții minte. Ce discutați, fraților? De-ale organizării? Toate partidele, i se adresă din nou poetului, sunt gata de luptă, cele cu şanse de reuşită, bineînțeles. Miza e foarte mare, căci înalta funcție trage după sine tot partidul, îl aşază în fruntea eşichierului politic, face din el nucleul noii puteri. Bătălia principală se duce cu ăştia de-acum, cu guvernanții. O să vrea să mai stea un

mandat, o să tragă cu dinții de el. Trebuie să le dăm cu flit. Asta e problema.

Artemis se lăsase târât, ascultase ideea despre cucerirea intelectualilor, dar când secretarul general începuse să anticipeze o posibilă conlucrare cu el, se panicase. „Ce e cu ăștia, sunt nebuni? se întreba. Ce-am eu cu propaganda lor? De unde atâta obrăznicie? Una-i una, alta-i alta." Ascultând, privea în podea, căci dacă ar fi ridicat capul, acel avocat șmecher, perspicace, uns cu toate alifiile, ar fi citit imediat pe fața lui iritare și dezgust.

Bobeica, vicepreședintele, cu mutra lui de maimuță dresată, ca pe de plăcintar ambulant strigându-și în gura mare marfa, începuse să bată câmpii, destăinuindu-i ce mult îi plăcuse lui în copilărie poezia, și cum chiar concepuse versuri patriotice, pe care un învățător îl sfătuia să le publice. La rândul lui, Dascălu, un roșcat cu fața lată, cu o privire spălăcită, tulbure și gură informă, de mâncător de mămăligă, turuia nu știu ce, transmițându-i o slinoasă intenție de intimitate.

Trebuie să mă întâlnesc cu un coleg, le spuse Artemis. E în grupul de colo, și arătă undeva la întâmplare. Mă scuzați.

Bine, bine, se învoi Aristide, ești un mizantrop, am constatat. Lup singuratic. Nu e așa?

Artemis îi salută, ascunzându-și expresia de fiară rănită, gata să muște. Merse la întâmplare. Dădu de o față cunoscută. Bărbatul înalt, cu părul alb, într-un sacou bleumarin cu nasturi metalici de comandor marin, îl recunoscu. Se afla într-un grup de persoane care i se părură oarecum familiare, văzute probabil prin talk-show-uri sau în reviste. Unul scurt și îndesat, cu fălci mari și ochelari negri, altul înalt, deșirat, grizonant, întorcându-se într-o parte și în alta ca un lup, cu umerii înțepeniți, încă unul țigănos, fără gât, cu un costum de bună calitate, dar mototolit și venindu-i prost. Află de la „comandor", căruia îi luase cândva un interviu despre Panait Istrati – se dădea

drept nepot al scriitorului – că respectivii lucraseră în ramura culturală a diplomației. Fuseseră atașați culturali la ambasade, șefi ai unor case de cultură românești în străinătate, funcționari la UNESCO, prin urmare oameni umblați, cu largi contacte în lumea artelor și a cărții. Poate în virtutea acestor ocupații, a îmbibării lor cu marea cultură universală, îi păreau familiari, adică dintr-o familie umană înrudită.

– Vorbeam despre instituțiile noastre culturale de peste hotare, îl introduse „nepotul" în subiectul dezbătut. Au încăput pe mâna clientelei politice a partidului de la guvernare, care batjocorește tradițiile.

– În sensul că nu mai face politică culturală, spuse cel înalt, grizonant, cu un mic zvâcnet de distincție, ci pseudocultură. Exclud și pedepsesc pe toți cei din afara ariei strict partinice. Instituția românească reprezentativă a devenit feudă, noii împuterniciți taie și spânzură ca pe moșia proprie.

Omul avea vocea metalică și termina fiecare frază cu ton rezolut. Nu-și ascundea aversiunea partizanală, probabil că fusese preferatul unui partid opus celui de la putere și i-ar fi pus la stâlpul infamiei, în piața publică, pe cei ce-l uzurpaseră, luând în mâini pâinea și cuțitul.

– Și dacă ar fi numai asta. Ai zice că sunt grobieni, animale de-astea rapace, care cât stau la putere se îndoapă. Vorbea acum cel fără gât, cu o voce nazală penetrantă. Faptul că punea accentul pe fiecare cuvânt dădea spuselor sale o valoare întreită. Ce e grav e că aceste centre de românism din afară își pierd audiența. Sunt conduse de oameni insignifianți, nu numai fără aură culturală, ci și fără personalitate în general. Nu-i bagă nimeni în seamă. Niște neica-nimeni. Nici acasă nu sunt cunoscuți, dar au tupeu, sfidează. Îi trădează golul din ei, lipsa oricărei contingențe cu cultura.

Artemis se întreba de ce fac atâta risipă de argumente și de ce pun atâta patos? În ideea absurdă de a-l convinge pe el? Dar ce reprezintă el? Îl confundau cu altcineva? Sau sunt dispuși să facă

acest efort persuasiv cu oricine îi ascultă? Cel cu ochelari negri, fălci mari și gușă, pretindea că tocmai a venit din nu știu ce țară occidentală și că acolo România nu mai e prezentă prin niciun act cultural de ecou, în ciuda faptului că dispune de casă de cultură și de personal diplomatic.

Intelectualii de vază de acolo, foarte apropiați odată de România, prețuindu-i cultura, s-au îndepărtat. Din generațiile active nu ne mai frecventează nimeni. Omul avea o vorbire lichidă, din cauza buzelor groase mereu salivate, poate și a fălcilor tremurânde.

Lăsați, măi, încerca să-i mai domolească nepotul lui Panait Istrati. Dacă vine Veșminteanu la președinție se schimbă lucrurile. Va face curățenie. El nu va mai tolera dezmățul paraziților. Mai aveți vreme să ocupați un loc. Și întorcându-se spre Artemis: Ai gustat ceva de pe mesele astea? Hai să ciugulim și noi. Cât mai e. Se apropiară și inspectară bufetul. Eu o să iau din salatele astea. N-am avut ocazia să te felicit pentru premiu. Mi-a părut foarte bine. M-am gândit că și ăsta e un indiciu al orientării lui Veșminteanu. Prețuiește valorile tinere în ascensiune.

Dumneavoastră ați mai publicat ceva? deschise în sfârșit Artemis gura. Despre ultima plachetă de versuri am scris în revistă, nu știu dacă v-a căzut în mână.

Îți mulțumesc. Uite și de asta uitam. M-a impresionat că ai ironizat fondul nostalgic. Versuri în consonanță cu albul acesta, și-și arătă cu degetul părul. Da, mai scriu, sper ca la anu' să mai public un volumaș.

Artemis se simți iar strâns de braț, de data aceasta de o mână moale și în nări îi ajunse un ușor efluviu de parfum. Când se întoarse se găsi față în față cu făptura arhaic-rafaelică a doamnei Garofeanu.

Nu vă supărați că vi-l răpesc puțin, se scuză ea față de companionul lui Artemis, pe care evident îl cunoștea.

Acesta vârâse în gură o jumătate de ardei copt, astfel că nu reuşi să răspundă, substituind sonorul cu o mişcare dezordonată a mâinilor, şi ele ocupate, mimând cea mai largă disponibilitate şi o nesfârşită supunere faţă de amfitrioană. Cei doi făcură câţiva paşi, ieşind din raza audienţei invitaţilor.

– Ai cunoscut lume nouă la serata noastră! păru să garanteze preşedinta fundaţiei.

– Da, confirmă Artemis, formal, desigur. Şi adăugă: Prefer celelalte feluri de a cunoaşte oamenii.

– Înţeleg, conveni doamna Garofeanu. Artele resping convenţiile, deşi sunt şi ele o componentă a acestora.

– Da! nu mai insistă Artemis în raţionamentul lui, găsind că şi acest schimb de cuvinte face parte tot din categoria formalului.

Nu ştia ce să-i spună acestei doamne, văzute pentru prima dată atât de aproape. Dar ea schimbă registrul, arborând o vioiciune juvenilă.

– După această declaraţie ar trebui să mă simt complexată, pentru că venisem cu intenţia să lărgesc şi mai mult cunoştinţele dumitale... formale. Cu toate acestea, nu renunţ. Ştii pe cine vreau să-ţi prezint? Pe fiica domnului Veşmînţeanu. Şi, ca să fiu sinceră, mai mult pentru a satisface nevoia ei de a intra în relaţie cu oameni noi. A trecut printr-o criză morală... A divorţat de curând, eşti la curent probabil, ca toată lumea care citeşte tabloide şi urmăreşte talk-show-urile mondene. Cred însă că şi pentru dumneata va fi o îmbogăţire a...

Nu găsea cuvântul şi Artemis îi veni în ajutor.

– A documentaţiei?

– Să zicem. Dar cred că mai mult. Sunt indiscretă dacă te întreb: ai atins limita de sus a tinereţii absolute? Acei fatali treizeci de ani?

– Mai am ceva. Să mă grăbesc?

- Exact. Grăbește-te. Tot ce n-ai cunoscut te va împovăra. Și îmbătrâni mai repede. Nu-i doar o teză pedagogică.

O găsiră pe fiica liderului de partid în compania unui lungan; acesta vorbea fără întrerupere, iar ea avea aerul că nu-l aude, preocupată de examinarea, bine ascunsă sub o mină indiferentă de om plictisit, a celor ce populau sala. Artemis o găsi drăgălașă și se simți dispus să converseze. Și ea reveni, chipurile, din nemărginirile unui labirintic prea solicitant, dându-și pe față firea jucăușă, mai degrabă de păpușă decât de femeie atinsă de drame sentimentale. Nasul delicat, cizelat cu grijă, ca și pistruii îngrămădiți în jurul lui erau de toată nostimada. Pentru prima dată i se întâmpla lui Artemis să privească genul feminin păpușăresc, pe care îl desconsiderase și ignorase. Și vocea ei părea un ciripit de pasăre agățată pe crengi înalte, de unde anunța în grai vesel tot felul de curiozități. El se crezuse dedicat genului voluptos, cum fusese Lidia, ori genului tragic, zbuciumat, cu trăiri abisale, fericiri devorante și suferințe devastatoare, cum nu cunoscuse încă. Realiza acum posibilitatea ca acestea să fi fost doar preferințe teoretice, ipoteze literare ale unui eu amator de complicitate. Toaleta tinerei femei era adecvată personalității, constând dintr-o fustă albă plisată, destul de scurtă, ca a tenismenelor, și o bluză de voal simplă. Lunganul blond, cu mâini subțiri, avea o izbitoare morgă de militar, și lui Artemis i se păru că descifrează pe insigna de la reverul hainei lui însemnele ofițerului de aviație.

Du-te și tu și adu niște pahare cu ceva! îl îndemnă fata, cu o ridicare imperativă, pe purtătorul insignei cu aripi, evident pentru a scăpa de el. Înțelegând sau nu despre ce e vorba, omul se conformă.

Ți-l amintești, Sorana, pe Artemis, de la decernare... Premiantul nostru la poezie, își debită doamna Garofeanu textul considerat necesar pentru completarea prezentării.

Ei asta e, Beatrice, doar nu m-am ramolit, ca să uit de la mână până la gură. I se adresă apoi poetului: A fost profesoara mea de

română în liceu. Era cea mai tânără din cancelarie. Nu avea decât cu 13 ani mai mult ca mine. Acum nici pe ăia nu-i mai are – și râse, vârându-se în fosta profesoară cu tandrețe filială, de parcă aceasta ar fi alăptat-o cândva, i-ar fi fost doică. Apoi, redevenind serioasă, dar renunțând cu greu la glumă: Am găsit la tata la birou un volum de-al tău de versuri. Mi-au plăcut. Îmi faci și mie o poezie? N-am avut niciodată de-a face cu poeți, nici măcar în liceu. Băieții nu se mai țin de chestii de-astea, nici nu mai scriu, nici nu mai citesc. Iar fetele au un complex față de poezie. Eu n-am. Citesc ușor, chiar dacă nu înțeleg. Până la urmă rămân cu ceva, cu o stare poetică, cu niște armonii în minte. Îi turuia gura ca o moară.

– Ești vorbăreață, constată Artemis, cu aerul că o complimentează.

– Crezi că sunt obositoare? se interesă ea fără vreo îngrijorare anume.

– Nu, dimpotrivă, o contrazise. Pe mine, cel puțin, femeile vorbărețe mă odihnesc. Firește, cu condiția să nu se ia prea în serios și să nu se repete. Să treacă de la una la alta, ca vrăbiuțele când țopăie prin iarbă. Dar când e de tăcut – adică atunci când trăiesc intens – să tacă. Să tacă profund, teluric, astral...

– Uite, gata poezioara! se bucură ea. Așa sunteți voi, poeții? Îmi place chestia asta.

Doamna Garofeanu îi puse palma pe umăr ca pentru a o struni.

– Ce, te fac de râs, Beatrice? Te-am supărat cu vorbele mele, Artemis? De ce-ți spune ție Artemis? Ăsta nu e nume de fată? Parcă la greci era o zeiță?

– Zeița vânătorii, o completă profesoara de română. Dar numele nu au sex, explică, toate se pot masculiniza sau feminiza, după caz. Din Gheorghe faci Gherghina, din Maria faci Marin și așa mai departe. Chiar și numele zeiești suportă schimbarea de sex: din Apolo s-a făcut Apolonia, din Hermes, Hermina și așa mai departe...

Ai dreptate, se lămuri Sorana. Bine omule, îl luă în primire pe lunganul aviator, sau ce era, care tocmai îşi făcea apariţia, ai adus două pahare – şi alea de vin, ştii că nu beau vin – când suntem patru persoane? Cu cine ai să bei acum, cu Beatrice?

Omul bâigui o scuză încâlcită, că tocmai se terminase oranjada şi că oricum nu putea ţine în mâini patru pahare.

Bine, cedă ea, du-te şi adu citronade.

Omul se supuse, ciocnindu-se la plecare de un grup, a cărui ţintă, se vedea clar, era fiica politicianului. Doi bărbaţi flancau o fiinţă vaporoasă, neobişnuit de înaltă şi subţire, care o înveli pe Sorana într-o îmbrăţişare aeriană. Preţioasa apariţie feminină o salută apoi cu un surâs serafic şi o privire languroasă, sugerând mai degrabă starea de leşin, pe doamna Garofeanu. Sorana i-o prezentă lui Artemis, pronunţându-i scurt numele: „Divi". Cei doi însoţitori ai femeii ce vibra ca un drapel de mătase nu părură stinghieriţi că sunt trecuţi cu vederea. Unul întrebă doar:

Divi, să-ţi aducem ceva? Femeia avu un ciudat rictus, parcă de supărare şi scârbă, o lăbărţare a buzei de jos care, după ce tremură puţin, îşi reveni cu încetinitorul, renunţând greu la prima expresie. Această replică mută nu-i puse în încurcătură pe cei doi. Dimpotrivă, fu pentru ei un semnal clar că pot să se îndepărteze.

Ne ducem să luăm ceva, mormăi unul, şi plecară spre mesele cu gustări.

Mă exasperează ăştia cu prostia lor, se plânse numita Divi.

Dar ce, tu ai nevoie de paji inteligenţi? se miră Sorana.

Orişicât, nu cedă cealaltă. Sunt îngrozită cât de acefali pot fi bărbaţii. Realizând că a gafat, mai ales după expresia scandalizată a Soranei, se scuză, trimiţând o privire – ca eşarfele vălurite de vânt prin văzduhul muribund al toamnei – spre Artemis. Bineînţeles, persoanele de faţă se exclud.

Artemis pufni, excedat de atâta banalitate, întorcând capul în direcția inversă, unde dădu de chipul puțin împietrit al doamnei Garofeanu, vizibil indispusă de aerele girafei plutitoare.

– Îmi face impresia că lumea se cam pregătește de plecare, găsi el un pretext să restrângă aria comunicării strict la președinta fundației. Probabil că ar fi timpul să-mi iau și eu rămas-bun... Manevra în direcția desprinderii, dar gazda nu se lăsă impresionată.

– Nici vorbă, replică ea categoric. În hol sunt câteva canapele. Oaspeții se odihnesc acolo, alții ies în curte, avem bănci pe lângă arbuștii ăia tunși...

Fu întreruptă de o doamnă cu alură de angajată, care-i șopti ceva la ureche, făcând-o să tresară. Își ceru iertare că-i lasă, șoptindu-i la rândul ei Soranei ce aflase și se îndepărtă cu mersul acela somptuos, de împărătească romană. „O Mesalină!" îi veni în minte lui Artemis, și avu o iluminare. Nu de aici venea misterul ei? Din suprapunerea măreției sacerdotale, în care se amestecau purpura, aurul, trufia olimpiană, unei telurice voluptăți? Artemis, rămas cu cele două femei, căuta un mijloc de evadare, plimbându-și ochii prin sală în căutarea cuiva sau a ceva de care să se agațe. Ele parcă se pândeau, ca pugiliștii pe ring, dându-și ocol una alteia (de fapt mai mult „flamura verticală" se mișca alene, cu pași inobservabili, ca și când ar fi alunecat sau plutit). Pricepu că nu sunt prietene, emanau răceală și o ascunsă ostilitate, și se părea că nici nu au ce vorbi, negăsind nu doar subiecte comune, dar niciun limbaj familiar. Aparțineau unor lumi diferite: fata politicianului, cu seducția ei tinerească, avea ceva răcoros, iar superficialitatea ei de netăgăduit cucerea prin franchețe, neastâmpăr și o drăgălășenie de păpușică. Ce era mai în adânc nu aveai de unde știi, dar dispunea și ea de o experiență de viață, părea destul de voluntară, și apoi, deja avusese un mariaj eșuat. Cealaltă, înfășurată în nimburi, eșarfe și stindarde vaporoase – părul i se răsfira pe umeri și pe spate ca o ploaie de

roze, pe obrazul de porțelan palid flutura o tristețe sepulcrală, ochii migdalați filtrau priviri galeșe, clamând, muribunzi, ajutor, buzele i se mișcau ca niște delicate palete eoliene sau ca etravele de libelulă – aceea, ducea o lungă trenă de artificialitate și nu atât în înfățișare exterioară, compusă cu migală, cât în mesajele lăuntrului, ce nu se potriveau între ele. Lunganul trimis după băuturi răcoritoare se oprise lângă cei doi paji ai lui Divi și acum venea împreună cu ei, ținând în mâini paharele de citronadă de care toată lumea uitase. Divi îi spunea Soranei ceva despre un restaurant unde se schimbase barmanul și cocteilurile decăzuseră, dar unde se adusese în schimb un profesor de dans care făcea toți banii.

Arată cam ca dânsul, îl luă ca etalon pe Artemis, trădând din priviri că abia acum îl descoperise pe poet și creionându-i fugitiv portretul. Brunet, cu oval prelung și codiță, doar mai puținel, nu cu silueta asta de floretist. Duelați, domnule? îl chestionă și, adresându-i-se, își schimbă vocea, încărcând-o de langoare, și-și mijii ochii de parcă îl deslușea cu greu sau îi strângea imaginea între pleoapele ușor tremurânde.

Te-ai trezit și tu cu oranjada aia, spre dimineață, își luă Soranа în primire ceea ce la început păruse a fi cavalerul ei. Pe cei alți doi mutrișoara de copil poznaș a tinerei îi întâmpină cu vizibil dezgust.

De ce i-or lua după ele dacă îi detestă? se miră Artemis. Nu credea că numai pentru micile servicii ocazionate de ieșirile în public, bănuia că-i folosesc și ca masculi de ocazie, „de avarie", cum auzise că se spune. Una pierduse un soț, cealaltă un barman. Scârbit de această mixtură umană și prinzând un moment când cei de față erau angajați într-o altercație gălăgioasă, pur și simplu spălă putina. Era sigur că nu se va formaliza nimeni – avea în vedere femeile – și nu devenise pentru ele o cantitate neglijabilă. Dădu o raită prin sală, constatând ceea ce prevăzuse doamna Garofeanu: moleșiți de

gustările consistente, invitații mai greoi luaseră în primire scaunele de lângă perete, grupați tot pe afinități, continuându-și colocviile cu câte un pahar ținut lejer în mână și din care sorbeau din când în când duși pe gânduri, cu gesturi reflexe. Alții își făceau siesta tolăniți pe canapelele din hol, cufundați în lungi tăceri reconfortante.

Tineretul rămânea pe poziție, băieții plictisindu-se între ei de aceleași glume nesărate și de umorul juvenil insipid, și căutând din priviri cu aviditate o companie feminină, din păcate în minoritate la această serbare de esență politică. Dintr-un colț îi făcu semn din cap, cu ridicarea obișnuită a sprâncenelor, doamna Burcă și, culmea, într-un grup părea să se țină încă bine pe picioarele ei șubrede, poeta de la Uniune. O adunare festivă, ca multe altele, unde, deși mobilul întâlnirii s-a epuizat demult, și toate subiectele sunt vizibil consumate, oamenii nu se îndură să plece acasă, întârziind pe locul libațiunilor din inerție, simțindu-se încă bine, într-atât încât nu ar pregeta să se culce acolo, dacă i-ar invita cineva, și orchestra ar continua să facă aerul să vibreze, iar chelnerii ar mai aduce din când în când o tavă cu pahare aburite. Artemis se hotărî să părăsească teatrul acestor anemiate plăceri publice și să ia din nou în piept, cu neîntrecuta-i dexteritate, încâlcita rețea stradală a Bucureștilor. Uitase însă de ultima etapă a periplului ceremonial, de care îi vorbise tulburătoarea gazdă, și anume curtea cu arbuștii tunși și băncile pe care se aeriseau cei hotărâți să evadeze, dar opriți de respectivul obstacol. Se apropie de vegetațiile retezate, ca niște perii înalte și caraghioase, și căută din ochi un loc liber pe bancă. Atunci îi văzu pe cei doi. Întâi recunoscu părul bogat al lui Beatrice și după aceea spatele lat al lui Veșminteanu. Stăteau singuri, foarte apropiați, el aplecat, ca și când ar fi vrut să i se vâre femeii în suflet, vorbindu-i cu ardoare, ea dreaptă, destinsă, cu fața ca o lună strălucitoare întoarsă către el. Alcătuiau o pereche de creaturi mari, puternice, surprinse într-o clipă de atașament afectiv, de

îndreţe revărsată în afară. Tabloul îl încălzi pe Artemis, relevându-i splendoarea fuziunii bărbatului şi femeii în clipa transmiterii reciproce a energiei, dorinţei şi speranţei. „Frumos cuplu" – fu gata să concluzioneze cu voce tare, şi această constatare îi transmise şi lui o flacără. Surâse fără crisparea hidoasă a buzelor, de care nu scăpa, pentru o clipă eliberat de nemulţumirea, greaţa şi revolta acumulate, ce-l cenzurau. Se urni cu un mers lânced, cu capul desprins de trup, într-o inerţie a uimirii, ca după un rar spectacol meteorologic la care fusese martor solitar.

Ai cam obosit moşulică, îl tachină, ajungându-l din urmă, Vlziru, bine dispus, fresh după lunga seară petrecută printre invitaţi în calitate de actor protagonist. Te-ai cam plictisit, nu? îl îmbold cu un deget în coaste pe Artemis. Încetini pasul şi îşi lărgi nodul cravatei. Ce să-i faci, tot felul de oameni! A fost totuşi aici un nucleu important de intelectuali. Ai vorbit cu şeful? N-ai apucat? A stat puţin, a schimbat câteva cuvinte cu noi. Era şi el obosit şi spunea că mai are ceva de făcut. Te-am văzut la un moment dat cu Divina şi cu însoţitorii ei.

Care Divina? se miră Artemis.

Aia înaltă, subţire, în voalurile alea retro.

A, Divi? De acolo vine, de la Divina? şi exclamă un „ha!" umând ca un lătrat.

Fii atent că are gheara lungă şi ascuţită.

N-am schimbat nici două vorbe. A venit cu doi tipi dubioşi.

Unul e şoferul, celălalt bodyguardul, plătiţi de tolomacul de bărbatu-său.

De ce umblă cu şoferul după ea?

Se spune că îi e amant. Un mitocan! Ea nu se împiedică în considerente de bun-simţ.

Dar pe ce se sprijină?

Pe bărbatu-său. E milionar. Şi nu pregetă pentru ea.

– „Tolomacul“ nu știe în ce ape se scaldă?

– Greu de spus. Firesc ar fi să știe. Are atâtea mijloace de a afla. Dar ăștia sunt greu de înțeles. În cazuri de-astea, când nu-și pot explica lucrurile, oamenii spun: „L-o avea cu ceva la mână“.

– Dar ce caută în mediul politic? În anturajul fiicei domnului Veșmințeanu?

– În primul rând nu ei ajung la politică, politica umblă după ei, dacă înțelegi ce vreau să spun. În al doilea rând, nici Sorana nu-și prea recrutează atent prietenii. Nu știu, nu mă bag. Am vrut să-ți atrag atenția. Să te ții departe de aia. E primejdioasă. Vrei să te iau cu mașina? Tot singur umbli? Ziua mai înțeleg, dar noaptea...

Capitolul șapte

Suna telefonul și Artemis stătea la îndoială dacă să ridice receptorul. Tocmai se pregătea să plece, avea întâlnire la editură pentru perfectarea viitoarei sale apariții. *Miracolul la români* avea să se numească volumul, cu punctul de plecare în icoanele și moaștele făcătoare de minuni. Nu se îndură totuși să plece și răspunse, gândindu-i bine că a făcut-o, pentru că era Mișu, cel mai apropiat dintre foștii colegi de la Litere, redactor la Radio România. Avea pentru Artemis o știre importantă: presa de dreapta deschisese focul împotriva șefului partidului de centru înscris la prezidențiale.

Știu că tipul te-a lăudat public, ți-a dat și un premiu. Altfel, firește, nu te-ar interesa. Îi contură tema, îi dădu câteva amănunte și explicații. Presa de dreapta susținea partidul aflat la putere și pe președintele în funcție, ferm decis să mai obțină un mandat. Se părea că principalul lui adversar era considerat Veșmințeanu, cu o platformă electorală agreată și de sindicate și de intelectuali, și începea canonada împotriva lui. În ultima vreme îl tot ciupeau, mai ales prin aluzii, acum trecuseră la atac. Se publica un articol despre pretinse acte de corupere a justiției – înainte să fi fost prim-ministru, ca senator – în favoarea unor interlopi. Mișu îi recomandă să cumpere ziarul cu pricina. Îi promitea, dacă îl interesează, să-l țină la curent cu evoluția evenimentelor.

Știi că am văzut-o pe Lidia? îi mai aruncă Mișu în treacăt. M-a întrebat de tine. Te regretă. Văzând că Artemis nu dă nicio

replică, continuă: Nu s-a căsătorit. Iese cu unul prin localuri, am auzit că a fost şi în străinătate dar... Ce să facă, le hipnotizează pe toate portofelele pline, cecurile, numai de chestii de astea vorbesc. Nu-l mira că Artemis nu scoate niciun cuvânt, cunoştea felul acestuia de a fi şi semnificaţia tăcerilor. Încheie: Ar trebui să ne vedem şi noi într-o seară, cu perechile, desigur. Sper că n-o faci pe văduvul. Bine, dragă. Comunicăm!

Lidia şi Veşminţeanu, grozav amestec de informaţii, se gândi Artemis. Dar chestia cu politicianul îi reţinu atenţia. Pierduse din vedere acest aspect al vieţii publice, murdar şi periculos. În drum spre editură, cumpără cotidianul indicat de Mişu şi în autobuz citi articolul. Nu conţinea dovezi, doar anumite trimiteri spre concret, oprite la jumătatea drumului. Restul, presupuneri. (Se spunea: „din anumite surse", „pare plauzibil" etc.) Nu se expuneau riscului direct al calomniei, intoxicau. Nu se intrase propriu-zis în campanie. Asta i se părea lamentabil în politică: minciuna, calomnia, înscenările, manipularea grosolană a publicului, demagogia deşănţată, lipsa oricărui scrupul civic şi moral. Nu vedea nicio legitimitate în succesul electoral obţinut pe această cale. Victorioşii intraţi în posesia puterii erau produsul falsurilor, al ducerii în eroare, al imaginilor publice trucate, ba şi al fraudării propriu-zise a scrutinului. De ce nu se pune în cauză, se întreba, acest mecanism alterat, atât de către societatea civilă, cât şi de către forurile constituţionale? Îşi revăzu paşii făcuţi în ultima vreme alături de lumea politică; îi arătase deocamdată faţa avuabilă, intenţiile onorabile. I se îmbrobonă pielea.

După câteva zile surprinse într-un talk-show tehnica preluării şi amplificării insinuărilor, plasate acum în zona realităţilor certe. Un comentator făcu referiri la articolul citit de Artemis, dar ca şi când acela conţinea nu presupuneri, ci documente irefutabile. Pentru ca, nu mult după aceasta, într-un de-acum vizibil proces al escaladării,

să citească, tot la sesizarea lui Mişu, atât în ziarul declanşator, cât şi în altul ce i se alătura, o nouă bombă, şi anume că pe când făcea afaceri, pretendentul la preşedinţie mituia membrii guvernului ca să obţină comenzi. Atacurile televizate începură şi ele să se înteţească, dobândind amploarea unei acţiuni concertate. Apoi, într-un tabloid, îşi făcu loc ideea imoralităţii şi direct, a adulterului, fiind pus în circulaţie cu insistenţă numele lui Beatrice Garofeanu.

Ca urmare, începură să intre în acţiune şi partizanii părţii atacate. Prima apăru pe micul ecran şefa adjunctă a revistei culturale, doamna Burcă. La câteva posturi, răspunzând tuturor detractorilor. Prestaţia ziaristei, pe care o urmări cu atenţie, o găsi de tot interesul. Vedea că nu tot ce spune e imbatabil, că obiectivul intervenţiilor nu era restabilirea integrală a realului, corectitudinea absolută a interpretărilor, ci respingerea atacurilor, incriminarea logicii pe care o conţineau, punerea sub semnul neseriozităţii a acuzelor la adresa lui Veşminţeanu şi a partidului. Superioritatea ei faţă de adversarii pe care se înfrunta consta într-un mult mai ascuţit simţ al verosimilului. Artemis nu observase în dialogurile purtate personal cu ea la revistă – e drept sumare – că femeia posedă o judecată atât de sănătoasă şi în acelaşi timp flexibilă. Îşi dădea acum seama că aşa-zisa „logică de fier" nu se hrăneşte neapărat din adevăruri dovedite, sofismele au şi ele puterea de a face faţă asalturilor, şi mai ales de a ataca. Preopinenţii aveau sofismele lor, dar mai slabe, mai poroase ca ale ei, şi în acelaşi timp mai lipsite de mlădiere. Ea îşi construia argumentele cu cea mai atentă meticulozitate lexicală, nelăsând între cuvinte nicio bulă de aer, izbind apoi cu ele în adversar de parcă erau blocuri de granit. Cel vizat de ea se speria, schiţând gesturi de recul, ca în faţa unor asteroizi căzuţi din senin. La contraatacuri rămânea imperturbabilă, pe chip cu o nepăsare de sfinx, potenţată de privirea opacă, de oţel, şi de rictusul gurii fără buze. Deschizătura bucală tare, ca a caprei de lemn de la Vicleim, scotea

clămpănituri seci, cărora n-ai cum să le ripostezi, iar deasupra lor se ațineau sulițele albastre ale privirilor metalice. Rezonanța cuvintelor avea un ritm matematic, prin care intervențiile adversarilor nu puteau pătrunde, sau dacă încercau să o facă, erau retezate și tocate mărunt. Tehnica folosită uneori în dezbaterile televizate, de a suprapune zgomote indescifrabile discursului interlocutorului, cu ea nu avea sorți de izbândă. Pe cei care invocau unul dintre capetele de acuzare deja răspândite, îi constrângea să declare din ce surse le dețin. Dacă afirmau că din presă, erau pierduți, căci femeia refuza să-i ia în considerare.

– Pentru dumneata cutare ziar este sursă infailibilă de adevăr? Dumneata ai auzit de minciuna de presă, care nu se pedepsește doar fiindcă e bine încadrată în relativități (care de altfel o și viciază, făcând-o necolportabilă)? Dar de vulnerabilitatea celui ce preia asemenea gen de informații și le colportează public, fără să le verifice, ai auzit? Ziarul a știut să-și blindeze minciuna ca să nu fie acuzabilă juridic, dumneata transformând-o în certitudine și jonglând cu ea în dezbateri publice, devii infractor.

Celor care pretindeau că au alte izvoare de documentare le cerea ritos să le divulge și să ofere elemente concrete: cui îi oferise cel învinuit bani pentru aplanarea unui proces și ce sumă? Cui plătise el personal pentru obținerea unei comenzi, în ce cuantum și la ce capitol câștigase în modul acesta o licitație? Le închidea gura, îi scotea din joc. Cei ce pluteau în generalități, ferindu-se să se pronunțe într-o direcție sau alta, cădeau și mai ușor victimă sagacității doamnei Burcă. De ce, zicea ea, asemenea punere la îndoială, fără niciun suport concret, a rectitudinii morale a cuiva, nu ar fi valabilă și pentru cei care o practică? De ce prezumția de nevinovăție este ignorată în cazul unei persoane și în cazul altora funcționează? Când contești un principiu de justiție îți asumi riscul de a cădea primul sub incidența respectivei contestații. Le ținea piept

inepuizabilă şi infatigabilă, nu-şi pierdea cursivitatea, monotona derulare a cuvintelor tari, colţuroase, sub grindina cărora îi umplea de vânătăi pe rivali, de regulă bărbaţi. Din când în când făcea referiri la „cavalerismul" lor, la lipsa de maniere într-un dialog cu sexul slab, iar pe unul ce făcuse eroarea de a aduce în discuţie presupusul adulter al lui Veşminţeanu, îl acoperi de ruşine, făcând din el un dezgustător calomniator public al femeii. Părea hotărâtă să reziste pe poziţii oricât şi, în loc să-şi piardă din aplomb, să-şi demonetizeze argumentele, în esenţă cam aceleaşi, devenea mai incisivă, mai vehementă, dând impresia că-şi împrospătează mereu muniţia. Un singur dezavantaj avea genul acesta de defensivă-atac: îl răpunea doar pe cel care încrucişa spada cu ea personal, nu scotea din luptă decât adversarul direct şi imediat. Aceştia da, grav răniţi, răreau rândurile taberei duşmanului. Alţi adversari ai lui Veşminţeanu aflaţi dincolo de sticla televizoarelor, rămâneau însă neatinşi, putându-se manifesta nestingheriţi într-un nou cadru. Situaţia a cerut să fie aruncaţi în luptă şi spadasini dintre cadrele de bază ale partidului, necunoscuţi lui Artemis, cu excepţia celor câţiva intraţi în raza lui vizuală în ultima vreme, şi anume Aristide, Dascălu, Bobeica. Dar aceştia se deosebeau prea puţin de atacatori, aveau acelaşi gen de discurs, dezlânat, frânt mereu din zborul lui de intervenţiile lipsite de menajamente ale adversarului, nereuşind să ducă niciodată la capăt o suită de idei, nici măcar o idee întreagă. În drept, făceau gălăgie, uneori mai asurzitor decât ceilalţi, având şi ei capacitatea de a-şi bruia fonic interlocutorii, de a-i acoperi, dar nu se făceau înţeleşi, nici a zecea parte din logica lor neajungând la mintea ascultătorului. Se expuneau punerilor la punct ale moderatorului, contrariindu-l, iritându-l pe „neutru", făcând din el judecător neconvins, dacă nu opozant. Artemis înţelegea că în altercaţiile politice publice nu contau devotamentul faţă de cauză sau persoană, nici chiar perfecta informare; esenţială era arta replicii, nu neapărat

documentată, ci flexibilă în rigiditatea ei absolută, spontană, rapidă, în stare să se replieze după un hiatus neprevăzut, şi mai ales agilitatea de a-l prinde de beregată şi reduce la tăcere pe opozant. Arta replicii, pe care dintre cei trecuţi în revistă până atunci n-o avea decât insipida doamnă Burcă, redactoarea culturală, cu vocabularul ei atât de sărac şi lipsit de expresivitate stilistică.

Meciurile se încheiau întotdeauna, la interminabilele confruntări televizate, cu remiză, adică nule, fără învinşi şi învingători. Din păcate acesta nu putea fi considerat succes pentru Veşminţeanu şi tabăra sa. La drept vorbind, el era cel interesat în limpezirea apelor, în delimitarea tranşantă a poziţiilor, ceilalţi, adversarii, pescuind cel mai bine în ape tulburi, arătându-se mulţumiţi cu ceaţa în care acuzaţiile continuau să persiste chiar fantomatice, însoţind ca o trenă împovărătoare personalitatea celui atacat. Artemis gândea că probabil s-ar impune schimbarea rapidă a tacticii, dar personal nu reuşea să-şi imagineze o soluţie salutară pentru candidatul la preşedinţie. Atunci se trezi, pe un post de televiziune obscur, nu marginal, dar care se ţinuse departe de disputele politice, excelând în emisiuni caracterizate prin apolitism şi lipsă de actualitate, cu cine se aştepta mai puţin. Cu Viziru, despre care îşi spunea că nu e înzestrat pentru polemică, fiind lipsit de talentul pamfletarului veritabil.

Directorul cotidianului ieşi singur la atac. Obţinuse o jumătate de oră de dialog publicistic cu un partener invizibil, lipsind în carne şi oase din studio, dar existent la orizont, ca o linie militară inamică puternică şi ticăloasă. Se adresa, prin urmare, unei trupe de mercenari murdari şi cruzi, fără conştiinţă şi onoare. În prima seară trase în acest spectru ce ameninţa viaţa paşnică a cetăţii, până i se înroşi mitraliera. Din a doua seară îşi fixă însă ţinte reale: posturi de televiziune care îl hărţuiau neîntrerupt pe Veşminţeanu, „profesionişti" migrând de la o publicaţie la alta şi lovind zi de zi, fără să se uite, pe oricine primeau ordin să desfiinţeze. Viziru nu se

oprea asupra anumitor laturi ale activității persoanelor luate în vizor, raportul acestora cu Veșmințeanu fusese enunțat doar la început, acum nu-i mai raporta la nimic definibil. Țintea în ei ca în niște afișe, pe care își propusese să le ciuruiască până nu mai rămânea din imaginile inițiale nici urmă. Ceea ce penetra urechile, privirile și creierul, efectiv ca o ploaie de plumbi încinși, erau invectivele, revărsate torențial, rupând, sfârtecând, pulverizând. Urmărind episoadele nimicitoarei dezlănțuiri a lui Viziru pe ecranul televizorului, Artemis a trăit adevărate clipe de panică, de parcă pe acoperișurile clădirilor din oraș s-ar fi legănat umbra monstruoasă a lui King Kong.

Din când în când Artemis încerca să recapituleze teribilele cuvinte ce explodau în gura lui Viziru, ca niște grenade de mare calibru. Descoperea uimit că sunt totuși termeni obișnuiți. Ce spunea? Că adversarii sunt vechi și jegoși bătăuși electorali, mincinoși patentați, sperjuri, oameni fără Dumnezeu, lingăi zdrențăroși, milogi politici. Artemis pronunța aceste adjective pentru a le încerca conținutul exploziv, încărcătura toxică, ascunsa forță destructivă, capacitatea de a desfigura și atomiza personalitatea unei ființe. Rămânea neconvins. În gura sa nu aveau forță. De ce căpătau valență malefică în gura lui Viziru? Cum reușea el să le transforme în foc și pară, ca la Sodoma și Gomora? Ziaristul nu le combina în structuri lingvistice neobișnuite, care le-ar fi împrumutat un mai mare efect, ridicându-le la cub morbiditatea și nocivitatea. Dimpotrivă, crea spațiu neutru în jurul lor, aer mult, și le pronunța, cu vocea lui răgușită, tabagică, potolit, calm. Era totuși în vorbirea lui o teribilă tensiune de ură și amenințare, un clocot ascuns de dispreț și alarma pericolului iminent. Un profet le-ar fi zbierat însă, schimonosindu-se, făcând spume la gură. El le slobozea cu o liniște sinistră, doar apăsându-le, ca și când ar fi ștampilat cu o voință fatidică, cu un fel de blestem escatologic. Așa i-a izbit, măcinându-le

carnea şi oasele, seară de seară, până când s-a putut presupune că n-a mai rămas nimic din ei, nici măcar o grămăjoară sau o pată pe podea. Astfel percepea lucrurile Artemis: ca şi când fusese vorba de o dezintegrare nucleară a ţintelor omeneşti, ele reprezentând nu doar adversarii lui Veşmînţeanu, ci entităţi satanice care periclitau întreaga societate, un rău general, exhaustiv, de care el, Viziru, îşi propusese să salveze naţia română.

Apoi, justiţiarul s-a retras brusc, fără niciun avertisment, explicaţie sau comentariu final. Ca un anonim pistolar răzbunător din Vestul Sălbatic, după ce a pus la pământ banda macabră, umplând „saloon"-ul cu dezgustătoare leşuri răsturnate în poziţiile cele mai obscene. În ochii lui Artemis, portretul directorului de ziar pe care îl frecventa săptămânal cu articole culturale se schimbă radical. Nu mai era bărbatul smead, bărbos, cu ochelari demodaţi, în haine ţepene, de culoare stridentă, cu croială parcă ţărănească, exprimându-se fragmentar, sec, uneori puţin gângav, debitând banalităţi rigide. Devenise un cascador plonjând de pe vârfuri alpine direct în prăpastia înspumată a oceanului, trăgătorul singuratic apărut din neant ca să stârpească o fojgăială patibulară şi pestilenţială. Îşi îndeplinise misiunea de gardă de corp infailibilă a unui important politician, pe care se hotărâse să-l salveze cu orice preţ, afirmându-se ca exterminator al răului politic. Îi vedea obrazul tăiat în piatră, privirile acrilice, cu o lamă ca de brici, scârba de pe buze şi din cuvinte, şi îi auzea vocea hârjâită precum o roată grea pe pietriş. Un singur lucru îi rămânea neclar: ce spunea acest om spunea din suflet? Atitudinea lui atât de temerară era sinceră, exprima o convingere intimă profundă? Sau nu fusese nici aceasta decât tot o acţiune comandată, o treabă de mercenar, un mod de viaţă periculos, un jemanfişism cinic faţă de propria imagine şi propria soartă? Juca o carte mare sau pur şi simplu miza pe intimidare, în cea mai sfidătoare cacealma la care se putea preta cineva?

Capitolul opt

Pe Pichi Bondocu îl cunoscuse la Litere. Preda, la anul întâi, istoria criticii literare. Băieţii făceau haz, pentru că numele i se potrivea, ai fi zis că e chiar porecla dată de ei. Scurt şi îndesat, vioi ca o sfârlează, vorbăreţ – se băteau toţi dracii la gura lui –, avea un fel de a preda pe care bobocii îl gustau. Fără ştaif şi ifose, fără stricte rigori pedagogice, îşi ţinea cursul ca pe o suită de povestioare nostime, adaptând teoria estetică a unor bonzi ai analizei literare la receptivitatea ucenicilor. Cei din anii superiori ştiau că nu e vorba de nicio tactică a adaptării didactice, că acesta e stilul lui, modul său organic de a fi. Nu era vorba de diletantism, de puţinătatea cunoştinţelor; dacă ţineai să te convingi de nivelul său ştiinţific puteai face repede proba, şi unii recurseseră la tot felul de teste. Puneau întrebări încâlcite sau foarte specioase, „de buciumătoare", căutau prin cărţi chichiţe irelevante ţinând de aria specialităţii. Îl găseau întotdeauna „pe fază", răspunzând la obiect. Era citit, „tobă de carte", cum se spune posedând şi un vast depozit de detalii în disciplină, fiind şi, indiscutabil, la zi cu teoria, jonglând cu nume de rezonanţă în materie. Stilul său de predare constituia oglinda unui spirit viu, neliniştit, ieşit din consecvenţa formală, rectilinie a schemelor. Simţea nevoia să se corecteze tot timpul, să se răzgândească, să tot aleagă din multele variante ce îl asaltau. Toate acestea îi alterau într-o anumită măsură limpezimea, omogenitatea

şi chiar elevaţia discursului, lăsând impresia că-şi caută mereu firul ideilor şi nu-l găseşte, ba că e împiedicat de un fel de gângăveală intelectuală. Se ocupa cu multe în facultate, organiza simpozioane, conducea nu ştiu ce asociaţie, răspundea solicitărilor din afara universităţii în chestiuni fără nicio legătură cu profilul profesional. Această dispersare constituia semnul unei mari energii, al nevoii de a se consuma multilateral, dar şi al tatonărilor pentru găsirea celui mai prielnic tărâm de canalizare a capacităţii sale de afirmare. Era destul de inteligent să-şi dea seama că acest specific pedagogic nu prea făcea casă bună cu exigenţele universitare, că dacă pentru anul întâi stilul său putea fi element de atracţie, mai departe devenea handicap, şi în niciun caz nu-i oferea perspectiva ascensiunii pe treptele academismului. Aşa se face că până la încheierea anului, Pichi Bondocu şi părăsise universitatea, spre regretul lui Artemis, care îl admira. S-au mai întâlnit apoi, cu care prilejuri Artemis l-a putut felicita pentru recenziile publicate în revista culturală a tineretului, după care Bondocu a intrat pe altă orbită, devenind unul din cei mai ocupaţi şi fecunzi ziarişti postdecembrişti. A condus cu mare succes un adevărat trust de presă al mişcării politice de dreapta.

Artemis fu nedumerit şi intrigat când află de la Mişu, şi el cândva student al gazetarului, că acesta îl caută de câteva zile, bombardându-i telefonul de acasă, la care el nu răspundea decât arareori. Mişu voia să ştie dacă poate să-i dea numărul de mobil şi el se învoi (cu oarecare strângere de inimă, temându-se să nu fie o altă tentativă a politicii de a şi-l apropia). Chiar în seara aceea se văzu somat să-i dea un răspuns fostului dascăl, la solicitarea de a accepta o grabnică întâlnire. În felul său morocănos, monosilabic, Artemis, firește, a acceptat.

S-au întâlnit spre prânz, în centrul oraşului, unde Bondocu îl aştepta în maşină. Deschizând portiera, îl trase pe bancă, alături,

îl îmbrăţişă stângaci, aplecându-se chinuit şi abia ajungându-l cu braţele lui scurte.

Te-ai făcut bărbat în toată firea, îi spuse. Rămâi ca mine, burlac? Suntem prea independenţi, nu e aşa?

Spuse că are să-i vorbească, şi propuse ca loc de conversaţie o cârciumioară unde pot lua şi ceva de-ale gurii. Artemis purta în adâncul său recunoştinţă acestui dascăl, care-i arătase încredere şi prietenie. Pe chipul său apăru acel zâmbet stâlcit, de copil care nu ştie încă să-şi cizeleze expresiile, sau căruia ceva i-a defectat aparatul facial.

Bondocul opri în faţa unui mic restaurant de margine, nu la periferia clasică a Bucureştilor, ci în cartierele noi, ridicate în iureşul edilitar al proaspetei burghezii. Căptuşită pe dinăuntru cu lemn până la jumătate, cu podea de scândură lată şi mese de lemn masiv (nu mai mult de cinci sau şase, din care două în centru, lungi, ca în localurile rustice pentru turişti), cârciuma avea ceva arhaic, simplu, curat şi odihnitor. Patronul, un bărbat despre care gazetarul spuse că şi-a făcut stagiul de ospătar în Germania, pe valea Rinului, îi îmbie cu specialităţile zilei: ciorbă de burtă şi cap de berbec la cuptor.

O să vă lingeţi pe degete, se lăudă. Şi, norocul dumneavoastră, tocmai mi-a venit de la Dăbuleni vin de nisip, din toamna trecută.

Fă cum ştii, se dădu Bondocu pe mâna cârciumarului. Nu sunt cu cel mai vechi client al dumitale?

Cercetă încăperea, unde se mai aflau câţiva bărbaţi cu ţoiuri de ţuică dinainte. Şi lor le aduse câte unul băieţandrul în vestă neagră de aba şi sorţ alb, lung (uniformă inspirată de personalul vechilor berării bucureştene).

Din partea casei, specifică „boy"-ul, făcând o mică plecăciune.

Fostul dascăl puse pachetul ţigărilor de lux pe masă şi îl invită pe Artemis să se servească. Acesta îşi dădu însă la iveală propriul pachet de „naţionale", întovărăşindu-şi gestul de zâmbetul său de

copil cu buza de sus umflată de plâns după vreo scatoalcă primită de la mă-sa.

– Uite de ce te-am căutat, intră Bondocu în chestiune, cu vioiciunea pe care Artemis i-o cunoștea din Universitate. Am trecut prin multe în anii ăștia. Am condus un trust de presă. Am creat școală de gazetărie. Una foarte liberă, se poate spune... însă termenul s-ar cuveni disecat. Fiindcă n-are aceeași accepțiune pentru patron, director, vedetă de presă sau pentru pălmașul ziarului. Fiecare e liber, dar sunt în grade foarte diferite. N-o să-ți fac acum teoria statutului personajelor din mass-media. Cunoști și tu câte ceva.

– Am idee, mustăci Artemis, despre ce vorbiți. Dar îmi place să ascult oamenii cu experiență personală. Sunt numai ochi și urechi. Fostul dascăl îl bătu pe umăr, ridicându-și palma, căci Artemis era cu două capete mai înalt. Trase din țigară. Dacă știi ceva despre „mărirea" mea – n-ai cum să nu știi și despre „cădere". Fac o butadă, fiindcă n-o consider așa. De ce nu e cădere? Când stai pe creasta valului... cum să-ți spun eu, nu vezi decât spuma. Mă înțelegi? Spumă, spumă... iluzia aia albă, ușoară, efemeră. Căci pe măsură ce se formează se și topește... Dacă întârzii mult pe creastă, știi cum ești? Ca un pescăruș legănat. Legănat, dar orb. Cu orbul găinilor...

– Ce nu vezi de pe creasta valului? ceru Artemis lămuriri.

– Adâncimea. Aia de sub tine... Ceea ce știu peștii și vietățile de fund.

– Aha! se dumiri poetul.

– Cine nu pleacă la timp, e terminat. Și mai e ceva. „Căderea", la mine, nu corespunde cu sărăcia. Deși mulți așa cred... Câștig destul. Cât să-mi și prisosească. Fac consulting pentru o seamă de publicații, am rubrici la cotidiene mari. Sunt căutat de periodicele noi. Mă simt bine. Lucrez la o carte despre mass-media postdecembristă. Mă pregătesc pentru o istorie a culturii românești. Nu

vrgetez, nu mă plictisesc, nu mă simt marginalizat. Dimpotrivă... Aceasta e, într-un cuvânt, condiţia mea actuală.

Se vedea că joacă puţin teatru, dar fără subtilitate. Spusese toate acestea despre sine cu o jovialitate optimistă forţată, dublată de un jemanfişism exgerat. Chipurile, nu-i păsa de nimic, sfida pe toată lumea cu bunăstarea lui, în faţă strălucindu-i o perspectivă de aur. Un fel de a se răzbuna nu numai pe aşa-zisa cădere, ca atare, ci şi pe cei ce i-o deplângeau în mod ipocrit, sau se bucurau de ea fără ruşine. Punea prea mult în funcţiune flexibilitatea muşchilor faciali, ceea ce nu-i fusese propriu, după cât îşi amintea Artemis. Îşi strâmba gura într-o parte şi în alta, semnalând un zdrobitor dispreţ faţă de invizibili adversari perverşi, închidea un ochi şi ridica obrazul persiflând, bagatelizând opiniile importanţilor anonimi despre sine, îşi lăsa colţurile gurii într-un rictus de scârbă, scuipând chipurile pe prostia generală şi râdea înseninat, aproape extaziat, de renghiul pe care li-l joacă tuturor, ca şi de excelenta lui formă intelectuală consumată în lucrări de anvergură, ce-l vor proiecta, cu adevărata sa aură, în lumea culturii. Artemis urmărise un timp cu sinceră încântare descripţia aceasta frumos colorată, dar când veni vorba de marile lucrări de sinteză, ceva în el refuză să mai asimileze optimismul preopinentului, căpătând brusc revelaţia dureroasă a unei ratări deghizate în jubilaţia victoriei.

Acuma o să întrebi de ce mi-a căşunat pe tine. Regret că nu te-am mai căutat. Nu e semnul desconsiderării, să n-o iei aşa. Eu ştiu ce reprezinţi tu, „ce-ţi poate capul", vorba aia, dar aşa suntem noi românii, delăsători. Nu posedăm arta întreţinerii relaţiilor... Un mare defect. Ne amintim de câte cineva doar când avem nevoie. Şi culmea, chiar când e vorba de oameni pe care-i preţuim, care ne-ar onora cu... Ni se face ruşine, dar n-avem încotro, atunci îi contactăm. Ne cerem scuze formal, rămânând aceiaşi în continuare.

– Cine sunt eu ca să provoc marelui Bondocu regrete deoarece, chipurile, m-ar fi neglijat? luă o mină de nedumerire Artemis. Un ilustru necunoscut. Iar presupusa neglijare e un omagiu nemeritat. Care alta ar fi fost atitudinea normală a unui profesor față de studentul său, și ăla dăscălit niciun an întreg?

– Ia uite la el! păru să se formalizeze fostul conferențiar. Cine ești tu? Un om inteligent și talentat. Și care a făcut două facultăți umaniste. Nu ți se pare destul? Atunci am să mai adaug: și care pare să devină, cum să spun eu, o stație de triaj în complicata circulație politică. De asta ce mai zici?

– Aș zice că e o gravă eroare, se apără poetul.

– Ei bine, află că tocmai această calitate, de care nu pari conștient, m-a împins spre tine!

– Ca stație de triaj?

– Chiar așa! Ești omul care îmi poate face joncțiunea cu centriștii, mai precis cu specialistul lor de presă. Știi la cine mă refer.

– Cu Viziru? Dar de când e Viziru atât de greu de abordat? De inaccesibil unui bonz al mass-media românești ca Bondocu? Și încă în chestiuni de specialitate!

– Chestiunea mea depășește perimetrul...

Fură întrerupți de cârciumar. Venise cu ciorba de burtă. Băiatanul în vestă neagră și șorț lung purta triumfător în mâini un castron de ceramică albă din care ieșeau aburi aromați. Puse castronul pe masă cu atenție, de parcă ar fi fost un vas cu explozibil și alergă să aducă strachinile de aceeași culoare și formă. Apoi, pe rând, mămăliga, clondirul cu oțet și usturoi, borcanul cu ciuști în apă rece și recipientul aburit cu vinul roze al Dăbulenilor. De încântare, buza superioară a lui Artemis se ridicase ca o copertină de cafenea în zile toride, și fostul conferențiar, căruia nu-i scăpa nimic, se bucură mai mult de încântarea poetului decât de trofeul propriu-zis. Cârciumarul le ură poftă bună și se retrase.

Știi ce e aici? întrebă Bondocu, ridicând clondirul cu mirodenii. Trotil!

Nu mai spuneți! Artemis, nerăbdător de felul lui, puse mâna pe polonic, nemaiașteptând vreun îndemn formal, și-și umplu strachina cu ciorbă. Ce e asta, muche de burtă? comentă el și gustă. Carne! Și ardeee... Parcă e metal topit.

Stinge-o cu elixirul! îi întinse Bondocu picanteria. Artemis își puse puțin în lingură, gustă și începu să mârâie.

Mmmm! Nu e trotil. Ce să stingă ăsta? E napalm, toată ziua. Unde cade ies flăcări.

Nu turnă în ciorbă o lingură, ci patru sau cinci. Amestecă bine și începu să mănânce transfigurat, ca în transă. Terminase cu vorbitul, înfuleca acum concentrat, cu toată ființa, uitând de comeseanul lui. Bondocu își umplu și el strachina, dar din „napalm" nu puse decât o jumătate de lingură.

Aș mai lua, dar am avut ulcer și mi-e frică, monologă, nereținând decât un gest echivoc din partea poetului, o fluturare a mâinii ce putea fi tradusă și ca îndemn și ca temperare.

Încet-încet, fața lui Artemis se umezi, lucind și de plăcere și de căldura venită dinăuntru. Buza de sus, cea care semnaliza exagerat micile lui bucurii, se acoperise de broboane. Dar până nu termină ce avea în strachină, și halca de mămăligă aferentă, ignoră semnele exterioare ale extaticului travaliu stomacal. La sfârșit scoase batista și o șterse apăsat, repetat, îndelung.

Muchia asta e fragedă ca un piept de porumbel, aprecie. O fi burtă de cerboaică.

Bondocu, rămas în urmă, nu răspunse. La sfârșit își scoase și el batista și izbucni într-un râs ținut prea mult sub presiune.

Cum de nu scoți flăcări pe nări, băiete? hohoti. Tu știi ce ți-ai mâncat acolo? Cât aruncau americanii ca să carbonizeze un sat vietnamez întreg.

Îi dăduseră lacrimile. Buza de sus a lui Artemis se făcuse iar streașină. Chestiunea avea umor, într-adevăr, și el îl gusta, dar nici de un râs sănătos nu-i ardea, fiindcă fruntea i se năclăia mereu de sudoare și scoțându-și iar batista nici n-o mai vârî la loc. Transpirația abundentă, neîntreruptă, indica altceva decât încălzirea de la ciorbă. Un teribil incendiu abdominal, de genul celui amintit de conferențiar.

– Vezi dacă te descurci cu Dăbuleniul, îi sări Bondocu în ajutor, înțelegând că la poet înăuntru nu e de glumă. Acesta luă paharul plin și sorbi cu un fel de disperare. Abia la al patrulea sau al cincilea pahar (cam câte linguri de napalm înghițise) păru să se mai liniștească. Pentru orice eventualitate păstră alături batista făcută leoarcă și mototolită. Când veni cârciumarul să se încredințeze că totul decurge normal, Artemis avu puterea să-l privească senin în ochi. Conferențiarul îl mai descusu pe patron în legătură cu compoziția „elixirului" și acesta îi informă că nu conține decât oțet, sare și usturoi pisat. După o rețetă turcească. Se uită lung la clondir, din care lipsea aproape jumătate, închipuindu-și că „boy"-ul nu-l umpluse cum trebuie.

Se aduseră două tipsii de lemn pe care se lăfăiau capete de berbec rumenite la cuptor, cu o tentă de aramă veche. Erau fierbinți, astfel că trebuiră să aștepte puțin. Fumară. Bondocu ar fi vrut să revină la oile lui, dar respectă solemnitatea mesei, așteptând încheierea sardanapalicului ospăț cu un cadru atât de modest. Din focul iadului picant al ciorbei supracondimentate, pe care Artemis o devorase cu o voluptate satanică, trecură la paradisul deliciilor rafinate, oferite de cele mai suculente părți ale anatomiei berbecului. Mușchii lipiți de craniu aveau frăgezimea și savoarea pastilelor de ciocolată, iar limba și creierul, ușor piperate, aminteau de savoarea unor fructe tropicale culese la maturitate deplină. Terminară de pigulit cele două cranii și mai cerură un recipient rece de Dăbuleni.

Sticla semăna mai mult cu retortele alchimiştilor decât cu butelia obişnuită. Conferenţiarul redeschise subiectul:

Mă întrebai de ce mi se pare inabordabil Viziru. Am lucrat cu el un timp la universitate, a fost asistent la catedra de engleză. Apoi a venit la cotidianul meu, când eram directorul trustului. Nu ştiu dacă e nevoie să-ţi mai spun, trustul aparţinea unor... mă rog, nu contează, să zicem importanţi oameni de afaceri din partidele de dreapta. După un timp l-am prins pe Viziru cu şoalda, nu pot să-ţi spun care... Fapt e că l-am dat afară. Îţi închipui... omul nu-mi poate purta cine ştie ce calde sentimente. Nu am cum să-l solicit, să zic aşa, direct. Mă văd nevoit s-o fac prin intermediul tău. În acest sens am zis adineauri că devii o staţie de triaj în circulaţia politică. Într-o zi, poate, chiar o placă turnantă. Un neutru ca tine, agreat de o tabără, poate facilita contacte cu alta. Nu e nimic rău în asta. Cine poate mijloci, în ziua de azi, între părţi ostile, sau doar reci, e de mare folos. Acum am să-ţi spun şi de ce vreau să-l văd. Aştia de dreapta s-au purtat urât cu mine. Şi e puţin spus, e un eufemism. Când şi-au dat seama că nu sunt fanatic, un instrument orb – ei aşa sunt, şi cu asemenea oameni lucrează – au... Ce mai, am căzut în dizgraţie. Fiindcă n-aveau motive serioase să se dispenseze de mine pur şi simplu, pe plan profesional nici nu îndrăzneau să se gândească la ceva, mi-au înscenat neglijenţe financiare. Mi-au cerut demisia. Mi-a fost scârbă să mă bat cu ei. Sunt slinoşi. Aveau influenţă. Trustul l-au dat pe mâini rele, în curând s-a şi desfiinţat. Acum, folosindu-se de aceleaşi mijloace, atacă partidul de centru, îl compromit pe Veşminţeanu. Pricepi? Vreau să le pun beţe în roate. Pe tine nu te interesează lupta electorală. Ca poet te ţii, pe bună dreptate, departe.

Vreţi să intraţi în slujba lui Veşminţeanu, cu ajutorul lui Viziru? se miră Artemis. Aveţi amândoi, cu Viziru spun, acelaşi profil. Cum să încapă două săbii într-o teacă?

– Așa ar sta lucrurile dacă aș avea intenția pe care mi-o atribui. Nu vreau să lucrez pentru Veșmințeanu. Nici gruparea lui nu e pe placul meu. Ți-am spus, am proiecte importante. Trec printr-o fază intelectuală foarte bună. Citesc mult, public, câștig, ce motive aș avea să-mi bag capul sub ghilotină? Personal n-am simpatie pentru Viziru, dar sunt obligat să acționez prin el. Nu va fi greu să-mi obții o întâlnire. Nu-i spui decât că am să le ofer niște documente.

– Politice? voi să afle Artemis, al cărui interes pentru afacerea lui Bondocu se micșorase vizibil.

– Politice... economico-juridice... fu răspunsul.

– Sigur că am să-i transmit, dar vă spun sincer, fără plăcere. Chestiile astea, manipularea documentelor, șantajul, mă oripilează. E tot ce detest mai mult în politica de azi, și în general în societate.

– Pe bună dreptate, pe bună dreptate. Dar nu e cu nimic mai onorabilă nici îngroparea murdăriilor, tăinuirea bandiților. Pactizarea, chiar dezinteresată, cu răul.

Artemis tăcu un timp.

– Cei de până acum au avut abilitatea să șteargă urmele, începu el să spună ceva. Dacă ar mai fi existat documente relevante, ar fi apărut. Apar numai insinuări, sub formă de bombe care invariabil se dezamorsează. Posibilii martori au fost înecați în anonimat, unii se spune că uciși chiar. Plutește asupra multora o ceață culpabilizatoare, dar s-a cam demonetizat și asta. Pe la manifestații stradale mulțimile strigă: „Hoții, hoții!" Aceste invective nu mai au impact. Încet-încet, ceea ce părea a fi acuzație națională gravă și revendicare justițiară, devine clișeu și se destramă, se topește. Critica e păstrată vie, de cei interesați, pentru înfierarea perioadei de dinainte, despre care populația spune azi că a fost mai bună. Asta mi se pare că mecanismul critic social a degenerat.

– E păcat că știi atât de puține, Artemis, despre cele întâmplate în ultimele două decenii. Ți-ai format o oarecare idee, dar din

auzite și din deducții. Din ceea ce vezi acum. Dacă le-ai fi trăit, altfel am putea discuta. Și oricum, nu m-ai mai condamna pentru ceea ce vreau să fac.

În cârciuma până atunci silențioasă, cu doar câțiva solitari, pătrunse un grup de turiști îmbrăcați fistichiu, părând obosiți, ca la capătul unui lung pelerinaj. După vorbă îi identificară a fi turci. Aveau o translatoare, care probabil mai fusese aici și acum îi aduse și pe ei să se delecteze cu ceva tipic bucătăriei de la Bosfor. Ceru însă, în numele lor, bere rece, refuzând țoiurile, și comandă meniul zilei. Începură să fumeze („ca turcii") și, revenindu-le glasul, se puseră pe vorbit în limba lor încâlcită, guturală. Bondocu își trânti scaunul, astfel ca să-i scoată din raza lui vizuală și, nemulțumit de bruiajul insistent, de care știa că nu va mai scăpa, se aplecă asupra mesei, apropiindu-și capul de Artemis. Dăduse la iveală un detaliu lipsit de antipatie.

Ai fost la Istanbul? N-ai fost. În localurile lor de zi, că la alea de noapte n-am fost, e o hărmălaie de-ți sparge creierii. N-au simțul solemnității, o fi ceva temperamental sau nevrotic, nu știu. N-au deloc liniște interioară. Dar să revenim. Câți ani ai tu, ai împlinit 30? Încă nu? La vârsta asta voi nu știți ca lumea ce a fost nici înainte de '89, nici după. Au avut ăștia grijă să vă intoxice... Abia deschideați ochii... Nu te supăra, nu e nicio subapreciere – e vorba de istoria trăită, fiindcă aia scrisă știi cum e. Cum o hotărăsc învingătorii. După '89 s-au petrecut lucruri groaznice în țara asta, începu un fel de destăinuire. Acum trăim consecințele, transformate într-o condiție mizerabilă. Dar, fără amprente vizibile, ca și când ar fi, cum să spun, un dat istoric fatal. Nu e un dat, e un produs, efectul unei mari crime naționale. Și cum spuneai, crima e nu numai prescrisă, ci și estompată. Devenită ilizibilă, indescifrabilă. Au șters imaginea crimei și urmele ei până n-a mai rămas aproape

nimic. De aceea tu, și ceilalți ca tine, o percepeți doar ca un fel de umbră. Tu ești bucureștean, nu?

– Prin naștere. Până la 10 ani, când am rămas orfan.

– Orfan? se bâlbâi Bondocu. Dar ce s-a întâmplat?

– Mi-au murit părinții într-un accident aviatic. Pe un aeroport occidental, înainte de a se întoarce acasă.

– Lucrau afară?

– În perspectivă... Abia se perfecta...

– Și te-a crescut...?

– Bunicii dinspre tată. Bunica, de fapt, fiindcă a rămas și ea singură.

– În provincie?

– Da. Apartamentul nostru din București s-a păstrat cum a fost în copilăria mea. Locuiesc acolo de 10 ani.

– Bunica trăiește?

– Trăiește. Mai vine ea aici, mă mai duc eu la ea...

Noutatea îl înmuiase de tot pe conferențiar. Era cuprins de o mare duioșie, ce se prelingea pe fața lui rotundă, fără adâncituri și riduri, ca o peliculă, pe care nu putea să și-o șteargă cu batista, cum făcuse Artemis după napalmul cârciumăresc.

– Înțeleg, înțeleg, murmură fostul dascăl. Sunt atâtea necunoscute... Și în viață... și în istorie. Și atâtea cunoscute, care se pierd... Chiar asta voiam să spun. Văd cu ochii cum se mistuie adevărurile.

– Poate le mistuie ei... interveni Artemis.

– Firește. Manipulează. Dar pare o stranie amnezie colectivă! Au fost 20 de ani de paralizie a inteligenței, a voinței, a nevoii de a defini lucrurile corect. Cu o complicitate generală. Ca o tăinuire convenită. Abia acum, când le-a ajuns cuțitul la os, încep oamenii să țipe. Definesc starea actuală ca sărăcie, mizerie morală, discrepanță gravă, degenerare a instituțiilor publice, a statului... Dar originea nenorocirii au uitat-o. Sau nu mai îndrăznesc s-o definească.

Câte un pitecantrop apare la televizor şi spune: „Sunt sechelele comunismului! Suferim consecinţele. Ne va fi bine doar când vom scăpa de efectele în timp ale comunismului, adică la a treia generaţie". Care sechele, care efecte? Nu spun. Până când, într-o zi, nu de mult, unul mai imprudent a descifrat conţinutul formulei. Ştii în ce constă, după ei, greaua moştenire lăsată de comunism? În ideea „nocivă" a controlului social. „Cu asta a rămas populaţia în cap, se scandaliza ăla, cu teza că societatea trebuie să controleze. Or, asta intră în contradicţie flagrantă cu libertatea şi democraţia. Fiecare are dreptul să facă exact ce vrea. Să se îmbogăţească cum poate, să trăiască cum îi place, să adopte morala care-i convine. Numai aşa vom accede la progres." Toţi vedem unde ne-au dus dezordinea socială, anarhia, haosul juridic. Chiar de aceea au fost distruse statul, instituţiile, legalitatea – pentru ca o minoritate să-şi facă de cap. Se vor linişti când nu va mai exista pericolul controlului social.

Dar dumneavoastră cum definiţi cauzele acestei decăderi a societăţii româneşti?

Bună întrebare, se bucură Bondocu. La acest numitor comun trebuie să aducem toate conversaţiile politice. Restul e ceaţă, praf în ochi. Domnule! se înfipse mai bine în scaun şi, uitând de turci, îşi ridică bustul şi se rezemă de spătar. Le stătea în gât România! Superputerilor, dar şi ăstora mai mici, de prin jur, care niciodată n-au văzut emanciparea română cu ochi buni. Mă refer la Uniunea Sovietică, la SUA, dar şi la Iugoslavia, Ungaria, Polonia, Bulgaria. În decembrie '89 s-au năpustit cu toţii asupra noastră. Din umbră, desigur, folosindu-se de români trădători, printre care destule elemente antisociale.

Cum din umbră? se miră Artemis, când în zilele alea în ţară au intrat zeci de mii de militari ruşi de la securitate?

Din umbră, că au venit deghizaţi în turişti. URSS n-a trimis o armată regulată ca să ocupe România, cum le-ar fi plăcut

trădătorilor. Știau ce bine mersese treaba în '44, cu trupele sovietice pe capul nostru. Asta le-ar fi ușurat sarcina.

– Bine, s-au năpustit, cum spuneți dumneavoastră, să-l termine pe Ceaușescu, fiindcă li se opusese un sfert de secol. Dar de ce a trebuit să nimicească țara? Ce aveau cu România?

– Ce aveau? Și-au dat seama că, dacă poporul ăsta se emancipează, adică se încropește material și capătă o conștiință mai înaltă, devine recalcitrant. Le-a fost teamă că România, tare pe poziții economice, conștientă de sine, va naște alți și alți „nebuni" de-ăia, care să se ia în colți cu marile puteri, să facă din țara lor un lider regional și o voce în politica mondială. România trebuia pusă la pământ, cel puțin pentru o sută de ani, cât pot vedea futurologii mai clar.

– Și trădătorii?

– Ce? Trădătorii au fost ăia dați de-o parte înainte... fiindcă nu mai prezentau încredere. Agentura sovietică. Și gunoiul, ăla care iese primul la suprafață în tulburențele sociale. În rândul ăstora erau și hoții, și s-au pus imediat pe treabă... Ei bine, țelurile au fost atinse, misiunea a fost îndeplinită. Astăzi spun poporului, în emisiuni televizate de maximă audiență: „Cui nu-i place, să plece! Nu v-ați răsculat de aia? Ca să vă puteți duce unde e mai bine pentru voi?" I-au anticipat vreo trei milioane – sau câți or fi, că se feresc să dea cifrele exacte –, dar se așteaptă să continue migrația de masă, lăsând țara în părăsire, pământ al nimănui. N-o fi asta o metodă nouă, experimentată pe români, de depopulare, de lichidare a unui stat? O metodă mai eficace și mai elegantă decât dezmembrarea teritorială, care s-a văzut ce convulsii sociale și etnice provoacă? Uite, dragă, de ce m-am hotărât să-i ajut pe centriștii ăștia, cu toate că nici în ei n-am încredere. De-aia m-am oferit să-l servesc pe Vești nțeanu și, ca atare, să-l văd pe hahalera de Viziru.

Fumase tot timpul şi, împreună cu Artemis, umpluse o strachină de chiştoace. De băut nu mai băuse niciunul, astfel că retorta rămăsese plină, doar fără aburul acela mat pe sticlă. Ziaristul, fostul confesiar, îşi scuturã ceva imaginar de pe bluza sport şi de pe blugi şi se ridică în picioare, anunţându-şi cu un zâmbet nu se ştie de ce politicar, hotărârea de a merge la toaletă. Artemis rămase un minut cu ochii pe turcii care tocmai desfăceau capetele de berbec, încântaţi, rostind exclamaţiile lor intraductibile. Apoi, vizitat insistent de o idee, îşi scoase blocnotesul cel mare şi începu să scrie. Bondocu întârzie, iar când ieşi se opri lângă patronul cârciumii, cu care se întreţinu o bucată de timp. La întoarcere îl găsi pe Artemis pigulind în caiet.

Ce-ai notat acolo? se interesă. E secret?

Nu, dacă vreţi uitaţi-vă, şi-i întinse fostului dascăl caietul cu prima pagină acoperită de litere mărunte.

Oho, poezie? se minună ziaristul. Ce te-a inspirat? Politica? şi începu să descifreze cu voce tare:

Dilemă

L-or fi înjunghiat în zori,
când mielul începea să pască,
sau firul ierbii a căzut din vis,
din pajiştea unde o să renască?

Fiinţele plăpânde sunt pentru om
jertfă cu mireasmă bună –
zeii primeau şi buturi grei de bou,
seu galben de la berbeci de stână.

Îmi oferiră capul lui pe tavă
ca pe-al botezătorului ebreu.

Decapitatul înger de câmpie
biblic n-ar fi murit mai greu.

Au mai rămas din micul rai bucolic
firul de iarbă între buze, rumenit
şi pe retina moartă, o lumină speriată,
iar printre flori de câmp, dulcele behăit.

I-am scos cu grijă iarba dintre dinţi
pierzându-mă-n dogmatica dilemă:
să savurez micile limbi de sfinţi
sau să mă duc la schit în şi mai strâmta „temă"?

Mi-am amintit de-un prădător
înfulecând gingaşii pui din vizuină.
Cum să-nflorească pe-aici divinitatea,
când hăpăim în mugur creaţia divină?

Bondocu terminase, dar continuă să citească pe muteşte.

– Umor ascuns, diseminat! constată. Umor macabru! Dar intenţionat, Artemis? Practici conştient o lirică a sarcasmului crud, cinic? Sau fenomenele tragice îţi apar bune pentru ilaritatea amatorilor de metafore lugubre?

Artemis răspunse printr-una din strâmbăturile sale groteşti şi, la urma urmei chiar lugubre. În toate grimasele de aşa-zisă veselie, de amiciţie, de înmuiere umană – într-o figură altfel împietrită (nu dură, doar imobilă) – apărea această, cu certitudine involuntară, expresie de scârbă, groază şi neputinţă.

– Toate ţi se par şi sublime şi odioase? reluă Bondocu. Ideea nu e nouă, firește. Dar tu laşi faptele să vorbească. Le cauţi sau ţi se relevă de la sine, pe măsură ce le trăieşti? Cum a fost acum, de

pildă, privindu-i pe turcii ăştia, atât de expresivi în carnasierismul lor oriental. Pe acolo s-a născut, de altfel, şi ideea mielului sfânt – căci mielul era animalul biblic, atât de jertfă cât şi de hrană. Animalul păscut de marii patriarhi ai vechimii. Dar finalul are trimitere şi la ziua de azi, de care tocmai vorbirăm...

Disecaţi poezia ca un măcelar, spuse cu o sinceritate eliberată până la urmă din chingi, Artemis. Ca un măcelar un miel viu, şi reuşi să şi râdă sonor. Uitaţi, vedeţi, oricât de lugubru m-aţi găsi, de la acest sacrilegiu mă abţin. Scriu poezie de obicei când găsesc „antinomii". Dacă-mi dau jubilaţii? Poate, pentru o secundă, la descoperire, apoi mă acaparează mecanica lăuntrică a contrariilor. Când nu sunt interesat să dau curs aparenţelor care ne inundă clipă de clipă, şi sunt extrem de poetice. Cel mai frecvent, poeţii pe acestea le cântă. Sunt mai la îndemână, şi de efect imediat. S-a creat o tehnică impecabilă a transfigurării aparenţelor, şi cu greu te abţii să nu ţi-o însuşeşti. În sfârşit... Riscul de a cădea în pălăvrăgeală! Ce bine se pretează poezia la „bla, bla..."

Ei, nu vorbi aşa. Poezia e şi ea un Miel Sfânt. Las-o cu delirurile ei behăieli. Eu gust genul de poezie practicat de tine. Nu am citit decât una sau două plachete. Am să mă ţin la curent de-acum. Vina nu-i doar a mea. Firesc este ca un fost student să-i trimită fostului dascăl – primul lui dascăl – ceea ce comite...

Se ridicară. Bondocu plătise poate sau mânca aici fără să plătească – se gândi Artemis –, iar cârciumarul nu mai veni să-şi salute banii sau să-şi petreacă muşteriii. Bondocu îi făcu doar semne de la distanţă. Fostul dascăl îşi puse palma pe spatele lui Artemis şi-l scoase pe uşa cârciumii, ca şi când aici l-ar fi dobândit.

Capitolul nouă

Când l-a sunat doamna Angela pe mobil – pe la unsprezece dimineaţa – Artemis era la film, la Patria. I-a trebuit ceva timp s-o facă să înţeleagă situaţia: că e într-o sală publică de cinematograf şi că... El vorbea în şoaptă, fără dexteritatea acestui gen de exprimare, iar ea se arăta ocupată, grăbită şi puţin iritată, cum e normal în cazul şefei de cabinet a unui personaj politic important. S-au înţeles până la urmă să o sune când iese de la cinematograf. Ceea ce a şi făcut. Şi-a găsit un loc mai adăpostit, pe o stradă lăturalnică, şi după ce a tastat numărul de zece, cincisprezece ori, a intrat în contact cu colaboratoarea lui Veşminţeanu. Îi plăcea de ea. Să fi avut în jur de patruzeci de ani. Degaja un profesionalism de bună calitate, prin natura lui rece, sever, tributar politeţurilor fade, ireproşabile, şi de o feminitate voit estompată, ostentativ ignorată, dată la fund, trimisă la plimbare, dar imposibil de reprimat sau măcar de minimalizat. Linia de conduită faţă de Artemis era o combinaţie de rigoare oficială tolerantă, simpatie moderată, cuvenită unui tânăr intelectual în ascensiune, şi mămoşenie abia ghicită. Această ultimă notă din registru, Artemis o înţelegea cel mai puţin, căci nu se justifica decât dacă era chiar modul ei particular de a fi.

– Da, doamna Angela, se prezentă el, am ieşit de la film, mă scuzaţi că nu v-am putut răspunde şi că nu m-am făcut înţeles.

Ea nu-şi stăpâni un râs subteran, scurt. O simţea relaxată acum.

Nu face nimic. A fost frumos filmul? Dacă merită, mă duc şi eu, că de câţiva ani nu mai văd decât filmele de la televizor, vechituri de mâna a doua. Te invidiez că la ora asta poţi fi la cinematograf! N-ai mai trecut pe la noi. Dacă nu ne cauţi dumneata, te căutăm noi. Şi văzând, după o scurtă aşteptare, că Artemis nu marşează pe pistele deschise, trecu la mobilul propriu-zis al telefonului. Am un mesaj din partea doamnei Garofeanu. Aţi putea să-i faceţi o vizită astăzi după-amiază, pe la cinci, să zicem?

La sediul partidului? întrebă el, dându-şi seama că întrebarea e de prisos.

Doamna Angela râse incisiv.

Păi unde altundeva?

Şi Artemis văzu că în mica pauză ce urmă ar fi încăput perfect cuvintele: „Dacă ai altă propunere, spune". Dar ea îşi reluă tonul conformist şi întări:

Aici, firește, în biroul ei. Am să-i comunic lui Beatrice, deci, că ne-am înţeles pentru ora cinci.

Salutul ambilor fu protocolar şi anodin.

Pe doamna Garofeanu o găsi, la ora indicată, într-o inedită toaletă albă, compusă din pantaloni şi un fel de rubaşcă simplă ce-i disimula proporţiile, nu alarmante, dar aparţinând altei categorii decât cea a modelului în vigoare pe micile ecrane. Una de şaman, de exemplu, de preoteasă a unui erotism cast, cu sorgintea pe o planetă mai evoluată. Preşedinta fundaţiei culturale apăsă pe sonerie de serviciu şi Artemis fu sigur că o secretară va fi însărcinată să aducă invariabila trataţie de protocol: cafea şi apă plată sau Pepsi. De data aceasta nu mai făcu opoziţie la propunerea standard, lăsând lucrurile să decurgă de la sine. Cabinetul doamnei Garofeanu purta amprenta inconfundabilă a feminităţii private, ca şi când acesta ar fi fost odaia ei de lucru de acasă. În locul mesei masive de şedinţe, cu scaune ţepene, tari, exista un birouaş delicat, acaju (prin urmare, nu din categoria articolelor birotice), şi o miniatură de scaun

capitonat. Pe Artemis îl invită să ia loc la o mescioară cu canapea și câteva scăunele. Nu exprima nicio solemnitate, era flexibilă, neutrală, lipsită de „ponderalitate" autoritară sau funcțională, sau oricum dorim s-o numim. O persoană elegantă, proaspătă, fără masca istovelii diurne a amploiaților cu program obligatoriu. Parcă venise la întâlnire într-un mic separeu de bar.

– Ce mai faci, domnule Artemis? Ai avut o perioadă bună de lucru? îl luă în primire cu amabilitate. Și fiindcă el părea că nu înțelege despre ce e vorba, preciză: La poezie mă refer.

– O, nu! se grăbi să răspundă, cu intenția de a fi galant. N-am astfel de perioade. Scriu când se nimerește.

– Da? se miră ea reținut. Și înțelegând că riscă să intre pe un teren prea specios, fără nicio legătură cu subiectul întâlnirii, glisă spre altceva: Salutări de la Sorana. Am întâlnit-o ieri și aflând că ne vom vedea...

Artemis înclină capul respectuos și mulțumi inaudibil, blocând involuntar și acest culoar de comunicare convențională. Ca urmare, fără aerul că zigzagul tatonărilor o deranjează, doamna Garofeanu părăsi și jalonul „cunoștinței comune" și adoptă tehnica întrebărilor directe.

– Spune-mi, ai călătorit mult?

– În țară, destul... mărturisi. Am ușurința deplasării dintr-un loc în altul. Îmi iau sacul de călătorie și mă duc la mănăstiri, prin stațiuni, pe munte. Nu sunt pretențios, nu-mi trebuie condiții speciale, mă mulțumesc cu...

– Înțeleg, îl întrerupse doamna Garofeanu. Dar în străinătate ai fost?

– Da, dar nu exagerat de...

Pronunțând aceste cuvinte, Artemis își reprimă un zâmbet ce presimțea că va fi sinistru, și o va arunca pe interlocutoare în cine știe ce stări neplăcute.

– Adică? perseveră ea, chiar curioasă.

Pe litoralul bulgăresc, pe coasta Adriaticii, la Dubrovnik... în Crimeea, la stațiunile acelea... A, uitam Basarabia, Chișinăul! Cam aceasta ar fi itinerarul meu de până acum.

Ce-ai zice, îl învălui cu un ciudat vid al privirii, semnalizând cumva că pune întrebarea gratuit, fără niciun interes, mai precis dezinteresată de răspuns, doar de amorul artei, pentru plăcerea conversației, ce-ai zice dacă ți s-ar face oferta să vezi America? Statele Unite?

De data aceasta Artemis nu mai putu preîntâmpina, și nici reprima, zâmbetul sinistru ce-i dăduse târcoale. Această grimasă însemna că ispita aruncată în brațe de frumoasa preopinentă era mare, într-adevăr, dar el dispunea de alte ispite și mai fascinante, și mai copleșitoare, de aceea nu cădea lat la picioarele ei, cum s-ar fi putut presupune.

Mă interesează și America, dar până atunci aș mai avea de văzut Petersburgul, fiordurile Norvegiei, Sicilia, poate Malta, munții Athos... Asta referitor la Europa. Dar...

Nu ții să vezi anumite țări, ci locuri anume, înțeleg?

Exact, se bucură el că ideea are rezonanță.

Domnule Artemis, eu sunt persoana însărcinată să-ți facă o ofertă de călătorie în străinătate. Dar spre regretul meu, nu-ți propun ceva la alegere, ci ceva dinainte stabilit. Am o singură variantă – Statele Unite ale Americii. Și nici nu e excursie cu sacul în spate – mi-e teamă că și asta o să te dezamăgească – și mai ales nu o excursie de unul singur. E vorba de a însoți o delegație. Vidul din privirile doamnei Garofeanu dispăruse, chipul ei se animase, încărcat de conținutul unui scop, parcă și de o voință. Oricât de original ai fi, și cred că ești, îmi închipui că n-ai fi tentat să dai cu piciorul acestei invitații, pe considerent că alte opțiuni ar prima.

Artemis își ascunse fața, întorcând capul în altă direcție, și râse cu voce tare. Îi plăcu umorul femeii cu înfățișare de preoteasă a unei religii a păcii și purității.

– Chiar ar fi nostim, recunoscu după ce se liniști. Ar întrece orice originalitate, cu toate că n-aș condamna o asemenea ciudățenie.

– Da? Ai găsi-o firească? Ai admira-o? se umplu și doamna Garofeanu de o blândă ilaritate. Prin urmare nu mi-am imaginat chiar ceva imposibil... Artemis redevenise serios.

– E vorba de o delegație de partid? se interesă.

– E o formulă mai alambicată, începu să-l lămurească. Invitația vine din partea unei fundații, ca atare delegația noastră va purta o siglă similară, va pleca sub auspiciile fundației culturale a partidului. Dar ea va fi condusă de președintele partidului și va fi alcătuită din fruntași ai partidului.

– Eu n-aș fi aici ca musca în lapte?

– A, nu, respinse ea o posibilă eroare. Doar întovărășești delegația. Ca publicist.

– Dar de ce nu merge, în acest caz, domnul Viziru? se miră.

– Merge și el, firește. E o vizită prea importantă ca măcar pe acest plan s-o bagatelizăm. Explică substanțial și oarecum însuflețit ce miză are deplasarea în perspectiva ipotezei venirii partidului la putere, a câștigării alegerilor prezidențiale de către Veșmînteanu.

Artemis declară că înțelege toate raționamentele schițate, dar nu reușește să se dumirească ce contingențe are el cu această acțiune. Și cu această perspectivă. Nu e decât un poet apolitic, un scriitor nici măcar afirmat. N-are intenția să se înregimenteze în vreun partid, or, indiferent ce s-ar spune, atașarea la importanta delegație simte că l-ar obliga. Chiar și numai prin îndatorirea de a transmite informații, dar pur și simplu și ca prezență. Președintei fundației i se păru că el confundă relațiile formațiunilor politice cu relațiile statale. Preciză că nu e o delegație guvernamentală; niște politicieni români privați se întâlnesc cu alți politicieni privați americani. Artemis nu mai aduse alte obiecții și nu le mai reiteră pe cele deja formulate, cufundându-se într-o lungă tăcere ce întovărăși

încercarea frumoasei doamne de a îndepărta cât mai multe din posibilele rezerve sau idiosincrazii pe care le-ar mai fi nutrit poetul. Dându-şi seama că el şi-a încheiat partitura, diminuă şi ea încetîncet patosul persuasiv, tonul angajat, încheind acest capitol în mod neutral, dezinteresat, ca la început. Mai spuse ceva despre programul vizitei, după care aduse un dosar cu câteva file bătute la maşină şi începu să le răsfoiască.

Uite ce propun, păru să ajungă ea la o concluzie. Din păcate nu putem aştepta prea mult, dar până mâine, chiar poimâine, ţi-aş da timp de gândire. Vei reflecta, vei hotărî şi mă vei suna să-mi comunici rezultatul deliberării. Aici găseşti programul amănunţit al vizitei – precum şi componenţa delegaţiei şi a personalului auxiliar. De acord?

Artemis scutură din cap cu o convingere pe care nu o avea şi chiar cu oarecare cordialitate, fiindcă maniera ei de a-i lăsa deplină libertate îi plăcea. Preşedinta îi zâmbi şi îi întinse mâna. Ochii mari, adânci, zâmbetul deschis, veşmintele imaculate, aparţinând vreunei mode mai sofisticate de care el nu auzise, creau o ambianţă specială care-l determină să-i ridice mâna şi să i-o sărute, ceea ce nu făcuse de multe ori în viaţă. După ce plecă, străbătând câteva străzi cu pasul, se gândi mult la stranietatea acestei fiinţe. Ce o făcea atât de atrăgătoare, de hipnotică, împrăştiind iluzia de miracol pretutindeni, intangibil dar mereu apropiat? Nu şi-o putea reprezenta decât harnaşamentele ei decât în ipostaza de mare zeiţă a pădurii, nu primitivă, ci doar naturală, frustă în atributele germinative, ca un splendid gorun de sex feminin, de pildă. De o fecunditate impetuoasă, dar disimulată de sacralitatea sa incontestabilă. Niciodată proporţiile acestei femei, pe care mental nu le putea estima corect, nu se apropiau câtuşi de puţin de grotesc. Dar ea se exprima cel mai bine în toaletele ce-i dădeau măreţie. Nu sub raport convenţional salonard, ci metafizic. Cu liniştea ei imperială, cu frumuseţea

și puterea pe care le stăpânea magistral, fără niciun efort, reușea să domine. Oare numai pe un tânăr ca el, lipsit de experiență, pradă ușoară femeilor originale și inteligente? I se părea că și pe un bărbat aflat la polul opus, adică maestru al galanteriei instruite, cum bănuia a fi Veșmințeanu. I se spusese că sunt amanți. Artemis îi și văzuse într-o postură semnificativă, dar nu se grăbea să se pronunțe în această complicată ecuație. Poate e așa, poate nu. Dar asta era secundar. Cert îi apărea faptul că, prin toate atributele exterioare, decelabile și comparabile, erau femeia și bărbatul hărăziți nu numai atracției reciproce, ci și unei periculoase eflorescențe pasionale, a cărei neîmplinire nu s-ar fi putut prelungi prea mult fără suferințe pentru amândoi.

Ajuns acasă, cercetă dosarul călătoriei. Punctele de reper: prima capitală a statului american, Williamsburg, și actuala capitală, Washington, New York, Los Angeles, Detroit, Chicago. Întâlniri cu oameni de afaceri, un simpozion cu politicieni, prânzuri, dineuri oficiale și private. O mare uzină, un supermarket, muzeul Guggenheim, un spectacol la Metropolitan ș.a.m.d. Merita să rateze toate acestea? Chiar dacă vreodată ar ajunge pe malul Potomacului cu rucsacul lui de trotteur, aceea ar fi cu totul altceva, împrejurările nu s-ar suprapune sub niciun aspect. Găsi compoziția delegației condusă de Veșmințeanu: Beatrice Garofeanu, în calitatea ei de președintă a fundației, secretarul general al partidului, Aristide, vicepreședintele Bobeica, secretarul organizatoric, Dascălu. Interesant material documentar psihologic! Restul va fi politologie și, desigur, studiul unei civilizații, al unei istorii. Și al unui prezent, pentru el destul de confuz.

Capitolul zece

Artemis se simţea oarecum travestit. În fiu de bani gata, în ţinută sportivă, în rocker, în mafiot recent avansat pe o scară ierarhică executivă. Nu ştia să se califice exact, pentru că evitase, pe cât putuse, să se examineze în oglindă în ansamblu, ca produs finit al noii combinaţii vestimentare. Cu cât tragism nostalgic renunţase la blugi, la „şalupele" nevăxuite, la maioul negru (pe care poţi să-l porţi şi fără să-l speli) larg, imprimat... Tot ce mai rămăsese din Artemis cel vechi, autentic, era codiţa de păr de la ceafă, strânsă cu un inel. În rest, ce zisese... Sacou negru de piele moale, cămaşă violet, cu gulerul deschis, pantaloni gri, centură neagră, pantofi cu botul lung tăiat... Ca să nu mai vorbim de diamantanul încorsetat în catarame şi fermoare, aflat deja în cala avionului, şi care înlocuise familiarul, maleabilul, divinul sac de voiaj, lăsat acasă într-o debara alături de şi mai organic-ataşatul halat-halozdan de fiecare zi. În această postură şi cu starea de spirit de paşnic, căuta o poziţie cât mai obscură printre oficialii în mijlocul cărora căzuse, cum apucase să spună deja, ca musca în lapte. După ce se adunaseră toţi în sala de aşteptare a aeroportului, Veşminţeanu îi prezentase colegilor – majoritatea avuseseră ocazia să-l cunoască, unii doar în treacăt, e drept – ca poet şi publicist, înarmat cu o petricică de luat în gură la aterizarea pe pământul american (vechi glumă de doi bani, de care totuşi câţiva se prefăcură dispuşi să se amuze). Pentru delegaţie se obţinuse deschiderea salonului de

protocol, unde se plictisiră în acea stare de dinaintea decolării, de febrilitate mascată printr-o pălăvrăgeală întreținută instinctiv. Erau toți rași, tunși și frezați, cu excepția doamnei Garofeanu, firește. Degeaba încercase Artemis să le găsească delegaților cusururi în ținuta oficială de călătorie. Parcă cineva le făcuse în prealabil cel mai sever control de calitate (ca ceasurilor elvețiene de comandă). Era sigur că Veșminteanu ar fi putut concura cu succes la un prestigios festival internațional al impecabilității masculine. Cu tăietura desăvârșită, și în același timp lejeră a costumului gri, care cădea pe bustul său atletic la fel ca o togă pe o statuie de senator roman, președintele partidului de centru constituia un etalon al adaptabilității la standardul de modă cel mai exigent și al celei mai evoluate sociabilități. Dar nici ceilalți nu erau cu mult mai prejos. În ordinea prestanței fizice urma Dascălu, secretarul organizatoric, și el masiv (nu atât de bine proporționat ca Veșminteanu), și al cărui croitor îl ascundea cu abilitate protuberanțele, lăsând să se perceapă doar sugestia de forță a generalilor civili. Aristide nu miza pe virtuțile carcasei (mult mai modeste), nici pe vreun aer marțial de senator antic, general sau orice altceva de genul acesta, ci doar pe mobilitate și vioiciune. Costumul bleumarin îl ajuta să impună atenției acea flexibilitate degajată, proprie bărbaților spontani, având în plus vocația umorului rapid și usturător. La rândul său, Bobeica, fiziceşte îngrămădit, gheboşat, cu o cariură ponosită (un fel de gospodină deformată de munca ei abrutizantă), reușise să-și adjudece o costumație ca o platoșă de războinic. Bățos, vestonul lui interzicea orice trimitere indiscretă spre conținutul carnal, dând senzația că el este în exclusivitate cel de deasupra, adică forma construită în atelier. La Bobeica haina reprezenta chiar emblema umană, prin urmare, nu o chestiune de eleganță, ci de identitate anatomică.

Prioritatea dată de Artemis observării exteriorului persoanelor împreună cu care avea să facă „fabuloasa călătorie" se datora

importanței acordate propriei înfățișări, modificărilor pe care le suferise și faptului că nu era sigur de efectul produs de acestea. Preocupările lui fură întrerupte de un eveniment tratat cu moderație de cei prezenți, dar care lui îi luă piuitul. Ca picată din cer, în mijlocul lor se ivi fiica șefului delegației, cu un aer firesc, de parcă ar fi fost de totdeauna acolo și trecuse neobservată, sau lipsise pentru un minut reținută de o ocupație pasageră.

Ce, Sori? Te-ai hotărât, până la urmă? o întâmpină cu tonul cel mai natural tatăl ei.

Da, m-am gândit că e preferabil, totuși, s-o fac acum, confirmă, parcă în treacăt, fără nicio grijă pentru ce ar înțelege cei de față din acest dialog.

Veșmînteanu râse amuzat, cu dantura lui sărbătorească scoasă la iveală generos. Expresia căpătă și o funcție de tampon între indescifrabila întâmplare și curiozitatea celorlalți. Renunță la poză nu dintr-odată, ci lent, cumva cu părere de rău. Explică apoi cu gura încă larg deschisă și cu o expresie de lehamite paternală.

Are o invitație mai veche în America, la o asociație de tinere militante. A stat în cumpănă dacă să folosească acest prilej pentru a-și onora angajamentul... Eu am sfătuit-o s-o facă.

Bobeica fu primul care aprobă cu însuflețire ideea, găsind câteva motivații banale și inutile. Că nu e recomandabil să dea impresia că subapreciază invitația și că împletirea celor două acțiuni capătă chiar o semnificație ș.a.m.d. Consfinți și ceilalți hotărâră, cu excepția doamnei Garofeanu, care se mulțumi să-i surâdă Soranei oarecum încurajator, dar mai mult dojenitor, ca și când ar fi prins-o cu o boroboață – obicei urât de care, iată, fata nu se dezbăra. Cu aceasta, evenimentul ieși din aria noutății, cufundându-se automat și definitiv într-un anodin anulatoriu. De altfel, după câteva minute fură chemați la îmbarcare. Surpriza cea mai mare pentru Artemis, mai mare decât apariția intempestivă a fetei

în sala de protocol a aeroportului fără o explicație cât de cât serioasă, fu descoperirea că în avion Sorana avea biletul pe un scaun alături de al lui. De altfel, toți erau grupați într-o manieră preconcepută, nu întâmplătoare. Cei trei fruntași ai partidului erau laolaltă, în primul rând de scaune de la ușa avionului. Unul lângă altul se găsiră și Veșmînțeanu cu doamna Garofeanu, iar bodyguarzii în spatele lor. Stenodactilografa, o celibatară rasată, stătea în rând cu Viziru. Toate puteau avea explicație, mai greu era de înțeles achiziționarea biletului Soranei, cu acest amplasament, înainte de luarea unei decizii. După ce se instalară, în timp ce-și legau curelele și treceau prin acea stare de supunere voioasă, cvasicopilăroasă, la comenzile date prin microfon, Sorana îl învălui într-o privire camaraderesc-ironică, de veche amică ce a reușit să conserve relația în pofida timpului și a uitării. Era proaspătă, dar palidă, ceea ce făcea ca pistruii de sub ochi să sugereze ceva trist, o suferință îndoliată. Nici acum n-ar fi putut spune ce culoare au ochii ei curați. Gura, de o frăgezime infantilă, transforma tot ce spunea – niște nimicuri – într-un mic poem ilar, pe care Artemis l-ar fi savurat dacă el însuși ar fi fost mai mobil, mai vesel și superficial. Da, ea avea marea artă a superficialității feminine, capabilă să transforme orice cuvânt într-o mică bijuterie. Cum copiii, spunând vorbele cele mai obișnuite, dau senzația unor revelații, și convingerea că totul s-a înnoit, totul se ia de la început, lumea e pură și frumoasă și doar noi facem plictisitor acest univers.

Era îmbrăcată simplu, în fustă și taior de culoare bej, cadrilate, iar sub jacheta scurtă nu părea să mai aibă altceva, poate cel mult un mic sutien. Acum observa că era plăpândă, avea o linie a trupului și un volum carnal delicate, dar nu lăsa impresia de slăbiciune. Oasele mici, de la claviculă până la gambă, nu erau descărnate, dimpotrivă, învelite frumos, dar ca într-o miniatură unde formele nu suferă, doar proporțiile se schimbă, în cea mai

perfectă armonie. Se dovedi că poate vorbi tot timpul fără să spună ceva anume, şi fără să necesite replică, sau completare, sau dezvoltarea ideilor şi afirmaţiilor. Artemis o găsi odihnitoare, comodă şi plăcută, şi o ascultă fără nicio încordare a atenţiei. Era stăpânită de o autentică vivacitate a nimicurilor şi dovedea că poate întreţine la infinit acest surogat de conversaţie, mai mult monolog. Îi era suficientă o interjecţie, o privire întrebătoare, sugestia intenţiei de a râde, oprită în faşă, o expresie de reflexivitate – ca să-şi continue, cu verva ei minoră, comunicarea. Derapănă amintiri, evocă prieteni, colegi, îl tachină, îl luă drept martor al convingerilor sau dubiilor ei. Abia târziu, după câteva ore, întrerupându-se ca să guste ceva, scoţându-şi din poşetă o hârtie pentru a-şi şterge mâinile, o auzi judecându-l.

Tu eşti cam mutulică! Nu-ţi place să vorbeşti. Sau nu te las eu, cu limbuţia mea? Dacă vrei, uite, tac şi stabilim că acum e rândul tău.

Artemis se apără. Nu, era bine aşa, putea continua să vorbească fără nicio grijă, lui îi plăcea să asculte şi ea nu era plictisitoare, chiar dacă ce spunea nu părea întotdeauna senzaţional. E plină de viaţă, are vervă, ar ţine treaz şi un mort. Ea se bucură, îi luă mâna de pe rezemătoare şi i-o strânse cu afabilitate, ca un copil altui copil, când în timpul jocului se trezeşte că acesta îi e drag.

Cartierul general al delegaţiei se stabili la New York, nu în capitala ţării, unde, după cum aflară de la consilierul de ambasadă, nu erau duse decât delegaţiile la nivel statal şi numai în treacăt, având-se grijă ca acel centru al administraţiei să nu se congestioneze cu puzderia de invitaţi veniţi din toate colţurile planetei. Fură cazaţi într-un hotel de bună calitate – dar din anumite motive tehnice repartizaţi în aripi şi la etaje diferite. Cam tot aşa ca în avion (ciudată coincidenţă!), cu deosebirea că Sorana lipsea, fiind preluată de gazdele ei obscure şi prea puţin convenţionale. A doua zi după

sosire, respectiv prima din programul propriu-zis, se ivi o discordanță organizatorică. Convorbirea lui Veșminteanu cu politicianul care reprezenta fundația gazdă – nu președintele, nici vice-ul, ceva similar în ierarhia noastră cu șeful de cadre, șef al personalului adică, dar al partidului, nu al fundației – trebuia devansată întrucât acesta fusese solicitat în mod inopinat în străinătate. Translatorul oficial, membru al partidului de centru cu funcție în New York, nu era disponibil până în ziua planificată (totul se planifica acolo pe zile și ore, cu mult înainte, și nu se mai putea modifica decât în cazuri cu totul excepționale), astfel că trebuia găsit imediat înlocuitor. Veșminteanu se descurca în engleză, dar nu la nivelul pretențiilor sale de exprimare, Viziru cunoștea de asemenea bine limba, dar cum reieșea din rezervele șefului, nu avea vocabular cult. În ce-l privește pe consilierul de ambasadă, ar fi corespuns mai degrabă cerințelor ieșirii pe o arteră comercială.

– Am înțeles că și tu vorbești, Artemis, engleza, îl luă în primire Veșminteanu pe poet, și-i puse o întrebare mai complicată în limba lui Shakespeare, chiar despre felul cum e perceput marele britanic în Statele Unite.

Pe Artemis îl amuză subiectul și îl întrebă la rândul său pe politician cum crede că pot pătrunde niște gestionari de marfă și de monedă în universul curților regale ale Angliei elisabetane, în mentalitatea regilor, prinților, lorzilor... Politicianul râse cu toată gura lui strălucitoare și stabili pe loc:

– Artemis traduce! Sper că n-ai nimic împotrivă, dragul meu... Hai să vedem împreună cum prizează ei nu numai lumea shakespeariană, ci și gândirea europeană. Pur și simplu.

Se întâlniră cu acel șef al personalului, despre care aflară că e și trezorier al partidului, prin urmare persoană cu greutate, chiar dacă nu politician pursânge, nu la sediul fundației sau al partidului, ci într-un club de modă veche (stil englezesc), unde nu se aflau

decât grupuri mici în jurul unor mese cu nelipsitele carafe de cafea. Trezorierul-cadrist, bărbat de vreo şaptezeci de ani, voi să ştie mai întâi dacă în România e o perioadă de relaş politic. Ţinând seama – şi numără ostentativ, împungând cu degetul arătător în dreptul fiecăruia – că au putut pleca în călătorie atâţia colaboratori apropiaţi ai preşedintelui. Veşminţeanu făcu o grimasă de pugilist lovit în falcă şi apoi imediat alta de ripostă. Spuse că timpul consacrat îmbogăţirii culturii politice ei îl consideră timp de activitate politică, nu simplu voiaj. Au venit câţiva din conducere pentru a învăţa ceva din experienţa politicienilor americani. Domnului trezorier i se pare că aceasta e pierdere de vreme? Yankeul o încasă la rându-i fără să clipească, dar decis să nu cedeze. Şi-a imaginat, declară, că românii au şi nişte interese concrete şi că au venit ca să poată pleda pentru ele. Interese concrete? reflectă românul. Dezvălui că e drept, partidului i-ar prinde bine nişte bani în plus pentru susţinerea candidaturii sale la preşedinţia ţării, şi dacă domnul trezorier îi poate sponsoriza – dar să fie clar, n-au mandat să facă datorii atunci se vor pune pe pledat. Americanul râse zgomotos şi artificial – un râs strict profesional, ca purtarea unei genţi diplomat, de pildă –, îl bătu pe spate pe Veşminţeanu şi arboră o expresie cvasicordială, ca un om care s-a achitat de prima îndatorire protocolară, de a glumi cu oaspeţii şi a stabili cu ei raporturi amicale. Artemis trase cu ochiul la membrii delegaţiei – doamna Garofeanu îşi arbora impasibilitatea condescendentă, Dascălu avea o faţă mai gramitică decât oricând, Aristide zâmbea indulgent, punând în colţul gurii sale mobile nerăbdarea vizibilă de a vedea depăşit acest neprevăzut hop, doar Bobeica semnala că a intrat deplin în psihologia gazdei, admirând celebra frusteţe yankee.

Convorbirea în ansamblu fu sub aşteptările lui Veşminţeanu, şi în niciun caz nu oferi prilejul de a-l tăvăli pe bonzul american prin ideile shakespeariene sau măcar prin specificul mentalităţii de veche

tradiție a Europei. Omul avea o schemă de gândire politică simplă. Tot ce spunea se baza pe experiența proprie, nu pe speculații teoretice. Știa ce înseamnă o campanie prezidențială, participase la câteva și reținuse că pentru a câștiga: 1) trebuie să ai bani, 2) să te bazezi pe organizații locale puternice, 3) candidatul să fie bun de gură, popular și cât mai puțin vulnerabil atacului de presă și mașinațiilor provocatoare. Înțelegea că românii nu se prea scaldă în bani, ceea ce e rău, că au organizații locale închegate, ceea ce e avantajos, și că dispun de un candidat bun de gură, în stare să facă față oricăror împrejurări – și zâmbi amintindu-și de mica ciocnire – dar oare destul de blindat pentru specialiștii denigrării? Sfatul lui era să se pregătească pentru contraatacuri, să-și adune un număr de dosare incendiare contra adversarilor și să acționeze fără milă, fiindcă adversarii nu vor avea scrupule. Veșmînteanu întrebă ce rol are, după părerea trezorierului, inventivitatea ideologică a candidatului, mai exact aducerea în prim-plan a unor idei sociale noi, deschiderea unei perspective inedite a progresului național.

– Niciun rol, afirmă sentențios americanul. Dacă te pierzi în chestii de-astea o să-ți afectezi credibilitatea. Cu cât ești mai inventiv, cu atât devii mai caraghios. Menține-te în limite credibile, ușor de înțeles, și valabile pe termen scurt. Politica nu e în principal o cursă de inteligență, e o cursă de imagine și de impresie asupra alegătorilor. Dacă vrei să-i cucerești pe proști – adică mulțimea – fii și tu pe prostul, adică pe omul simplu, direct, cu reflexe firești. Clasa inteligentă cucerește-o nu în gura mare, ci discret, pe la colțuri, în întâlniri restrânse, în ocazii speciale. Politicianul român mai încearcă s-o sucească, s-o învârtească, dar americanul o ținea pe a lui. Aceasta era schema, din ea nu poate nimeni să iasă. Nu accepta nici supoziția, nici ipoteza, nu discuta decât ce e pipăibil.

În final avu și el pretențiile lui de principiu. Acest partid român de centru trebuie să mizeze pe SUA. Nu e nevoie s-o facă

în campanie. S-o facă după, când vine la putere – cu seriozitate și consecvență. În măsura în care o va face, se va putea înscrie în strategia politicii externe americane ca partener de nădejde, și tot de nădejde susținut. Dacă tot au venit până aici atâția – și zâmbi iar cu o amiciție șolticărească, mai degrabă complicitate – le recomandă să studieze actuala strategie politică mondială a SUA. E bine s-o cunoască aprofundat și amănunțit. Vor avea discuții și cu cei de la departamentul de stat și probabil și cu instituția care coordonează serviciile secrete. Cu el nu se vor mai întâlni, va lipsi mai mult din țară, dar, dacă va fi nevoie, îl pot solicita pentru eventuale suplimentare pe adjunctul lui, un tânăr care, din câte își amintea, a vizitat cândva România. Se despărțiră simplu, în fața clubului, fiecare urcându-se în mijlocul său de locomoție.

Discuția îi pusese pe gânduri pe politicienii români, numai Artemis părea mai înseninat, mai luminos, ca un om care a înțeles o ecuație pe care până atunci o abordase inadecvat.

Capitolul unsprezece

Sorana apăruse la hotel după trei zile de peregrinări prin campinguri şi cluburi, şi după vizita într-o mică tabără de pe litoralul estic. Militantele o duseseră să vadă modul de viaţă al fetelor a căror originalitate consta în opinii inedite despre feminism sau doar într-un comportament mai deşucheat. Ştiind că e ultima seară a delegaţiei române la New York, venise să-şi vadă tatăl. Schimbaseră impresii despre prima parte a deplasării. Delegaţia avea să plece a doua zi în California, iar ea urma să meargă în Sud, să ia contact cu militantele de culoare. Veşminţeanu o invită să ia cina cu delegaţia, dar ea spuse că ar prefera ceva mai relaxant, o oră într-un bar de noapte, de exemplu, plângându-se în acelaşi timp că nu vede cine ar putea-o însoţi. Nu obiectă la sugestia tatălui de a-l conferi lui Artemis rolul de cavaler. Întrebă doar dacă e sigur că o să accepte, fiindcă un refuz – şi Artemis nu e omul care să nu rezerve o astfel de surpriză – nu i-ar cădea bine. Politicianul aruncase o vorbă, acum însă se ambiţionă şi-l rugă pe unul dintre bodyguarzi să-l caute pe poet. După o aşteptare prelungită, în care amândoi încercau să se resemneze, Artemis păru mirat şi nu din cale afară de încântat de neobişnuita convocare. Veşminţeanu se dovedi diplomat: pretinse că întâmpină dificultăţi în a-şi convinge fiica să facă o escapadă. În disperare de cauză, recurgea la Artemis ca la un posibil aliat. Ce-ar fi dacă ar lua el în mâini chestiunea? Poate şi

portului i-ar prinde bine să vadă un bar newyorkez. California e altceva şi nu se ştie dacă va mai exista acolo prilej pentru o asemenea ieşire. Artemis se lăsă prins. Flatat, nu opuse nicio rezistenţă, cu atât mai mult cu cât, se specificase, spezele de rigoare îl priveau pe preşedinte. Politicianul îl chemă imediat pe bodyguard şi-i ordonă să-i elibereze lui Artemis câteva sute de dolari. De altfel bodyguardul urma să-i însoţească în maşina pusă la dispoziţie de americani şi să patruleze prin zonă până când cei doi aveau să părăsească localul.

În privinţa barului, Artemis îl consultă pe şofer, care se dovedi apt să dea sugestii; lucrând frecvent cu oaspeţi străini, se documentase. Dacă vor să se destindă, sfatul lui era să nu se aventureze prin „bombe", unde se iscă scandaluri urâte. Îi duse la un local cu program, serviciu calificat şi lume mai curată. Găsiră o mescioară de două persoane şi comandară câte o cupă de şampanie şi platoul reglementar cu „alune mixte". Pe scenă tocmai evolua trupa de balet, destul de numeroasă şi cu o simetrie plăcută în coregrafia ei dinamică, exhibiţionistă. Dansatoarele erau de aceeaşi înălţime, deasupra mediei, aveau costumaţie de scenă de culoare neagră şi picioare neverosimil de lungi (datorate atât tocurilor înalte, cât şi costumului, care dezvelea coapsele până aproape de şold).

Ştiam de coregrafia aceasta liniară de grup mare – cam ca aceea a cailor de circ albi, cu panaş, dacă-ţi mai aminteşti cumva din copilărie, încercă Artemis să facă o introducere de specialitate.

Nu prea m-au dus ai mei la circ, se opri ea la ultima remarcă.

Oricum, americanii sunt consacraţi în aşa ceva. Baletul de paradă e la el acasă aici. Ne-a orientat bine şoferul.

De acord! marcă fata ideea, dar nu prea-i plăcu insistenţa instructivă a lui Artemis.

Ce are şi băiatul ăsta de o face pe profesorul? se gândea. Nu poate pur şi simplu să se uite şi să admire? Toţi vor să dea lecţii!

Totuşi, ridică paharul cu picior scurt şi ciocni. Bău, după care îl puse jos încet, cu ochii pe scena unde „caii" se deplasau de-a-ndăratelea, oblic, rotindu-se ca o elice de ventilator. Până la terminarea reprizei de maiestuoasă defilare a „picioarelor lungi", nu mai spuse niciunul nimic. Artemis asculta comenzile clienţilor, dialogurile lor cu chelnerii şi rumoarea de fond a localului, înregistrând ici-colo câte un accent străin mai strident. Se gândi că unii sunt turişti europeni, acest gen de balet rămânând un element de atracţie pentru îndrăgostiţii de imaginea interbelică a Americii. Sorana receptă şi ea sonorul lingvistic din jur, dar involuntar, nu era atentă. Nici nu se simţea în vervă, o obosiseră zilele de alergătură pentru nişte chestii nu cine ştie cât de interesante. Când se termină această primă parte a spectacolului şi se reaprinseră luminile în salon, Artemis o chestionă în legătură cu programul ei în America.

– Ai văzut lucruri ieşite din comun? Ceva nou?

Ea făcu un efort să rezume:

– Într-un cuvânt, amor liber, practicat în toate ipostazele posibile, unele mai ingenioase ca altele.

– Asta ştim! îşi exprimă el dezamăgirea. Ce mai e nou aici? Decât dacă şi părinţii au fost convertiţi la crezul noilor generaţii, în sensul că nu le mai ţin din scurt şi că au început să practice şi ei conceptul.

Ea izbucni în râs. Îi plăcuse gluma.

– Cam pe aici o să se ajungă până la urmă, admise. Chiar mă mir cum se mai menţin unele restricţii publice...

– Ei spun că amorul e natural şi indispensabil fiinţei omeneşti. Ca hrana, somnul, mersul pe jos... Şi că e absurd să-l îngrădeşti, să-l condamni, ba să-l amesteci şi în texte juridice...

Soranei i se păru că Artemis intră într-o serpentină prea întortocheată şi că de-aici poate ţâşni şi ceva contrar, iar dacă se ambalează poate fi prinsă pe picior greşit. El continuă:

Poate ar trebui admise unele restricţii de ordin medical. Cum sunt acum cele legate de alimentaţia neraţională, dăunătoare omului. Ce fel de sex şi în ce cantitate ne poate afecta sănătatea?! În rest, libertatea să fie subînţeleasă (de la o anumită vârstă, probabil, stabilită tot medical) – şi în şcoală, şi în viaţa publică, şi în familie. Nu? Nu aşa se pune problema? stărui Artemis, care căpătase gustul controversei. Într-o ţară a libertăţii absolute să pui restricţii unui drept fundamental?

Sorana nu se lăsă ademenită.

Eu ştiu? îşi declină ea competenţa. Poate ar trebui organizate simpozioane internaţionale. Mi-ai dat o idee. O să ridic problema la asociaţia militantelor.

Dar ea se întreba ce-o fi în capul bărbatului ăsta. Vorbea serios sau făcea ironii? Cu ăştia, artiştii, nu ştii niciodată cum s-o iei. Sunt uneori şi imprevizibili.

Între timp îşi făcuse apariţia din nou chelnerul. Aşteptă până i se păru că au terminat de vorbit şi-i întrebă dacă să mai aducă încă două cupe.

De-abia am luat câte o înghiţitură, îi arătă Artemis paharele aproape neatinse.

Dar s-a încălzit, nu mai e bună, îi informă peremptoriu chelnerul.

Ăsta e riscul nostru, nu crezi? îl luă poetul în balon. Sau riscul e interzis? Dacă ne îmbolnăvim bând-o, vă absolvim de răspundere, nu vă cerem daune.

Chelnerul nu mai spuse nimic. Împinse mai într-o parte platoul cu alune mixte, ca să mimeze o ocupaţie ţinând de atribuţiile lui şi plecă bosumflat.

Sunt plătiţi în funcţie de consum, păru să-i ia apărarea Sorana. Nu cred că sunt obişnuiţi să li se facă asemenea morală.

– Păi nu e țara libertății? Doar aud mereu sintagma asta. Ca atare, bei din paharul tău cât vrei și când vrei, nu trebuie să te înghiontească unul de la spate.

– Ești riguros, aprecie Sorana. Pe la ocazii de-astea trebuie să fii mai tolerant, sugeră, însă fără aplomb.

Între timp se făcuseră unele aranjamente pe scenă, și un regizor, sau impresar, sau ce-o fi fost, anunță începerea dansului individual la bară, moment pentru care luminile din sală rămaseră aprinse. Fu pronunțat un nume feminin de cineva cu voce spărtigoasă. Apăru o blondă bine făcută, cu toate părțile componente ale trupului în cadrul standardelor optime, și trecu la bară. Contorsiunile ei erau destul de grațioase, se vedea că e profesionistă, dar în ansamblu prestația coregrafică avea ceva simplu și monoton. Accentul cădea nu pe diversitatea și inspirația mișcărilor, ci pe sugestia erotică brută, stâlpul de metal cromat, lucios, jucând rolul principal, ca simbol falic. În ansamblu, numărul părea un omagiu libidinos adus acelui totem inert și probabil slinos de atâta grăsime omenească întinsă pe suprafața lui – o umilință erotică pusă la picioarele a ceva rudimentar. Cam aceasta se străduia să spună Artemis în timp ce femeia executa ultimele gesturi ale ritualului. Când termină el de exprimat contestațiile, făcute cu un ton reținut dar convins, în sală izbucni un ropot de aplauze. Mai mulți bărbați alergară la rampă, aruncară bancnote și cerură, scandând, striptease. Femeia se retrase și reveni de câteva ori, după care, scuturându-și coama blondă, bine pieptănată, dădu curs cererii generale. Când își aruncă sutienul, sala izbucni în aclamații, iar când desfăcu un elastic lăsând să-i cadă chiloții, se produse un adevărat delir. Unul gutural, animalic, strident. Femeia păstrase însă, ascunsă sub chiloții de scenă, o frunză de pânză neagră, susținută de două elastice subțiri. Asistența acceptă licența, și câțiva ținură să-și înghesuie bancnotele după peticul de pudoare. Cei care nu mai

găsiră loc acolo îi dădură banii în mână. Femeia își adună agoniscala și dispăru în culise, adoratorii stingându-și dintr-odată entuziasmul și întorcându-se la locurile lor, mulți lângă consoarte. Sorana, ca să nu fie nevoită să spună ceva, mai bău din șampanie, dar se strâmbă, recunoscând că a devenit nepotabilă. Artemis îi făcu semn chelnerului ce amușina prin jur, și o întrebă dacă nu ar prefera un whisky cu gheață – cel puțin acela nu avea să se faneze atât de repede. Primiră ce au cerut, iar spicherul, sau ce era, anunță cu vlagă de energie vocală alt nume, altă vedetă a stâlpului impasibil, ieșit din belșug cu grăsime și sudoare. Și totul se repetă aidoma – programul coregrafic, ovațiile, bancnotele, striptease, descărcarea nervoasă a spectatorilor, brusc transformată apoi în apatie. Artemis constată că atât el, cât și Sorana își goliseră paharele, lăsând pe fund rămășițele cuburilor de gheață. O anumită nervozitate – ce la alții căpătase forme paroxistice – îi făcuse și pe ei să soarbă mecanic băutura în timpul spectacolului. Se anunțase pauză, cineva de alături spunând că repriza a treia va fi de striptease total. Mai comandară whisky și se uitară unul la altul întrebător. De data aceasta luă ea inițiativa.

Ți-a plăcut? întrebă de formă.

Păi, despre arta propriu-zisă, ce-am spus rămâne valabil. Spectacolul se pretează nu numai la critică artistică, ci și la una psihologică, morală.

Da? nu păru ea prea mirată.

Dar începu să creadă că va asista la o criză de pudibonderie, poate nu sinceră, doar menită s-o incite. Îi plăcea chipul lui Artemis, prelung și măsliniu, cu un oval al obrazului de intelectual taciturn, reflexiv. Nu știa dacă ochii migdalați, hipnotici, buzele pline și bărbia ascuțită trădează un temperament erotic ardent sau o fire abstract pasională, introvertită. Se gândea că nu ar îndrăzni să-l provoace la un flirt, cu atât mai puțin la o aventură, pentru că nu-l

percepea în esența lui. Genurile ei erau altele: obișnuiții localurilor, superficialii experimentați, dornici să se supună pentru a primi ce-și doresc (referitor la femei, bineînțeles). Îi plăceau vedetele masculine, chiar fără atuuri de virtuozi, obținându-și popularitatea prin mișculații (puterea banului și alte mijloace ascunse). Agrea palavragiii de la TV, invitații la show-uri, marii sportivi, marii designeri de modă, bărbații cărora putea să le intuiască dintr-un foc psihologia, cărora le prevedea reacțiile și replicile, ceea ce-i dădea siguranță în manipulare, în conceperea strategiei de dominare. Acest Artemis plăcut, plin de atracții, unele ghicite doar, era prea misterios pentru ea, părea să posede arme greu decelabile. Prezenta un risc pe care nu știa dacă poate să și-l asume. Pentru prima dată nu se simțea în siguranță cu verbiajul ei incontinent și atrăgător. Ca atare, tăcea. O interesa să audă comentariul lui la dansul erotic, sperând ca acesta să-i ofere unele indicii.

– Fă atunci această critică, de care spui, îl îndemnă.

El scurse paharul, zăngănind cele câteva cuburi șlefuite de whisky, din care spera să mai scoată fire de alcool, după care întoarse spre ea o față pecetluită de jenă și parcă de curajul timidului. Toate acestea, reieșeau din zâmbetul chinuit, infantil ca o cerere de iertare. Sorana nu înțelegea și făcu ochii mari când îl auzi spunându-i

– Ești de acord să mai cerem câte un whisky?

Ea izbucni într-un râs indulgent, de soră mai mare care închide ochii la poznele mezinului.

– Îți place băutura asta? se interesă, și ridică mâna să facă semn chelnerului. Doamne! își zicea, în timp ce făcea oficiul cavalerului. Dar Artemis ăsta nu e nici măcar băiețandru, e un copil oropsit, și în același timp râzgâiat. Tatăl lui îl bate și sora îl ocrotește. Vai de cozonacii tăi, băiețică! Te milogești să-ți iau un whisky. Și cu figura asta jalnică, cu surâsul ăsta de fecioară prinsă masturbându-se de părinți. Vai, ce nostim ești! Ce nostimă e toată chestia. Pe măsură

Artemis își ștergea de pe față zâmbetul complicat de triumf umil, și redevenea ceea ce Soranei i se păruse a fi intelectualul ambiguu, ascuns și periculos, fata își corectă și ea expresia de încântată descoperire a părții ascunse și dulci a unui bărbat pe care vedea că o departe de a-l cunoaște. Revenea la starea de nesiguranță în fața ghemului de contradicții care se numea Artemis.

Bine, am să-ți spun atunci părerea mea, se hotărî el, ținând încă o privire sala, care părea să fi uitat cu desăvârșire de spectacol. Mai aștept să vină chelnerul cu cele două pahare. Întrebându-l, află de la acesta că pauza se va prelungi, că striptease încheie programul de seară, dar după orele 12 începe seria de noapte, de altă factură. Prin urmare, începu Artemis, din punct de vedere moral, principala scuză pe care o aduc acestor „artiste" este că-și câștigă pâinea în mod degradant.

Sorana, curioasă până atunci, se dezumflă ca un balon înțepat.

Dar ești depășit rău, exclamă cu o expresie de dezaprobare disprețuitoare. Asta e o chestie demult tranșată. Înțeleg să vină aici mătușa mea dinspre mamă, din Maramureșul ei îndepărtat, și să facă asemenea declarație! Dar îmi închipui că până și ea ar avea altă reacție. Ar spune bunăoară că stâlpul ăla o să le strivească până la urmă ceva delicat din anatomia lor. Dar că e o pâine degradantă! Ce e degradant aici? Spectacol, divertisment, show! Lumea se destinde, se bucură, ovaționează, ai văzut... M-ai decepționat! Ești un poet retrograd, sau ce?

Artemis o privea cu înțelegere.

Găsesc firesc să-mi spui toate acestea, comentă nu prea impresionat de admonestare. Dar dacă eu îți par ție demodat, tu îmi pari mie stereotipă. Repeți literă cu literă un slogan de cea mai largă circulație, total banalizat și tocit. Nu e nimic degradant aici? Mimarea intimităților cele mai suave, în public, la un mod cât de cât sugestiv, de către niște femei frumoase, aproape perfecte în nuditatea lor

exhibată, nu-ți ridică nicio problemă? Și din cauza acestei opacități te crezi emancipată, feministă, militantă sau mai știu eu ce? A, dacă făceau satiră, mă închinam. Idioții ăștia de impresari sau regizori, ce sunt, nu se gândesc la posibilitatea de a aborda tema în mod polemic, de a stoarce umor din pantomima amorului de serie, standardizat și industrializat! Nu-i duce capul! Nu, industrializează și el mai departe, aduc aici exemplare feminine splendide ca să ne sugereze – din fericire cu mijloace modeste – cum se iubesc oamenii, cum oficiază femeile (în cazul nostru, fiindcă prin alte localuri fac același lucru bărbații) cea mai complexă afecțiune. Poți spune că aici mă contrazic. Am spus critic la început, că gama mijloacelor de expresie artistică a acestor eschibiționiste e modestă, iar acum zic invers, că „din fericire". Știi de ce? Fiindcă adăugând aici mai mult talent, am avea chiar imaginea splendidului consum intim de emoție biologică a omului (a femeii în cazul nostru) cuprins de extazul iubirii. Ceea ce ar fi un sacrilegiu în hărmălaia vulgară a sălii ăsteia, în nesimțirea de a vârî bani în dosul micuței frunze de viță. Adică un sacrilegiu și mai mare, și mai revoltător decât cel la care am asistat. Nu înțelegi ce se petrece aici? Cum se maculează, sub egida divertismentului, sanctuarul marilor trăiri umane? Și cu unicul mobil al câștigului material, al adunării unui ghemotoc de bancnote. A doua zi banii aceștia, scoși din chiloți, vor încăpea în mâinile neștiutoare ale unor copii, nerăbdători să-și cumpere bomboane de ciocolată. Să-ți câștigi existența maimuțărind un sentiment și o stare de extaz, în care, când le-au trăit, aceste femei au tremurat, au plâns, au crezut că sunt străbătute de harul divin.

– Dar filmele pornografice de pe casete – scânci Sorana exasperată că ce spunea nebunul ăsta începea s-o convingă, s-o afecteze sufletește – răspândite în milioane de exemplare? Și show-urile de noapte ale televiziunilor? Astea cum nu te scandalizează?

Știi că nu? ripostă Artemis. Dar e o deosebire între spectacolul pe viu – atât de „viu", încât bărbații pot să atingă femeile la rampă și să le vâre banii în chiloți – și spectacolul de pe celuloid. Aici „interpretele" dezlănțuie animalitatea masculină *de masă*, smulg răcnete colective, incită o sală întreagă prezentă, de față... Acolo, la ce spui tu, se petrece altceva. Nu pretind că aia se situează în afara criticii morale. Doar că spectatorul receptează altfel mesajul erotic (dus la extrem, e drept, în forme perverse, grotești, dezgustătoare, descalificante...). Îl receptează în particular, în intimitate, în forul conștiinței singulare. Acolo e monstruos faptul că nu se mimează, nu se interpretează, nu se pretinde că se face „artă", acolo se trăiește chiar actul propriu-zis, și încă într-o versiune morbidă, mizerabilă. Dar aceasta este marea cucerire a libertății de care vorbeai mai devreme, cucerită a revoluției sexuale, pe care sunt convins că o consideri epocală. „Actorii" filmelor de casetă, după opinia mea, nici nu pot fi luați în considerare – în exercițiul abominabilei lor profesii – ca oameni. Ei se manifestă ca porci, dar nu știu de ce fac și această comparație, fiindcă porcii sunt dezgustători doar prin murdăria lor concretă, prin plăcerea de a se tăvăli în noroi, în viața intimă fiind mai decenți decât „profesioniștii" noștri. La porc e vorba de o murdărie la propriu, a pielii; la acești oameni de una a sufletului, de murdărie lăuntrică generalizată.

Sorana tăcuse în decursul lungului discurs, cu un aer de om dus pe gânduri în sine, privind undeva în tăblia mesei, numărând „alunele mixte" de pe micul platou și cuburile de gheață ce se topeau în pahare, diluând băutura aurie. Din când în când arunca priviri laterale, dar nu avea pe ce să le fixeze, și se întorcea la supliciul ascultării. Căci ceva din vocea poetului, ca și din propriile ei adâncuri sensibile, îi dădea impresia că asistă la o predică de proroc, la o intolerantă imprecație mistică. Acest discurs depășea limitele obișnuite ale retoricii moralizatoare care o irita și îi provoca greață,

pentru că întotdeauna o percepea ca aluzie personală, ca ocară la adresa ei. Băiatul acesta nu o implica în calitate de adeptă a codului libertății erotice, deși făcuse o fulgurantă trimitere în această direcție, el se adresa spiritului ei critic, de comentator public al unui fenomen social global, și în această calitate nu știa ce poziție să adopte, nici chiar în forul intim. De ce nu te-ai făcut popă, îl întreba în gând, dacă ești atât de pornit împotriva plăcerilor trupului? Fiindcă nici popii nu mai cred în asceza aia încuiată și în castitate, ca și în renunțările femeii măritate. Doar dau din gură, fiindcă asta le e meseria. Dar simțea că în miezul filipicei poetului e adevăr. Nu înțelegea cum se acordă această gândire cu tinerețea virilă a lui Artemis, ce sărea în ochi. Întrebarea ei ar fi fost – dacă nu s-ar fi simțit vizitată de acel sentiment de insecuritate – următoarea: un bărbat sub treizeci de ani, bine făcut, inteligent și cultivat, poate fi dușman autentic, sincer adică, al libertinajului erotic? El ar respinge o ofertă de amor, să zicem insuficient motivată spiritual? În afara marii iubiri adică, a unei perspective, a puternicei atracții, respectiv ceva doar ca distracție, ca plăcere trecătoare, ca expresie a dorinței de a nu pierde o ocazie? L-ar fi somat să spună asta, dacă n-ar fi fost atât de afurisit de inteligent și capabil să răstoarne totul cu susul în jos. Ceva îi veni în minte și se grăbi să dea curs curiozității.

– Tu disprețuiești, cum să zic eu, iremediabil, mai exact urăști și respingi fără milă femeia de profesie prostituată?

Artemis se întoarse spre ea cu o veselie languroasă în priviri.

– Nu ți-ai băut whisky-ul, o cercetă. Nu-ți mai place? Mi-l dai mie?

Sorana îi puse paharul în mână și declară că-i place băutura, dar puțină. În general nu bea decât maximum două, trei păhărele de ceva. El bea mult? se interesă. Scuturând paharul, Artemis declară că bea rar alcool. Mai lua vara câte o bere rece, dar nu-i mai place. Nici vinurile nu mai sunt bune, iar whisky e scump pentru buzunarul său. Când are ocazia, poate goli trei-patru pahare cu gheață multă.

Prostituată? reveni apoi la tema pusă în discuție de Sorana. O să te miri, am o stranie simpatie pentru acest gen de femei, pe care în realitate nici eu nu o înțeleg. Nu știu, mi se pare o aliată, o prietenă a bărbatului. Cred că mai ales noi, burlacii tineri, ar trebui s-o respectăm și s-o ocrotim, dacă așa ceva ar fi posibil. N-am frecventat bordelurile, de altfel nici nu există la noi, le-am întâlnit prin cărți, prin filme. Din aceste surse mi s-a inculcat ideea că acolo bărbatul se duce ca într-o clinică. Aș zice mai mult, dacă nu mi-ar fi teamă că nu o să înțelegi – ca într-o maternitate. În sensul că acolo naște, eliberându-se de o obsesie, de o povară, și că „fătul" e luat în primire de o asistentă medicală, pentru ca el să poată pleca liber să-și trăiască viața. Aici, idiosincrazia mea că intimitatea nu trebuie exhibată public, nu-și găsește locul. Prostituata are micul ei sanctuar, ferit de priviri curioase, de indiscreție vulgară, unde-l ascunde pe bărbatul dornic de serviciile ei. Nu știu cum sfârșesc ele, la bătrânețe. Le-aș da o pensie onorabilă și, în general, aș stabili prin lege onorabilitatea socială a categoriei. Aș înființa și o asociație masculină a prietenilor prostituatei, care să ia voluntar apărarea acesteia în orice conflict sau presupus delict (de natură discriminatorie). Poate că idilizez categoria. Aproape sigur. Există, probabil, și multă abjecție în această meserie... Dar nu se poate interpreta totul și în sensul în care am vorbit? Și să nu uităm: prostituata se tranzacționează numai pe sine, și în modul cel mai cinstit, pe tarif fix.

Dar te-ai căsători cu o prostituată?

Nu știu, poate că da, dacă ar corespunde imaginii mele despre femeie, despre cel mai evoluat exemplar al ei.

Sorana chicoti, dar fără intenția de a face haz. O uluise cele spuse de poet. La orice s-ar fi putut aștepta, dar la o asemenea ciudățenie... Bărbatul crescu dintr-odată în ochii ei, într-o adevărată explozie a proporțiilor. Nu știu însă să spună decât:

– E foarte încurajatoare opinia ta.

El sesiză o percepţie falsă a ceea ce spusese.

– Să fie clar, eu m-am referit exclusiv la profesioniste. La cele ce s-au consacrat pe faţă slujirii bărbaţilor şi care trăiesc din aceasta deschis, fără subterfugii. Nu am avut în vedere femeile aşa-zis onorabile, care le dublează pe prostituate, având însă alt statut şi alte mijloace de existenţă. Pe acestea le detest. Din cauza ipocriziei lor. Dacă n-ar fi atât de perverse, de parşive, încercând să înşele pe toată lumea, începând cu bărbaţii proprii, n-aş avea nimic de împărţit cu ele. După mine, un om, oricât de jos ar ajunge, orice viciu ar avea, dacă îşi asumă răspunderea actelor sale merită să se bucure de stimă. Prefăcuţii, ascunşii, mincinoşii, tupeiştii, nu. Aceştia au dreptul doar la dispreţ.

Se anunţă partea a treia a programului şi, stupoare! în seara aceea aveau să facă demonstraţii erotice bărbaţii, ceea ce stârni chiote excitate din partea sexului frumos prezent în local. Soranа arboră o mină de om supărat. Nu pentru aşa ceva venise, nu era dispusă să asiste la cine ştie ce porcărie. Îi spuse categoric lui Artemis că vrea să plece. De altfel se scursese de mult ora pe care îşi propuseseră să o petreacă în clubul de noapte. La hotel, Artemis scrise o poezie, o puse în plic şi îl rugă pe bodyguardul de serviciu să i-o ducă Soranei. Iată ce mâzgălise:

Salomea

Femeia executa poemul coregrafic
precum viola un vechi lied.
Oferea sugestia anatomiei în furtună,
când dorinţele răzbat prin epidermă.
Nu avea nevoie de sentiment,
nici de vreo priză emoţională.

Din zbuciumul in vitro
se năşteau efecte primare
pătrunzând în separeuri de lupanare.
Dăruia senzaţii
pe care nu le trăia,
iscând umbre chinezeşti
pe paravanul voracităţii masculine.
Trupul femeii nu simţea impostura,
dar aceasta o vida,
ca pe clovn,
după ce a râs fals toată seara
şi a rămas cu grimasa lipită pe chip.
Trupul femeii se contorsiona,
dar ce era ea,
pe lângă vânzătoare de plăceri?
Aceea care iubeşte bărbatul
pentru fragilitatea lui infantilă.
Ea nu pictează umbre
pe circumvoluţiunile palidei magme.
Pur şi simplu dăruieşte
mărul legendar,
ţinând vie flacăra adamică
în urmaşii căzuţi din mit.

Contorsionista chema la celebrare
„în templu",
dar ea însăşi rămânea pe afară.
Cum la bâlci, pe podium,
fac reclamă
văcuţei cu două capete de carton.

Capitolul doisprezece

San Francisco constituia ultima etapă a vizitei. Veşmînteanu convocă delegaţia, spre sfârşitul zilei din ajunul părăsirii SUA, pentru un sumar (devenit destul de laborios) tur de orizont al activităţii desfăşurate pe teritoriul marelui stat. Se adunară în apartamentul său din hotelul La Plazza, comandară răcoritoare şi cafele, şi se cufundară în fotoliile pneumatice, atât de confortabile, ale salonului-birou. Preşedintele comentă întâlnirea cu oamenii de afaceri avută la sediul Camerei de Comerţ şi Industrie, ca şi prânzul cu politicienii californieni – principalele acţiuni publice de anvergură cuprinse în program. Fusese frapat, ca şi ceilalţi, de puţinătatea şi inconsistenţa informaţiilor de care dispuneau businessmenii şi politicienii americani despre România. Era evident că guvernele succedate la noi din 1990, ca şi asociaţiile patronale, nu întreprinseseră nimic semnificativ pentru a atrage atenţia Americii asupra ţării. Ce au făcut Ministerul de Externe, reţeaua diplomatică românească, ministerele economice, presa de profil? Apărea clar că avem de-a face cu o degradare dramatică a profesionalismului acestor instituţii, cauzată atât de incompetenţa personalului (adunat cu lopata, pe criterii politice clientelare), cât şi de lipsa unui elementar dirijism strategic din partea centrului statal, administrativ, diletant şi mai ales absorbit de conflicte politice minore şi lupte intestine.

Iată, în decurs de 20 de ani, spunea Veşminţeanu, România aproape a dispărut de pe harta politică şi economică a lumii, devenind o pată albă. Cum să folosim avantajos cursul economico-financiar actual, când stăm amuţiţi la periferie, când aproape nu se mai ştie că existăm? Nu te poţi rezuma la relaţiile cu FMI şi Banca Mondială, cu resorturile Uniunii Europene, când masa investitorilor, a manipulatorilor de marfă şi monedă, a actorilor speculaţiei internaţionale te ignoră cu desăvârşire, nici nu-ţi mai sesizează prezenţa? Veşminţeanu propuse ca aceste constatări să facă obiectul unei vehemente luări de poziţie a partidului. Deocamdată, în comunicatul pe care îl va redacta Viziru, pe baza celor spuse aici (pentru partid) şi în informaţia de presă mai lapidară întocmită de Artemis se va menţiona doar ideea, sugerându-se o apropiată revenire analitică.

Veşminţeanu remarcă, în paranteză, atrăgând atenţia că aceasta nu e pentru presă, nici pentru popularizarea largă în partid, că o expresie a deplorabilei stări de lucruri amintite este şi lipsa de reverenţă – de consideraţie, mai exact, se hotărî să spună lucrurilor pe nume – arătată de gazde delegaţiei, aceasta nefiind un afront special la adresa partidului de centru, mai puţin cunoscut, să zicem, în SUA, ci vizând clasa politică românească în ansamblu, ţara însăşi care, după cum se vede, şi-a pierdut atuurile internaţionale. El nu credea că după constituirea statului naţional unitar modern am fost vreodată la o cotă mai joasă pe arena mondială. Practic, nu excelăm – accentuă el – decât printr-un regres global absolut, printr-o gravă penurie materială şi intelectuală, printr-o atitudine de „om în livrea" ce trăieşte din bacşişuri.

Iată unde ne-au dus administraţiile postdecembriste, sublinie el. Prin urmare n-avem de ce să ne mirăm că echipa de conducere a unui important partid politic român, cu un candidat la preşedinţia ţării, este onorată oficial, la o întâlnire ca de cafenea, cu trezorierul sau şeful de cadre al partidului gazdă. Personal am folosit prilejul

întâlnirii cu politicienii din Los Angeles pentru a atrage atenția asupra acestei anomalii. Sincer să fiu, nu mi s-a părut că am provocat vreo surprindere în rândul ascultătorilor sau măcar stânjeneală, ceva cât de cât compensatoriu. Vârful vizitei l-a constituit prânzul de astăzi, unde ne-am bucurat de modestul toast al reprezentantului local al partidului (s-ar putea ca și acesta să fie tot vreun trezorier oarecare). Practic am fost lăsați, în timpul peregrinării prin această mare și bogată țară, pe care destui de la noi și-o iau drept model, cam de izbeliște.

Veșmînteanu consemnă caracterul instructiv, practic și teoretic, al vizitei, permițând delegației să culeagă informații superioare cuantumului de cunoștințe vehiculat în țară despre SUA (la nivelul unei suficiențe valabile și în cazul altor țări). Putuseră constata preocuparea americanilor – rămasă neștirbită timp de o sută de ani – pentru organizarea producției industriale, deși accentul a început să cadă pe specularea financiară în piața internațională. Aceeași constatare a făcut-o în legătură cu circulația mărfii, cu rețeaua comercială, cu remarcabila punere la punct a serviciilor publice.

– SUA sunt o mare uzină socială computerizată, aprecie Veșmînteanu, în care viața cetățeanului poate fi considerată confortabilă. Toate acestea nu sunt aprofundate în sistemul nostru de informație publică, nu dau de gândit sistemului productiv și administrativ, atât de conservator și retrograd. În schimb, cu o unilateralitate opacă, sunt ridicate în slăvi tocmai laturile negative, defectele și viciile sistemului, ce dau motive de lamentație sociologilor, psihologilor, futurologilor americani. E un domeniu al suprastructurii românești în care se cere pusă ordine, pentru că și această gravă lipsă de discernământ e o cauză a degringoladei sociale, a neputinței de a ne remonta. Mulți se epatează la sloganul „libertății absolute", închipuindu-și că acesta face din SUA o „țară a făgăduinței". Asta a fost, zâmbi malițios vorbitorul, pe când Europa era strangulată

social, moral și intelectual de dogme religioase și de discriminările de clasă ale aristocrației, clerului și justiției. Oprimații găseau spațiu de manifestare în SUA. Astăzi, lucrurile s-au cam inversat. Europa a evoluat ideologic și social după marea revoluție franceză, devenind un tărâm al raționalității și bunului-simț moral, în timp ce în SUA își revendică drepturi nu o avangardă a progresului, ci minorități certate cu legea, cu morala, cu bunul-simț, pegra toxicomaniei, aberațiilor sexuale, violenței, anarhiei. Toate acestea nu trebuie dezvoalate și combătute, cum se face în țările de înaltă tradiție culturală, de civism emancipat în limite raționale? Această tăcere și această cecitate, care domină la noi, sunt în ultimă instanță dovada unei iresponsabilități naționale, a unei înapoieri. Firește, adăugă Veșminteanu, această temă nu o vom amănunți deocamdată, dar tangențial o vom enunța ca principiu, urmând să facă obiectul grijii noastre după accederea la putere. Unii își închipuie că astfel am deveni indezirabili pentru SUA, fără să știe că spiritele alese și responsabile, atât de îngrijorate, de aici, ne-ar considera aliați ai propriei lupte cu forțele răului. Vom spune, își încheie el expozeul, că vizita conducerii partidului nostru în SUA e un pas înainte și pe planul exprimării României în fața opiniei publice americane – cu toate că presa de aici nu a înregistrat acest eveniment, exceptând micile informații strecurate prin ziare regionale la rubrica politică. Totuși, ne-am afirmat ideile de fond, sigur, pe o arie restrânsă deocamdată, demonstrând că suntem o entitate națională vie, că gândim cu propriul cap și că avem idei ce merită să fie auzite. Globalitatea, fără un sunet distinct al originalității entităților, oricât de modeste ca putere materială, nu ar fi decât o fatală recădere în uniar, o involuție spirituală a umanității.

Când Veșminteanu se opri, Bobeica aplaudă scurt, determinându-l pe vorbitor să ridice palma (sub formă de stop) cu un aer mai degrabă împăciuitor, ca și când ar fi fost pe cale să se încaiere

acolo părți oponente. Îi invită pe cei prezenți să facă eventualele completări, aducând în atenție ceea ce omisese el, aprofundând, mutând accentele dacă ar considera oportun. Toți se înscriseră în acceptul lui Bobeica – minus aplauzele propriu-zise – și declarară că expunerea a atins, de o manieră magistrală, punctele nodale ale vizitei. Dascălu se interesă dacă Viziru a înregistrat corect în reportofon expozeul, și-i ceru ziaristului ca, oricât de târziu, să-i dea și lui să vadă textul scanat. La rândul lui, Veșmințeanu îl rugă pe Artemis să-i arate informația de presă în seara aceea, de asemenea oricât de târziu, ținând seama că decalajul de fus orar este benefic pentru ziarele românești.

Se despărțiră, fiecare mai având în seara aceea câte ceva de făcut, cina urmând să o ia fiecare în cameră. Doamna Garofeanu rămase ultima, cu un dosar de deconturi financiare, pe care ținea să-l avizeze președintele înainte de plecare. Când rămaseră singuri, Veșmințeanu își trase scaunul lângă al ei și îi luă mâna.

– Beate, vrei să ieșim undeva sau luăm o cină frugală și bem împreună o sticlă de șampanie? O săptămână întreagă am fost împreună, dar mereu despărțiți.

– Avem de trecut tot felul de teste, zâmbi femeia. Seara aceasta vrei să ne dai o recompensă?

– Nu ne-o acordăm reciproc? se miră el. Ea râse moale. Veșmințeanu telefonă la restaurantul hotelului și comandă de mâncare. Porni televizorul și începu să butoneze, dar se răzgândi și trase draperia mată, de un gri șters, de pe peretele dinspre stradă, pe trei sferturi din sticlă. Ai văzut panorama? Tu ești mai jos, priveliștea acolo nu are aceeași amploare. Vino mai aproape, și se duse s-o ridice, cu o mișcare grațioasă, din fotoliu. Femeia răspunse fără ezitare și i se alătură. Priviră în tăcere un cer scufundat, în care clipocea altă Cale Lactee, apropiată, densă, într-o

prometrie încâlcită, cu protuberanţe suple, înalte, ca nişte enorme stalagmite de cristal negru.

N-ai senzaţia de pierdere în spaţiu? murmură ea fără ton interogativ.

De rătăcire cosmică! râse el, mai puţin impresionat.

Mă încearcă o spaimă, mărturisi ea şi se rezemă de el, nu ca o femeie dornică de apropierea bărbatului, ci ca o fiinţă speriată de singurătate. În timp ce el o cuprindea cu braţul, explică: La mine n-am îndrăznit să trag draperia decât dimineaţa. Seara am lăsat-o aşa. Tăcură până veni chelnerul şi aşeză masa. Politicianul destupă şampania silenţios. Cercetă etichetele pe îndelete.

Americană, obţinută din Chablisul de California, informă. Vinul l-am băut la o masă oficială. Gustară ca pe un fapt divers. Veşminţeanu cercetă bufetul rece etalat pe faţa de masă roşie şi începu să mănânce.

Nu ţi-e foame, Beate? Nu-ţi face cu ochiul ficatul de gâscă?

Ea se prefăcu, amabilă, că gustă, dar chiar nu avea poftă de mâncare. Masa improvizată, luată la comandă, o întrista.

Nu te supăra, eu am să fac un duş, îi spuse, cu aerul că cere voie. Am să duc numai cupa cu mine.

Veşminţeanu nu protestă, nu lăsă să se vadă vreo supărare. O urmări cum se îndepărtează, cu mersul ei armonios de mare gimnă, şi se gândi cât de mult se obişnuiseră să se despartă. Poate ar fi trebuit să comande cina, precum n-ar fi fost cazul ca ea să prefere duşul. Mâncă repede, mai puţin decât i-ar fi plăcut. Şi Beate fu expeditivă, reapărând în halatul găsit în baie, învăluită într-un aer proaspăt.

Ştii la ce m-am gândit, Mircea? îl întrebă, aducând paharul gol. Că am îmbătrânit amândoi, prematur. Şi văzând figura lui speriată, îl linişti. Nu fiziologic. Şi după o mică pauză: Sentimental, memorial.

– Cum asta? se neliniști el. Ți se pare că noi doi...

– Nu, nu! Din acest punct de vedere încă e în ordine. Dar nu vezi că nu ne mai impresionează depărtarea? Asta, de fiecare zi. Și nici apropierea?

El întinse brațele și și-o apropie. O făcu să i se așeze pe genunchi și îi vârî mâna sub halat.

– Beate! Înțeleg ce vrei să spui. Dar să mulțumim lui Dumnezeu că ne avem și așa. Sigur, trebuie să facem un efort ca fiind împreună să nu întindem mâna unul după altul. Să ne înghițim dorințele, sentimentele, lăsându-le să se mistuie înlăuntrul nostru. Dar ne-am obișnuit și cu asta. Suntem maturi, raționali.

– Mi-e teamă, Mircea, că nici nu mai e nevoie de efort. Că a intrat în reflex. Însă o iubire căzută în rutină mai e iubire?

– Cum să nu fie, ce tot vorbești? și-i întoarse fața spre el. Îi mângâie gura și i-o sărută, apoi îi atinse cu buzele pleoapele.

Ea își feri ochii.

– Nu știi că sunt superstițioasă? Ochii sărutați sunt uitați. Mircea, înțeleg să faci apel la raționalitate, dar să și uiți? Uiți cu ce fervoare ne apropiam altădată și ne luam în primire, electrocutându-ne când ne atingeam? Ce descărcare de electricitate se producea? Am fi putut sta alături, o zi întreagă, pe la conclavuri și prânzuri, uitând că suntem la o jumătate de metru unul de altul? Nemaitransmițându-ne nicio undă senzorială? Iar când vine noaptea, să ne urăm ceva convențional și să ne retragem fiecare în bivuacul său?

– Da, recunoscu el, ce spui e adevărat, dar aceasta e condiția, știi bine. Singură ai spus mai devreme că avem de trecut tot felul de teste. Și cum, necum, le trecem...

– Dar când, în sfârșit, rămânem singuri și liberi după o săptămână, ne apucăm întâi să mâncăm? Unde sunt nerăbdarea frisonantă, tremurul palmelor, anticipația înfiorată a atingerii pielii, ghemul din stomac?

El îşi vârî capul între reverele halatului, de unde în ciuda duşului răzbătea un parfum tulburător.

O, mă omori cu zile, Beate! Parcă eu nu ştiu? Ce putem face? Măcar n-ai lăsat să-mi spui toate astea la sfârşit... Permite sângelui să clocotească în mine. Nu-l opri.

Dar clocoteşte? Ia să văd.

Şi văzându-i ochii împăienjeniţi, uită ce mai avea de spus şi-şi încolăci braţele după grumazul lui. Se duseră aşa înlănţuiţi în patul cu cearşaful albastru răsfrânt. Veşminţeanu îi scoase halatul, dezgolind-o. Atunci trupul ei mare, alb, cu carnea tare şi lăptoasă. Îşi plimbă degetele pe pielea lucioasă, umplându-se de căldură, de o dulceaţă brutală. Se întinseră unul lângă altul tremurând uşor, cu ochii puţin întredeschişi de lăcomie, nedorindu-şi decât să se piardă unul în abisul ochilor celuilalt. Se mângâiară, aspirându-şi fiecare părticică a trupurilor, încărcându-se de electricitate ca de o otravă, până la geamătul dureros, de fiară rănită, pe moarte.

Mircea, oftă ea. De ce mai mă iubeşti tu pe mine?

Uuuu, urlă el, ca îngropat de un mal. M-ai întrebat de o mie de ori şi ţi-am răspuns de fiecare dată.

Vreau să ştiu acum, în momentul ăsta. În momente ca acesta. Atunci nu te-am întrebat niciodată.

Ce eşti copil? De nenumărate ori.

Hai, te rog, şi îl acoperi cu trupul ei fierbinte şi răcoros.

Pentru că... porni el vijelios, scăzând apoi registrul vocal până la o îngânare de violoncel în surdină. Conţii ceva foarte important, un aliaj radioactiv, fără de care aş muri. Şi pentru că, acest ceva, mi-l pui la dispoziţie, mi-l infuzezi prin toţi porii.

Ea căuta ca un mistreţ flămând în trupul lui, răscolind masa toracă mănoasă, ca pe un pământ plin de bulbi dulci, suculenţi.

Vezi? Asta trebuia să-mi spui, asta rămăsese nespus, suflă ea fierbinte în plexul bărbatului. Tăceai tocmai la capitolul esenţial.

– Din avuția asta a ta nu ascunzi și nu drămuiești nimic. Și mai e puritatea ta de prunc fraged, abia scos din cristelniță.

– De unde ai învățat vorbele astea? De la Artemis? Nu aveai vocabular liric. Erai mai bărbat. Îmi placi însă și așa. Vrei să spui că am un erotism lipsit de vulgaritate? Dar cum să fie erotismul vulgar, când e starea sublimă a făpturii omenești? Bine, ai răspuns satisfăcător. Dar tu nu ai să mă întrebi nimic.

– E drept, eu n-am abuzat niciodată de curiozitățile mele. Spune-mi, așa, fără să te întreb eu ceva anume.

– De ce te iubesc? Fiindcă ești tandru, și se lungi lângă el sprijinindu-se într-un cot și privindu-i fața de aproape. Bărbații nu sunt tandri. Grăbiți, superficiali, insensibili sufletește. Și tu ești aspru. Uneori dur și nedrept. Ești puternic și tentat, de aceea, să treci cu tăvălugul peste oameni. Dar ești tandru cu femeia. M-am întrebat dacă numai cu cea care ți-a căzut ție cu tronc. Nu, în general! Ai un cult pentru femeie. O admiri mai mult decât pe om în general. Mai mult decât pe tine însuți. Consideri femeia un dar al vieții, nu e așa? Dacă n-ar exista femeile pe lume nici nu ți-ar plăcea să trăiești. N-ai mai considera că viața e frumoasă, nu e așa? Cum să nu te iubesc dacă așa te-a făcut pe tine natura?

Tresăriră amândoi și se ridicară în capul oaselor, cineva bătea la ușă, la început timid, apoi insistent, ferm.

– Cine-o fi? se miră bărbatul.

Îmbrăcă halatul adus de Beate și se duse desculț la ușă, lăsând deschis glasvandul care despărțea dormitorul de salonul-birou. Beatrice îl auzi vorbind cu cineva care pătrunsese înăuntru, dar rămase întinsă pe pat, nici măcar acoperindu-se, ca într-o stare de dulce catalepsie. Văzând-o când se întoarse, Veșmînteanu izbucni în râs.

– Așa ai stat tot timpul? A fost poetul. Mi-a adus știrea pentru presă. Bine redactată, are un condei al naibii de isteț. Mi-a făcut o

un compliment în legătură cu sinteza prezentată în seara aceasta. Cum trăgea cu ochiul încoace, spre pat. Nu mi-am dat seama. Cu siguranţă te-a văzut.

Ce importanţă are? făcu ea un gest de indiferenţă. Nu mai fi atât de convenţional. Sunt convinsă că n-a fost nicio surpriză pentru el. Se ştie. Dar uite, s-a făcut târziu. Sau preferi să rămân? N-am mai petrecut de mult o noapte întreagă. Vino! A mai rămas ceva nedigerat din tine. Şi întrucât n-a mai rămas nimic de mâncare pe aici...

Să comand ceva? sări el bucuros. Barul e deschis toată noaptea. Până una-alta, să bem din Chablisul ăsta – şi dispăru în baie.

Artemis rămăsese dincolo de uşă, uitând ce are de făcut. Groaznă femeie, îşi zicea. Puţin i-a păsat că a intrat cineva şi o vede. Zăcea goală, răsturnată pe pat ca o împărătească, cum rămăsese din îmbrăţişarea lor, cu ochii străpungând tavanul. Femeie puternică, femeie matrice, femeie biblică. Zeiesă. Veşmînteanu şi-o merită, e din aceeaşi stirpe. Se urni greu, ducând ştirea de presă lui Viziru care avea legătură cu Bucureştii, sub impresia scenei surprinse, obsedat de trupul alb, îmbelşugat, căruia abia acum îi înţelegea grandoarea.

Capitolul treisprezece

Şefa de cabinet îşi închipuise că Artemis are maşină; aflând că n-are, se dădu de ceasul morţii să-i găsească o „ocazie". Artemis avea figura omului care înţelege greu. Ce rost avea zbuciumul ăsta al ei? Se urcă în tren şi gata! Da, dar la ce oră pleacă trenul, şi cât face până la Curtea de Argeş? Domnul preşedinte spusese ca pe la cinci, şase după-amiază să fie acolo, adică pe lumină şi... Lui nu i se întâmplase, îi explica femeii, să nu ajungă la timp undeva, cu trenul. La altceva nu s-o pricepe, dar la trenuri... Toată viaţa a circulat pe calea ferată, dacă nu găseşte un accelerat, ia un personal, ba şi mărfare. Să nu-şi facă griji, la ora stabilită va fi „la datorie". Îşi notă adresa şi după o plecăciune adâncă, de devotament şi ironie, se făcu nevăzut. Într-adevăr, ajunse mai devreme, iar în oraş toată lumea ştia să explice unde e vila lui Veşminţeanu. O găsi, de la vestita biserică în sus, spre pădure, mărginită de terenuri virane care, datorită crizei imobiliare, nu mai apucaseră să intre în construcţie. Un căsoi cât toate zilele, arătând, din cauza placării cu marmură, ca un templu hindus! Ceea ce frapa erau scările exterioare, şi ele de marmură, coborând direct în peluzele verzi, tunse cu grijă, ce se prelungeau către terenul de sport. Curtea avea aspectul unui parc englezesc înierbat, cu arbori puţini, fără denivelări, arătând pustiu din cauza orizontului golaş şi a amenajărilor sportive (tenis de câmp, volei, patinoar, parcă şi golf) nefolosite

(aparent dezafectate). Poarta masivă încastrată în zidurile de cetate, era prevăzută cu tot felul de aparate, camere de luat vederi, scripeți mobili etc. Când apăsă pe un buton, Artemis se simți examinat prin instrumente atârnând ca organele oculare expandate ale unor roboți extratereștri. Trebui să-și spună numele și seria cărții de identitate, ba chiar să o lipească de sticla unui aparat care îi verifica probabil chipul. Ușa scoase un mic sunet melodios, abia perceptibil, și începu să gliseze, deschizându-i drumul. Prin geamul unei gherete interioare cineva îi făcu semn, indicându-i în ce direcție să apuce. Văzu un pâlc de oameni într-un intrând al clădirii, și bănuind că aceia sunt musafirii, o luă într-acolo. I se spusese că președintele obișnuiește să organizeze asemenea mici reuniuni după întoarcerea din deplasările importante, cu care prilej prelucra materialul adunat, mai ales în împrejurări ca aceasta, marcată de campania prezidențială. Nu apucă să ajungă la punctul pe care și-l propusese; cineva ieși din clădire și, în pas alergător, îi veni în întâmpinare spunându-i că a luat-o greșit. Ce văzuse erau gărzile care curățaseră parcul; îl conduse, ocolind clădirea prin aripa cealaltă, în curtea din fund, unde se strângeau invitații domnului președinte. Când se convinse că lucrurile s-au clarificat, omul se întoarse la treburile sale.

Aici era un grup în apropierea unei esplanade cu paviment, pe care străluceau mese din material plastic alb. Cele zece, cincisprezece persoane stăteau în picioare, cu câte ceva în mână (probabil băuturi răcoritoare) și de undeva răzbătea o discretă melodie de jazz. Complexat de faptul că ia cu asalt de unul singur această mică populație ce îl putea examina în voie, numărându-i pașii și tulburându-i emoția de solitar timid, Artemis păși apăsat, imprimând trupului o hotărâre ce nu putea ajunge la oameni.

Te-ai descurcat, îl luă în primire Veșmînteanu, cu o strângere cordială de mână, ai ajuns mai devreme, și-i făcu reclamă cu voce

tare. A venit cu trenul. Teribil ce dexteritate de trotteur are. Într-o zi o să înconjoare globul cu trenurile astea ale lui.

I-o prezentă doar pe soție, făcându-i cunoscut că numele ei e Clementina.

– Pe ceilalți îi știi sau or să se prezinte singuri. Colaboratori și rude de-ale noastre. Uite că la orizont mai apar și alții – și într-adevăr se iviră două nuclee de câte trei, patru persoane. (Nu se strânseră până la urmă cu toții mai mult de două duzini.)

Artemis fu atras de Viziru în mijlocul câtorva bărbați tineri aparținând celei mai noi generații de locotenenți de partid. Erau degajați, binedispuși, refractari la răcoritoare, așteptând ceva care să merite oboseala, cum spuse unul, și în general disprețuitori față de ce nu se ridica „la înălțime". Pe esplanadă nimeni nu părea dispus să se stabilească într-un loc sau să se apuce de ceva temeinic. Își strângeau mâinile, se băteau pe spate, își șopteau câte ceva la ureche și treceau mai departe. Nici tinerii locotenenți nu aveau astâmpăr, își făceau semne între ei, salutau din cap, se strecurau spre câte cineva aflat mai la marginea adunării. Artemis se văzu față în față cu cei care făcuseră parte din delegație (lipsea doamna Garofeanu, dar i se păru firesc) și mai cunoscu alți trei, patru „baroni" ai partidului, văzuți numai în treacăt până atunci. La un moment dat își făcu apariția și fiica președintelui, îmbrăcată modest, în blugi tociți și maiou de motociclist, purtând în picioare cizmulițe de cowboy, aduse probabil din SUA. Fu înconjurată de câteva femei, apoi de locotenenții tineri, dar se scutură de ei pe rând, nelăsându-se antrenată în discuții, ieșind din îngrămădeli numai prin gesturi, un fel de stopuri puse cu palmele în aer pe care, apoi, cu degetele rășchirate, le scutura în sensul că „nu acum, nu acum", sau că „gata, asta a fost tot". Până la urmă ajunse și în dreptul lui Artemis, prefăcându-se că se împiedică de el.

Ce faci, omule? zise, nemimând, totuşi, vreo mirare că-l întâlneşte.

Haida! se amuză el. Ţi-ai însuşit langajul ălora din sud, unde ziceai că te duci. Ăsta e apelativul negrilor tineri din New Orleans, nu? Ce-ai găsit acolo mai original?

Ştii ce? acceptă ea subiectul. Negresele mi s-au părut mai retro decât albele newyorkeze.

Cum retro? Mai demodate? Mai încuiate sub raportul libertăţilor?

Sub toate aspectele. Se duc la casele parohiale şi ascultă predici, cântă în corul religios, poartă pantaloni largi, încreţiţi ca armonica şi salopete de culegătoare de bumbac. Sexual se poartă cu întotdeauna: nu sunt dispuse să aştepte, iar dacă vine pruncul, îl lasă să vină.

Totuşi, drogurile...

Da. Drogurile, da... Apoi schimbă subiectul. Ţi-a arătat şi ţie cineva ce e pe aici? Îşi dădu seama că nu, şi-şi propuse să suplinească această lipsă. Hardughia asta a fost făcută în ultimii cinci, şase ani. Nenorocirea e că au lucrat pe rând vreo trei arhitecţi. Toţi de şcoală italiană, dar reprezentând epoci diferite. Ca atare, ne-am ales cu marmură multă, cu o mulţime de odăi – vreo douăzeci – cu ferestre de-astea pe afară, care nu ştiu cât de nimerite sunt, cu ogive, coloane, bolţi etc. Un fel de ghiveci, dar încet-încet începe să ne placă. Minus mama, care rămâne la sarcasmele ei. Deodată se întrerupse. Păzea, că vin ăştia cu grătarele, şi-l trase din drumul gealaiilor care purtau instalaţiile primitive de fript carne, ea chiar presupunând că astea datează de la începuturile epocii fierului. Hai şi noi acolo, la bătaia peştelui, cum spune tata. Mie spectacolul frigerii chiar îmi place, e singurul lucru frumos la agapele astea.

Artemis se lăsa greu, nu-l atrăgea perspectiva schiţată de Sorana. Arată orizontul gol al curţii, scăldat în culorile amurgului.

– Ce liniște s-a lăsat! A încetat și vântul. Întotdeauna se întâmplă așa la ora asta, e sfiiciunea înserării. Momentul de film desuet și totuși adevărat, mai plin de mister decât restul zilei.

– Ei, acuma te-ai găsit să faci poezie? Când începe să sfârâie friptura și să fiarbă vinul în cupe, vorba poeților? Vezi că mă pricep și eu să cânt din liră?

– Mai bine te pricepi să alungi muza, renunță el la invocația cu ajutorul căreia spera să amâne momentul dionisiac.

– Vrei să vezi crama? își aminti Sorana.

– Nu neapărat, se eschivă. Niște butoaie, întuneric, ciment pe jos și miros de vin.

– Nu, e bine amenajată, dar n-are importanță. Tata aduce vin de la Valea Călugărească. E singurul din familie care bea vin. Mama numai coniac, iar eu șampanie – dacă am, dacă nu, nimic. Mai vin unchii și mătușile mele, și ca să-i facă lui hatârul coboară și ciocnesc câteva pahare. La noi nu se îmbată nimeni.

– Dar tu personal nu te-ai îmbătat niciodată?

– Nu mai țin minte.

– Ei, preferi să dai uitării „ce-a fost". Asta mi se pare caracteristic femeilor, că uită repede și definitiv ce-au trăit mai intens. Cu excepția a ce au ele de reproșat bărbaților.

Ea izbucni în râs.

– Te prefăceai că nu cunoști femeia. Câte ceva tot ai învățat.

– Câteva generalități, își ridică el a zâmbet buza de sus și o încordă ca pe o copertină. Lacunele mele în materie de femei se concentrează în sfera practicii.

– Sunt tentată să te cred, îl măsură Sorana cu o atenție involuntară. Chiar, persoana ta pare să semnalizeze o asemenea ignoranță. Dar ăsta nu e neapărat defect. Poate chiar invers. Știu că bărbații rafinați prețuiesc femeile cu experiență. Femeile, invers, sunt înclinate să iubească ageamii.

Zău? se miră el, dar tocmai atunci apăru lângă ei Viziru.

Au adus cărbuni încinşi şi au umplut cutiile alea de fier, de poţi frige un bou pe grătar, îi informă. Haideţi că începe să oficieze şefu', îl trase de ei.

Într-adevăr, începea ceva pentru care probabil Veşmînţeanu chemase anume lumea aceasta. Cineva pusese platourile cu mici cruzi direct pe iarbă şi el îşi sufleca mânecile hainei până la coate, ca gospodarii ce se apucă de treabă. Purta costum gri, vulnerabil la pete, dar nu se ferea. Aşeza micii cu un cleşte pe grătar, însă la un moment dat cleştele i se păru incomod şi se apucă să-i ia cu degetele. Mai picura din ei zeama adunată în platouri, marginile hainei atingeau carnea crudă, nu băga de seamă. Începu să agite o tablă, ca să aţâţe jarul, şi în aer se împrăştie o dantelă fină de cenuşă, depunându-i-se pe reverele hainei şi în păr. Se răsucea mobil, se apleca, îşi îndrepta trunchiul masiv, ca un jucător de tenis ce culege mingile înainte de a atinge pământul. Trăia cu ardoare aceste momente, găsea satisfacţie în ce făcea, şi nepăsarea faţă de inconvenientele muncii nu era jucată. Privitorii puteau găsi graţie în gestica omului elegant, spilcuit, obişnuit să-şi supravegheze limbajul trupului şi care acum se lăsa absorbit de o îndeletnicire minoră. Musafirii se strânseseră roată şi câte unul din cei apropiaţi, în special rude, arunca din când în când cuvinte de haz, chipurile încurajatoare, sau total benigne, doar pentru a menţine trează atenţia patronului. Nu găseau însă ecou, privitorii ferindu-se să bagatelizeze entuziasmul politicianului cu părul în dezordine, cu gulerul desfăcut şi nodul cravatei strâmb, îmbujorat, transmiţând din priviri o mare temperatură sufletească. Oficiantul se adresă publicului:

După gustul meu ar fi gata! Eu îi mănânc aşa, doar cu o pâine, şi înăuntru rozalii, păstrând sucul întreg. Ia să vedem... şi cu degetele făcute cleşte smulse un mic de pe jar şi muşcă. Copii,

exclamă cu gura plină, ce delicii sunt aici! Care puteți luați așa, care nu, cu cleștele sau cu furculița. Dați-i bătaie!

Bărbații se repeziră ca niște animale de pradă civilizate. Mușcau și priveau mustul din carnea fierbândă. Femeile, cu reflexul lor formalist, educate de dogme manieriste ce încearcă să se opună instinctelor, aduseră farfurii și tacâmuri. Altele împărțeau șervețele de hârtie și îi invitau pe bărbați să se servească din coșulețele cu pâine. Ignorate, folosiră această recuzită pentru uzul propriu, chinuindu-se să taie câte un mic, în farfuria ținută în mână, cu latul furculiței. Mestecau cumpătat, cu gura închisă, suflând ușor din buze și scuturându-și mâinile în aer, semn că mâncarea arde. În nici zece minute grătarele fură golite, bărbații terminând ultimele vestigii cu buze și degete unsuroase, cu chipuri înflorite de plăcere, cu un exclusivism al expresiei faciale din care rezulta că nimic altceva pe lume nu mai încape în raza preocupărilor lor. Veșmînteanu, în aceeași stare extatică, părea animat în plus de dorința culegerii elogiilor verbale, dar mai ales a expresiei de beatitudine de pe chipuri. Companionii nu avuseseră nevoie de nimic altceva decât de dumicații fierbinți și savuroși, luați direct de pe vergelele de fier încinse, pentru a atinge plenitudinea satisfacției. Ignoraseră pâinea, furculița, farfuria, șervețelul, chiar paharul cu băutură. Acestea aveau să vină mai târziu. Momentul trăit fusese tiranic și absolut, eliminând tot ce, prin rutină, presupune masa obișnuită. De altfel, abia acum câteva servante începeau să aducă mâncarea propriu-zisă. Numai că partea masculină se ghiftuise, având nevoie de o pauză, atât pentru mistuire, cât și pentru consumarea senzațiilor trăite la extrem.

Artemis mâncase și el un mic, vârât aproape cu sila în gură de Viziru care, după ce Sorana fusese chemată de mama ei înăuntrul clădirii, la bucătărie poate, îl luase în grija sa. Poetul urmărise cu interes dezlănțuirea pătimașă a comesenilor, stârnită și dirijată de președintele partidului, și pentru prima dată înțelese raportul dintre

dulcelanele ghemotoace de carne tocată, din care românii au făcut un fetiș, și aviditatea celor despre care în niciun caz nu se putea pretinde că suferă de subnutriție. Văzuse la televizor, dar și în deplasările prin țară, în timpul vacanțelor, scene cu poporeni adunați la sărbători religioase, pe lângă biserici și mănăstiri, năpustindu-se asupra prânzurilor oferite de cler, și își închipuise că ele exprimă exclusiv starea obiectivă a sărăciei, a foamei. Se dovedea, iată, că e mai mult de atât, și anume sechelele, transpuse în plan psihic, ale unei înfometări ancestrale a românilor, ale spaimei milenare de inaniție și ale disperării cu care, atunci când aveau prilejul, încercau să amâne momentul fatal. Veșmînțeanu, cunoscând starea de spirit a mâncătorilor de mici, potoliți acum, anihilați pentru moment în fervoarea lor consumatoristă, propuse o degustare la cramă, obținând astfel timpul cerut de așezarea ca lumea a mesei, ca și de redeschiderea apetitului comesenilor. Propunerea fu acceptată cu urale și cortegiul coborî în neorânduială treptele frumoasei săli subterane amenajate pentru degustare. Se încercară două, trei soiuri de vin roșu provenind din bogatul asortiment al masivului viticol Dealul Mare, după care Veșmînțeanu propuse luarea ritualului degustării de la început, cum se cuvine, cu vin alb. Degustătorii, cu un surplus spontan de energie, inspirație și spirit contradictoriu, se lansară în dispute purtate cu voci țipate, creând o cacofonie de fond asurzitoare. Se opriră, ca la ridicarea unei baghete, când gazda le aminti că sunt așteptați și se puse în fruntea convoiului dirijat în sens invers.

Masa era asortată, îmbietoare, și oaspeții se așezară, cum se văzu, după anumite cutume, în spatele cărora se aflau și criterii de rudenie și vechimea colaborării politice cu șeful. Deoparte și de alta a lui Veșmînțeanu luară loc ființele cele mai apropiate, soția și fiica, de-a dreapta se aliniară fruntașii partidului, înșirați și ei într-o anumită ordine, terminând cu locotenenții tineri, în ultimă instanță

Artemis, iar în partea stângă, fraţii şi surorile celor doi soţi împreună cu jumătăţile lor. Ai fi putut crede că după abuzul de mici fierbinţi, interesul pentru bufetul rece va fi redus, dacă nu va lipsi cu desăvârşire, dar o asemenea presupunere se dovedi lipsită de temei. Se mâncă vârtos, iar plăcerea reală a îngurgitării fu completată de plăcerea discuţiei. Atenţia lui Artemis se concentră un timp asupra soţiei preşedintelui. Clementina – nume cumva germanic, se gândi – părea de cu totul altă factură decât soţul. Ai fi presupus, înainte de a o vedea, că nu putea fi decât o femeie înaltă, corpolentă, cu o anumită maiestuozitate, în concordanţă cu alura lui de castelan viguros, elegant şi modern, dedat tuturor plăcerilor oferite de condiţia socială. Sau o mondenă cizelată, o bijuterie scumpă, slujind atât ca jucărie pentru amatorul de drăgălăşenii caline, cât şi ca fan înfocat al bărbatului. În contrast cu aceste ipoteze, ea dădea din capul locului impresia că „nu e la înălţime". În primul rând, descopereai că e bondoacă şi grasă, iar toaleta, departe de a fi concepută pentru a-i ascunde defectele şi a-i pune în evidenţă posibile calităţi, se compunea exclusiv dintr-o rochie otova, de bună calitate, dar croită ca pentru marionete, nefăcând decât să reliefeze diformitatea bustului, abdomenul dilatat, fesele mari, coapsele scurte şi groase. Chipul îi era năpădit de osânză, fălcile late, gura decupată asimetric, iar cearcănele făceau să înoate într-un fel de gelatină ochii rotunzi, de un albastru şters. Coafura neîngrijită, sau poate îngrijită ostentativ, vopsită într-un galben obosit, completa impresia de artificial grosolan. Părea plictisită genetic, dar vie totuşi, oarecum reflexivă, ca cineva care ar reuşi să facă filosofie din nimic. Îi privea pe convivi, pe măsură ce aceştia se produceau în începutul de conversaţie, ca pe nişte actori de circ care nu reuşeau s-o facă nici să se distreze, nici să se supere de anostitatea lor. Fuma neîntrerupt, cu gesturi bine armonizate, şi Artemis îşi dădu seama că această pantomimă are asupra înfăţişării ei generale

un impact determinant. Dădu chiar o notă mare faptului că fumează atât de mult, nelăsând ţigara din mână, pentru că poza fumatului, suita de poze de fapt, ale acestei ocupaţii, salvau până la urmă personalitatea ei de la o adevărată catastrofă imagistică. Ce s-ar fi întâmplat cu doamna Clementina dacă în loc să recurgă, cu ajutorul ţigării, la această caligrafie a mâinilor, capului, gurii şi chiar ochilor (mereu împăienjeniţi de fum), şi-ar fi lăsat toată fiinţa cuprinsă de imobilismul momâilor. Şi-şi mai însuma ceva, cu incontestabil talent, soţia preşedintelui – ceaşca de cafea, nelipsită din faţa ei, ca şi ţigareta dintre arătătorul şi mijlociul mâinii drepte. Din câte îşi dădu seama Artemis în cursul cinei, doamna Vrăminţeanu nu mânca. De la marea libaţiune a mititeilor alimentase, împiedicând-o şi pe Sorana să ia parte la orgia grătarului. Aici, în semicercul meselor albe, lăsase din când în când impresia că ciuguleşte ceva, dar nu fusese decât un simulacru. De altfel, în locul unde ar fi trebuit să fie farfuria, trona ceaşca de cafea. Una chinezească, de porţelan fin, de o mărime specială, aflată între ceşcuţa de cafea turcească şi ceaşca mare de ceai sau de lapte centreuropean. O lua de toartă cu mâna stângă, o ţinea un timp într-un balans fragil, în orice moment putând fi înclinată şi vărsată sau chiar scăpată dintre degetele ei groase, neîndemânatice, şi apoi o făcea să planeze, dându-i parcă aripi şi oprindu-i buza subţire între buzele ei pneumatice, ca pe o pasăre colorată la întrarea în cuib. Sorbea inobservabil lichidul, lăsând impresia că n-a fost decât o intimitate abstractă între gura ei şi ceaşcă, un discret schimb de şoapte purtat de două ciudate întruchipări. Ceaşca plana apoi invers, coborând aerian, ca o mică paraşută răsturnată, sub care o miniaturală prinţesă de basm uitase să se îmbrobodească.

Într-o altă etapă, Clementina începu să ia parte la discuţie, fumatul şi băutul cafelei schimbându-şi locul, în ansamblul fiinţei

ei, de la acela de principale recuzite ale unei meditații contemplative la acela de adjuvante scenice ale exteriorizării. Rolul soției lui Veșminteanu în conversația care la o privire mai atentă se dovedea a fi dialogul președintelui de partid cu un personaj colectiv, cu partidul însuși, nu era, cum și-ar fi putut cineva închipui, acela de potențator al spuselor bărbatului, sau măcar de confirmator, ci aproape invers. Adică urmărind să le pună într-o lumină dubitativă. Totodată, umplea de neverosimil, uneori și de ridicol, partitura „personajului colectiv". Nu rostea replici lungi, uneori intervenția ei se rezuma la trei, patru cuvinte ori doar la exclamații, dar acestea aveau darul de a cădea în substanța afirmațiilor la care se referea ca un dizolvant într-o soluție. O dilua sau o transforma în altceva, eventual în contrariul ei. Fondul inserțiilor rămânea în mod constant nedumerirea, neputința de a se lăsa convinsă și, din când în când, ironia. „Oare?", „Așa să fi fost?", „Chiar astfel s-au petrecut lucrurile?", „Poate numai în aparență?", „Dar nu e valabil și contrariul?" etc. Nimeni nu punea, firește, la îndoială îndoiala ei, poate nici n-ar fi îndrăznit cineva să o facă. Să te mire sau să neg dreptul cuiva de a nu fi satisfăcut de un raționament, de o afirmație sau de o presupusă dovadă? De ce se îndoia ea mereu? Pentru că era un ascultător pretențios, în fața căruia adevărul e ceva mult prea mare ca să fie susținut prin expediente verbale? Sau fiindcă socotea de datoria ei să diminueze un anumit patetism ivit în discuție, să calmeze un entuziasm facil redând schimbului de opinii calmul stoic necesar? Ceva mai târziu, când alături de ceașca de cafea și de țigară, ca factor ce lipsise unei adevărate „treimi", apăru și paharul de coniac, ironia conținută în intervențiile Clementinei se transformă în sarcasm. (Artemis își aduse aminte de mențiunea Soranei că mama ei când bea nu se îmbată, devine caustică.) În această etapă, doamna Veșminteanu își amplifică și perfecționă rolul, fără să se aventureze în vreun expozeu „cap și coadă", în

susținerea vreunei opinii. Avea un ton coborât, ușor baritonal, fără nici cea mai mică stridență. Nu se grăbea și nu încerca să dea vreo notă de persuasiune cuvintelor ei. Ca să o auzi trebuia să faci un efort de atenție și asta îți impunea să observi și expresia ei facială, de obicei gânditoare, de introspecție, rar de amuzament, și atunci temperat, interiorizat. Nu ațintea pe nimeni cu privirile, acestea se încolăceau în ritm cu rotocoalele de fum ale țigării, spre înălțimi. Stătea puțin cocoșată, sprijinită într-un cot, și nu făcea decât să se gândească încet, cu voce tare, la nimicnicia omului, la relativitatea ideilor, atât de perisabile, la pretenția semenilor de a-și da părerile, atât de vulnerabile, drept adevăruri general valabile. „Am mai auzit pe cineva vorbind despre asta, dar exact în sens invers", comenta după producerea cuiva, fără mirarea că se întâmplă așa. „Asta e oarecumva rezultatul unui sondaj de opinii sau o simplă presupunere?" încerca să vadă, chipurile, cât de plauzibilă e o părere. „N-a mai fost oare cumva un curent de gândire similar, care a clacat la un moment dat?", arunca în derizoriu ceva cu o rezonanță novatoare. „Dar de ce nu publici raționamentul dumitale? Măcar sub forma unei broșuri. Nu se mai practică genul acesta de popularizare a marilor idei?", încuraja pe câte unul. Nu numai că nimeni nu se simțea ofuscat de aceste intervenții perverse, dar adesea era luată în serios, determinând înscrierea și a altora pe linia respectivă, sau replici explicative din partea autorilor opiniilor ce făceau obiectul sarcasmului. Altfel, doamna Clementina era populară, se bucura de un regim „camaraderesc-democratic" în colectivitate. Unii îi spuneau chiar pe numele mic și o tutuiau. Dar de ce aceia care deveneau obiectul sarcasmului nu se formalizau? Din comoditate, ca să evite un conflict cu nevasta șefului, din politețe? Veșmînteanu însuși, înțepat uneori în acest mod, prefera să se amuze decât să se supere, gratificând-o cu unul din surâsurile lui explozive, eminamente dentare, de presupusă încântare și afinitate cordială. Dar această

îngăduință nu indica faptul că personajul interpretat de Clementina conta mai puțin în conclavul condus de soț, că rolul ei era în realitate minor? În pofida efigiei de Socrate feminin cu limbă veninoasă a doamnei, conversația își urma cursul, permițând președintelui să repete – mai sumar, mai schematic și mai puțin inspirat – ceea ce spusese în preziua plecării din SUA. Din când în când unii făceau completări și încercau să dea explicații – Aristide, Bobeica, Dascălu, ba și Viziru la un moment dat, pe culoarul lui de specialitate –, dar efortul lor se pierdea în gol. Conversația nu avea morgă oficială, nu se concretiza în directive, rămânea o cozerie cu orizont difuz, o pedanterie de factură diplomatic-reportericească.

La un moment dat, simțind că subiectul și-a epuizat prospețimea și interesul, Veșmințeanu propuse să se abandoneze poziția aceea chircită, amorțitoare, în jurul meselor, sugerând să se ia cafeaua sub clar de lună (deși iluminarea electrică a curții eclipsa blânda revărsare selenară) și să se facă siesta într-o plimbare „ateniană" pe aleile proprietății. Promenada începu în pas viu, apăsat, condusă de președinte și de colaboratorii apropiați, pe aleile betonate, în miresmele nopții incitante ca un afrodisiac. Clementina rămase pe loc, înconjurată de câteva femei, probabil rude sau prietene de casă, trecând la alt registru, acela al matroanei ocrotitoare, tot sarcastică, dar tolerantă cu slăbiciunile sexului frumos.

Artemis se văzu secondat de Sorana, care se scuza că l-a lăsat de izbeliște, ca și când întreținerea lui ar fi fost un fel de sarcină a ei de partid. El își arătă mirarea că o fată atât de versată în diversele forme ale mondenității face față cu ușurință uzanțelor politice greoaie, neatractive, fastidioase. Se interesă dacă Sorana are de gând să se consacre vieții politice. Întrebarea i-o sugerase activitatea ei internațională. Reieși că nu e orientată în această privință. Nu se vedea atrasă în mod special de politică. Sincer vorbind, când era mai „tinerică" fusese ispitită de modelling, dar se convinsese că nu

apță să facă față atmosferei din lumea respectivă. Politica, de fapt anumite ramuri ale ei, cum e, de exemplu, militantismul feminin, ar fi conceput-o mai mult ca hobby – și ca să înțeleagă el mai bine, îi dat exemplul lui Brigitte Bardot care, paralel cu actoria și dincolo de ea, se făcuse cunoscută ocrotind animale, militând pentru mănuri ecologice. În cazul acelei artiste, hobby-ul dăinuise, după cum știa și el, mai mult decât profesia de bază, de care se desprinsese la un moment dat. În cazul ei însă, și se vedea că face haz de necaz, lipsea tocmai profesia de bază. Absolvise facultatea de limbi străine, dar nu vedea cum și-ar putea întemeia o carieră serioasă din această... nici nu știa cum s-o numească... Engleza o făcuse ca, limbă secundară, se descurca în conversații, nu se vedea însă în măsură să traducă nici convorbiri politice, nici literatură. I-ar fi surâs mai mult o îndeletnicire culturală, la un moment dat simțind chiar impulsul de a scrie – nu poezie, îi plăcea să compună povestiri despre fapte care i se întâmplaseră ei înseși. Survenise însă mariajul acela atât de nefericit, și acesta o deturnase, încât acum chiar se afla în dilemă. Invitația în SUA – obținută pe o cale întortocheată de care nu mai avea rost să vorbească – dăduse poate impresia, în mod deplasat, că acesta era noul ei teren de manifestare. Nu, tocmai era în căutare. Recunoștea că i-a surâs ideea de a fi soția unui om bogat și influent, aceasta permițându-i să-și aleagă în tihnă momentul predilect de afirmare publică. Eșecul suferit i-a schimbat planurile, pe primul plan situându-se acum nevoia unei activități independente – era vorba nu numai de asigurarea mijloacelor de trai, deși în perspectivă se punea și această problemă, ci mai ales de împlinirea ei ca om, de conferirea unui rost propriei vieți, dincolo de familie, matrimoniu, latura intimă a existenței etc.

Artemis asculta confesiunea tinerei femei cu un sentiment conștient de inadecvare: se obișnuise cu o Sorana stăpână pe sine, abilă, expansivă, dar alunecoasă. Găsise o sursă de seducție în aerul ei

băieţesc, degajat, în dexteritatea cu care mânuia, ca pe o floretă, camaraderismul ironic şi intimitatea de suprafaţă. Lăsa impresia că deţine ceva superior coteriilor la care o supune lumea mondenă, o substanţă rezervată bărbatului ales. Artemis nu înţelegea prin ce merita el acuma „încrederea" destăinuirilor, rămânând cu senzaţia că la mijloc e o eroare momentană a femeii, o gafă datorată neatenţiei. Se bucurase, în puţinul timp de când o cunoştea, de surprinzătorul prieteniei ei, chiar cu accente de intimitate, dar neîndoielnic de factură superficială, şi se întreba dacă acest statut îl acorda tuturor bărbaţilor cu care avea de-a face. Acum ea luase o notă mai gravă, părăsise terenul floretismului de divertisment şi coborâse în alte straturi ale existenţei.

Trecând pe sub lămpile de neon suspendate deasupra aleii, invitaţii nu mai mergeau ciopor după Veşmînţeanu, se răsfiraseră şi se plimbau în grupuri mici, câte unii chiar singuratici. Artemis cerceta, aruncând priviri scurte, dar concentrate, ceea ce i se părea a fi şi o schimbare în înfăţişarea tinerei femei. Costumaţia modestă, ştearsă alungase alura de prinţesă „democrată", sugerând un personaj aparţinând muritorilor de rând, o fată din popor. Nimic nu mai era acum vizibil „preţios" în compoziţia personalităţii ei, evidenţiindu-se o naturaleţe umană tristă, o autenticitate a simplităţii. Pistruii de pe pomeţi şi din jurul nasului nu mai păreau pictaţi ca înainte, scoţând la suprafaţă o gingăşie infantilă, o candoare spirituală de care ea nu făcea caz. Seriozitatea raţionalistă a discursului Soranei se integra într-un ansamblu nou, lucru de natură să-l deruteze puţin pe bărbatul ce chiar îşi făcuse cunoscută lipsa experienţei în raporturile cu femeia. Se întreba unde a dispărut liberalismul ei de factură postmodernistă, ce a făcut cu parametrii existenţiali extraşi din doctrina revoluţiei sexuale. Mariajul ei cu el îl încadrase în acest stil de viaţă lejer, experimentalist, cu palmaresuri erotice, chiar maritale bogate. Ceva pasager, neesenţial pentru

oameni dispuși să schimbe mereu, care nu fac drame din rupturi conjugale sau extraconjugale, punându-le în CV nu ca greșeli sau minusuri, ci ca dovezi de experiență și competență. Nu știa cum să reacționeze la confesiunea ei, nu găsea nimic de spus. Dacă ce afirma erau exagerări ad-hoc, pe care cu prima ocazie le anulează sau minimalizează, punându-l în încurcătură că le-a luat în serios? Dar ca nu avea nevoie de stimulentele, încurajările sau confirmările lui, se descurca bine în ceea ce-și propusese să facă, sau făcea sub o inspirație de moment.

E mai bine de tine, nu te complici în nimic – îl apostrofă cu un rest din ironia dinainte. Îi zâmbea totuși altfel, lumina palidă a, lămpilor de neon făcând să sclipească stins buzele ei sidefii, mobile.

În ce sens? nu înțelese el.

Ai un profil pe care nu ți-l alterezi, acela de poet. Te menții curat din punct de vedere social, și ignori sau, mai bine zis, ocolești mizeria. În sensul ăsta. N-am dreptate? Artemis făcu o grimasă indecisă, strâmbându-și buzele într-un rictus de neîncredere. Pe când eu, mă complic, mai adăugă ea.

În ce sens? repetă el fără să vrea, după care făcu un gest cu mâna, sugerând că repetiția e involuntară.

Într-un sens mai larg, nu păru ea dispusă să particularizeze mai mult, dar se răzgândi. Am în vedere în primul rând căsătoria asta a ta, pripită, nu îndeajuns cugetată. Noroc că nu s-a făcut tam-tam, că nu n-a trecut nici neobservată.

Artemis receptă surprins cuvintele de autocritică. Pripită, necugetată...

De ce avea nevoie să-și facă harachiri în fața lui? Se îndoia că prezentase experiența căsătoriei în culorile acestea, în fața celor din mediul ei curent. Poate așa o taxase Clementina sau tatăl ei. Dar dacă singură ajunsese la această concluzie, și acum simțise nevoia să-și pună cenușă în cap în fața unui prieten de ocazie,

înseamnă că psihicul, ca și cerebralitatea ei, suferise schimbări. Ca un ecou la aceste raționamente, Sorana se puse pe confesat.

– Ca să vezi și tu cât de ușuratică am fost... Știi ce m-a atras la bărbatul cu care m-am căsătorit așa, cât ai zice pește? Nu faptul că era președinte de companie. În fond, la vârsta lui – are 47 de ani, cu douăzeci și ceva mai mult ca mine – nu reprezintă cine știe ce victorie, se poate spune chiar că e firesc. Nici că agonisise o condiție materială satisfăcătoare. Aveam și eu acasă una cel puțin la fel de bună. Nici că-i plăcea să frecventeze lumea mondenă, vedetele de modelling, că voiaja mult, propunându-mi să-l însoțesc, și așa mai departe. Nu. M-a atras că era înalt și bine făcut, dar în special asta, înălțimea. Cred că vedeam, și poate mai văd încă bărbații prin prisma înfățișării tatălui meu. Se întâmplă cu unele fete. Sigur, contau și manierele lui vizavi de femeie – buchete de flori, cadouri, atitudine ceremonioasă (deschide portiera, se ridică în picioare la masă, nu întrerupe femeia când bate câmpii sau ciripește stupidități) etc. Un bărbat care, nemaiavând cine știe ce țeluri sociale, și rămânând burlac până în pragul bătrâneții – poate exagerez, dar așa apare – și-a concentrat resursele asupra imaginii de mare cavaler. Recunosc, pe mine m-a atras înălțimea. O femeie obișnuită să se simte, alături de el, mai ales în lume, prin localuri, pe unde foiesc paparazzi, pusă în valoare. Înțelegi ce vreau să spun. Înălțimea contează ca o caleașcă în care, trecând, atragi spre tine privirile... Chestii de-astea! Bla, bla, bla. Îți dai seama pe ce criterii m-am măritat.

– Ei, multe femei tinere greșesc la pasul ăsta, se trezi Artemis absolvind-o măcar de o parte din vină.

Nu-și dădea seama că genul respectiv de scuză mai mult învinovățește. O vâra într-o grupare largă și compromițătoare, aceea a femeilor care greșesc grosolan la intrarea în viață pe considerent că sunt tinere, prin urmare proaste, gâsculițe acefale. Sorana nu dădu atenție justificării minore. Ținu să explicitеze altceva: de ce nu

corespunsese omul ascuns în dosul înălțimii sale, a pozei mondene și a calităților de cavaler. Cât timp se autoșfichiuise, își luase o mască sado-masochistă, jubilând chipurile la durerile proprii, iar cuvintele musteau de ironie mușcătoare. Trecând la „alesul inimii", chipul i se îmblânzise, dobândind brusc o aură adolescentină, flegmatică, nimbul liceenei vesele, jucăușe, puse pe giumbușlucuri. Nu mai era sarcasm în șarja persiflantă, doar bucuria simplă a farsei, gluma grasă.

În societate ziceai că e omul cel mai receptiv și atent la spusele celorlalți. Când intrai însă cu el în dialogul concret, cu temă, cu țel precis, te trezeai luptând cu morile de vânt. Știi cum era? Surd. Ar fi fost bine dacă și mut. Nu, numai surd. Hai să-ți reproduc aproximativ o convorbire telefonică, la revenirea dintr-o călătorie, să zicem: „Spune dragă, cum a fost?" întrebam. Atâta îi trebuia. Toate nimicurile mi le turna în cap. Nimicuri! Știi ce e aia? Că la ora cutare nu găsise pe nu știu cine, că după aia venise cutare și apoi cutare. Se duseseră într-un loc și stătuseră două ore. Și pe urmă veniseră alții, și alții... Și abia la ora nu știu care terminaseră. și luaseră masa în cutare loc. Dar acolo se întâmplase că nu aveau ce ceruse el. Și au așteptat. Și stai, și stai... adică stăteai tu să-i asculți balivernele. Și ce-a zis unul și ce-a zis altul... Dar cel mai mult ce-a zis el. Tu, sastisit, încercai să expediezi subiectul ăsta în plan secund. „Bine, și-acum ce program ai?" Oho, stai să vezi, că tocmai a vorbit cu unul și ăla pretindea că... Și e un tip cu care a avut nu știu ce conflicte, dar n-are încotro, că de el depinde... Încercai să pui piciorul în prag. Conturai altă temă. Te trezeai că vorbești paralel cu el, fiindcă nu se întrerupea, nici nu grăbea ritmul, dimpotrivă, devenea mai lent și apăsat, iar detaliile se dilatau. Te ambiționai și tu. Nimic! Vocea lui mare, lătăreață te acoperea, și aveai impresia că începe să se distreze, parcă participa la jocul „care îl înfundă pe celălalt și-l face să tacă".

– Dar ce avea? Ce are?

– Nu știe să comunice. Nici să vorbească, nici să asculte.

– Păi ăsta e handicap.

– Este.

– Cum se face că nu l-ai observat decât după căsătorie?

– Fiindcă până atunci vorbeam numai eu.

– Oooo! se miră Artemis îndelung, gândindu-se că același handicap îl avea probabil și ea, și că în realitate de aceea nu observase defectul lui. Dar cum se descurcă la treabă? exclamă mai mult pentru sine. Sorana avea răspuns.

– Cred că îl salvează rutina, spuse. Rutina creează o aparență de pricepere. Datorită ei și cel mai idiot funcționar se descurcă la biroul lui. Și chiar ca pe un astfel de funcționar, pe omul meu nu-l interesa nimic în afara cercului lui închis.

– În ce sens? și Artemis își zise că această întrebare a devenit un automatism.

– Că și când ascultă ce spune altul, o face formal. Nu-și însușește nimic din ce aude. Nu-l uimește, nu-l animă, nu-l clintește. În fond, nu manifestă curiozitate. Nu m-a întrebat niciodată ceva anume. Știi cum e? începu ea să râdă cristalin, ca o fetiță care se joacă. Când eram mică aveam un cățel, și eu îi vorbeam toată ziua, convinsă că mă înțelege. Mă privea ca un om. Cu o inteligență de om în priviri. Când mi s-a explicat că în afară de numele lui și de cuvintele „vino" și „pleacă" nu știe nimic, m-am speriat.

– E opac, sau ce?

– Îl lasă indiferent ce se întâmplă cu ceilalți. Nu se complică. Îi este suficient sieși, cum se spune. Asta chiar și în eros, înțelegi?

– Până acolo merge? își stăpâni Artemis cu greu râsul.

– Până acolo! Dragostea nu găsește ecou în el. Nu-i trezește emoții, nu-i răscolește sensibilitatea, nu-i încarcă memoria afectivă

Ei, nu cred, se opuse Artemis moale. Până la urmă ţi-a ieşit un personaj schematic, eminamente negativ. Ai îngrămădit pe capul lui prea multe defecte. N-o fi avut şi el vreo calitate, acolo...Sorana izbucni în râs. Îşi dădu seama că Artemis are dreptate.

Nu ştiu, recunoscu, poate exagerez, dar eu aşa l-am perceput. N-ar putea să ai dreptate, dar cum să vorbesc eu altfel de un bărbat care nu avea nicio continuitate în prestaţia erotică, să zic aşa. Nu numai că făcea din eros ceva minor, atunci când să zicem că îl trăia, dar chiar şi minorul acela îl uita imediat. I se ştergea cu desăvârşire nu numai din simţuri, ci şi din memorie.

De-acuma îmi e mai greu să înţeleg ce spui, acceptă Artemis că nu e la înălţime. Hai să zicem că la femei n-am experienţă concretă, dar când e vorba de bărbaţi aş putea deduce ceva. Ce spui tu mă depăşeşte. În fond, descoperise că nici nu-l interesează cazul. Or fi atâtea ciudăţenii printre oameni! gândi. Trebuie să fii de meserie ca să le înţelegi ca lumea – psiholog, psihiatru, psihanalist, sexolog etc., iar el era un biet poet, descifra mai mult himere abstracte.

Sorana intui destul de bine starea lui de spirit, ceea ce-l surprinse.

La drept vorbind – aprecie ea – nici nu te prea interesează cazul pe tine. Chiar nu ştiu de ce ai face eforturi să înţelegi. Eu am făcut-o fiindcă îl aveam sub ochi şi fiindcă eram interesată. Te-am cam plictisit cu istorioarele astea. Poate te întrebi de ce ţi-am împărtăşit câte ceva din intimitatea mea. Am să-ţi spun. Sunt lucruri încâlcite, greu de descifrat, şi o minte de femeie nu prea le pătrunde. Am prietene, dar mi-aş răci gura degeaba împărtăşindu-le toate acestea. Femeia simte nevoia să comenteze asemenea experienţe cu un bărbat. Un bărbat de încredere. Mărturisesc, tu-mi inspiri... N-oi fi prea versat în chestiuni amoroase, dar eşti inteligent şi ai fire de poet. Nu eşti pregătit, poate, să discuţi acuma, te-am luat prin surprindere, dar nu mă îndoiesc, la un moment dat vei putea să-mi spui lucruri interesante.

Nu dramatiza, nu mai revenea la gravitatea pusă în primele confesiuni, îl privea cu ochi limpezi și cu un surâs feciorelnic, totul semănând cu începuturile unui flirt adolescentin.

Musafirii începuseră să plece, pletora politicianistă răspândită pe alei se rărise și lumina lămpilor cu neon făcea ca panorama nocturnă să devină spectrală.

– M-aș plimba seara prin curte, spuse Sorana, dar mi-e frică singură, e spațiul prea mare. Cu tine mi-ar plăcea să umblu pe aici, stând de vorbă. Ție nu? și-l opri într-un loc mai întunecos.

Se înălță pe vârful pantofilor și-l sărută pe gură. Sărutul nu avea nimic pasional, nici măcar erotic. Ceva minor, cum spusese ea despre dimensiunile pe care le dădea fostul soț erosului. Dar gestul în sine îl tulbură pe Artemis. Era totuși un contact intim cu buzele fragede și umede ale unei femei tinere. Probabil că avu o tresărire, un recul, un fior de nedumerire și contrarietate, fiindcă punându-și mâinile pe brațele lui ea simți nevoia să se explice:

– De ce te sperii și te retragi? De ce nu participi? Sau ție ți se pare asta prea grav, adică invers decât fostului meu soț? Fii mai degajat, Artemis, astea sunt chiar lucruri simple. Știi cum se sărută astăzi fetele și băieții prin școli? Cum și-ar da mâna. Putem să ne sărutăm când vrem. Ce dacă? Vezi că ai nevoie de o prietenă ca mine, mai experimentată și dezinteresată, care să te învețe? Hai, încă o dată, și gata! și-și apăsă din nou buzele pe ale lui, uitând să și le mai desprindă. Apoi îl șterse cu podul palmei pe gură, ca și când l-ar fi mânjit cu ruj, și conchise: Hai că încet, încet, o să te deprinzi. Îl luă de braț și iuți pasul, îndreptându-l spre esplanada unde mai rămăseseră câțiva oaspeți în jurul lui Veșmînteanu.

Capitolul paisprezece

S-au întâlnit nas în nas, gata să se ciocnească, în dreptul frizeriei de la Athénée Palace, femeile Veşminţeanu ieşind de acolo, cu părul proaspăt coafat, el neatent, ca de obicei, adâncit în gânduri, venind dinspre Calea Victoriei şi dând colţul în vederea străpungerii străduţelor ce duc spre Bulevardul Bălcescu.

Uite, mamă, ciripi Sorana, Artemis a vrut să ne trântească! Ce-ai cu noi, omule?

A, Artemis! îngână doamna Clementina. N-ai mai trecut pe la noi! încercă ea să fie amabilă, cu toate că abia se dumiri despre ce e vorba.

Scrie toată ziua. Nu e aşa? Nu faci numai poezii, dai şi articole pe la gazete!

Artemis îşi bâţâi capul către amândouă, nu în sensul că le dă răspunsuri afirmative, ci că se află în raport de comunicare cu fiecare, receptându-le adresările şi la rândul lui dându-le deocamdată această replică mută. Nu avea ghiozdanul în spate şi era îmbrăcat îngrijit. Le spuse că se duce la Dales, la o lansare de carte.

Credeam că ai ieşit şi tu să te plimbi în lumina asta de septembrie. Tot pe la adunări, pe la festivităţi...

Chiar, confirmă mama ei, acum e vremea cea mai frumoasă în Bucureşti.

Tocmai se apropia de intrarea în frizerie o doamnă aferată și nerăbdătoare, care o luă în primire pe Clementina. Se pupară pe obraji și se traseră deoparte.

– Cucoanele acestea când sunt între ele nu se mai opresc din sporovăit, comentă discret Sorana. Nu vrei să ne plimbăm niței prin blândețea asta adormitoare? Nici eu n-am avut ocazia să ies. Și nici nu am cu cine. Toți sunt grăbiți. Hai că lansează ăia cartea și fără tine.

Artemis nu protestă și, fără să-și definească în vreun fel atitudinea față de chestiunea în discuție, se lăsă condus. Sorana își luă la revedere de la mamă-sa care, distrată, își dădu acordul printr-un semn al mâinii, liniștitor. Artemis se înclină, dar cele două doamne nu mai aveau ochi decât pentru evocările lor memorialistice. Urcară pe Calea Victoriei, prin fața vitrinelor ce-i făceau cu ochiul Soranei și pe care ea le inspecta din mers. Părea interesată și să observe viața vie a străzii, mișcarea pietonilor, tipologia umană. Artemis nu se simțea tentat s-o ia în serios și mai ales să-i întrețină verva. Ea remarca doamnele în vârstă, cu oboseala lor biologică, poate și psihică, decelată în mișcările greoaie, lipsite de grație și seducție. Bărbații, la orice vârstă, i se păreau mai supli, mai înalți. Tineretul beneficia de o strălucire venind dinăuntru, amplificată de lumina solară ce credea că se repartizează selectiv.

– Nu-ți spune nimic omenirea care circulă pe-aici ca un banc de pești în acvariu? vorbi ea încercând să-l scoată din muțenia prea opacă.

– Nu, explică el, am privit de prea multe ori străzile sub unghiul acesta, al curgerii umane. Ceea ce încerc să descifrez acum și nu prea reușesc, nu reușesc deloc mai bine zis, este cum se încadrează toți aceștia, și noi odată cu ei, în iluzia de eternitate – dată pe de o parte de toamna asta calmantă, pe de alta de obiceiul de a merge

de a merge undeva. Şi în tot acest timp, de a te consuma, respectiv de a muri încetul cu încetul.

Nu prea înţeleg, îi aruncă ea o privire puţin supărată, chiar acre. De a te consuma şi muri? Tinerii sunt veseli şi nepăsători, bătrânii îngânduraţi şi geloşi.

Tocmai asta! încercă el să-i zâmbească pentru a o îmbuna, dar renunţă de teamă că-i va ieşi altceva. Tocmai asta! Bătrânii, ce îi ce par împovăraţi, au fost tinerii ce trec acum vioi pe lângă ei, dar pe care s-a depus timpul. Ca şi calciul pe vasele coronariene, provocând ischemia, decesul.

Brrr, se scutură femeia. Macabru! Păcat de aşa o toamnă! şi renunţă la plăcerea de a mai face crochiuri.

În şcoală ai avut talent la desen? se interesă Artemis, şi primind confirmarea, o sfătui să-şi ia un blocnotes şi să se ducă în parc. Şi-aici ar fi bine, dar n-ai unde sta. În parc te aşezi pe bancă şi desenezi ce ţi se pare frapant în tipologia locului.

Asta o îmbună. Făgădui să încerce, i se părea o idee frumoasă şi se miră că nu se gândise la ea, deşi în copilărie promitea, iar la şcoală i se spusese că are talent.

Se întoarseră, revenind la punctul de plecare la ora prânzului. Sorana îl invită să ia masa la ea. Nu stătea departe, pe o străduţă din spatele Atheneului, într-un bloc vechi. Avea semipreparate, va încropi un prânz nepretenţios, presupunea că şi lui îi place să mănânce studenţeşte. Când nu se duce la părinţi sau nu e invitată în oraş, îşi face şi ea prânzul la minut. El se codi un timp, reţinându-se să dea răspuns invitaţiei, dar Sorana se lămurise în privinţa acestor ezitări, căci luându-l de braţ porni cu pas ferm spre apartamentul ei de tânără femeie singură. Când intrară în bloc ţinu să-l informeze că nu aici locuise în scurtul mariaj. Soţul avea vilă în cartierele noi. Auzise că după divorţ a vândut-o, retrăgându-se din nou în centru. Îşi cumpărase şi ea locuinţa aceasta şi o mobilase. Îi

arătă apartamentul, după care îl plantă în ceea ce numea birou, o încăpere cu rafturi pe pereți, și se duse să se schimbe. Artemis găsi pe masa de birou câteva coli și începu să scrie. Sorana veni să verifice dacă s-a plictisit, dar văzându-l ocupat se consacră preparării mesei. Dură mai bine de o oră trebăluiala ei prin bucătărie și când socoti că a terminat, deși fața nu exprima vreo bucurie specială (ca după o muncă încununată de succes), îl invită în sufrageria-salon, unde la masa de patru persoane așternuse o pânză roșie brodată cu fir de aur.

– Nu prea îndrăznesc să aduc ce-am făcut, se fandosi, dar și cu o doză de îngrijorare sinceră. Tu-ți prepari singur prânzul când mănânci acasă? Faci ce-ți place ție, dar altfel cred că ești pretențios. Nu știu ce gusturi ai și ce importanță dai mâncatului.

Purta acum blugi vechi și o cămașă flaușată și părea cam istovită și nemulțumită. Se așeză deocamdată alături de el pe canapea, cu aerul că se odihnește.

– Vrei să fumezi? îl întrebă. Din păcate whisky n-am. Poate totuși cu mine o cupă de șampanie, am pus-o abia acum la frigider, trebuie să mai așteptăm nițel.

Se apropie și i se agăță de braț. Vorbea pisicește.

– De ce ești tu așa rigid? Nu iubești femeile, sau ce? Ia uită-te la mine! Ai o mină de bărbat senzual, și totuși... Sau nu-ți plac eu? Nu sunt o fată chiar de lepădat, recunoaște. Mulți chiar se prăpădesc după mine, dar nu mai vreau să mă încurc. Iar dacă nu-mi doresc persoana, nu e nimic de făcut cu mine. Tu-mi placi, ți-am mai spus, cred. Însă ești rigid, stângaci, indiferent, nu știu...

– Nu sunt „așa", se lăsă el pe spatele canapelei, dar am plecat, poate, de la altă premisă. N-am intuit firea ta. Mi-am zis că ești mondenă sută la sută, termenul e un eufemism, dar îl folosesc pe el deocamdată. Nici eu, cum ai zis, nu mă „încurc". Iar mondenele nu au fost niciodată genul meu. Parcă tu n-ai fi sută la sută. Ai și o

împlitate genuină, adică ceva de modă veche, în sensul că treci relațiile și prin... afinitate, să zicem. Cât de cât, nu?

Și își ridică buza de sus într-un zâmbet ce probabil se dorise tandru. Ea își vârî palma printre nasturii bluzei lui albastre, desfăcând unul, și-i mângâie părul de pe piept.

Îmi place ce spui despre mine, îngână. În ce privește mondenitatea, asupra conținutului termenului nu avem aceeași părere. Nu n-o consier un mod de viață detestabil, ci doar de mai mare libertate, dar trebuie să recunosc, la mine rolul principal îl are alegerea. Aici ai oarecare dreptate: uneori ne pripim și alegem greșit. Altfel, asta îți permite să te bucuri de viață, să nu te încorsetezi în dogme, pentru ca mai târziu să regreți.

Părerea ta e că femeia nu trebuie să-și pună îngrădiri?

Ca și bărbatul. Aici chiar e o chestie de egalitate.

Deci, dacă îți place cineva – dacă îl dorești, cum ai spus – nu te împiedici în considerente de ordin moral, să zicem. Nu-ți impui restricții?

De ce să-mi impun restricții...?

Fiindcă derivă din condiția ta.

Din condiția mea? se miră.

De soție, să zicem. În acest caz, ai recunoaște deschis? Sau ai recurge la... minciună.

Hai! Vezi în ce mă bagi? Ți-am spus că ești rigid. Urâciosule! Și se prăvăli peste el, sărutându-l în maniera ei, cu o tehnicitate fără pasiune.

Până la urmă îl duse în dormitor unde, venind în urma lui, intră fără pantaloni și fără bluză. Stătură culcați unul lângă altul, ca la plajă în costume de baie. Artemis, în faza aceasta, mai ales dacă era „luat pe sus", cum se întâmplase acum, nu avea nicio inițiativă. Pândea gesturile și gândurile ei, iar ea, pe jumătate victorioasă, nu găsea, de fapt nici nu căuta subiecte de discuție. Se

mângâiau cu câte o mână, parcă absenți, entuziasmul erotic de pe canapea diminuându-se, devenind mai mult o chestiune de onoare (respectarea cuvântului dat) decât satisfacerea unei dorințe acute. Cea care puse capăt acestei ambiguități fu tot Sorana, recurgând la un gest mai radical și ambiționându-l. După consumarea faptului – cam anost în percepția ambilor – rămaseră oarecum mirați, neconvinși nu numai de partener, ci și fiecare de sine însuși. Ea avu atunci o inspirație salutară:

– Hai să facem un duș! propuse, și-l luă de mână, ajutându-l chipurile să se ridice.

Baia strălucea de curățenie și avea o cadă cât toate zilele. Abia aici, în picioare, sub jetul călduț, ungându-se unul pe altul cu lichidul parfumat și săpunându-se îndelung, luară cunoștință de splendoarea lor fizică, își conștientizară personalitatea carnală. Erau frumoși, de o armonie trupească desăvârșită, ea suplă, delicată, cu rotunjimi fine, el înalt, puternic, de o virilitate calmă, seducătoare. Constituiau împreună, așa cum constatau trăgând cu ochiul spre oglinda largă de pe celălalt perete, o pereche mitologică, decupată de pe vase grecești antice. Se avură acolo cu o poftă nouă, adevărată, năvalnică și irezistibilă, ceea ce-i umplu de bucurie și mândrie, ca după un triumf sportiv de anvergură, repurtat nu în dormitor, ci în fața publicului fremătător din oglinda profundă de cristal. Se întoarseră în pat, dar nu se grăbiră să se îmbrace, dornici să-și consume senzațiile victoriei, dacă nu comunicându-le prin viu grai, mistuindu-le pe îndelete și lăsându-și chipurile să le exprime. Ea începu să vorbească totuși, lipindu-și obrazul de pieptul lui.

– Ești exact cum mi-am imaginat, spuse. Sunt fericită de ce s-a întâmplat, dar și de faptul că am fost în stare să te ghicesc. Apoi făcu o greșeală care avea să-i dea imediat de gândit. Este, luă un ton aproape solemn, cea mai frumoasă clipă din viața mea.

Aș putea lua această declarație ca un generos compliment feminin, spuse el, după câteva clipe de gândire. Pe ce bărbat nu-l impresionează superlativul acesta absolut? Dar sunt convins că nu e decât rezultatul unei încântări de moment, un termen spontan, de gratitudine, să zicem, sau exprimând dorința de a spori, nu știu de ce, valoarea momentului. Vezi, mă străduiesc să găsesc o explicație, dar mai bine spune-mi tu, de ce ai avut nevoie de această exagerare, ca să nu zic minciună?

Cum poți să... încercă ea să se indigneze, cu capul ridicat ca o amenințare.

Sorana! o opri. Ești o fată emancipată, eliberată de convențiile mici-burgheze, iar asta e o convenție dintre cele mai ieftine – să te simți ofensată la o observație pertinentă. Spune-mi sincer, dacă acea propoziție ar fi ieșit din gura mea, cum ai fi taxat-o? Poate n-ai fi zis nimic, dar asta ar fi însemnat că nu mă respecți, și mai ales că nu ești animată de tandrețe sinceră. Ea îi răvăși fața cu buzele.

Am fost sinceră când am pronunțat aceste cuvinte. Sunt exagerate? Așa am simțit în clipa aceea. Dar poate ai dreptate să te îndoiești. Nu mă așteptam la replica aceasta. Ce-aș fi făcut eu dacă îmi auzeai afirmația respectivă? Cred că pe de o parte m-aș fi bucurat, iar pe de alta aș fi zâmbit în sinea mea, zicându-mi: „Fanfaroni sunt bărbații!" Dar s-o luăm, cum ai spus, ca pe un compliment.

Cam tras de păr, nu? Bombastic. Ceva din încrederea în mine ți-ar fi clintit, chiar dacă pe moment n-ai fi vrut să recunoști. Hai să lămurim măcar asta, și se ridică în capul oaselor. De ce apare, chiar involuntar, minciuna între bărbatul și femeia care abia s-au cunoscut la modul biblic? Eu pot înțelege o minciună necesară, de care depinde nu știu ce cauză personală. Dar una gratuită? Asta vine din fondul moral în care minciuna și sinceritatea se amestecă într-un amalgam curent, prevalând când una, când alta.

– Dar de ce trebuie să faci atâta teorie? Hai să cădem de acord că a fost o metaforă și atât, dacă insiști. Nu ți-e de-ajuns? Vrei să fii o lecție de morală? Acum tu exagerezi. Nu se face atâta pedagogie în fața unei femei cu care abia ai făcut amor, cu care stai gol în pat, încă îmbătați amândoi de acele clipe.

Pentru prima dată de când îl cunoștea, Sorana îl auzi râzând sonor, cu poftă, și voi să-i vadă fața puțin schimonosită, dar încărcată de bucurie explozivă.

– Te distrezi, a? Hoțomanule! Pe socoteala cui?

– Nu vezi că pe a mea? își stăpâni el cu greu ilaritatea. Rezultatul meciului: unu la unu, egalitate de puncte.

Și o îmbrățișă cotropitor, luând-o în posesie cu un elan nou, de data aceasta sufletesc. Strângea să zdrobească în menghina trupului său trupul curat, gracil, dar încordat ca un arc, al femeii. Apoi îndârjirea ambilor se domoli și făcură dragoste îndelung, ea cu ochii închiși, străduindu-se să rețină sub pleoape ceea ce tremura în ei în funzime, ca un frunziș fremătător. Sorana întinse palmele și strânse moale în căușul lor obrajii bărbatului, dar tresări și deschise ochii. Fața lui era udă. Descoperi că pe obraji îi șiroiau lacrimi.

– Dumnezeule, gemu, plângi? Artemis?

Îi strânse capul la piept cu toată puterea. Apoi își înmuie buzele în lacrimile lui, își mângâli propria față cu ele. Tremura de spaimă și de bucurie. Îl așeză lângă ea cu gingășie, de parcă ar fi luat în grijă un trup rănit, pe moarte, atunci căzut într-o luptă sacră. Îl mângâie fața până i-o șterse.

– De ce ai plâns? Te-am jignit? Te-ai dăruit prea mult? Ți s-a părut că eu sunt nesimțitoare? N-am răspuns cum trebuie elanului tău? M-ai găsit egoistă, preocupată doar de plăcerea mea?

El nu putea răspunde. Ridica din când în când palma cu degetele rășchirate, făcându-i semn că gata, a trecut, n-a fost nimic

să nu insiste. Ea își plimba palma pe trupul lui, parcă acum istovit. Până la urmă se ilumină, convinsă că a găsit dezlegarea.

Ești foarte emotiv! Faci dragoste cu mine și plângi ca la căpătâiul unui mort. De ce jelești? De durere, de fericire? Așa ceva...

Voi să spună că o asemenea dragoste bărbătească n-a mai cunoscut, că aceste clipe de amor sunt unice, fără pereche în viața ei, dar nu mai îndrăzni. O inunda un sentiment de copleșitoare mândrie. Era purul adevăr. Nu suferea comparație cu partidele ei obișnuite de ori, având ca parteneri tipi din categoria donjuanilor infatuați (pentru banii lor sau pentru gloria efemeră de vedete de conjunctură). Avusese și ea, în liceu, la facultate, bufeuri sentimentale – de fapt mai mult ambiții, vanități de o clipă – avusese iubiți agreabili, dar nu știuse că există la bărbați asemenea stări erotice tulburătoare.

Tu te topești? pronunță ea cuvântul pe care îl căuta, simțind o adevărată revelație.

Tu nu. Nu e așa? întrebă Artemis blând.

Eu n-am... și se poticni, pentru că nu reflectase asupra acestui subiect, nici nu-l concepuse.

N-ai avut ocazia? încercă el să surâdă. Sau nu poți atinge orgasmul...?

Ei, ei, ei! îl opri. Fără pedagogie! Până la urmă înțeleg singură. Poate o să mă obișnuiesc și cu stilul acesta, fiindcă, totuși, poate nu e numai pedagogie, e comunicare. Mi-e teamă, deocamdată. Apoi voi să șteargă tot ce fusese, pentru a intra în altă conștiință. Mult am mai amânat și noi prânzul. Acum chiar nu știu dacă mai ceva ca lumea. O să vezi. Sus, băiețică! La masă, dacă v-ați adus de-acasă!

Se dădu jos din pat și aduse două halate. Se răzgândi însă. Își adună veșmintele împrăștiate și le puse pe ea. Le aduse și pe ale lui, și le aranjă unul lângă altul, boxerii, ciorapii, bluza și pantalonii.

– Te-aştept în sufragerie cu toate bunătăţile pe masă, strigă din hol. Se întoarse repede cu câteva coli de hârtie. Am găsit astea pe birou, tu le-ai scris? Ce e aici, un articol? Dar de ce atâtea ştersături şi adăugiri?

– Uită-te pe verso, îi explică.

– Unde, aici? Aaa, e poezie! Dar când ai făcut-o? Cât timp am gătit? Îmi dai voie s-o citesc?

Se aşeză pe pat, lângă el, şi citi:

Intimitate

Cu timpul,
câteva copii ale Omului Universal
îmi deveniseră intimi parteneri
în devoalarea tainelor private
şi în periodica verificare a memoriei.
Bârfeam confidenţial viaţa
în variantele ei miniatural-particulare
şi cleveteam pe seama epocii
de celuloid metalizat.
Intram în baraca de bâlci
pentru tras la ţintă
ca să câştigăm măruntele trofee de gips,
bune să împodobească
modesta noastră cavernă lăuntrică.
Trăgeam cu tandreţe, de bună seamă,
prefăcându-ne doar că vrem să doborâm
ţintele afective.
Dar mai ocheau şi flinte adevărate,
cele din eternul război al hazardului,
şi acelea trăgeau cu tot dinadinsul

nimerind întotdeauna în plin,
răsturnând piesele
sub orizontul terestru.
Şi, mereu, unul sau altul din locuri
rămânea gol,
iar unde exploda „dum-dum",
gloanţele noastre oarbe, mângâietoare,
deveneau superflue.

Forumul confidenţialităţii
se micşora
pierzându-şi ardoarea şi rezonanţa.
Ţeava prin care trimiteam intimităţile exaltate
s-a învăluit în fumul percuţiilor ratate,
cu timpul uitându-şi chiar ţinta.

Familiarele copii ale Omului Universal
cădeau în lada cu reziduuri a Bâlciului,
ca toate gipsurile neîntrebuinţabile
ale lumii pe care o bălăcăream duios.

Ce fermecători ridicoli eram
în puerilele noastre distracţii
de fiinţe gureşe,
neputincioase să păstreze secrete!
De la o vreme
secretele înseşi ne ocolesc,
lămurindu-se că nu mai avem cui le destăinui.

Ha! exclamă ea, ca un fel de opritoare şi în acelaşi timp anunţând o ecuaţie. O pătrund greu la prima lectură, dar simt ceva amar.

Ce te-a inspirat? Plimbarea pe Calea Victoriei? Ai spus cum murim în mers... Nu? Te obsedează acest aspect al destinului? Prin prisma poeziei mi-ar fi frică să mă apropii de tine. Dar după ce te-am cunoscut, nu mă mai sperii. Eşti frământat de moarte, dar vibrezi la ce-ţi dă viaţă. Poate ca să te bucuri de ea mai mult? În această ecuaţie a ta, îmi găsesc şi eu un locşor? Acuma ai conceput-o sau...

– O aveam în cap, recunoscu. Acum mi-a dictat-o cineva, şi îşi încordă buzele într-un surâs umil.

Capitolul cincisprezece

Nu-şi spuneau că se iubesc, dar perpetuau fervoarea episodului lor idilic. Se regăseau în apartamentul ei la câteva zile o dată. N-ar fi putut preciza niciunul în raport de ce se stabilea ritmul întâlnirilor. Evitau să fixeze data viitoarei revederi, ca şi când s-ar fi ferit să se lase încorsetaţi de rutină, la cheremul unei fatalităţi. Se căutau la telefon, mai mult Sorana recurgând la această străpungere în viaţa partenerului. El se ferea s-o deranjeze, dominat de cultul intangibilităţii intimităţii, al noningerinţei, indiferent de gradul raporturilor afective. Cu atât mai mult, când acest raport nu e precis definit, ca în cazul lor. Dar chiar dacă s-ar fi statuat ceva univoc între el şi Sorana, teritoriul ei intim ar fi rămas tabu, zonă interzisă intruziunilor. Teză pe care Sorana n-o cunoştea, dar şi dacă ar fi fost iniţiată în secretele ei n-ar fi înţeles-o ca atare şi n-ar fi respectat-o. Credea că „relaţia" îi dădea suficiente drepturi să umble prin perimetrul personal al lui Artemis. Îl suna când simţea nevoia şi, mai mult, începuse să cotrobăie prin ungherele biografiei lui. Proxima revedere se stabilea, prin urmare, spontan, în cursul unei convorbiri telefonice, rezultând chiar din meandrele dialogului. Sorana nu intervenea pentru a mări frecvenţa întâlnirilor, a stabili un program mai încărcat sau a introduce lejeritatea vizitelor neanunţate, lăsate la latitudinea fiecăruia (ea cunoştea de acum şi locuinţa lui). Dădea de înţeles că ştie ceva despre nevoia lui de răgazuri,

în vederea așa-zisei reîncărcări a bateriilor (senzoriale, sentimentale, intelectuale), neuitând să menționeze că pentru ea aceasta nu reprezintă o necesitate, la ea „golirea" neproducându-se niciodată.

Întâlnirile se menținеau la înălțime, fie ca urmare a pauzelor de „reîncărcare", fie ca expresie a potențialului lor intrinsec. Starea de tensiune sufletească rămânea apanajul lui, recunoscut de Sorana în forul ei intim, dar trecut sub tăcere, ca și când ar fi fost o splendidă boală ce se cuvenea menajată prin discreție.

Ea își lua libertatea să-l invite din când în când la masă, mai ales la cine, în casa părinților, evitând cât se putea repetarea eșecului cu prepararea bucatelor în bucătăria proprie, în oraș nepretinzând să fie scoasă pentru a nu declanșa invariabilul și insolubilul conflict cu privire la plata consumației (știa că Artemis nu dispune de fondurile reclamate de mesele la restaurant, și că în același timp considera o ofensă plata jumătate-jumătate, cu atât mai mult una suportată în întregime de femeie). El primea invitația ei la părinți într-o tăcere minerală, apreciind intrarea în casa Veșmințenilor drept o grosolănie incalificabilă. Din partea părinților nu putea veni o invitație, ei neavând cum prevedea inițiativele fiicei. Deși el i-a detaliat acest raționament elementar, Sorana a perseverat, socotindu-se achitată față de Artemis prin aceea că, într-o seară, fiind de față și tatăl ei (de cele mai multe ori el absenta de la cină, reținut de obligații publice), le-a spus părinților, în treacăt, lapidar, că prietenul ei se jenează să vină din cauza unor prejudecăți mic-burgheze, ceea ce n-a avut ca efect decât un zâmbet convențional din partea politicianului. Artemis nu considera nici pe departe normalizată situația prin această „explicație" și se lăsa târât de fiecare dată ca o buturugă, spre exasperarea Soranei care îl acuza de rigiditate și formalism. Cinele acestea, luate la vilă, în majoritatea cazurilor numai în prezența Clementinei, cel mult și a cuiva din rudele familiei Veșmințeanu, nu erau deloc antrenante, neavând decât meritul

îi oferi un cadru în care Sorana putea mânca în compania prietenului, fără niciun efort gospodăresc propriu şi fără o ceartă la restaurant, după prezentarea notei de plată. Clementina nu găsea subiecte de discuţie cu fiica ei, şi cu atât mai puţin cu prietenul acesteia, iar Sorana nu se obosea să mijlocească vreo comunicare între cei doi. În timpul cinei, Artemis se comporta ca un bolovan, iar Sorana ca o puştoaică prost educată, al cărei comportament nu putea stârni decât contrarietate. În puţinele ocazii când se afla de faţă şi Veşminţeanu, atmosfera se mai încălzea, marcată de dezinvoltura şi aerul lui condescendent. Arbora o îngăduinţă amuzată faţă de Sorana, un interes artificial pentru Clementina şi o amiciţie mai mult patronală decât paternală faţă de Artemis. E drept, politicianul nu-l mai atrăgea în tematica politică, făcând aproape abstracţie, la aceste întâlniri, de campania electorală ce-l absorbea în realitate total, şi nici nu mai schiţa vreo tentativă de a-l folosi, într-o formă sau alta. Adopta o expectativă vag satisfăcută faţă de perechea ce se insinua în familia lor, sugerând cumva că-l bucură cursul nou luat de viaţa intimă a Soranei, probabil altădată prea puţin conformă cu exigenţele lui. Artemis nu simţea din partea bossului nici o încurajare, persoana sa părându-i a fi taxată drept jolly joker, ceva bun să „suplinească", neavând în plurivalenţa sa un profil anume. La sfârşitul cinei, Veşminţeanu se scuza că nu le mai poate ţine companie, deşi i-ar fi făcut plăcere – adăuga fără grija de a se face crezut – şi se retrăgea în birou, de unde îşi relua legătura cu oamenii de partid. Nici Clementina nu zăbovea, având mai întotdeauna de dat telefoane prietenelor sau de programat îndatoriri pentru a doua zi. Sorana îl lua pe Artemis de braţ şi, după caz, îl ducea la el acasă sau se oprea la apartamentul ei, unde îşi petreceau noaptea. La plecarea de la vilă – când se duceau la Curtea de Argeş – străbăteau curtea mare, pustie, a proprietăţii politicianului, pierzându-se printre umbrele mişcătoare stârnite de legănarea

plopilor rari, și priveau în urmă zidurile clădirii cufundate în singurătate. Cu o asemenea ocazie Sorana i-a mărturisit:

– Era mai frumos la Ploiești, în casa părintească a lui tata, unde m-am născut. Nu știu cine s-ar putea naște într-o casă ca asta, și cum s-ar juca un copil, singur, în curte.

Vizitele în familie ea le promova nu numai pentru eludarea bătăii de cap a preparării cinei, ci și, într-un concept mai larg, din dorința de a scoate această relație din conul de umbră unde își ținuse dosită altădată viața intimă. Dacă cineva s-ar fi străduit să înțeleagă motivația acestei strategii, s-ar fi mirat aflând că întotdeauna fusese conștientă de precaritatea relațiilor ei amoroase, sub aspectul calității umane a partenerilor. Le ținea ascunse, percepându-le în egală măsură ca produse ale libertinajului (mod de viață în care credea) și ca slăbiciuni personale, cu care nu s-ar fi putut mândri în fața familiei. Acum, pentru prima dată își dădea seama că dacă în ordinea criteriilor ei obișnuite (care exaltau amorul independent, sportiv) Artemis putea apărea nesemnificativ, în ochii oamenilor de care se ferise, prin el îi era dat să se reabiliteze. Firește, voia să câștige familia, dar avea de gând să extindă aria afirmării cu poetul. Al doilea pas ținea să-l facă în familia lui. Spre consternarea ei, află că această familie se reducea la o singură persoană • bunica dinspre tată. Știa că a rămas orfan la 10 ani, dar crezuse că dispune și el, ca toată lumea, de unchi și mătuși (dintre care unii îl crescuseră, probabil, devenind părinți adoptivi), de frați și veri, în sfârșit de o familie cu încrengături. O bunică, atâta tot? Se consolă cu faptul că era vorba totuși de un personaj ieșit din comun, o femeie având ea însăși o mare poveste de amor la activ, o taină „legendară", și care în viața lui Artemis jucase un rol covârșitor, datorându-i salvarea ca ființă umană și formarea morală, intelectuală, sentimentală, într-un cuvânt ca tot ce era. Ceru imperios să fie prezentată. Nu conta că trăia în provincie, că era în vârstă

rum beteagă – şi mai ales că avea să fie o premieră, Artemis nemaiducându-i bunicii, spre „binecuvântare", până acum, nicio persoană de sex feminin. Şi nici chiar faptul că, după relatările pline de menajamente dar sincere ale lui Artemis, bunica nu agrea libertinajul erotic, amorul sportiv, tipul de femeie rezultat din ceea ce se numeşte „revoluţia sexuală". Artemis fu convins s-o prezinte pe Sorana bunicii – firește nu ca „aleasă a inimii", logodnică, posibilă viitoare pereche etc., ci ca prietenă, parteneră într-un flirt fără angajamente şi răspunderi. Sau, pur şi simplu, companioană într-o călătorie mai lungă, inclusiv prin locurile lui natale.

Preţ de aproape două ore au străbătut un ţinut uniform, într-o cvasisomnolenţă ca cea indusă medical, pentru terapia angoasei, să zicem. În acest cadru vast, molcom, repetat ca o peliculă ce ia mereu de la capăt peisajul, stresul şi acumulările nevrotice se descâlcesc, se aplatizează precum într-un tratament soporific.

Mântuitoarea câmpie danubiană! sintetiză această impresie Artemis, constatând că şi Sorana tace de mult, conducând maşina cu gesturi robotice şi privind înainte fără să vadă.

Mai e mult? Încep să adorm, replică ea cu o voce depersonalizată.

Nu, nu mai e mult. Dar sunt atâtea de văzut, totuşi, încercă Artemis să ia apărarea acestui ţinut în care se simţea invadat de o blândă familiaritate, ca un animal revenit în savana primordială după o lungă absenţă. Câmpul înnegrit, arat după seceriş, tulpinile porumbului cules, absurde în inutilitatea lor, floarea-soarelui cu pălăriile carbonizate, prea coapte sau compromise de secetă... Şi satele înşirate de-a lungul şoselei, ascunse la cotituri, la poala unui deluşor, sub duzi, salcâmi, corcoduşi şi plopi, cu case ponosite, înghesuite în curţi strâmte – ţăranii neavând stringentă nevoie de spaţiu intravilan, în jur desfăşurându-se infinitul ocean agrar. Ici-colo, îngrămădiri de

clădiri noi, vopsite strident, ale unei minorități îmbogățite de capitalismul incipient, dar care nu vor rezista cu siguranță, cu toată infatuarea lor, în câmpia sfârtecată de viscole, iarna, calcinată de arșiță, vara, ghiftuită de noroaie în toamnele pluvioase. Și ochiurile de apă adunate din ploi și izvoare de suprafață, năpădite de papură și bălării, ce fac să răsune până departe orăcăitul broaștelor, noaptea... În sfârșit, valul acela imaginar, înaintând dinspre orizont, până și acum, la începutul lui octombrie, darmite vara, când de jur împrejur nu palpită decât apa morților...

– Nu sunt cine știe ce mari virtuți... Ai proprietatea de a dilata calități minore. Ține de poezie? Sau de atașamentul tău pentru pământul natal, care pe mine mă plictisește?

Artemis se gândea că-ți trebuie totuși o sensibilitate aparte ca să receptezi semnele particulare ale câmpiei de sud, pe care, vedea bine, Sorana nu o avea, dar renunță să mai vorbească. Ea, deconectată de la aparatele terapeutice ale peisajului ce o cufundase într-un gol al sinelui, căpătă poftă de vorbă. Recapitulă, trăgându-l de limbă, informațiile sumare deținute despre bunică. Prin urmare, ca se născuse în ținutul unde se duceau, într-o familie înstărită. Și-a făcut liceul în acest oraș și și-a luat licența la București în limbi străine, având ca specializare de bază engleza. A avut un mare amor, dar s-a căsătorit cu altcineva, născând un singur copil, pe tatăl lui Artemis, mort într-un accident aviatic. A predat la liceul de fete din oraș, și l-a crescut pe el, rămas orfan, făcându-i educația și inițiindu-l în limba engleză. Dar bunicul, soțul bunicii, ce profesie a avut? Chirurg, practicând la spitalul județean din localitate. Decedat și el prematur, de o boală incurabilă, lăsând-o pe bunica singură, cu un băiețel de crescut, acesta înlocuindu-i propriul fiu dispărut tragic. Sorana ar fi vrut să mai afle câte ceva despre amorul acela nefericit al bunicii, ca și despre alte trăsături caracteristice ale personajului, dar Artemis se abținea să-i satisfacă toate curiozitățile.

Intrară în oraş coborând o pantă, de pe care panorama împrejurimilor deveni spectaculoasă, ca un peisaj străin, lipit forţat pe monotona câmpie şi contrastând izbitor cu ea. Se deschidea un fel de crater luminos, încremenit şi tăcut. În rulajul maşinii nu aveai decât unul sau două minute ca să descifrezi particularităţile peisajului inedit, şi după ce-l pierdeai din priviri nu ştiai cât ai reuşit să fixezi pe retină şi mai ales pe pelicula imaginaţiei. În acel fund de crater se amestecau: o cale ferată coborâtoare, o parte a clădirilor oraşului înconjurat de verdele zăvoaielor şi panglica lată, strălucitoare a marelui fluviu, strangulat pe celălalt mal de calcarul ultimelor redute ale Podişului Balcanic, pe care se căţăra un cochet orăşel bulgăresc. Şi cerul albastru ca o cupolă abstractă, extrasă dintr-o pictură renascentistă de prin marile muzee iberice.

În oraş plutea un aer înmiresmat, de crizanteme şi de gutui, iar bulevardele, grădina publică, zidurile clădirilor musteau de o lumină autumnală grea, îndemnând la tăcere şi visare, la întoarcerea în timp către vârsta de aur a fiecăruia, când peste tot bântuia fericirea. Artemis reflecta această pace bisericească în ochii lui largi, în expresia de uimire înfricoşată şi smerenie ridicate dinlăuntru ca un fum de tămâie. Pe Sorana o plictisea şi ce vedea prin fereastra deschisă a maşinii: atmosfera de curte veche, plină de triste vestigii florale şi amintiri ofilite ca o coroniţă veche, uitată, de mireasă. Conducea după cum îi arăta degetul bărbatului, desluşindu-i anevoios cuvintele.

Pe aici, auzea. Acolo a fost liceul de fete şi nu ştiu ce e acum. Librărie, după cum vezi. Ăştia şi-au dărâmat pereţii de la stradă şi au făcut vitrine. Ca să expună ce? Nu văd nimic. În fiecare an se schimbă oraşul, ca un mort în descompunere. Erau zece mii de salariaţi la combinat. Au fugit de-aici ca şobolanii. Până şi pacea asta luminoasă... e de cimitir, nu pentru oameni vii.

În sfârșit, ajunseră pe strada cu pricina și opriră aproape de capăt, pe un dâmb unde se afla vechiul foișor de apă al orașului și ultimele blocuri de locuit.

– Vai, așa micuță e casa bunicii tale? se plânse Sorana, dezobișnuită de miniaturile provinciale.

– În comparație cu vilele voastre. Dar pe strada unde te-ai născut, la Pitești, cum era? Intrară pe poarta de fier, de pe care ici-colo căzuse vopseaua, și pătrunseră în curtea îngustă, lungă, pavată cu dale de ardezie, mărginită de trandafiri aliniați lângă gard. Și nici nu e așa mică, protestă el, o să vezi.

De fapt, se vedea, fiindcă era o locuință stil „vagon", aproape cât curtea de lungă. Intrarea principală era prevăzută cu uși de cristal gros, colorat, încastrat în fier forjat, dar era încuiat, și Artemis o rugă să aștepte. Fugi la altă intrare, una de pe la jumătatea clădirii, pe unde dispăru în casă. După câteva momente se auzi răsucindu-se cheia în broască și fata se pomeni față în față cu bunica. Primul ei gând fu „Ce i-o fi spus Artemis despre mine? Companioană de excursie sau prietenă?" Bunica avea părul alb, o înălțime mijlocie și era îmbrăcată într-un trening bleumarin. Părul îl purta retezat la ceafă, o meșă rebelă căzându-i pe față, la coada ochiului. Impresia fetei fu că avea de-a face cu o femeie cândva atrăgătoare, păstrând încă viață în ochii odinioară focoși. Nimic nu trăda decrepitudinea senectuții, doar o tristețe de floare ruptă și părăsită, ce nu mai împrăștie niciun parfum. Bunica își spuse numele, bănuind probabill că nepotul ei n-a făcut-o, ceea ce s-a dovedit exact. Sorana află că o cheamă Constanța. Primul lucru pe care ținu Artemis să-l facă, fu să-i arate tovarășei de excursie că locuința nu e piperul cită, cum i se păruse, și ceru voie bunicii să-i arate încăperile. Era într-adevăr un „tren" respectabil, cu cinci, șase vagoane încărcate de lucruri depășite, dar frumoase, venind dintr-un trecut plin de pedanterie. Fură invitați în salonul de la stradă, unde Sorana găsi

toată recuzita caselor bătrâneşti: gutui la fereastră, crizanteme mov-aurii în vază, pete de lumină strecurate prin geamurile plumbuite, ca vitraliile, portrete de înaintaşi în ţinuta epocii, iar pe etajere şi noptiere milieuri brodate cu migală.

La ora aceasta puteţi gusta o dulceaţă de trandafir, făcută de curând, hotărî bunica şi se duse să aducă tablaua moştenită de la propria bunică, încărcată cu farfurioare de cristal şi pahare polizate. Nu sunt o fanatică a tratatiilor, se explică după ce oferi dulceaţa, dar auziţi şi voi că toate dulciurile industrializate au devenit nocive. Şi în afară de asta, nu au gust. Ia să vedeţi ce parfum păstrează petalele fierte în sirop de miere.

Aşa era, dar tinerii tăcură pentru a nu lăsa impresia că aduc elogii formale.

Şi acum, începu să-i interogheze bătrâna, spuneţi-mi ce program aveţi?

Program? se miră Artemis. N-am făcut. Se uită la Sorana, cerându-i confirmarea.

Aşa e, încuviinţă aceasta. Am presupus că o să vă vedem, o să stăm de vorbă şi o să plecăm.

De-aici unde vă duceţi?

Aha! se dumiri Sorana. Artemis v-a spus că suntem într-o excursie şi că eu am rol de camaradă de călătorie? Era una din variante.

Artemis nu rareori e ambiguu, zâmbi bunica. Prin urmare, nu călătoriţi, vă întoarceţi la Bucureşti. Atunci am eu o propunere. Să staţi cel puţin douzeci şi patru de ore, adică minimum până mâine pe la ora asta. Nefiind obiecţii, propunerea s-a adoptat, conchise ea, fără să le cerceteze măcar feţele ca să capete vreo încuviinţare. Aveţi loc de dormit şi pentru cazul când sunteţi simpli camarazi de drum, şi pentru invers. Artemis pufni ca un fel de dare pe faţă a farsei deja compromise. N-o să luăm masa acum, ci pe seară, în curtea din fund, la grătar. Acum vă propun să facem „totuşi" o

excursie. Care are nevoie la toaletă? Până atunci pun și eu ceva pe mine. Voi sunteți echipați.

Docili, cei doi se duseră pe rând la baie și neavând prilejul să se sfătuiască, își însușiră programul bunicii.

Au mers întâi la râu, unde bunicul îl lua pe Artemis duminica la pescuit. Au oprit mașina la capul podului de fier, unul disproporționat de lung și înalt în raport cu debitul de acum al apei, construit cu peste un secol în urmă, când pe aici trecea cursul de bază al mult cântatului afluent al Danubiului. Văzută de sus, apa îi păru lui Artemis meschină. Își încetinise și viteza de curgere, pe alocuri la suprafață formându-se lintiță. Ceea ce rămăsese intact și făcea locul de recunoscut, oricâte diminuări suferise, era liniștea încremenită, neverosimilă pentru un spațiu unde, totuși, materia curgea neîncetat. Au coborât lângă mal și au înaintat în zăvoiul încă neatins de rugina toamnei, cu desișurile nerărite. Câte o pasăre sărea de pe o creangă pe alta, sau își lua zborul leneș, cu o rezonanță amplificată de tăcere și nemișcare. Prospectând malul cu zâmbetul necenzurat, din clipele când știa că nu e privit, Artemis descoperea din când în când luminișurile unde arunca undițele cu bunicul. Parcă și vedea peștele, căruia chirurgul îi scotea cu grijă acul din buză, după care îl arunca în plasă. Bunica nu venea pe atunci la râu, începuse s-o facă abia în ultimii ani, și numai cu ocazia vizitelor lui Artemis, când asculta cu vădită indulgență măruntele evocări pescărești ale acestuia. Ei nu-i plăcuse niciodată să curețe peștii mici de râu și, când cei doi îi aduceau seara acasă, îi dădea pisicii. Nu înțelegea de ce scot ei aceste victăți plăpânde din habitatul natural; anticipând ideea pescuitului sportiv, îl dojenea că nu-i aruncă înapoi în apă. Ei respingeau sugestia ca pe o aberație, nimic nepărând pescarilor de atunci mai absurd decât să trimită înapoi în râu rodul trudei lor. Față de micile trofee ale răbdării și abilității proprii, manifestau un fel de afecțiune paternală,

Chiar dacă nu erau cine ştie ce amatori de peşte, mâncau saramura de biban şi plăticuţa prăjită cu cea mai mare plăcere, găsindu-le un gust pe care exemplarele de rasă cumpărate de la pescărie nu-l puteau egala.

Sorana nu înţelegea rostul acestei plimbări prin zăvoiul incomod şi lipsit de estetică silvestră, iar în apa mâloasă, abia sugerând mişcarea, nu avea ce privi. Păşea încet, alături de bunică, neascunzându-şi dezinteresul.

La întoarcere traversară oraşul şi, în partea opusă, ieşiră în drumul spre marele fluviu. Artemis se miră – ca şi altădată când străbătuse cu maşina aceşti cinci kilometri până în port – cât de semnificativ e spaţiul cu care trebuia să lupte în copilărie mergând pe jos la Dunăre. Ajungea obosit, cu tălpile băşicate, încălzit, transpirat, punând la îndoială dacă şi altădată se va mai angaja la vreo cursă. Acum, în cinci minute, neavând nici timpul material să facă o minimă observaţie comparativă, se trezi lângă apă. Marele combinat chimic, părăsit, se descompunea lent între zidurile sale de cetate industrială hărăzită să fie îngropată în pământ. Portul propriu-zis nu mai exista. Vechea gară fluvială se reducea la o clădire în ruină, cu lacăte la uşi. Silozul dispăruse, ca şi macaralele, punţile de fier şi şlepurile ce înghiţeau şi trimiteau în inima Europei grânele germinate de fecunda câmpie română şi munţii de îngrăşăminte chimice. În locul tuturor acestora apăruse o gheretă cu răcoritoare (probabil pentru zilele de sărbătoare, căci acum nu se vedea picior de om). Pe planşeu somnolau trei, patru dulăi întinşi indecent, sub blândele raze autumnale. Până şi apele celebrului fluviu european nu mai aveau măreţie, clipocind la malul betonat cu placiditatea naturii transformate într-un banal animal de casă.

Nu cumva s-o mai fi şi îngustat? întrebă Artemis, cu o mină uluită. Credea că vede mai bine ca înainte celălalt mal, detaliile

orășelului bulgăresc îngrămădit pe ultimul deal calcaros al Balcanilor. Doar nu aveam înainte vederea mai slabă.

– Fantezia ta era mai însetată de depărtări, presupuse bunica. Iar pe vremuri, fiind micuț, totul ți se părea mare. Și orașul, și casa. Nu?

– Cu astea am reușit să mă adaptez. Ai văzut că am convins-o și pe Sorana! Iar ea are alt termen de comparație – palatul de la Curtea de Argeș.

Coborâră pe prundiș, unde apa le venea la picioare ca un puf de găină timid și credul, gata să le ciugulească din palmă. Aceasta fu împrejurarea care îi plăcu cel mai mult Soranei. Se aplecă și-și înmuie degetele, lăsând să-i intre apa în sandale. Apoi se ciuci și se spălă îndelung pe față.

– E rece, rece! Și blândă! Odată mi-a spus Artemis ce năprasnic și periculos e fluviul. Poate nu l-am nimerit noi într-un moment potrivit.

– Într-adevăr, își aminti bunica, toamna era întotdeauna mai calm. Nu-mi explic de ce. De regulă veneam vara. Ce n-am reușit, este să învăț să înot, deși s-au străduit câțiva...

– Bunicul? se interesă Artemis.

– Nu, cu el nu prea am mai fost pe aici. Înainte. Dar toate acestea sunt vechi. Unde să vă mai duc, în grădina publică? Haideți! Se întoarseră, ocoliră parcul, lăsară mașina și intrară pe o alee secundară. Soarele lumina fraged, copilăresc, ca într-o grădiniță sau ca la școala primară.

– Ce impresie îți face parcul, Artemis?

– Știi cum îl văd? Golit de mister.

– Și nu ai apucat misterele din tinerețea mea. Acum douăzeci de ani devenise deja o simplă intersecție a orașului. Prin care treceau venind de la gară, de la fluviu, de la râu. Eu l-am cunoscut ca un colț de pădure. Hai să stăm pe bancă, îi invită, obosită. Au dispărut stejarii bătrâni. Și castanii cu candelabrele lor albe. Nu mai sunt marile boschete de trandafiri ce ascundeau băncile, transformându-le seara

în locuri de taină. Erau becuri puține, iar nopțile cu lună plină cufundau parcul în feerie. Chiar mă întreb, misterul acela era rezultatul unei atitudini conștiente a edililor, care interveneau doar până la un punct, lăsând ca mai departe să acționeze natura singură? Sau natura avea mai multă putere și se impunea? Funcția edilitară s-a standardizat, nu se mai urmăresc decât țeluri practice, un mărunt confort urban...

Poate și dumneavoastră erați mai misterioși, încercă o ironie Sorana. Apoi vorbi serios: Nouă acuma ne place să devoalăm ce e în jur. Simplificăm ce trăim, nu mai agreem miturile, tainele. Poate suntem mai conștienți de scurtimea vieții și ne grăbim să ajungem la miezul ei.

Așa o fi, acceptă bunica presupunerea. Cu excepția unora ca Artemis...

Ei da, el ca poet... se grăbi Sorana să mai dea o explicație.

Și ca om. Chiar dacă n-ar scrie poezii... o contrazise bătrâna.

Așa l-ați crescut?

Nu în mod conștient.

Da, interveni Artemis. Printr-o nostalgie nu numai a trecutului, ci și a prezentului. Ba și a viitorului.

Prea complicat, ieși din joc Sorana.

Se referă la suferința pentru frumosul pierdut, explică bunica. Și pentru cel de acum, la care nu mai ajungem. Iar durerea viitorului vine din resemnare. Când e închis, mai încerci să deduci mistere?

Complicat, complicat, se plânse Sorana, înțelegând că cei doi, în ciuda vârstei diferite, vorbesc o limbă comună.

Începea să-și dea seama de ce această bunică însemna atât de mult pentru nepot. Tăcură toți, lăsându-se prinși de formele minore ale vieții parcului – două mame cu bebelușii lor, unul în cărucior, celălalt împleticindu-se pe picioarele slabe, două țărănci pe o bancă, venite probabil să caute de lucru, câțiva bătrâni așezați, având între

ei o tablă de şah, chioşcul unde cândva cânta fanfara, basoreliefuil de la intrarea principală, cu scene ale războiului de independenţă, pasul leneş al trecătorilor pe aleea centrală. Odihnitor, reconfortant, legănând sufletul anemiat de orizontul îngust al vieţii, maşinăria cerebrală desprinsă de eul profund retras în obscuritate. Schimbau cuvinte, într-o toleranţă colectivă a neatenţiei, ca şi când şi-ar fi dat reciproc dispensă. Bunica întrebă cât e ceasul. Înaintaseră în după-amiază.

– V-am ţinut nemâncaţi. Hai să pregătim masa. Se duseră cu paşi îngreunaţi la maşină. Cu toate că în zece minute ar fi ajuns acasă pe jos, se urcară, şi Sorana porni motorul ca şi când ar mai fi avut de mers, nu glumă. Masa fu pusă afară, în curtea din spate, unde rămăsese şi un petic de vie. Bunica mai reuşea să facă şi acum vin, din păcate puţin, păstrat mai ales pentru oaspeţi.

– Cum era Artemis copil? începu Sorana un fel de interviu de biograf.

– Dependent de tandreţe, zâmbi bunica. Se căţăra în braţele oricui îi arăta puţin interes. Când l-am luat eu era marcat de tragedie. A depăşit urmările şocului abia în câţiva ani, şi a rămas tăcut, rezervat.

Bunicii îi plăcea să vorbească despre nepotul ei, neavând reţineri în prezenţa lui. Sorana deducea că aceste consideraţii făcuseră obiectul multor discuţii purtate între ei doi, şi că pe Artemis nu-l mai afectau trimiterile la trecut.

– E o contradicţie, observă Sorana, între liniştea lui din afară şi tumulturile interioare. Mi se pare?

– Asta poate să explice el. Pierderea părinţilor l-a sensibilizat.

– Poate e mai pregătit să înfrunte nenorocirile decât noi, ceilalţi? Noi, rămaşi mai naivi, putem fi izbiţi cu capul de toţi pereţii.

– Nu cred că ne imunizează ceva, se îndoi bătrâna. Rămânem expuşi toată viaţa. În virtutea experienţei ar trebui să nu ne mai

avântăm prea mult, să nu mai riscăm. Tot o facem. Rămânem incurabili. Parcă pentru asta trăim, pentru risc. Facem tot felul de încercări pe pielea noastră, ne forțăm norocul, credem în șansa de a trece prin foc și a rămâne nevătămați.

Sunt concluziile dumneavoastră de viață? se apropie Sorana de obiectul principal al curiozității ei.

Ți-au ajuns la ureche anumite zvonuri? Nu-i punea atât ei întrebarea, cât lui Artemis, pe care îl cercetă cu o anumită insistență.

Nu știu cum mi-a scăpat odată, se dădu în vileag nepotul, că ai avut și tu un mare amor în tinerețe. Doar nu e cine știe ce secret. Care dintre prietenele tale din oraș nu știe?

Pe asta te bazezi? Nu prea mai mi-au rămas prietene. Dacă mai sunt în viață două, trei fete din generația mea. Și alea au uitat.

Artemis voi s-o îndepărteze de acest subiect:

Cum e să trăiești alături de alte generații? întrebă. Nu mai ai nevoie de comunicare. Tu le prizezi pe ele ca pe niște mucoase, ele pe tine ca pe o expirată?

Nu! Se aplatizează și aceste deosebiri. Până la urmă se constituie un patrimoniu comun – de amintiri, de relații.

Soranei îi plăcea bătrâna, spiritul ei încă tânăr, mobilitatea sufletească și cerebrală. Erau pe fața ei umbrele unei triste intrate în pleoape, făcând parte integrantă din expresie. O tristețe binevoitoare, bunică uneori. Pe ea o asimila ca prietenă a nepotului, întâmplător de sex feminin, nelăsând impresia că a surprins iubire între ei. Oricum spera că până la urmă o să-i spună ceva și despre acel episod romantic de tinerețe. Știa că unele bătrâne sunt mândre să destăinuie, ori de câte ori au ocazia, ce splendori au trăit ele cândva, exagerând, firește, fiindcă puține au avut parte cu adevărat de întâmplări excepționale. Bunica se zgribulea din când în când. Gestul nu exprima atât starea de frig fizic, cât nevoia de strângere în sine, recurgerea la propriile surse de tandrețe. Ceea ce spusese

despre Artemis, că de mic a fost dependent de dragostea celorlalți, părea să fie valabil și pentru ea. Suferea probabil, la vârsta ei înaintată, de lipsa unei călduri umane.

– Mi-a spus ceva Artemis, într-adevăr, reveni Sorana, dar n-a făcut decât să-mi stârnească interesul. Noi, fetele de astăzi, avem alt crez de viață, făcu apoi un pas pe panta confesiunii. Nu așteptăm marea iubire. Ea poate să nu vină niciodată – și nici nu prea vine, din câte știu – și atunci ne înfruptăm din ce există în mod curent: o atracție, o ambiție, un orgoliu. Sau, de ce să nu recunosc? pur și simplu din plăcerea erotică, fără de care unele nici nu putem trăi. Cu toate acestea, constat, cel puțin în cazul de față, că nu mă lasă indiferentă nici legendele romantice de altădată. Asta înseamnă, poate, că ne-ar ispiti și să le trăim, numai că fiind mai realiste, mai pragmatice, nu lăsăm să ne treacă viața în așteptare. Ne mulțumim cu ce e la îndemână. Dar ne-ar plăcea să știm cum a fost.

– La vârsta mea e greu de povestit așa ceva. Nu mai am starea de entuziasm. Îmi lipsesc și cuvintele potrivite. Artemis, își mobilizează nepotul, vezi că e o sticlă de vin în frigider. Adu-o să gustăm câte un păhărel. Apoi către fată: curiozitatea, draga mea, ți-ai satisface-o mai bine citind un roman pasional. De ce nu mai citiți literatură? Acolo găsești, concentrate, trăirile bărbaților și ale femeilor. Te nutrești din depozitul universal.

Artemis aduse sticla, turnă în pahare și simți că bunica are totuși de gând să vorbească (nu atât pentru a răspunde insistențelor Soranei, cât pentru a-și face bine sieși).

– V-am dus în parc, spunea, știind că locul s-a golit de mister. Acela era sălașul dragostei de tinerețe. Acum mai bine de o jumătate de secol. În prima vacanță din anul întâi de facultate l-am descoperit pe el. Îl cunoșteam, firește, de mult, terminase cu doi ani înaintea mea liceul, era student la Litere Artemis.

Artemis o văzu pe Sorana tresărind și mutându-și privirile de la bunică la el.

Artemis? exclamă fata. Așa l-a chemat pe iubitul dumneavoastră? De la el ați luat numele lui... Dumneavoastră ați insistat să fie botezat așa? Dar ceilalți nu știau?

De bună seamă că știau. Spuneam cum ne-am descoperit. Până atunci nu ne atrăseserăm unul altuia atenția. S-a întâmplat la o chermeză, în parc. Vezi? Parcul! Era și program artistic, el a recitat câteva din poeziile proprii.

Scria poezii? întrebă Sorana.

Era poet. Începuse să publice în reviste din capitală. Prin urmare, la acea chermeză...

Și cum era? Înalt, frumos, cum sunt tinerii poeți?

De înălțimea lui Artemis... zâmbi ea, amuzată de deruta Noranci. Și tot așa, brunet...

Cum s-au potrivit lucrurile! Dar cum a fost dragostea dumneavoastră? o îndemnă Sorana.

Timpul pe care nu-l petreceam cu el se transforma într-un chin. Nu comunicam prin telefon, ca acum. Când ne apuca dorul înainte de ora întâlnirii, ne trimiteam bilețele prin câte cineva... Ne vedeam regulat pe seară, în parc, dar uneori și dimineața. Făceam plimbări în împrejurimile orașului, alte dăți la fluviu. Atunci a încercat el să mă învețe să înot... râse timid... și n-a reușit. Eram fricoasă sau mă prefăceam. Lăsă să treacă această imagine. Mi-a umplut un caiet cu poezii. S-a pierdut sau mi l-a furat cineva, deși cui i-ar fi trebuit? S-a rătăcit probabil. La moartea băiatului a fost un infern aici. Am fost atunci, în vara aceea, în al nouălea cer. Cea mai fericită din lume! Am continuat, firește, la București. Acolo totul a căpătat gravitate. Relațiile noastre au devenit ca de soț și soție, doar că locuiam în cămine studențești diferite. Colegii și prietenii cunoșteau povestea noastră. Am zis gravitate, fiindcă

eram și geloși și ne hărțuiam pentru năluciri. Așa e în toate iubirile. Anul următor nici n-am mai venit acasă. Ne-am dus prin tabere studențești, am primit o deplasare în străinătate sub auspiciile organizației de tineret. Am venit în ultima mea vacanță – el terminase, fusese reținut ca asistent la catedra de literatură universală – ca să ne logodim. Chiar aici a fost festivitatea, în această casă. Sorana făcu ochii mari.

– Aici? Patronați de atâta vreme o amintire „subversivă"? Atâția ani ați fost căsătorită cu altcineva, ați făcut și copil. Și ce s-a întâmplat?

– În anul când am terminat eu, a fost trimis, pentru doctorat, la Leningrad, în Uniunea Sovietică.

Aici bunica făcu o pauză. Se ridică în picioare și pretextând nu știu ce, se duse în fundul curții. Sorana îl întrebă pe Artemis din ochi ce s-a întâmplat. El îi făcu un semn liniștitor. Când reveni, bătrâna avea o mină mai severă, ca și când s-ar fi căit că făcuse confidențe. Dar reluă exact de unde se oprise și în aceeași manieră.

– Vestea m-a alarmat, firește. Așa ceva era de neconceput pentru mine. Ne făcusem planurile. Eu aveam șanse să fiu repartizată la un liceu din București, pentru el numirea era făcută. Mă așteptam să refuze și mă miram că nu a făcut-o. M-a avertizat că lucrurile nu sunt simple. Cineva la minister i-a fluturat o amenințare. Artemis avusese un unchi închis la canal și i s-a dat de înțeles că asta creează incompatibilități. El s-a speriat. Ne-am certat. La mijloc era un șantaj, și alte cadre didactice tinere aveau dosare proaste. El a cedat. Întrucât acțiunea fusese întârziată, a plecat repede. Eu am socotit că m-a părăsit. Am obținut repartizare în orașul de baștină și m-am întors la casa părintească. Iubirile degenerează în ură, în nevoia de răzbunare. Primind o cerere în căsătorie din partea chirurgului Liviu Vânătoru, am acceptat pe loc. M-am căsătorit chiar în vara aceea.

– Și, l-ați iubit pe noul...

Firește că nu, i-o tăie bunica puțin iritată că e obligată să facă această declarație.

Și chiar imediat ați făcut copilul?

Copilul era al lui Artemis, spuse ea sec, încruntată.

Aaaa! își prelungi Sorana la infinit stupoarea, nemaiștiind ce să spună. Vasăzică... îngăimă ea în cele din urmă. Și pe copil, pe Mimi, cum l-ați botezat?

Aristotel, după numele tatălui soțului meu.

Și doctorul a acceptat... situația?

Aceasta a fost condiția. Era un om de suflet.

Dar cu timpul v-a trecut supărarea. Doar ați botezat nepotul cu numele iubitului, Artemis.

Iubirea a rămas ca o rană mare, sângerândă, și avu un icnet de plâns pe care și-l stăpâni. Hai, gata! Și apoi, ca un ultimatum: Duceți-vă și voi la culcare!

Dar Artemis, nepotul...? A aflat, nu?

Tu ce crezi? îi replică bunica, având o sclipire de răutate în ochi.

Dar când, când? insistă bucureșteanca, la fel ca ziaristele vechea pisăloage, pe care le vedem descusând la televizor câte o personană importantă.

După moartea bunicului. Înainte nu se putea. Atunci devenise obligatoriu.

Dar Aristotel a știut?

Nu, ar fi aflat și el dacă nu murea prematur. La moartea soțului meu. Și acum gata! Se ridicase în picioare. De ce nu te faci reporter? Artemis practică meseria, dar el e mai de modă veche. Nu ești incisivă. Tai în carne vie.

Spre mirarea neexteriorizată a bunicii, cei doi se duseră să se culce în camere separate.

Dimineață, după micul dejun, înainte de plecare, bunica găsi prilejul și-i strecură lui Artemis, cu o anumită sfătoșenie, ca să nu pară sentențioasă:

– Fata e deșteaptă și are un boi atrăgător, dar nu știu dacă ar fi pentru tine. De perspectivă, vreau să spun.

La rândul ei, Sorana, înainte de a se așeza la volan, după ce Artemis se urcase în mașină, veni la bunică și îi șopti:

– Doamnă Constanța, nu vă supărați pe mine, de aseară mă frământă o întrebare. Artemis, primul, mai trăiește?

– Nu știu, dragă, se scutură bunica de această dilemă. Am considerat că e mai bine să nu știu.

Capitolul șaisprezece

Sorana hotărâse să-şi serbeze a douăzeci şi cincea aniversare cu mai mult fast ca de obicei. Împlinea totuşi un sfert de veac, îşi motivase ea decizia în convorbirea cu Artemis, (probabil că şi în fața altor prieteni), dar în consultarea cu părinții argumentul principal fusese altul. Tatăl ei candida la președinția țării, existau şanse să câştige, nu era cazul ca şi ea, fiica viitorului președinte, să se afirme într-un fel sau altul? La zaiafeturi de acestea vine presa mondenă, apoi se publică fotografii şi reportaje. Avea de gând să-şi selecteze riguros invitații. Ca „prieten" îl acredita pe Artemis, de fapt totul altă factură decât „obişnuiții". Obținuse sprijinul financiar al părinților şi acceptul ca evenimentul să se producă la un salon în oraş, în sala de festivități a unui hotel mic, dar select. Când îi aduse la cunoştință decizia aceasta lui Artemis, el tăcu, după cum îi era obiceiul. Sorana avea argumente practice: nu îşi putea implica părinții în momentul respectiv într-o petrecere mondenă, iar la ea acasă, ştie şi el, nu sunt condiții. La hotel vor ocupa o încăpere pentru câteva ore, şi nu va fi propriu-zis masă, ci bufet. Va cânta orchestra localului, se va dansa, se va discuta. Erau toți tineri. Artemis mărturisi că personal nu agreează sindrofiile, mai ales într-un cadru atât de pretențios. Ar putea s-o felicite de ziua ei şi în altă parte, sărbătorind-o în felul lui. Sorana simțise nevoia să se impună, dar s-a stăpânit. Şi-a exploatat zâmbetul feciorelnic, pistruii mărunți din jurul nasului, privirea mângâietoare. Sărutul lipicios

înclină definitiv şansele în favoarea ei. Artemis ceru permisiunea să vină mai târziu, iar dacă îi prezintă pe cineva, s-o facă accidental, nu de la început cu tentă cvasioficială.

În ziua cu pricina, el veni cu un sfert de oră mai târziu, cum îşi propusese, dar văzând că mai apar încă invitaţi (uşor de recunoscut după vârstă şi ţinută) continuă să se plimbe prin faţa hotelului. Când intră în salon, petrecerea nu începuse încă, prelungindu-se preludiul: felicitarea sărbătoritei, înmânarea cadourilor, discuţiile superficiale de contact (în susţinerea cărora acest gen de oameni e perfect antrenat). O felicită şi el în mod ceremonios, cu gestul ostentativ protocolare. Părea o persoană din trecutul ei mai îndepărtat, nu din prezentul ce-i adusese pe ceilalţi. Sorana nu-şi respectă angajamentul şi începu să-l prezinte, întâi celor din jur, apoi altora. Artemis văzu cum se încheagă şi se extinde zvonul.

Încet-încet, sub înrâurirea şampaniei, se instaură atmosfera pe jumătate solemnă, pe jumătate incitată, în care spiritele vibrează, vocile capătă rezonanţă, chipurile strălucesc de voie bună, siguranţă de sine şi prietenie globală. Artemis fu antrenat de unul de altul în schimburi spontane de replici, inclus în ciorovăiala vesel-gălăgioasă a unui grup, îndemnat cu insistenţă de chelner să se servească, până când, cu un pahar în mână, se pomeni faţă în faţă cu „supergraţioasa" cunoscută la reuniunea Fundaţiei Culturale a Partidului de Centru - femela de păianjen, cum îi zisese la un moment dat – împrăştiind un farmec insolit şi având numele acela ciudat de Divi, venind chiar de la Divina. Îl recunoscu şi ea, ceea ce i se păru de mirare, fiindcă nu-i acordase atunci nicio atenţie specială şi chiar bruma de interes arătată fusese plină de zeflemea şi de un dispreţ zdrobitor, în raza căruia de altfel îl plasase întâmplător, ca să nu creadă că măcar prin aceasta se poate distinge. Nu mai era însoţită de şoferii şi bodyguarzii ei, şi Artemis se gândi că nu e exclus să fi primit vreun avertisment în acest sens din partea Soranei, care îşi ceruse

invitații și nu o putea lăsa pe „vampiră" să-i strice ighemoniconul. Dar data aceasta avu de-a face cu o altă Divină, sobră, de o luciditate ireproșabilă, stăpână pe sine și amabilă, o persoană nu numai de „lume bună", dar și cu oarecare lustru intelectual.

Cunoști persoanele din cercul Soranei? îl întrebă cu o anumită solicitudine apriorică.

Din vedere... aproximă el. Și bineînțeles, nu pe toți. Am identificat-o pe doamna aceea care moderează o emisiune cu per-soane... de elită.

Aaaa, Marilena? Hai să ți-o prezint. Dacă faci niței pe ciudatul cu atât mai mult cu cât chiar ești –, te invită și pe tine. Uite, Marilena, el e Artemis. Te admiră pentru emisiunea ta.

Aveți un orar istovitor, o căină Artemis. Dacă ar fi zilnic, v-ar zăpăci. Când terminați, pe la unu, două noaptea? Și apoi, până ajungeți acasă...

Numai orarul v-a atras atenția? se formaliză ea, fixându-l cu o privire de sineală.

Nu! se apără Artemis. Asta mi s-a părut mai greu de suportat. Mă amuză la emisiunea dumneavoastră discrepanța dintre moderator și invitați.

Discrepanța? Vă amuză? azvârli ea niște jeturi albastre din ochii ca două țevi de pușcă. Vreți să fiți mai explicit?

Partea cea mai substanțială acolo, mai spectaculoasă, mai captivantă sunt întrebările moderatorului.

Divi izbucni în râs, dovedind că a înțeles dilema teleastei. O voia prinsă între superelogiul adresat ei personal și eventuala datorită de a apăra onoarea interlocutorilor.

Credeți că invitații mei nu sunt la înălțime? încercă să-i protejeze, astfel încât să nu clintească totuși nimic din propria glorie.

Cu siguranță. De altfel ar fi și greu. Întrebările sunt pregătite cu migală, iar răspunsurile sunt spontane.

– Ei, așa procedează orice moderator care se respectă. Există și improvizatori, rezultatele sunt însă unele de... larg consum.

– Mă întrebam odată dacă nu aceasta e chiar tehnica dumneavoastră: să le luați piuitul, să-i amețiți, să-i transformați în papagali.

– Vai de mine! Înseamnă că nu cunoașteți psihologia telecastului. Ambiția noastră este să scoatem aurul din oameni, atât cât e, desigur. Fiecare întrebare e o sondă, menită să extragă tot ce e prețios. Atât de mult interes ați acordat întrebărilor mele? mai dori ea confirmări elogioase.

– Mă mai gândeam, își continuă el raționamentul, imperturbabil, dacă alături de unele răspunsuri tot gândite dinainte, întrebările nu și-ar pierde și ele ceva din strălucire. Inversați lucrurile, propuse Artemis: lăsați-i pe invitați să răspundă întâi și apoi puneți dumneavoastră întrebările. Aș fi curios să văd dacă tot i-ați surclasa. Dar așa ceva ar fi dificil, nu? Tot cum faceți acum e mai bine. Nu luați în seamă prostiile noastre, ale telespectatorilor. Rămâne de văzut doar dacă râvna dumneavoastră se validează: găsiți la ora aceea destui amatori de sondaje abisale?

Teleasta nu știu la ce să răspundă mai întâi, rămânând în principal agățată de ideea aceea nebunească a „inversării", care, chipurile, ar pune la încercare superioritatea investigației.

– Ne scuzi, Marilena, interveni Divi. Uite că ne face semn Vasile! Discutați voi mai târziu, văd că Artemis are propuneri curajoase, și-l trase după ea, acesta abia mai apucând să o felicite încă o dată pe teleastă. Hai că ai fost tare. O să rumege ea un răspuns. Dar te-ai orientat. Așa trebuie să le faci păunilor ăstora, să strecori o trăsnaie și să pleci.

Dar era de-adevăratelea vreun Vasile, nu fusese pretext?

– Bună, Vasile, lămuri ea dilema, ți-l prezint pe Artemis.

I se adresa unui vlăjgan cam otova, mototolit și parcă nu prea spălat.

Bună, răspunse el. Încântat, Artemis. Îi cântări pe amândoi, plătinându-se de pe un picior pe altul, ca un luptător de sumo în ring, căutând locul de unde să apuce.

E un fan de-al tău, îl liniști ea. Îi place impetuozitatea ta.

Da? se bucură omul. Cred că ăsta e noul stil de captare a atenției telespectatorilor. Altfel se plictisesc.

Da, ritmul! își exprimă acordul Artemis. Ați inventat mitraliera vorbitoare. Nici în război nu mai e la modă arma grea. Fiecare soldat are mitraliera lui ușoară. Televiziunea nu prinsese șpilul.

Ha, ha, ha, râse Vasile, cu o voce subțire, fără rezonanță, de eunuc. Analogia e plastică.

Dar efectul e mai mare decât spuneți. Adică nu doar combateți plictiseala, țineți în chingi spectatorul. Dar îi și dați de gândit cu privire la capacitatea sa de recepție și asimilare.

Auzi, Divi, ce spune! încetă Vasile să se mai bălăngăne, fixându-se zdravăn pe picioarele mari într-un echilibru definitiv. Te-ai gândit la aspectul ăsta? reuși el să evite un răspuns direct. Crezi, Artemis, că ascultătorul e surclasat?

Păi cum să nu fie, când datorită vitezei tale de execuție, lui îi scapă esențialul. Începe să se creadă idiot. „Cum, domnule, își zice, nu atinge o așa viteză în emiterea ideilor – vasăzică le găsește, le leagă, le formulează etc. – iar eu, care primesc totul de-a gata, nu sunt în stare nici să receptez!"

Ha, ha, ha, râse Vasile, cucerit de originalitatea raționamentului, gata aproape să i se alieze lui Artemis în denigrarea telespectatorului.

Mă îndoiesc, sincer, că a doua oară mai butonează la postul respectiv, se arătă poetul îngândurat. Acuma, treaba lui! Așa se selectează auditorul de calitate.

Lui Vasile i se oprise râsul pe buze și acum se străduia să și-l înghită.

Nu cred că așa se întâmplă, schimbă el tactica.

– Da, reveni și Artemis la sentimente mai bune pentru telespectatori, probabil că unii își pun și altă întrebare. De ce nu dorește moderatorul să-și pronunțe ideile cu o dicție inteligibilă? Nu ține la ele, nu le prețuiește, e atât de indiferent de soarta lor? Nu cumva n-o fi cine știe ce de capul lor, și înadins le expediază așa, ca să nu se vadă? Să nu se vadă golurile. Pe de altă parte, să se creadă că sunt plinuri.

– Ei, asta-i bună! Dar de unde scoți aiurelile astea? se oțărî Vasile.

– Cum le scot? se disculpă Artemis. Nu sunt ale mele. Sunt niște posibile confuzii. Dar unde scrie că aceste confuzii nu sunt folositoare impunerii unei emisiuni ieșite din comun?

– Ești sucit, dragă, cum ai spus că te cheamă? Nu prea te pricepi la televiziune, dar noi suntem învățați cu tot felul de fantezești. Câte tâmpenii nu ni se scriu la redacție! Să fiți sănătoși! Vreau să discut ceva cu Sorana.

– Îți înțeleg acum tactica – îi șopti Divi, după ce plecară. Chestia e ca după o farsă de-asta să nu râzi. Rămâi serios, ca un prost, cu toate că el a înțeles că nu ești. Pe-ăia trei de-acolo îi știi? Nu? Dar mai bine nu-i cunoști. Sunt cei trei muschetari. Au tot timpul mâna pe garda sabiei și de la o anumită oră încep să-i agite tăișul prin aer, făcând să curgă valuri de sânge politic. Și pe ăia doi – femeia aia bondoacă și bărbatul ăla cu figură de om rău – cred că i-ai văzut. Nu te interesează, cu siguranță. Poate pe doamna aceea subțire cu voce ca trâmbița Ierihonului. Nu? De acord. Hai să mai vedem... Uite, pe șmecherul ăsta să ți-l prezint, Vrăjitorul vedetelor, nu se poate să nu te fi distrat vreodată la emisiunea lui.

– Vrăjitorule! Papa, hai să cunoști un nou-venit, Artemis Voinescu, zis și Pateticul. Când te-o privi el cu ochii ăia lăcrimoși de căprioară, înotând printre atâția ochi parșivi de vedetă, leșini. Le pune la pământ pe stele. Este, Voinescule, pateticule?

– De ce vă spune Pateticul? se arătă mirat Artemis.

Nu știu, se zice despre mine că aș avea emoția sentimentală pe buze. Și că sunt singurul care mai înmoaie inimile de piatră ale celebrităților de divertisment. Nu v-ați uitat la emisiunea mea? Aparțineți stoicilor? Vă displace siropul melodramatic?

Am văzut una sau două. Patetismul nu l-ați avut întotdeauna, nu! Pe vremuri, acum șapte, opt ani, să zic, le țineați mai la distanță pe vedete, și ele păreau mai supuse. Aceleași. Desigur, înaintea consacrării lor în „Pantheon". Știți ce-mi plăcea? Că nu le credeați niciodată răspicat. Dincolo de cordialitatea profesională, rămânea o mefiență, chiar suspiciune. Cred că asta le intimida. Acum le dați tot girul – de frumusețe, glorie artistică, chiar de moduită uneori. Așa țâșnește patetismul de pe buzele dumneavoastră. Asta ca să nu li se vadă ipocrizia profesională, sau de ce? Dar ele și-o iau în cap. Vă spun „papa"? Ați văzut? Vin la dumneavoastră ca la duhovnic, pe care pot să-l și tromboneasc, fiindcă nu e reprezentantul lui Dumnezeu, ci al fanilor.

Rezon! se holbă „papa", cu ochii ăia ai lui unsuroși, la Artemis. Ai cam pus punctul pe i.

Știți ce-mi place? Că dincolo de aparențe, nu vă luați prea în serios misia sacerdotală. Le țineți patrafirul pe cap, dar întorcând capul ne faceți cu ochiul. Foarte discret, astfel că cei mai mulți nici nu observă.

De unde l-ai scos, Divi, pe domnul? Are un laser în priviri... Când îl vezi așa ermetic și grav, n-ai zice. Mi-ar plăcea să mai stăm de vorbă, dar n-am timp. Stelele astea au cam scos untul din mine.

Își strânseră mâinile, Voinescu făcându-i cu ochiul și, culmea, Artemis răspunzându-i la fel.

Uite și-un teleast de culoare, constată Artemis. Îl cunosc, adică l-am văzut pe micul ecran.

Da, e român. A fost un băiat modest, a crescut încetul cu încetul. E prea reținut, poate timid, poate încă nu și-a găsit culoarul potrivit. Ăstălaltul îți place, rânjitul ăsta?

Era o matahală. Râdea cu gura până la urechi. Şi avea un fel cinic de a-şi dezveli dantura, ca animalele carnasiere.

– Ăsta râde tot timpul? Nu l-am mai văzut.

– E de dată recentă. Debutează la supramaturitate. Dar în cel N-ar şti să spună. Unde e ceva de râs, hop şi el. Şi are o voce... parcă e câine ciobănesc. Unul pripăşit printre animale de apartament.

– Aia a fost spiceriţă cândva, deslusi Artemis figura cunoscută a unei doamne, de o eleganţă desuetă, cu un obraz emaciat, machiat la disperare.

– A revenit prin altă uşă. E pedantă şi de un manierism..

– Ce-a mai rămas de văzut?

– Uite, mustăciosul! Se crede comic, dar e tragic de lipsit de talent. Nu, nu mai merită nimeni. Am trecut în revistă vârfurile de aici, dacă li se poate spune astfel. Hai să-ţi arăt acum o expoziţie interesantă, şi-l scoase din salon, ducându-l la lift.

– Păi, nu e şi ea în contextul serbării? nu înţelese Artemis.

– Nu, e separat, ajungem imediat, şi apăsă pe buton. Apucară pe un culoar, ea scoase din poşetă o cheie şi se opri înaintea unei uşi. El nu fu atent în acest moment şi intră după ea, cu gândul în altă parte.

– Dar aceasta e o cameră de hotel! exclamă Artemis.

– Ei, nu te pierde cu firea, îl temperă. Parcă eşti copil, zău, unul rătăcit, tremurând cu gândul acasă, la părinţi, la cearta ce-l aşteaptă... Nu e aşa? Sau o faci dinadins pe puştiul, şi după ce-şi lăsă poşeta pe masă se apropie de el zâmbindu-i ironic, fiindcă rămăsese proţăpit în dreptul uşii, ca un pălimar.

Din cauza tocurilor înalte şi a coafurii (purta părul lung, dar cu un fel de montură pe creştet) îl depăşea pe Artemis cu câteva degete. Trupul ei avea o suplete neverosimilă; fără protuberanţe, doar cu sugestii de forme în rochia de mătase până la jumătatea gambei, părea un somptuos şarpe de gală. Unduia uşor, împrăştia

un parfum greu, tulburător, aproape toxic şi zâmbea, cu buzele ei lungi, subţiri, delicat conturate, încărcate de o senzualitate diafană dar ipocrită. De aproape i se păru lui Artemis o fiinţă stranie, de pe altă planetă, venită într-o misiune periculoasă, ca să trateze chestiuni fundamentale cu partea masculină a Terrei. Din surâsul ei angelic dar rece, trufaş, putea ţâşni o sadică poftă imediată, însă şi o respingere crudă intolerantă. Artemis se lipi instinctiv de tăblia uşii, fiindcă ea înainta milimetru cu milimetru, inobservabil, şi avea de ales: se lasă învăluit şi absorbit sau se sustrage mecanic, diminuând presiunea exercitată de trupul electric. Femeia opri însă această maree senzuală şi îi zâmbi pe jumătate încurajatoare, pe jumătate decepţionată.

Vrei să vezi expoziţia? Bine. Am să ţi-o arăt îndată, nu te-am păcălit. Aşteaptă puţin, şi dispăru după o uşă incrustată.

Artemis nu se mişcă din locul lui, unul strategic, i se păru, deşi realiza cât e de ridicol, chiar jalnic, aşa cum spusese ea – ca un copil fricos. Se confirma pe deplin ignoranţa lui în materie de femei, lipsa de siguranţă şi de reacţie firească în contact cu exemplarul concret, dezorientarea stupidă, oligofrenă în faţa infinitelor mijloace feminine de atac, de cucerire, de obţinere a victoriei. Această Divi îl năucea – o văzuse în ipostaza de atunci, de la serbarea fundaţiei, urmărită de bărbaţii care-i ţineau trena, de toţi bărbaţii, sclavi ai erotismului vulgar, retardaţi cerebral, slugarnici şi profitori, ea folosindu-i doar pentru nevoi fiziologice inferioare, biciuindu-i cu vorba corozivă, strivindu-i sub cea mai umilitoare batjocură. Astăzi îi apăruse într-o postură la antipod, de femeie de lume inteligentă, cerută, de doamnă cu relaţii, de parteneră cultivată pentru bârfă, instruită cu limbă ascuţită, cu verb sprinţar, satiric, mânuit calm (şi de la distanţă şi de aproape). Acum o percepea ca pe o mondenă rafinată, din stratul superior al noii societăţi, vicioasă, cu toane şi capricii, dispunând de o mulţime de atuuri pentru înfrângerea şi

stăpânirea orgoliului masculin. Urmă însă o uluitoare răsturnare de situații. Ușa de lemn incrustat se deschise și Divi își făcu apariția într-o variantă cu totul nouă, de neimaginat. Lui Artemis îi veniră în minte femeile de la dancingul newyorkez, care intrau pe rând în clarobscurul scenei și evoluau la bară. Avea o toaletă intimă de cea mai rafinată clasă, compusă din ciorapi negri dantelați și desuuri de colecție, provenind de la marile case de modă, îmbrăcând și devoalând trupul gracil, ca de ceramică asiatică lăcuită.

– Iată expoziția promisă, Artemis! Dar ești prea nedumerit pentru un artist. Ți s-a blocat fantezia? Te-a mai dus vreo femeie la o expoziție atât de inedită, scoțându-te dintr-o plictisitoare sindrofie cu lumea cea mai banală? Exceptând-o, firește, pe frumoasa mea prietenă, de care vom vorbi mai târziu. Știi să prețuiești cum se cuvine această surpriză, acest cadou? E o probă elementară pentru poet. Și pentru bărbatul tânăr care ești.

În timp ce ținea micul discurs, rotunjind cuvintele, fără tendință și fără emfază, ca pe niște mărgele ținute între degete, chiar poza. Ca într-o expoziție, într-o gală a modei, cum vedem atâtea pe ecranul televizorului, stârnind bărbaților mai mult interes decât chiar pornografia profesionistă. Îndeplinindu-și sarcina pe care și-o asumase, se apropie din nou de Artemis care, ca o sculptură de gheață, începea să se topească din interior și să-și regăsească moliciunea. Divi veni aproape, atingându-l cu pielea ei catifelată, învăluindu-l în otrava parfumului, lăsând să i se strecoare printre genele lungi întoarse (coafate probabil) priviri de o perversitate candidă și lipindu-și, printr-o aplecare lentă, extrem de lentă, buzele, acum în întregime suave, de ale lui. Artemis ameți, străbătut de un fior scurt, violent, venind din creier, electrocutându-i apoi creierul însuși, și ca în vis își puse palmele pe trupul neted, strângându-l la piept. Se scurgea tot în acest trup suplu, feciorelnic, bine meșteșugit, unduind și transmițând efluvii de electricitate

întropitoare. Mult timp Artemis s-a întrebat dacă în clipa aceea a mai fost conştient de ce face, dacă gesturile care au urmat erau săvârşite în deplină luciditate sau într-un vid al autocontrolului cerebral şi psihic. Un conclav de psihiatri l-ar considera culpabil, sau nevinovat, în ordinea morală a faptelor, ca pe autorul unei crime ce nu poate reconstitui nimic, fiindcă a acţionat într-o profundă eclipsă a conştiinţei? În această stare credea că s-au petrecut faptele. Abia când, smulgându-se din păienjenişul plăcerilor, Divi s-a dus la baie, s-a regăsit în lumina raţiunii. După ce s-au îmbrăcat, el a încercat să-i explice acest automatism hipnotic, Divi ascultându-l cu un surâs perfid de judecător ce sfidează pledoaria, falsă a avocatului. Artemis a rugat-o să-i spună de ce a făcut-o, ţinând seama că abia s-au cunoscut, că e prietenă veche a Soranei sau, mă rog, ceva ce poartă acum acest nume, că are atâtea satisfacţii erotice realmente performante ş.a.m.d.

Am ezitat dacă să-ţi spun sau nu. Iniţial aşa îmi propusesem, apoi mi s-a părut trivial. Nu mai aveam de gând să vorbesc dacă nu-ţi exprimai această dorinţă. În final cred că ai dreptul să ştii. Iată cum e. Aveam de plătit o poliţă Soranei.

Chestie de răzbunare personală? se strâmbă, îngreţoşat, Artemis. Şi am servit de instrument! E bine totuşi că-mi spui. Eu chiar am nevoie de experienţă. Aşa nu se mai poate, risc să devin un pastolache în această lume a voastră...

Nu te supăra. Nu mă judeca pripit. În noaptea nunţii mele Sorana s-a culcat cu proaspătu-mi soţ. Şi a făcut în aşa fel încât să fiu informată chiar a doua zi. Sorana nu e atât de proastă să fi crezut că mă face geloasă. Soţul meu e dezgustător. Un infantil libidinos, un melc fără şira spinării. L-aş împrumuta oricui l-ar vrea, contra unei mici chirii. Dar cine l-ar vrea? Putea să se culce cu el oricând, dar a vrut să fie în noaptea aceea, ca să-mi spurce nunta. Aşa era Sorana. Şi am dubii că n-ar mai fi la fel. N-am reuşit să-i

plătesc cu aceeași monedă, idiotul care s-a însurat cu ea era fricos și nesimțit. Nesimțitor, vreau să spun. Prin tine, lovitura e mai puternică, te cotează mult deasupra ăluia. Și a altora. Și mai e ceva, pe tine te plac eu. Nu am aplicat numai o pedeapsă, mi-am făcut un cadou. După ce ți-am spus toate acestea, bănuiesc că-mi vei purta pică, dar dacă reușești să te ridici deasupra (cum în mod curent se face în „lumea noastră"), mă vei găsi întotdeauna dispusă să mă culc cu tine. Ești un amant adorabil. Nu te-aș lua de tot, nu mă pot rezuma la atât, așa sunt eu, dar pentru delicii de o noapte, oricând la dispoziție. Și să știi că asta e mult când vine de la Divi, fiindcă de obicei ce folosesc arunc.

– O, această lume! își ridică Artemis brațele ca într-o invocație. Vă simțiți bine în ea, sunteți mândri de voi. Nici n-ați mai putea trăi altfel.

Ea îl îmbrățișă.

– Nu fi supărat. Dacă aș putea să iubesc, te-aș iubi. Ești candid. Să rămânem prieteni și, din când în când, dacă ți se va face dor de mine, amanți. De Sorana nu te preocupa. Nu va fi prea scandalizată. Vei fi „iertat". Ție nu ți-am stricat imaginea, te asigur. Doar ei, puțin, buna dispoziție. Acum să mergem. Să fii natural acolo, în salon, unde cred că e mare hărmălaie.

Așa și era, musafirii se cherchelisеră, lumea întreagă era a lui. Dansau, beau, zbierau. Sorana îi luă în plasa privirilor de la intrare, ca și când asta ar fi urmărit, să-i surprindă intrând. Prin urmare, își dădu seama Artemis, escapada la „expoziție" nu trecu cusc neobservată și pentru prima dată se amuză în sinea lui de această găselniță a șerpoaicei. Și mai avea dreptate Divi într-o privință: Sorana nu sări în sus, nu făcu scandal, nu-l copleși cu reproșuri. Când se termină zaiafetul și rămaseră singuri, la ea acasă, îi spuse cu o voce spartă:

Ai fost cu Divi. V-am văzut şi când aţi plecat şi când aţi venit. Aţi lipsit atât cât trebuie pentru... Ştiam că ea are o cameră acolo.

Nu se arăta nici măcar tristă, arbora o fatalitate pe care Artemis nu i-o cunoscuse.

Uite cum a fost, încercă el să se explice, pe deplin conştient de stupiditatea acestei reacţii, identificându-se spontan cu acele personaje, masculine sau feminine, de prin filmele americane, prinse în flagrant şi care aruncă automat expresiile-clişeu: „Pot să-ţi explic" sau „Nu e ce pare".

Nu e nevoie să-mi explici, îl opri Sorana. De mai multe ori mi-am pus întrebarea dacă la o asemenea probă ai rezista sau ai ceda. Răspunsul mi se părea simplu. Eşti tânăr, viril, cu un grad de erotism în structura ta intimă destul de ridicat. E drept, ai un concept moral, dar n-ai experienţă cu femeile. Chiar dacă ai discernământ, nu ştii ce să opui unui asalt bine susţinut, cu arme alese. Probabil că te-ai recuza în faţa unei oferte vulgare sau a unui exemplar comun. Divi, ştiu bine, e rafinată, are arme puternice, şi e destul de deşteaptă şi vicleană. Posedă capul ăla original, un aparat ultraperfecţionat de sugestii sentimental-erotice. Dar şi un trup reuşit, cu pielea fină. Şi ştie să se pună în valoare. În faţa ei erai condamnat, nu aveai cum să te sustragi. Nu te întreb cum a procedat, pot să-mi închipui şi singură. Pentru ea eşti o pradă uşoară, victimă predestinată. Şi... anumite căderi în viaţă... sunt fatale.

De ce neapărat? încercă Artemis să iasă din postura de victimă consacrată. Chiar fatalitate? Nu ţine de conjunctură, de o împrejurală, de un hiatus momentan al lucidităţii, al autocontrolului, cum se întâmplă şi cu cei ce comit crime, fără să fie genetic sau caracterologic asasini?

Nu ştiu cum e cu autorii crimelor, mă pronunţ asupra accidentelor erotice. Aici e vorba de natura omului. Tu ai o slăbiciune

organică, ești erotic într-o măsură pronunțată. Ca și mine. Și mie mi se întâmplă, vorbesc deci și din proprie experiență. Iar aceasta Divi nici nu-și pune problema. Nici nu consideră reținerea ca ceva normal. Dimpotrivă, satisfacerea tuturor poftelor e imperativul ei.

– Prin urmare, și tu ești expusă...

– Ți-am spus. Doar că eu am mai multă experiență, știu să prevăd, întâmpin... Și apoi, încep să-mi doresc altceva decât până acum, în materie de amor.

– Totuși, ești...

– Ți-am spus... Dar nu de mine e vorba acum. Crezi că ai s-o mai poți evita pe Divi? Pe ea, deocamdată, că altceva nu pot prevedea.

– Bineînțeles. Dar eu rămân la părerea că a fost o eclipsă momentană de conștiință. Or, așa ceva nu poate avea decât caracter de excepție.

– Bine! puse punct Sorana, și-i zâmbi ca unui puști care a făcut-o de oaie, și totuși e iertat.

Era prima seară în care se despărțeau fără să se apropie unul de altul. Sorana îl conduse la ieșire și privi lung în urma lui.

– Ce prostie! monologă. Cum poți să compari dragostea cu crima? Și ești băiat deștept. Una e suprimarea vieții, cealaltă e stimularea ei. Într-un caz ești mânat de ură, în celălalt de nevoia de a te îmbăta de ființa care-ți place.

După câteva zile, răsfoind ziarul lui Viziru, Sorana descoperi în pagina culturală o poezie a lui Artemis. O frapă titlul și o citi cu luare-aminte. Găsea în ea o replică dată Divei pe cale lirică, dar nu știa dacă să se bucure sau să se revolte, căci acolo găsea un pamflet usturător și, deopotrivă, elogii la adresa feminității rivalei. Se abținu să deschidă o discuție cu poetul, prefăcându-se că nu are habar de existența acelor versuri. Tăiase însă tipăritura și o puse printre hârtiile secrete. Aceasta era:

Curtezana

Floare de piersic
și luciul sidefiu al fluturelui matinal.
Ceva sfâșie apoi pânza boticeliană,
și nu mai știu ce e serafic și ce e meșteșug carnal.

Ochiul tolănit sub streașina sprâncenii
bate un agonic și cotropitor mesaj.
Surâde ca de-o mică, dulce poznă
și-azvârle șișuri în bietul bărbătesc mulaj.

Pielea absoarbe beteala fluidă a luminii
precum Danae ploaia de aur a zeului suprem,
dar nu mai sunt nici dramele fecundității,
nici onctuoasa langoare de harem.

Trupul subțire unduiește
ca firul trestiei pe țărmul legendar,
iar gura crudei răpitoare
soarbe sângele masculului „luat în dar".

În plasma cărnii palpită misterele solare,
magnetizând dorința – caldă pilitură fină.
Transpare în surâsul buzelor, molatic,
rana inimilor sparte de divină.

Capitolul șaptesprezece

Sorana era, de câtva timp, în căutarea unei idei. Relația cu Artemis se deteriora – în sensul că-și pierdea ardoarea, sinceritatea spontană, necenzurată, a atracției reciproce –, contactele lor fiind acum grevate de o anumită îndoială, de semne de întrebare ascunse, de o nemărturisită reticență. Își dădea seama că nu ea exercita influența frenatorie, ci Artemis. După incidentul de la aniversare, instinctiv ea plusase, intuind că bărbatul poate cădea un timp pradă inhibiției. Un om sensibil, cu un grad mai ridicat de moralitate, rămâne în cazuri de acestea, în virtutea inerției, sub înrâurirea culpabilității. Dar bonusul ei de încredere avusese efect contrar celui scontat. Pe Artemis îl deranja imunitatea femeii la drama sentimentală. Făcuse aluzii în acest sens, iar asta determinase și din partea ei un recul. Noua temperatură a relației o pusese pe gânduri. Era clar că, dacă personal renunța să mai întrețină flacăra combustiei erotice, aceasta urma să se stingă. Trebuia pompat combustibil și încă, după părerea ei, unul sentimental. Artemis nu era un sportiv al sexualității, ca atâția bărbați (și femei) din noile generații, ci un emotiv, un visător romantic. Asupra lui potențialul senzual al femeii, pe care îl glorifica, nu se putea exercita în toată plenitudinea decât pe fondul sentimentelor. Fără să-și dea seama, Sorana retezase tocmai acest al doilea braț al balansului. Bărbatul considera că pe plan sexual făcuse o gafă, dar sentimental nu se

credea vinovat, de aceea sperase că eroarea (biologică, îi zicea el) comisă în acea eclipsă a lucidității (a spiritualității) va fi recuperată printr-o baie de sentimentalitate. Și până atunci nutrise îndoieli față de fondul sufletesc al amorului cu Sorana, acum însă se convingea că îi țineau legați mai mult, dacă nu în exclusivitate, liantul dorinței trupești, o anumită potrivire benefică în acest sens. Senzorialitatea îl determinase să alunece în brațele Divei, și probabil acest resort îl putea face vulnerabil și în alte împrejurări. Amorul lui cu o femeie avea șanse de împlinire superioară și supraviețuire doar în simbioza inseparabilă a nevoii fiziologice cu impulsurile și vibrațiile inimii. Nu fusese necesar ca ea să deducă acest concept, îl etalase el de la început, cu lux de explicații, iar acum simplele aluzii o făceau să înțeleagă ce gândește, chiar dacă ele aveau caracter abstract. Sorana știa că mai mult decât făcuse până atunci în evidențierea sentimentalității, nu era posibil. Cum să dea satisfacție acestei puternice aspirații a bărbatului? Nu că nu-l iubea, dar iubirea ei era de o factură specială. Ca bărbat, îl plăcea, găsind că are fizicul agreabil, e curat (și trupește și sufletește) și e pasional, considerându-l (ca și Divi) amant ideal. În plus, îi admira inteligența și talentul. Moraliceşte se arăta ceva mai retrograd, dar asta nu constituia un inconvenient major, atâta timp cât principiile lui, cam învechistate și rigide, aveau în vedere propria conduită, nu se transformau într-o cușcă pentru ea însăși (indezirabilă chiar și sub formă teoretică). Mai mult însă... Ea nu visa cai verzi pe pereți, nu delira toată ziua, nu supradimensiona bărbatul până la statura lui Dat-Frumos, nu cădea în extazul mistic al afecțiunii, când nu pregeți să-ți dai viața pentru celălalt și așa mai departe. Nu se credea în stare să trăiască aceste ipostaze ale iubirii totale, absolute, în ghearele căreia poți deveni pacient, bolnav incurabil.

Acum mintea ei, de o inventivitate mai ales speculativă, presupunea că minusurile de romantism și sentimentalitate proprii, le-ar

fi putut suplini un mai adecvat cadru exterior, factori adjuvanți de mediu, atmosferă etc. Cel puțin în acea stare critică, până ieșeau din criză, fiindcă nu era pregătită să renunțe la Artemis. La orizont nu se întrevedea un înlocuitor de același calibru, și se gândea cu reală neplăcere la vidul pe care i l-ar produce ruptura. Dacă ar fi fost în plină vară, l-ar fi dus pe litoral, într-un loc izolat, sub clar de lună, în singurătatea nopților marine. Ar fi luat un casetofon și muzică bună... Poate la munte? Nu era decorul hibernal ce se spune că apropie sufletele. Înaintau în toamnă, se făcea mai frig, începeau ploile. Așa ajunse, încet-încet, la ideea unei excursii în ținuturi îndepărtate, la tropice eventual, pe plaja unei mări australe... Consultă albumul turistic. În Caraibe i se păru cel mai indicat, într-una din insulele acelea latino-americane cu apusuri languroase, cu muzică melancolică... Nu avea suma de bani necesară, iar părinților nu îndrăznea să le solicite. Ca simplă sponsorizare a partenerului de amor, nu suna deloc onorabil.

Îi veni o idee și făcu imediat o vizită la fundația culturală, doamnei Garofeanu. Cunoștea, fără să-i fi spus nimeni ceva expres, raportul dintre fosta profesoară și tatăl ei, neconsiderând de competența sa să analizeze, să judece, să califice. Era adepta libertății vieții intime, inclusiv în cazul propriilor părinți. Ieși din conciliabulul de la fundație cu o soluție pe deplin realizabilă. Artemis avea să fie chemat de președinte și să i se propună o deplasare în străinătate pe linia preocupărilor turistice. Chipurile, fundația ar avea nevoie de un raport privitor la conceptul de turism în Caraibe – în Haiti, de pildă, sau Porto Rico, sau Jamaica – și, în acest scop, se gândeau la unul dintre premianții ei recenți. Deplasarea ar dura opt, zece zile, să spunem. Și ar mai propune să participe la acțiunea respectivă fiica președintelui partidului, care are ceva experiență în materie și năzuiește să lucreze în domeniu.

Artemis a stat mult pe gânduri în faţa preşedintei fundaţiei. Realiza că la mijloc e mâna Soranei şi se simţea emoţionat de cadoul pe care li-l făcea ambilor, percepându-l ca gest feminin romantic, primul de până acuma, evident consacrat resuscitării iubirii anemiate. Sentimentul de culpabilitate (el era, totuşi, cel ce provocase criza) îl determină să accepte, cu toate că o serie de considerente l-ar fi făcut să refuze. Atitudinea negativă credea că ar constitui până la urmă într-un nou act de demolare a relaţiei cu Sorana, şi asta în condiţiile în care ea se lupta să o salveze.

Au plecat în Jamaica şi au aterizat la Kingston, trăgând la un hotel nominalizat în ghiduri pentru originalitatea podelelor de marmură ale camerelor. Era într-adevăr ceva neobişnuit, inclusiv prin ciudata sugestie de răcoare dată interioarelor. La rândul ei, friza mozaicată de pe peretele central, reprezentând un salon roman cu banchet, cu paviment de marmură, stimula fantezia. Impresie de salon roman lăsa şi sala restaurantului, unde îşi petrecură seara şi unde dansară împreună pentru prima dată. Au băut, firește, rom jamaican, o băutură cafenie, învechită, plină de arome şi savori. Nu aşa cum se consumă în Europa, ci amestecat cu grenadină şi gheaţă (pentru gustul lui Artemis) şi îndoit cu zeamă de lămâie (pentru plăcerea Soranei). În ritmurile afro-latine ale orchestrei se dansa îndrăcit, şi nu numai pe ringul creat anume în mijlocul sălii, ci şi printre mese, pe balconul aflat la etajul întâi, chiar pe culoarele din vecinătate. Nu apărea chiar romantismul contagios pe care îl dorise Sorana pentru Artemis, cu toate că acordurile chitarei electrice şi saxofonului transmiteau şi astfel de mesaje, mai mult era vorba de excitaţie senzorială, totuşi influenţa muzicii şi dansului caraibian putea fi realmente răscolitoare. Au dansat, au privit, s-au încântat şi s-au obişnuit cu atmosfera. Ca de la sine înţeles, au făcut dragoste, orbecinele spulberându-se (li s-ar fi părut neverosimile, dacă le-ar fi invocat cineva). Le-ar fi plăcut să mai stea un timp, însă îi chema cu

insistență Marea, despre al cărei farmec citiseră, și pe care cei câțiva cu care se întreținură o prezentau în culori mirobolante.

Au descins la Port Royal, la un hotel aflat chiar pe plajă (îl aleseseră tocmai pentru această virtute, deși nu era de clasă înaltă) într-o amiază strălucitoare când marea părea un solitar. Apele erau acoperite de o pulbere diamantină, jucând înaintea ochilor ca un incendiu răzbătut din adânc, împrăștiat în miliarde de scântei. S-au dus, așa încălțați, pe nisipul umed, cu buza subțire a apei sub tălpi, inundați de soare. Ce nuntă oficia natura exuberantă, exultând de libertate și nemărginire, ignorând toate criteriile în afara celor ale bucuriei, plăcerii, extazului, pe care le livra gratuit, nelimitat și inepuizabil! Hotelul era legat în bârne de lemn, părând o excepție în arhitectura latino-americană și printre construcțiile de stil yankeu. Tot atât de atrăgătoare era lâncezeala curții din spatele hotelului, cu bănci, iarbă, flamboianți grandioși deschizându-și nenumăratele guri roșii, și greoii mangotieri de brațele cărora atârnau fructele orange, ca niște mari pietre scumpe pe mânecile unei hlamide. Au luat un prânz frugal și s-au odihnit la temperatura moderată a camerei, sub bâzâitul monoton al climatizatorului. Artemis a propus o baie în mare la apusul soarelui și, deși Sorana nu știa să înoate, s-a înscris în programul lui. Au ieșit convinși că sub raportul liniilor fizice vor fi la înălțime. Erau, firește, dar frumusețea corporală pe care o etalau ei concura cu exemplare pentru care impetuozitatea goliciunii reprezenta o adevărată gală. Majoritatea bărbaților și a femeilor de vârsta lor, indiferent de înălțime și carură, se încadrau într-o competiție a proporțiilor ideale. În plus erau mari înotători. În afară de Sorana, probabil nu se putea găsi pe plaja din Port Royal o persoană tânără condamnată să vegeteze pe șezlonguri sau să se bălăcească la mal. Nu comentară această luxurie de trupuri superbe, aroganța anatomiei umane jamaicane, dar se simțiră depășiți și oarecum marginalizați. Se

bucurau însă de aventura care nu ţinea numai de turismul geografic, de străbaterea meridianelor, ci şi de cunoaşterea diversităţii infinite, nepătrunse şi încântătoare a umanităţii.

După ce se lăsă mângâiată de apă, Sorana se mulţumi să se plimbe, cu privirea atrasă de siluetele jamaicanilor. El înota fără să se îndepărteze, tatonând apa, tresărind din când în când în apropierea „distrugătoarelor" acelea leneşe, periculoase, cufundate adânc în apă, căscând ritmic gura ca nişte maşini acvatice.

Seara coborâră pentru cină în restaurantul hotelului. Văzuseră în Kingston, la hotel, jamaicani pedanţi, arborând costume albe de panama, sahariene şi cămăşi lungi cu buzunare ca la uniforma de paradă a unei armate elitiste, iar femeile, păşind pe tocurile înalte, adevărate suliţi, cu picioarele lor arămii dezvelite de rochiile scurte şi strâmte, precum o haită de baiadere. Zăboviră un timp la bar, unde învăţară să bea romul cafeniu sub forma cocteilului cu gheaţă pisată, a aşa-numitului daiquiri, pe care Sorana îl găsi ravisant. Sala de mese era sub cerul liber, pe o terasă ce consta dintr-un planşeu de beton şi câteva felinare cu lumină vişinie. Când se populă, constatară că aici domneau alte maniere: femeile purtau rochiţe simple, ieftine, acoperind doar partea de mijloc a trupului şi abia ţinându-se în bretelele subţiri, iar bărbaţii maiouri, în cel mai bun caz bluze înflorate, bermude şi adidaşi. Prin urmare, aceştia aparţineau unei clase sociale inferioare, reprezentau populaţia modestă, dornică şi ea de viaţă şi de petrecere, dar cu mijloace nedestulătoare şi de bună seamă aspirând la o condiţie materială superioară, la care credeau că le dau dreptul virtuţile fizice (cultivate şi întreţinute cu acribie). Cina propriu-zisă fu modestă, la toate mesele dominând, ca un rege gastronomic popular, peştele – probabil cel mai ieftin aliment în această ţară insulară. Puţini îşi permiteau să bea daiquiri, restul mulţumindu-se cu berea sau cu răcoritoarele intens colorate. Instalarea orchestrei pe estradă produse

rumoare şi, chiar din clipa când fu atacat primul bolero, mesele se goliră şi perechile năvăliră pe planşeu. Sorana şi Artemis se pusera pe privit, captivaţi de gravitatea solemnă a mişcării dansatorilor înnăscuţi, ce oficiau arta coregrafică absorbiţi şi exigenţi cu ei înşişi, precum participanţii la un concurs monitorizat de mari specialişti. Urmară cântece pasionale, convulsive, nervoase până la isterie, toate dansate în aceeaşi manieră profesionistă, cu figuri elaborate, cu o contorsionare exersată a trupurilor, cu înfocare autentică, dar şi cu detaşarea interpretului ce se autosupraveghează estetic. Sorana se cota dansatoare de vocaţie (făcuse şi ceva coreografie în copilărie), trăind nu numai latura de divertisment a actului, ci şi pe cea artistică. Avea dansul în sânge, spunea ea, şi orice ritm melodic o frisona, nici nu putea recepta muzica fără să schiţeze, în embrion, desigur, mişcarea corespunzătoare a trupului. Şi acum lăsa să transpară o frământare a viscerelor, o nerăbdare abia stăpânită şi după ce îşi termină îngheţata se ridică în picioare ca un cal ţinut prea mult în boxă în aşteptarea ieşirii pe manej. Artemis se conformă, dar el nu se considera dansator, încadrându-se acestei exhibiţii la sindrofii sau în localuri de consum în mod convenţional. Dansase cu Sorana prima dată la Kingston şi apreciase îngăduinţa pe care i-o arătase. Aici, în spectacolul de clasă pe care îl dădeau jamaicanii de pe planşeu, în acordurile de mare acurateţe ale orchestrei, ştia că stângăcia lui se va evidenţia strident, determinând-o pe Sorana să iasă din neutralismul ei tolerant. Îşi dădea seama că o împiedică să dea frâu liber adevăratelor posibilităţi şi să se alinieze cât de cât stilului localnicilor. Se simţea o ghiulea la picioarele femeii. Observă că pe aici se practica smulgerea femeilor din braţele partenerilor, de către terţi. Se făcea o plecăciune şi ea era onorată, fără ca asta să scandalizeze pe tenerul în exerciţiu; acesta se retrăgea resemnat sau îşi încerca norocul în altă parte. Se bucură şi Sorana de o atare solicitare,

Artemis se retrase bucuros la masă. Nu se îndoia că partenera lui va avea succes, atrăgând prin albeaţa pielii septentrionale şi seducând prin mutriţa ei nostimă. Era îmbrăcată mai elegant decât restul suratelor şi, deşi îi lipseau liniile de forţă ale feminităţii tropicale de tip latino-american, avea o distincţie de prinţesă strecurată printre slujnice. Artemis o urmări un timp, după care atenţia îi fu atrasă de ciudata mişcare a perechilor care părăseau esplanada, strâns lipiţi – ei cu braţele înconjurându-le umerii, ele ţinându-i de după mijloc –, pierzându-se în noapte pe nisipul plajei, spre apa ce respira puternic şi liniştit. Mergeau împleticiţi, parcă beţi, deşi până atunci făcuseră adevărate acrobaţii de echilibru, precizie şi viteză a paşilor. Îi răpusese dansul? Sau îndelungul şi atât de intimul contact al trupurilor aprinsese în ei şi altă pasiune? După un timp, unii reveneau mai destinşi şi se aşezau la mesele părăsite, pentru a se răcori cu limonadele gazoase ce simulau sucurile de fructe exotice. Sorana reveni cam după o oră, transpirată şi evident obosită de efortul neîntrerupt.

E solicitant dansul cu hispanicii ăştia? Nu te cruţă.

Merită oboseala, spuse, scoţându-şi batistuţa din poşetă. Am mai stat de vorbă în timpul dansului, cu toate că în general par mai reci. Vorbesc însă engleza, se miră.

Firește, au fost colonie britanică, apoi dominion american. Şi acum depind, mi se pare, de coroana Marii Britanii, fac parte din Commonwealth. Engleza e chiar limbă de stat, dar poporul vorbeşte spaniolă.

E plăcut, nu e aşa? Marea, cerul, briza – îndrugă ea nu prea inspirată. Dar cu dansul chiar m-au dat gata. Merită să vii chiar numai pentru atât. De ce n-ai mai dansat şi tu? Sper că nu te-a refuzat vreo creolă, şi, timid, cum eşti... Să mă odihnesc puţin şi dansăm împreună. Ar mai fi băut daiquiri şi Artemis făcu semn chelnerului.

– Astea două, dansul și daiquiri-ul, spuse ea când sorbi iar din cupă gheața dulce-acrișoară, a cărei tărie alcoolică se masca, astea două m-au cucerit deja. Bine că am venit, nu? Așa ceva nu poți uita. E cel mai frumos suvenir.

Pe Artemis îl nedumerea exaltata apreciere dată celor două componente ale cadrului exotic. Ar fi fost și mai mirat să știe că principalul element de atracție fusese pentru ea o presupusă sentimentalitate a îndepărtatei mări de la tropice, și de care părea să fi uitat. Căci cele invocate acum, mișcarea trupurilor bine făcute și romul vechi, se aflau la antipodul a ceea ce urmărise. Venise pentru a-i oferi bărbatului stimulente într-un cadru metafizic potrivit naturii sale și găsise un stimulent pentru propria ei natură. Simțindu-se fericită, ajunsese să creadă că pentru asta făcuseră lungul drum. Îl luă de braț și pătrunseră din nou pe esplanadă. Jamaicanii continuau să se zbuciume cu râvnă nedezmințită, parcă și mai pătimașă, dar arătau storși, îmbrăcămintea lor ieftină se degradase. În plus, chipurile nu mai aveau elevația artistică de la început, păreau acum bântuite și de alte impulsuri decât cele coregrafice. Dansul dezlănțuise în ei instinctele organice, dând la iveală bivalența practicării acestei arte. Probabil, se gândi Artemis, cei ce o clatină în drum spre bezna mării au ajuns la exasperarea simțurilor, arta parcurgând curba spre animalitate. Nu sentimentele ieșeau victorioase din zbuciumul trupului, ci fondul teluric. Diversitatea dansurilor – foxtrot, tango, bolero, vals – îl supuse pe Artemis unui efort extenuant de adaptare. Sorana nu mai fu solicitată de niciun cavaler rătăcitor. Perechile își consolidaseră afinitatea (sau atracția fiziologică), nimeni nu mai era dispus să o ia de la început. Partenerriatul îndelungat chiar acest rost îl avea, și acest deznodământ. Sorana se arătă înțelegătoare la propunerea lui (făcută cu o figură imploratoare) de a se retrage în camera de hotel. Voi să dea o raită în direcția mării și el presupuse că a observat discretul exod al

perechilor spre limanul misterios al apelor. Se învârtiră pe acolo, întâlnind câteva ameobe din acestea aflate în simbioză, răsturnate pe nisip. Nu comentară, şi la întoarcere Sorana mai dori un daiquiri. Îl bău în picioare, lângă masa unde mâncaseră şi, puţin opacă, porni cu Artemis spre camera de dormit.

Dimineaţa ea se sculă târziu şi-l strigă pe Artemis care privea marea de pe balcon. Îl anunţă că prima parte a zilei îi va fi ocupată cu toaleta personală, având de gând să viziteze şi frizeria de dame a hotelului. Îi sugeră să se ducă să înoate şi propuse ca prânzul să-l ia în port, în vreo cârciumă cu fructe de mare. Avea să-l aştepte la ora 13, să zicem, jos în holul hotelului. Dimineaţa lui Artemis decurse liniştit, în partida îndelungată de înot singuratic, simţindu-se ignorat de lumea de pe plajă, obosită de intensul program coregrafic al nopţii trecute. Bistroul în care luară masa era modest, iar serviciul nu din cale afară de riguros, servanţii fiind loviţi şi ei de o toropoare somnolentă. Sorana sublinie din nou că aici cele mai frumoase sunt nopţile, ziua reprezentând doar un pasaj spre mirifica ţară a dansului şi cupelor cu daiquiri. Se vedea că trecuse prin mâinile coafezei şi ale maseuzei faciale, arăta fără cusur, doar puţin artificială. După-amiază nu veni pe plajă. În schimb, se pregăti cu minuţiozitate pentru ieşirea de seară. La cină băură câteva cupe cu daiquiri, care-i euforiză, şi comandară dorade prăjite în tigaie, acoperite cu ierburi şi felii de lămâie.

Artemis observă la un moment dat că Sorana mai mult se prefăcea că mănâncă. Strălucea de o ciudată lumină interioară. Nu-i trebui mult să-şi dea seama că acest ecleraj, care nu ţinea de expresiile curente ale obrazului ei, se afla în strânsă legătură cu privirile insistente pe care i le arunca un bărbat de la masa vecină. Toată atenţia individului era concentrată asupra Soranei. Trebui să recunoască, fără plăcere, că tipul era demn de tot interesul. O figură impresionantă a mulatrului de clasă. Avea pielea de culoarea

ciocolatei cu lapte, gura cărnoasă, ca niște pneuri miniaturale, ochi mari, adânci. O coadă de cal groasă îi cădea pe spate ca unui indian (mult mai impresionantă decât cea pe care o purta el însuși), și în totul emana ceva festiv, de cavaler de onoare. Îmbrăcat cu un costum subțire bleumarin, distona între ceilalți jamaicani prin eleganța sa degajată, de fiu de bani gata sau de mafiot arogant. O privea pe Sorana ca jaguarul o antilopă, stăpânit de poftă sângeroasă plină de iubire. La un moment dat buzele lui se întinseră într-un zâmbet îmbietor și plin de gratitudine, ceva care mulțumea și promitea în același timp și, întorcând capul, Artemis găsi același surâs pe chipul Soranei. Se priveau și semnalizau prin acest mors spontan, mai expresiv și convingător decât orice discurs. Sorana nu se jena, și deși sesizase privirea mirată, ce se încărca de contrarietate, a lui Artemis, nu-i dădea nicio atenție, continuând schimbul de mesaje cu bărbatul de la masa vecină. Se vedea că descoperirea pe care o făcuse în persoana mulatrului nu era ceva obișnuit – interesul ei depășea tresărirea firească la vederea unei fizionomii agreabile, cum se întâmplă pe stradă sau într-un local – ci o adevărată revelație. Mecanismul psihic îi fusese electrocutat, o voce în lăuntrul ei striga: „Acesta e! L-am găsit! Nu mai șovăi, îi arăt că l-am recunoscut. Cum face și el!" Sorana căzuse pradă unei emoții imposibil de stăpânit. În clipa aceea nu mai funcționa obișnuitul sistem de referințe și obligații, nu mai era valabilă ierarhia de valori cu care operase anterior. Apăruse bruse o nouă dominantă. Artemis se mișcă în scaun, tuși, lăsă să-i cadă un cuțit pe farfurie, clinchetind; toate acestea trecură neobservate, ca și când femeia intrase în transă hipnotică, trăia într-un alt culoar psihic și senzorial.

La un moment dat mulatrul plecă de la masă, acroșat de un exemplar din acelea ce făceau fala faunei feminine în acest spațiu. Sorana îi aruncă lui Artemis o privire fără semnificație, goală, înstrăinată, și vorbi puțin iritat, cu un sentiment deprimant al deșertăciunii.

Practici acest gen de comunicare cu bărbați necunoscuți? Nu îl ar pare descalificant pentru o femeie care se respectă?

Își dădu seama că atenționarea suna agresiv, voise doar să apeleze în treacăt la demnitate, dar un resort acționa autonom distructiv. Ea nu replică nimic, de parcă nici n-ar fi auzit, însă lumina de pe față i se stinsese, buzele i se strânseseră puțin dezagreabil, chipul i se mohorâse. Simulă că vrea să mănânce în continuare. Evident punea în paranteză scurtul interludiu, nu avea ce spune, și spera ca el să înțeleagă inutilitatea comentariului, să tacă și să treacă mai departe. Asta în cazul, să zicem, când creolul nu se mai întoarce, opină Artemis în sinea lui, dar dacă revine, și dialogul mut se ia de la început? Personajul nu mai veni, și când orchestra atacă primul cântec ea se ridică, și el fu nevoit s-o urmeze pe planșeul de beton. Lucrurile se petrecură aidoma ca în seara precedentă. El se achita de o datorie, dar mai rigid, mai întunecat, mai absent, mișcându-și picioarele mecanic, fără grație și participare, cu un început de imbilitate a cărei expresie nu putea s-o atenueze. După un sfert de oră Sorana fu reclamată de un pretendent și Artemis i-o trecu acestuia cu un amestec de ușurare și nervozitate. Se întoarse la masă, bău un cocteil și se liniști. Îi veni chiar să râdă. De unde nervozitatea aceasta, a ursului atacat în drepturile sale de mascul titular? În primul rând, nu era titular, trăia cu Sorana o aventură prelungită, un flirt degenerat prematur în rutină și nesiguranță (ea casta din urmă inaugurată chiar de el). În al doilea rând, încă nu se întâmplase practic nimic. Sorana cochetase vizual, de la distanță, cu unul dintre dansatori. Îl revoltau obiceiul acesta barbar al însușirii femeii altuia, impertinența cu care un oarecare bate din pleoape să se distreze cu partenera ta de dans (sau de viață). Și neputința de a reacționa pe măsură. Unde s-a mai pomenit asta? Bineînțeles, femeia are latitudinea să refuze, dar a văzut că nimeni n-o face. Ba, cu siguranță, femeile se simt măgulite. Aceste solicitări le

ridică la o cotă mai înaltă. Nu se putea adapta unor asemenea obiceiuri. Ar trebui să fie mai detașat, să ironizeze apucăturile respective? Evident, nici Sorana nu le bagateliza. Dimpotrivă, chemările coloraților îi dădeau senzația că e un personaj important al balului. Mai bău un daiquiri și-și recăpătă simțul ridicolului. Ridicol era el, ridicolă Sorana, ridicoli acești maniaci ai țopăielii, pentru care probabil circul de pe esplanadă nu e decât un pretext erotic, preludiul a ceea ce se întâmpla în nisipul acela promiscuu. Se plimbă printre mese, unde ici-colo o pereche sau câțiva solitari beau limonadă din sticlă și ieși pe esplanadă. Aceleași fandări, răsuciri, contorsionări elastice, de oameni de gumă, aceleași chipuri transpirate și priviri pierdute, tulburi. Aluat uman frământat de o patimă a sângelui, pădure de trunchiuri zbuciumate într-un vânt lăuntric mistuitor, bezmetic și dureros.

Încerca să mediteze asupra fenomenului, remarcat și la Kingston, și la barul de noapte din New York, conținând o enigmă umană când, în raza privirii îi apăru Sorana mânuită abil, împrumutându-i o ușoară levitație, de brațele cavalerului creol pe care îl recunoscu după coada de cal și costumul bleumarin. Fu năpădit de un val de sânge și de o sudoare rece care-i umezi rădăcina părului. Așadar, nu fantazase, nu fusese ridicol, intuiția îi revelase nu o ipoteză abstractă, ci o premisă devenită repede realitate. Cum se întâlniseră? O așteptase pe planșeu, își dăduseră întâlnire prin acel morse bătut de pleoape și gene, ascuns în zâmbetele cu care își pecetluiseră înțelegerea? Mânat de un impuls irezistibil se duse la ei. Mulatrul îl recunoscu și îi zâmbi amical, iar Sorana își dădu capul pe spate, legănându-și-l ca un copil încântat de zborul în avioane de bâlci. Nu se opriră, îi dădură ocol, strângându-l în cerc, jucându-se cu el, amuzându-se de aerul lui zăpăcit.

— Nu mă aștepta, am să întârzii, îi strigă Sorana și-i făcu un semn împăciuitor cu palma.

Artemis se precipită după ei şi îi strigă femeii să termine, să vină la culcare. Ea, semnalizând aceeaşi încântare, răspunse:

Mă simt bine, Arti. Lasă-mă să mă distrez.

Apoi perechea se depărtă în zbor, spre alt colţ al planşeului, pierzându-se printre fanaticii ce se dădeau de ceasul morţii în ritmul sincopat, torturant al orchestrei.

Artemis trebui să iasă din acel clocot mut al apucaţilor ce-l expulzau, extinzându-se spasmodic, măturând totul în cale. Se retrase printre mese şi ieşi în curtea din spate a hotelului, obsedat de imaginile întipărite în creier. Se plimbă pe sub flamboianţii şi mangotierii înnegriţi de noapte ca într-o acuarelă de tuş. Se mai liniştI recunoscând ruşinat, şi puţin speriat, că e prăpăstios. După un timp luă hotărârea, pe care îi plăcea s-o considere eroică, de a se duce să se culce. Se dezbrăcă şi se vârî în pat, bâzâitul monoton al climatizatorului făcând un gol în capul lui încins. La urma urmei Ivta aceasta, care-l dusese peste mări şi ţări ca să şi-l apropie mai mult, avea o măruntă criză senzorială. Se dovedea mai frivolă decât îşi închipuise, cu toate că, susţinând teoria libertinajului, îşi recunoscuse această înclinaţie temperamentală. Era libertină, prin urmare şi uşuratică – nu luase în calcul acest semn de egalitate. Ea nici nu se putea stăpâni, nici nu dramatiza ieşirile din limita conduitei convenţionale. Aşa cum nu dramatizase nici propria lui răpire (ce nu se bucura nici măcar de justificarea doctrinară respectivă). Gândea în sfârşit raţional şi se bucură că mintea ajunsese să stăpânească situaţia, să controleze sistemul nervos. Stătu aşa un timp, pe care nu-l putu comensura, dar la un moment dat, spre surprinderea, nemulţumirea şi înfricoşarea sa, se ridică încordat ca un arc şi începu să se îmbrace. Plecă din nou să o caute. Planşeul era acum gol, orchestra dispăruse, mai vedea doar o mişcare de fluid spre apa oceanului. Briza îi sufla în faţă sub cupola intens albastră a cerului. Fără să ştie exact ce face, se duse în direcţia apei, împiedicându-se la un moment dat de două trupuri culcate în

nisip. Privea în dreapta și în stânga, forțându-și ochii să deslușească și mintea să prindă un semn, ca în radar. Dar mai mult ca orice îl ajută întâmplarea. Mergând, se lovi de picioarele celor pe care îi căuta și, la rândul lui, fu recunoscut. Primul se ridică mulatrul, scuturându-se de nisip, întinzându-i și ei mâna. O smuci, ridicând-o în picioare. Nu erau stingheriți, el îi zâmbi din nou prietenește lui Artemis, iar ea îi vorbi cu reproș.

– Ești o fire chinuită. Nu înțelegi viața.

Mulatrului îi părea bine că a venit s-o ia, era și el așteptat. Îi sărută mâna Soranei și înclină ușor capul spre Artemis, după care se făcu nevăzut. Ea mai continuă să se scuture și porni prima, fără arțag și semeția aceea falsă a femeilor vinovate.

– Știi care e diferența dintre noi? întrebă ea. Că tu, când faci așa ceva, pretinzi că ai greșit, sau că ai avut un hiatus de conștiință, iar eu am bunul-simț să tac, fiindcă nu-mi place să îndrug verzi și uscate. Mizez pe puterea ta de înțelegere. Încă mai mizez, în ciuda atâtor dovezi contrarii.

La recepția hotelului, Artemis întrebă dacă nu au o cameră liberă, pentru că doamna nu se simte bine și vrea să se odihnească singură. După ce primi cheia de la noua odaie, lăsă biletul de avion, cu rugămintea de a i se rezerva un loc la prima cursă către New York. La lift se despărțiră, el urcând pe scară, la primul etaj. Abia apucă să se vâre în pat că Sorana își făcu apariția înfășurată în halatul de baie.

– Știu că vrei să discuți, și se cocoță în pat, vârându-și picioarele sub ea. Nu mă sustrag.

– Sori, în tema asta nu am ascendent moral. Dar ce am făcut eu cel puțin n-a fost de față cu tine. Or, tu, la masă... Ca de altfel și apoi... Până la acel sfârșit...

– Nu e așa. Și eu v-am văzut când ați plecat. Fantezia mea v-a filmat până la sfârșit. Dar asta e secundar. Sper că ai și alte puncte de atac.

Întrebarea de fond este: de ce ai făcut-o?

De data aceasta, cred că pur şi simplu din curiozitate. E un gen inedit şi am avut, poate, unica ocazie de a-l cunoaşte. Aş fi regretat mereu dacă... Aşa, se va şterge din memorie de la sine. Asemenea îndrăgostire pasageră, de o zi sau două, am mai avut. Şi chiar aşa s-a întâmplat.

Curiozitate pentru gen?

Exact. Alt gen masculin, asta spun. Rasa lor se consumă într-o neobişnuită combustie sexuală.

Probabil că e valabil şi pentru femeile creole...

Posibil. Nu mă interesează. Trei sferturi din erotismul nostru european vine din creier, numai un sfert din sânge, din viscere.

Ai citit asta undeva? Te-ai convins acum?

Ei practică alt gen... Unul impetuos. Foarte lubric şi deschis. În raport cu ei suntem închistaţi.

Ai vrea să fii ca ei?

Asta ţine de biologie, de temperament rasial. Mai ai întrebări?

Şi în această ocazie, celelalte atribute ale feminităţii şi ale spiritualităţii ce fac? Cedează locul? Se retrag, pălesc, mor?

Un intermezzo. Ce e de fond rămâne de fond.

Şi sentimentul, dacă ai vreunul, nu suferă? Nu iese umilit (murdărit, mai exact)?

Nu mi s-a mai întâmplat ca aceste intermezzouri să apară în cursul unui amor. E o premieră. Tentaţia a fost mare. Din câte îmi dau seama, în acest caz sentimentul se întoarce pentru moment cu spatele. Din decenţă. Nu sentimentul m-a îndemnat să vin la tine acum, ci raţiunea. Aş vrea să salvez ceva... Dacă aş reuşi să găsesc la tine o minimă înţelegere... Şi am mai venit pentru ceva: te rog să nu pleci mâine. Mai aşteaptă măcar o zi, mâine va pleca şi el şi totul se va termina. Poţi face acest gest bărbătesc? Ar fi penibil să venim acasă, pe rând, înainte de vreme. Ceea ce ar putea să se

consume între noi, într-un mod civilizat, indiferent de consecințele ulterioare, se va transforma într-o porcărie publică.

– Eu nu pot rămâne aici până îți termini experimentul sexual cu această rasă. Dacă ai fi spus de la început că ăsta e țelul călătoriei, știam fiecare ce avem de făcut. Ai fi putut prevedea reacția mea.

Sorana a mai așteptat un timp în tăcere, și înțelegând că acesta e verdictul, a spus „Bine" și a plecat.

– Libertinele astea, monologă Artemis rămas singur, nu prezintă nicio încredere. Ar fi bine să se cupleze între ei, libertini și libertine. Și să ne lase în pace.

A doua zi, recepția hotelului i-a raportat că abia în ziua următoare există cursă din Kingston spre New York. Și i-a mai comunicat, de asemenea, că și doamna a făcut rezervare la același avion.

Toată ziua Artemis s-a plimbat prin Port Royal. A căscat gura pe stradă, s-a reflectat în vitrine, luând pulsul comerțului, a mâncat două sendvișuri anoste la un fast-food, a cercetat fotografiile de reclamă de la un cinematograf, s-a odihnit într-un parc, pe bancă, privind copiii aduși de bătrâne, ca și la noi, iar pe seară a intrat în curtea din spate a hotelului, holbându-se o oră la flamboianți. A evitat și plaja pe care o detesta acum și a renunțat să mănânce în restaurant, cu planșeul acela damnat în fața lui. A cerut o cină frugală în cameră și a aprins televizorul, butonând în neștire fără să caute ceva anume. Înainte de miezul nopții i s-a părut de datoria lui să se intereseze de femeia pe care o părăsise. A urcat cu liftul în etajul ei și a ciocănit în ușă. A deschis creolul, gol până în brâu, cu un aer firesc, de parcă acolo locuia de când lumea. Pe masă se aflau cupe goale. Sorana ședea pe pat cu halatul desfăcut și cu părul în dezordine. Când l-a văzut s-a ridicat în picioare scoțând un chiot, dar ceva a tras-o înapoi în poziția inițială. Era băută, avea o înfățișare vulgară de femeie de moravuri ușoare, surprinsă în

exercițiul funcțiunii la un client de hotel. A vrut să-i spună ceva lui Artemis, dar a renunțat, cu un gest de lehamite.

Am să vin dimineață să te iau, i-a spus acesta și a închis ușa pe dinafară.

Cei doi își petreceau ultima noapte. Sorana căzuse mai jos decât își putuse închipui. Se întreba cum ar fi dacă ar mai coborî o treaptă. Avea de gând s-o predea doamnei Garofeanu și tatălui ei cu câteva recomandări.

La București, îi trimise cu poșta câteva versuri. Acestea:

Dulcele cinism

Ochii tăi se făcuseră elocvenți
destăinuind străinului patima reînviată,
întorși spre mine erau muți și goi
ca o necropolă dezafectată.
Mărturisiseși dorința de a urca
în birja trasă la scară,
mergeai în trena ispitelor
pentru ultima oară.
Agățată de brațul păduros
nu-ți mai puneai mască,
până în viscere să văd
foamea cum urlă, se cască...
Doreai să mă adăp
la bolborositoarele erupții,
să mă înfrupt din resturi
pe tipsiile nunții.
Am intrat din greșeală
într-un salon nupțial –
regurgitată, fermenta

feeria marelui bal.
Fuseşi sătulă ca o pubelă
plină ochi de gunoaie,
şi tinicheaua uzată
începea să se-ndoaie.
Aveam să fiu protagonistul ridicol
în scena următoare:
cavaler consolator
pentru o falsă fericire ce moare.
Sperai într-o penitenţă
repede graţiată,
în iertarea „greşiţilor noştri"
deveniţi inocenţi fără pată.
Trădarea voiai s-o ascunzi
în subterfugiile unei doctrine
şi să cumperi câteva „indulgenţe"
la târgul milei divine.

Capitolul optsprezece

Doamna Garofeanu îl rugase să amâne cu o zi întâlnirea, invocând treburi curente urgente, dar el bănuia că aştepta să se vadă întâi cu Sorana, aflată probabil în drum spre partid, dacă nu deja în biroul ei. Îl primi afabil, ca pe un vechi prieten, dacă nu mai mult, ca pe cineva din familie (o familie ciudată, mixtă, cu membri colaterali, înrudiţi prin alianţă). Avea un surâs cam ca al Giocondei, vag irizat prin masca solemnă de persoană oficială, ceea ce denota că „ştie", că e la curent, şi că bagatelizează păţania celor doi, „conflictul", pe care îl vedea inconsistent şi pasager. În timpul expunerii, Artemis îşi dădu seama că ascultătoarea e în posesia altei versiuni a cazului, una aplatizată, fără colţii veninoşi ai realităţii. Deduse că din totul, minus cele două momente penibile de flagrant – din nisip şi din camera de hotel – or, fără acestea vina femeii se dilua, reducându-se la o cochetărie doar ceva mai temerară, la un flirt monden. Artemis stătu în cumpănă dacă s-o introducă pe doamnă în subtilităţile lubrice ale chestiunii, dar ea păru să-l încurajeze, lăsându-i să înţeleagă, prin anumite accente, că nu ia spusele femeii drept literă de Evanghelie. Totodată, tăinuind fondul incidentului, apărea el caraghios, ratând o călătorie de toată frumuseţea şi stricând căruţa cu o fată ca Sorana din cauza unor mărunţişuri. Ca un tânăr necopt şi capricios, gata să facă din ţânţar armăsar. Doamna Garofeanu ascultă completările cu o mină îngândurată,

nu chiar severă, arătând că oscilează între sancțiune morală și îngăduință (ambele făcând parte din normele umanismului). Înțelegând că Artemis vrea să se vadă și cu Vești nțeanu, îl sfătui să nu fie și cu acesta la fel de franc, de lipsit de menajamente. Nu i-ar cădea bine tatălui care, în ciuda largheții pe care o afișează (în mare măsură reală), față de anumite lucruri rămâne intransigent, și fiicei sale impunându-i limite. N-ar folosi la nimic un abuz de sinceritate; cât a spus Sorana e suficient pentru o ruptură, dacă asta își dorește cu adevărat, rămânând totodată în termeni amiabili cu tatăl și cu eșafodajul politic al acestuia care – își dă și el seama, nu? – în perspectivă poate avea dimensiuni cu totul speciale. Ea se oferi chiar să-i aranjeze întrevederea cu președintele și îl sună pe acesta pe loc, iar Veșmințeanu, auzind despre ce e vorba, ceru să-l trimită imediat, având o fereastră neprevăzută în program.

Intrând la președinte, Artemis înțelese dintr-o ochire că și acesta e în cunoștință de cauză și că, departe de a face o dramă din cele întâmplate, lua totul de sus și cu înțelegere paternală. Artemis se fâstâci și, contaminat de superioara indulgență a politicianului, se pomeni, dacă nu expediind diferendul, imprimându-i o colo ratură de controversă între oameni de lume, și circumscriindu-l strict la atitudinea față de străini. Așa se și exprimă: Sorana fusese neîngăduit de comunicativă și expansivă cu jamaicanii, din care unii lui i se păruseră mai mult decât dubioși.

– Așa e ea! se amuză Veșmințeanu. Și eu i-am făcut observația când am văzut că se lasă antrenată în amiciții de acestea. Nu se pricepe la oameni, nu știe să înfrâneze propensiunea unor necunoscuți spre prietenie. Ai caracterizat-o corect – e prea comunicativă și prea expansivă, ar trebui să aibă mai mult discernământ. Altfel a fost o deplasare interesantă și plăcută, nu? întrebă, probând că nu știa nici de scurtarea duratei sejurului.

Socotind subiectul încheiat, Veşminţeanu se pregătea să pună punct întrevederii, când şefa de cabinet intră să anunţe o vizită. Venise neanunţat domnul Angelescu.

- A, da? se miră politicianul.

Aţi vorbit cu el la telefon zilele trecute. Aţi acceptat să vă vedeţi, dar a venit neanunţat. Să găsesc o scuză şi să...

Nu, nu! se opuse acesta. Nu vreau să-l port pe drumuri. Spune-i că în cinci minute sunt gata, şi după ce ieşi femeia, îi explică lui Artemis: E un personaj din vechiul regim. Şi fiindcă Artemis se ridică, schiţă şi el intenţia de a o face, dar se opri la jumătatea gestului, vizitat de o idee. Nu te-ar interesa să-l cunoşti, să-l asculţi? A fost în conducerea partidului comunist, ministru, e om de cultură. De la el nu vei auzi banalităţi, şi chiar reprezintă ceva în ţara asta, deşi are alte opinii decât noi. Vrei să rămâi? Bine, de acord, şi apăsă pe sonerie, semnalizând şefei de cabinet, care aştepta ieşirea lui Artemis, să-l introducă pe oaspete.

Lui Artemis îi plăcu personajul. Avea aerul intelectualului recunoscut, taciturn, obişnuit să mediteze în singurătate. Părul alb contrasta cu sprâncenele negre şi cu ochii vii, plini de o tristeţe puţin ostilă. Pielea obrazului avea o paloare de var, ca a unui om pe care nu-l vede soarele, tocmai ieşit dintr-un beci, cum citise Artemis în literatura romantică franţuzească şi englezească despre nobili persecutaţi de monarhi, întemniţaţi la tinereţe şi scăpaţi de lanţuri în pragul morţii. Îi simţi palma subţire şi nervoasă, când Veşminţeanu îl prezentă ca publicist şi poet, consultat în chestiuni de estetică socială.

Vă deranjează dacă rămâne de faţă? N-am ştiut că veniţi şi îmi programasem să discut cu el...

Nicidecum! se scutură de o atare presupunere Traian Angelescu, cum reţinu Artemis că îl cheamă. Ai făcut Sociologia? se arătă curios de specialitatea poetului, neclar conturată din spusele lui Veşminţeanu.

– Nu, Litere... Și, mă rog, arta dramatică, pe care n-am putut-o practica.

– Frumoasă combinație. Și eu am făcut Literele, dar și Sociologia, și mi-a plăcut estetica socială, numai că asta nu se practică, se deduce.

– Am înțeles că vă aduce la mine chestiunea procesului fostei conduceri a PCR, orientă Vești nțeanu discuția spre tema anunțată de petent. Cred că mă abordați în calitatea mea de politician.

– Evident. Sunteți unul dintre politicienii cu orizont larg. Conduceți un partid ce se consolidează, și mâine-poimâine cine știe, veți fi șeful statului. Au trecut două decenii de la procesul pus pe rol al fostului șef de stat. Între timp lumea s-a convins că amîndouă au fost înscenări menite să decapiteze, cu mâinile unei justiții dezorientate, instituția statală, ca și partidul celor de jos. Frecvent se fac azi ironii publice la adresa celor întâmplate, unii nesfiindu-se să declare că faimoasele capete de acuzare, infirmate total de evenimente, s-ar cuveni aplicate, cu deplină îndreptățire, echipei succesoare, adusă în fruntea țării de străini interesați în nimicirea României (misiune îndeplinită, nu e așa, cu nesperat succes). Dar nimeni nu-și pune problema revizuirii proceselor, ca și când ar reprezenta o anomalie fatală. Mai suntem în viață câțiva dintre cei loviți atunci de bâta vindictei rusești. Nu cer satisfacție, nu mai e posibilă, ci ștergerea acestei pagini false din istoria neamului. Am venit să vă rog să puneți pe agenda dumneavoastră corecția juridică. La oricine altcineva consider zadarnic să apelez.

– Mă onorați, se foi pe scaun Vești nțeanu, evident tușat de statura proprie reieșită din discursul fostului demnitar. Un prieten de-al meu a pledat în procesul dumneavoastră. Am avut posibilitatea să mă conving că a fost dictat de puterea politică de atunci. Justiția, prin câțiva reprezentanți de ținută, s-a opus, a dat chiar sentințe potrivnice acuzației. În final, i s-a băgat pumnul în gură

Firește, cererea dumneavoastră e logică, mi-aș face un titlu de onoare din anularea mascaradei, dar trebuie să vă mărturisesc, abia ca șef al statului aș avea posibilitatea să evaluez exact implicațiile. Știu, ca și dumneavoastră, că importante forțe străine s-au aflat în spatele proceselor.

- Cuvintele dumneavoasră îmi dau speranță și confirmă că nu m-am înșelat venind încoace, ca la ultima șansă. Vă urez succes în alegeri, căci de aceasta depinde și soarta cauzei mele.

Fostul demnitar dădea impresia că s-ar pregăti să plece, socotind misiunea încheiată și neînțelegând să abuzeze de timpul politicianului. Dar Veșminteanu nu se îndură să-l lase. Nu se hotăra ce subiect să deschidă și puse o întrebare banală, comună și generală.

Cât privește starea actuală a României, cum ați califica-o?

Starea actuală... temporiză acesta. Ea e calificată chiar de conducerea actuală. Dar ciudat, confundând-o cu bugetul. E chiar de mirare cum s-a ajuns la acest reducționism, și cum este el tolerat de opinia publică. Laitmotivul e bugetul deficitar. Și în raport cu acesta, se bate monedă pe o așa-zisă reformă a statului, redusă și ea, după câte auzim și vedem, la micșorarea aparatului, scăderea salariilor bugetarilor, extinderea impozitării populației și restrângerea asistenței sociale. Prin urmare, la o politică de crudă austeritate, într-o țară și așa devalizată.

Păi puterea de stat, interveni Veșminteanu, de asta se izbește...

Numai atât putem considera că e interes de stat? Nu cunosc o concepție mai simplistă despre rolul statului în societate. Prin urmare, statul românesc recunoaște că nu se preocupă decât de mângerea birurilor și plata salariilor și a pensiilor. Dar unde sunt educația, sănătatea, știința, cultura, securitatea civică?

Atât consideră ei a fi urgențele guvernării.

– Dar, domnule președinte, poți comenta bugetul în afara economiei? Al cui efect este sărăcia de azi a statului, nu al dezindustrializării, ruinării agriculturii, excluderii din sfera muncii productive a milioane de oameni? În loc să te preocupi de refacerea surselor de venit, îți propui să tai cheltuielile? Cele de care depinde supraviețuirea națiunii, ce altceva... O asemenea miopie la nivel guvernamental mi se pare catastrofală.

– Această situație a fost determinată de privatizare. Dându-se câmp liber inițiativei private, s-a pus capăt paternalismului de stat, spuse politicianul, cu intenția de a justifica într-un fel situația.

– Domnule președinte, statul nostru aproape s-a anulat. Cine nu sesizează absența statului din cauzele majore ale societății? Pierderea capacității sale de a asigura echilibrul și securitatea socială! Statul român e sărac și fără putere.

– Atribuțiile s-au disipat. Sectorul privat are sfera lui de acțiune. Democrația a împărțit altfel atribuțiile, făcu Veșmințeanu cunoscută noua doctrină.

– Domnule președinte, statul nu are autonomie față de politică. Guvernele sunt subordonate partidelor. Autoritățile fac jocul afaceriștilor, de la care își trag propriile venituri. Toate acestea frizează infracționalismul căruia i se spune corupție. În clipa de față statul e compromis.

– Adevărat, dar procesul a început mai de mult, agită Veșmințeanu alt slogan al zilei.

– Cine neagă? Prima l-a compromis așa-zisa stângă, cea care i-a vândut pârghiile economice și a încasat mita cea grasă. Acum mulge ce a mai rămas așa-zisa dreaptă. Între timp românii s-au mai trezit, astfel că dreapta și-a atras ostilitatea categoriilor sociale de bază. Vedeți scăderea în sondaje a guvernului și a căpeteniilor politice de la putere.

Aveam în vedere, în numita moştenire, şi criza statului comunist. O parte din fenomenele negative sunt şi efectul acelei crize.

- Partea rea a statului comunist a fost autoritarismul – în prima etapă ultraautoritarismul – derivat din concepţia totalitaristă. Acel stat n-a ştiut, nu a vrut sau nu a putut să cointereseze material forţa de muncă. A îngrădit anumite libertăţi şi şi-a permis să se amestece în viaţa privată a cetăţenilor, dincolo de cerinţele ordinii şi securităţii colective. A comis greşeala de a face nemijlocit politică, de a politiza excesiv relaţiile economice şi principalele raporturi dintre membrii societăţii. Nu puteţi nega însă că s-a ocupat cu răspundere de sporirea patrimonului economic al ţării, de valorificarea potenţialului material şi uman, de securitatea generală a societăţii, lucruri pe care majoritatea oamenilor le regretă. Îmi e dat să aud acum, într-o uluitoare recrudescenţă a ignoranţei, că a asista populaţia înseamnă a o umili, a o considera neputincioasă, handicapată. Trimiteţi-i la dicţionare, domnule! Termenul are accepţiunea de apărare a intereselor oamenilor. Astăzi, la condiţia cetăţeanului nu mai veghează nimeni. Milioane de oameni ajung sub pragul sărăciei, iar propagandiştii exaltă „dreptul fiecăruia de a se descurca singur". Mai sunt multe alte aspecte, dar nu e timpul disertaţiilor. Să revenim, dacă vă mai permite timpul, la starea gravă de anemie a statului actual...

Alte ţări, fiind mai bogate, au putut evita această devitalizare de care aţi vorbit, cu toate că în perioada Clinton şi Bush, în SUA, statul a trecut pe plan secundar.

Doar că americanii s-au dezmeticit. Analiştii şi politicienii se pronunţă acum pentru revizuirea acestei doctrine, considerând-o dăunătoare, mai ales în fazele de criză. De altfel, dacă economia capitalistă va mai ieşi din criză, aceasta se datorează intervenţiei masive a statului, miilor de miliarde oferite de stat pentru ramforsarea băncilor şi a altor ramuri economice.

– Domnule Angelescu, dumneavoastră, pe cale empatică, să zicem, înțelegeți mai bine ce se întâmplă în China. Vedeți că vreau să vă exploatez și eu puțin, în interes personal. Sper să vizitez China, dar deocamdată nu mă bucur de o documentare solidă, de la fața locului.

– Chinezii se cam feresc să introducă străinătatea în profunzimea raționamentelor lor politice actuale și de perspectivă. Poate ați citit, ca și mine, raportul la ultimul congres al partidului comunist. Evită explicarea doctrinară a programului. Încerc și eu să-mi explic fenomenele noi evidențiate în această țară. Firește, întrebarea esențială rămâne: de ce guvernează comuniștii chinezi explozia inițiativei private, inclusiv străine, dinamismul relațiilor de tip capitalist?

– Abordați problema dintr-un unghi inedit. Dar aveți dreptate, de ce n-au cedat comuniștii puterea, din moment ce nu-și mai pot realiza programul? Ca să patroneze o doctrină opusă și să slujească, în ultimă instanță, un regim rival, capitalismul?

– Și mai mult, zâmbi pentru prima dată fostul demnitar, de ce se complace tânărul și impetuosul capitalism chinez, ajuns atât de puternic într-un timp atât de scurt, sub auspiciile unui stat comunist? Nu cumva acest capitalism, cel mai nou și mai dinamic din lume la ora actuală, se simte nu stânjenit, cum ne-am fi așteptat, ci favorizat de guvernarea comunistă? Practic s-a dispensat de democrația burgheză, de pluralismul politic, de guvernarea alternativă a partidelor. Preferă guvernarea monopartitistă a comuniștilor.

– Oare? rămase Vești nțeanu puțin deconcertat. E posibil? Și în ce ar consta acest presupus avantaj?

– Să ne gândim, o luă metodic Traian Angelescu, dispus să ofere surprize, ca un dascăl socratic. Nu cumva guvernarea comunistă creează stabilitatea politică necesară acestei uluitoare dinamici capitaliste? Nu cumva în țările de curând convertite la capitalism, progresul economic e frânat de instabilitatea politică, de lupta încordată

pentru putere, de rivalitatea dintre guvern și opoziție, opoziția punându-i mereu acestuia bețe în roate, uneori sabotându-i programul?

Asta cam așa e. Uneori am avea nevoie de colaborare, nu de rivalitate. Dar un concomitent „hăis" și „cea" ne împiedică. Partidul de la putere mobilizează opinia publică într-o direcție, opoziția în direcție inversă. Fragmentare a forțelor! Derută!

Dar aceasta e consecința democrației burgheze, idolatrizată de dumneavoastră toți, considerată sumumul binelui social. Nu cumva această democrație a început să deranjeze capitalismul? Pe acesta tânăr și impetuos, în special? Nu cumva guvernul comunist chinez asigură o mai mare rigoare competițională capitalurilor? Acest guvern nu aparține unui grup sau altuia de oameni de afaceri. Nu e tentat să favorizeze pe unii în dauna altora. Jocul concurențial capitalist se desfășoară fără partizanatul puterii politice (care duce inevitabil la corupție).

Chinezii sunt severi cu corupția, constată Veșmințeanu, încercând să eludeze fondul raționamentului. Îi condamnă la moarte pe marii corupți, chiar pe cei din aparatul central al statului.

Da, dacă individual, cei de la putere se lasă vrăjiți de câștig și favorizează un grup sau altul, o firmă sau alta. Dar în ansamblu, puterea se situează deasupra grupurilor, adoptă imparțialitatea. Și mai văd un avantaj care, paradoxal, e și al maselor și al capitalului. Un exponent al doctrinei echității sociale, guvernul comunist atrage simpatia maselor. Nu știu cât le mai apără astăzi în fapt, material și juridic, dar însăși proferarea fermă a principiilor și faptul că guvernanții nu sunt ei înșiși capitaliști, ci oameni de principiu, impun maselor. Prin urmare, guvernul sub care progresează în pași de uriaș capitalul nu își atrage ostilitatea populației, precum la noi, de exemplu. Se bucură de respect și încredere. Nu se evită astfel convulsia socială, într-o fază în care, nesupravegheat, acest mod de producție s-ar manifesta sălbatic și prădalnic, precum a fost și este

la noi? Vești nțeanu tăcea și asculta, pe de o parte cam încurcat, pe de alta plin de interes.

– Dar guvernarea comunistă nu se poate exercita altfel, după cum ne-a arătat experiența, decât ca dictatură, interveni el. Nu negați asta.

– Domnule președinte, în China clasa posesoare, și implicit dominantă, e acum cea capitalistă. Acest regim este altceva decât cunoscuta dictatură de stânga. Precum și altceva decât cunoscuta dictatură de dreapta. Statul comunist chinez valorifică în liniște și stabilitate posibilitățile de progres economic oferite de proprietatea capitalistă, de concurență, de inițiativa privată, pentru a ridica țara în rândul națiunilor bogate. Paradoxul secolului XXI în materie de model social, nu?

– Daaa... confirmă, rămas pe gânduri, șeful partidului de centru. Ați dezvoltat o gândire inedită. De ce nu scrieți? Știu, cărțile se tipăresc greu și nu se vând, iar în presă, probabil, nu aveți acces. Mi-a făcut plăcere să vă ascult, am abuzat de bunăvoința dumneavoastră. Dacă voi avea succes în campanie, ne vom mai întâlni pentru chestiunea dumneavoastră. Dar și altfel, și altfel... Când vom fi mai derobați de presiunea vieții politice... m-aș bucura să ne revedem.

Își luară rămas-bun, și Artemis, care ascultase într-o mare încordare, îi strânse bătrânului mâna cu cordialitate respectuoasă, neîndrăznind să spună, dar gândind să-l caute într-o zi pentru un interviu. După plecarea oaspetelui, reașezându-se, Vești nțeanu râse cu un accent de bârfă confidențială.

– Ai văzut, are un tic, îl atenționă pe tânăr, pufnește pe nas, ca și când ar elimina un corp străin sau un surplus de aer. Nu-ți pare bine că l-ai cunoscut? Gândește, aprofundează. Apoi tăcu un timp, privind fix într-un colț al cabinetului. El n-a participat la carnagiul din primii ani ai regimului comunist. Era student, apoi a lucrat

într-un institut de cercetări. A fost atras în politică după ce s-a afirmat ca sociolog. Nu le place să vorbească despre perioada aceea, despre reprimările de clasă. Se simt vinovați.

Dar sunt, domnule președinte? Nu numai că n-a participat direct, cum spuneți, dar și-ar fi permis puținii și incompetenții comuniști, unii abia ieșiți de prin închisori, alții cu munci minore în ilegalitate, să se opună directivelor rusești, cu Armata Roșie aici? Ca să nu mai spunem că rușii au venit și cu o echipă gata instruită, cu un fel de gauleiteri.

Bineînțeles. Ordinele le dădeau sovieticii. Îi aveau în spate.

În spate? În față, cred. A fost opera URSS. Identică în toate țările ocupate. Operațiune standard de pedepsire a regimurilor care au participat la agresiunea hitleristă, a intelectualității care a făcut propagandă antisovietică în timpul războiului, a mișcărilor politice profasciste...

Dar la fel au procedat și în țările care nu i-au atacat. Vezi Polonia, Cehoslovacia.

Acolo au reprimat păturile cunoscute pentru antisovietismul lor; armata poloneză, diplomația est-europeană etc.

Ești documentat! De unde?

Am citit câteva cărți americane despre politica postbelică în țările europene ocupate. Autorii americani nu supralicitează rolul partidelor comuniste autohtone în acea perioadă. Ei văd evenimentele prin prisma marilor puteri învingătoare. La noi nu există deloc obiectivitate în interpretarea epocii postbelice. În mare, mistificația se aruncă în cârca partidelor marionetă de atunci, manipulate de sovietici ca să dea aparență de răfuială națională.

Că nu avem o istorie postbelică adevărată, e clar. Există o vindictă a celor care au suferit. E greu să le ceri acestora să cunoască culisele. Și chiar cei care mai știu câte ceva, nu îndrăznesc să atace direct Rusia și America. Dar a fost și represiune de clasă.

Întreprinzătorii, țăranii înstăriți etc. n-au fost pedepsiți pentru participare la agresiune.

– Modelul URSS. Stalin își făcuse mâna în Rusia. Vrând să schimbe aceste regimuri, a operat la fel ca la ei.

– Să-mi dai și mie, te rog, cărțile alea. Nerozii noștri de la propagandă nu mi le-au semnalat. În engleză le ai, nu? Literatura politică citesc ușor, beletristică mai greu, dar nici nu mai am timp de așa ceva. Și să știi, mă resimt din asta.

Artemis ceru voie să plece, avea și el o întâlnire, nu prevăzuse că va sta atât de mult, dar asistarea la convorbirea cu Angelescu fusese instructivă. Se despărțiră, prefăcându-se amândoi că au uitat litigiul jamaican, sau că l-au depășit, rămânând neclar dacă în sens amiabil sau printr-un abandon consensual.

Capitolul nouăsprezece

Vizitele la vărul mamei sale, unchi al lui mai îndepărtat, Iulică Niculete, îl iritau, umplându-l de antipatie şi dezgust. Acesta îi telefona uneori cu aere de mentor, chiar tutore, îl supunea unui interrogatoriu chiţibuşar, pretinzând să-i dea raportul. Susţinea că mama lui Artemis i-ar fi încredinţat răspunderea supravegherii sale şi se supăra că el nu-i respectă testamentul. Era băgăcios şi încrotaş, găsind în Artemis o victimă confortabilă pentru sadismul lui pedagogic. Avea şi el o progenitură, fată, încă nemăritată, dar aceasta se retrăsese într-un oraş de provincie, lucrând la sucursala firmei (poate, se gândea Artemis, ca să scape de cicăleală).

Stupidul şi plicticosul dascăl, îndeplinind funcţia de director adjunct la o firmă de energie, despre care Artemis nu ştia mare lucru, întrerupse pentru o clipă instrucţia şi-şi cercetă ceasornicul. Constatând că e ora telejurnalului de seară, aprinse televizorul şi se aşeză în fotoliu. Rubrica începu cu rezumatul conferinţei de presă ţinute în după-amiaza aceea de preşedintele ţării. La ordinea zilei era continuarea măsurilor de austeritate declanşate de guvern prin micşorarea salariilor şi pensiilor. Unchiul dădu televizorul mai încet şi îl atacă pe Artemis.

Ce e, domnule, cu ăştia? Nu-ţi miroase a sabotaj? Păi aparatul de stat îl calci tu în picioare? Cel care, de bine de rău, mai ţine ordine în ţară?

Începu să facă socoteala cu cât au scăzut veniturile la Agenție de la începutul anului.

– Dar unchiul Marin va fi lovit din două părți, intervenit Artemis, ca să spună și el ceva, și pentru că gândul la celălalt unchi, Marin Sticlete, tatăl celui de față, îl amuza.

Acela lucrase un timp în diplomație, fusese consilier pe undeva, deși profesia lui de bază era de maistru tehnician.

– Chiar, ia să-l sun pe tata, să văd, a deschis televizorul? Făcu numărul pe telefonul fix și așteptă. Până vine el din dormitor..., murmură, și asta dacă a auzit. Eu sunt, tată, strigă. Ce făceai? Auzi ce spune, Artemis... E Artemis la mine, fiul Sofiei. Auzi, Artemis! I se va reduce venitul, conform contributivității – i-a găsit contributivitatea! – cu 65 la sută. Băi, îți dai seama? Cu ce drept, domnule, și acum vorbea cu amândoi. Dar el a plătit contribuția – repeta ce zicea bătrânul – în valută... Se compară? Da, tată... Să vedem. O să fie proteste... Ce-o să spună străinătatea? Sper și eu. Da, ar intra în vigoare peste două luni. Mă interesez. Bine, ținem legătura. După așezarea receptorului în furcă se întoarse către Artemis. Să știi, acum ținta e statul! Mie mi-e clar. Ne ard pe noi cu salariile, ard cu pensiile armata, magistratura, diplomația. E clar...

Vorbi apoi de proiectele de așa-zisă „asumare a răspunderii", de „ordonanțele de urgență" pentru transpunerea rapidă în fapt a noii orientări.

– Guvernul se bazează pe majoritatea aia parlamentară anemică, și ca să evite tergiversarea, recurge la proceduri de mână forte.

Artemis pretextă o urgență și-și lăsă unchiul să monologheze pe marginea evenimentului. În zilele următoare urmări însă mișcarea antiguvernamentală. Intrară în corul contestatar sindicatele și partidele de opoziție, cărora le cădea de minune, în perspectiva alegerilor, nemulțumirea populației. Apărură în talk-show-urile de seară exponenți ai păturilor sociale afectate. Acuzau puterea de

incompetență și rea-voință, cerând demisia guvernului. Puterea, la rândul ei, dădea asigurări că măsurile respective reprezintă singura soluție rațională de atenuare a efectelor guvernării precedente, care majorase salariile și pensiile în mod iresponsabil. Sindicatele anunțară manifestări de masă, greve și fixară data unei demonstrații populare. Se avansau cifre impresionante privind numărul protestatarilor de stradă, pe care purtătorii de cuvânt ai partidului de guvernământ le contestau.

Venind de la chioșcul de ziare, Artemis se întâlni pe scările blocului cu un cuplu de funcționari, un fel de amici de la distanță. Se duceau la mitingul antiguvernamental. Aveau salarii de câte 1 200 de lei (net) și reducerea urma să le coboare la câte 900. La întrebarea lui Artemis dacă reducerea e certă, își exprimară speranța că parlamentul va respinge măsurile și guvernul va renunța. Erau informați că documentele au și fost înaintate de opoziție organului însărcinat să verifice constituționalitatea actelor oficiale. Artemis deschise televizorul. Începuse să se dea informații despre afluența coloanelor de demonstranți spre Piața Victoriei. Se hotărî să nu privească manifestarea la televizor și porni spre sediul guvernului. Înainte de plecare mai apucă să audă începutul jocului cu cifrele, oscilând între zece mii (prognoza proguvernamentală) și patruzeci de mii (anticiparea liderilor sindicali).

Ajunse în spatele clădirii guvernului, străpungând conglomeratul de străzi cu nume de orașe străine și nu remarcă nimic deosebit. Spațiul din fața clădirii era liber, iar pe șosea se circula normal. Manifestanții se îngrămădeau de partea cealaltă, după garduri mobile apărate de polițiști. Traversă șoseaua și intră în mulțime. Mulți purtau peste îmbrăcăminte bluze fără mâneci, vopsite în culori tari, ca drumarii. Unii se odihneau, rezemați de gardurile clădirilor de la capătul șoselei Kiseleff, și asta făcea impresie

proastă. Ce fel de luptă se ducea acolo? Parcă veniseră la un meci de fotbal pe nu știu ce stadion provincial, fără tribune, și așteptau începerea jocului. Alții stăteau de vorbă în grupuri sau conversau la telefonul mobil. Când se apropiau cameramanii își schimbau pozițiile, se regrupau, încercând să dea un sens prezenței lor acolo. Se apropia ora începerii mitingului. Apărură organizatorii sindicali, apoi carele de reportaj și mulțimea se animă. Scoteau fluiere, goarne, pâlnii, clopote, desfășurau pancarte de pânză, le ridicau pe cele de carton scrise de mână. Se dădea la iveală recuzita de miting. Când liderii începură să ia cuvântul la microfoanele de pe platformă, mulțimea dirijată de agitatori se apucă să zbiere, să scandeze, bruind de fapt vocile oratorilor. Nu se mai înțelegea nimic. La un moment dat, masa se fărâmiță din nou, evidențiindu-se tot felul de inițiative locale. Apărură armonice de mână și de gură și văzduhul se umplu de acorduri stridente, se constituiră coruri cu texte compuse ad-hoc și se încinseră hore. Ca la Moși, exprimând o veselie nesăbuită sau o nevoie a descărcării energiei nervoase în mod gratuit. Precum copiii scăpați de sub supraveghere sau maimuțele în grădina zoologică. Exuberanța dezordonată nu concorda cu inscripțiile de pe panouri, unde se clama: „Nu mai putem răbda", „Nu vă atingeți de salarii și de pensii", „Murim de foame" etc. Se sufla în fluiere și goarne la întâmplare, luându-se unii după alții, în anumite momente văzduhul vuind, după care unii izbucneau în râs, aplaudau și chiuiau ca la cine știe ce ispravă. Pe cei mai mulți îi distra vacarmul la care participau, pe alții îi irita, făcând gesturi de lepădare, scuturându-și mâinile și îndepărtându-se. Artemis se întreba de ce nu are consistență acest miting, de ce nu convinge că este o formă extremă de luptă socială, expresia unei voințe și îndârjiri peste care autoritățile nu mai pot trece? Ieșirea în stradă a oamenilor amenințați să li se reducă atât de drastic standardul de viață, să fie jefuiți de o parte importantă a mijloacelor de

existență, avea ceva de vicleim prost regizat. Oamenii nu știau să-și manifeste organizat și coerent voința, interesele, starea de spirit. Nu încă nu aveau mobiluri, doar simulau? Ieșiseră fiindcă așa se hotărâse la sindicat, sau ca să se mai miște și ei, să ia aer, să-și întâlnească prietenii, colegii, să se distreze în colectiv. Nu le ajunsese cuțitul la os? Cu toate că împunsătura pe care urmau să o primească părea tragică? Nu credeau că amenințarea se va pune în aplicare? Considerau totul o mică sperietură și se prefăceau că sunt și ei scandalizați? Mai erau două luni până la salariile și pensiile scăzute, timp teoretic lung, un fel de hiatus istoric, în care primejdia se putea dizolva și anula. Așa reacționează toți oamenii în fața pericolului? Sau românii suferă de paralizia mijloacelor de percepție? Cineva tocmai spunea că, acolo, în spate, lângă gard, un guvernamental privește spectacolul de parcă ar sta la pândă. Era ministru, parlamentar, lider al partidului aflat la guvernare? Nu se știa, poate întrunea toate aceste atribute la un loc. Oamenii se uitară într-acolo, se uită și Artemis odată cu ei – individul tocmai îi răspundea unui reporter și un cameraman îl filma. Nu le plăcea mutra lui, gestul prin care arăta spre demonstranți cu aroganță și dispreț, și câțiva se îndreptară într-acolo. Bodyguardul îl atenționă pe demnitar și acesta, sesizând micul asalt, făcu stânga împrejur. Dar și din partea cealaltă se apropiau mitingiști, alcătuind un culoar în care intrusul se văzu nevoit să intre. Bodyguardul și un activist sindical îl luară de câte un braț și, lipiți de el, îl scoaseră dincolo de garduri. Fu văzut iuțind pasul până dispăru după o clădire. Mitingiștii își ieșiseră puțin din matcă, depășiseră agitația normală, dar ce făcuseră nu era efectul unei cauze conștientizate. Doar enervarea produsă de impertinența unui grangur.

La un moment dat, în linia dinspre șosea și dinspre guvern a masei manifestanților presată de cordoanele polițiștilor și jandarmilor, se auzu busculadă. Un grup începu să împingă în gardul mobil de

metal ce ținea oamenii în țarc. Voiau să iasă din îngrăditură. Cineva strigă: „Sunt pensionarii, vor să se ducă la guvern". Bătrânii vo[illegible] ferau cu figuri furioase, de ofensați și umiliți, și se opinteau cu disperare în gard. Balansul forțelor dură câteva minute, după care pensionarii, mobilizându-și resursele bufniră. Gardul fu smucit în aci și apoi răsturnat, iar ei se revărsară ca puhoiul printr-un dig spart. Nemaiexistând zăgaz, presiunea imprimată trupurilor îi făcu să se prăbușească pe caldarâm. Căzură ca popicele la bowling. Pe brânci, julindu-și coatele și genunchii, izbindu-se în umeri, zdruncinându-și capetele la impactul bărbiilor cu pavajul. Se adunară de jos cum putură și, sub impulsul aceleiași voințe încă neconsumate, dădură să-și fructifice victoria, precipitându-se spre guvern. Cordonul unu formelor bleumarin se refăcuse însă și bătrânii se izbiră de el ca de un zid de fier. Fură repede împinși înapoi, după gardul țarcului. Se resimțeau de contuziile primite și ieșiră prin spate, șchiopătând, răsuciți de mijloc, pipăindu-și locurile dureroase.

– Bătrânii n-au venit aici să se distreze, le spuse Artemis câtorva care urmăriseră tăcuți scena. Sunt neputincioși, dar motivați. Știu ce vor. Nu i se răspunse. Mulți nu observaseră incidentul, iar cei ce priviseră, se îndreptară într-acolo, deși nu se mai petrecea nimic.

Artemis rămăsese cu câteva imagini persistente. Unui pensionar i se rupsese în busculadă cămașa, dezvelindu-i spatele alb și slab. Altul, cu părul în ochi și fața crispată, izbea cu gardul într-un jandarm. Trupurile împrăștiate pe jos păreau proiectate pe pavaj de un suflu. Luptaseră bătrânii. Au vrut să dea exemplu, să ofere model, să facă acestor mulțimi anemice demonstrația bărbăției.

Autoritățile păreau a nu da atenție masei adunate în fața Executivului. Nu se ivi nimeni să-i cerceteze, să-i asculte, nu mai spunem să le vorbească, nici măcar la ferestrele palatului nu se ivi vreun cap curios (poate în dosul draperiilor se ascundeau ochi cercetători), astfel că evenimentul se consuma „în absența stăpânilor",

într-un fel de chermeză a slugilor, cam deşănţate în spontaneitatea lor gratuită. Dar nu era chiar aşa. Stăpânii îşi trimiseseră paznicii în uniformă să gestioneze diferendul, să închidă mulţimea în ţarc şi so determine să fermenteze în contradictoriul ei demers (anunţat ca front de luptă şi degenerat în petrecere populară). Se spunea că au fost trimişi să supravegheze demonstraţia sindicaliştilor şi a pensionarilor în jur de o mie de poliţişti şi jandarmi. Se plictisiseră, probabil, în expectativa placidă, înregistrând fără niciun interes focurile, cântecele, râsetele şi chiotele acestor oameni fără treabă (dacă cei mai mulţi plecaseră de la lucru şi aveau să piardă salariul pe o zi). Avuseseră parte până acum de un singur episod mai animat, al bătrânilor îndârjiţi pe care, în ciuda desuetului lor eroism, îi reduseseră la tăcere. Floare la ureche cei 20 000 de oameni înghesuiţi după garduri mobile, cu funcţie mai mult decorativă, de simbol protestatar, decât de forţă ofensivă.

Artemis studia feţele agenţilor de ordine, mirat de ciudata uniformitate a expresiilor. Ce se ascundea dincolo de măştile nepăsătoare? Dispreţ pentru aceşti furioşi paşnici, pentru inutilitatea demersului public? Li se părea ridicolă, infantilă distracţia cu fluiere şi goarne de carton, ca şi chiotul zgomotos, ca al copiilor ce gonesc un câine cu tinichele atârnate de coadă? Dar această armată bine instruită şi echipată era alcătuită şi ea tot din bugetari. Li se reduseseră şi lor sporurile, iar acum urmau să mai piardă un sfert din bilanţ, nu? Ei nu se regăseau în revendicările mulţimii? Nu realizau că „infantilii" din ţarc zbierau şi chiuiau şi în numele lor şi că, dacă prin absurd aceştia ar dobândi câştig de cauză, el s-ar răsfrânge favorabil şi asupra condiţiei lor materiale? Publicul se lăsa strâns în cleşte de oamenii în uniformă, fără să le arate vreo aversiune, ştiind că aceasta le este misia şi că nu-şi pot permite să vină dincolo de garduri ca să-şi strige păsurile. Mulţimea o făcea şi în locul lor. Lucrul acesta nu-l înţelegeau poliţiştii? Arborau o nepăsare

minerală față de demonstrație, desconsiderând purtătorii de pancarte, dându-le de înțeles că i-ar brusca fără menajamente dacă le-ar veni și lor cheful să o facă pe bărbații, ca temerarii cu părul alb? Sau disprețul polițiștilor și jandarmilor decurgea chiar din lipsa bărbăției demonstranților, care parcă uitaseră de ce au venit? Vedeau că nu sunt hotărâți să se bată pentru drepturile încălcate, ieșiseră ca să se afle în treabă, guvernanții nedând nici doi bani pe asemenea proteste. Artemis bănuia că zdrahonii care țineau mulțimile în frâu trăiau o dedublare înjositoare: se prefăceau că-i lasă rece o revendicare acută, ce era și a lor, fiind totodată gata să-i reprime pe sindicaliști dacă ar fi încercat să escaladeze limitele impuse. Nu făceau decât să-și interzică, apelând la resurse de voință strict profesionale, propriile drepturi civice, să-și înăbușe propria îngrijorare pentru ziua de mâine.

Capitolul douăzeci

Artemis se pregătea să stingă televizorul, când moderatoarea întrerupse discuţia cu cele trei, patru surate ale ei, împotmolită într-o ciripeală fără orizont, şi anunţă ştirea de ultimă oră: o vedetă a teatrului românesc încetase din viaţă în spital, după o scurtă suferinţă. Ciripitoarele se năpustiră asupra noului subiect ca un stol de vrăbii pe o grămăjoară de grăunţe. Artemis nu ştiuse că actorul e bolnav, nu de mult îl văzuse răspunzând unui ziarist la o emisiunea TV. Îi fusese profesor la Institut şi o parte din personalitatea sa intelectuală o datora influenţei acestui artist. Înalt, zvelt, misterios, evoluase aluviunile dizgraţioase ale vârstei. Părul albit, ca şi barba ce-i încadra obrazul prelung îi dădeau o alură de tânăr martirizat. Nimbul de „prinţ" vehiculată de fani corespundea acestei mărci onomastice şi distincţiei artei sale, ce-i permitea să înfăşoare şi un rol minor, de cerşetor să zicem, într-un voal inefabil de aristocraţie spirituală. Şi grotescul îl transfigura, fără să-l altereze în substanţă, dar făcându-l să rămână omenesc. Artemis învăţase de la el, ca student, dispreţul pentru rutina artistică, ca şi pentru cea generală umană. Iubise la profesorul său simplitatea prin care scotea în relief sâmburele valorii sufleteşti. Lor le spunea că mulţi se tem să fie simpli pentru a nu părea săraci, dar în realitate fiindcă nu pot răbda strălucirea virtuţii naturale, sau aceasta a fost înăbuşită sub straturile artificiale ale convenţiilor. Simplitatea gestului şi ţinutei, simplitatea emoţiei veritabile – aceasta era deviza artei şi vieţii sale.

Își văzuse de profesie fără tam-tam și înfumurare. Nu-și făcea reclamă (și bănuia că nu-i lasă nici pe alții să-i facă), nu lansa teorii despre estetica sa, deși aceasta era extrem de originală și-l ducea nedezmințit la glorie. Nu făcea decât să apară din când în când într-o premieră, provocând senzație, și să tragă după sine, ca un pescar plasa cu pește, spectacolul în care juca, greu de viață și de culoare, păstrându-i mereu strălucirea. Uneori dădea interviuri, dar nu ca să atragă atenția asupra victoriilor sale scenice, ci pentru a înfățișa normalitatea, zicea el, a propriului destin. Vorbea cu încântare despre copilăria lui, tipică progeniturilor de oameni modești, care nu-și anunță, de cele mai multe ori, predestinarea. Pretindea că n-a fost în existența lui nimic ieșit din comun, și te-ai fi convins dacă n-ai fi fost martor la ședințele sale de magie teatrală. Se spunea că-i place singurătatea. Circula legenda că în pregătirea unui rol greu se ascundea într-o cârciumă, în ungherul cel mai obscur, stând tăcut și nemișcat, ore în șir, cu un pahar de vodcă. Puține se știau despre viața sa privată, pentru că nu se înconjura de zgomot și fast, nu apărea pe culoarele luminate ale societății, nu considera ca atâția alții, infinit mai puțin îndreptățiți, că lumea e a lui.

Nu fusese vreun spectacol pe care Artemis să nu i-l vadă, uneori și de două, trei ori. Erau piese de teatru mari, borne ale dramaturgiei. Îl văzuse și admirase în filme, unde se înconjura de un nimb ciudat, de ființă comună, luată din lumea obișnuită, din care actorul extrăgea cele mai adânci zăcăminte. Îi plăceau nespus lui Artemis rarele, dar încântătoarele ieșiri la rampă în calitate de interpret muzical, de șansonetist discret și sensibil, în stare să dea șlagărelor haina confesiunii celei mai mișcătoare. Cânta și în duo cu vedete feminine ale genului, împrumutându-le o dimensiune sentimental-estetică necunoscută până atunci. Disprețuia tehnica zgomotoasă a spectacolului muzical, trăgând muzica de scenă spre trăirea individuală ascunsă, abia confesată

De multe ori Artemis se întreba ce a contribuit într-un caz sau altul la efectul artei sale. Descoperea că tocmai lipsa recuzitei obişnuite îşi spunea cuvântul. Cu timpul, a ajuns să creadă că neteatralitatea era secretul seducţiei lui scenice. Aceeaşi simplitate, aceleaşi refuz al „cârligelor", aceeaşi comunicare nudă cu spectatorul. Părea că vorbeşte cu fiecare în parte, explicându-i pe unda emoţională particulară cheia unei ecuaţii umane, descoperită în momentele de maximă luciditate. Mai avea în plus vocea aceea baritonală, lipsită de ostentaţie, calmă, moderată, plină de vibraţie lăuntrică, curgând fără niciun impuls, ca un gheizer în singurătate. Urechea obişnuită cu atâtea sunete comune tresărea la acest timbru neuzat, alimentat de îngândurare. Se întreba ce ar fi „furat" el, ca actor, din secretul profesional al maestrului. Aveau ceva în comun ca formulă spirituală? Poate reţinerea, debitul controlat al exuberanţei, acel registru al reflecţiei ce domina nu numai pauzele scenice, ci şi discursul propriu-zis. Prin această zonă se apropiau ca oameni şi ca instrumente de traducere artistică a sensibilităţii. Artemis îşi închipuia că, personal, ar fi mers chiar mai departe. Nu ştia dacă benefic sau nu, dar aşa l-ar fi îndemnat structura sa psihică şi instinctul artistic. Îi întărise această convingere şi descoperirea curentului „taciturnilor" din cinematografia hollywoodiană contemporană, constituit nu din vedetele de carton ce o fac perisabilă, ci din artişti cu vocaţie şi pregătire. Îi avea în vedere pe meteoricul James Dean, stins în plin debut eclatant, pe Mickey Rourke, ce părăsise timpuriu din alte motive, pe Kevin Costner, Russell Crowe şi, nu în ultimul rând, pe Jeremy Irons, iar din remarcabila galerie a actorilor de culoare, pe Morgan Freeman, Denzel Washington, Forest Whitaker. Ei scoteau vedeta cinematografică din acel standard masculin yankeu, particularizat printr-o virilitate infatuată, ostentativă, săracă în spiritualitate, printr-o viaţă interioară evident simplistă. Aceşti mari tăcuţi ai filmului modern, urmaşii lui Buster Keaton, dar revendicându-se, după părerea sa, de la

Spencer Tracy, Fonda și Bette Davis și într-o anumită măsură de la Jean Gabin, reușeau să transmită pe ecran, cu măștile lor ermetice, uneori infantil bosumflate, alteori ascetice, împietrite, ascunzând decizii fatale, ireversibile, de câteva ori mai mult decât zbuciumații, vorbăreții, extravertiții, care, fără să-și dea seama, surclasează artificial omul obișnuit. Tăcerea nu e pasivitate, ci atât mai puțin hiatus al trăirii, ci combustie lăuntrică stăpânită, o membrană prin care auzim motoarele gândului și ecoul impulsurilor. Artemis își reconsidera din când în când virtuala evoluție actoricească, făcând abstracție de fatalitatea ce i-o oprise în fașă, ca și când ar mai fi mizat pe o deblocare în timp a perspectivei.

Îl consterna dispariția actorului la o vârstă și la un potențial scenic care mai lăsau loc pentru mari surprize teatrale. Și mai ales viteza cu care parcursese distanța dintre prezența activă covârșitoare și neființă. Parcă și aceasta făcea parte din stilul său, din tehnica apariției și dispariției în lumina reflectoarelor. Finalul, ca o lovitură de teatru, înghițea interpretul odată cu personajul.

Trupul neînsuflețit fusese depus la o bisericuță în a cărei curte modestă priveghеau în tăcere reculeasă, ori într-un murmur discret, figuri proeminente ale teatrului. În umbra zidurilor interioare pe care jucau stins reflexele lumânărilor, asistența respira un aer greu, vechi. Artemis trecu prin fața coșciugului și depuse flori; cât privi chipul celui ce fusese o fală a teatrului, avu impresia că primește un suflu rece, fără sursă, ceva din depărtări astrale. Strecurându-se printre cei prezenți, ca printre costume înșirate pe umerașe în garderoba teatrului, rămase cu impresia că mortul emana frig. Unul venit din tărâmuri ale Universului ce conțineau chiar freonul neființei, o glaciațiune în care nu pătrund germenii viului. Căldura, căldura, înțelese, aceasta e omul! Aparținând nu numai celulei biologice, sângelui, ci și duhului care vine din Ecuatorul lumii. Totul se pierde în Septentrionul înghețat. Simțea frigul iradiat de trupul

inert. Cineva îl recunoscu şi-i întinse mâna. Ieşind, se aciui lângă acest cunoscut, într-un grup de actori tineri, şi ascultă modest, disimulat. Vorbeau despre straniul flagel bântuind ce mai rămăsese din pleiada marilor actori. Li se părea că seria neagră începuse cu acel gigant, încă tânăr, răpus de un atac de cord după hârţuiala la care fusese supus pentru alungarea din locuinţă. Cădeau de acord că acela fusese de aceeaşi dimensiune, dar la antipod, ilustrând o şcoală opusă. Stăpânind perfect claviatura dramatică, cultiva expresia plastică a trăirilor concentrat. Artemis credea că el făcuse din exclamaţii, din râsul scurt, strangulat – ca în viaţă –, din rapida succesiune a exploziilor temperamentale cenzurate, din întrebări şi mirări monosilabice, din tot felul de sunete onomatopeice tăiate, o infinită panoplie sonoră şi vizuală a instrumentelor de expresie teatrală. Studiase gama mijloacelor de comunicare umană şi ştia că aceasta nu se reduce la vocabular, la construcţii lingvistice, la persuasiunea verbului bine ales şi împerecheat. Inventase arta sunetelor fără coerenţă lingvistică, uneori mai relevante, în concizia lor, decât lungile şi bine ticluitele tirade. Cu atât mai mult, când textul nu epuizează un înţeles – şi de multe ori nu reuşeşte – acest act de interpretare îmbogăţea ideea. Mânuia rezonanţa emoţiilor viscerale ale omului – intraductibilă în cuvinte. Exprima abisuri incontrolabile. Dar ce bine reprezentau aceştia doi, plecaţi prematur din templul Thaliei, polurile opuse şi convergente ale artei moderne! Dispariţiile lor erau considerate, de toţi, pierderi irecuperabile, lăsând un gol pe care nu se ştia când îl vom mai putea umple.

Cineva evocă şi decesul, în cele mai sordide împrejurări, a uneia din reprezentantele şcolii sobrietăţii. Se îmbolnăvise, nu mai putuse juca şi fusese repede dată uitării, apoi înghiţită de anonima mizerie ce începea să înainteze ca o maree neagră pe sub picioarele actorilor. După o perioadă de moarte civilă, a fost găsită moartă de-a binelea, în apartamentul ei sărac. Nu se prea vorbise de acest

caz, publicul nici nu avusese cum să ia cunoștință de zguduitorul deznodământ. Pe de o parte, forurile de resort păstrau discreție, pe de alta, atenția lumii, inclusiv a publicului ce-i păstra memoria, era captată în întregime de scena degringoladei sociale și de cursa bezmetică, fără reguli și scrupule, pentru bani.

A urmat o adevărată cavalcadă spre neant a personalităților de largă rezonanță – se spunea în acel conclav. De ce mor actorii mari? se întrebau uluiți și înspăimântați cei de față. Artemis citea pe fețele lor o anxietate superstițioasă, bănuiala neconștientizată că perioada pe care o traversau punea capcane ascunse exemplarelor rare ale scenei. O coasă tăia statuile vii, prăvălindu-le în desuetudine sau direct în mormânt. Ce otravă plutea în aer?

– Mor pretimpuriu! Eu asupra acestei chestiuni mă opresc, insista unul. Sucombând între 50 și 60 de ani, duc în mormânt un adevărat patrimoniu. Fiecare moare cu o capodoperă nenăscută, căci sunt pe platforma cea mai înaltă a creativității. De acum încolo puteau da sumumul talentului. Pomi fructiferi în plină rod nicie. Cine și ce îi doboară când mustesc de sevă?

– Ei suferă cel mai mult – crezu altul că știe despre ce e vorba. Sunt supersensibili și vulnerabili. Înțeleg cel mai bine ce se petrece.

– La ce te referi? îl descusu cineva cu un aer mai puțin dramatic.

– Tu nu pricepi? Înțeleg să nu pui la inimă, dar să nu pricepi!

– E bine că mai sunt și de-ăștia, îi luă un coleg apărarea scep ticului, cu o umbră de ironie.

– Nu e bine, reveni cel care presupusese cauza mortalității cor feilor. Începem să ne complacem. Ne mulțumim dacă supraviețuim.

– Compromisul! Chiar de asta mor, confirmă altul. Reperto riul comercial îi minimalizează. Ei nu erau dispuși să facă aceste compromisuri.

– Subminează și televiziunea! căzu de acord cel ce păruse scep tic. Ne concurează, chiar ne înlocuiește.

Nu așa se pune problema, interveni altul. Televiziunea ar trebui să fie a doua noastră scenă. Dacă ar face și teatru, nu numai divertisment, amatorism de mahala.

Unde mai încap în televiziune actorii? Îi au pe grașii ăia și pe rușii în cap. Și cum bine a spus... dar nu mai știa cine fusese acela, care suntem mai sensibili murim. De inimă rea.

Un patriarh al scenei românești plângea mai zilele trecute în direct. De obidă.

Artemis știa la cine se referă. Îl văzuse și el pe acel patriarh hohotind la o emisiune despre politica de austeritate. Strânse pe neobservate mâna fostului coleg de institut, care îl atrăsese în neprevăzutul colocviu, și se îndepărtă. Trecu încet printre grupulețele care comentau și deplângeau dispariția actorului. Rămase locului când le văzu ieșind din biserică și oprindu-se în prag, mângâiate de lumina soarelui, sau reculegându-se, pe cele două actrițe despre care se spunea că au fost amantele – în timpi diferiți, firește – ale dispărutului. Le întâlnise pe culoarele institutului de teatru, nu știa datorită cărei împrejurări, fiindcă absolviseră cu mult înainte și nu făceau parte din corpul didactic. Și apoi, pe scenele teatrelor, pe stradă, în recenziile de spectacol și în povestirile colegilor. Din toate aceste izvoare imaginația se adăpase inconștient și plămădise portrete vii, pline de expresivitate, aproape intime, astfel încât le percepea ca pe vechi și bune amice, deși nu stătuseră niciodată de vorbă. Nu le atașase până acum personalității actorului ce le fusese partener preferat și, iată, iubit. Pentru prima dată se vedea nevoit să le raporteze la bărbatul aflat pe catafalc, la viața lui personală secretă.

Talentatele artiste i se păreau șterse ca femei, dar categorisirea, impusă parcă de la sine, nu-l mulțumea. Șterse în ce sens? încerca să se lămurească. Așa cum apăruseră la ieșirea din biserică, păreau două doamne grațioase, subtile, ilustrând gustul feminin cel mai

rafinat. Prin vestimentație, ținută, cosmetică, gestică, expresivitate fizionomică se încadrau neîndoios unui rang de mare distincție. Nici vorbă de ceva fad, de vreo platitudine, de vreun anonimat care să justifice epitetul ce se grăbise să li-l aplice. În același timp, dacă ai fi căutat însemnele virtuților tipice femeilor de rasă: armonie fizică provocatoare, voluptate trupească, sex-appeal, formele și liniile de forță ce fac din simple trecătoare apariții obsedante, constatai dezolat că acestea lipsesc. Atât de sugestive sub raport spiritual (profesionalizat), nu străluceau de farmec, de acea stranietate copleșitoare, oscilând între angelic și demonic, ce fac din unele femei adevărate opere de artă. De bună seamă, pe scenă în nicium caz nu le-ar fi putut taxa cineva drept șterse, acolo adjectivul ar fi fost absolut deplasat, căci ele reprezentau de minune – prin talentul de a încarna prototipuri – modele ieșite din comun (chiar dacă personajul interpretat ar fi fost unul sută la sută comun). În teatru deveneau un fel de suprafemei, aureolate de artă. Ce mai rămânea atunci în picioare din atributul conferit spontan, negândit? reflectă Artemis. În substanță însă nu greșise. Nu trebuia decât să le pună în postura de amante ale celui dispărut. Mascul seducător, el atrăgea nu numai prin nivelul inteligenței scenice, decelabil de la prima privire, ci și prin datele ființei materiale. Cum le asimila „el" în intimitate pe aceste femei? În pofida rafinamentului profesional, în costumul Evei mai aveau ce etala? Artemis le ghicea busturile debile, umerii ascuțiți împungând prin rochii, coapsele fusiforme, linia rigidă a spatelui ș.a.m.d. Una avea chipul ascuțit, triunghiular, cu vârful în bărbie, cealaltă oval, dar slab – și amândouă păreau lipsite de vârstă, caracteristică poate favorabilă după 60 de ani, încolo, dar catastrofală nu mult după 40, când femeia își aruncă în joc ultimele resurse de tinerețe. Ce puteau oferi ele în particular unui bărbat sigur de sine, dublat de actorul consacrat? Artemis ajunse la concluzia că aveau și ele o armă secretă. În afara mobilității date

de actorie, în favoarea lor pleda cumva genul de emisie vocală, din întâmplare comun ambelor (să fi fost acesta mobilul alegerii?). Unul care, pe scenă, deşi le dădea o notă de mare autenticitate (aceasta fiind chiar principala lor calitate de interprete moderne) le şi dezavantaja, făcându-le greu audibilă partitura. Şi una, şi alta aveau voci mici, lipsite de rezonanţă, chiar o dicţie deficitară, şi aceasta le determina să uzeze de tonuri joase, de acute înăbuşite, chiar de şoapte, perfecţionându-şi acest gen de vorbire până la a-i da puterea de penetraţie a ţipătului. Şi dacă pe scenă o asemenea emisie nu poate emoţiona întotdeauna plenar, cu toate că impune exceritorul stil al neteatralităţii, în viaţa particulară, mai ales în intimitatea cuplului, în limbajul de alcov, se poate încărca de o putere de sugestie irezistibilă. O femeie care îşi comunică sentimentele şi senzaţiile în registrul inefabil-ambiguu, plin de enigme, îşi creşte doza de persuasiune, şi mai ales de forţă excitantă, la cote foarte înalte. Descoperise secretul ciudatei alegeri a maestrului, al prezenţei acestor elevate artiste în viaţa lui intimă? Sau totul nu era decât o speculaţie abstractă, bazată pe elemente culese din eter şi îmbinate forţat, cu o logică ieftină?

Artemis se pregătea să plece, dar văzându-le că se apropie de grupurile actorilor se răzgândi şi se întoarse, căutându-şi un loc de observaţie şi ascultare discret. Fură primite cu deferenţă şi cu un soi de fervoare ce înviora actorimea aceea cianurată de suflul funerar, infuzându-i parcă, odată cu vioiciunea, şi o uşoară notă de veselie (dacă apatia este prin excelenţă tristă, suflul vital, orice l-ar provoca, e o formă a bucuriei). Se salutară prin gesturi şi grimase, şi actriţa cu obrazul triunghiular spuse, cu buzele ei subţiri agile, emiţând cuvintele prin mişcări mici şi repezi, ceva despre aerul apăsător din capelă, mirându-se că a reuşit să rămână în picioare.

Lucrul cel mai derutant, spuse ea, este să te întâlneşti cu o persoană foarte apropiată, vreau să spun să te duci la ea, ca de obicei,

și să constați că a devenit vid. Teoretic știu ce e moartea, dar practic, adică atunci când dau fața cu ea, mintea mi se blochează și nu mai înțeleg nimic!

Buzele îi alergau grăbite, fără rezonanță, ca niște micuțe suveici țesând o pânză fără contur material. Unii dintre colegi se uitau în pământ clătinând din cap a înțelegere și aprobare. Gura harnică și discretă care vorbea, lăsa să se ghicească o stare sufletească de modestie excesivă, chiar de umilință, printre rânduri strecurând și un timid umor autobatjocoritor. Nimeni nu dădu vreo replică și nu comentă, capetele aplecate și privirile coborâte încuviințând, într-o muțenie reculeasă, sensul confesional al declarației. Cealaltă scăunel abia perceptibil, ca un prunc. Îndreptându-și privirile spre ea, ca și ceilalți asistenți, Artemis văzu o mască – masca ei obișnuită, de tragediană – dătătoare de fiori. Actrița își întipărise pe față o disperare amuzată, dacă se poate spune așa, expresia unei dureri atât de acute încât, pentru a o atenua cât de cât, măcar de dragul privitorilor, picura în ea un strop de râs, și el torturat desigur, dar contrabalansând în intenție tenta groazei. Obișnuia să deschidă gura, în asemenea momente, sugerând însă că exclamația, vorbele, sonorul au fost înghețate, amuțite, starea psihică anulând orice comunicare în afară de cea a imaginii vizuale.

– Moartea e infernul nostru sufletesc, se hotărî ea să traducă în cuvinte (slabe, neputincioase) ceea ce trăia ca stare de fapt. Ne îngrozim de atâtea lucruri, continuă, și vorbirea-i se transformă într-o boare, într-un abur ce pătrundea în urechile ascultătorilor ca ecoul propriilor lor gânduri, iar de moarte uităm. Și ne pierdem reperul de bază. Moartea deschide infernul în sufletele noastre. De-acum ce ar putea fi mai rău? Nimic.

Era și aceasta o confesiune, desigur, și încă una destul de directă, nedisimulată. Își exprima propria suferință, își boceа propria pierdere. Avea pielea obrazului palidă, chipul golit de sânge,

lors de viață, de tinerețe, de frumusețe. Și pe ea se feriră s-o privească în față colegii, recurgând la aceeași stratagemă, a coborârii ochilor în pământ. Actrița mai scânci o dată, așa copilărește, ca o mirare intimă, ca un oftat ieșit fără voie, ca amestecul unei silabe de plâns cu alta de râs.

- Și trăim cu moartea în suflet, își încheie mica tiradă, zâmbind chinuit, într-o grimasă de resemnare deznădăjduită.

Doamne, se gândi Artemis, au dat câte un minispectacol. Extraordinar de bine pregătit, și în același timp cu adevărat sincer. Nici nu mai poți face deosebire între artă și simțirea proprie. Pe scenă e artă sinceră, în viață e sinceritate teatrală. La fel de emoționante amândouă.

Privirile îi fură atrase de încă o siluetă ieșită în pragul bisericii, cineva care părea că nu a hotărât ce are de făcut, dar nu expunându-se atenției sau examinând lumea cu vreun scop anume. Avea nevoie să delibereze în forul intim asupra a ceva stârnit de imaginea din biserică, de emoțiile acumulate acolo. Și care declanșau în el, cu oarecare întârziere, reflecții puternice. Artemis îl recunoscu pe fostul său dascăl, cunoscutul gazetar Bondocu, împreună cu care petrecuse în vară câteva ore plăcute și instructive. Fără să vrea ridică brațul și schiță un gest menit să-i semnaleze aceluia prezența sa, un gest simplu, firesc, din arsenalul mijloacelor de comunicare la distanță al prietenilor vechi. Fu bucuros să constate că mica sa mișcare de fanion fusese receptată și să vadă că făptura aparent greoaie, dar agilă a gazetarului se îndreaptă spre locul unde se afla. Își strânseră mâinile în tăcere, Bondocu ridicându-și ușor palma, ca pentru a recomanda tăcere, apoi rămânând amândoi atenți la ce se petrece în grupul din imediata apropiere. Discuția acum dezlânată, fără nerv și fără patos, un fel de banal ritual al cuviosiei, nu mai prezenta interes. Se îndepărtară până ieșiră din curtea bisericii.

Unde te duceai? întrebă Bondocu, oprindu-se în stradă.

– Nicăieri, recunoscu Artemis.

– Şi eu am uitat ce am de făcut. Băiatul ăsta... şi nu simţi nevoia să deslușească la cine se referă.

– L-aţi văzut în toate rolurile, cred...

– Nu de asta e vorba... Am fost prieteni. Colegi de liceu. La facultate am stat în acelaşi cămin, chiar în aceeaşi cameră. În ultima vreme ne vedeam mai rar, dar destul ca să ştim totul unul despre altul.

Se întrerupse ca să le salute cu un luminos zâmbet cordial, ca o paranteză în textul solemn al momentului, pe cele două actrițe ieşite şi ele în stradă cu aerul că nu ştiu de asemenea încotro s-o apuce. Se opriră cu vizibila dorinţă de a se agăţa de colacul de salvare ieşit în cale, tocmai pentru a se smulge la rândul lor din iedera îndureratei perplexităţi.

– Doamnele mele, glăsui dascălul-gazetar cu o trenă galantă în voce, în cuvinte, pe care Artemis nu i-o cunoştea, şi cu un fel de ciudată vibraţie a aerului în jurul întregii sale făpturi, ce-l plasa dintr-odată pe alt palier al masculinităţii, doamnele mele, ce faceţi şi repetă ca să se vadă cât de pătruns e de ce spune – ce faceţi de întineriţi mereu? Talentul e de vină? E un conservant fizic? Probabil, probabil. Asta e.

Pojghiţa rigidă ce le crispase feţele se făcu transparentă şi apoi se topi, lăsându-le femeilor privirile slobode şi înviorate.

– Tu faci madrigaluri şi..., răspunse cea cu obrazul oval şi ochii căprui (maestra marilor expresii înmărmurite, a gurii mobile ce vorbea fără voce), dar surprinzându-se că e gata să invoce clipa funerară, se opri. Cealaltă, cu ochi verzi, buze subţiri şi bărbia ascuţită ciripi abia audibil, umplând totuşi acel spaţiu intim.

– Lasă-l, Mila... să spună. Mie îmi face bine. Şi cui nu-i face, în lumea asta... Spune tu cum e ea, lumea?

Thanatică... ai vrut să spui? interveni Bondocu. Şi adjectivul îmi include desigur doar tragedia de azi.

Dar nu ni-l prezinţi pe tânărul tău prieten? se remontă între timp Mila, cu părul ei castaniu, ochii căprui şi obrazul oval atât de palid. Să vi-l prezint eu, atunci, făcu o gingaşă ghiduşie cu ochii aceia largi, acum strânşi copilăreşte: laureatul la poezie al partidului de centru, nu e aşa...?

– Mă scuzaţi, mă scuzaţi, se prefăcu fâstâcit Bondocu. Dar prea m-aţi tulburat cu prospeţimea voastră. E într-adevăr prietenul meu mai tânăr, poetul Artemis. Sunt uimit ce popularitate ai căpătat, domnule, îi aruncă tovarăşului său. Şi cât sunteţi voi de informate... Şi tu, Lula?

Eu nu, ciripi din nou posesoarea ochilor verzi şi a vocii de înger discret. N-am fost de faţă. Dar cu atât e mai mare surpriza... ca tu să ai asemenea prieteni... de o stranie şi preţioasă juneţe. Artemis se înclină de mai multe ori într-un unghi ce le includea pe amândouă actriţele, şi se declară fericit că a putut intra cu această ocazie în raza cunoaşterii lor nemijlocite. Când Bondocu le spuse că le-a fost un timp şi coleg de breaslă, femeile părură gata să şi-l înşface, aşa ca pe un obiect personal pe care nici nu ştiuseră că l-au deţinut şi l-au pierdut totodată. Badinând cu toţii, continuară să meargă până ce ajunseră în scuarul din spatele bisericii, unde actriţele îşi aduseră aminte că au totuşi alt program. Le părea rău că trebuia să-i părăsească, le readusese la viaţă întâlnirea. Sperau să se mai revadă, inclusiv cu agreabilul amic al gazetarului. Ei rămaseră pe loc şi le priviră în timp ce străbăteau scuarul cu mersul lor elastic, şerpuit, dansând pe tocurile subţiri, înalte, ca pe nişte fuioare ce transmiteau muzicalitatea făpturilor lor în pământ.

Nu sunt frumoase, comentă Artemis care le urmărea fascinat cum se îndreaptă spre colţul ce avea să le absoarbă. N-au ceea ce aş numi feminitate intrinsecă. Şi totuşi...

– Totuși, ce? râse intrigat, mai mult decât amuzat, Bondocu.

– Concentrează toată ideea abstractă de magie a sexului lor. Ține exclusiv de artă, nu e așa? Cum ați spus adineauri. Sunt slabe, n-au o armonie trupească a formelor, nici măcar sugerată, nu mai zic expresă... Chipurile le sunt aproape ascetice, cu ceva famelic, și nu senzorial, ci de biete ființe monahale. Și totuși, înoată până în gât în mesaje hipnotice. Ochii le sunt un ocean de mistere, semnalizează fluxuri neîncetate de sentimente. Vocile le vin din altă lume. Și acest mers legănat, energic totodată, această trenă de noblețe, pe care o lasă depărtându-se, dispărând...

Și chiar dispăruseră. Bondocu râse fără ilaritate, poate pentru a bagateliza puțin exaltarea poetului, care-l punea pe gânduri.

– Toate astea se iau convențional, fiind puse pe seama condiției profesionale, explică el sec. Nu le disecă nimeni în maniera ta estetică. Mi-ar fi greu să trăiesc și să văd lumea prin prisma unui asemenea lirism. Pe tine nu te deranjează? Îți poți duce viața așa, mereu în stare de excitație poetică? Sau optica asta se declanșează numai în prezența femeilor interesante? Dar tu ai mâncat ceva de prânz? uită el să mai aștepte răspuns, sau dovedind că întreba retoric, în fond total dezinteresat de așa-zisa poetică existențială a lui Artemis.

– Eu, de regulă, nu prânzesc propriu-zis, mărturisi acesta. Impun vizez ceva: un covrig, un pateu, o banană, chestii de astea. N-am răbdare să mă așez la masă și nici n-am unde. Acasă? Aș pierde prea mult timp. La un birt? Prea complicat. Aștepți, te enervează servicial prost, lumea grobiană din jur.

– Asta e bună! Dar sunt un milion de localuri operative. N-ai roadul orașului, deși umbli. E o stângăcie la tine. Ține tot de firea poetică! Te cam costă poezia. Hai să-ți arăt o probă de ce ai putea face. Uite, o luăm pe-aicea, ieșim în piațeta aia. Și de-acolo, în spatele blocurilor ălora noi, la o aruncătură de băț, găsim ce ne trebuie.

Purtat și dădăcit așa, ca un băiețandru provincial venit prima dată în capitală, Artemis mustăci, pe jumătate rușinat, pe jumătate

mândru, recunoscând în sinea lui că astfel stau lucrurile, dar nevăzând aici un păcat de moarte.

Călcau pe frunze mici, de un galben pal, cerat, căzute din arborii rahitici, lipsiți de seva pământului „încopciat" în asfalt și piatră. Era liniște pe străduțele vechi, o liniște accentuată, prin contrast, de ușoara vibrație transmisă, de la sute de metri, de vehiculele terestre și subterane, ca și de reverberațiile vacarmului orășenesc.

- E odihnitor acest surogat de provincialism, nu? ceru Artemis confirmarea senzației de bruscă ieșire din tentaculele periculoase ale Bucureștilor.

O să intre ăia cu buldozerele și aici. „Dezvoltatorii." Să vezi ce va fi, după ce va trece criza – dacă va mai trece – cu oazele astea interbelice. Îți poți imagina Bucureștii ca o copie minoră a New Yorkului? Sau ca noile orașe chinezești (fantome, li se zice, fiindcă nu sunt populate)? Industria imobiliară n-o să stea cu degetul în gură. E, după comerț, cea mai dinamică ramură a capitalismului românesc. Pe ea o doare în cot de teoria ta despre „odihna sufletului".

Localul la care-l duse ziaristul avea o fațadă insignifiantă. Prin ferestrele aflate de-o parte și de alta a ușii de la intrare se întrezărea o îngrămădire de mobilier topit în clarobscur. Artemis descoperi că erau mese lungi, rudimentare, de cantină forestieră cumva, neacoperite cu pânză. Nici pe sfertul sfertului încăperea nu era ocupată de clienți, iar cei doi, trei chelneri cu șorțuri albe stăteau rezemați, cu brațele încrucișate. După ce se așezară, Artemis pipăi lemnul gros, curat al tăbliei, apăsându-și spinarea pe scaunul puternic, drept, cu spătar înalt, ce-i dădea o senzație de siguranță și confort primitiv. Un chelner le aduse listele de bucate.

Specialitatea casei?! întrebă imperativ Bondocu, fără să ia în seamă coala tipărită. Care e surpriza zilei?

Varză călită cu ciolan afumat! se conformă chelnerul, părăsind atitudinea contemplativ-blazată și venind zelos în întâmpinarea clientului.

– De acord, Artemis? Și la bâtâiala din cap a poetului, hotărî: Două porții babane! Și, bineînțeles, gogoșari murați sau castraveciori, ce-aveți pe acolo. Chelnerul făcu un gest liniștitor și se retrase. Ziaristul scoase pe masă pachetul de țigări și bricheta de metal galben și reveni la subiectul inițial: Și zi așa. Le-ai găsit importante virtuți feminine actrițelor? Sunt sensibile, într-adevăr, continuă fără să aștepte răspuns. Inteligente, inspirate, și asta substituie cu brio nurii obișnuiți. Pentru cine are gusturi rafinate, nu e așa? Ca tine. Eu nu prea le am, recunoscu, și râse gros, intenționat cinic. Eu sunt frust. Nu vezi? Îmi plac ciorba de burtă, ciolanul afumat, fasolea. Și cu atât mai mult în materie de femei...

– Decedatul a avut și el gusturi rafinate, interveni Artemis, acceptând registrul fostului dascăl, deși tonul bășcălios-trivial nu-l prea plăcuse. Presupun, din moment ce...

– La ce te referi? ceru lămuriri Bondocu, insuficient de atent ca să prindă sensul dintr-odată. A, la zvonul că Mila și Lula i-au fost amante? Gogoși! Nu știu cine l-a lansat, iar ele, afurisitele, l-au întreținut. Prin ambiguitate. Poate și prin aluzii. Chiar și sugestii directe. Nu, nici vorbă, dragă. Nu erau genul lui. Prefera femeia ingenuă. Sau, la polul opus, mesalina, știi ce vreau să spun. Nu gusta substitutul. În nicio ipostază.

– Și, fiind la curent cu zvonul, de ce nu-l dezmințea?

– Din cavalerism. Să nu le ofenseze.

Artemis avea acum o mină aproape de handicapat. Ochii i se holbaseră, goliți parcă de orice lumină a înțelegerii, ca niște ouă fierte și curățate, iar mușchii obrajilor se lăsaseră, dându-i o expresie de autism flasc. Se vedea că ce aude îl afectează, răsturnând în el o ordine a lucrurilor, cea care asigură inteligibilitatea omului ca entitate rațională armonioasă.

– Și ele marșau! exclamă. Ba mai și întrețineau zvonul, cum spuneți. De ce?

- Din orgoliu. Nu ştii ce e orgoliul feminin?

- Dar erau implicate „în comun"! Ce orgoliu mai e acela? Să te mândreşti că împarţi iubitul cu alta? Sau, mă rog, că ai succedat-o pe cealaltă. Sigur, nu se specifica în ce ordine au fost frecventate, dar asta nu o avantaja pe niciuna. Şi apoi, ele duceau lipsă, duc, vrau să spun, de pretendenţi? Se opri, fiindcă ospătarul începu să pună pe masă mâncarea.

Varza rumenită lucea, bine unsă şi aburoasă, lăsând să se vadă capetele de ciolan, decorative, cu straturi de zgârci, slănină, carne moale şi şoric gros, ca arama bătută. Din proprie iniţiativă chelnerul adusese şi două ţoiuri cu o ţuică galbenă.

M-am gândit că zeama asta de prune o să vă facă mai uşoară trecerea de la travaliu (şi umflă solemn acest cuvânt) la plăcerea culinară, şi fu plăcut impresionat să vadă gestul ziaristului, care-şi împreună palmele cu o cordialitate energică, în semn de recunoştinţă şi felicitare. Poate că altceva n-o să beţi, cu toate că v-aş recomanda o bere neagră, germană.

Să fie şi aceea! cedă Bondocu şi se avântă spre tipsie, punând punct subiectului discutat. Mai aruncă, totuşi, degajat, interlocutorului: În concluzie, asta se poate reţine, orgoliul feminin e greu de descifrat.

Înainte de a îmbuca, îşi ciocni ţoiul de al lui Artemis. Gustă, adulmecând aromele licorii cu ochii întredeschişi, ca pentru solare de lume, după care goli conţinutul recipientului. Mâncară cu poftă şi în acelaşi timp cu dichis, tăind atent învelişul osului, potrivind varza peste straturile crocante, aşezonând totul cu mămăliguţa fierbinte, astfel încât papilele gustative să se bucure de efectele întregii combinaţii savante, concepută din vechime de maiorii acestor ţinuturi. Şi berea neagră se integră meniului mulţumitor, astfel că după ce scurseră ultimii stropi din pahare, se

traseră înapoi și se răsturnară pe spătarele înalte și tari, ca după o treabă serioasă dusă la bun sfârșit.

– Te-ai lămurit acuma, poete, cum e cu prânzurile bucureștene rapide și gustoase? Și până la urmă destul de ieftine? Dă-i dracu' de covrigi. Îți rupi dinții în ei și încet-încet acumulezi sursele obezității.

– Nu, că sunt moi, scot șarjele pe loc, îl contrazise moale, neconvins, Artemis. Dar n-ați fost de la început acolo, în curtea bisericii, schimbă el brusc discuția. S-a dezvoltat o întreagă teorie a morții artiștilor mari în cascadă. Le-ar fi scăzut standardul de viață și fac penibile concesii ca să trăiască. Repertoriul comercial, reclama etc. Ei ar fi membrana sensibilă a societății, cea în care izbește cel mai dureros marasmul.

– Dar nu se sinucid atâția oameni simpli? Nu se omoară între ei, ca să-și verse năduful...? Mamele nu-și strangulează pruncii și-i aruncă la gunoi? N-au luat proporții bolile de inimă, ca un flagel, la toate vârstele, ca și cancerul, ca și diabetul? Ăștia toți ce membrană sunt? Una groasă, rezistentă?

– Totuși, parcă oamenii de cultură...

– Fiindcă sunt cunoscuți. Persoane publice, vedete cu o mulțime de fani... Iar în cazul de față nici n-a fost vorba de marasm. O boală mai veche, neglijată. Nu neg, la actori – și alți artiști – e o pierdere de prestanță. Poate mai mult chiar decât pauperizarea. Cinstea de care se bucurau s-a dus... Titluri, decorații, reprezentativitate în forurile publice. Erau emeriți, erau artiști ai poporului – un fel de înalte trepte academice... Aveau exponenți în parlament, în consiliile județene și municipale, și nu în calitate de politicieni, ci de mari breslași, de perle ale coroanei sociale... Astea da, le-au pierdut, și ele le dădeau greutate, făceau ca arta să cântărească și civic. Erau cineva în cetate, nu numai pe scenă. Am prieteni un cuplu de instrumentiști muzicali ieșiți la pensie. Au cântat în orchestra radio. Azi după-amiază sunt invitat la ei. Organizează când și

rând după-amiezi muzicale. Se ascultă piese alese pe sprânceană, uneori se produc şi ei. Cheamă amici melomani, fiica lor aduce câte un prieten. Te-ar tenta? Le-ar face plăcere, cu siguranţă...

- Nu sunt cine ştie ce iniţiat în domeniul acesta... se arătă prudent Artemis. Şi poate deranjez.

- Nu te pune nimeni să te pronunţi acolo. Asculţi şi atâta. E un prilej de a lua pulsul acestei categorii. Cum vrei... De deranjat, îţi garantez că nu...

- Bine, se răzgândi poetul. De ascultat, ascult cu plăcere. Vă daţi seama... Numai să nu deranjez, totuşi.

- Ei, gata acum! Cât o fi ceasul?

La sfârşitul acelei zile lungi, istovitoare, pline de solicitări emoţionale intense, existenţiale şi estetice, Artemis găsi posturile de televiziune suprainflamate de subiectul funerar în care fusese şi el implicat. Ocazie de escaladare a magicului rating şi care se exploata în disperare. Două posturi cunoscute ca rivale supralicitau într-o competiţie pe viaţă şi pe moarte, excavând în eveniment fără limite, storcându-l ca pe o lămâie, făcând ca „noutăţi" din ce în ce mai epatante să se reverse în cascadă. Unul din posturi tocmai lansa bomba apariţiei, din senin, a unui pretins urmaş al actorului, menţinut până atunci în cea mai adâncă taină sau poate chiar ştiut de nimeni. Se cita dintr-o recentă scrisoare adresată de personaj nu ştiu căror foruri, în care acesta cerea oficializarea neîntârziată a condiţiei sale de fiu şi includerea în prezumtivul testimoniu. Nu trecu mult şi postul rival plusă spectaculos, anunţând o superbombă: nu, nu era vorba de un fiu, ci de câţiva copii nelegitimi ai artistului, pregătiţi să intre, iată, în lupta pentru moştenire. Celălalt post începu să purice interviuri mai vechi ale decedatului, încercând, pe baza unor afirmaţii destul de ambigue, să contabilizeze așa-zisele lui mari iubiri de tinereţe. Rivalii găsiră un văr primar

dispus să livreze mărturii inedite privitoare la anumite aspecte ale intimității celei mai stricte a dispărutului. Se porni o întrecere în aducerea în prim-plan a personalităților mondene dispuse să comenteze așa-zisele intimități inavuabile. La unul din posturi apăru însă la un moment dat o rudă – pare-se autentică de data aceasta – a marelui actor, primită cu efuziune de moderatoare, dar care alteră grav climatul competițional. Persoana în cauză blamă acut organizatorii emisiunii pentru lipsă de respect la adresa marelui dispărut și încălcarea brutală a nevoii de reculegere a celor ce-l iubiseră și admiraseră cu adevărat.

Scârbit de această vastă, interminabilă, sfidătoare profanare a momentului, Artemis închise televizorul. Era profund tulburat și revoltat. Aceste matadoare ale comunicării, constată poetul, și-au propus parcă, în mod programatic, să demitizeze public și ultimul sanctuar al evlaviei umane: dramatica, sfâșietoarea cădere a semenilor noștri în neființă. Ne cuprinde un fior rece – își zise – când ne închipuim cu câtă minerală nepăsare dezmembrează medicii legiști, în autopsiile lor de la morgă, trupul omului. Dar aceia cel puțin cotrobăie într-o materie inertă. Colegii de la micul ecran fac autopsia vieții – a viului lăsat în urmă – și cu cât decedatul e mai special, mai valoros public, prin urmare enigma vocației și înzestrărilor lui mai adâncă, mai îndârjită e și măcelărirea. Una, executată nu în discreție – adevărat morbidă, tenebroasă – a înghețatului salon de morgă, ci în văzul lumii. Căci sinistra oficiere a senzaționalului mediatic, această cinică autopsie a miracolului viețuirii, se face în public, pentru un cât mai larg public, urmărindu-se obținerea unui record al acelui tiranic și nemilos indice al contemporaneității, ce poartă numele de rating și domină din ce în ce mai aberant existența noastră socială.

Capitolul douăzeci și unu

Artemis asculta narațiunea animată a bunicii, puțin nedumerit. Îl privea pe furiș obrajii ușor îmbujorați de altercația avută cu un vecin de bancă în tren, despre care relata. De mult n-o mai văzuse iritată astfel din placiditatea curentă, din atitudinea de o nepăsătoare, chiar severă detașare față de mărunțișurile vieții. Persoana cu care intrase ea în conversație, un proprietar de fermă având aspect prosper, cam grosier, profera aberații sociale ofensatoare. Cineva afirmase că mulți români mor de foame, la figurat, dar și la propriu. Fermierul întrebase de unde știe. Din viața înconjurătoare, i se răspunsese, iar cineva a presupus, în bătaie de joc – văitându-l, chipurile –, că el nu are, săracu', televizor. Ba nu, are, protestase individul, dar la televizor se minte. Cine și cum să moară de foame? Știu ei câtă mâncare se aruncă? El, la fermă, când nu are desfacere, varsă sute de kilograme de lapte. În toamnă, a dat la porci câteva camioane cu pepeni, fiindcă angrosiștii cumpărau de la turci. Să se ducă ei acuma în București, să se uite prin pubele, să vadă câte alimente bune de mâncat se găsesc acolo. În piețe, la resturante, pe lângă blocuri. Poate unora le-o fi lene să le ia.

Mi-a sărit țandăra, spunea bunica, m-am simțit jignită personal. Dumneata dacă rămâi mâine lefter, să zicem, nu-ți doresc asta, deși... am strecurat eu un dubiu, te-ai duce să mănânci de la lada de gunoi? Legume fleșcăite, pepeni cum zici că ai dat la porci, resturi

din farfuriile clienților de la resturante, câte ceva expirat aruncat de amărâții de la blocuri care abia își asigură strictul necesar zilnic! Sau îți închipui că săracii sunt ca porcii dumitale? Și ești sigur că n-o să te lovească niciodată nenorocirea? Nu știi, n-ai de unde să știi. „Ehei, a sărit cineva, câți de ăștia, și mai grași ca el, n-au ajuns în sapă de lemn!" Au intervenit și alții. I-au frecat ridichea individului...

– Și el? întrebă, ascunzându-și cu greu zâmbetul, Artemis.

– O ținea pe-a lui.

Ăștia chiar merită, cum ziceți că ziceau ăia din tren, intervenul șoferul taxiului, revoltat și el, să ajungă să mănânce din pubelă. Al dracului, varsă laptele, în loc să-l dea la copiii săraci. S-au făcut câini, doamnă.

Artemis nu știa de ce hotărâse brusc bunica să vină la București. La telefon îi spusese la început că vrea să se plimbe. Să mai iasă și ea din provincie, să se aerisească în capitală. La insistențele lui strecurase ideea unui control medical. Asta i se păruse plauzibil, dar nu suficient. Acuma, după ieșirea din verva evocării bătăliei publice la care participase în calitate de avocat din oficiu al sărăcimii, descărcată de tensiunea nervoasă neconsumată în întregime în tren, reintra în calmul ei contemplativ. Dornică să ia contact cu decorul, privea prin fereastra taxiului. Artemis o găsea mai palidă ca de obicei, schimbată. Ovalul feței suferise o schematizare. Slăbise? Îi propuse să vadă acasă, dar se trezi întrebând-o pe loc:

Constanța, tu ții regim? Ai intrat în post? Sau ai slăbit din alte motive?

– Par mai slabă? păru să se mire bunica. Sunt trasă la față. Am fost solicitată mai mult în ultima vreme. Am să mă relaxez aici.

Vedea că Artemis ar fi vrut să știe ce o solicitase, și îi făcu un semn din care reieșea că îi va satisface mai târziu curiozitatea. La destinație, poetul își scoase portofelul, dar ea îl opri.

– Lasă-mă pe mine. Şi după ce-şi deschise poşeta se aplecă şi-i şopti la ureche: Sunt în bani. Şi îi făcu şmechereşte cu ochiul.

Artemis nu insistă şi se abţinu să comenteze. Luă din portbagaj cele două valize – de ce două, se miră? – de obicei venea cu una, iar de-ale gurii, de care nu uita niciodată, aducea în sacoşe. O conduse la intrarea blocului interbelic din ce în ce mai obosit, măcinat şi întristat. Primul lucru făcut de bunică, odată instalată, fu să despacheteze. Valiza mare era burduşită cu preparate culinare. Umplu frigiderul, aproape gol până atunci, cu pungi de plastic, inişiindu-l pe îndelete asupra conţinutului: musaca, sarmale, pui la grătar, chiftele, chiar ciulama de ciuperci. Tot ce ştia că-i place nepotului. Avea şi carne crudă de pasăre şi de porc, şi într-o casoletă mititei preparaţi în casă, despre care făcu menţiuni speciale întovărăşite de supremul semn al afecţiunii camaraderești, închiderea unui ochi. Obosită, deşi nu voia să arate, se aşeză pe unul din fotolii.

La cină, dacă vrei, îţi frig mici, se oferi.

Îi ceru nepotului să-i prezinte un raport asupra genului de alimente cu care se hrăneşte, în afară de covrigi şi gogoşi fierte în ulei ars şi rânced, acoperite cu pudră de zahăr şi cu făină. Fu nevoită până la urmă să întocmească tot ea lista, şi pe primul plan puse hamburgerii americani de la Mc Donald's, chiftind în untură de porc, pizza având pe ea toate resturile colectate într-o bucătărie de restaurant, lipia arăbească de la fast-food, umplută cu te miri ce înotând în muştar vechi, mai mult acru decât iute, şi negresele, adică pâină colorată cu vopsea alimentară. Artemis nu contestă niciuna din aceste presupuneri şi nu se obosi să retuşeze, măcar de formă, calificativele date de bunică, confirmând totul printr-o expresie de bhumite abia disimulată sub un anemic pretins haz.

Te intoxici cu porcării, Artemis, îi plânse ea de milă, cu o severitate acuzatoare. Cât crezi că poţi să rezişti aşa?

El o informă că e în curs de a schimba regimul, într-adevăr nesa tisfăcător, un prieten inițiindu-l în posibilitatea de a lua prânzul la un mic local cu mâncare gătită, convenabilă ca preț. Nescăpându-i c despachetarea și aranjarea în frigider a alimentelor o sleise, revenii la subiectul slăbiciunii, în care începea să intuiască ceva serios și amenințător. Îi trecu prin minte că aceasta era adevărata cauză a venirii ei. După o mică hârâială, în care încercă să mai amâne discuția, iar el presă tot mai insistent, Constanța, cum îi spunea nepotul bunicii când se aflau între patru ochi, după un obicei deprins în copilărie (la a cărei origine se afla un capriciu al ei), dădu pe față adevărata stare de lucruri. Suferea demult de rinichi și neglijase boala, tratându-se cu ceaiuri. În ultima vreme suferința se acutizase și astfel aflase că are pietre la ambii rinichi. Fusese trimisă acum la un urolog anume, profesor universitar și chirurg sub prezumția nevoii de operație. Venise să facă demersurile impuse de situație. Îi dădu lui recomandarea medicală și un bilețel cu numele și datele medicului. Artemis se panicase și fără niciun cuvânt se îndreptă spre telefon. Bunica îl văzu speriat și îl opri. Nu așa, în grabă, nu sub presiune psihică, gâfâind și bâlbâindu-se, îi cerea ea să trateze chestiunea.

– Obișnuiește-te întâi cu ideea, îi ceru. Vino și așază-te aici. Liniștește-te! Nu e nimic iminent. Nu trebuie făcut nimic astăzi. Nici mâine neapărat. De ani de zile port astea în mine. N-o să le prăpăd dacă le mai țin o săptămână. Hai să stăm de vorbă, n-am mai vorbit ca lumea de atâta timp. Mâine te vei interesa. Așa... Ia să-mi spui tu mie acum...

Artemis vedea cum îl îmbărbătează și cum calmul ei își face efectul. Nu era la bunica poză. Asta era ea. Așa gândea, așa simțea, și forța ei spirituală, tăria moralului i se transmiteau imediat, aducându-l la normalitate, la echilibru rațional și psihic.

– Constanța, îți spun tot ce vrei, interveni dornic să epuizeze întâi secretele ei, după cum vedea sinistre, să se pună la adăpost de alte surprize, ai vrut să-mi spui ceva în taxi. Cu banii... Ți-a mărit pensia? Ai câștigat la loto?

Ea ar fi avut chef de șolticării. Să-l țină în priză cu echivocuri, dar îl văzu nerăbdător, preocupat, temător și renunță.

– Am vândut casa, băiete! Casa noastră strămoșească. Și via, și curtea, tot. Ba și o parte din lucruri. Știu că o să-ți pară rău. Și mie mi-a părut. Dar îmi era greu s-o îngrijesc. Mult prea mare pentru mine. Dacă te-ai fi mutat tu... ca să scrii acolo în liniște literatură, să respiri aerul ăla liniștit de câmpie... Dar așa...

Și, unde stai acum? Te muți la București? Fața i se schimonosi brodată într-un zâmbet de bucurie violentă, nestăpânită. Se stinse însă repede, văzând că ea nu marșează, citindu-i pe chip stânjeneala că l-a făcut să nutrească o speranță irealizabilă.

Mi-am cumpărat apartament la bloc. Exact cât îmi trebuie. Două camere. La etajul întâi. Are balcon mare, frumos, cu privire direct spre fluviu.

Vai, Constanța! Și cât îți displăcea blocul! Cum o să te adaptezi? La un loc cu atâta lume! Cine știe ce vecini o să ai.

Nu. Sunt oameni buni. M-am și adaptat. Să vezi ce frumos am aranjat apartamentul!

Auzind-o, Artemis începu să se bucure din nou. Bănuia că își exagerează încântarea, dar oricum, mâhnire adevărată nu era. Propuse să ciocnească un pahar pentru casa ei nouă. Avea Pepsi, o sticlă de bere, limonadă la cutie. Se vede bând ceva din toate astea? Sau cu rinichii ei... Nu, la rinichi berea merge. Spală. La un rinichi piatra e mare. De aia trebuie să scape în primul rând. Artemis aduse sticla și pahare. Ciocniră și înghițiră lichidul sălciu în silă. El auzise că există acum alte procedee de scoatere a pietrei. Nu se mai taie mijlocul omului, se pătrunde cu ajutorul laserului

direct la punctul nevralgic, se forează și se extrag fărâmele. Mult mai simplu. Sau se bombardează dinafară și se elimină pulberea pe cale naturală. Avea și ea informații de specialitate și intrară într-o discuție destul de lugubră, în ciuda grijii instinctive a fiecăruia de a evita termenii barbari în cinismul lor atroce. Bunica se formaliză prima de grotescul subiectului și puse capăt schimbului de informații chirurgical-biologice.

– Gata cu obscenitățile astea măcelărești. Mi-ai tăiat cheful de cină. Și schimbă direcția cu 180 de grade. Spune-mi de Sidonia. Sau am greșit numele? Si... Si... se verifică ea.

– So... Sorana, o corectă Artemis, și, acceptând să-i pronunțe numele, înțelese că s-a ambalat în dezbaterea cazului, adică exact ce și-ar fi dorit mai puțin.

– Așa. Mi-ai trimis o carte poștală din Caraibe. Din Jamaica. Un apus copleșitor. M-am uitat de o sută de ori la el. După aia, când am vorbit la telefon, mereu din scurt, n-ai mai deschis vorba, și nici eu nu te-am întrebat. Cum a fost?

Artemis nu se grăbi să răspundă. Își dădu seama că nu am pregătită o variantă specială pentru bunica. Se încâlcise în variante. Una pentru Beate, alta pentru Veșmînteanu, alta pentru Bondocu... Stătea rezemat în cotul pus pe brațul fotoliului, cu ochii în gol, și se gândea, asistat de răbdarea și înțelegerea bunicii. Cu o voce blândă, moale, ca o adiere de vânt tomnatic alinător, ea îl ajută să putu să iasă din impas, sugerând că a înțeles, că înțelege, chemându-l deasupra întâmplărilor.

– Nu prea a fost ce ți-ar fi plăcut. Știi cum e, Artemis? Rău dacă aștepți prea mult de la oameni... rău dacă nu mai aștepți nimic, dacă îți pierzi încrederea în ei.

– Cam așa, ieși el din muțenia meditativă. Da, nu prea a fost ce mi-aș fi dorit. Și, luându-și inima în dinți, dădu calificativul

corect. E cam frivolă. Şi „cam"-ul ăsta, înţelegi tu, îl pun ca tampon convenţional.

– Băiete, dar ea nu făcea niciun secret din asta. Folosind, sigur, alţi termeni, cam aşa s-a descris atunci. Doar că a prezentat „defectul" ca o trăsătură de generaţie. Şi poate aşa şi e.

Ca să-l cruţe pe el un timp, să-i permită să se decidă dacă spune mai mult sau rămâne la acest calificativ, destul de definitoriu, de altfel, începu să povestească despre fetele pe care le cunoştea ea, din oraşul lor de câmpie. Cum evoluaseră la 20 de ani, chiar şi înainte. Îşi expuneau goliciunile, indecent, nu numai seara, în sălile lor de ţopăială, ci şi ziua, prin oraş. Se înscriau nebuneşte la tot felul de concursuri de frumuseţe trupească, ieşind pe podiumuri în costume de baie miniaturale, ba şi la demonstraţii de striptease. Se duceau la Bucureşti la rude şi-şi petreceau nopţile numai prin discoteci, lăsându-se atrase în tot felul de găşti dubioase, marşând la indemnurile şi promisiunile unor proxeneţi deghizaţi, de cele mai multe ori edificate asupra condiţiei lor din capul locului. Umblă fierte după bărbaţi cu bani, dezinteresate de condiţia lor umană, inclusiv de starea lor civilă, unele constituindu-se în vânătoare de capi de familie. La rândul lui, Artemis, mulţumit de cursul discuţiei, puse în evidenţă alte caracteristici de generaţie, scoase din repertoriul posturilor de televiziune, dar şi din constatări personale. Povesti ce văzuse în familia unor intelectuali, muzicieni de filarmonică, unde-l dusese nu de mult un prieten ca să participe la o serată muzicală.

Au pus *Missa* de Bach, înregistrată la Viena de o mare orchestră simfonică, începu el reportajul. Ne străduiam să descifrăm mesajele atât de subtil şi expresiv construite melodic. Corul, mai ales în fragmentele executate de partea feminină, emana o extraordinară puritate de spirit. Această stare era necesară pentru lansarea unui mare sentiment, despre care am să-ţi vorbesc imediat.

Puritatea nu era marcată de nimic altceva, de nicio virtute specială, vreau să spun. Puritate în sine. Cum ar fi incantația sonoră a unui grup de îngeri. Îți dai seama cât e de complicat să redai nota acestei elevații umane! Imaginează-ți și cum s-ar putea face asta în pictură sau poezie. S-a încercat, dar puțini au reușit să exprime convingător și emoționant treapta supremă a spiritualității. Ei bine, de la această puritate – e un termen convențional, firește – s-a trecut la descrierea sonoră a admirației omului pentru desăvârșire. Nu se indică în mod expres obiectul elogiului, al cultului, dar el nu poate fi decât ceva grandios – cum sunt natura, lumea, creația. Pentru a da glas admirației, proslăvirii frumosului, e nevoie de vocea înaltă, ca o coloană de marmură, a solistei. Elogiul însuși se umple de măreție, se transformă într-un ecou solemn. În sfârșit, incantația vocilor umane se metamorfozează în bucurie. Exultanța ființei care se simte parte a frumuseții. Cred că bucuria e specifică muzicii simfonice clasice germane. Beethoven nu-și intitulează imnul *Odă bucuriei?* Și ce mi-am mai dat seama atunci: că bucuria a devenit de mult tema unor manifestări umane fundamentale. Cum e dansul, de exemplu. Ce reprezintă eterna horă țărănească altceva decât expresia intensei bucurii colective? Vin și se prind în joc oameni diferiți, chiar necunoscuți, și deodată roata aceea constituită prin împletirea brațelor începe să se învârtească și să pulseze. Inimi palpită, tropotesc, își dau capetele pe spate cu o pecete de beatitudine pe chipuri și chiuie, râd, se bucură extatic. Puritatea sufletească și admirația pentru frumusețe și măreție se traduc în cele din urmă într-o explozie exuberantă. Omul exultă în brațele firii ce-l strânge la piept cu generozitate și afecțiune. Nu știu dacă am reușit să redau cât de cât atmosfera ce ne domina la audiție. Între timp intraseră în încăpere fiica gazdelor și noul ei prieten pe care, din câte am înțeles, nici părinții nu-l cunoșteau. Discul trebuia întors pe cealaltă parte și capul familiei și-a rugat fiica să aprindă lumina

pl să facă oficiul respectiv. Ea s-a conformat, dar însoțitorul a dat-o binișor la o parte și a pus discul pe masă, în locul lui introducând unul scos din borsetă. Înainte de a apăsa pe buton, zeflemist, s-a adresat asistenței: „Cred că v-ați săturat de leșinătura asta", și le-a fluturat prin fața ochilor *Missa* lui Bach. Lumea care a ascultat mârțâielile și miorlăielile astea e de mult praf și pulbere. Mai găsim pe ici, pe colo câte un bătrânel, pierdut în fumurile lui, dispus să... V-am pus aici... și a numit o formație recomandată ca faimoasă. Să vedeți diferența. Ceva cu adevărat pe măsura omului de azi, exprimând adevărata lui natură." Tânărul avea pe el niște țoale ca cele de pe sperietorile de ciori. Largi, lălâi, mototolite: pantalonii ca două burdufuri de acordeon, maioul cu litere de-o șchioapă pe piept, blazerul cu umerii căzuți până la coate. Dar de cea mai bună calitate, cred că de firmă. Singurul indiciu al stării sale sociale. Venea de prin cartierele rezidențiale, cred. Cu boi de imberb, cu tuleiele vârstei pe față, rare, lungi – nu se îndurase să se radă încă – băiatul avea o față luminoasă, părea pus pe râs, dar nu găsise prilejul să o facă. Nu afișa impertinența aceea izbitoare a adolescentului rebel, venea dintr-un alt mediu. Pe acolo probabil comportamentul lui juvenil făcea furori. Fata, grăsuță, cam peste limitele tolerabile, îl privea cu simpatie, părea mândră că e prietenul ei. A întrebat-o care e butonul de declanșare și ea i l-a arătat, supusă. A dat la maximum, căci în încăpere a izbucnit o bubuială ca de furtună, combinată cu rupere de nori și cutremur. Răsunau tobele și celelalte instrumente de percuție de credeai că se prăbușesc pereții, iar aerul clocotea ca un vulcan. Atunci și-a dat drumul și rockerul nostru și a început să râdă din gât smucindu-și umerii și răsucindu-se din șolduri. Se uita cu jind la fată, i-ar fi plăcut s-o smotocească, s-o ridice prin aer, s-o treacă printre picioare, dar n-a îndrăznit. Apoi a dezlănțuit vocea solistului, răcnind, chiuind, coborând într-un mormolo spasmodic. Din mica asistență, încremenită într-o perplexitate

bovină aș zice – toți se holbau siderați și neputincioși –, s-a ridicat un domn burtos, cu fața mare, gelatinoasă, dar cu o energie a mișcărilor ce indicau omul de voință și s-a dus țintă la aparat. L-a oprit, a scos discul rockerului și l-a aruncat pe podea, după care a pus din nou, calm, tacticos, *Missa*. „Dacă nu-ți plac leșinăturile lui Bach, tinere, ai face bine să te duci de unde ai venit. La discoteca. Ai nimerit greșit aici. Nu e pentru tine. Mă scuzi, Lucreția, i-a spus tinerei, dar sper că înțelegi despre ce e vorba." Prietenul meu m-a informat că bărbatul respectiv e profesor la Conservator, de contrapunct, sau așa ceva, nu cunosc terminologia didactică de specialitate. Întorcându-se la loc, domnul a stins lumina și în întunericul lăsat, cei doi au părăsit încăperea. Mă rog, la sfârșit s-a comentat, dar asta nu mai prezintă interes. Discuția ți-o poți imagina singură. Părinții au dat-o pe glumă, au făcut haz, prezentând întâmplarea ca nostimadă, dar se vedea că sunt amărâți. Fiica le făcea din când în când nesărate de-astea...

Bunica îl ascultase pe Artemis cu atenție, fără să intervină, dând impresia că istorioara pusese pe gânduri, iar el spera că astfel a încheiase capitolul despre trăsăturile noii generații. Se vădi însă că nici vorbă ca ea să fi uitat punctul de plecare al discuției. Artemis se trezi auzind-o:

– Și, în fond, ce a făcut Sorana acolo? Acolo sau aici? N-am înțeles.

– Acolo, Constanța, acolo, se hotărî el brusc să ia taurul de coarne. A avut un flirt de față cu mine.

– Aoleo! făcu ea, luată de-adevăratelea prin surprindere. La asta chiar nu m-aș fi așteptat. Și după un minut de gândire: Crezi că a fost un capriciu de fată răsfățată? Sau a vrut să te pună la încercare? Să te zădărască?

– Nu, o asigură el, cu o fermitate convinsă. A fost un... un abuz. Abuz de libertate sau de libertinaj, cum vrei să-i spui. Abuz de

dreptul de a-şi face de cap, de a nu ţine seama de nimic. În sensul în care vorbea atunci. Al grabei de a se înfrupta din orice... fiindcă viaţa e scurtă... fiindcă ocaziile se ivesc rar... fiindcă mai bine rişti decât să regreţi... Bla, bla, bla... Se opri ostentativ şi bunica tăcu, fiindcă simţise că el mai are ceva important de spus. Dar... reveni Artemis decis, şi eu am avut odată un flirt, tot aproape de faţă cu ea. Doar că eu nu ştiam, vreau să spun că n-am ştiut de la început despre ce e vorba.

Bunica nu dădu atenţie ultimei fraze.

- Atunci e clar ce a fost. Vendeta! A vrut să se răzbune.

- Dar eu n-am făcut-o cu intenţie, replică Artemis, dând impresia că se bizuie pe acest argument, realizând însă că ce încearcă să spună nu e o scuză. Mizează totuşi mai departe pe circumstanţa atenuantă. Am fost păcălit. Adică m-am lăsat păcălit. În prima parte, desigur. Până la un punct din tembelism, lipsă de experienţă, lipsă de vocaţie etc. Apoi, e adevărat, din slăbiciune. Slăbiciune organică sau congenitală, nu ştiu cum să zic.

- Congenitală? Asta de unde-ai mai scos-o? Insinuezi că bunicul tău... Înseamnă că n-ai înţeles nimic...

Nu... bineînţeles că nu... M-am exprimat greşit. Am vrut să spun constituţional. Ea mi-a spus... că vede în mine o anumită particularitate...

Dumnezeu să vă înţeleagă! se arătă bunica excedată. Vă testaţi tarele constituţionale? Vi le inventariaţi şi experimentaţi? Prin urmare, aparţineţi amândoi acelei generaţii...

Nu, Constanţa. E o diferenţă mare. Ea face lucrurile acestea în mod conştient. Atât conceptual, cât şi senzorial.

Iar tu?

Eu din stângăcie, neştiinţă... Şi scurte eclipse de luciditate. Slăbiciune. În sensul de slab autocontrol...

– Adică ce spuneai: bla, bla, bla... Important e unde duc toate acestea... În același punct, nu? Dar s-a înserat. E timpul de cină. Se ridică puțin înțepenită. Vrei mici? Avem însă mâncare gătită. Atunci îi bag la congelator, conchise după ce Artemis optă pentru ce adusese gata preparat.

– O să-i frigem când te faci tu bine, murmură el.

Încălziră bucatele și puseră masa. Artemis mâncă mult, cu poftă, ca o compensație pentru eșecul suferit în discuție. Ea se simțea obosită, s-ar fi dus să se culce, dar nu se îndura. Redeschise discuția despre Sorana. Din alt unghi, însă.

– Dar ea ce calități are, Artemis? Așa, ca om. Trebuie să te fi atras și pe tine ceva, în afara boiului. Doar nu a fost vorba tot de slăbiciunile tale. Că ești tu slab de înger, adică n-ai autocontrol, cazi în eclipse de luciditate...

– Da. Nu, se bâlbâi el. Întotdeauna sunt la mijloc și slăbiciunile mele. Dar ea, într-adevăr, are și părți bune. În primul rând, e sinceră, incapabilă să mintă, oricât ar costa-o, oricât ar pierde. Și nu e invidioasă, ipocrită, ingrată. Recunoaște ușor valorile celorlalți, superioritatea lor, dacă le au. Nu se simte umilită sau complexată că alții sunt mai buni. Apoi e receptivă, până la urmă înțelege, încet-încet își însușește și o opinie contrară, cu toate că nu-și trădează platforma (ca să nu apară inconsecventă, lașă, superficială). Adevărul lucrează asupra ei. Și în ciuda prostiilor pe care le face, a frivolității, rămâne cumva candidă, cu ceva feciorelnic, copilăros.

– Îi recunoști atâtea merite?

– A, și mai e ceva. E tolerantă. Mai ales în privința greșelilor pe care le comite și ea.

– Poate cu alții nu e așa... Doar cu tine...

– De ce ar face această excepție?

– Tocmai de aia... Ca să ai și pentru ce s-o admiri. S-o lauzi. Zic și eu... De unde să știu?

- Nu cred. Dar eu m-am purtat ca şi când aşa ar fi... deşi nu m-am gândit la asta.

- Intoleranţa e cea mai rea. Mai ales în cuplu, în dragoste. La noi pare a fi o trăsătură de familie. Să fii atent. Măcar asta învaţă de la ea. Reflectează la acest punct. Restul calităţilor, într-o măsură mai alta le ai şi tu. Toleranţă nu prea... Sper că n-ai rupt definitiv cu Sorana. Mai meditează. Sondează-te bine. Oarecum mulţumită, şi mai înseninată, plecă la culcare.

Singur, Artemis avu senzaţia că ştie ceva mai mult şi, oricum, mai bine, unele lucruri despre persoana sa. Le ştiuse şi până atunci, dar mai incert, cu o conştiinţă mai evazivă. Acum se cristalizaseră distinct, căpătaseră amprenta unei convingeri mai ferme. Era un câştig. Întotdeauna anumite adevăruri şi realităţi pluteau în spiritul său oarecum nebulos, în sensul că mişcătoare, în metamorfoză, interşanjabile. Avea nevoie de mai multă certitudine, cel puţin în ce priveşte profilul propriei personalităţi, interpretarea şi clarificarea atitudinilor, acţiunilor, orientărilor. Se convinsese că numai dialogul cu sine nu e de ajuns. Lipsa unui prieten de suflet, a confesiunii intime o resimţea. Constanţa avea meritul de a nu se insinua în permanajul tipic băgăcios şi rezolut, alegându-şi un loc aparent neutru. Nu-i servea formule finite ca sfaturi. Desprindea concluzii de o elementară logică obiectivă, numai tangenţial folositoare şi lui.

Capitolul douăzeci și doi

Medicul de la policlinică uitase să specifice spitalul la care lucrează specialistul în măsură să rezolve boala de rinichi a bunicii. I-a luat ceva timp lui Artemis să-l localizeze, dar mai puțin decât să intre în contact cu el. La spitalul de stat, profesorul, renumit urolog cu bogat și strălucit palmares în chirurgia renală, avea un încărcat program de operații și meteorice treceri prin saloane. După un lung asalt telefonic și-a dat seama că nu poate ajunge pe această cale la omul său, și că nici deplasarea la spital pentru a prinde o oportunitate nu e recomandabilă, putând pierde pe acolo zile în șir. Fără un ajutor calificat din afară nu se putea descurca. Nu vedea în jur niciun punct de sprijin, de aceea, în disperare de cauză, apelă la Viziru. Redactorul-șef s-a gândit puțin și a găsit calea de acces: profesorul susținea o rubrică de „sfatul medicului" la un post de televiziune și era sigur că redactorul însărcinat să-l prezinte are un canal de comunicare liber și operativ cu profesorul. Logica lui s-a dovedit corectă. În câteva ore, prin intermediul colegului de televiziune, a obținut programarea. Bunica îl lăudă pe Artemis pentru succesul obținut, declarându-l mai descurcăreț decât își închipuise că va ajunge vreodată. Cele trei zile de așteptare - tributul minim pentru atingerea țelului lor - îi căzeau ei bine. De mult nu mai văzuse ca lumea Bucureștii - orașul pe care după urbea natală îl iubea cel mai mult. Propuse ca o zi să meargă cu autobuzul prin cartiere - promenada pe care o practica în studenție

cu o adevărată pasiune –, o zi să viziteze mallurile despre care auzise atâtea şi, într-altă zi, să se plimbe puţin prin parcuri, acum când toamna era încă odihnitoare. Trecură la executarea programului în ordinea propusă de ea.

În prima zi se lăsară în voia mijloacelor de transport în comun, ocupându-şi câte un loc şi contemplând pe fereastră – străini de forfota călătorilor care urcau, se înghesuiau apostrofându-se şi coborau grăbiţi – magistralele, străzile dosnice cu locuinţe dărăpănate, cartierele de ultimă oră, înghesuiala căsoaielor cu garduri de fier şi curţi goale, despre care bunica află că aparţin „pricopsiţilor de revoluţie", milionarilor şi miliardarilor ieşiţi ca din apă în permisivul haos economic şi social postdecembrist.

Pe-aicea stau de-alde... şi pomeni câteva nume răsunătoare, consacrate în noul folclor ca urmaşi în linie dreaptă ai personajelor lui Nicolae Filimon.

Pe-aici prin jur... întări Artemis, regretând că nu e în măsură să-i particularizeze câteva astfel de reşedinţe, despre care lumea vorbea în batjocură, mulţi ducându-se cu căţel şi purcel să le vadă, ca pe vremuri, la panoramă.

O frapau mai mult clădirile din sticlă neagră, ce dădeau unor cartiere placide un prim aer de capitalism arogant şi auster. Aflând că majoritatea sunt clădiri de birouri, sedii de firme şi bănci străine, ce minună câtă importanţă dă noul sistem funcţionarilor. Deduse că pe ei se bazează posesorii finanţelor, oamenii marilor afaceri, stăpânii misterioaselor averi acumulate precipitat.

Probabil că sunt dispuşi să-i poleiască şi cu aur pe funcţionarii lor, presupuse, pentru a le cumpăra devotamentul şi fidelitatea.

Le dau chiar prime de fidelitate, îşi aduse aminte Artemis. De fidelitate şi confidenţialitate.

Îl umplea de admiraţie flerul bunicii, care intuise din capul locului semnificaţia misterioaselor şi laborioaselor alveole. La un moment dat ea spuse:

– Străbatem Bucureștii de o jumătate de zi. În cruciș și-n curmeziș. N-am văzut o fabrică. Am asistat într-o zi la executarea în direct, la TV, a unei mari uzine, Republica parcă, nu mai țin minte... Prin implozie. Așa s-o fi procedat cu toate?

– Întâmplător în chestia asta sunt inițiat, se oferi Artemis s-o lămurească. Tocmai am citit articolul, un fel de sinteză documentară, unui important istoric, despre falimentarea industriei bucureștene. În primii zece ani postdecembriști, din 47 de mari unități industriale n-au mai rămas decât 13, și acelea reduse la câte o secție, două. Din mai multe sute de mii de muncitori, maiștri, ingineri, economiști, n-au mai rămas nici zece mii. Întreprinderi și combinate echipate cu tehnică occidentală au fost vândute la fier vechi. Dezvoltatorii și-au însușit terenurile rămase virane pentru afaceri imobiliare, beneficiind nu numai de plasamentul urban cel mai scump, ci și de facilitățile edilitare rămase de la construcțiile dărâmate. Istoricul scria că distrugerea economică se ridică, la scara întregii țări, la 80% din potențialul existent în 1989. Iar ce-a rămas a încăput pe mâna străinilor.

Bunica, întoarsă cu tot trunchiul în scaun către Artemis, îl făcea cruce.

– Ce-a fost asta? Prăpăd? S-a mai pomenit așa ceva, undeva, pe lume? Cine-a dirijat asta?

– E o poveste mai lungă, Constanța... încercă el să-i tempereze curiozitatea, și mai ales indignarea și spaima ce i se citeau pe față. Se vedea că nu avusese imaginea, nici pe departe completă, a nenorocirii abătute asupra României, și Artemis își zise că probabil așa se explică tăcerea apatică, mai exact paralizia în care acest popor își primise lovitura de grație. S-au coroborat interese tică-lo-se de-afară și dinăuntru... rezumă.

– De-afară te aștepți... Dar dinăuntru? și o văzu că se întoarce, punând capăt dialogului cu o enervare ce-i încordase trupul. După

un timp, reveni, mai calmă: Am mai observat ceva, că s-au construit tot felul de hale, garaje, magazii. Alea mari, din prefabricate metalice, de la marginea Bucureştilor. Nu s-a construit măcar un atelier. Ce capitalism e ăsta, dacă nu produce nimic?

- Depozite de marfă. La asta se reduce capitalismul nostru. În articolul istoricului scria că de la chibrituri, cremă de pantofi, alimente şi până la maşini, România importă la ora actuală totul.

- Hai să mergem acasă, Artemis. M-am scârbit. Nu mai vreau să văd.

A doua zi, fără entuziasm, plecă totuşi la malluri. Artemis o ironiză, prezicându-i că din noua incursiune va ieşi cu moralul ridicat, acum merg în raiul consumist al capitalismului, în marea operă iluzionistă, cu ajutorul căreia se iau minţile. Într-adevăr, pe lumea o ameţiră şi o copleşiră culoarele de mare aeroport (le văzuse şi pe acestea nu în realitate, ci prin filme, la televizor) ale supermagazinului, rafturile burduşite cu pungi şi borcane, galanarele cu natură moartă flamandă – cărnuri, şunci afumate, cârnăvrie, brânzeturi, unturi şi caşcavaluri, pescărie conservată –, compartimentele cu mii de sticle de băuturi străine, munţii de fructe exotice şi de legume ca ieşite din atelierele decoraţiunilor de teatră. Chiar se vedea tentată să se întrebe dacă totul nu e artificial, o panoramă a iluziilor, cum spusese nepotul. Înţelegea însă că nu la artificialitatea acestei etalări se referise el, ci la iluzia că aparţine tuturor, că e o fericire accesibilă oricărei fiinţe pofticioase sau pur şi simplu înfometate. S-a oprit îndelung în faţa tejghelelor, unde se expuneau, într-un aranjament studiat, peşti aduşi din îndepărtate mări şi oceane, tranşaţi în fileuri şi rondele şi îngropaţi în gheaţă, pe care aceştia o colorau în tonuri de roşu, galben, argintiu. O mărunţă animaţie era la capătul aranjamentului, unde se îngrămădeau într-o orânduială mai puţin savantă, crapul românesc de baltă, plătica şi carasul. La preţurile de 50, de 60 sau de 70 de lei

kilogramul, bunica își făcu socoteala că pensia ei ar ajunge să umple o sacoșă zdravănă cu picturalele mostre de vietăți acvatice aduse din Indochina, de pe Nil, din fiordurile scandinave.

– Artemis, se interesă, cercetând cărucioarele înalte din plasă metalică pe care unii le împingeau lovind-o ba dintr-o parte, ba din alta, oamenii ăștia de ce cumpără așa multă mâncare deodată? Unde o țin? Trebuie să ai frigider industrial.

– Nu, ăștia nu iau pentru consum propriu. Sunt detailiști. Au prăvălii mărunte de cartier. Ce a mai rămas din rețeaua comerțului de detaliu. Pentru aprovizionarea casnică se fac de obicei sâmbăta cumpărăturile. Pentru o săptămână. Dar nu se umple o cotigă de-asta.

Bunica ținu să intre în vorbă cu una dintre fetele care se învârteau printre rafturi. Îi arătă un borcan cu bulion pe eticheta căruia scria că pasta conține 18-20% extract de roșii.

– Și restul ce e? o rugă pe vânzătoare s-o lămurească.

Fata ridică din umeri. Nu era inițiată în materie.

– Poate făină, apă, substanțe chimice? insistă bătrâna. Angajata îi aruncă agasantei cliente, neobișnuit de curioasă, o privire plină de dezaprobatoare. Îi întoarse spatele și se îndepărtă. Artemis izbucni în râs.

– Îți par și ție caraghioasă! îl examină ea mucalită. Într-adevăr faptul că dai bani pe asta nu-ți dă dreptul să deranjezi vânzătorul. Tu n-ai apucat negustorii vechi, ce ți se ploconeau până la pământ și se țineau după tine pe stradă cu marfa în mână să-ți mai furnizeze un argument care nu-i venise în minte în prăvălie.

– Astea nu știu, Constanța! Sunt plătite – destul de prost, de altfel – să completeze golurile făcute în rafturi, să aranjeze cutiile ca să-ți fie ușor să le scoți. Supermarketul nu e făcut pentru diletanți gurmeologice. Citești eticheta, dacă te lămurești, cumperi, dacă nu, nu. Aici totul decurge pe mutește și se bazează pe un fel de

încredere, mai exact pe psihoza cantităților și fascinația diversității. E beția cornului abundenței, din care te trezești abia acasă, când despachetezi, și cutiile se descarcă de fetișism. Așa, din decepție în decepție, capeți un anumit scepticism.

– Am înțeles, se resemnă ea și continuă să meargă.

Se înveseli în raionul de carne proaspătă, unde temperatura cobora cu câteva grade sub zero. Se înfofoli în pardesiu, dar tot nu rezistă mai mult de două minute. Se retrase cât o ținură picioarele de repede, acoperindu-și gura și nasul.

Aici mi-a plăcut, spuse. Dacă ar pune la intrare niște șube și ar servi înăuntru ceaiuri fierbinți, cred că ar fi cel mai vizitat despărțământ. Mallul ăsta a fost de-ajuns, Artemis. De altfel, e prânzul, și cred că noi avem lucruri mai gustoase acasă.

Artemis îi propuse în ziua următoare, pentru bifarea ultimului punct al programului, parcul Herăstrău. Era o zi luminoasă, „ultima de vară" cum spun bucureștenii ori de câte ori mai apare o recrudescență a bunăvoinței anotimpului depășit.

Herăstrăul are de toate – și lac, și alei, și flori, și copaci, și un cer înalt, de ocean.

Bunica avea însă ținta ei antestabilită – Parcul Carol – și Artemis renunță la argumentele sale, aducându-și aminte că acolo, îi spusese, ar plimba în anii studenției cu celălalt Artemis, bunicul său adevărat.

Constanța, o întrebă cu o timiditate cucernică, după ce intrară în parc, mai ții minte pe ce bancă stăteați? Sau s-or fi schimbat și băncile, și topografia, și tot?

Nu cred că tot, murmură ea, și o luă pe culoarul central, mărginit de o parte și de alta de bănci noi. Pe-aici pe undeva, aproximă. Poate chiar în locul ăsta. Se așeză singură. De aici vedeam *Grota Ursilor*, a lui Paciurea.

Privi în direcția aceea, unde se arcuia, suplu, ca un arabesc modern de sugestie cosmică, monumentul ridicat de comuniști...

– Ce-au vrut să sugereze? întrebă, indicându-l cu bărbia. Îmi place, fără să pot spune de ce... Hai într-acolo! și se ridică, sprijinindu-se de Artemis.

Urcă greu scările ce duceau pe planșeul hemiciclului.

– Fosele astea sunt goale acum, nu? și se opri în fața pietrelor tombale de marmură. Mausoleu! Ce le trebuia lor fastul ăsta postum? Atâta solemnitate! Ca să-i scoată din rândul oamenilor! Le-ar fi stat rău în cimitirele strămoșești? Cum se numea? Monumentul eroilor comunismului? Nu știi. De ce eroi? Ce e moda asta a eroismului? Ca și cu cei puși după '89 în cimitire speciale de marmură albă. Erau și tineri patetici, dezinteresați. Dar unii din cei căzuți în rebeliunea din Decembrie și-au asumat riscurile, dar alții au fost împușcați din întâmplare. Puterea s-a împăunat cu moartea lor. Mai mult pe ei se glorificau deținătorii puterii. Chipurile, și ei erau eroi. Vorbea privind în sus, spre curbele ogivelor de piatră roșie. Regia asta de la ruși a venit. Am văzut mausoleurile fondatorilor Uniunii Sovietice. Ca la faraoni, la piramide. Misticism. Doar că regii egipteni erau considerați chiar zei. Și morți, și în viață. Dar ăștia nu credeau în zeități. Și totuși, aspirau la același rang. Puse piciorul pe marginea unei lespezi. Acum mormintele stau goale. Au fost duși unde le era locul, printre oameni. Alungați din tronurile funebre. Nu discut ce-au făcut sau ce n-au făcut. Spun că nu erau mai mult decât oameni. Când nu înțelegi ce ești, devii ridicol. Hai să plecăm.

A vrut să coboare treptele, dar pe planșeul de jos se desfășura o mică solemnitate: schimbarea gărzii la flacăra Soldatului necunoscut. Se opriră să privească și să aștepte. „Flacăra veșnică" era mocnită, ca și formațiunile militare ce dădeau onorul, predând și luând în primire simbolul. Câțiva oșteni de fiecare parte și un sergent-major.

– Eroii necunoscuți au drept la glorie, vorbi bunica. Aceștia dau au dus pe spatele lor războaiele. Au stat ani de zile prin tranșee

le-au fluierat gloanţele pe la ureche, şi obuzele. Au fost răniţi, au îndurat foamea şi frigul, i-au mâncat păduchii. Nu ca ăilalţi, care chiar dacă au făcut închisoare, au stat şi în jilţuri... Sau ca ăştialalţi: au petrecut o noapte lângă baricadă – să zicem –, sau au înfruntat câteva zile primejdii, unii fiind însă răpuşi când treceau prin zona de foc a nu ştim căror trăgători rămaşi anonimi... Hai, Artemis, spuse, căci mica solemnitate se încheiase. Nu ştiu ce mi-a venit cu discursul ăsta. S-o luăm pe o alee lăturalnică. Şi încet, că am obosit. Se cufundă în tăcere, lăsându-l pe Artemis să sporovăiască.

Acesta vorbi despre cartea pe care tocmai o citea. O analiză politico-istorică, bazată pe o puzderie de documente, făcută de un american, specialistul Larry Watts, diplomaţiei româneşti postbelice, mai exact războiului clandestin al Blocului Sovietic cu România. Autorul, îi spunea Artemis, perfect documentat, curăţă istoria românească de stratul gros al denaturărilor şi minciunilor în care au învăluit-o sovieticii şi sateliţii lor (intoxicând chiar serviciile secrete americane şi vest-europene) şi, după '89, agentura sovietică rămasă activă în România, redându-i substanţa veritabilă. Cam în aceeaşi perioadă, o informă, avusese ocazia să-l cunoască pe unul dintre demnitarii fostului regim, printre foarte puţinii încă în viaţă, şi fusese impresionat de obiectivitatea examinării realităţii mondiale. Se pare, spuse, că regimul comunist român, plasându-se pe platforma externă a obiectivităţii, şi-a atras până la urmă ostilitatea tuturor părţilor, trăind o dramă politică fără precedent în istoria ţării. Sigur, ce spusese Constanţa despre futilitatea orgoliului eternal, ca şi despre infatuarea eroismului mitologist, împrumutate de la sovietici, e adevărat. Dar pe el îl interesa această capacitate de obiectivare analitică (neoperantă şi pe plan intern, din păcate) şi pe care politica postdecembristă a pierdut-o. Nu era sigur că bunica îi urmăreşte raţionamentele, dar ţinea să beneficieze de acest moment pentru a limpezi cu voce tare ceea ce-l răscolise la lectura

cărții americanului, un lucru de care parcă nici autorul nu se dove-dea pe deplin conștient.

Fură primiți de profesor într-un cabinet improvizat (în spital nu mai dădea consultații, doar opera și-și îngrijea pacienții), probabil sala de întruniri a directorului, aflat în biroul alăturat, dincolo de cel al secretarei. Bunicii, după ce-i preluă personal pardesiul și-l agăță în cuier, îi puse protector palma pe umăr și o conduse la canapeaua învelită în cearșaf albastru. Lui Artemis îi strânse mâna cu simplitate, și-i zâmbi amical.

– Am bune recomandări despre perspectivele dumitale – și ca poet și ca... Da, știu, ești consilierul estetic al liderului partidului de centru, un om de ispravă. Acum să vedem de ce suferă mătușa.

– Bunica, îl corectă Artemis.

– A, da? Doamnă, confuzia se datorează aspectului dumnea-voastră... simți el nevoia să fie galant.

Artemis aprecie lipsa de morgă a profesorului neconvertit de titlul său. Cu o siluetă de invidiat, nu-i trădau vârsta și, bineînțeles, oboseala, decât cearcănele vineții și unele încrețituri ale obrazului uscat. În rest, afabilitate, junețe întârziată, simplitate nejucată și aura de mare chirurg.

O luă în primire pe bătrână, sub privirile complexate ale lui Artemis care nu îndrăznise să se retragă, dar nu îndrăznea nici să rămână. Profesorul răsfoi actele medicale, puse câteva întrebări, o examină sumar și hotărî:

– Investigațiile le facem la clinica privată, unde dau consultații. Avem acolo cele mai performante aparate. Ne vom edifica și vom ști ce avem de făcut. Vă aștept mâine-dimineață.

Îi dădu lui Artemis cartonașul cu adresele clinicii și propria carte de vizită. Ieși împreună cu ei, își luă la revedere și dispăru în biroul directorului, lăsând în urmă o trenă de siguranță reflectată

în chinuitul zâmbet al lui Artemis şi în lumina optimistă de pe chipul bunicii.

A doua zi, la clinica privată, nepotul fu despărţit de bunică. Pe ea o introduseră într-o mică rezervă unde îi făcură toaleta. Îmbrăcată într-un halat albastru larg, legat la spate, fu condusă în sala aparatelor. Examenele durară o jumătate de oră, poate mai mult, după care, revenită la ţinuta de oraş, bunica luă loc alături de Artemis în sala de aşteptare. Avea o expresie ermetică, ce spunea că începuse să ia lucrurile în serios. După un timp, sora îi introduse în camera de investigaţie, al cărei clarobscur era atenuat doar de becul de la masa unde profesorul examina clişeele. Îi invită să ia loc pe scăunelele medicale şi-i introduse în subiect cu fraze simple, didactice. Diagnosticul dat în provincie se confirma numai în parte. Avea într-adevăr pietre la un rinichi, se pare că şi o infecţie cronică, dar la celălalt exista o formaţiune tumorală, pe care ecografistul o confundase cu o piatră mare. Excrescenţa o va opera, piatra de la celălalt lăsând-o deocamdată în plata Domnului. De luni, era sâmbătă acum, se va interna la spital. El acolo operează. Are tabieturile lui, şi încercă să dea o notă de umor cuvintelor, dar fără chef. Reieşi că va extirpa rinichiul cu totul, dar nu acesta era baiul, probabil ştiau şi ei că se poate trăi foarte bine cu un rinichi. Mai importantă e natura formaţiunii – ar putea-o afla înainte de operaţie prin biopsie, dar ar fi o suferinţă în plus, inutilă. Se vor edifica la operaţie. Le recomanda curaj şi încredinţarea că au intrăput pe mâini bune. La plecare îi luă sub protecţia ambelor mâini, cu care le strânse afectuos umerii.

În timpul rămas până la internare, Artemis revăzu tot acest film, secvenţă cu secvenţă, de la cap la coadă şi de la coadă la cap, încercând să extragă din fiecare scenă esenţialul stării de fapt. Ceea care introdusese brusc şi violent în sistemul său aperceptiv o profundă şi generalizată stare de panică. Îl invadase neprevăzutul

pentru care nu era pregătit. Operația îl neliniștea, dar nu-l înfricoșa. Fiind ceva greu de suportat, desigur, pentru o femeie bătrână, rămânea totuși într-un cadru natural. Existau riscuri, dar, încăputa pe mâini bune, cum spusese profesorul, le putea depăși. Cea mai gravă necunoscută o constituia tumoarea. Dacă...? La această întrebare, pe care nu o ducea până la capăt, îl invada o fierbințeală a nervilor, o arsură a creierului... Era pusă în cauză viața însăși a bunicii, ființa ce reprezenta pentru el singurul stâlp moral de susținere. Niciodată imaginația, sau inteligența, sau instinctul de conservare nu-l duseseră până în acest prag. Întâmplarea aceasta îl făcea conștient de propria vulnerabilitate. Avea un călcâi al lui Ahile, mare cât toate zilele, o spărtură prin care primejdia năpădea distrugător. Era dezgustătoare această senzație – fiindcă sentimentul nu o putea numi – un fel de suferință a celulelor, boală a sistemului nervos. Încerca să se controleze, să-și domine înfricoșarea, dar nu reușea.

În duminica dintre ziua primirii bulversantei informații și ziua internării, niciunul nu știu ce să facă pentru a traversa firesc puntea. Se odihni fiecare în camera lui, cât putu mai mult, dădură ambii o atenție exagerată pregătirii prânzului, se agățară de televizor, introduseră în discuție elementele pregătitoare internării. Miezul temei fu ocolit, nepomenit de nimeni, împins într-un viitor și apropiat și depărtat totodată, dându-și reciproc impresia că este imatură orice abordare a lui. Simțeau plutind în jur mirosul chimic, necunoscut până atunci, al fricii. Și adierea rece a unei aripi mari, lipicioase, de pergament translucid. Spectrul se întindea pe pereții încăperilor ca și pe cei ai caselor lor sufletești.

A doua zi dimineață, la spital, constatară amândoi că profesorul e o autoritate în instituție și, totodată, un om deosebit de ordonat. Persoana care îi luă în primire, sora-șefă a clinicii de urologie, perfect informată, tocmai supraveghea pregătirea patului părăsit de o

pacientă în dimineaţa aceea. Bunica era repartizată într-un salon cu încă patru femei şi pentru a nu se pierde timp, Artemis fu trimis la secretariatul computerizat al spitalului să întocmească formalităţile de internare. Acolo zăbovi, astfel că la întoarcere o găsi pe bunică nu numai instalată, ci şi la curent cu o serie de practici ale locului. Aflase de la colegele de salon – unele deja operate de profesor, altele în aşteptare – că programarea se face după depunerea „obolului". Dacă datorită dezinteresului pacientului sau dificultăţilor sale pecuniare, „actul" întârzia, persoana în cauză rămânea mereu în aşteptare (văzând nedumerită cum şi cei mai noi i-o iau înainte spre sala de operaţie). Ca urmare, bunica pregătise plicul, gata să-şi facă datoria la prima întâlnire cu profesorul. Semnul indubitabil ce consemna reglarea „contului" era aşezarea chirurgului pe marginea patului şi mângâierea pacientului pe creştet. La scurt timp după gestul ritualic, uneori chiar în ziua următoare, persoanei i se aducea la cunoştinţă că a fost programată. Bunica, echipată de spital, îi predă lui Artemis valiza cu veşmintele şi poşeta, atrăgându-i atenţia că în ea exista un plic mare cu acte şi unul obişnuit, conţinând o sumă din care va lua ori de câte ori se va ivi necesitatea. Artemis îi lăsă unul din telefoanele sale celulare, de la care putea să-l sune şi la care avea s-o caute. Urmau să se revadă în dimineaţa următoare. Imediat după prânz, ea îl informă că „înţelegerea" fusese perfectată; în următoarele două zile va fi supusă analizelor reglementare, apoi operată. Mai ceru bani, întrucât şi anestezistul avea drepturile sale cutumiare.

Artemis îi cunoscu mai bine o colegă de salon. O femeie de vreo 40 de ani, simpatică, energică, pusă pe glume şi care, culmea coincidenţei, învăţase în liceul unde predase bunica. N-o avusese la clasa ei, de altfel nici nu terminase şcoala medie, dar o cunoştea ca profesoară. Aflase ce diagnostic are şi se străduia să-i ridice moralul, apreciind că acel du-te-vino prin spital pentru analize o

sustrăgea psihozei preoperatorii. I-a dat garanții lui Artemis că va avea grijă de doamna profesoară. Când veni în dimineața zilei de operație, deja fusese luată pentru pregătiri. Aşteptă până o scoaseră din sală pe brancardă, încă narcotizată. Nu i se permise să meargă la reanimare. Rămase în apropierea blocului operator, aşteptându-l pe profesor. Se plimba de colo-colo, se rezema de ziduri, neîndrăznind să se îndepărteze. Abia după vreo două ore profesorul îşi făcu apariția, întovărăşit de asistenți, şi când realiză că Artemis îl aşteaptă îi veni în întâmpinare.

– M-ai aşteptat, surâse cu buze uscate, au durat cam mult operațiile

Paloarea feții, remarcată de Artemis la început, se accentuase, cearcănele erau mai întunecate, dar acestea se învederau a fi singurele semne de oboseală.

– Hai să ne-aşezăm pe scaunele alea. După ce se aşezară, făcu o mică pauză şi spuse în stilul lui simplu, clar, laconic: Situația nu e bună, dragul meu. Are cancer. M-am convins şi cu ochiul liber, am primit şi rezultatul biopsiei de urgență. Pe măsură ce scoatem, trimitem sus, la laborator, îi explică. Aşa. E destul de avansat. Nu ştiu când i-au dat diagnosticul. Poate s-a prezentat târziu, sau miopia ălora de-acolo e veche. Acum, asta e situația.

Cercetă fața lui Artemis ca să se încredințeze că a înțeles. Ochii acestuia aveau o fixitate ce dovedea că nu poate asimila prea mult, gândurile neputând susține decât o singură idee. Îi puse palma pe umăr.

– La vârsta ei defecțiunile organice vechi, mai ales netratate, degenerează. Bunica dumitale a intrat în metastază. Celulele au migrat, boala s-a extins. După închiderea operației o să vedem dacă suportă tratamentul chimic. Trebuie să consultăm şi oncologii

Artemis părea blocat. Avea nevoie de timp pentru a pătrunde şi asimila ce auzise. Nu putea stăpâni şi ordona tumultul din el, ca să scoată o idee, o frază, cât de cât relevante. În acelaşi timp înțelegea

că profesorul nu poate aştepta limpezirea mentalului său şi că nu se poate încheia acest capitol pe muteşte. Vorbi la întâmplare.

– Şi în cazul acesta...? Cât e de...

– De grav? îl ajută profesorul, care vedea în Artemis un copil neajutorat, sub ameninţarea de a rămâne orfan. (Într-adevăr, pentru a doua oară devenea orfan, simţindu-se din nou copil.) Mi-e greu să mă pronunţ, declară chirurgul. Nu pot şti ce extensie a luat. Trebuie făcute tomografie, scintigrafie etc. Vom consulta oncologii. Din cauza vârstei, rezistenţa ei e împuţinată. Pot fi atacate şi organe vitale, în care caz deznodământul se precipită. Oricum, în faza aceasta totul cade sub imperiul fatalităţii.

Nemaiştiind ce să spună, Artemis întrebă:

– Când aş putea să o văd?

– Poate mâine. Sper să fie lucidă. Răsuflă uşurat că bărbatul din faţa lui ieşea, într-un fel, din blocaj. Am să vorbesc să te lase mâine la ea. O s-o ţinem câteva zile la Terapie intensivă. Probabil că internarea va mai dura vreo două săptămâni.

Se ridică, prefăcându-se că se opinteşte, ca un moşneag. Îi zâmbi cu buzele lui uscate, de data aceasta plin de compasiune.

Artemis rămase pe loc, fiindcă nu ştia încotro s-o apuce. Avea revelaţia că nu doar un stâlp de rezistenţă morală pierdea, rămânând mai vulnerabil în faţa ameninţărilor vieţii. Şi altceva, mai important, mai preţios. Se producea ruperea, dispariţia tuturor firăturilor sale de sânge pe această lume. Realiza că există o ramificaţie sangvină din care face parte fiecare creatură umană. Îi veni în minte noţiunea de arbore genealogic, dar o consideră nesatisfăcătoare, nedefinitorie pentru încrengătura biologică din care face parte insul. Nu era vorba de o sevă oarecare, acea apă chioară la care sunt conectate rădăcinile şi crengile unui copac. Prin oameni circulă un anumit flux specific ce determină însăşi personalitatea. Sângele e flacăra ce arde în retorta anatomică şi spirituală, fulgerul

cosmic ce dă suflu, inspirație, putere, măreție... El rămânea, de-acum, suspendat. Rezervorul se golise... Nu mai putea comunica prin „conductă". Îl bântuia, năprasnic, singurătatea ontologică.

Artemis avu o noapte zbuciumată. Traversase Bucureștii într-un autobuz poticnit și smucit din cauza aglomerației traficului, coborâse și intrase într-un parc unde se învârtise de zeci de ori în cerc. Aducându-și aminte târziu că trebuie să mănânce, se dusese în localul recomandat de Bondocu, unde rămăsese mai mult decât era necesar, cu ochii pironiți orbește pe puținii clienți. Deschisese acasă televizorul și urmărise scenele unui film fără să înțeleagă nimic. Ajunsese la concluzia că ieșirea din această criză depinde totuși de el. Trebuia să se ia în primire ca pe un cal nărăvaș, să se struncească și să se aducă la stadiul de trăgător la hulube, de trăpaș în infinitele curse impuse de locul său în univers. Izbucnise deodată în sinele său un sentiment de groază. Groază de dispariția bunicii. Și, totodată, abia înțelegând aceasta în învălmășala de senzații și gânduri ce-l cuprinsese, o groază de moartea părinților săi. Ceva retroactiv, ca și când aceia ar face parte din lotul bunicii, și cataclismul ce-i înghițise se reproducea în noul context. Urmau să moară a doua oară, cumva, acum, în deplina maturitate a fiului capabil în sfârșit să cuprindă întreaga amploare a nenorocirii. Își dădea seama că, strivite sub aceste poveri, mintea și sufletul său riscau să se dezlibreze. Apărea în imediata proximitate și frica de această posibilă alienare, de o desfigurare a eului. Toate i se păreau legate indisolubil – singurătatea, denaturarea sensului vieții, alienarea. Intuia, în tulburența spiritului, că în adâncurile ființei sale există necunoscute zăcăminte toxice, filoane radioactive din care se puteau ridica emanații distrugătoare. Autodistrugătoare. Un capac deasupra unui cazan plin cu otrăvuri se mișca, gata să sară, și aburii să irumpă. Acest proces trebuia oprit, toxinele împiedicate să iasă la suprafață. În acest scop se cereau puse în funcțiune toate rezervele de voință

facultăţile capabile să restabilească ordinea. Ştia că oamenii reuşesc să depăşească situaţii aparent insurmontabile recurgând la resursele lor morale, la forţa de rezistenţă, la acel sâmbure incasabil al naturii profunde. Trebuia să-şi stăpânească nervii, celulele creierului, să-şi transforme sufletul din aburul şovăielnic, gata să se împrăştie, care era acum, într-un blindaj al personalităţii.

Nu pentru prima dată se temea de negurile insondabile din el. De testamentul genetic transmis de pe când omul mai păstra natura animalică, trăia în peşteri cu fiarele, practica antropofagia, iar mintea îi era populată de demoni. Înţelegea că din acest depozit atavic al subconştientului vin: egoismul, ura, instinctul criminal, bestialitatea, lipsa de compasiune şi de dragoste. Nu o dată surprindea în sinele său impulsuri malefice, pe care le sugruma în faşă, nu o dată identifica la oameni izbucniri primare, ce surclasau conştiinţa, învingeau şi anulau principiile şi normele morale. Ce altceva era crima dacă nu expresia sălbăticiei moştenite, ieşirea la suprafaţă, din neguri imemoriale, a ţipătului bestiei? Crima i se părea lui Artemis nu neapărat replica dată la afronturi, umilinţe, daune etc., ci ura omului faţă de om. Ucigându-şi semenul, omul suprimă omul ca entitate simbolică, pe care o detestă imanent, ca specie. E multiplicarea crimei ivite printre primii oameni, fiii lui Adam, când fratele îşi suprimă fratele. Doar ca să nu mai aibă rival? Sau ca să oprească proliferarea neamului însuşi? Cea mai mare groază îi produceau nebunii, în care vedea întruchipări ale monştrilor iraţionali. Posedaţi de viziuni diforme, de reprezentări aberante, se cred supraoameni, poate chiar fiinţe extraterestre. Cum să se fi iubit oamenii când se ucideau ca să se mănânce? A început să funcţioneze solidaritatea celor de acelaşi sânge, din acelaşi clan, ca o necesitate a conservării vieţii. Acum criminalul apare ca psihopat, pe atunci era probabil prototip al eroului. Dar mulţi oameni cu aparent deplină stare de normalitate. Cunoscuţii

lor se crucesc: erau atât de cumsecade, buni și serioși! Și nu numai crima iese din beciul întunecat al testimoniului primitiv. Ce sunt bandele care iau de la gura mulțimii ca să se îndoape și să se ghiftuiască ele? Jefuitorii, hoții, escrocii ce se pricopsesc din avutul altora, din avutul colectiv, din trădarea și vânzarea țării? De unde au ieșit traficanții de droguri și de carne vie, bandiții care intră peste om în casă și îl lasă lat și gol? Pedofilii, violatorii, corupătorii de minore? Mafioții, sceleraților? Se îndepărta de subiectul propriu-zis, de cazul personal, pierzându-se printre imaginile terifiante ale degenerării omului universal. Printre demonii, de care se temea la fel de mult ca de coasa morții. L-a prins dimineața golit de vedenii, stors de gândurile negre exorcizate sub gheara groazei.

S-a grăbit să ajungă la spital, dar starea bolnavei nu i-a permis s-o vadă. Abia a treia zi a reușit să pătrundă în compartimentul parcelat cu perdele, într-o sală ce ascundea, după pereți de pânză tremurătoare, oameni luptând să revină la viață din tenebrele comei sau să iasă din pâcla anestezicelor. Bunica stătea cuminte ca un copil, cu ochii în tavan, într-o singurătate a eului ce o izola mult mult decât paravanele mobile. Fizic părea redusă într-adevăr la dimensiunile copilăriei. Trupul i se ghicea sub pledul subțire, fața îngropată în perna albastră părea un mulaj abia schițat. Mâinile încrucișate pe piept, una cu perfuzie, păreau frunze veștede, eșuate după un ultim zbor. Nu putea nici să zâmbească, era palidă, sleită, iar ochii i se lărgiseră, căpătând o transparență ireală. Prin ei se vedea neantul senin și luminos.

– Trage scăunelul, îi vorbi cu voce mică. Ai mai fost. Profesorul mi-a spus. Tot ce era de spus... Reuși să schițeze o intenție de surâs.

– M-am speriat rău, Constanța. M-am luptat cu duhurile rele.

Ea îl cerceta. Văzând că nu mai continuă, interveni:

Ești bărbat, Artemis.

– Da, dar... Mi-e frică și de ale mele... pe care nici nu le cunosc

Ea se încruntă cu o expresie de împotrivire. Tăcură un timp.

– Erai în liceu. Citisei *Idiotul*. De ce prinţul Mâşkin stătuse la sanatoriul de boli psihice? întrebai. Nu-l vedeai furios, iraţional... Ce nebun e ăsta? ziceai. Îţi aminteşti?

– Da, recunoscu, fără să-l amuze evocarea şi fără nostalgie. Mi-ai spus care era boala lui – inocenţa, sensibilitatea, bunătatea. Şi că astea îl făceau inapt. Victimă predestinată a celor versaţi şi ipocriţi. Mi-ai spus că şi eu am o inocenţă, care mă poate face vulnerabil. În sensul că pot fi înşelat, manipulat...

– Rămâne valabil ce ţi-am spus... încercă ea să-şi continue pedagogia.

Artemis observă că fruntea bunicii se umezise. Începea să transpire şi vorbea cu mare sforţare. La un moment dat închise ochii şi-şi duse mâna liberă la gât, ca şi când ar fi vrut să-şi lărgească o legătură ce îi împiedica respiraţia. Fugi pe culoarul dintre micile compartimente închise prin perdele de pânză şi făcu semne unei sore. Aceasta veni, constată situaţia şi-i conectă bunicii tubul cu oxigen, agăţat deasupra capului. Îi ceru lui Artemis să întrerupă vizita, bolnava trebuia să aibă linişte. Discuţia îi făcuse rău. Era încă prematur asemenea efort. El mai zăbovi un timp pe afară, aşteptând vreo veste, dar se resemnă, înţelegând că acolo se duce lupta cu moartea. Regreta că o atrăsese, fără să-şi dea seama, într-un subiect solicitant. Ignorând starea ei, vorbise despre sine. Lăsase impresia că în raport cu viaţa ei care se destrăma primează angoasele lui de om complexat. Se considera mai lovit decât ea? Îşi pierduse ambii părinţi, nu mai avea nici frate, nici soră. Doar această bunică. Dar ea nu-şi pierduse unicul fiu? Şi iubitul, tatăl copilului? Şi tot aşa, nu avusese nici frate, nici soră, şi apoi nici părinţi. La fel de năpăstuită, aşadar. Numai că femeile – vedea cum îşi înfruntă ea moartea –, sunt mai tari, altfel înarmate. Îşi stăpânesc duhurile şi în clipa nenorocirilor. Nu doar o iubea pe bunică, asupra ei îşi

concentra toate sentimentele. O admira și respecta, considerând-o omul cel mai integru, puternic și generos.

Reveni a doua zi nerăbdător să reia comunicarea, firește cu tact, prin cuvinte puține și lungi tăceri încărcate de priviri, gânduri și sentimente. Nu putu intra la Reanimare, fu trimis la asistenta de serviciu care-i aduse la cunoștință că bunica nu e încă în măsură să primească vizite. Îi era așa rău? se neliniști Artemis. Se agăță de asistentă și reuși să afle că bunica e în comă. Nu, nu din cauza efortului de ieri. Se produsese o hemoragie și, paralel, un blocaj în sistemul coronarian. Se presupunea că metastaza prinsese unele vase. Artemis fu din nou năpădit de valul acela fierbinte care pătrundea în creier și-l amețea. Nu mai știu ce să spună, întrebă mecanic de profesor, neacordându-i asistentei încrederea că știe în mod corect situația. Profesorul era în operație, termina la prânz nu se putea ști ora exactă – dar urca întotdeauna de la parter pe jos. Dacă-l va aștepta la capul scărilor... Mulțumi. Hotărî să se poată teze acolo și să stea oricât. Nu simți când trecură orele, nu avu cum să se plictisească, mintea îi rătăcea agitată printre viziuni coșmaresti. Îl luă prin surprindere apariția profesorului. Intrară unde mai fuseseră și ascultă cu o subită și absurdă speranță relatările chirurgului, dar din ele nu reținu nimic încurajator. Pacienta făcuse o complicație severă, neprevăzută, cu toate că, sincer vorbind, el se aștepta la orice. O metastază care cuprinde vase nu mai dă loc la speranță. Și posibilitatea ieșirii din comă e discutabilă. Îl sfătui pe Artemis să se înarmeze cu voință și curaj. Înțelegea că are o legătură afectivă specială cu pacienta, însă legile naturii sunt implacabile. Nu putem decât să ne supunem. Revolta nu servește la nimic, nici disperarea sau obtuzitatea. Dacă nu putem accede la impasibilitate, fiindcă nu ne permite structura noastră psihică, să ne apropiem cât putem de logica naturii, atât de simplă în fond. Artemis înțelegea că profesorul îl pregătește pentru fatalitate. Îi mulțumi, puțin

rușinat de slăbiciunea lui și, deși profesorul spusese să sune la terapia intensivă, continuă să vină în carne și oase zi de zi. Patru sau cinci zile ea nu mai ieși din comă și într-o dimineață n-o mai găsi deloc. Ocupa un sertar în morga spitalului.

Vârtejului de treburi birocratice, organizatorice, nu i-ar fi putut face față fără ajutorul lucid și ordonator al lui Mișu, fostul lui coleg, redactorul de la radio, la care apelă. Bunica intrase în alt compartiment al lumii, inclusiv în alt spațiu al naturii, ca și în alt mediu afectiv al lui însuși. Pe de o parte, i se făcea toaleta pentru eternitate, începând cu îmbălsămarea, pe de alta, i se pregătea ambianța somnului de veci. Hotărî s-o înhumeze nu în cimitirul orașului natal, unde-l avea îngropat pe fostul soț, falsul lui bunic, ci la un loc cu părinții săi, cu fiul ei, prin urmare. Cu toate că și aici era o hibă, o anormalitate: mormântul părinților săi nu era decât o ficțiune, un simbol, o idee abstractă. Din catastrofa aviatică nu se putuse recupera nimic material identificabil. Fusese explozie și foc, totul se carbonizase și se mistuise. Se mai adusese de-acolo, prin serviciile companiei aviatice, pământ calcinat, pe care îl așezaseră în două sicrie, ca pretinse rămășițe ale trupurilor lor. O presupusă țărână obținută parcă printr-o combustie accelerată, prin anticiparea lucrării lente și îndelungi a timpului asupra trupurilor. Pe bunica o aveza alături de o cenușă în care ei voiseră să creadă că subzistă particule din trupurile dispăruților. Oricum, mai bine decât în cimitirul de provincie, printre străini (părinții ei erau înhumați la țară, în comuna natală, alături de propriii părinți și înaintași). Toate acestea, ca și angajarea preoților pentru slujbă, transportarea sicriului la locul de veci, tocmirea groparilor, pregătirea pachetelor de pomenire și o sumedenie de alte treburi mărunte, pe care nu poți să le planifici, căci răsar din decurgerea cutumelor funerare, i-ar fi fost cu neputință să le dovedească fără participarea calmă și

inspirată a acestui prieten, care nu numai că nu se simțea deranjat, dar se complăcea în dirijarea complicatei orchestrații. În ciuda adaptării neobișnuit de flexibile la atmosfera socială a Bucureștiului, Mișu rămăsese în fondul lui țăran get-beget. Păstrase asprimea vocii și a vorbelor, privirea frustă, cercetătoare, plină de neîncredere, ca orice gospodar de glie și de animale, ce nu se bazează decât pe instinctul de conservare și pe priceperea de a supune lucrurile și împiedica oamenii să-l înșele. Artemis recurgea uneori la acest fost coleg, fiindcă simțea că îi poartă o ciudată afecțiune lipsită de sentimente – cum pare a fi dragostea țăranului ce-și ține fiii la distanță, dar le sare fără să clipească în ajutor. Nu abuza, pentru că nu avea cum să-l răsplătească, acesta refuzând nu numai vreun semn material de atenție, dar chiar mulțumiri, gesturi de recunoștință, vorbe încărcate de emfaza gratitudinii. Își lua singur recompensa din privirea de animal recunoscător a omului ajutat la nevoie, scos din necaz, și din convingerea că a făcut o bună investiție de suflet. Mulțimea treburilor impuse de ritualul funerar îl absorbi pe Artemis, dându-i răgazul în care, fără știrea lui, spiritul se întrema, depășea criza violentă, devenea apt să asimileze trena morbidă a suferinței. Înainte de închiderea sicriului, așeză pe perna moartei, atât de diafană acum, chiar lângă tâmpla ei, ca pe o scrisoare în eternitate, această poezie:

Plecarea

Ultima redută a copilăriei
luată în asediul uitării și morții...
Sipete păstrau, curate,
odoarele lăsate de valurile sorții.

Cine să mai evoce
pierdute umbre tutelare?

Să mă călăuzească
spre scumpele, secatele izvoare?

Vidul genealogic mă-mpresoară.
Cad ca fulgul în timp.
Plecând, ai luat cu tine
și zeii micului Olimp.

La ceremonia coborârii sicriului, în afară de el și de Mișu, de cei doi preoți și de gropari, ca și de femeile ce-și așteptau tainul, n-a mai participat decât ploaia. Ce emoție stranie, apropiată de starea de exaltare i-a dat sunetul stins, persistent, constant, atât de trist melodios, al lungilor sulițe lichide căzute din cer! Ce fundal a conferit momentului natura! Ploaia nu constituia doar o prezență în plus, înlocuind obișnuita asistență îndurerată, ci o expresie vie, sonoră, încărcată de infinite nuanțe semnificative, a afecțiunii cu care firea o primea în brațele ei pe femeia ce-și încheiase periplul pe pământ. Nu a rămas cu regretul că a petrecut la groapă rămășițele unui necunoscut insignifiant, pe care n-a avut cine să-l urmeze, sau cu sentimentul că actului înhumării i s-a conferit un fast butaforic. Omagiul adus dispărutei izvora din toți porii văzduhului. O plângea tihnit cerul, iar pământul sorbea modestele și greroasele lacrimi ale Universului.

Artemis înțelese că nu poate evita o deplasare grabnică în orașul bunicii. Mișu îl lămuri că trebuie să-i înscrie decesul în registrul Stării Civile, să-i depună buletinul la poliție, să lămurească chestiunea proprietății apartamentului abia cumpărat ș.a.m.d. Strânse veșmintele cu care venise ea și le împachetă, apoi răsturnă poșeta căutând cheile apartamentului. Dădu de plicul cu acte de care-i vorbise la internare. Cel mai important era testamentul prin care-i

lăsa casa (ca și toate bunurile de care dispunea), întocmit la notariat și certificat în două exemplare. Rămase cu actul în mână, realizând cu o solemnitate ce-l înfioră, că nu e numai moștenitor, ci și unicul urmaș al Constanței, omul prin care ea își transmitea spița, dar și atâtea aspirații neîmplinite. În plic mai era actul de depunere pe numele lui – a sumei ce rămăsese de la vânzarea casei strămoșești. O altă parte, împreună cu micile ei economii, fuseseră în plicul cu bani lichizi, cheltuiți la înmormântare. Plecă a doua zi cu un tren ce făcea transbordare într-un orășel de câmpie, unde bunicul adoptiv îl ducea la propriile rude. Privea pe fereastra vagonului, legănat de mersul adormit al garniturii locale, câmpul negru biciuit de ploaie, cu toate fertilele sale organe germinative dezgolite. Acest pământ întunecat, mohorât, întins cât vedeai cu ochii ce formidabil laborator al vieții și al morții ascundea! Din seva lui se hrănesc ființele vii, de la monocelulare până la Homo sapiens. În el crește fructul provenit din mirifica semincerie a Universului, pentru hrana viețuitoarelor, ca și veșmintele ce îmbracă planeta, reînnoite după uzura anotimpurilor. Pe umerii acestui gigant cosmic, organismele vii își improvizează cuiburile, iar omul își construiește satele și orașele, și-și duce existența cu acel splendid inconștient sentiment al siguranței și veșniciei. Pe el se țes impresionante civilizații, trecătoare desigur, dar în măsură să împodobească leagănul ancestral. Acest infinit covor negru, clisos, străbătut de instinctul creativității, dormita sub sărutul umed și înmiresmat al ploii! În adânc, abia își începuse stagiul somnolenței minerale și scumpa lui bunică, mama adoptivă, cea care îl inițiase, cât îi permiseseră puterile, în taina existenței.

Primul lucru pe care-l făcu, înainte de a cerceta în amănunțime apartamentul, fu să viziteze vecinii. Erau trei familii. Una alcătuită din pensionari, mai tineri poate cu un deceniu decât decedata, pe care începură să tremure, abia ascunzându-și panica ce-i cuprinse

ceea frică ce-i izbeşte atât pe apropiaţi, cât şi pe cei ce ei înşişi se simt ameninţaţi. Alta compusă din doi tineri cu un bebeluş şi o bunică (şi ea mai tânără decât Constanţa). În sfârşit o doamnă singură, recent despărţită de soţ. Vizita la primărie şi la poliţie o amână pentru a doua zi şi se retrase să cerceteze locuinţa. Probabil că ar fi trebuit să facă o masă de pomenire, un mic parastas, dar nu ştia să organizeze aşa ceva. De altfel, aceşti oameni abia o cunoscuseră şi ei, bunica însăşi s-ar fi codit poate să-i cheme. În schimb, vor fi de-acum vecinii lui. Interiorul degaja o anumită preţiozitate. Bunica reţinuse cele mai frumoase obiecte din casa veche, organizându-le într-o ambianţă parcă de reculegere estetică. Se uită prin rafturi, trase sertarele, începu să răsfoiască maldărul de albume cu imagini de familie. Pe unul caligrafiase inscripţia: „Cu Artemis". Îl luă, se răsturnă pe pat şi începu să-l răsfoiască.

Cu celălalt Artemis, firește. Pe care nu-l imaginase până atunci decât din frugale creionări memorialistice. Erau câteva instantanee, surprinse probabil de un fotograf ambulant, cu aparatul acela mare, de lemn, pe trepied, cu burduf şi manşon de cârpă neagră, în care meseriaşul îşi vâra capul strigând: „Acum! Atenţie! Gata!" Erau şi două poze de studio, realizate în unicul atelier al oraşului, pe care fusese întipărită, cu timbru sec, emblema: „La Mielu". Într-una, ei doi, alături, doar busturile, în cealaltă, amândoi în picioare, punând în evidenţă diferenţa de talie: el un lungan, ea o fetişcană ce şi-a lepădat pentru prima dată uniforma. Cele mai multe poze erau din Bucureşti, instantanee şi acestea, în format mic, luate cu aparate mai moderne, unele evident făcute de amici amatori. Majoritatea, în mers, pe bulevarde, prin parcuri, întotdeauna ea la braţul lui, lipită de el, zâmbind nu convenţional, ca „la fotograf", ci din toată inima, cu chipul iluminat de fericire. El mai sobru, mai reţinut, bucurându-se de afecţiunea partenerei, plăcându-i să se lase aureolat de scânteietoarea ei exuberanţă, dar

parcă displăcându-i să se dea în vileag cu toate „slăbiciunile" sale sentimentale. Cele mai multe erau făcute vara, ea în bluze albe, imaculate, descheiate la piept, punându-i în evidență bustul trufaș, brațele sculpturale, mijlocul zvelt strangulat în fuste plisate, vii colorate. O singură poză găsi cu ei iarna, pe o străduță înzăpezită a Bucureștilor, în care dinții ei sclipeau într-un râs exploziv, sub căciulița albă de angora ce-i strângea fața ca unei copilițe alintate. El era suplu, înalt; deși simplu îmbrăcat, respira o eleganță dezinvoltă, o grație a atitudinii. Exista și un portret al lui de studio, trădând intenția fotografului profesionist de a face artă. Avea fața prelungă, pielea cu un ton de meridional, un surâs mai mult presupus decât identificat ca atare, sugerând emanația lăuntrului indecis, poate de sfiiciune, de timiditate disimulată, chiar de tristețe. Impresia o accentuau privirile galeșe, ușor îndurerate, de taină suferind. Artemis se duse cu fotografia în mână în fața oglinzii de la masa de toaletă și se așeză pe scaun, comparându-se cu portretul personajului îndepărtat – și în timp, și în spațiu –, venind dintr-o legendă în care el nu existase, dar pe care o moștenise ca cel mai prețios dar de familie. Asemănarea era izbitoare: același oval prelung al chipului, același ten de hispanic sau hindus, cum spunea câteodată Sorana, și chiar aceeași amărăciune irizată a privirilor și configurație a gurii, cu colțurile coborâte. Doamne, se gândi, ce clone transmite la distanță genetica! Neintenționat, fără niciun scop aparent, doar pentru a multiplica și conserva anumite modele ale naturii. Să nu se piardă inspirațiile de moment ale acelui nevăzut, atotputernic autor prezent în toate moleculele Universului. Aveau cam aceeași statură, și parcă același spirit rezervat, ca și când amândoi s-ar fi temut să nu fie absorbiți și dizolvați într-un clocot. Nu avea la îndemână și un portret al tatălui său, pentru a verifica dacă exista o continuitate statornică a acestui mesaj sau el se realiza în salturi. Va căuta prin albumele bunicii, el nu deținea

niciun depozit imagistic, oricât de mic, al familiei, ea colectase totul într-un fel de muzeu intim al amintirilor, din care îşi trăgea probabil vitalitatea, echilibrul psihic. Neîndoios, bunica fusese o mică fanatică în cultul celor dispăruţi – morţi sau pur şi simplu dispăruţi – din clanul ei de suflet, de sânge şi de sentiment. Intrase în acest sanctuar pe care ea îl îngrijise şi apărase cu devotament, avea să preia şi misiunea de „paznic al farului".

Ieşi pe balconul de care-i vorbise înainte de moarte. Dădea spre fluviu. Pânza ceţoasă a ploii se ridicase la orizont, deasupra apei se deschidea o geană gălbuie, sugerând reflectarea în văzduh a fluviului. Din valea adâncită dincolo de marginea oraşului, se ridicau, abia ghiciţi, aburii pământului sătul de apă. Avea sub priviri un spaţiu infinit.

Capitolul douăzeci și trei

Când a revenit în capitală, după câteva zile, bătălia politică s-a deplasase din nou către partidul de centru, atacat vehement în persoana președintelui, acum în calitatea acestuia de fost șef al executivului, deținută temporar cu ani în urmă, pe când milita în „partidul-mamă". Din acel partid se desprinseseră câteva formațiuni cu orientări incerte și labile, permițând trunchiului principal să se declare eminamente de stânga. Rivalii îl învinovățeau acum pe Vești nțeanu de risipirea, ca premier, a fondurilor bugetare pentru cauze minore, ca și pentru interese de partid. Noutatea consta în faptul că de data aceasta, în corul agresiv, dreapta și stânga făceau corp comun, ultima în scopul de a se disculpa, separându-se de fostul exponent aflat cândva, meteoric, la putere. În replică, ieșea ca de obicei la bară doamna Burcă, ținându-și pledoaria de autist care n-aude, nu vede, nu se lasă abătută nici cu un milimetru, dezavuând adversarii cu o voce metronomică, seacă, de robot lemnos. Nu prea avea spor, căci nu deținea cine știe ce documentație faptică în dezmințire, bizuindu-se mai mult pe sofistică și un presupus bun-simț, pe care însă nu oricine era dispus să-l accepte fără dovezi. Fu apoi aruncat în arenă Viziru. Acesta poseda un pachet de documente probatorii, nu neapărat cu valoare de contraargument, ci cu funcție diversionistă. După cum constata Artemis, oamenii nu mai urmăreau omogenitatea dialogului, integrarea deplină a replicii

în subiect, logica dintre atac şi apărare. Mai mare efect avea spulberarea unui atac prin alt atac, urmând să câştige în dispută cel cu piatra mai mare, azvârlită cu mai multă forţă şi cu răcnete mai ameninţătoare. Viziru dezvălui escrocherii comise de guvernul de dreapta în funcţie, ba şi de cel precedent al stângii, cât şi faptul că atât sub o guvernare, cât şi sub cealaltă, partidele în cauză colaborau în fraudarea ţării în mod reciproc avantajos.

După câteva episoade ale serialului, Artemis primi telefonul lui Bondocu.

Ce faci? fu luat în primire. Pe ce post eşti? Îl urmăreşti pe Viziru?

Artemis mărturisi că da, la el se uita.

E rezultatul intervenţiei tale. De-aia te-am sunat, să ai şi tu o satisfacţie. Văzând că poetul tace, deduse că n-a înţeles la ce se referă. Manipulează chestiile alea, domnule, de care ţi-am spus atunci. Pentru care ai pus o pilă. M-a sunat şi şeful cel mare, recunoscător. Cred şi eu, l-a scos din încurcătură. N-ai văzut că începuseră să mănânce pe jos cu el? În situaţii de-astea, dacă n-ai rezervă strategică, eşti pierdut. Te codeai atunci, te îndoiai că poţi face ceva, că ai vreo putere. Uite că ai avut. Ar trebui să-ţi mulţumească. Ce zici... şi nu mai continuă, aşteptând răspunsul.

Nimic, spuse fad Artemis.

Cum nimic?

Nu mă bag eu în chestiile lor.

Am înţeles, conchise în batjocură ziaristul. Numai că lucrurile îşi urmează cursul. Eu, să fiu sincer, îmi leg anumite speranţe de alegerile astea. Dacă... înţelegi ce spun... atunci n-o să fie rău pentru niciunul.

Eu nu! N-am asemenea...

Ce? Speranţe?

– Da! izbucni cu o voce mai ridicată Artemis, ca atunci când te miri că cineva nu înțelege o idee elementară.

– Ei lasă, îl temperă Bondocu, mai vedem noi.

A doua zi se adeveri premoniția lui Bondocu. Fu sunat de Viziru. Era într-o stare de mare energie, parcă atunci plecase din ring de la un meci în care ieșise învingător, cu forțe ofensive încă neconsumate integral, în dispoziția de a mai pune unul la pământ, dacă s-ar fi ivit ocazia. Și chiar în sensul acesta vorbi:

– Ce faci, poete? întrebă cu o pregnantă simpatie în glas. Ai asistat la meciul nostru? Nu cred că ai scăpat așa spectacol. Scurt, categoric, fără nicio șansă pentru adversar.

Artemis tăcea, și după ce așteptă un timp, Viziru râse.

– Te-am luat repede, n-ai priceput, nu?

– Nu, recunoscu acesta, inițiat de-acum în temă, dar neștiind despre ce victorie vorbește ziaristul.

– A fost KO tehnic. Abandon din neputința de a susține partida!

– Abandon?

– Da, măi, ce e așa greu? Au propus azi-noapte oprirea meciului. Firește, n-au confirmat textual înfrângerea ca atare, au venit cu alte argumente, dar fondul ăsta e.

Artemis simți cum i se trezește curiozitatea. Acest mod de funcționare a mecanismului politic îl interesa.

– Păi atunci, de ce s-au mai apucat?

– S-au apucat neștiind că avem asul în mânecă... Văzându-l nici nu l-am arătat bine, doar jumătate – s-au speriat. Acesta e și motivul pentru care te-am sunat. Șeful m-a însărcinat să-ți transmit mulțumiri. Ți-o va spune singur, cu prima ocazie. Întrucât nu primi nicio replică, se burzului: Sper că știi despre ce vorbesc, nu? Dumnezeu... E rodul mijlocirii tale de atunci...

- Da, știu, confirmă sastisit Artemis, ceea ce ziaristul luă drept expresie a modestiei sale devenite proverbiale în cercul intimilor de la partid.

- Ei, asta e! Bucură-te! Ai făcut un bine. Nu numai nouă. Cauzei...

- Dar ce argumente au prezentat? ceru poetul să i se satisfacă și lui o curiozitate.

- Aaa. Că să nu coborâm ștacheta... Acum, în preajma alegerilor prezidențiale, să nu punem într-o lumină urâtă clasa politică, doar sunt atâția interesați s-o compromită, deja s-a creat un curent negativ în mase. Că, inevitabil, bătaia cu noroi în piața publică îi va afecta și pe candidați, pe viitorul președinte. Și așa mai departe, considerente de ordin politic, civic, moral... Ne-am prefăcut că le înghițim. Am pus însă condiții. Într-adevăr, programul de austeritate a stricat imaginea puterii. Stânga câștigă din asta, și centrul. Dreapta pierde.

- Dar ce-i găsise să treacă la atac, atât de violent?

- Sunt strânși cu ușa... Unora puțin le pasă de alegeri. Aplică programul global. „Dacă nu acționați, vă băgăm în faliment!" Nu vezi Grecia? Mai pritoci clișeele economico-politice de actualitate și în final îl avertiză că probabil șeful îl va invita în curând la o întrevedere.

Artemis vedea valul nemulțumirii provocate de aplicarea liniei austere. Se înmulțeau talk-show-urile consacrate blamării măsurilor guvernamentale, ca și modului de a le impune prin diminuarea, chiar eludarea atribuțiilor parlamentului. Se întețiră protestele salariaților bugetari. Fu transmisă în direct, aproape o zi întreagă, o cvasigrevă a personalului dintr-un minister economic. Funcționarii, în frunte cu câțiva lideri sindicali, îl pichetau din interior pe ministru. Îngrămădiți pe culoarele instituției, buluciți la ușa demnitarului, criticau brutal factorii de conducere guvernamentali. Împuterniciții intrau și ieșeau din cabinet, acuzând disprețuitoarea

indolență a șefului, lipsa de priză cu subordonații, cu masa personalului. Se creiona imaginea unei rupturi între conducători și conduși, a unui război în însăși pârghiile instituționale ale statului, ceea ce sugera un început de crah sistemic. Pe Artemis îl impresiona acest eșantion al antagonismului din mecanismul puterii. Se adăuga cea opoziția nu numai între stat și masa largă a populației, ci și înlăuntrul structurilor acestuia. Tăierea cu un sfert a salariilor celor peste un milion de funcționari bugetari – anunțată cu două, trei luni în urmă și considerată de mulți doar „sperietoare" –, ca și eliberarea din funcții a 200 000 de oameni (doar ca primă etapă) puneau în mișcare, pe lângă straturile amorfe, apatice și dispensabile ale funcționărimii, nuclee de forță ale aparatului.

În acest context avu loc demonstrația de protest a polițiștilor. Pe Artemis, anunțarea din scurt a evenimentului îl găsise nepregătit. Regreta că nu fusese de față, ca să observe faptele din cea mai strictă proximitate. Nu avusese timpul material să se deplaseze, dar nici nu prevăzuse amploarea și caracterul radical al manifestării. A asistat la televizor, nici aici foarte atent de la început ca să înregistreze pas cu pas cursul ascendent, acutizarea formelor de protest. Simți că ceva iese de sub control, că se intră într-o fază turbulentă abia când lozincile și narațiunea comentatorului TV fură acoperite de un vuiet ostil, isteric, când un fel de nor greu, vinețiu, de grindină, coborî asupra pieței ocupate. Nervii i se încordară și un al șaselea simț îi spuse că acolo nu mai e clișeul curent al nemulțumiților. Deslușì în masa compactă o viitură concentrată, din acelea ce transformă orice în țăndări, măturând totul în curgerea sa implacabilă. Domina o voință ca a naturii înrăite, fără nici urmă de autocontrol, ceva de genul uraganelor. În dezlănțuirea din stradă, Artemis nu mai putea identifica comportamente particulare, ci o forță telurică omogenă, un armăsar colectiv acoperit de spuma rece a furiei, purtat de curenții nebuniei eliberate. Viitura atinge

gardurile de fier ale unui palat oficial, gata să-l spulbere, şi deodată o ploaie de căşti de uniformă se abătu asupra curţii, marcând actul dezechipării, al renunţării la însemne. Avea loc abandonul unei unităţi de luptă, intrată într-o dezlănţuire anarhică. Şuvoiul sonor, dens şi învălmăşit, se sparse pentru un minut, după care începu să se reconstituie, tot mai inteligibil, într-un fel de parolă, cu sensuri supte din temperatura de furnal a curentului omenesc. Artemis îşi ciuli urechile, începând să desluşească sloganul. Zbieretul sacadat, la unison, viza un simbol personificat al autorităţii, şi duritatea momentului rezulta tocmai din confruntarea celor două forţe ale sistemului: forţa politică şi forţa represivă. Nuclee dependente unul de altul intrau în conflict ireductibil. Una din părţi, considerându-se trădată şi ofensată, o contesta pe cealaltă printr-un blam de natură să o transforme în inamic. Forţa represivă, îndreptată spre ameninţarea supuşilor, îşi schimba direcţia de atac. Pe plan social momentul i se păru lui Artemis o gravă fractură. Personal nu se considera alături nici de puterea înfierată acolo cu un sigiliu înroşit la foc, nici de gruparea haotică, ajunsă la punctul de fierbere a sângelui şi creierului. Aceasta din urmă, într-o clipă de rătăcire sau deznădejde, îşi trăda predestinarea şi se întorcea, ca un fluviu ieşit din minţi, înapoi spre izvoare. Artemis îşi aminti ziua când Bucureştiul fusese traversat de coloanele sindicaliştilor căzuţi până la urmă în ţarcul de oţel al poliţiştilor, de mica hoardă zădărâtă a pensionarilor săraci, ce se luaseră de piept cu batalioanele represive. Revedea chipurile poliţiştilor, expresia lor dispreţuitor-impasibilă, nepăsarea cu care ţineau în chingi poporenii veniţi să-şi ceară drepturile. Văzuse aparatul de represiune insensibil la clamările mulţimii lovite în punga aproape goală şi îl acuzase în gând de laşitate, prostie şi dramatică iresponsabilitate. Deoarece condiţia de bază a paznicilor era aceeaşi cu a asaltatorilor imobilizaţi. Se gândea că, inconştienţi, gardienii îşi calcă în picioare propriile drepturi,

apărate de cei pe care îi siluiau. Nu putuse prevedea inversarea rolurilor. Posibilitatea ca gardienii înșiși să ridice pumnii amenințători asupra instituției puterii și să o ofenseze, avertizând-o că punțile au fost rupte și că în aparatul de paralizare a mulțimilor deținătorii puterii nu vor mai avea complice, aliat docil, ci adversarul cel mai necruțător. Forța de șoc, acum dezechipată, ajunsese în faza în care nu să dialogheze mai voia, ci să arunce societatea în haos, lăsând-o pradă violenței și anarhiei. Nu mai avea ceva în comun nici cu represiunea, nici cu vreo formă de democrație.

Artemis presupunea că demonstranții ceruseră să le iasă cineva în întâmpinare pentru a răspunde întrebărilor și cererilor. Tăcerea titularului administrației prezidențiale îi înfuriase, văzând în ea lipsa oricărui semn de considerație. Deși atunci, la guvern, unde el supravegheau sindicaliștii și pensionarii, nu le produsese nicio impresie faptul că mesajele și apelurile mulțimii răsunau în gol. Transmisia televizată s-a oprit brusc, de parcă ce urma nu ar mai fi prezentat interes, consituind umplutură, imagini de rutină, neglijabile pentru micul ecran. Așa se terminase la televiziune explozia de indignare și agresivitate a polițiștilor, ce escaladase orice limite cunoscute (nu numai în cazul forțelor represive – nici vorbă de așa ceva! –, ci și al manifestanților de rând).

Au urmat luări de poziție oficiale, și acestea arătau că evenimentul fusese perceput de autorități la dimensiunile și semnificațiile reale. Câțiva superiori ierarhici ținură să se desolidarizeze de cele întâmplate, aplicându-le etichete infame, dar străduindu-se să le circumscrie într-un perimetru restrâns, dându-le un caracter excepțional. Ceea ce nu făcu administrația prezidențială însăși, care scoase la vedere adevărul gol-goluț. Președintele anunță că din clipa aceea renunță la serviciile poliției, chiar ale echipajelor de circulație ce-i garantau securitatea deplasărilor. Președinția nu mai avea încredere în poliție, ceea ce-i anula acesteia însăși rațiunea de

a fi, rosturile ei în stat. Poliția fu înlocuită imediat cu echipaje ale serviciilor secrete, indicând o gravă bulversare a diviziunii răspunderilor în aliniamentul formațiunilor din prima linie. Oare nu interveniseră până la urmă acolo, în piață, se întrebă Artemis, pentru aplanarea „incidentului", forțe ce surclasau acum poliția, făcând din polițiști infractori de drept comun? Nu fusese evacuată piața centrului politic de către formațiuni de jandarmi? Nu se întocmiseră liste cu nesupușii, recalcitranții, huliganii în uniformă militară, urmând ca „reducerea" personalului să înceapă cu ei?

Veșmînțeanu îl aștepta în mijlocul marelui foaier al Senatului, probabil puțin impacientat după cum sugera linia ușor cabrată a trupului înalt, atletic. Întârziase câteva minute, trecând prin furcile caudine ale pazei, trebuind să se folosească de legitimația ziarului lui Viziru, astfel că nu avusese răgaz nici să se uite ca lumea pe unde trece în somptuosul palat. Când ajunse în apropierea politicianului, schiță o stângace încercare de consultare a ceasului de mână, dând de înțeles că e conștient de încălcarea protocolului, dar părându-i-se superfluu să se scuze verbal. Veșmînțeanu făcu și el câțiva pași spre poet, cu o figură inundată acum de cordialitate. Îi strânse mâna afabil.

- M-am gândit să te invit aici, din cauza programului meu încărcat. Între două pauze sper că n-o să ne deranjeze nimeni. Înăuntru se votează legi obișnuite, așa că... Hai să stăm la o măsuță din astea și să bem... Alo, făcu semn unui chelner, două cafele, te rog. Ce mai faci? E o ocazie bună să vezi hardughia asta... pardon, monumentul! Nu! să lăsăm gluma, efectiv merită văzut. Simțeam nevoia să discut cu dumneata niște chestii mai speciale. Sau invers, mai generale. La telefon nu ți-am putut preciza, fiindcă abia la fața locului se va concretiza... Să nu uit însă, înainte de a intra în... Țineam să-ți spun că fiica mea, după cum o simt eu, regretă că v-ați răcit. Nu știu ce-a

fost între voi, eu am convingerea că ține la dumneata... Asta așa, în treacăt... N-am nicio însărcinare și... nu aștept niciun răspuns. După ce se eliberă de ecoul acestui moment, la care Artemis nu reacționă în niciun fel, continuă. Tot înainte de a intra în subiect: Ți-a transmis Viziru gratitudinea noastră pentru... Ești prieten bun cu Bondocu? Ți-a fost profesor, nu? Știi, se confirmă ce ne spunea trezorierul ăla, la New York. Dacă nu ești blindat în campaniile astea, capotezi. În lupta politică nu mai există scrupule. Aveam idee de asta dar, mărturisesc, nu la acest grad. Cât trăiești multe înveți! Știi, nici nu-ți poate trece prin cap ce...

În clipa aceea cineva îl întrerupse și, aplecându-se, începu să-i șușotească la ureche ceva ce părea presant. Vești minteanu puse palmele pe rezemătoarele scaunului ca să se ridice.

– Mă lăudam că... i se adresă lui Artemis. Trebuie să mă duc totuși la votul ăsta... Rațiuni de partid! Te rog să nu te superi, mai mult de zece minute... Mai uită-te pe aici...

Artemis clipi din ochi ironic, fiindcă se convinsese că pe-acolo, pe la bufet, nu era nimic de văzut. Decât cei câțiva chelneri și probabil lucrătorii de la SRI ce se învârteau aparent fără treabă. Rămas singur, dădu cafelele la o parte. Îl deranjase referirea la Sorana. Aerul acela neutru, și totuși de mijlocitor... Ca și chestia cu documentele. Habar nu avusese ce conțin. Putea foarte bine să nu i se spună nimic... Un gest fără absolut nicio conotație. Mai mult i se părea că vor ei să-l implice acum, să dea ei o conotație... Îi oferea un deget, îi luau toată mâna. Merse la capul scării de marmură și privi în jos. Apoi tavanul, parchetul... Veșminteanu nu lipsi mult. Dar nu ieși numai el, ci o droaie de senatori care-și scoteau țigările sau se îndreptau spre bufet.

– Uite ce m-am gândit, spuse politicianul. Aici nu e rost să stăm de vorbă ca lumea. Probabil că după numărătoare se va da pauză de prânz. Zic să mergem să luăm și noi masa undeva. Dar nu

Întâi trebuie să trec pe la sediu să semnez câteva acte. Chestii financiare care nu suferă amânare. Te rog să mă scuzi. Fii atât de gentil... Da?

Artemis nu spuse nimic, dar se ridică, supunându-se fatalității invocate.

Șoferul îi duse pe un drum ocolit, mai liber. Șefa de cabinet promise că va aduce dosarul cât ai clipi. După câteva minute pretextă mici încurcături tehnice. Se băteau la mașină încă... Va aduce act cu act. Afacerea dură însă o jumătate de oră bună. Artemis folosi prilejul ca să-l întrebe câte ceva despre austeritatea aceasta, care scandaliza lumea. Politicianul era de părere că se procedase pripit, fără tact, că guvernul e lipsit de fler politic, n-are metode inteligente de guvernare. Trebuia altfel acționat, și încercă să contureze o tactică mai ușor de asimilat. Artemis se îndoi că tactica respectivă ar fi rezolvat ceva, dacă tot la asta ar fi dus, la tăierea salariilor. Veșmînteanu fu de acord că trebuie apăsat și pe alte pârghii. Lansă și o idee nouă – Artemis se întreba dacă a lui, gândită serios, sau improvizată la minut – să se scoată ceva de la românii plecați afară la muncă, de la cele trei sau patru milioane. Respectiv contribuții pentru pensii și asigurări de sănătate.

Doar se vor întoarce aici până la urmă, comentă. În țară își vor petrece bătrânețile. Nu stă românul să moară prin străini, nu se bagă el în țărâna altora. Asta ar reduce sensibil presiunea internă, nu?

Dar de ce nu se mută presiunea pe cei avuți, pe clasa nouă, a îmbogățiților, care a supt avuția națională? izbucni poetul, nu cu ton vindicativ, ci cu aerul omului mirat că o idee atât de simplă nu trece prin capul nimănui.

Ei, asta ar însemna să pui obroc pe afaceri, să oprești dinamismul economic. Or, noi trebuie să stimulăm capitalul, dacă vrem să depășim criza, să ieșim la drumul mare. Apoi, cât o să scoți de la bogați? E o pătură subțire. Mai mare daraua decât ocaua. Grosul

vine de la mase, dragă, de la milioanele de contribuabili. Cu puținul se adună multul.

În timp ce vorbea repede, aerian, râdea degajat, ca și când zicalele populare îl amuzau în sine, ca dovadă de inteligență și umor. Artemis vedea că politicianul îl îmbrobodește cu vorbe de clacă. Nu-l trata cu atenție, practic, nu-l lua în serios. Făcea dialog facil, de suprafață. Semna acte, și mai schimba câte o propoziționne și cu șefa de cabinet, sau stând cu ochii pe ușă, așteptând alte foi. La un moment dat se termină tevatura cu semnăturile și politicianul, obosit, plictisit, își șterse fața cu batista și își frecă un deget pătat de cerneală.

– Dar de chestia cu polițiștii ce părere aveți? îl atacă frontal poetul, cu un ton care nu prea mai îngăduia răspunsuri de mântuială.

– Știi ce? Ăștia au fost întotdeauna și au rămas niște brute. Oameni de la țară, unii proveniți din familii primitive, de bețivani și scandalagii. Ne trebuie o poliție stilată, educată, rafinată – cum au englezii și scandinavii.

– Și ăia credeți că ar fi fericiți să li se taie un sfert din salarii? Și în loc să protesteze ar da un spectacol festiv?

– Domnule, să protesteze, nu zic ba. Dar civilizat. Discuți, nu dai cu bâta, nu înjuri, nu arunci imprecații conducerii țării. Ce încredere mai pot avea în niște bătăuși vulgari, care îl confundă pe șeful statului cu infractorii?

– Dar din punctul de vedere al logicii politice, e normal să-și aduci propriul aparat de represiune în stare de ostilitate? Că sunt rafinați sau nu, e secundar. De altfel, statul ar fi bucuros ca în lupta cu infracțiunea în plină extensiune și agravare, să se umble cu mănuși?

– Sigur că nu. Dar și fără discernământ ce te faci? Când ăia nu mai știu să distingă între demnitarii naționali și borfași? Apoi Vești nțeanu se ridică. Mergem? Hai, că nu te mai duc la

Terasa de sticlă. Am impresia că acolo suntem ascultați. Nu că aș avea ceva de ascuns, dar îmi repugnă să mă știu monitorizat în gândurile mele. Cu atât mai mult când îmi elaborez tactica electorală.

În drum spre ușă, Artemis cercetă iar expoziția de fotografii personale ale liderului expuse pe peretele central. Ochii săi pătrunzători deslușiră într-una propria siluetă, și se opri.

Din America, îl lămuri Veșminteanu. Vrând-nevrând ai intrat în imagistica noastră. Ești în vreo două, trei. Cu trezorierul, în California, la un dineu... O să le spun să-ți facă niște copii.

Când ajunseră la ușă, înainte ca liderul să pună mâna pe clanță, Artemis îl opri.

Domnule Veșminteanu, dacă vrem să vorbim, ce căutăm la restaurant? Cu chelnerul în spate, cu gura plină, tăind în farfurii, schimbând vesela etc., ce discuție e? Mintea ți-e la ce faci.

Și atunci? se miră politicianul.

V-ar cădea rău o plimbare în parc? Pe Veșminteanu îl pufni râsul. Nu la margine, la Herăstrău sau în vreo pădure. În centru. Știți parcul de lângă Parlament? Pentru plimbare e ideal.

Asta mi-ar lipsi, îl luă în balon celălalt. Să mă vadă ăia pe fereastră sau vreun ziarist. Uite, domnule, ce face senatorul, e la spațir în loc să discute pe articole legea învățământului.

Bine, nu la Parlament. În Parcul Carol, să zicem, sau la circ. Nici dracu' nu e pe-acolo, mai ales pe vremea asta.

Păi tocmai. Uită-te la mine, arăt de parc pe frigul și pe burnița de afară? și-și contemplă costumul subțire, pantofii negri fini, cămașa ca pânza de păianjen. Noi așa umblăm acum, chiar și pe ger. În mașini sunt 24 de grade și din mașină până la scara clădirii n-avem decât trei metri. Mă compar cu tine, cu două pulovere și geaca asta de pânză de cort, cu glugă? Cu bocancii și blugii tăi?

V-ați făcut fragili, dădu să-și exprime veselia sarcastică Artemis. Atunci să mergem unde mănânc eu uneori. Găsim ceva

gustos, vă asigur. Și discutăm cât vrem. Nu e vreo bombă, dacă vă temeți de compromitere, e ceva onorabil. Vin și oameni de artă. Mai schimbați și dumneavoastră aerul.

Veșmințeanu îl privea amuzat. Într-un fel, îl încânta ideea, și mai ales felul nonconformist în care-l abordase Artemis.

– Bine, cedă, mă las pe mâna ta. Nu de compromisuri mă tem, ci să nu-mi stric stomacul.

Artemis îl asigură că va mânca la fel ca acasă. Dirijă șoferul la ospătăria unde fusese cu Bondocu. Înăuntru, la fel ca atunci, șapte, opt clienți și doi, trei chelneri, în picioare, cu brațele în sân. Se duseră la aceeași masă de lemn brut, cu suporturi de rafie în loc de față de masă. Veșmințeanu alese varză călită cu ciolan, iar Artemis iahnie de fasole și cârnați. Pe lista de bucate a localului scria cu litere mari „eco" (ceea ce însemna că alimentele provin din gospodării țărănești posesoare de autorizații ecologice). Până și berea era făcută în casă, într-un land german. Fură serviți repede, politicianul aspiră cu nări fremătânde aroma de varză acră și șorici și plescăi sorbind berea neagră mustoasă, cu spumă ca pentru bărbierit. Ingurgită cu poftă și abia se înfrână să nu mai ceară o porție. Trase cu ochiul spre iahnia și cârnații vărgați de grătar. Triumfă pofta și îl rugă pe chelner să-i aducă și lui un sfert de porție. Nu fu un sfert, fu una întreagă, și, deși în etape – pauzele semnalând cumva că a terminat –, o dovedi pe toată.

– Chiar... conchise în final. Am mâncat de m-am spart. Ai dreptate! și, rezemat de speteaza băncii, dădu ochii roată. Confortabil, familiar, discret... Și berea asta... Și-au făcut relații în Germania. Nu se compara cu mediul său gastronomic obișnuit, dar experiența îl cucerise.

– Aici vii cu prieteni, adăugă, nu cu...

Se gândea la colegii de parlament sau la oamenii de afaceri. După ce chelnerul strânse, ceru cafea. Se vedea că vrea să revină la subiectul ce-l adusese în tovărăşia poetului.

- Intrăm în linie dreaptă în ultima etapă, începu. Vor fi expuneri la ora electorală a posturilor de televiziune şi confruntări. Şi cu presa, şi între candidaţi. Sunt pregătit. Gata de cursă. Dar mă tot gândesc la o idee unificatoare a platformei mele. Un fel de metaforă politică. Sugestivă, plastică şi, repet, integratoare. M-am gândit să mă întâlnesc cu dumneata pentru un schimb de păreri liber. Ceea ce ai introdus atunci e bun, dar... Nu mai spun că unii au rezerve. Ai fost de faţă cu Viziru. Asimilează greu. Inserturile alea îmi vor folosi, dar nu în asemenea ocazii. La scurtele ieşiri pe post, ca şi la confruntări, trebuie impact direct, imediat. Ceva uşor de însuşit. O idee simplă, clară, dacă m-am făcut înţeles...

Urmă un fel de pauză în care se aşternu tăcerea. Artemis privea tablia mesei, iar Veşminţeanu îşi căuta ceva prin buzunare – batista, cheile, mobilul. Apoi plecă la toaletă. Lui Artemis îi plăcu întrebarea, găsind-o pertinentă şi stimulatoare. După el, ideea general-unificatoare nu putea fi alta decât ideea naţiei pe care voia s-o păstorească. La întoarcerea politicianului, o spuse simplu:

În momentele grele ale istoriei – şi cred că cel pe care îl traversăm nu e mai uşor decât altele, când eram aproape de dispariţie nimic nu e la fel de important ca unitatea. Firește, noţiunea e prea generală. Şi cam banală, aproape un clişeu răsuflat, mai ales din cauza patetismului ei redundant. De aceea nici n-aş formula-o ca atare. Aş disimula-o pe baza a ceva ce reprezintă de fapt condiţia existenţei ei. Adică ideea armoniei sociale. Faptul că şi comunismul se situase în final pe această poziţie – sub o formă eronată, cred, a omogenizării sociale, care în esenţă e cu totul altceva, o utopie irealizabilă, oricum ţinând de viitorul cel mai îndepărtat – nu ne dă dreptul să ne dezicem de ea.

– Dragă, îl întrerupse Veșmințeanu, oricum i-ai zice, tot utopie rămâne. Nu te supăra, să pun la ordinea zilei armonia socială ar fi o gafă.

Artemis tăcu un timp, lăsând să se destrame rezonanța cuvintelor politicianului. Reluă cât de calm putu, cu toate că verdictul nu-l lăsase indiferent.

– În primul rând, eu am vorbit de abordarea *ideii* de armonie socială, ceea ce este cu totul altceva. Apoi, noțiunea aceasta are un milion de aspecte. Electoral, nu cred că ar face o impresie mai rea decât negarea ei de plano. Înțeleg, vă gândiți la mult contestata armonie *fără clase* – care nu e proprie numai comunismului, ci și celor ce neagă existența acestui antagonism (ei proclamă armonia între clase). Dar nu de clase aș vorbi, ci de *membrii societății*. Dacă ne-ar fi mai greu poate să decelăm acum forme bine marcate ale conflictului de clasă, nu ne e deloc dificil să sesizăm expresii pregnante ale *urii* între indivizi. Asităm la un adevărat val de crime civile. Se omoară între ei nu numai străini intrați în conflict, ci și prieteni. Prieteni la cataramă. Inclusiv membrii acelorași familii. Se ucid soții între ei, frații, părinții și copiii. De ce? La mijloc sunt interese materiale, cum era înainte de război pământul, la țară! Asistăm, de asemenea, la un val de sinucideri. Aici motivațiile pot a fi explicite: greutățile materiale, singurătatea, crizele sentimentale. Dar sunt și o mulțime de forme aberante de autodistrugere: viteza demențială a mașinilor pe șosele, alcoolul în exces, mai nou drogurile, migrația deznădăjduită în străinătate, reglarea de conturi între bande, jaful cu orice risc, prostituția femeilor etc. Ce e la mijloc? Fenomenul polarizării materiale a societății, stresul nesiguranței slujbei, impostura nonvalorilor pe scena socială, egoismul – adevărat flagel moral cu efecte incalculabile – și atâtea altele. Ce e crima? După mine, nu numai răpunerea unui rival, ci suprimarea *omului*. A semenului. Suicidul, ca și crima, exprimă o

devalorizare a ființei umane. Și o pierdere a suportului afectiv în lume, a factorului intim, fără de care puțini pot trăi. Câteva exemple doar ale cauzelor dezbinării. La reversul acestora mă referam când vorbeam de armonie. Dacă nu o obținem, după opinia mea cădem la propriu în iad. Sau dispărem ca nație.

– Oho, oho! se văzu politicianul dator să-l tempereze pe tânărul Ieremia, prorocul nenorocirilor, cavalerul Armaghedonului. Nu e nevoie să gomflăm. Înțeleg ce vrei să spui: se cere o înfrânare morală. Sunt întru totul de acord, dar în gura mea ar suna ca o predică. M-ar arăta ăștia cu degetul: „De ce nu te-ai făcut, domnule, popă? – mi-ar zice. Mai bine candidezi la patriarhie".

– Domnule Veșmînteanu, vreți să vă distrați? Dacă știam, mă orientam altfel și râdeam împreună.

– Hai, nu te supăra, discutăm liber...

– Da, dar răstălmăciți. Iată unde voiam să ajung. Țara trebuie condusă astfel încât ce se gândește și se statuează la centru să nu-i avantajeze doar pe unii și să-i defavorizeze pe alții. Pentru că aceasta are repercusiuni distructive, nimicește și moralul, și morala. Și cultivă ura – maladia mortală a unui popor. Această idee a mea comentați-o!

Da, Artemis. Ești un tânăr inteligent, cult și atent la realitate. Vrii să pui punctul pe i. Dar dacă m-aș înscrie pe linia aceasta, ar trebui să blamez clasa noastră politică. Al doilea: nu pot combate diferențierea socială – acesta e specificul sistemului liberal. Aș fi acuzat ori de demagogie, ori de nostalgii comuniste.

Dar ce facem cu mulțimile care suportă presiunea? Își alterează conștiința, se desfigurează...

E un proces istoric. De selecție și afirmare. La capătul lui se va obține o ridicare generală. Cum e în Vest.

Și până atunci? Sacrificăm mulțimile? Decalaj și mai mare, cum a spus recent președintele SUA că e în marea și bogata țară

de peste ocean? Înfrânarea, pe care vă temeați s-o reclamați, se obține nu prin apeluri ecleziaste, ci prin legi. Prin legi drepte, riguros aplicate.

– Da, legea e baza. Asta ar fi o idee. Chiar o idee frumoasă. Legea – condiție a democrației și libertății. A ieșit ceva, totuși Știam eu. Ai văzut? Și-i întinse mâna. Chiar asta va fi teza umilicatoare. Sunt încântat.

– Dar mai am și eu o întrebare.

– Spune, dragă!

– Cum puteți întrona și apăra legea fără poliție?

– De ce fără? Aaa! Te referi la... Se va pune la punct și chestia asta. Și apoi, nu uita. Suntem membri UE și ai NATO, și țările se ajută între ele. Avem și parteneriat cu SUA, și când vine vorba de democrație, SUA nu glumește.

– Am înțeles!

Resemnat, Artemis tăcu și porni după viitorul ipotetic președinte. Îl rugă să aștepte puțin și se duse să achite consumația.

Rămas singur, intră în parcul de lângă Parlament – mare întinsoare goală, lipsită de vegetație și de ornamente. Străbătu de unul singur spațiul cețos, ca un burete îmbibat de burniță. Fusese invitat de politician în vehiculul încălzit și elegant ca un salon, dar simțise nevoia să rămână cu sine, cu impresiile adunate în aceste ore, cu revelația ce i se plămădea. Acest om, care-l cultiva în două ipostaze – de „consultant estetic", cum făcuse să se ducă vorba, și de protejat – , care îl veghea de la distanță cu o ciudată simpatie, îi dezvăluise fondul. Dincolo de fațada superior-democratică, prevala la el obediența față de doctrina de castă. Aceea ce-i asigura, acum și în viitor, un loc în lojile societății. Se integra corului critic, uneori vehement, lipsit de menajamente, la adresa guvernanților austerității, dar în forul intim (intim deocamdată, până acceda la putere) se vedea integral și definitiv dedicat acestei politici. Mima un

altruism social, de care funciarmente era străin, doar pentru a-şi pregăti postul din vârful piramidei. În exerciţiul puterii va promova aceeaşi îngustă, rigidă şi nepăsătoare politică antipopulară. Arta seducţiei sale consta în sclipitorul râs optimist, eminamente dentar, în vânturarea plachetelor unui tânăr poet presupus „de viitor", în câteva fraze „inspirate" presărate pe un bloc de idei vetuste, unde musteau convingerile de tagmă, în presupusa dorinţă de reconciliere a politicii cu „adevărata" cultură. Ideea independenţei, exersată în timpul vizitei de partid în SUA, grijulia integrare în curentele politologice moderne nu erau decât joc de scenă, grimase ale unei false charisme! Ighemoniconul naţional, cu mititei şi cramă, cu „supuşi camarazi", o soţie stoică, amantă de lux – toate, recuzită de teatru, mască de tragicomediant! Omul nu va sluji niciodată colectivitatea naţională în aspiraţiile şi interesele ei reale. Va fi politician, demnitar, preşedinte, pentru sine şi ai săi. Revelaţia de fond a lui Artemis aceasta era, că purtătorii diferitelor sigle de partid nu vor fi niciodată oameni ai Cetăţii. Şi dincolo de toate acestea, cinica punere la adăpost sub umbrelele internaţionale. Cele care le-ar permite, poate, să se dispenseze, până la urmă, de o pârghie sau alta a apărării, ce nu mai prezintă încredere.

Se plimbă, lăsându-se pătruns de aerul rece şi umed al parcului, mereu în priviri cu imaginea straniei clădiri venite din alt timp, lamentându-se aspru, bărbăteşte, că a încăput pe mâinile unor histrioni cinici.

Capitolul douăzeci și patru

– Bună, ce faci? Am mai sunat și n-ai răspuns. Acum ai venit!

– Cu cine vorbesc, vă rog?

– Ce naiba, Divi! Sorana! Nu-mi mai recunoști vocea?

– Aaa, bună... Nu. Ăsta cam denaturează vocile... Nici nu prea am vorbit noi la telefon... Acum am intrat pe ușă, nici nu m-am schimbat.

– La petrecere?

– Ce petrecere? Nu știi ce-a pățit Gică? M-am întâlnit cu avocații. Zilnic, seara facem bilanțul...

– Nu știu. Nu prea urmăresc...

– A fost reținut. Și alți oameni de afaceri... Cu chestiunea stocurilor de benzină... A prețurilor... O aiureală.

– Și tu dirijezi toată..

– E soțul meu, dragă... trebuie să-i fiu alături... să-l scot din belea.

– Nu prea îi erai așa devotată...

– Ei, asta e... Când dai de necaz... Pe cine să se bazeze? Așa cum și eu, nu mă bazez pe el? Una e distracția și alta siguranța vieții. Noi ne respectăm libertatea... dar acum e în joc situația.

– Îmi pare rău.

– Cum ți-a dat prin minte să mă suni? Erai cam supărată... după chestia cu poetul. N-am mai vorbit de la întoarcerea voastră... Lucrurile au rămas în stadiul ăla? Spuneai că v-ați răcit. Plictisea[illegible],

monotonie, spuneai. El nu e făcut pentru o viaţă animată. Mizantrop, introvertit... Îmi închipui tipul de om. La antipodul nostru...

– Apropo... Ce ţi-a plăcut ţie la el, Divi? Din cât te ştiu, nu doar ca să-mi faci mie în ciudă l-ai sedus. Fii sinceră, recunoaşte...

– Bineînţeles. Şi nu trebuie să mă somezi. Sigur că mi-a plăcut. Ba i-am deschis porţile şi pentru viitor – dacă tot vrei sinceritate deplină.

– Dar ce... Ce ţi-a plăcut? Ce-ţi place la el?

– O curiozitate cam morbidă la tine, nu crezi? Dacă te-a plictisit ce te mai interesează? Sau te gândeşti că poate n-ai ştiut să descoperi în el... cum să-i zic, mina de aur? Asta e? Apelez şi eu la sinceritatea ta...

– Nu... O să-ţi spun mai încolo. Mă interesează punctul tău de vedere. Recunosc, eşti specialistă. Ai mai multă experienţă, mai mult fler, mai multă aplicaţie.

Ia uite! Îmi recunoşti superioritatea!

În anumite privinţe. Nu ştiu ceva deasupra ta. Doar prin Evul Mediu, dar tu ai şi spirit modern. Sau postmodern.

Mulţumesc pentru complimente. Ai educaţie şi onestitate, ceea ce astăzi...

Îmi spui?

Îţi spun, dragă, nu e niciun secret. Sunt convinsă că şi tu ai intuit. Poate n-ai ştiut să defineşti... Într-un cuvânt, ce are el numesc *virilitate inocentă*. Ceva rar la bărbaţi. Poate e greoi, monoton, cum ai spus. Din punct de vedere monden... Lipsit de flexibilitate, chestii de-astea. O femeie emancipată îi poate găsi defecte, dar... Dar... e unicat. Ştii ce-am simţit? Că am în braţe un mascul dotat senzorial, anatomic etc. – dar cu o inimioară de copil. Tandreţea lui vine din gingăşie... Poate să domine, dar se şi cuibăreşte la pieptul tău. Caută parcă protecţie... şi izvoarele iubirii, nu ştiu cum să-ţi

spun. Îți vine să-l mănânci. Vâna lui masculină are delicatețe... Face să vibreze în tine toate coardele. Se ridică așa, o melodie...

– Din câte spui... ar fi în stare să și plângă de emoție... Să facă dragoste plângând.

– Ei, râse Divi, până acolo n-am ajuns. Dar când îmi spui, parcă aș putea să-l văd și așa...

– Eu l-am văzut.

– Plângând în brațele tale?

– Da. Asta îți spun...

– Mi-ai luat piuitul. De așa ceva chiar n-am mai auzit. Uite-așa naibii... Ai putut tu să... Ai avut tu parte de...

Divi nu mai zise nimic. Urmă o tăcere abisală.

– Am avut parte. Divi, confirmă până la urmă, cu o ciudată mândrie, ca și când n-ar fi fost vorba de o partidă de amor, ci de o revelație mistică. Nici nu pot să-ți spun ce-am simțit. Nu eram pregătită... Nu înțelegeam prea bine. La început am vrut să las impresia că n-am observat. Apoi m-am trezit descosându-l. Închipuie-ți, interesându-mă dacă am greșit eu cu ceva, dacă l-am jignit...

– Aoleo, muiere proastă! Scuză-mă. N-o lua ca ceva personal. Noi suntem uneori așa... stupide... Deși cred că mai deștepte ca voi. Cel puțin în materie de amor. Mă refer la astea dotate, nu la femeia de rând... Zău așa, măi Sorana! Și totuși, ai renunțat... L-ai găsit monoton, plicticos! Cam straniu, fato!

– E un tip complicat, Divi.

– Asta e altceva...

– Tu ai spus: inimă de copil. Dar copiii sunt și pretențioși, capricioși. Geloși...

– Ei și? Te deranjează? Dacă ești flexibilă, te deprinzi.

– Da, dar un bărbat fanatic în amor?

– Îți displace fanatismul erotic masculin? *Rara avis*, dragă. Preferi convenționalul, superficialul? Te-ai întors la acest gen?

- În fanatismul lui te încătuşează, îţi restrânge libertatea.

– E, îl mai şi reeducăm. Dar nici prea mult. Altfel facem din el tot un convenţional.

– Divi, mi-ar fi convenit să-l adaptez, dar n-am reuşit.

– În ce sens? L-ai pus la încercare? I-ai dat teste?

– Da.

– Unde, acolo, în excursie?

– Ştii că ăia dansează ca nebunii? Şi în devălmăşie. Dansezi cu unul, să zicem. Deodată apare altul. Face o plecăciune, te invită. Cavalerul cedează şi la rândul lui o abordează pe alta.

– Şi el s-a supărat?

– N-a fost chiar aşa. Unul, arătos, exemplar rasat de sud-american, mi-a făcut curte. Am cam abuzat, acolo... Artemis nu e ahtiat de dans, iar mie, ce să spun... S-a simţit rănit, a făcut scene, a vrut să plece... Mă rog, mi-am dat seama că nu rimăm.

– Dragă, apeşi pe accelerator când îţi propui să rupi. Altfel, ce mama... îţi impui şi tu o margine. Prin urmare, n-a fost test. Sau un test involuntar. Mai mult capriciul tău, plăcerea ta. Pe care n-ai vrut, sau n-ai ştiut, sau n-ai putut să ţi-o controlezi. Este?

Şi întrucât Sorana tăcea, continuă:

– A fost mai mult vina ta decât a lui. Şi acum, înţeleg, îţi pare rău. N-ai spus-o, dar reiese.

– Ştii ce e, Divi? Nu mai pot să-i înghit pe ăştialalţi. Am avut o aventură cu unu'... Nu spun numele. Nu obişnuiesc. Chiar astăzi a fost pe aici. Dragă, aveam senzaţia că e urangutan. Nu arată rău, dar are un braţ tatuat cu aiureli. Şi râde tot timpul ca un tâmpit. Dantura e bună, dar dinţii sunt lungi, de animal, am impresia. Râde, dar nu numai asta. Tot ce spune şi tot ce face e un fel de râs. Omul-râs! Nu e idiot? Neserios, băşcălios, fără nicio emoţie. Pentru ce trăiesc ăştia? Face amor cum ia micul dejun la hotelul lui. E patronul unui hotel

de lux. Nu te alegi cu nimic. Nu mai suport chestiile astea. Îmi venea să-l îmbrâncesc pe uşă, să-i dau un şut în fund.

– Ţi-a rămas poetul în sânge. Ai făcut o obsesie. Nu ştiu dacă eşti conştientă. Dar dacă nu rimaţi, ce e de făcut? Pentru o noapte merge, dar tu vrei altceva. În cazul ăsta, lasă-l altora, care se mulţumesc cu o aventură. Cum te mulţumeai şi tu... Ce-ai zice, de pildă, dacă aş încerca eu? Ai interpreta rău? Mi-ai purta pică dacă aş avea cu el o aventură – nu de o oră sau o oră şi jumătate cum a fost atunci – de o noapte?

– Divi, replică Sorana după o clipă cam lungă de gândire, ce să zic eu... N-am niciun drept şi nicio autoritate nici asupra lui, nici asupra ta. E fiecare stăpân pe viaţa lui. Ştii că în ce priveşte libertatea, eu... Dar, aşa prieteneşte, nu te-aş sfătui. Artemis nu e un pastolache... Nu-l poţi avea, la propriu, într-o chestie de asta pasageră... cu tot ce e unicat în el, cum spuneai, cu „mina lui de aur". De-abia eu dacă ajunsesem la miez, după un timp... Mai avusese o relaţie. Nu ştiu cum decurseseră lucrurile. O dispreţuia. Că e ușuratică... moartă după bani... Se mărita cu un nabab. Detestă femeile astea, care îşi amanetează viaţa, prin căsătorie contra cost. Ai tu destui adoratori, din care unii meritând toată atenţia, ce să te mai încurci cu poetul meu... pardon, nu mai e al meu. E al lui însuşi.

După ce-şi luară rămas-bun ca două prietene bune, Sorana scoase casetuţa din telefon, în care înregistrase convorbirea, conform unui obicei adoptat în ultima vreme (pentru memorii) şi puse alta. După care formă numărul lui Beate.

– Beate? Bună seara!

– Tu eşti, fetiţo? Nu ţi-am mai auzit glasul de multişor.

– Te-am deranjat? Te culcasei...

- Cum să mă culc? Nici nu știu cât e ceasul. Citeam, m-a prins cartea asta... Ce, te-ai plictisit? Ți s-o fi făcut dor de bătrâna ta profesoară și prietenă...

– Hă hă, am îmbătrânit eu mai mult. Treisprezece ani ăia s-au dus... M-au îmbătrânit necazurile...

– Ce vorbești? Oi avea probleme în amor? Altul? Că la tine vin și trec în viteză...

– Beate, aș vrea să mă împac cu Artemis. Spune-mi tu cum să fac. Învață-mă!

– Cu Artemis? pronunță tărăgănat, meditativ, președinta fundației culturale. Ce ți-a venit? Credeam că te-ai vindecat.

– Am încercat, Beate. M-am încurcat și cu un... un zdrahon băscălios. Fustangiu, curtat de femei. Mi-a căzut la picioare și l-am acceptat. La început m-a amuzat, acum mi-e greață. Azi i-am dat papucii... Să nu-l mai văd. Ăștia n-au nimic nici în cap, nici în inimă. Știi doar ce... Hăndrălăi nenorociți. Vai de capul lor!

- Dar cu Artemis... te-ai trezit cam târziu, Sori. Nu cred că mai e ceva de făcut. V-ați întors spatele. Nu prea am înțeles eu cearta asta a voastră. Neserioși amândoi. Dintr-un fleac? Tu ai exagerat într-o direcție, el în alta.

- Beate, te-am mințit. N-a fost cum ți-am zis. Nu știu el ce a spus, dar...

- N-a fost așa? Cum a fost?

- Mult mai rău. Ce mi-o fi venit atunci... L-am înșelat cu un mulatru de-ăla. Practic sub ochii lui. El m-a amenințat, eu m-am ambiționat... I-am dat înainte. Până la capăt. Și peste capăt. N-a fost fleac. După canoanele vechi, maximum de mizerie ce se poate face unui bărbat.

- Stai, ia-o mai încet. Sistematic. Dacă tot îmi soliciți părerea, lă-mă să înțeleg ca lumea. Cine a fost individul și ce-ai făcut cu el? Și în ce poziție l-ai pus pe Artemis?

– Mi-e cam rușine, Beate. Atunci, pe loc, ți-aș fi dat lux de amănunte. Acum mi s-a schimbat optica. Mă îndrăgostisem de unul, un tip așa... Cum vezi în telenovelele alea sud-americane.

– O clipă! o opri interlocutoarea. Ai noțiunea termenului? Te-ai îndrăgostit în adevăratul înțeles al cuvântului? În accepțiunea în care folosesc și eu sintagma?

– Poate nu așa... Mi-a luat deodată mințile... Avea un fel de a te privi diavolul ăla! Mi-am zis: „Dacă îl scapi, o să rămâi toată viața cu un cui în cap". Era masculin... Foarte elegant. Nu doar ca vestimentație sau ca aspect general. Don Juanul, înțelegi? Unul de tip hispanic, latino-american, afro-latin, dracu' știe. Asta era. M-a dat gata. N-am putut rezista.

– Artemis n-a mai contat? Ai uitat de el?

Nu primi niciun răspuns.

– El n-a intervenit în idila asta în niciun fel? A fost de față din prima clipă, de când ai căzut în mreje?

– Ba a zis câte ceva, nici nu mai țin minte. De altfel, am fost mereu băută.

– Te-a drogat tipul?

– Nu știu, Beate. Dar mințile mi le pierdusem, categoric.

– Repet. Artemis n-a mai contat?

– Acționam cu orice risc.

– Asta am vrut să știu. Cu orice risc. Lucrul ăsta îl ții bine minte.

– Mai era și altceva, cred. Speranța că până la urmă el o să „înghită". Adică să fie tolerant. Cum am înghițit și eu...

– Ce-ai înghițit tu?

– Că s-a culcat cu Divi, la ziua mea. Aia a avut o poliță de plătit, și l-a luat – are un apartament acolo, la hotel. L-a îmbrobodit... el n-a știut și a fost prea târziu să mai dea înapoi. Cu coada ochiului am urmărit toată mișcarea. Și-a cerut iertare, mi-a spus că a trăit o eclipsă a conștientului.

- Așa a fost și la tine? Tot eclipsă?

- Nu, Beate. Eu am fost conștientă de la început. Asta a fost dorința mea. Și ce făceam se petrecea sub ochii lui Artemis.

- Și acum ce vrei? Ce vrei să-i spui? Ai un argument minim, elementar?

- Nu știu, Beate. De aia te-am sunat.

- Pe ce poți miza?

- Pe... Numai pe... Pe toleranță. Dacă e posibil.

- Mă îndoiesc... mă îndoiesc, Sori.

- Știu... și totuși...

- Bun. Dar acum? Regreți? Regreți ce-ai făcut? Sau numai pe Artemis îl regreți. Dacă, prin absurd, l-ai recăpăta, ai fi în stare să repeți ce-ai făcut atunci?

- Nu cred, Beate! Chestia asta, ruptura asta, vreau să zic, a răsturnat multe în mine. Cum ți-am spus, pe ăștia obișnuiți... Îmi întorc mațele pe dos... Aș pune mâna pe un pistol și i-aș lichida.

- Nu le-ai mai da dreptul să existe?

- Să existe, dar între ei, acolo. Numai între ei. Să nu-i spurce pe ceilalți.

- Cum ai făcut tu cu Artemis.

- Ești crudă, Beate. Tai în carne vie. Ai tot dreptul, de altfel, îmi dau seama. Uite, mi-a crescut pulsul, m-a luat ameteala, transpir. Ți-am spus tot. Nu mi-e deloc ușor.

Nu mi-ai spus esențialul, Sori. De ce ții să vă împăcați? De ce dorești atâta să-l recapeți? Să pornim de la o premisă clară, altfel discutăm degeaba. Iubirea adevărată, nu aventurile tale, este un sentiment de proprietate. O relație de presupusă proprietate personală. De aparținere și de deținere. Fiecare este proprietarul celuilalt și proprietatea aceluia. Atunci când ai făcut chestia aceea, în Jamaica, voiai să te sustragi relației de proprietate cu Artemis. Sau doar să te împrumuți pentru un timp? Pentru câteva zile?

– Complicat. Cred că da, asta voiam să fac. Să mă împrumut.

– Dar ca un mod de viaţă permanent, nu? Nu te gândeai că acela va fi unicul tău accident. Unicul împrumut. Voiai să profiţi mereu de toleranţă. Acum poţi să renunţi la această concepţie? La privilegiul de a fi a unui bărbat, şi în acelaşi timp obiect de împrumut pentru alţii.

– Cred că da.

– Dar la viceversa te-ai gândit? Artemis, în calitate de presupusă proprietate a ta, poate să se împrumute fără voia ta? Fără să te întrebe? Cum gândeşti în privinţa aceasta?

– Din moment ce renunţ eu la acest drept, cred că şi el trebuie să...

– Prin urmare, acesta ar fi contractul la care te gândeşti... Acum spune-mi ce te-am întrebat. De ce îl vrei cu tot dinadinsul pe Artemis? Şi nu pe vreunul din cercul tău?

– Nu-i mai suport, ţi-am spus. Sorana se simţea obosită, nu se concentra greu.

– De Artemis te întreb.

– Beate... Are suflet. Trăieşte... Trăieşte clipa aceea... Cum niciun altul... cum nici eu... Abia învăţam câte ceva de la el.

– Dacă aşa ceva se poate învăţa, Sori!

– Mă copleşea... Ca un val... Transforma asta... dragostea carnală, care pentru mulţi e o... cum să spun eu... o...

– O funcţie fiziologică...

– Da, Beate. În ceva de dincolo. Din alte sfere.

– Ce sfere?

– Nu ştiu. Mă mira, mă impresiona, mă înfricoşa.

– De ce?

– E atât de tandru...

– Sunt şi alţii.

– Dar să plângă, Beate? În braţele femeii cu care face dragoste...

Ei, cum? Ce, e copil?

Da, şi asta, copil, cum spui... De unde să ştiu ce se petrece în el? Numai că, în loc să mă cobor, ca de obicei, mă înălţam. Îmi lipseşte... Am nostalgia acelor nopţi. Mă trezesc şi retrăiesc. Nu mai adorm.

- Nu e deci o simplă vanitate... E mai mult.

- Mai mult. Am căpătat ceva... şi am pierdut.

El e imperativ? Vreau să spun are orgoliul de a dicta? De a se impune?

Vine de la sine. Aşteaptă starea aceea de graţie...

- Nu te deranjează? Nu aduce a... pedofilie?

Ce prostii spui...? Ce pedofilie! De unde până unde?

Păi, cu un copil... Sau a incest. Cu pruncul... şi Beate râse, pentru a evita o nouă reacţie a Soranei.

E, hai, baţi câmpii... Am vrut să spun că are gingăşie. Şi aia a observat, doar într-o oră, o oră şi jumătate cât a fost cu el. Dar eu!

Care aia? se miră Beate.

Aşa spun eu când vreau să compar ceva, evită Sorana să se dea mai mult în vileag.

Beate renunţă să afle la cine se referise şi continuă.

Dar e accesibil? Nu e cosmic, abstract, liric-abstract?

Îl modelezi cum vrei – bineînţeles dacă simte că-l iubeşti...

Om ca toţi oamenii, până la urmă. Doar că mai..

Are suflet... Ce Dumnezeu, parcă n-ai fi trecut prin astea...

Am trecut. Sper să mai trec... şi râse. Părea că s-a edificat. Încetă asaltul, bombardamentul investigaţional... Sau al curiozităţii personale. Am şi eu o noutate pentru tine... mă mărit, Sori. Am fost treută după toate regulile.

!?

Intru şi eu în rândul lumii, ca să zic aşa.

– Lui tata i-ai spus? se scăpă Sorana, dându-şi seama că s-a trădat.

– Ar fi trebuit? Ar trebui?

– Nu, dar ştiam că...

– Că ce?

– Că sunteţi prieteni. Colaboraţi, încercă ea s-o dreagă. Asta nu va afecta munca la partid, la fundaţie? Eu nu m-am vârât în viaţa ta, Beate. Cred că sunt o persoană discretă. Întrebam aşa...

– Tatăl tău are şi el familie, ca tot omul. Voi avea şi eu. Nu poţi, şi chiar dacă poţi, nu e bine să trăieşti fără familie. Vine un moment când... E timp pentru toate, vorba lui...

– A cui?

– A Ecleziastului, nu?

– Te felicit, Beate. Îmi pare bine pentru tine. Şi schimbă direcţia. Sunt un pic invidioasă. Eu, vezi în ce tenebre mă zbat. Sunt departe de un liman... Îţi urez să fii fericită. O să ai copilaşi... O să mă laşi să mă joc cu ei?

– Ei, nu aşa... Compui o panoramă idilică. Să revenim la... îi tăie Beate falsul elan. De fapt, ce-ai vrut tu de la mine?

– Să mă asculţi. Simţeam nevoia să mă sfătuiesc cu o prietenă bună. Şi aş mai îndrăzni ceva. Să tatonezi tu, dacă... Eu nu îndrăznesc. Am întins mâna de o sută de ori să-i formez numărul şi mi-am retras-o. N-am niciun indiciu, niciun punct de reper... Poate mi-ai putea da tu unul... Dar dacă o să pleci şi de acolo, de la fundaţie, nu ştiu cum...

– Lasă! O să încerc să-l contactez. Să tatonez. Vom ţine legătura.

Capitolul douăzeci și cinci

S-a trezit odihnit, cu mintea limpede, fără niciun nor pe bolta spiritului său. Ceasul de pe noptieră, spre care a întins mâna mecanic, arăta orele opt. Stătuse treaz când, de vânt, crengile pomilor desfrunziți loveau zidurile. Luase apoi un calmant și dormise fără întrerupere. Încet-încet, începură să scoată capul, ca niște fire de iarbă pe un pământ fertil, fragmente dintr-o lume ascunsă, nerăbdătoare să iasă la lumină fără a fi chemată. Își dădu seama că sunt elementele unui vis înfiripat cu puțin înainte de a deschide pleoapele. Așteptă, fără să le grăbească. Se făcea că se dusese la cimitir, la bunica. Cu toată strădania, nu mai găsise „figura" căreia îi aparținea mormântul. Mergea pe un sol răscolit și fărâmițat, ca pentru însămânțare. S-a apucat să scormonească, aplecat, fără să știe în ce scop. Pământul umed, gras, i se lipea de palme. La un moment dat a dibuit ceva tare, a vârât mâinile adânc și a dat de o masă compactă, sferică. Era un pepene. S-a ridicat să-l contemple. Intrase într-o bostănărie. Tot pământul era împănat cu enormele fructe. Se lățăiau, într-o ordine geometrică, giganți pe care-i aproximă la 40-50 de kilograme fiecare. Merse printre ei spre capul locului, unde păzea un om. Recunoscu în el pe bunicul din fotografiile recent descoperite. S-a apropiat temător, deși distanța dintre ei scădea vertiginos, ca și când ar fi fugit. Îi vedea limpede fața buhăită și obosită. Arăta neglijent și trist, dar era, cu siguranță, la vârsta pozelor. L-a recunoscut și el pe Artemis, sau știuse de la bun

început cine e. I-a adresat un surâs exprimând durere, regret și neputință, și nu i-a spus nimic. Artemis a simțit nevoia să se curețe pe mâini, a căutat o frunză, dar pepenii nu aveau vegetație, s-a uitat după o sursă de apă – nu exista. S-a pipăit prin buzunare și a dat de o sticluță de colonie cu care și-a spălat mâinile.

– Miroase frumos, a spus bunicul. I-a explicat că a umblat în pământ și că din el ieșea o duhoare.

– Miros ăștia noi, l-a lămurit. Dar parfumul mi-a plăcut întotdeauna.

Artemis i-a întins flaconul, făcând semn că poate să-l oprească.

– Din ce ești făcut, s-a arătat Artemis curios?

– Fiecare e făcut din propriile amintiri. Ceva mai deformate, căci ni s-a voalat memoria. A și obosit, străduindu-se să nu uite. Apoi, scoțând dopul sticluței, spuse: Am să parfumez pepenii.

Bunica îi spusese că celuilalt Artemis îi plăceau pepenii tocmai pentru parfumul lor. Ghicindu-i gândurile, bunicul îl îndemnă:

– Ia-ți și tu unul și taie-l. În fiecare găsești o parte galbenă și una roșie.

Artemis s-a aplecat și l-a ales pe cel mai mic, dar și pe acesta abia reușea să-l ridice.

– Nu așa! Împăturește-l, l-a învățat bunicul, și i-a arătat cum să facă. L-a strâns în modul arătat și pepenele s-a transformat într-un fel de planșe. De fapt, album era, sau chiar carte. O tipăritură.

– Tu le tipărești? a întrebat Artemis. Reieșea că da, el tipărește imprimatele.

– Am auzit că ai și tu ceva sub tipar. Nu mi-ai arătat nicio plachetă cu poezii.

– Îmi publici una, dacă îți trimit?

N-a mai apucat să audă răspunsul, fiindcă dinspre „capul locului" s-au apropiat, în mare grabă, câteva persoane. A văzut că sunt morți și s-a dat la o parte, ascunzându-se după pepeni. Apoi a luat-o la fugă. După câteva minute și-a dat seama că de fapt

alergă după un tramvai ce hurduca înaintea sa. Nu s-a urcat, a stat să-şi tragă sufletul, aşezându-se pe o bancă. Îi părea rău că nu l-a întrebat dacă ştie de venirea bunicii ori dacă s-au întâlnit. Ce-or fi discutat ei, Doamne? se gândea. Cum or fi reglat conturile alea încâlcite? Aici s-a oprit visul, până aici l-a putut reconstitui.

Cine îi trimisese acest dar? Chiar el, bunicul? Hotărâse că e timpul să înceapă a comunica direct cu nepotul? În ce scop? Ce mod de comunicare între tata-mare şi nepot e acesta! Străbătând timpul, materia, regnurile... Nicio piedică nu stă în calea reîntâlnirii... Nimic nu-i putea opri să-şi vorbească, să se vadă. Visul e magistrala pe care se regăsesc cei de acelaşi sânge, atunci când, deşi au ieşit din viaţă, între ei circulă fluxul afecţiunii? Oricât de târziu, oricât de târziu! Dobândirea cu titlul de dar, de moştenire, a visului îi dădea o stare asemănătoare beatitudinii. O ciudată libertate, împlinire, fericire chiar... Intrase în posesia unui document inestimabil, ce simţea că-l conectează la mistere. Bietul bunicu'! Atât de obosit şi trist, dar neclintit, ca un paznic de far, lângă arpenii giganţi, din care el, Artemis, nu apucase să guste. Aveau o strânsă legătură cu vocaţia ambilor – tipăritura, cartea, poezia...

Toată ziua a plutit – şi în această stare euforică l-a găsit telefonul lui Divi.

Alo! Artemis? Ce faci? De mult nu ne-am văzut... Poate nici vocea nu mi-o mai recunoşti. Divi, aici. Nu te-aş fi deranjat... Cutuma e ca bărbatul să sune, nu invers. Dacă există interes, firesc. Dar acum e vorba de altceva. Am primit însărcinarea să-ţi vorbesc. Despre Sorana.

De la cine ai primit însărcinarea? simţi el nevoia să limpezească ceea ce i se părea confuz. *Despre?* Sau *de la*...

M-am exprimat greşit, se corectă ea. *Dinspre*... acesta e cuvântul.

Prin urmare, de la ea?

– N-am un act, o procură... dacă ţii să fii aşa de riguros. Sau scrupulos. Am o misie... în calitate de prietenă. Se înţelege, prietenă a ambilor. Sau e prea mult spus, în ce te priveşte?

– Nu de asta, încercă el să împrăştie ideea scrupulozităţii. Doar ca să înţeleg.

– Acum ai înţeles. Cum facem? Nu e ceva de expediat la telefon. Ar fi nevoie să ne vedem. Aceasta ar cere să-mi dai o întâlnire. Să mă inviţi undeva... Nu? Aşa se obişnuieşte. Aş prefera să mă achit cât mai repede de... Ar fi bine dacă ne-am putea vedea în seara aceasta. Eşti ocupat? Şi eu sunt prinsă în perioada asta. Totuşi... prietenia primează. Vii în întâmpinare?

Interpelatul tăcea, şi această muţenie se anunţa lungă. Nu era vorba de obiceiul lui de a aştepta să se epuizeze ideea, ci de o reală şi serioasă încurcătură. Nu se opunea ceva în el, în mod radical, să se întâlnească în scopul anunţat, cu Divi. Îi era însă imposibil să vadă o cale... Să-i dea el întâlnire? Unde, pe stradă? Femeia sugera că e vorba de o discuţie. S-o invite undeva? Doamne fereşte, pe aşa o cocoană? Într-o dugheană de-a lui? Ea se învârte prin saloanele marilor hoteluri şi restaurante. Totul îi suna îngrozitor de pretenţios. Divi aştepta ce aştepta, evident edificată asupra dificultăţii lui de a se pronunţa, şi orientă altfel propunerea.

– Dacă nu te-ar deranja, dacă nu te-ai împiedica de considerente formale – poeţii ar trebui să fie mai nonconformişti – te-aş invita eu. Ar fi mai simplu. Am abonament la restaurantul unde a fost aniversarea Soranei. Iau acolo destul de des prânzul sau cina. Am putea cina împreună astă-seară. Sper că nu găseşti vreo chichiţă ca să...

Abia acum când se profila o ieşire din încurcătură, pe Artemin îl trecu un val de fierbinţeală.

– Nu, protestă moale, nu mă deranjează în sensul de care vorbeşti. Îmi face impresia că tu te supui unui deranj...

Ei, lasă... Atunci... pe la opt și jumătate, nouă, e bine? Să zicem nouă, da? O să mă găsești ușor, nu e niciodată prea aglomerat. Dacă n-am venit încă, stai și tu în hol câteva minute. De acord, Arti? Îmi dai voie să-ți zic așa, ca să mai scurtez, și mai ales să descarc numele tău de prea multa solemnitate pe care o conține?

Nostim ce poate ieși din numele meu! se miră el. Spune-mi cum vrei.

- În regulă.

Legătura s-a întrerupt, lăsându-l pe Artemis să rumege întâmplarea.

A găsit-o ușor. Sala, cu un volum de aer respectabil, ca pe vremuri, silențioasă (parcă ceva absorbea zgomotele), luminată rezonabil, era ocupată abia pe sfert, ceea ce nu dăuna atmosferei, ci o făcea mai elevată. Chiar se gândi, în treacăt, că ăștia dinadins fac saloanele mari, ca să dea senzația de rarefiere selectivă, deosebindu-le de berăriile ticsite, îmbâcsite, asfixiante. Era singură la o masă rotundă retrasă, cel mult pentru două perechi, și avea în față un cocteil cu felii de portocală înfipte în buza paharului.

Stai în scaunul ăsta din fața mea, îl invită, după onctuoasa lui înclinare executată în semn de salut, ne vedem mai bine.

Artemis se așeză făcând, conștient, efortul de a-și împiedica ochii să se fixeze asupra chipului ei. Voia să sugereze că-l interesează sala, dar nu prea avea ce vedea, o trecuse în revistă la venire. La ce s-ar mai fi putut uita? La fața de masă imaculată, la aplicele de sticlă de pe perete? Ea îi atrăgea privirile ca o făptură stranie. Nu-și mai amintea exact cum arăta atunci, dar se încredința că dispune de capacitatea de a se metamorfoza, adoptând expresii diferite. Acum, chipul ei era de o puritate picturală, lipsindu-i adică cele trei dimensiuni. Pielea, de un roz pal, fraged, întinsă pe oasele mici ale feței, se organiza în linii fine și nu prezenta

nici cea mai mică incongruență. Ca de ființă abia născută, nemaculată nici măcar de aer, necum de travaliul vieții. Artemis avea impresia că buzele ei subțiri, elegant desenate, vibrează nu numai la cuvintele pe care le rostește discret, cu un sonor inteligibil, dar mic, ci și la respirație. Urechile delicate, doar la anumite clătinări ale capului se iveau din curgerea în cascadă a părului de culoarea castanelor pârguite.

– Parcă vii dintr-o lungă vacanță, constată.

– De ce?

– Pari foarte odihnită. Nu ești încă atinsă de aripa stresului bucureștean.

– Am fost plecată, dar nu acum. Și de-atunci...

El nu mai spuse nimic, neînțelegând de unde apar în lumea asta agitată, zgomotoasă și vulgară, asemenea femei perfecte. Cad din cer? Avea în față misterul feminin. Sau o parte din el.

– Arti, mie nu-mi plac convențiile. Nici preambulurile... Nu îmi o jumătate de oră conversație, pentru ca să expediez chestiunea propriu-zisă în zece minute.

– Atât de puțin îți va lua?

Ea-și flutură buzele candide într-un zâmbet prelung.

– Parcă n-ai fi poet, zău. Metaforizăm și noi... Vreau să spun că prefer să intru în subiect direct. Uite că vine chelnerul. După ce comandăm ceva...

Se întrerupse. Rezolvară cu chelnerul și dădu să înceapă.

– Eu am totuși un mic preambul... Dacă nu-l epuizez acum, o să mă gândesc la asta mai mult decât la ce spui.

Lui Divi îi plăcu nesupunerea lui.

– Așa da, accept, râse. Orice e imprevizibil îmi cade bine. Ascult.

– Tu ai o anumită faimă în lumea mondenă. N-o să te prefaci că nu știi. Cred că nu e în firea ta. Și totuși, exhibi din când în când o esență... atenție!... o esență *divină*. Ce e cu asta? De unde

o împrumuți, din ce o confecționezi? Sau... există cu adevărat așa ceva în tine.

- Arti, clipi ea ca la o lumină prea tare, bătând alene genele lungi, în fața unei asemenea provocări n-am mai fost pusă. A căzut pe mine ca un text din Biblie. Cu astfel de chestii vii tu? De-aia nu vrea nebuna aia să renunțe la tine? Băiete, nu știu, chiar nu știu ce să-ți spun. Probabil că la întrebarea asta o să reflectez toată viața. Divină? Ai făcut un calambur cu numele meu? Dar chiar așa fiind, tot merită apreciat. Mă legăn însă în iluzia că nu e simplu calambur. Dite ce cred eu. Că toate femeile au și ceva divin... pe lângă atâta demonism. Mai corect – josnicie, vulgaritate. Poate omul în general are asta, dar la bărbați se vede mai anevoie. Vorbea calm, galeș. Ululiala, dacă fusese, o aspirase, în exterior reușind să se cureță.

Mă mulțumesc și cu atât. Acum te ascult...

Dar trebuiră să mănânce întâi. După ce chelnerul curăță masa, Divi începu să vorbească.

Își pregătise discursul, subordonându-l unei strategii ce ieșea cu greu la iveală, și pe care Artemis a perceput-o abia la sfârșit. Dezvălui că fusese abordată „la telefon" de „fosta lui iubită", într-o stare cam depresivă, care pe ea o făcuse să manifeste mai multă solicitudine. Ce înțelesese? Că Sorana, supărată și jignită de ruptura cu el, pe care o prezentase cândva ca o neconcordanță de firi și temperamente, se aruncase, pentru a se „drege", cu tot elanul, în genul de viață dinainte. Din câte o cunoaște, Sorana e o femeie voluntară, cu personalitate, care știe ce vrea și poate să-și dirijeze viața. A avut câteva aventuri, culminând cu una ce se consumase chiar în ziua aceea, a telefonului. Mai pe scurt, se scârbise din nou de relațiile ei, de masculii frecventați, și ar fi vrut să mai încerce o dată cu el, cu Artemis. Nu i-a dat însărcinarea clară de a mijloci împăcarea, dar a înțeles că asta și-ar dori. Și cum, dinspre partea

aia așa-zis divină, ea are o înclinare spre generozitate față de prietenele în necaz, iată, s-a angajat.

– Poate o să te întrebi dacă nu fac acest demers pentru a mă „mântui" de ceea ce i-am făcut atunci. Sau invers, dacă asta nu demonstrează că eu însămi am renunțat la aspirația de a mai repeta ceea ce a fost între noi. Nu, nici una, nici alta. E vorba pur și simplu de un gest de solidaritate feminină. Și eu aș putea avea la un moment dat nevoie de o mână de ajutor.

– Și din ce spunea, rezulta că s-a lecuit de acel mod de viață definitiv? Sau e o suprasaturație de moment.

– Nu rezulta nimic, Arti. Eu nu-mi pot permite să interpretez. Poate mai în măsură ai fi tu.

– Dar pe tine, întrebă cu oarecare timiditate, cu dorința vizibilă de a o menaja, nu te deranjează, în felul ilustrat de Sorana, genul respectiv de viață?

– Dragă, mă aflu într-o situație grea. Nu-mi arde de nimic. Cu atât mai puțin de jocurile acestea. Și-i povesti, mai detaliat decât Soranei, ce pățise soțul ei. Despre acuzații, reținerea în arest preventiv, bătălia avocaților pentru eliberare, colaborarea cu avocații celorlalți implicați ș.a.m.d. Artemis avu o privire ironică. Se punea într-o lumină de Penelopă: solidaritate până în pânzele albe, devotțiune, exploatarea, pe lângă vocația cuceritoare, a propriei dotări diplomatice. (Lui Divi îi părea rău, reieși, că nu urmase Dreptul, făcuse, ca și Sorana, Limbi străine, ar fi ieșit din ea o avocată pe cinste, nu magistrat, aceea e o muncă liniară, statică, în timp ce avocatura ar fi pus în valoare calitățile pe care ea și le descoperea târziu.)

– Îmi amintesc, nu te supăra, cum odată l-ai fi dat cu chirie pe soțul tău.

– Ce memorie ai! Ca bărbat, am spus atunci, nu ca soț. Dar ca bărbat n-am nicio șansă să găsesc cliente, ca atare și în acest

ipostază îmi rămâne tot mie. Dacă s-ar putea împărți, aș reține numai o postură. Glumesc, în realitate la baza cuplării noastre stau alte considerațiuni. Dacă voi avea ocazia, am să ți le dezvălui odată.

- Oricum, e frumos din partea ta. Nu multe se comportă așa.

Se uitară amândoi în salon, căci intrase în acțiune orchestra. Ea spuse că i-ar face plăcere să danseze câteva minute și, când perechile începură să ocupe ringul de dans, se ridică și-l luă de mână, fără să-i mai ceară părerea. Artemis o contempla în toată splendoarea. Purta o toaletă fluidă. De data aceasta fusta era scurtă, deasupra genunchilor, ceea ce o făcea mai înaltă și mai subțire.

- Știi cântecul ăla cu Tudorița, o întrebă?

- Nu, ce cântec?

- „Cine te-a făcut pe tine, Tudoriţo nene,/ Așa înaltă și subțire,/ Tudoriţo nene."

Parcă îmi vine în minte, dar nu l-am reținut în mod special. Tudorița aș fi eu?

Cam așa. Ți se potrivește. Sunt frumoși oamenii înalți.

Suntem cam la fel.

L-a învăluit într-o privire ca o năframă. Surâdea, privindu-i codița strânsă la ceafă, părul lins pe tâmple, buclat pe creștet, fața de creol sau hindus, cu boarea aceea întunecată a obrajilor nebărbieriți, cum era moda. Ea dansa reținut, fără fervoarea coregraf-amatoristică a Soranei. Elegant, grațios, dar cu sobrietate. Părea un nor încărcat de lumină, planând nepăsător printre scamele detrămate ale cerului. Emana o mireasmă exotică, pătrunzându-i lui Artemis în creier. Era conștient că ține în brațe un exemplar feminin cu cele mai subtile virtuți carnale. Îi simțea pielea mătăsoasă și radiația organică a trupului suplu. El dansa prost, dar uitase cât e de stângaci și penibil. Domnea un calm posesiv în legănarea lor de ființe pereche și o nepăsare pentru cele din jur. Din nou se gândi la Sorana, cu nervozitatea și căutarea ei înfometată, de vânător și vânat. Divi

avea maturitate și stăpânire de sine, nu se lăsa în voia hazardului, îl stăpânea, îi impunea rigoare. Rămaseră pe ring până la pauză. Reveniți la masă, Divi se prefăcu mirată, nu băuseră decât apă. Până și paharul ei de cocteil rămăsese neatins.

– Propun să ne aducă șampanie sus, și să mai stăm de vorbă. Nu suntem nici copii, nici abstinenți, nici bolnavi.

Artemis nu comentă propunerea, nu lăsă să se vadă că a înregistrat-o. I se părea inutil. Doar știau amândoi despre ce e vorba. Se simțise avertizat din prima clipă. Însăși întâlnirea, acceptarea invitației, frământarea aceea de a găsi o ieșire când îi sugerase să preia inițiativa, toate exprimau subscrierea la intențiile lui Divi. Chelnerul, probabil atent, veni cu factura, pe care ea o semnă repede, fără s-o cerceteze, rugându-l să aducă în apartament o sticlă de Cordon Rouge. Traversară salonul, nu fără a atrage atenția celor de la mese, parcurseră același itinerar ca data trecută, intrară în holul apartamentului și se așezară pe cele două fotolii. Dincolo de ușa de lemn negru sculptat se afla dormitorul. După ce fu adusă șampania, Artemis simți nevoia unui debut critic.

– Tu, Divi, te consideri îndreptățită să încalci poruncile bisericii cu privire la instituția conjugală? Am glumit, de fapt m-a luat gura pe dinainte, nu la biserică voiam să mă refer, ci la...

– Tot aia e. Da, îndreptățită. Altfel aș fi gândit, poate, dacă mă căsătoream din dragoste. În cazul când aș fi ajuns vreodată să calc strâmb, sunt sigură că m-aș fi simțit vinovată. În ciuda aparențelor, în mine există și sentimentul cinstei. Dar am fost înșelată de viață – nu discut din cauza cui – și-i dau ce merită.

– Ce merită? Ca și când i-ai da ceva rău... Nu, îi dai ce crezi că e mai bun pentru tine. Îți dai ție.

– În principiu.

– Prin urmare, sfidezi normele în numele libertății.

– Numai că nu totdeauna reușesc să-mi ofer ce-mi trebuie.

- De ce?

- Nu există așa ceva la tot pasul. Și adesea mă păcălesc. Discernământul meu e și el limitat.

- Iei ceva mediocru sau fals, drept...

- Da. Alteori mă mulțumesc doar... să fie *altceva*...

- Te fascinează diversitatea, te ispitește ce e altfel. Dar nu e obositor să tot tragi la loteria asta? Pierzând, adesea, cum spui?

- Nu știu dacă pierd sută la sută. Poate câștig și numai satisfăcându-mi curiozitatea. Te simți bântuit de aceeași neliniște? Te îmboldește aceeași curiozitate? Atunci asta face și din tine un infidel, un necredincios, în față, să zicem.

- Pe plan teoretic. Sunt preocupat de descifrarea acestei nevoi psihice, care ne face curioși, labili, coruptibili.

- Dar uneori de la teorie la practică nu e decât un pas. Râse amuzată, plină de candoare, tandrețe, ispită. N-o să te superi dacă te las câteva minute singur? Deschide televizorul dacă vrei. Mă duc să fac un duș.

Se întoarse vaporoasă ca o nimfă. Ondină înfășurată în vaporii lacurilor de pădure. Artemis gândi cu voce tare:

- Eleganța ta intimă e și mai rafinată.

Ea își fremătă ușor buzele în apropierea urechii bărbatului.

- Aceasta e misiunea femeii! A aceleia care nu și-a uitat, luată cu robota, vocația de la mama Eva.

Artemis înțelese că Eva trebuie să fi fost prima mare curtezană a omenirii. Îl cam păcălise ea pe Dumnezeu Creatorul, dar îi dăduse bărbatului măreție. Cea pe care și acesta, luat cu robota, vorba Divei, și-o uita. Ca vocație ancestrală adamică. I se așeză pe genunchi, proaspătă, foșnind din voaluri transparente, torcând abia auzit. Începu să-și exale dulcile otrăvuri.

Se iubiră până spre dimineață. Divi își desfășură, sigură pe meșteșugul și arta ei, o magie de curtezană solemnă, de oficiantă

introvertită la altarul lui Eros. Mărturisi că el o inspiră, îi trezește și stimulează virtuțile erotice cu care, recunoștea, a fost înzestrată din naștere. Îl simțea bogat și generos, oferindu-se nelimitat și cu ardoare. Trăiește intens acest schimb de substanță umană și o obligă la aceeași combustie. Obișnuit, ea își dozează trăirea. Consumul energetic îl înlocuiește cu subtilitatea artei erotice. Evită mistuitoarele voluptăți totale, la care el aderă risipitor, uitând de ziua de mâine. Îl place și ca om, o îmbogățește, o antrenează în dialog. De obicei nu vorbește atât de mult cu un bărbat. În același timp îl simte prea complicat. Probabil, nu i-ar putea face față într-o relație de lungă durată, tensiunea lui intelectuală o obosește. Dacă nu i-ar mai trebui alt bărbat, având-l continuu? Poate curiozitatea i s-ar ostoi. Dar nu știe sigur, nu ar putea garanta. E așa cum spusese el în cursul serii, uneori cade într-un fanatism al libertății absolute, revoltându-se împotriva a tot ce o îngrădește ca femeie.

I-a mai mărturisit ceva: încă nu s-a hotărât să fie mamă. Soțul ei e steril, asta i-a convenit până acum. Un copil cu oricine o scârbește. Cu Artemis ar fi bucuroasă să conceapă unul, dacă s-ar decide. I-o spunea cu titlu informativ, să nu se sperie, n-ar face-o fără asentimentul lui, ca atâtea femei josnice, pentru care copilul e un arcan. Dar de ce îi place să se înfrupte din „bunul" Soranei? a voit el să afle. O încântă să-i ia de la gură... A, nu, e o joacă, l-a asigurat. Nu are nimic de împărțit cu Sorana. Abia a ieșit din găoacea copilăriei fata aceea. Nu e coaptă, nu se controlează. Ori de câte ori vrea să câștige ceva – minor – pierde pe plan major. E confuză. Dar nu e rea. Și deși se află la antipodul lui Artemis, opinia ei e că s-ar completa. E imprevizibilă și fanatică. Poate deveni sclava iubirii.

S-au despărțit senini, încântați de sinceritatea pe care simțeau că și-o oferă.

Capitolul douăzeci și șase

Era forfotă mare la redacție. Artemis intrase la Viziru cu eseul său săptămânal, fără să observe freamătul neobișnuit al colectivului. Rămăsese la ușă, intimidat, fiindcă redactorul-șef de-abia se vedea dintre trei, patru bărbați aplecați peste el deasupra biroului. Ziaristul îl observă totuși și-i făcu semn să se așeze. Își trase un scaun la masa de ședințe, rămânând martor la treburile grupului. Examinau niște șpalte și se contraziceau. Unul susținea publicarea articolelor cu tentă ofensivă, convins că acest ton trebuie menținut până în ultima clipă. Viziru nu mai contraargumentă. Decise să fie scoase.

Să domine partizanatul electoral în toate paginile, conchise ferm. Nu ne batem în ultima zi a campaniei. Reflectăm adeziunea pentru candidat. Și cu asta gata! Valea! țipă la ei, cu vocea lui rugoasă, spartă ca un clopot de bronz.

Redactorii, sau ce erau, își strânseră catrafusele și cu fețe preocupate, de-acum hotărâte, părăsiră în grabă cabinetul. Viziru rânji.

De-ăștia numai așa scapi. Altfel te asurzesc cu clănțăneala lor. Diseară se întâlnesc cei doi candidați rămași în competiție. Ai urmărit desfășurarea...

Mai puțin, mormăi Artemis.

Ce-ai făcut? Ai lucrat? Se mulțumi cu bâțâiala din cap, destul de neconcludentă, a poetului. Ai adus ceva bun? Hai, că de acum o să avem mai mult spațiu... Mai respirăm dracului, că ne-a cocoșat

campania asta. Șefu' s-a achitat binișor până acum, nu? Să vedem diseară! Proba decisivă. Am discutat ieri tematica... Dar știi cum e... Neprevăzutul atârnă greu... El are spontaneitate, fler... Dar și ălălaltul... e dat dracului. Viclean, mucalit, ține mereu câțiva ași în mânecă... Mai face și pe prostul. I-am spus să se aștepte la surprize. Ei, asta-i bună! sări el în picioare, ca un arc de oțel, vorbești de lup și lupul... Căci pe ușă intră... Vești în persoană. Tocmai făceam prezumții pentru diseară.

Artemis se ridică și el, gata să-și ia ghiozdanul și să se retragă. Șeful partidului, freș, elegant, jovial, le strânse mâinile, deplasându-se de la unul la altul cu zâmbetul lui cel mai cuceritor.

– Îmi pare bine că ești și tu, apucă brațul lui Artemis. Hai să ne așezăm niței la masă. Prin urmare, băieți, mâine se... Nu termină ideea. Mai e hopul de diseară. Am trecut în revistă ideile posibile. Acum, că ești și tu, Artemis, vreau să ne mai gândim la ceva... Nu mi-am fixat încă întrebările pe care să i le pun eu lui, într-un moment mai special, să zicem, al confruntării. Și al doilea, știți, ultimul minut, ăla când moderatorul îți cere să sintetizezi în câteva fraze... sau să formulezi un apel către electorat... Scurt, esențial. Eventual cu o noutate...

Referirea la persoana sa, în acest context, lui Artemis i se păru de un convenționalism fariseic. Își inspectă mental figura, temându-se că și-a dat pe față gândurile. Viziru întrebă ce să ceară: ceai, cafea, un păhărel de...? Vești înțelese ideea cu mâinile răschirate.

– N-am timp, preciză. Am găsit o fereastră. O jumătate de oră, maxim. Așadar, băieți! Vedeți vreo întrebare mai 'oață.

– Noi le-am mai pritocit... tamponă Viziru.

Ce zici Artemis? întrebă direct bossul.

– Întrebări? moderă și acesta graba, precipitarea lui Vești. Și după un moment de gândire: Eu l-aș întreba așa: „De ce puneți, domnule, jandarmii pe popor, când vine să-și spună oful la guvern?"

- La ce te referi? zâmbi politicianul cu un aer surprins, puţin încurcat, chiar sarcastic.

- Păi când au venit oamenii să protesteze eram în piaţă. Cu măsurile astea de austeritate. Am văzut cum i-au tăvălit pe bătrâni. Îi culegeau de pe jos şi-i îngrămădeau în ţarcul ăla de garduri, ca pe vite...

– Bine, în cazuri de-astea, prezenţa cordoanelor e firească, ţine de legalitatea democratică, justifică respectiva acţiune şeful partidului de centru cu oarecare sobrietate, ca şi când chiar pe el l-ar fi învinuit, nu pe rivalul său. Şi întrucât Artemis nu replică nimic, îi păru că la auzul explicaţiilor date s-a detaşat brusc de problemă, replierdu-se sub masca sa autistă, pe care politicianul i-o cunoştea de-acum, simţi nevoia să mai adauge. Ăştia, jandarmi, poliţie etc., sunt instrumente de ordine publică, nu fac politică, veghează la respectarea legii.

Veghează, e drept, interveni şi Viziru, prefăcându-se interesat de ce vede pe fereastră, deşi de-acolo nu i se oferea decât o bucată opacă de cer, într-un noiembrie posomorât. Dar la ordinul guvernului. Deci într-o anumită optică, nu în deplină obiectivitate. Dar mă rog...

Gigi, eu mă refer la principiul constituţional. Artemis nu-şi putu opri o strâmbătură a buzelor.

Poate că începe să devină posibil... mormăi.

Cine? întrebară cei doi, mecanic.

Principiul. După impertinenţa – nu e aşa? – a poliţiei. Şi bălăraia ce a succedat-o... Acum, paradoxal, principiul ar avea şanse să devină real. Dar şi asta s-ar putea constitui într-o întrebare, de loc facilă: „Cum va suporta democraţia românească ruptura puterii cu instrumentul «obiectiv» al ordinii publice, poliţia?“ Ar fi prima dată când, în obiectivitatea ei deplină, poliţia ar primi

ordine nu de la guvern, ci de la popor... Sau, ca să nu exagerez... s-ar confunda în anumite privințe cu acesta, frustrat și el de putere.

– Domnule, deturnă ideea politicianul printr-un ton plictisit, ca cineva care în timp ce ascultă o muzică frumoasă e deranjat de paraziți sonori colaterali, voi vă referiți la o situație specială. Niște demonstrații de stradă. Dar agreați acest gen de tratare a problemelor sociale? Cu vuvuzele și alte minuni de la „primăvara arabă", cu pancarte de cârpă scrise de mână agramat, versificate în rime ridicole, cu niște burtoși (cât de flămânzi or fi!) jucând geamparalele pe bulevard? Să fim serioși. Caricaturizăm democrația... când există libertate de expresie. Presă, televiziune, parlament etc. etc.

– Nu sunteți pentru dreptul populației de a ieși în stradă când toate mecanismele democrației nu rezolvă nimic? Când cuțitul îi ajunge la os? se miră Artemis.

– Sunt procese mondiale, Artemis, cărora nu ne putem sustrage. Există o interdependență a economiilor...

– Aveți dreptate, admise Artemis, ies în stradă și francezii, englezii etc. Se pare că și aceia sunt cotonogiți de instrumentele contondente ale democrației. Numai că acei nemulțumiți au salarii și pensii de câteva ori mai mari. Și am văzut și acolo burtoși, vuvuzele...

– Nu sunt partizanul lor, deveni mai ritos Veșmînteanu. Nici aceia nu rezolvă ceva zbierând pe străzi.

– Totuși... au fost demisii, căderi de guverne... relativiză poetul.

– Aici are dreptate, îi veni în ajutor Viziru. Asta cere și opoziția la noi. Dacă s-ar fi dat curs acestor...

– Știu, dragă. Una e lupta politică și alta... Și noi cerem demisii, alegeri anticipate etc., dar în parlament, nu pe străzi. Eu nu mă pretau la asemenea presiuni. Nu sunt pentru încurajarea amenințării de jos.

– Noi n-am condamnat niciodată demonstrațiile. Pașnice, firește, nu trebuie să mai adaug. Dimpotrivă, susținu Viziru.

- Dragul meu, una e tactica de partid şi alta... Ce vrei! Când stânga, cu demagogia ei deşănţată, îi ia în braţe pe toţi nemulţumiţii... Dar conceptul democratic de fond, modern, al nostru, nu ăsta este... Şi, la drept vorbind, ca să fiu sincer, nici nu cred în forţa celor de jos, în capacitatea lor de a schimba ceva. N-o pot face decât partidele, oamenii politici.

Veşminţeanu devenise rigid, sec. Coroanele dentare ornamentale nu mai sclipeau, adunând optimismul luminii, veselia solară, ci precum o mică maşină de excavat, muşcau din aer ca dintr-un bloc de piatră, fasonând cuvinte incasabile. Vorbea repede, mişcându-şi buzele sacadat, încă armonios, dar cu atâta energie încât captau atenţia, devenind punctul central al personalităţii lui. Se învedera în el omul gândirii geometrice, al exprimării automate, rapide şi definitive, de computer verbal performant. Omul acţiunii, cu convingeri încastrate, cu o reprezentare imuabilă a lumii. Aşa cum arăta la marile şedinţe ale partidului, la tribune, în unele conclavuri cu colaboratorii, ca şi la tribuna Parlamentului, când se lua în dinţi cu rivalii, la prezidarea Consilului de Miniştri, în puţinul timp când guvernase şi când îşi dobândise porecla de „Caraimanul" după statura impozantă, indestructibilă.

- Acuma, istoria vă cam contrazice... se opuse, parcă dezinteresat, Artemis.

- Să luăm istoria atunci... perseveră politicianul. S-a acreditat ideea că în '44 masele au impus nu ştiu ce... Incorect. Noua putere au impus-o ocupanţii, nu vreo imaginară clasă muncitoare...

Dar mai înainte? interveni Artemis cu o lucire de ilaritate în ochi.

Mai înainte? Ai în vedere 1907? Bine. Ce-au făcut ţăranii? Nu o clasă imaginară, e drept, ci partea cea mai anarhică şi telurică a populaţiei. Expresie a însăşi primitivităţii, cum o descrie şi Rebreanu. A muşcat pământul. A ajuns din rău în mai rău.

– Mai târziu a câștigat. Reforma agrară ce a fost?

– A fost un complex de factori, dragă, replică sigur de sine politicianul. Se făcea și fără nebunia din 1907. Apoi mișcările lucrătorilor... mineri, ceferiști etc. Cu ce s-au soldat?

– Chiar dacă n-au rezolvat pe loc, au pregătit schimbări ulterioare, nu se lăsă convins Artemis. Ce ziceți de 1917?

– Ce, Rusia? De ce se omite că n-a fost o operă a lucrătorilor cu brațele în calitatea lor civilă? Muncitori știi câți erau în Rusia. Mujicii! Dar nu cei în opinci, în izmene de tort. Nu masa rurală primitivă, amorfă. Soldații! Un fel de altă clasă. Instrument al statului. Nu de ordine, e drept. Mașină de război! Forța militară instruită și înarmată. Încălcându-și datoria, trădându-și patria, s-a întors acasă și a luat cu asalt nobilimea și statul. Sigur, soldații erau nemulțumiți de condiția clasei lor, în calitatea ei civilă.

– Păi eu ce-am spus? Întrebați-l pe contracandidat de ce face ca o clasă înarmată să se ridice împotriva statului, a ordinii sociale! De ce nemulțumește și masele și supraveghetorii acestora?

– Nu cred că trebuie să te neliniștești, îi făcu Viziru cu ochiul. Au avut ei grijă. Și-au făcut alte corpuri armate de ordine: jandarmeria, mascații, nu mai știu care... Mai tari. Mai bine echipate. Poate și mai bine plătite. Îi aleg pe sprânceană. N-au mamă, n-au tată. Nu i-au potolit ei și pe polițiști, atunci? Mai mișcă ăia în front! I-au lăsat cu găinăriile, cu circulația... Puterea e mai bine apărată acum. Vești nțeanu părea neatent la spusele lui Viziru.

– Artemis, eu îți demonstrez logica socială, i se adresă el poetului cu care avea dialogul. Eu nu-mi permit să-i pun președintelui o asemenea întrebare, fiindcă în situația lui aș proceda la fel. Înțelegi?

– Revolta nu are efect? își continuă raționamentele Artemis. Dar în '89 cum a avut?

– Dar fără intervenţie dinafară... De ce în '80, sau când a fost, în Polonia, muncitorimea de la Gdansk n-a avut succes? Un detaşament puternic, organizat. În '89 a intervenit Vaticanul. Şi alţii. Iar la noi, e nevoie să-ţi spun cine a pus umărul? Şi ca să ţi-o iau înainte, la aşa-zisa „Primăvară arabă" ce a prevalat? Cine a scos mulţimile? Nu internetul? Cine a pus capăt regimului libian? Nu NATO? Se opri şi-şi consultă ceasul. M-am luat cu vorba. Prin urmare, nu-mi puteţi da o idee... Tot eu o s-o găsesc. A, da! Vă spusesem şi de finalul acela. Fraza magică, ce rămâne în urechi şi în memorie. Cu care se duc oamenii a doua zi la urnă... Tensiunea lui Veşminţeanu, dacă fusese cu adevărat, şi nu un simplu exerciţiu de oratorie, se epuizase. Îi privea acum cu simpatie. Avu un început de râs amical, plin de înţelegere pentru tinereţea şi cruditatea lor.

– Sunteţi la început. Mă refer mai ales la tine, Artemis. Vă face bine să ascultaţi câte un vulpoi bătrân ca mine, dacă aveţi ocazia. Politica pare simplă, dar nu e. Dacă e de calitate... Mulţi fac gafe. Asta e boala profesională a politicienilor, gafa. Gafezi, te excluzi. Sigur, sunt şi zigzaguri, meandre. Din astea înveţi. Dar gafarea e forma de ecarisaj naturală. Mai bine pierzi temporar, decât să gafezi. Hai să revenim la... Ce ziceaţi? Artemis livră un zâmbet caraghios.

– Tocmai tăceam! Aş avea eu o propunere... Dar după succesul repurtat până acum...

Hai, îl luă Veşminţeanu după umeri, strângându-l cu o expresie de afecţiune paternală.

Ce ziceţi de sloganul ăsta? „Onoarea datoriei împlinite! Cinste şi integritate! Devotament patriotic!" Lozinca momentului istoric românesc. Pârghia ridicării României.

Veşminţeanu stătea cu ochii în tavan. Medita. Apoi îl rugă:

Vrei să repeţi? Şi, mai rar.

Artemis mai spuse o dată, dar acum fără convingere, ca și când s-ar fi săturat de asemenea vorbe mari. Electorale. Dar chipul politicianului se umplea de încântare.

– Excelent! Ai nimerit-o. Ia bate-o, Gigi, la mașină, îi ceru redactorului-șef care și-o și notase. Exact așa o plasez, fie că-mi cere, fie că nu. Asta trebuia să fie pe afișele noastre! De ce mi-ai furnizat-o abia acum? Ăștialalți au lozinci minore, de uz imediat. Nici noi n-am excelat prin ceva de soi. Când i-o dădu tipărită, o citi cu voce tare, prima dată alb, apoi ca la școală, cu intonație. Se ridică, le strânse mâinile și plecă satisfăcut.

Viziru se duse la biroul său. Parcă dinadins se depărtase, ca vorbele ce avea de gând să le spună să capete distanță.

– Tu ieși din șablon chiar și când compui o lozincă! După care lovi cu palma în lemnul tăblici. Uite, dom'le... mai zise, ca și când ar fi strigat „Evrika!" Apăsă pe o tastă a interfonului de birou și ceru răspicat: Să vină Giurgiuveanu.

Acela apăru în nici două minute, cu o față congestionată, și Artemis îl recunoscu pe omul ce susținea teza combativității, aplecat peste șpalt.

– Giurgiuvene, uite textul. Asta e manșeta paginii întâi a ziarului de mâine. Prin urmare sus, cu roșu, cât un lat de palmă. Îi arătă, ridicând-o în dreptul ochilor, propria mână îndreptată cu palma spre sine și cu dosul spre cel ce avea probabil funcția de secretar general de redacție. Mai verifici textul o dată diseară, după confruntarea de la televiziunea publică, când vorbește șefu' în final. E clar! O să le rupem gura. În regulă, Giurgiu, du-te... Apoi îi spuse mușafirului, cu aerul că aceasta e un fel de destăinuire, că șefu' l-a invitat la manifestarea respectivă, în staful său. Fiecare își aduce acolo colaboratorii apropiați, simpatizanții simandicoși, membri ai familiei etc. Nu stau chiar „de lemn Tănase". Fac animație. Aplaudă,

izbucnesc în râs sau dimpotrivă, se nedumeresc, execută tot felul de figuri.

- Va fi şi soţia domnului...? voi să ştie Artemis, ca fapt divers.

- Nu, îl întrerupse gazetarul, Clementina nu vine în public. Cu deosebire, la ăsta politic. Dar nici altfel. Va fi probabil Sorana. Ei îi plac aceste ocazii. Dacă te uiţi diseară la TVR 1 o vei vedea. Avu o glisare vicleană a ochilor când dădu această informaţie, dar nu mai adăugă nimic. Chestia cu asistenţa fusese – cum se văzu – numai prima treaptă în confidenţialitatea redactorului-şef.

– Ştii ce mi-a propus şefu'? întrebă retoric. Artemis nu se obosi să arate nici cel mai mic interes. Mi-a fluturat prin faţa ochilor portofoliul externelor. Ce părere ai?

- Eu? îl secondă acesta strict formal.

- Argumente de ordin practic: că ştiu limbi străine, că redactez personal, că am făcut un curs de relaţii în State, că am ca hobby istoria diplomaţiei mondiale, că lucrez – cam de multişor, e drept – la o carte despre politica externă sub Carol I. Pe cele de ordin personal nu ţi le mai spun. Aşa că îmi pun şi eu probleme în legătură cu rezultatul de mâine. Să nu crezi că mi-e uşor să plec de-aici. M-am legat. N-ai lucrat încă într-un colectiv de presă. Şi acum, o întrebare. Aşa de curiozitate. Efectiv aşa s-o iei. Te-ar aranja să vii în locul meu?

Cine, eu? repetă Artemis aceeaşi replică formală, de om distrat, ascultând numai cu o ureche.

Nici n-ai tresărit măcar, constată ziaristul. Eşti chiar aşa de insensibil la tentaţia măririi? Şi aici nu e vorba numai de mărire... Mă rog... rămâne că n-ai auzit nimic. Un zvon.

Domnule Viziru, mă vedeţi pe mine buchisind aici, cu secretarul de redacţie în spate, nişte pagini anoste... certându-mă la telefon cu un presupus lezat, lider de partid să zicem... Şi aşa mai departe? Uite, am acceptat cvasicolaborarea cu dumneavoastră, cu

președintele dumneavoastră. Mi-a priit într-un fel. Am înțeles și am învățat multe. Sunt mai avizat, fără să mă fi implicat, propriu-zis, în lupta dumneavoastră corp la corp.

– Evident. De la el – și făcu un semn concludent cu capul – ai ce să înveți. Mulți ar fi bucuroși să...

– Uneori prin *a contrario*.

– Adică?

– Reținând verso-ul tezei sale.

– Te referi la contrazicerea de azi?

– Și de altă dată...

De aici intrară într-o controversă legată de spusele lui Vești nțeanu. Impropriu spus controversă, fiindcă până la urmă constatau că sunt pe aceeași poziție, cu deosebirea că Viziru găsea justificări pentru șeful său. Opunea nevoia de a supraviețui în marele conflict de interese mondial, când România trebuie să se atașeze celor puternici. Artemis îi înțelegea raționamentele și admitea că poate unele se impun unei minți pragmatice, numai că singurele care plătesc oalele sparte sunt mulțimile. Puse la teasc, lăsate fără nicio protecție și niciun orizont, mințite și dezorientate, condamnate la mizerie, decrepitudine, dezădejde. Iată de ce, spunea el, politica acestei epoci îi repugnă iremediabil. Un post înalt pentru el? Nici vorbă! Chiar acest gen de colaborare lăturalnică, mai mult abstractă, stilistică, respectiv „estetică", îl displace. Au încheiat în coadă de pește, pe o platformă comună, dar cu concluzii diferite... În fața ușii, înainte de a apăsa pe clanță, Artemis se opri șovăielnic.

– Domnule Viziru, am rămas cu o nedumerire. Mi-ați arătat dacă nu prietenie, sinceritate, ceea ce eu apreciez în mod deosebit. V-aș pune o întrebare, cu speranța că nu vă veți supăra. Din punct de vedere moral, nu vă costă toleranța pe care i-o arătați președintelui? Ba și faptul că trebuie să-i luați apărarea în public, și nu

oricum, uneori la modul radical, deşi cu unele opinii ale sale nu vă identificaţi. Nu vă simţiţi totuşi frustrat? E un tribut? Asta e soarta gazetarului? Vorbind, se apropiase de biroul redactorului-şef care, ascultându-l, sfârşi prin a se ridica.

- Ai îngrămădit la întrebări într-una! Da, eu sunt franc. Nu o dată i-am spus şefului „verde în faţă". Îmi place că nu se supără. Ştie să şi „înghită". Dar e o deosebire... Eu, ca ziarist, sunt un fel de liber cugetător, el, ca unul din stâlpii clasei politice, are doctrină. Aderat la un decalog. Dacă iese din el, iese şi din confrerie, ca s-o numesc aşa. De aceea ori îl iei cum e, ori nu-l iei deloc. În ce priveşte gazetăria... gazetăria la patron... impune concesii. Orice-ar pretinde unul sau altul... Dar ai speranţa că te duci spre altceva.

- Spre altceva, unde obedienţa e şi mai mare, îşi strâmbă buzele Artemis într-o grimasă ce ar fi vrut să fie compasiune amicală.

- Diseară să te uiţi la televizor. Mâine-seară vii la sediu, nu? Ciocnim o cupă... Sau, dacă nu... vorba ăluia... şezum şi plânsem.

Capitolul douăzeci și șapte

A uitat la ce oră urma să se difuzeze confruntarea finaliștilor; rămăsese cu încredințarea că în a doua parte a serii, după ora 22. S-a lăsat prins de un film mai acătării și când și-a adus aminte, a constatat că evenimentul se consumase. Din comentariile analiștilor n-a reținut nimic edificator. A doua zi s-a apucat să-și scrie eseul pentru revista culturală. Pe la prânz a fost sunat de Bondocu, dornic să-i audă opinia și să foarfece împreună întâmplarea.

– Cum să uiți de principala ieșire în public a protectorului tău?

Poetul nu-i alimentă ziaristului verva sarcastică, întrebă totuși cum s-a soldat meciul. Bondocu declară că e greu de stabilit un scor. Deși pe aceeași platformă politică generală, rivalii au militat pentru două direcții diferite. Nu îi era clar dacă lumea a sesizat prin ce se diferențiază candidații, probabil că cei mai mulți s-au oprit la învelișuri. Din acest punct de vedere, Veșmi a apărut mai laborios dar mai prolix, mai greu de urmărit, în timp ce adversarul a fost mai spontan, mai abil în replici de efect. Ca fond însă, primul a adus nota de noutate și originalitate. Nu-l prea lămuri pe poet aceste generalități, ceru, dacă se poate, o enumerare a ideilor celor doi. Bondocu se recuză. La telefon nu se angaja într-o atare disecare, îi stătea însă la dispoziție pentru o întâlnire. Se pregătea să iasă în oraș, va lua masa la localul cunoscut. Se pot vedea acolo, Artemis acceptă.

Bondocu se înfofolise în fulare şi flanele. Avusese o răceală, abia scăpase, şi ceru de la bun început chelnerului vin fiert cu piper şi scoţişoară. Şi dacă au, un decimetru pătrat de şorici fraged, frecat cu sare. Artemis se înscrise şi el în respectiva reţetă.

- Uite, domnule, cum a fost, intră Bonocu în subiect. Dacă era un simpozion, să zicem, şi nu o competiţie decisivă cu miză atât de mare, ţi-aş fi spus net: Veşmi l-a băgat în cofă pe celălalt. Din punct de vedere intelectual l-a depăşit de departe. Dar cred că la un moment dat a uitat de ce se afla acolo, ce examen are de dat. Sunt convins că mulţi oameni de cultură i-au dat notă bună. Dar tot aşa, într-o viziune nepragmatică. Nu apolitică, fiindcă au găsit în poziţia lui Veşmi o variantă a politicului acceptabilă pentru ei. Ai făcut ochii mari, remarcă el mirarea, şi nu atât mirarea, cât încântarea lui Artemis. Prin urmare, ca să închei preambulul, domnul preşedinte în exerciţiu, comparativ, a apărut ca un politician de provincie – baron local – incapabil să iasă din schema simplistă, tocită a recuzitei electorale. Ce a adus nou Veşmi? În primul rând, ca aspect general, ca portret, să zicem. A încercat să reediteze ţinuta liderului român – conservator sau liberal – de pe la începutul secolului XX, dintre cele două războaie. Un Tache Ionescu, un Brătianu, un Iorga. Nu ştiu dacă şi-a compus imaginea deliberat, înclin să cred că da. Ca intelectualitate a viziunii politice, cum am mai spus. Cu dezinvoltură, l-a lăsat pe celălalt să obţină doar mici efecte imediate.

Chiar aşa? se miră Artemis, temându-se că ziaristul face caricatură.

Poate am adoptat un registru superlativ, dar am vrut să relev contrastul. În ce priveşte invocarea bonzilor de altădată, nu înţelege că l-aş considera pe Veşmi unul dintre ei. În raport cu celălalt sugera asemenea asociere.

Chiar şi aşa. Când s-a ridicat el la o atare cotă? se întrebă poetul. E drept, are anumită morgă, mai multă mobilitate şi volubilitate.

Iar cei de care vorbiți, l-au fascinat întotdeauna. Dar o așa săritură spre ei, de la o zi la alta? Ne-am întâlnit mai alaltăieri. Nu anticipa o asemenea metamorfoză – și schiță zâmbetul său chinuit.

– Să-ți spun în ce a constat partitura lui. Poate așa înțelegi mai bine.

Preluară de la chelner cănile cu vin fiert, aspirând aburii încărcați de arome tari, înțepătoare. Gustară, suflând deasupra. Comandară ceva de mâncare și băgară în gură câte un șpan răsucit de șorici dați prin foc.

– În primul rând, ce ne-a spus actualul, reîncepu ziaristul. Ce fericire ne-au adus măsurile de austeritate – care, în paranteză fie zis, nici nu s-au terminat încă –, ce stabilitate macro, ce încredere internațională... Că avem deficit bugetar bun, că am făcut reforme... Și în general, stăm pe picioarele noastre. Bla, bla, bla... Ți se face pielea găinii când auzi. În contrast, în supercontrast, dacă vrei, Vești a exprimat nevoia imperioasă de a ne situa ca națiie, ca români, pe alt palier în integrarea europeană, ieșind din îngrădituri în care ne-am băgat singuri. A plecat de la schimbările radicale ale lumii și a ajuns la omul multidimensional. Să ne îngrijim, spunea, de adaptarea hranei, de adaptarea protecției medicale și a farmacopeii, de punerea pe baze noi a educației și instrucției școlare. S-a ocupat de integrarea în cultură, fără de care cădem în primitivitate. De stimularea producției naționale de spirit. A invocat elevarea modului de manifestare a geniului românesc. A avut în final un fel de nouă deviză în care a inclus: onoarea datoriei, singura ce ne confirmă ca cetățeni de înaltă clasă, cinstea, cinstea ireproșabilă, în care se vor sintetiza preceptele moralei. Și devotamentul patriotic. Adică o chintesență a valorilor naționale pe care suntem datori să le purtăm ca pe un steag. Și, să nu uit, reinstaurarea fermă a domniei legii, ca frână în corupția clasei politice, în tranzacționarea intereselor naționale. A definit democrația ca intoleranță față de

ilegalitate şi abuz, ca respect al regulilor sociale. Sper că am reuşit să-ţi creionez, cât de cât, perimetrul lui ideatic.

- Şi cum a fost primit acest mesaj în sală?

Bondocu a reprodus câteva din poantele flegmatice ale preşedintelui în funcţie, de proastă calitate, dar care au stârnit animaţie şi ilaritate în tabăra proprie.

- Tactica acestuia a fost persiflarea. Sugerarea concluziei că rivalul pluteşte în stratosferă, inapt să se adapteze comandamentelor zilei. Dar ce m-a mirat, adăugă, e că nici în tabăra lui Veşmi nu s-a bucurat de ceea ce numim entuziasm. Deduc de aici că ai lui nu sunt familiarizaţi cu această optică politică.

- Aţi fost...

- Da, am fost în grupul respectiv, am respirat aerul, vorbesc în cunoştinţă de cauză.

- Nu se pot adapta.

- Îi îngrijorează. „Păi politica asta n-o ştim, domnule! Cum ne mişcăm înlăuntrul ei?" Poate a făcut saltul - cum l-ai numit - prea brusc. Dintr-odată, pe nepregătite. Ştiu că ai lucrat la anumite distilări ale discursului său. A asimilat, şi mai ales a încarnat, dacă înţelegi. A inclus totul într-un concept organic. Şi plauzibil. Nu degeaba ţi-am vorbit de prototipul politicianului vechi, de anvergură.

După ce terminară de mâncat, Artemis luă hotărârea să se ducă să voteze, deşi nu avusese intenţia să o facă şi n-o făcuse niciodată. Un impuls îl mobiliză să-l sprijine pe noul candidat la preşedinţie, pe care nu-l situase prea sus în grilele sale de calificare. În penuria de personalităţi, vedea acum necesar să-l sprijine pe acest om. O rezervă avea totuşi, pe care şi-o învinse: teama că şi acesta mimează.

Faţada sediului era pavoazată sărbătoreşte: pe o fâşie de pânză albă, întinsă de-a latul frontispiciului, trona inscripţia întipărită şi pe manşeta ziarului, drapele înalte îşi clătinau alene aripile ca nişte

arhangheli somnolenți. De pe ziduri zâmbea cu un optimism amical, trimițându-ți priviri pătrunzătoare, președintele partidului, și te chemau apeluri înflăcărate. Urcând prin du-te vino-ul de pe scări, Artemis pătrunse în clădirea acum fără portari și bodyguarzi, înțesată ca un areopag al vulgului. Culoarele erau blocate de grupuri în care se comentau ultimele comunicate despre mersul scrutinului și sondajele de opinie întreprinse de agențiile specializate. Ușile birourilor erau deschise la perete, lăsând să se vadă televizoarele în funcțiune, și câte un funcționar în fața laptopului. Într-un colț îi zări pe Viziru și Bondocu discutând ca doi buni și vechi prieteni. Se îndreptă înspre ei. Pe buzele lor erau pronosticurile scorului, care părea a fi strâns. Unele comunicate înclinau balanța spre Vești nțeanu, altele spre președintele actual, și în raport de aceste oscilații, starea de spirit, extrem de labilă, a staffului partidului de centru, glisa de la euforie spre depresie, și înapoi. Trepidau acolo membrii conducerii, aparatul central, simpatizanți, lucrători de rând. Cei câțiva lideri cunoscuți personal de Artemis se aflau în cabinetul candidatului la președinție, unde se primeau direct telefoanele reprezentanților partidului la secțiile de votare, ca și ale cadrelor județene. Atenția îi fu atrasă de jocul fizionomiilor celor conectați la eveniment, ca niște seismografe sub capriciile tectonice ale pământului. Trăiau momentul cu toată ființa traumatizată de zbuciumul ultimelor zile și săptămâni, sensibilizată de speranțe și planuri aflate pe talazurile unei mări agitate. Realiza că unii își puneau nădejdi proprii în victoria electorală a șefului, temându-se de un eșec al acestuia ca de o înfrângere personală. Nervii le erau încordați și puterea de stăpânire epuizată; un psihanalist ar fi găsit aici clienți pentru o terapie imediată. Și pe cei doi gazetari îi simțea angajați în vibrația colectivă, fiecare având pe masă mize importante – Viziru, perspectiva unui portofoliu ministerial, celălalt, șansa de a conduce din nou un cotidian central de autoritate.

Artemis se scuză şi, degajând o lentoare dezinteresată, se prelinse printre grupuri. Nu se lansa nimeni în peroraţii, de adevărul cărora să-i convingă şi pe alţii. Nu se mai iscau controverse, arcul logoreic rămânea strâns. Erau suficiente două, trei cuvinte, o scuturare a capului, un gest al mâinii. Ideile momentului fuseseră cristalizate în toate variantele, afirmate, controversate, nu mai simţea nimeni nevoia să le repete. Ştiau că pot fi furaţi la urne, la numărătoarea voturilor, la centralizare, că aparatul de stat corupt poate favoriza partidul aflat la putere, că unele agenţii de sondaj au fost plătite sau şantajate, că există regula ca un preşedinte bine înfipt în scaun să câştige şi al doilea mandat. Prin urmare, discutau în cadrul unor convenţii şi asta îi scutea de demonstraţii orale, şi aşa greu de susţinut în starea de nervozitate la care ajunseseră. Totuşi, frânturile de gânduri exprimate concentrat dădeau o impresie de însufleţire, nu de apatie. Nu găsi nicio figură cunoscută, cu excepţia... asta chiar fu o surpriză, cu excepţia doamnei Beatrice Garofeanu, care apăru dintr-odată, coborând o scară, după cum reuşi el să reconstituie momentul. Se îndreptă spre Artemis cu o faţă radioasă.

Vai, era să... exclamă el şi se opri. N-o recunoscuse din primul moment şi tocmai asta fusese pe punctul să recunoască. Realiză că ea se schimbase. Nu ca urmare a trecerii timpului. Când fusese în biroul ei ultima dată? Se făcuse mai tânără. Slăbise. Se strunjise, ca şi când ar fi venit dintr-o tabără de antrenament sportiv.

Aţi întinerit, se explică în cele din urmă. V-aţi făcut şi mai frumoasă.

Iar dumneata mai galant... îi răspunse uşor ironică. Am slăbit cerva. Când ai învăţat să faci complimente? Nu-şi exprima mirarea că participă la evenimentul politic, deşi cam asta se citea pe chipul el, se bucura să-l vadă. Explică de ce. Avea de gând, după încheierea alegerilor, să-l sune. Mai demult îşi propusese, dar n-a avut timpul material în vânzoleala campaniei. Artemis semnaliză prin

anumite licăriri ale feței dorința de a cunoaște motivul... dar ea nu-i satisfăcu această curiozitate. Ar putea să treacă într-o zi pe la biroul ei? Poimâine, să spunem, poate după-amiază, e mai multă liniște. Ar avea ceva de discutat... O sarcină, pe care a tot amânat-o. Căzură de acord și ea îi zâmbi, plecând fără grabă.

Artemis o urmări cu coada ochiului, cuantificând schimbarea survenită în înfățișarea generală a femeii. Într-adevăr, slăbise, acele protuberanțe mai ample ale trupului se alungiseră, se redimensionaseră într-o altă armonie de ansamblu, mai mobilă și efectiv mai tinerească. Toaleta suferise și ea adaptări, cea mai frapantă fiind fusta mai scurtă, dezvelindu-i genunchii, și acel maiou de studentă, ce-i evidenția claviculele și umerii rotunzi.

Atenția îi fu deturnată de un început de rumoare exploziv a adunării. Din câteva acute desprinse o bucurie nerăbdătoare, ca pe tribunele stadioanelor, când un fotbalist e pe punctul de a marca gol. Află că o agenție de sondaj îl dăduse pe Vești nțeanu învingător. Înțelese câtă energie emoțională era adunată în acești oameni și ce dezlănțuire poate provoca transformarea respectivei anticipări în certitudine. Participă la cozeria cu cei doi, dar remarcă, destul de contrariat, că uneori nu-i mai auzea, gândul zburându-i la insolita apariție a doamnei Garofeanu. I se părea neverosimil modul cum începuse dialogul lor, cu elogiul lui „galant" și cu replica ei de femeie curtată... De ce fusese atât de impertinent-admirativ față de o persoană cu care nu avusese decât relații oficiale? Și de ce ea pretinsese că aceasta ar fi o schimbare a manierelor lui masculine, pe care părea să o ia în serios? Apariția și mai ales înfățișarea ei îl plasaseră brusc pe altă poziție în raport cu ușor distanta, chiar severa doamnă Garofeanu. O percepuse deodată ca femeie, nu ca funcție socială cu care intra din când în când în contact formal. Parcă de data aceasta i se adresase lui, ca bărbat, nu ca om de cultură sau, hai să zicem, trepăduș pe lângă șeful lor suprem care,

își aduse aminte, îi e și partener de inimă, amant consacrat. Persoana suferise nu numai schimbări de proporții, cum recunoscuse, ci și de personalitate, devenind mai esențial și sincer femeie, mai receptivă la masculinitate, mai deschisă comunicării. Nu mai avea hieratismul acela măreț, de mare preoteasă ermetică, pretenția dominării exclusiv spirituale, care o făceau enigmatică și fascinantă, ca un simbol mistic. Își dăduse jos un strat al eului, o semnificație a profilului solemn, sugestia de *Noli me tangere*. Acum ființa ei spunea: poți să mă atingi, sunt la fel ca tine, muritoare de rând, râvnind la plăcerile vieții, la condiția efemerului încărcat de promisiuni. Ce se petrecuse cu ea? O răsturnare a modului de viață, schimbarea programului existențial, a devizei, a scopului? Cu această senzație rămăsese. Și cu aceste semne de întrebare, potențate de invitația aceea neexplicitată, de proximitatea reîntâlnirii. Petrecu seara plictisindu-se în ambianța colectivă, ca la ușa unei săli de operații unde se așteaptă verdictul chirurgului. Sau în holul de veghe, lângă odaia de suferință a unui papă bătrân, de viața sau moartea căruia cardinalii își leagă năzuințele și ambițiile.

La 12 noaptea se primi concluzia unanimă a principalelor agenții de sondaj. Veșmînteanu fu declarat învins. Mandatul de președinte îi revenea, pentru a doua oară, actualului șef de stat. Vestea avu efectul unui cutremur scurt și nimicitor, în care edificiul construit de dorințele militanților aflați pe culoare se prăbuși ca un castel de cărți. Ar fi putut spune că s-a deschis o falie, înghițindu-i fără urmă, doar că, uite!, rămâneau mai departe în picioare. Da, dar ca mulaje de gips goale, în care nu se poate încorpora viață, spirit, viitor. Un timp pe culoarele sediului nu se mai auzi nicio vorbă, ca și când întreagă această colectivitate se transformase în statuă de piatră. Artemis asemuia fețele lor cu ale marilor perdanți la cazinouri, înghețați pe scaune în fața mesei de joc atunci când crupierul trage tot purcoiul de fise, bancnote, cecuri și chitanțe de

mână din fața lor. Apoi, încet-încet începură vociferările. Reclamau frauda electorală, furtul voturilor de către putere, marea infracțiune națională de care se temuseră, asupra căreia avertizaseră opinia publică, străinătatea, omenirea. Cereau anularea scrutinului, fixarea de noi alegeri, constituirea unor comisii de anchetă, intervenția Uniunii Europene, a tribunalului de la Haga, reclamarea jafului incalificabil chiar la Casa Albă. Artemis se îngrozi în fața acestei anarhii furibunde, irațională, în care se amestecau frustrarea și ura, instinctul distructiv și neputința de a admite alți factori ai eșecului în afara mâinii infracționale, mânjite de sânge, a blestematei puteri. S-ar fi încolonat pe loc, înarmați cu rângi și topoare, cu puști-mitraliere și aruncătoare de flăcări pentru a incendia palatele ticăloșite, unde se ascundeau monștrii, unde benchetuiau la acea oră vandalii, în râsete perverse de fericire concupiscentă.

Cam după o jumătate de oră de combativitate partinică, l-a văzut apărând și pe Veșmințeanu, înconjurat de patru, cinci apostoli îmbrăcați ca pentru nuntă, printre ei împleticindu-se și propria fiică, singura al cărei chip rămânea normal.

– Veșmi e de piatră, îi șopti la ureche Bondocu, iar ăilalți de parizer a treia. Chicotea.

Artemis înțelese că ziaristul s-a și detașat. Candidatul învins își pierduse șarmul – coroanele dentare impecabile nu mai străluceau, gura îi rămânea strânsă pungă, de parcă și-ar fi clătit-o cu zeamă de corcodușe crude, fața avea aspectul rugos al pietrei neșlefuite și ochii glisau în sus, ca ai martirilor torturați, înverșunați să nu strige. Nu-și exprimă indignarea sau protestul pentru declararea sa ca învins și, vorbind opintit, crispat, rostogolind greu fragmente colțuroase de vorbe seci – unde erau mătăniile șlefuite, mari și grele care-i curgeau altădată din gură? – reclamă bărbăție.

– Marii bărbați politici știu să piardă! declară, și această propoziție, sunând exact ca ce era, respectiv un citat din cine știe ce

senator roman, fu singurul lucru coerent şi cu miez pe care putu să-l articuleze.

Se vedea că e stors de emoţii şi decepţie ca o rufă, şi că n-are chef nu doar de discurs, ci nici de cei pe care-i avea înaintea ochilor. Le recomandă să se retragă în linişte. Ce aveau de făcut vor stabili în zilele următoare. Întinse mâna spre Sorana, care ţopăi grăbită să i-o prindă, întoarse spatele colegilor îndureraţi ca la înhumare şi plecă. Ceea ce-l izbi cu totul special pe Artemis fu că preşedintele trecu pe lângă şefa fundaţiei culturale, ieşită în ultima clipă dintr-un birou, aproape fără s-o vadă, sau abia întorcând capul, şi necatadicsind să spună măcar un cuvânt sau să schiţeze un gest de salut. Ce o însemna asta? se interogă poetul. Pierderea suferită l-a degradat şi ca om?

Se uită după Viziru şi Bondocu, dar nu-i mai zări. Presupunând că au plecat, se gândi că ar fi cazul să părăsească şi el armata bătută, în derivă, cu toate că panorama prezenta încă interes. Nu apucă să-şi pună în practică hotărârea căci Aristide îl luă în primire cu un rest din verva lui factice şi-l duse spre grupul celor ieşiţi din cabinetul preşedintelui. Cineva luase o iniţiativă stranie, chemase chelnerii pregătiţi pentru ipoteticul banchet al victoriei şi le ceruse să aducă ce aveau de băut. Nu se recurse la cupe – un rest de decenţă îi opri să profaneze acest simbol al succesului – se turnă şampanie (altceva nu aveau la bufet) în pahare de apă. Nu ciocni nimeni, dar sorbiră cu sete din lichidul spumos. În scurt timp atmosfera se mai animă. Artemis râse în sinea sa; ştia că după câteva păhărele românii şi la înmormântarea celor apropiaţi se înveselesc. Nu era veselie aici, doar refulare nervoasă. Se auziră iar imprecaţii, ameninţări. Îndemnat de Aristide, gustă şi Artemis din băutura ce-şi schimbase destinaţia din elixir al frenezie, în venin al sufletelor torturate. Nu-i plăcu, era ca o limonadă în care zahărul ascundea alcoolul în exces. Puse paharul undeva şi, prefăcându-se

că ascultă sporovăiala lui Aristide, cercetă decrepitudinea udată cu băutura proastă. O văzu pe doamna Garofeanu plecând. Rândurile amărâților petrecăreți se răreau. Rămânea sâmburele tare al activului central, considerând de datoria lui să nu dezerteze. Artemis își consulta din când în când ceasul, dar continua să rămână. Găsi până la urmă un prilej potrivit și, fără să salute pe cineva, se făli. La ieșire se izbi însă nas în nas cu Viziru. Acesta voia să știe care e situația înăuntru. Aflând, făcu stânga-împrejur. De data aceasta Artemis se urcă în mașina ziaristului. Nu înțelegea ce manevră făcuse Viziru, fusese la redacție pentru a da noi instrucțiuni, avusese altă treabă urgentă? Nu, Viziru îl dusese pe Veșmințeanu acasă, acela pretinzând că nu se poate urca în dricul său oficial, cu șofer salariat și cu badyguarzii în cârcă. Se urcase și Sorana, respectându-i nevoia de reculegere. Odată ajunși la vila lor, Veșmi îl luase înăuntru. Ca pavăză. Bănuia, desigur, că nevasta e la curent cu mersul evenimentelor, dar simțea nevoia să nu fie singur în fața ei în aceste clipe. Miza pe flegmatismul ziaristului, pe vocația lui de a dezamorsa propensiunile spre tragism.

– Și chiar s-a dovedit necesară prezența dumneavoastră acolo?

– Și da, și nu, aprecie Viziru, apoi începu să povestească. Clementina le-a ieșit în întâmpinare cu o mină ciudată, netipică. Și-a îmbrățișat soțul, l-a mângâiat și l-a legănat. Te-au bătut? i-a îndepărtat ea capul, ca să-i privească fața. Cine mi-a bătut băiețelul! Sub calinitate ascundea, desigur, ceva. Ca într-un teatru absurd, cu personaje tâmpite. Săracu' șefu! Așa matahală stătea în brațele ei ca legat. Îi plângeai de milă. Era sarcasm la ea, sub acel acela mămos. După ce ne-am așezat – fata a fugit pe scări la ea în cameră, probabil, dar s-a întors repede –, Clementina a devenit mai serioasă. Mircea, l-a cercetat liniștită, cu seninătate, cum n-am mai văzut la ea, tu știi cel puțin de ce ai pierdut? Dragă, a început el să-și miște gura, cum face când n-are nimic de spus, ei sunt o

coaliție. Asta e una. Al doilea, se pare că au sprijin mare de afară. Au promis ceva. Ei promit... știi. Acum e la ordinea zilei parteneriatul militar. Al treilea, mulți speră să mai ciupească poate ceva sub ei. Apoi au satul... Șovăielnic, receptiv la demagogie. Și, în sfârșit, e stilul lor grosier, populist, baterea caragialescă pe burtă, limbajul de cafenea și de șanț... Mă cam așteptam. Ți-am mai spus... Ea recunoștea. Da, mi-ai spus, a confirmat. Dar ne-a costat ceva afacerea... Și nu asta e chestia. Știi că pun mai presus de bani un scop... Problema e dacă în toată pierderea asta a existat și un câștig. Unul care trece neobservat deocamdată, dar mai târziu... Nu prea înțelegeam ce vrea să spună, unde bate. Are raționamente de-astea subterane... Se purta ca un boss care cere socoteală după o investiție. Ai pierdut, banii i-ai pierdut, dar eu cu ce mă aleg, totuși? Ai ținut seama și de interesul meu?

– Dar de ce reieșea că ea a pierdut banii? Că ea a finanțat acțiunea? se miră Artemis.

– Fiindcă ea îi are, dragă, se miră la rândul lui, Viziru, de mirarea poetului. Ea e în casa Veșminteanu Wall Street-ul, Ministerul de Finanțe. Clementina a recuperat, prin restituție, foarte mult. Pământ, clădiri, păduri... Sute de hectare de pădure. Și cu tăierile care au fost... cu exportul de cherestea... În afară de gatere și celelalte... are și fabrică de mobilă scumpă... Și nu numai atât.

- Ea a avut avere?

- N-ai știut? Familie bogată... Moșieri îmburgheziți și intrați în politică... Bunicul ei a fost senator, tatăl, în tinerețile lui, sub Antonescu, prefect. Au făcut bani și în timpul războiului. Asta e! Fondurile șefului ale ei sunt de fapt. Ea are cheia de la seif. Ea conduce afacerile destul de prospere. L-a sponsorizat în politică, iar acuma candidatura a costat-o serios. Sigur, șeful a fost sprijinit și de alți, dar au avut și cheltuieli proprii. Prin urmare, ea cerea o dare de seamă. Nu înțelesesem chestia aia, cu câștigul... Ce să câștigi

dintr-o pierdere? La un moment dat s-a întors spre mine: Dumneata, Viziru, că văd că ești singurul pe care l-a mai suportat lângă el în situația asta, dumneata cum vezi lucrurile? Ce să-i spun? Am confirmat argumentele aduse de șefu'. Le consider cauze valabile, i-am zis. Dar am pus accentul pe ultima motivație: stilul. Aici, i-am spus, șefu' s-a diferențiat total de rival. A apărut ca politician de clasă. De clasă înaltă. Ăla s-a afirmat – în ghilimele desigur – cu poantele lui ieftine, cu ha, ha, ha-urile alea de cioclovar. Și cu clișeele tematice. Politică minoră, obosită, epuizată! Șefu' – i-am explicat – a adus o viziune cultă. Poate aici, mi-am dat cu părerea, privindu-l pe șef și consultându-l, poate aici am comis noi o eroare. Ne-am distanțat prea mult – m-am inclus și pe mine, i-am inclus și pe ceilalți colaboratori, ca să reiasă că a fost decizie comună. Între noi fie vorba, nu prea a fost așa, el singur și-a fixat profilul. Cam plusând, cam exagerând. Poate aicea, zic, am sărit noi nițel peste cal. Ea mi-a cerut lămuriri. Cum adică ați sărit peste cal, ce ați făcut? Am apreciat că, în raport cu contracandidatul, șeful a apărut prea rafinat, prea intelectual și... cam boier. Poate nu e acum momentul, am zis. Poate țara nu este pregătită deocamdată pentru asemenea politicieni. Ăștia de la coada vacii, sau din obor, sau de la mahala sunt deocamdată mai agreați de vulg. Sigur, există și intelectualitatea, dar e în minoritate, și s-a dat toată cu pleava plină de bani. Cu trașii-împinșii fără educație și instrucție, ajunși miliardari prin fraude. Un politician de viță nobilă, ca să zic așa, cu orizont larg, cu școală, cu etică, un „părinte al națiunii", s-ar putea să nu fie încă la ora asta... Adică să nu fi venit vremea lui. Șefu' n-a zis nimic, nu m-a contrazis, se uita în podea și mângâia cu botul ghetei părul covorului. Venise și Sorana și se postase în spatele lui, mângâindu-l pe umeri. Clementina mă urmărea atentă. Da? a întrebat. Așa crezi? Îhî, îhî, îhî, puncta ce spuneam. Vedeam că n-o deranjează ideea. Parcă îi convenea versiunea asta. Atunci mi-a trecut prin

minte că ăsta e câştigul, câştigul pe care îl avea ea în vedere. Bănuiesc că în direcţia aceasta l-a vrut îndreptat pe Veşmi. Acea căutare a lui, inclusiv cu tine, prin tine... de aici a pornit, aici îşi are originea. Ea a avut în familie o tradiţie sau măcar o aspiraţie... Bunicul ăla, senatorul din interbelic, le-a lăsat probabil mesajul ăsta. Şeful provine dintr-o familie de intelectuali medii de provincie, profesori de liceu etc. Mi se pare că un bunic al său a fost judecător de tribunal. Cred că de la Clementina vin ideea şi ambiţia...

Ajunseseră la locuinţa lui Artemis. Viziru oprise maşina şi vorbea în continuare, cu mâna pe volan, fără să iuţească ritmul povestirii, fără să se grăbească, de parcă aveau toată noaptea la dispoziţie. Ceasul de la bord arăta două şi jumătate.

– Interesant ce mi-aţi spus, aprecie Artemis. Şi în final? Aşa s-a terminat?

– Am mai stat puţin. Se produsese o destindere în atmosfera familială. Clementina renunţase la jocul ei dublu, de alintare şi sarcasm, ca şi la tonul bossului ce-şi reglează contul. O vedeam căzută pe gânduri. Calcula ceva. Am mai schimbat câteva fraze despre eveniment şi am plecat. Şefu' m-a condus personal, n-a mai lăsat-o pe Sorana, ca altădată. Înainte de a ne despărţi – asta te interesează personal – m-a întrebat aşa, într-o doară: Crezi că Artemis ar face faţă la fundaţie? Ca preşedinte, avea în vedere. I-am spus deschis: el a refuzat propunerea ailaltă, nu ştiu dacă... Am văzut că a rămas la ideea lui.

– La fundaţie? silabisi Artemis, surprins nu atât de ideea de a i se încredinţa funcţia, nu asta îl izbise, ci de revelaţia că Beatrice ar urma să plece. Parcă încep să înţeleg ceva, mormăi el. Astă-seară, când a plecat de la sediu, domnul Veşminţeanu nici nu s-a uitat la doamna Garofeanu. Şi-i stătea aproape în cale...

Păi n-ai ştiut? Nu mai sunt împreună. Şi-a anunţat apropiata demisie. Beate se mărită, dragă. I-a venit şi ei timpul. Nu era să-l

aştepte toată viaţa. Îţi dai seama, şefu' e legat strâns de casă. Libertate condiţionată... Ştii cum e... şi râse ca un celibatar parşiv, ceea ce şi era. A cerut-o unul de-ăştia cu bani mulţi. E mort după ea. Am înţeles că înclină să-l accepte. Ce să facă? Are şi ea vreo 37–38 de ani. Măsurându-l cu o amiciţie cam vulgară, adăugă: Eu îţi vorbesc de Beate, când personajul care te-ar interesa e Sorana. Ştii că pe Sorana a luat-o în mână, în antrepriză, ca să zic aşa, Clementina? A început s-o angreneze în treburile ei. Vrea să scoată din Sorana om de afaceri... Îl bătu pe umăr, porni motorul, îi deschise portiera. Mai vorbim... şi apăsă ambreiajul.

Capitolul douăzeci și opt

Invitat să ia loc, Artemis mai rămase în picioare, rotindu-și privirea prin încăpere.

- E mai mult un loc de primire... Salon...

Ea nu simți nevoia să comenteze observația, și Artemis se așeză. Doamna Garofeanu încercă o intrare protocolară în subiectul întâlnirii. Arăta neobișnuit de simplu. Purta blugi negri și o jachetă de piele moale. Părul ei castaniu era strâns în coadă de cal, lăsându-i liberă fruntea. Nu exista fard pe chipul curat, fără contraste artificiale. Doar ochii adânci ardeau stăpânit, dându-i o expresie puțin exotică, de tătăroaică. De prințesă tătăroaică! Se uitase recent, în treacăt, la suita de seriale asiatice cu subiect istoric și văzuse una sau două femei de o asemenea frumusețe naturală. Surprinzătoare în această epocă a bibelourilor feminine de serie cosmetică mare. Fură întrerupți de intrarea cu pași de pisică a secretarei. Aceasta se apropie și vorbi în șoaptă, deși de la câțiva pași. Îi aducea la cunoștință președintei fundației că în anticameră se află domnul John, implorând să fie lăsat să intre pentru un minut. Tocmai pleca din țară și... Pentru un minut... Doamna Garofeanu încuviință, reacționând când Artemis își arătă intenția de a se ridica, probabil ca să se retragă.

Nu, te rog! Nu e ceva oficial...

După plecarea secretarei, pe ușă năvăli un bărbat impozant, îmbrăcat ca pentru afară, cu un cojoc prețios, de culoarea portocalei, fluturând din pulpanele mari, în mână cu un enorm buchet de trandafiri imperiali. Se înclină în fața femeii ridicate în picioare și oferi buchetul. Explică precipitat că survenise o chestiune neprevăzută. Treburi urgente îl reclamau în câteva țări, avea să lipsească probabil zece, cincisprezece zile. Nu putuse concepe să n-o vadă înainte, măcar atât, un minut. Doamna Garofeanu nu prea știa ce să spună, dar îl invită să ia loc. El deschise brațele. Era în drum spre aeroport, afară îl așteptau ceilalți membri ai delegației.

– Mi-ar fi plăcut să te invit în acest voiaj, spuse, dar totul s-a făcut în pripă. Abia aseară târziu am perfectat călătoria. Și-apoi, știu că ești ocupată acum...

Abia atunci aruncă o privire grăbită, superficială, spre Artemis, probabil pentru a verifica dacă nu intră în intimități nerecomandabile, dar nu păru a considera respectiva prezență importantă. Îi ceru încă o dată iertare doamnei președinte, îi luă mâna și i-o sărută, după care, încet-încet și-o apropie și o strânse la piept. Nu îndrăzni să facă mai mult, iar Artemis bănui că nu persoana sa era impedimentul, ci o anumită limită a intimității statornicite între ei. Ea îl conduse până la ușă de unde se întoarse puțin încurcată. Nu mai avea expresia de afabilitate arborată în timpul scurtei vizite. După ce se așeză, întrebă dacă Artemis e la curent cu unele noutăți privitoare la persoana ei. El spuse că foarte sumar. Aflase că doamna își părăsește funcția și se căsătorește.

– Domnul e... fericitul? îndrăzni el, cu timiditate.

Ea confirmă cu câteva mișcări alene ale capului.

– E un om de afaceri, explică. Și apoi, fixându-l insistent pe Artemis: Cum îl găsești?

– Prezentabil, dădu acesta un calificativ la întâmplare. Și întrucât continua să fie cercetat și vedea că se așteaptă mai mult de la

el, adăugă: Nu l-am văzut bine din față. Pare agreabil. În orice caz, zdravăn. Nu cred că are mai mult de șaizeci de ani. Oricum, frizează o anumită tinerețe. Acel palton portocaliu...

Ea izbucni în râs, confirmând că are „gusturi americane". A trăit o bună bucată de timp acolo, unde și-a făcut și „cheagul". Nu e o cunoștință veche... adică sedimentată, intrată în tipar. L-a cunoscut la o familie, unde aveau amândoi calitatea de invitați. John, Ion de fapt, americanii i-au tradus numele pe limba lor, a suferit atunci ceea ce se numește „lovitura de trăsnet". Iar ea... și aici deveni directă, asaltându-l cu o sinceritate aproape brutală, ca și când de mult o presa o mare nevoie de confesiune pe care nu avusese în fața cui s-o elibereze.

– Nu mi-e ușor. Chiar deloc. Mă aflu la o răscruce. El a fost insistent din primul moment. Nu i-am venit în întâmpinare, nu l-am încurajat. Dimpotrivă... ceea ce însă, și avu un icnet sarcastic, nu prea l-a demobilizat. Observasem mai demult, prin filme – alte informații sociologice nevenind de acolo – că bărbații americani sunt scandalos de sâcâitori cu femeile. Când au pus ochii pe una n-o mai slăbesc, chiar dacă li se bagă degetele în ochi că nu sunt doriți, chiar dacă sunt alungați. Au în cap ideea că până la urmă sexul slab cedează în fața perseverenței. Mi se păreau obraznici, prost-crescuți. Îl înglobam și pe John în această categorie. Românii nu sunt așa. Îmi dădeam seama că de acolo s-a molipsit. S-a întâmplat ceva însă... S-a produs o ruptură cu... Șovăi puțin, dar era hotărâtă să meargă până la capăt. Cu Mircea! Impropriu spus „o ruptură"... Propriu-zis, *ruptura*. Or, asta a... Văzând că s-a oprit, Artemis încercă s-o ajute.

– A grăbit...

Nu că a grăbit. Mi-a schimbat optica... În această lumină, am reconsiderat cazul John. Am căpătat răbdarea de a-l asculta, constatând că ce spune prezintă interes pentru mine. Nu cunoștea

„problema Mircea", bănuia însă că există una de acest gen, și pleca de la premisa că aceea e foarte serioasă. Intra însă, cum e obișnuit, „în concurență". Oferea mai mult decât orice posibil alt concurent. Exact ca la licitație. Intrând în joacă în ecuația pe care o propunea, i-am spus că nu sunt dispusă să rămân fără slujba mea, la care țin. A găsit și aici soluția. Pe loc. Anume crearea unei fundații culturale similare pe lângă marea lor firmă cu caracter internațional, urmând ca profilul tematic și organizatoric al acesteia să-l stabilesc eu. Deducea că la vârsta mea o femeie a amânat destul „cedarea independenței" și începe să-și pună problema căsătoriei. Și că la 37 de ani latura materială a matrimoniului capătă pondere mai mare. Miza pe această logică. Astfel, încet-încet, am ajuns la un acceptul de principiu. Oricum, după „ruptură", în această funcție nu mai puteam rămâne. Al doilea, nirvana sentimentală se destramă la un moment dat. Intrăm în realitatea prozaică. De altfel, cele mai solide căsătorii par să fie cele bazate pe calcul. Din păcate, mulți se căsătoresc devreme, când habar nu au să calculeze. În ce privește personajul, reprezintă *concesia.* El face una materială, cu una de principiu. Nu este un intelectual – și cu asta am spus tot. Prin urmare, cum subliniam, nu e simplu. Omul are unele calități. Pentru alte femei poate importante. Pentru mine minore. Are gesturi de curtoazie, care în lipsa virtuților... Trebuie să mă consolez cu ideea că nu voi avea dialog. Și că îmi va lipsi bucuria de a iubi și admira... Dar mă gândesc și eu la compensații...

Apoi se destinse. Lăsându-se pe spătarul fotoliului, cu ochii în tavan, completă narațiunea cu afirmația că, de fapt, nimic nu a fost încă perfectat. În această fază niciunul nu are vreo obligație față de celălalt. Totul se reduce deocamdată la gesturi de suprafață. Zâmbi cu o anumită îndârjire.

– Te întrebi, bănuiesc, de ce ți-am spus toate acestea. Din câte îmi dau seama nu ești omul confesiunilor. Și dacă nu le fac,

evident nu eşti obişnuit nici să le primeşti. Nu îndemni prin nimic, pe cineva, să ţi se destăinuie. Cu atât mai puţin o femeie. Cu atât mai puţin eu, cu o generaţie mai mare, dacă luăm în calcul ipoteza că generaţiile se departajează printr-un deceniu, unii susţinând că de fapt vreo 30 de ani le despart, cam intervalul dintre părinţi şi copii. Nu e aşa că te-a intrigat?

– Ce? Generaţia calculată la 10 ani? Nici vorbă! Nu sunt chiar atât de neghiob cum par. Dar aş minţi spunând că nu... Şi stăpânindu-şi un zâmbet: Am crescut în propriii ochi. Mi-aţi dat o nouă statură.

– Eşti un bărbat inteligent. Simt circulând între noi un curent de empatie reciprocă. Mă înşel? El ar fi vrut să confirme cu entuziasm, dar se controlă, mulţumidu-se să se exprime printr-un cuvânt.

– Absolut! spuse şi se amuză în sinea lui de acest termen matematic.

– Dar îţi închipui că nu pentru asta te-am rugat să mă vizitezi. Discuţia a fost ocazionată de această apariţie. Prilejuind însă un început de cunoaştere. E drept, unilaterală... Dar nu te-am tratat cu nimic, îşi aduse aminte, sau numai acum i se păru nimerit să devină protocolară. Fata nu vine dacă nu o chem. Limonadă, ceai, cafea? Sau mai degrabă whisky cu gheaţă? Râse când văzu că se însufleţeşte la ultima propunere. Să fii sincer cu mine, şi apăsă soneria.

Cât timp fu ocupată, Artemis îşi inspectă propria stare de spirit. Era una aproape euforică. Pentru prima dată i se întâmpla să primească ofertă de prietenie de la o femeie de calibrul doamnei Garofeanu. Ascultase cu interes crescând confesiunea, dar acum, după lămuririle primite, aceasta căpătă o adevărată aură, ca un cadou de preţ, primit de la cineva în sine foarte valoros. Ea vorbise cu o sinceritate ce dubla importanţa dezvăluirilor. Căpătase în timpul acestui „ritual" şi o paloare, parcă venind dinspre dramă, dinspre suflet. Unul răscolit, îndurerat. Spusese: la o răscruce. Îl

șocase mai mult decât recunoscuse. Primea de la un timp asemenea șocuri de la viață. Constata că e puțin pregătit pentru ele. Doamna Garofeanu, care intuia mult din firea sa, nu ținuse seama nici de lipsa de pregătire și nici de – mai cu seamă asta – de timiditatea lui. Știa că el nu practică asemenea schimburi sufletești, care dau adevăratul conținut prieteniei. Nici de prietenie nu se bucurase Artemis, la drept vorbind, cu atât mai puțin de fluxul unei empatii, cum spusese. Nu uita de final când ținuse să-l asigure că între ea și omul cu palton portocaliu nu s-a statuat nimic definitiv, că personal nu și-a asumat nicio răspundere, nicio obligație. Insistase, de parcă el susținuse, sau măcar sugerase contrariul.

După ce gustară din citronadă, respectiv din whisky-ul cu gheață, doamna Garofeanu trecu la motivul propriu-zis al întâlnirii, debutând printr-o glumă. Artemis își zice probabil că prietenia se anunță avantajoasă – *ea*, și sublinie acest pronume la persoana a treia singular, *ea* părând mai grăbită să-și etaleze secretele, iar el putându-se conserva în statu-quo-ul de timid (ca atare închis, zăvorât), atât de confortabil.

– Ei bine, urmează să se dovedească prin cele ce urmează, că te-ai înșelat în presupunerile *tale*. Respectiv, ca tu să fii expus mai puțin în exercițiul sincerității.

Artemis puse mâna la gură fiindcă izbucni în râs, găsind în acest raționament două surse de umor: pe de o parte, intuiția că el gândește așa, situată nu departe de adevăr, pe de altă parte, jongleria cu cele două pronume în funcția lor de apelative. După ce consacrase acel *ea* (un fel de tu indirect), introdusese și *tu*-ul adresat lui, convenția intimității fiind instalată astfel fără a se mai recurge la consultări prealabile pentru obținerea acceptului.

Fu informat despre telefonul Soranei, primit ceva mai de mulțișor, e drept, prin care fusese rugată să vadă dacă Artemis ar fi dispus să treacă peste cele întâmplate și să reînnoade legătura. Dorința

ei se justifica prin constatarea că nu mai poate face priză cu bărbații de altădată și că Artemis ar corespunde mai bine noilor ei veleități erotice. Sublinie că poate nu chiar acestea fuseseră cuvintele folosite de Sorana, dar că sensul, indubitabil acesta era. Nu considera că ar fi necesar să enumere toate motivațiile Soranei, unele de ordin sentimental, altele cu nuanță tehnic-erotică, acestea fiind chestiuni asupra cărora femeile păstrează discreție. A da, uitase totuși ceva semnificativ. O completare: Sorana spera ca el să treacă peste cele întâmplate, așa cum ea însăși trecuse peste greșelile comise de Artemis în timpul relației. Iată, acesta era mesajul pe care primise însărcinarea să i-l transmită. Amiciția dintre ea și Sorana transgresa tribulațiile raporturilor de familie. Indiferent care a fost, este și va fi natura lor, ele două vor rămâne pe aceeași poziție. De altfel, chiar legătura ei cu Mircea (Clementina nu poate fi inclusă aici) a avut la origine faptul că era profesoara de română a Soranei și meditatoare, și că aceste atribute au prilejuit cordialitatea și devotamentul fostei eleve.

- Ei, ce zici, ce răspunsuri ai?

Doamna Garofeanu luase o mină jovială, somația având parcă și un dram de șolticărie, ca și când ea însăși nu prea o lua în serios.

- E o stratagemă, puse el pe mescioară paharul aproape golit.

- Ce?

- Punerea pe același plan a celor două greșeli.

Bine, dar mobilul se pare că a fost același... se animă ea plină de ilaritate.

Aparent. Nu aparent, formal, vreau să spun. Esențiale sunt aici voluntariatul și conștiența. În cazul meu a fost vorba realmente de pierderea lucidității. Nu numai că n-am făcut ceva deliberat, dar nu prea am mai fost nici pe deplin conștient.

Erai cumva drogat? Sau băusei mult? cercetă ea, păstrându-și surâsul șolticar pe buze, lăsând să licărească în priviri un umor

binevoitor, partizan, sugerând atitudinea pedagogului convins că elevul cercetat n-a comis cine știe ce abatere, dar plăcându-i să-l sondeze, să-l audă explicându-se.

– Nicidecum. Nu apucasem nici să... Divi – căci de ea e vorba – m-a înhățat imediat ce...

Președinta râdea cu poftă.

– Te-a înhățat! Grozavă expresie...

– Vreau să spun că plănuise totul. Iar eu am căzut în capcană... Asta e. Am fost atât de tulburat, încât în clipele acelea cred că m-am supus mecanic.

– Doar te-ai supus? închise ea un ochi. Înclină capul și-l țintui cu celălalt, chipurile încărcat de interogări sfârtecătoare.

– Ei și tu... își dădu el drumul, dar încercă imediat să se corecteze: Dumneavoastră vreți ca...

– Hei, prietene! îl stopă. Asta nu mai e timiditate, e formalism de cea mai joasă speță. Credeam că ne-am lămurit în privința apelativelor. Sau vrei să pun iar pe tapet teza generației...

El schiță un zâmbet amărât, rușinat.

– Nu mă adaptez ușor.

– Te înțeleg, deveni mai tolerantă. Atunci cu încetul... dar sigur. Prin urmare, îl readuse la subiect, la tine a fost vorba de o ispită... Ispitele Sfântului Anton, să zicem. În timp ce la ea?

– Ea însăși a spus că am greșit din... slăbiciune. Că m-am lăsat corupt de cineva mult mai versat, dispunând de mijloace, abilități, tactici etc. superioare. În timp ce la ea... Ea și-a deliberat „greșala". A colaborat din prima clipă, poate a fost chiar vioara întâi, factorul cel mai activ... La ea nu a existat un moment de eclipsă, ci un șir lung de momente lucide. Timp de câteva zile. Când am intervenit, în speranța de a o scoate din ce credeam a fi vrajă temporară, mi-a poruncit s-o las în pace. S-o las să se distreze. A pretins să-i dau dispensă până la epuizarea aventurii. N-o mai putea opri nimeni și

nimic. De altfel, despre toate acestea ţi-am vorbit, mai pe scurt e drept, atunci când ne-am întors. Nu mai pun la socoteală degradarea la care s-a supus. Se îmbăta, umbla goală, se alinia unui „erotism special" îmbibat de trivialitate, după ea expresie a temperamentului tropical. Se integra unui nou mod de viaţă, unui libertinaj desăvârşit. De fapt, găsise o arie largă de aplicare a propriei definiţii despre viaţă. La care eu nu pot subscrie. Prin urmare, teza greşelilor similare e falsă. Cum ziceam, o stratagemă. În situaţii similare va proceda întotdeauna la fel. În asta găseşte ea savoarea existenţei.

- Poate exagerezi, făcu preşedinta o slabă tentativă de a-l tempera, fiind pe deplin conştientă că în fapt nu se dovedeşte prea fidelă discipolei. Aceea o înarmase cu mai multe argumente, pentru a-i pleda cauza cu şanse de succes. Reveni la cazul lui, forând în recunoscuta „slăbiciune". Dacă ţie ţi s-ar înfăţişa o nouă ispită, şi „tulburarea" ar fi la fel de mare, ai putea evita o nouă greşeală? Un observator mai puţin absorbit de fondul acestei discuţii ar fi putut remarca, poate, pe chipul femeii, o curiozitate specială şi în acelaşi timp intenţia de a se juca într-un mod cam pervers cu buna credinţă a bărbatului din faţa ei. Aşteptă un timp şi, văzând că el nu ştie să dea satisfacţie acestei curiozităţi, trecu mai departe.

- Dar, Artemis, voi doi, tu şi Sorana, aveaţi un angajament de fidelitate?

- Nu! exclamă el surprins de acest aspect al chestiunii.

- Dar vă iubeaţi în adevăratul înţeles al cuvântului? Sau...

- E mult spus, cred. Ne-am plăcut. Ne simţeam bine împreună. Nici nu ne-am pus această problemă, îmi dau seama. Poate în altă etapă, dacă s-ar fi consolidat... Deocamdată ne era suficient atât...

- Înţeleg. Prin urmare, în genul acesta de relaţii nu e nevoie de iubire ca să te simţi bine...

N-am spus că...

– Dar asta reiese... Să presupunem însă că ar fi fost iubire. Tu, de pildă, în cazul acesta, ai mai fi greșit?

Artemis o privi surprins. Realiză deodată că are de-a face cu o altă doamnă Garofeanu. Nici urmă din maiestuoasa, imperiala, un pic planturoasa președintă de fundație, cu dese apariții oficiale în public, amantă *en titre* a marelui șef de partid candidat la prezidențiale, copie, cum o botezase el, a celebrei curtezane a Bizanțului devenită stăpână peste un stat grandios. Dialoga cu o tânără femeie modernă, mobilă, colocvială, băgăcioasă, veselă, ironică, glisând pe o mulțime de registre. Probabil, își zise, acel profil fusese conceput pentru a corespunde, în public cel puțin, rolului de pereche a puternicului, charismaticului, seducătorului bărbat ce o ținea în preajma lui și cu care, în perspectivă, ar fi făcut un cuplu oficial strălucitor. Acum ea avea de-a face cu un „băiețică", nostim prin naivitatea lui, în tovărășia căruia se distra de mama focului. Ce variantă va adopta, se gândi el, cu americanul în cojoc portocaliu, care o alesese pentru încântarea bătrâneților lui, punându-i averea la picioare?

– Ar fi fost o devoțiune... mormăi el. Adică o angajare totală.

– Nu e mai convenabil așa, fără iubire? Poți cădea pradă ispitelor când vrei, fără mustrări de conștiință.

– Nu, se opuse Artemis. De ce să practici asta, dacă nu e o necesitate imperioasă, singulară, făcând superflue alte experiențe? Cred că trebuie să existe o cinste elementară. Exact cazul în speță. Îmi cere să trecem peste... De ce? Pentru ca după un timp să se repete? Nu e destul o dată?

– Artemis, se îmblânzi doamna Garofeanu, pregătindu-se să-i ofere o alternativă mai rezonabilă. Să admitem că te solicită o mare tentație. Și tu, pentru că ești cinstit, pentru că ai anumite criterii morale, și nu vrei să-ți ofensezi partenera (chiar dacă nu e o adevărată iubire), te opui. Reziști și reușești să eviți „căderea", în

cele din urmă. Ieşi din încercarea asta mai împăcat cu tine? Mai satisfăcut de forţa ta? Să zicem, mai fericit? Vei jubila, ca după o victorie? Sau psihicul tău va tânji ca de o pierdere, şi te vei umple de regret? Mai ales dacă eşti un temperament mai ardent, fiindcă asta am înţeles prin calificativele date de Soroana. Parcă aşa ai şi spus: a zis că eşti slab şi de aia te înţelege şi te iartă.

– Nu ştiu, cedă el după ce se gândi un timp. Întrebarea ta e pertinentă – o tutuise fiindcă era absorbit, dar nu se mai corectă. Ai surprins dilema capitală. S-ar putea să percepi victoria ca pierdere, cum spui. Şi chiar să suferi. Cam aşa definea lucrurile Sorana: că dacă ar fi ratat ocazia aceea, ar fi fost marcată toată viaţa. Risca să facă din acea pierdere o obsesie. În timp ce aşa, şi-a eşapat rapid şi definitiv o criză psihosenzorială. S-a eliberat, devenind aptă să meargă mai deprate pe o linie normală. Prin urmare, derapajul ei nu ar fi fost numai expresia unei mentalităţi, ci o stare dictată de structura fiziologică şi psihică. Una de care nu poate fi învinuită, fiindcă ţine de predestinare, de fatum.

– Văd că înclini s-o înţelegi. Să admiţi posibilitatea aceea, chiar să accepţi justificarea.

– Nu pot nega de plano o ipoteză umană...

– Şi atunci?

Interlocutoarea nu lăsa să se vadă propria-i opţiune. Urma doar firul logic al discuţiei şi cerea un raport clar între cauză şi efect. Nu participa afectiv, nu-i lua apărarea nici Soranei, nici lui Artemis. Se plasa între ei şi le cerea un miez raţional, ceea ce lui Artemis nu-i displăcea. Când ieşea din sfera poetică a intelectului, aşa dorea să se desfăşoare dialogul lui cu oamenii. Dar de multe ori ei se sustrag logicii.

– Atunci? Atunci îi cer fiecăruia un minimum de consideraţie faţă de partener. Să nu-l oblige, sau măcar să nu-i pretindă să-l

tolereze cu complicațiile lui, ce pot deveni jignitoare, înjositoare. Să nu-i solicite să treacă *peste*... Cum face Sorana acum.

– Da, admise ea. Ispita naște, așadar, o dilemă radicală – ori fericire, ori suferință. Și acesta devine valabilă, nu numai pentru cel aflat în vâltoarea atracțiilor, ci și pentru partenerul său, nu? Iar aici nu ar mai încăpea compromisul, nu e așa?

– M-am referit la cazul meu. Alții pot reacționa altfel. M-ar interesa să le aflu motivațiile, dacă s-ar ivi ocazia. Motivațiile Soranei nu le înțeleg, cum se pare că nici ea nu le înțelege pe ale mele. Până la un punct a existat o convergență între noi (mă refer la atracția reciprocă), după care ne-am disjuns radical.

– Dar, fiindcă ai pomenit de atracție, ai putea sintetiza ce te-a atras la Sorana și ce te-a tulburat în cazul lui Divi?

– Aș putea, dar aceasta ar fi altă discuție, fără nicio legătură cu tema noastră.

– Ai dreptate. După tine, deduc eu, pentru cazurile acestea soluția ar fi neangajarea în cuplu stabil. Cazul celor ce nu sunt animați de un sentiment puternic. Aceștia se pot lăsa copleșiți de tentații fără mustrări de conștiință, fără compromisuri morale, fără a-i face pe alții să sufere. Da?

– Da, confirmă Artemis.

– Cazul fluturilor ce zboară din floare în floare. Fluturi ieșiți din crisalida celibatului. Iată, am ajuns la o concluzie. Care depășește interesul limitat al clientei mele pentru care n-am putut obține câștig de cauză. Poate ți-a făcut impresia, pe alocuri, că te supun unui interogatoriu. Dacă a reieșit asta, îmi cer scuze. N-am nicium drept. Ce-am făcut a fost ca între prieteni. Pentru a veni în întâmpinarea unei prietene și a convinge un prieten comun de adevărul ei. Până la urmă, va fi, se pare, invers: convingerea prietenei de adevărul prietenului comun. Dar scuză-mă că am uitat să te întreb, mai vrei un whisky? Fără să mai aștepte răspuns îi luă paharul și

sună. Apoi voi să tragă perdeaua, pentru că se înnoptase, dar în fața ferestrei exclamă: Oho, ninge. Ninge zdravăn! Prima ninsoare. Vino să vezi ce feerie e aici... În loc să tragă perdelele le desfăcu de tot. Urmăriră împreună rotirile de elipsă ale materiei albe pulverizate, micile comete cu cozi evanescente, cochiliile aeriene ce se înfășurau în ele însele – un joc de serbare antică, de artificii fantastice, desen de copil debordând de fantezie, prevestind geniu artistic.

– Nu ne prea mai raportăm la natură, spuse ea. Poate fi pe afară cel mai senzațional spectacol, ne depănăm viața în interioarele noastre ermetice. Secretara intră cu paharul de whisky pe tăviță și ei se întoarseră la măsuța de protocol.

– Iar când descoperim, continuă ea, ce se petrece, când ieșim din casetele astea, cel mult admirăm frumosul. Mulți rămân însă orbi și insensibili și la acesta. Se concentrează spre interior, unde îi zbuciumă temele zilei.

– Dramele sociale, admise el. Și dramele private, al căror epicentru, să zic așa, sunt banii, condiția financiară. Natura nu mai face de mult parte integrantă din uman. Noi nu mai avem o sensibilitate în stare să asimileze sufletul naturii, cum a avut solitarul Bacovia. Citesc romanele unor scriitori de seamă, în care natura apare ca ingredient, ca element de rețetă, cu rolul de a da culoare. Sau cum spuneai, ca spectacol în sine, nu ca parte componentă a vieții. Dar aș avea și eu pentru tine o întrebare, în suita dialogului. Și învață-mă cum să-ți zic pe nume, se instală el ferm, bărbătește, în intimitatea ce i se propusese.

– Beate, cum îmi spun prietenii. Dar chiar vrei să mă supui unei „expertize"? Nu ții seamă că sunt totuși femeie și se cuvine să fiu ocrotită? Și mai bătrână? Hai, glumesc. Bineînțeles, întreabă-mă!

– Ce-ai înțeles prin acea sintagmă: a avea compensații?

– Ești sagace! exclamă. Ai reținut. Chiar așa am spus? Trebuie să fiu circumspectă cu tine... Și dându-și seama că a lungit destul

această sincopă... Ai pus degetul pe rană, așa cum l-am pus și eu și l-am ridicat repede. Ți-am spus ce va însemna pentru mine lipsa dialogului intelectual în sânul... familiei. Mircea nu este un mare subtil al speculațiilor spirituale, dar a fost pentru mine un partener de evadări în afara realului monoton și arid. Și nu ți-am spus decât în treacăt ce va însemna lipsa atașamentului sentimental și erotic. Mircea...

– Dar cum a survenit ruptura? o întrerupse el, deodată foarte curios. De ce s-a produs? Una care, probabil, vă va costa mult pe amândoi.

– Asta e mai complicat, se codi. Nu știu dacă... Vezi ce mult investesc în prietenia noastră? Această relație de excepție a fost omorâtă de convenție. Am vrut să lucrăm aproape, pentru a suplini separarea... Dar încet-încet, am devenit unul pentru altul decor cotidian. În cursul travaliului ne aflam împreună frecvent. Ca mostră, ce s-a întâmplat în SUA, când ai fost de față. Pe măsură ce perspectivele lui s-au lărgit... și răspunderile... această condiție s-a adâncit. Mai bine am fi lăsat să ne vedem o dată pe săptămână, câteva ore, pline de tensiune, decât în fiecare clipă, dar în stare de inerție. Și apoi... orizontul. Am și eu nevoie de familie. Tăcu. A fost suficient de... lămuritor?

– E aici un dramatism insolit. Greu de dedus. Și întrucât Beate părea că se consideră achitată de datoria ei, uitând de unde plecase, îi reaminti. Golurile sunt clare... dar compensațiile?

– Nu le știu încă, găsi ea o scăpare. Doar că vor fi. Se ridică decisă, punând capăt curiozității lui Artemis. Ia să vedem cum se prezintă exteriorul... Mda, constată, a început să se depună, și după câte văd viscolește. Și pe mașină s-a adunat. Mă ofer să te iau. Să te duc până acasă. Dar acum, cât se mai poate circula. De acord? Nu mi-e greu, nu-mi complici existența. Te-aștept să-ți bei... dar văzu că el terminase. O sună pe secretară și-i spuse: Poți să strângi,

Nicoleta. Cum se circulă? Încă bine? În regulă, şi-şi scoase haina de blană din dulap. Tu unde ai paltonul, afară? Mă rog, hanoracul.

Coborând în stradă se lăsară biciuiţi de sfichiul zăpezii mărunte, dese şi iuţi. Ea intră în maşină şi-i deschise portiera. Îi ceru indicaţii topografice, şi Artemis i le dădu cu precizie, astfel că ajunseră repede şi fără dificultăţi în faţa blocului. Când el voi să-şi ia rămas-bun, îl întrebă:

– Nu mă invitaţi să-ţi văd apartamentul? Să nu-mi spui că e deranj, aşa e la toţi holteii.

– Nicidecum, protestă el. Sunt un om ordonat. Poftim! Urcară la etaj şi-i prezentă apartamentul părintesc. Nu te pot servi decât cu Pepsi. Bere nu mai ţin, iar whisky nu-mi dă mâna.

Ea se dusese la masa de lucru şi-şi aruncă ochii peste hârtii. Scoase câteva coli.

– Sunt poezii? Noi? Una, două, trei... Mi le împrumuţi? Să le citesc în tihnă? Până poimâine, în weekend, să zicem. Un pretext să-mi faci o vizită. Dacă vrei, vin să te iau cu maşina. Nu? Preferi să vii singur, pe jos. Am auzit că eşti mare trotteur.

Îi dădu cartea de vizită cu adresa. Nu-şi scosese blana. Îi spuse că se grăbeşte, lăsase servieta în maşină. Stabiliră ora. Sâmbătă după-amiază, la cinci. O conduse până la maşină şi ea îi spuse că în calitate de burlac are un apartament pe cinste. Aşteptă până-şi curăţă parbrizul cu ştergătoarele. Ridică braţul, răspunzând salutului. Aşteptă să dea colţul şi urcă, regăsind în odăile prin care trecuse urma parfumului şi, parcă, în aer, ceva din făptura uimitoarei femei care intra în viaţa lui într-un chip atât de simplu, degajat şi involuntar acaparator.

Capitolul douăzeci și nouă

Artemis respira aerul tare, aspru, ca pe o infuzie de vitalitate. Ninsese și viscolise până în seara precedentă. Circulația vehiculelor și a oamenilor fusese încremenită, ca la un semn magic. În acest weekend, potoliți, bucureștenii contemplau de la ferestre strada înghețată și propriile automobile încastrate în betonul alb.

Se ducea la Beate. Cu două seri în urmă, după ce se despărțiseră, îl sunase la telefon. Îi plăcuse această continuitate și înlănțuire de semnale, știa că e un indiciu al perseverenței feminine, al angajării într-o comunicare. Îl întrebase pe cine avusese în vedere când scrisese „Înăurirea femeii", una dintre cele trei poezii luate de la el și citite imediat. Poate poezia fusese pretextul de a mai schimba câteva fraze. Convorbirea telefonică i-o făcuse cunoscută într-un registru fonic inedit. De departe, nu mai comunicaseră decât prin secretară. Nu i-ar fi recunoscut vocea dacă nu și-ar fi spus numele. Conținea o notă necunoscută a personalității, un calm insinuant. Și în seara următoare îl sunase, tot sub pretextul poeziilor. Voia să știe când a scris „Deruta", pentru că indica, după ea, o stare de depresie. Ce-l făcea, totuși, să spere, cum reieșea de acolo? Aștepta ceva? Cât despre „Amprenta", spunea că acea efemeritate de care vorbește el nu o descurajează, îi place să se supună vremelniciei. Nu se ducea acum în vizită după un hiatus – cum s-ar fi întâmplat dacă nu l-ar mai fi sunat. Avusese grijă să arunce o punte pe care iată, menținuseră contactul. Nu-l încerca senzația că ea l-a uitat,

ceea ce ar fi impus un nou efort, străbaterea încă o dată a zonei aceleia reci și incerte, de adaptare la intimitate.

I se păruse cândva – ceea ce găsea ciudat acum, chiar neverosimil – că această femeie vine de undeva din istorie, din altă istorie, mai exact. Că e un fel de vornicească de viță veche, pereche de domn. Pe atunci avea și gabaritul impunător, și un mers regal, nepăsător, sugerând acea autoritate feminină venind din matriarhat – dar nu grosolană, diformă, superabundentă carnal, cum ne fac să credem că a fost, statuietele preistorice. Probabil că întotdeauna bărbații au adorat acest gen de femeie. I s-au supus în matriarhat, au slujit-o ca regină și împărătească, ajutând-o să facă epocă dintr-o domnie. Cu atât mai mare poate fi ardoarea unui bărbat tânăr, dornic să guste din dominația ei blândă și, în subsidiar, să recupereze o maternitate ocrotitoare pierdută. Atracția a suferit, sigur, metamorfoze. Prima și cea mai importantă s-a produs în clipa tulburătoare când a întrezărit-o prin deschizătura ușii dormitorului din hotelul american. N-a maculat-o asocierea cu bărbatul în patul căruia o văzuse. Nici altă dată nu l-a afectat prezența lui Veșminteanu în viața ei, găsind în aceasta un fel de logică socială. Sub raport privat însă, i se părea că acela ocupă temporar locul gol de lângă ea, asigurând echilibrul necesar unei atari ființe complexe. De altfel, viața l-a confirmat, partenerul reprezentativ a dispărut și, odată cu el, poza ei de *grande damme*. Noul portret îl luase prin surprindere, făcându-i-o deodată accesibilă și impunându-i o nouă abordare. Senzația dominantă în clipa de față era că i s-a făcut un cadou mult prea mare și prețios (față de rangul și meritele sale). Ca și când o liceană, oricât de silitoare, bine crescută și promițătoare, ar fi primit, de ziua ei, să zicem, un enorm solitar de diamant. Pe bună dreptate s-ar rușina să și-l însușească, ba chiar să adreseze mulțumirile de rigoare.

Lidia fusese o egală. Pe plan erotic se îmbucau, două emisfere de aceleași dimensiuni. Fuseseră un cuplu confortabil, niciunul nu-și putea aroga o ascendență, nu putea pretinde vreo prioritate sau

autoritate. Plăcerea fusese dublată (cel puțin la el) și de afecțiune nu una cotropitoare, de temperatură înaltă, de a cărei privare să fi suferit organic. Rămăsese doar cu orgoliul rănit. Sorana fusese nostimă, ca o adolescentă voluntară, plină de capricii. Îl fermecase sinceritatea ei neobișnuită, aproape nefeminină, francheța de camarad disponibil la toate trăsnăile. Nu suferise propriu-zis de trădarea ei, se scandalizase ca un prieten batjocorit din prostie, dintr-o ușurătate impardonabilă. Divi? O aventură fără complicații. O profesionistă de clasă înaltă, seducătoare, bazându-se pe vrăji, o performeră de mare subtilitate, dar neținând de magia metafizică. Putea să îl surclaseze temporar, dar când se dezmeticea rămânea cu suveranitatea neatinsă. Pentru prima dată acum, prin Beate, simțea că o femeie poate să-l domine. În acest caz, ce ar aștepta? Un flirt, o aventură, sau mai mult, un amor? Fiindcă în ideea prieteniei, fluturată de Beate cu insistență, nu credea. Nici în cazul lui, nici în general. Iar dacă ea făcea excepție, nu vedea cum s-ar putea înscrie în atari așteptări. Când dorești o femeie – și sentimentul acesta e firesc să crească atâta timp cât nu e împlinit – cum să te mulțumești cu rolul de confident? Acum se ducea la ea și nu știa în ce scop, intuind totuși că întâlnirea va fi hotărâtoare. În minte îi reveni ideea aceea, lăsată în stare nebuloasă, a *compensației*. Asta și-ar dori ca să fie el? Compensație la o penurie existențială?

Îl primi într-o flanelă albă de angora, ce-i reliefa sânii sferici, și în pantaloni bleumarin – combinația cromatică amintindu-i prima impresie făcută acolo, pe scena teatrului, unde-i decernase premiul de poezie al fundației.

– Ai venit pe jos! Ai înghețat! constată Beate, și se întinse, lipindu-și obrazul de al lui. Ooo, gheață! Omul de gheață! Îl ajută să-și scoată hanoracul și i-l puse în cuier. Ești blindat, și-i admiră flanela țărănească, de lână seină groasă, împletită primitiv, ca o rogojină. Cine ți-a făcut-o?

– Bunica.

– Mai trăiește?

– A murit de curând. După o operație...

– Sper că nu era ultima...

– Ba ultima. Și nu numai ca bunică, ultima mea rudă adevărată. Mai am niște unchi îndepărtați din partea mamei, dar ei nu contează.

Beate îi luă brațul și, în mers, i-l îmbrățișă.

– În aceeași situație sunt și eu, spuse, conducându-l în interior. Orfani absoluți! Așază-te pe canapea. Îți dau un ceai fierbinte. Scoase din priză un recipient, turnă apa fiartă într-o cană și puse în ea un pliculeț. Vrei și zahăr? E ceai verde, chinezii îl beau fără.

I-l aduse, recomandându-i să țină cana în palme ca să-și încălzească mâinile, și să sufle. Se așeză și ea pe canapeaua de piele, la celălalt capăt. Îl certă că dă probe de sportivitate pe asemenea ger. Îl mustruluia ca pe un frate mai mic. Bând ceaiul, el examină interiorul. În fața canapelei erau împrăștiate câteva perne pe suporți de lemn, din aceeași piele, iar în față, pe o masă înaltă cu picioare subțiri, curbe, se afla televizorul cu plasmă. Lipite de pereți, alte câteva măsuțe similare, mai mici, susțineau vase de aramă, iar deasupra se înșirau picturi românești postbelice. O arcadă despărțea holul de un fel de debara, unde Beate își ținea ustensilele de serviciu pentru musafiri. Cu înghițituri mici, Artemis goli cana. Nu avusese nicio nevoie de ceai, preferase să-l termine cât mai repede. Se interesă, de formă, dacă apartamentul se întinde pe tot etajul și câți colocatari sunt. Află că vila are parter – ocupat de doi bătrâni –, acest singur etaj locuit de Beate, și o mansardă unde se mutase de curând un cuplu de tineri. Era liniște, o atmosferă odihnitoare. Își dădură seama că vorbesc ca să se afle în treabă. El duse cana în debara și ea scoase de undeva o mică mapă de celuloid cu cele trei poeme.

Citind „Înăurirea femeii", mi-am pus două întrebări, începu să comenteze. Ce-aș fi crezut dacă nu luam eu însămi de pe masa ta de lucru aceste hârtii scrise cine știe când? N-aș fi bănuit că ți-am

inspirat eu versurile? Aș fi putut presupune, nu e așa? Și, al doilea, cum concordă poemul cu afirmația făcută la New York Soranei, că ai simpatiza cu prostituatele? Lasă-mă să citesc eu poezia, cu voce tare. Sunt convinsă că nu-i cunoști sonoritate:

Înăurirea femeii

Aveai o paloare meditativă,
genele-ți băteau, vibrant evantai,
pe valul de acută melancolie,
avidă, comori căutai.

A dat de momeală și-a înghițit-o
un pește de ocean răpitor,
bucuroasă, ai lăsat să se depene
înspre el, întregul mosor.

Fruntea ți se umezea de emoții –
îl prinseseși pe jumătate,
dădea leneș ocoluri
îmblânzit de presupusa captivitate.

V-ați amestecat apoi – pradă și prădător
schimbând locurile în tulburea hulă.
Simțeai palma lui Midas pe trupul tău gol,
te făceai cinică și credulă.

Presăra pe tine himerice pulberi,
pielea ți-o ungea în galbenul har,
dar de sub coroana de tinichea veche
ieșeau legendare urechi de măgar.

Vei veni către mine din nou,
cu evantaiul genelor închis,

recunoscând că nu fusese el Midas,
iar înăurirea, doar vis.

– La telefon nu mi-ai spus, totuşi, pe cine evoci aici. E strict secret?

– Nu, replică fără ifose. Nu e un caz anume. E femeia în general. Să zicem, fetişcane de-astea ieşite la vânătoare.

– Femeia în general! meditä ea. Mai exact, problema materială a femeii? Un ţel ardent, eşuat? În lipsa dramei sentimentale, aceasta e cea mai mare. Himerica înăurire. Eşuarea pescuitului. Reîntoarcerea la condiţia iniţială, cu masca pocăinţei, dar gata de o nouă încercare. Dar de ce vânătoarea prostituatei nu te deranjează?

– Vânătoare de nici o noapte? De o oră? Pentru un modic tarif? Ce înăurire e aia? Înăurirea sub mâna fermecată a unui Midas – Asta e adevăratul miraj feminin. Prostituata nu visează transformarea pielii ei în metal galben. Aşa cum e, asta e averea ei... Un om al muncii. În timp ce astelalte cred că „înăurirea" e raiul însuşi.

– Spune-mi, Artemis, tu de ce nu-ţi iei o slujbă? Nu ţi-ar da mai multă securitate?

El se strâmbă, de data aceasta schimonosirea corespunzând sentimentului. Unul de scârbă, cum se vedea.

– Ce legătură are? întrebă.

– Niciuna, recunoscu Beate. Înăurirea ta e asta? şi bătu cu degetul în mapă. Poezia?

– Libertatea! răspunse. Serviciu sub diriguirea nu ştiu cărui idiot?

Ea tăcu un timp, luându-şi ochii de la el. Apoi recunoscu.

– Probabil că eu n-am aceeaşi reprezentare a libertăţii. Am şi serviciu, mai vreau şi să mă mărit. Şi încă... râse sec, tot cu un pseudoMidas.

Reciti o strofă:

Presăra pe tine himerice pulberi,
pielea ţi-o ungea în galbenul har,

dar de sub coroana de tinichea veche
ieșeau legendare urechi de măgar.

–Da, Apolo l-a batjocorit cu urechile alea chiar pe Midasul autentic. Darămite... Eu sunt însă prea rațională... Mi-ar veni greu să mă reîntorc la catedra de liceu. Am ceva capital la o firmă de artizanat asiatic și african. Nu e destul pentru o rentă. Chiar dacă ar fi mai mult, am nevoie să muncesc. Tăcu un timp. Și apoi, Artemis, pe orice bărbat l-aș lua, Midas sau Nemidas, dacă nu l-aș iubi n-ar fi la fel?

– Dar mult timp nu ți-ai pus problema. Aveai în vedere alt deznodământ...?

– Chiar nu mi-am pus-o, deși mă laud cu raționalitatea mea. Până într-o zi, când ne-am lămurit... Și când deja, cum ți-am mai spus, jarul se acoperise de cenușă. Cu poemul ăsta, fără să vrei, și fără să știi, ai făcut ca lucrurile puse acum la punct să se clatine. În sfârșit, am vrut să afli că citind poemul m-am simțit cu musca pe căciulă... Cojocul portocaliu m-a sunat de câteva ori. Sună dimineața, înainte de a pleca la birou. Nu știu cum e cu fusul orar pe-acolo. Mă cam irită telefoanele. Midasul meu... și râse sarcastic. Mi-a dat de gândit și „Deruta". Să ți-o citesc și pe asta. Înțeleg mai bine așa, cu voce tare.

Deruta

Colțul tavanului se îndoaie,
peretele e un afiș dezlipit.
Niciun păianjen în vreo crăpătură,
nici raze dintr-un soare pripit.

Privesc, invizibil ca îngerii,
cât sunt de fanat –

în odaia întortocheată,
în golul cu greu adunat.

Cercetez deşertica monotonie –
mi-au dispărut liniile sinuoase.
Mi s-a turtit şi ovalul elementar
unde-mi înghesuia Brâncuşi omeneştile oase.

Altcândva, voi mă şlefuiaţi,
compunându-mi feţe sclipitor refractare;
din mâinile voastre ieşeam briliant.
Pierdută pe veci delectare!

Un păianjen mi-ar ceda
trapezul său de acrobatic – gimnast?
Mi-aş cuibări în plasa lui tandră
infantilul balast.

Cum îşi leapădă el singurătatea, pe sârmă,
cutreierând propriul cer diafan!
Gravitaţional terestru,
eu exersez căderea unui Icar profan.

Ţes o cămaşă transparentă
pentru fragila mea larvă.
Din vegetarea profundă
trezi-mă-va primăvăratica zarvă.?

Trist! exclamă. Să cobori în tine şi să vezi toate astea! Sunt în noi toţi, în ceaţa durerilor neînţelese. E şi o rază de speranţă.

Primăvăratica zarvă... Îţi ţeşi cămaşa aia transparentă... Ce speri? Sau e o simplă metaforă?

– Poate zarva surprizelor. Cred în surprize. Nesperate spargeri ale orizontului nostru închis. Altfel ce? Realizarea unui ţel? Atâtea contraţeluri ţi-l dejoacă. Sau constaţi că te-ai înşelat. Dar surpriza? Când crezi că nimic nu mai e, când toate s-au dus... se răsuceşte ceva. Apare o chestie din senin... o aia se transformă în ailaltă...

Beate izbucni în râs.

– Nostim... O chestie, o aia...

– Da, aşa sunt surprizele. Nici nu le poţi defini. Pe un drum prăfos, monoton, istovitor, interminabil, se face odată ceva la stânga, sau la dreapta, şi acolo dai de un luminiş. Pe moment te-ai salvat. Şi aşa, din surpriză în surpriză, viaţa e suportabilă. Mai mici, mai mari, uneori nici nu le observi. Din când în când ţi se întinde o mână. Ceva – sau cineva – te scoate din mlaştina care ţi-a ajuns la gură.

– Şi ce spui e pentru mine o surpriză. Într-adevăr, nu conştientizăm. Pe cât de simplu e – la mintea cocoşului! – e, totuşi, fundamental. Hai să ţi-o citesc şi pe-asta: „Amprenta".

Amprenta

Cu greu mă strecor
printre batalioane de rime heraldice.
Mă trag din calea
odelor exaltate, aflate în procesiune,
şi ocolesc anarhica aglomeraţie
a liricii de vulg.
Mă aţin în umbra pastelurilor de iarnă
cu munţi înălbiţi,
urlete de lupi răzbătând prin vechi hornuri
şi visători înţepeniţi la ferestrele înflorate.

Păşesc în urma caleştii cu rapsodii –
crizanteme lovite de brume letale –
printre cheaguri
căzute din hemoragii cosmice.
Stau departe de oftaturile idilei
ce sentimentalizează cartea poştală a burgului,
alături de adolescenţi cu ochii uscaţi
de febra primei lingori endocrine.
Nemaidezlegând hieroglifele norilor,
ca pe întâia epistolă parfumată.
Încerc să ţin cadenţa
cu poemul oracol –
transmiţând bălmăjala Sfinxului
ce tălmăcea din limbi uitate
semnele zodiacului.
Ascult sâmburii tenebrelor
căzând din arborele nopţii,
căci pe ele poetul le va metaboliza,
asemeni albinelor, mierea,
din polenuri sălcii.
Mă opresc la poezia
pregătită să sară,
cu aripi de şindrilă,
pentru a face să supravieţuiască
zidirea.
Fragila metaforă
dedicată creaturilor efemere.
Ambiţionam să las o amprentă
în spuma vremii,
dar urmele paşilor se şterg
spălate de valul vremelniciei.

– Îmi place vremelnicia care șterge nu numai urmele pe care vrem să le lăsăm, ci și spuma vremii înseși. E o compensație.

– O! Compensațiile tale! N-am avansat destul pe calea destăinuirilor, ca să-mi poți spune și mie secretul?

– Ba da. Uite, stăm pe canapeaua asta, la cele două capete ale ei, lăsând între noi un metru de aer neutru... ca să nu ne încăierăm. Sau, cine știe... Și, dacă tragem linie și adunăm, vedem că ne-am spus o sumedenie de lucruri. Unele poate în premieră. Ți-aș fi oferit un whisky, dar nu m-am îndurat să întrerup... Nu simt acum valul vremelniciei. Parcă ar fi eternitate, nu spumă... Și compensația, chiar asta ar fi. Ceva ce poate acoperi sâmburii aceia ai tenebrelor, pe care tu-i auzi căzând, iar eu mă tem să nu încolțească în mine. Hai, totuși, să-ți aduc whisky-ul. Știu – tot de la Sorana – că-ți place.

După ce îl lăsă să soarbă, Beate îl invită la cină. El nu înțelese despre care cină e vorba, crezu că oferă una în oraș și încerca să se opună. Gazda trase ușile glisante de la sufragerie, aprinse plafoniera și schiță gestul acela de plecăciune umilă, al amfitrioanei către convivii simandicoși. La masa de șase persoane se așezară față în față. Pe pânza imaculată... se aflau platouri. Ansamblul nu exprima opulență, ci reținere. Ceva dimensionat chiar la două persoane neobișnuite cu excesul. Când începură să mănânce ea se interesă ce-i place în mod deosebit. Când spuse că preferații săi sunt cremvurștii, izbucniră în râs. Era pe masă vin alb și roșu, dar Artemis își adusese paharul cu whisky. Ea spuse că a fost educată cu gusturi simple și că se adaptează ușor. Prilej de a face trimiteri spre trecut. A crescut fără tată – și nu spuse cum l-a pierdut –, iar mama, învățătoare într-un orășel din sud, nu i-a putut asigura decât strictul necesar. Știe să prețuiască lucrurile, fiindcă a dispus de puține. La facultate a mai apucat o bursă, a dat și meditații. A absolvit cu șefă de promoție și a fost repartizată în București, unde și-a adus și mama, reușind să închirieze un mic apartament de bloc. Din

nefericire – mare, enormă, sublinie – scumpa ei mamă s-a prăpădit după numai câțiva ani. A devenit, ca și el, orfană de ambii părinți. A avut-o ca elevă pe Sorana, apoi a meditat-o... Restul știe. Îi acordă un supliment, prezentând și CV-ul „pretendentului". Omul era de la țară, dintr-o familie de baptiști sau ceva asemănător. Născut într-un sat din Ardeal. Crescuseră porci în familie și câștigaseră binișor. Aveau de mult rude în SUA, într-o încrengătură mare de sectanți, și un unchi cu afaceri l-a luat să-și facă ucenicia. Cu timpul a devenit asociat la o firmă de preparate de carne. O cârnățărie, propriu-zis. Omul și-a descoperit abilități în branșă și după revenirea în țară s-a extins, integrându-se într-un trust european. Nu a împlinit încă 60 de ani. Nu are studii – primara și două sau trei clase gimnaziale. Se mai laudă cu niște cursuri speciale în profesie, făcute în SUA.

– Prin urmare, John al meu e un cârnățar de anvergură, cum cere capitalismul globalizat, dar ca om nu e mai mult decât patronul atelierului de mezeluri din colțul străzii.

Vocea ei, ca și expresia feței trădau sarcasm. Unul reținut în marginile bunei cuviințe. Sub o pojghiță de obiectivitate indiferentă își șfichiuise rotofeiul milionar. Artemis asista la mobilitatea unui spirit plurivalent, ce se exprima într-o multitudine de grimase. Probabil ar fi fost o bună actriță. Intrând în personaj se exprima pe sine. În poza de gânditoare-povestitoare, cu coatele sprijinite pe masă, în flanela ei albă pufoasă, cu părul strălucitor lins la tâmple, cu privirile plecate, emana splendoare. Artemis făcea eforturi să-și ascundă admirația, puternica atracție.

Constatând că nu bea vin și că stă cu paharul în care fusese whisky, mai având doar câteva cuburi pe fund, aproape topite, Beate se ridică să-i mai pregătească unul. El refuză.

– Nu. A fost destul. Mai mult... Știi, se creează acea euforie artificială. Și asta nu ar fi nimic. Dar se stârnește și nevoia uneia naturale...

Ea se aplecă peste masă și îi apucă mâna.

– Știu. Ai văzut că eu nu beau alcool. Vrei să spui că am putea aluneca în alt registru? Am să vin la tine, dacă mă inviți.

Pe drum, Artemis reflectă la ultimele ei cuvinte, readucându-și în memorie imaginea trupului îndoit, în acea spumă albă, ca o vedenie îngerească. Prin câteva cuvinte îi dăduse de înțeles că nu vrea să-l suprapună imaginii celuilalt. Veșmînteanu frecventase îndelung acel apartament. Cina în aceeași sufragerie nu o putuse evita, dar dormitorul... Îl impresionă tactul ei și, mai ales, promisiunea conținută.

Capitolul treizeci

Geamurile căpătară culoarea dimineții de iarnă. Se trezise când cle strecurau doar palidele reflexe ale zăpezii. Alături respira, cu capul îngropat în perna moale, Beate. Artemis avea un sentiment acut de neplauzibil, de suprarealitate. Femeia la care mult timp se visise și să se gândească, percepând-o tangențial, la marginea unui vis, era acum în patul său de burlac timid. Se simțea speriat, ca un adolescent în intimitatea profesoarei admirate și respectate, situate la nivelul personajelor de cult. Ca un seminarist anonim, obscur și umil, aciuat la mansardă și trezit sub plapuma lui sărăcăcioasă cu venerata castelană, asupra căreia nici să ridice privirile nu îndrăznea. Dar când Beate va deschide ochii? Trezindu-se nu din somn, ci din fantezia onirică pe care o trăiseră în timpul nopții? În clipa în care se vor privi, va avea căutătura aceea gravă, scrutătoare conținând o judecată lucidă, verdictul neîndurător la adresa amândurora? Venise seara cum anticipase laconic la ultima întâlnire, stătuseră de vorbă. Din liniștea stării ei biologice și emoționale deduse că la atât se va rezuma totul. Apoi lucrurile luaseră această întorsătură halucinantă. Dintr-o eroare, poate, dintr-un scurtcircuit al minții, din acea pierdere a lucidității, cum suferise el însuși în apartamentul lui Divi.

Adormiseră târziu, pe când cuvintele începuseră să se rarefieze de la sine. De la trezire nu făcuse decât să recapituleze noaptea

acelor „lupte cordiale". De ce le spusese așa? Termenul era poate rece, cu un sens sumar. Fusese un impact puternic. Altfel nu s-ar fi observat diferențele, s-ar fi tatonat cu răbdare și prudență. Ea avea o anume radicalitate senzorială, făcând să vibreze dintr-odată acutele simțurilor. El își ascundea răbdător acumulările lente, expansiunea extazului. Se dovedise însă că aceste contrarii se pot modela în supunere și acceptare a hegemoniei de ambele părți. Ghiciseră instinctiv modul de armonizare. Beate era cotropitoare, explozivă și chiar puțin brutală, dar brutalitatea ei părea a unui obiect de jertfă, să zicem, ce se vrea mistuit în flăcări înalte, de o gură devoratoare de căpcăun. Își impunea rolul de vioara întâi în concert, dar dorind totodată ca din când în când, dacă nu mereu, să fie acoperită de un sunet mai amplu, mai tare. Voința ei dominatoare aștepta, chiar cerea, să se izbească de o voință contrară, aspiratoare, cel puțin egală. Temperamental, își punea în joc energia ca să învingă, dorindu-și în același timp să fie învinsă. Îi plăcea rolul învingătoarei înfrânte. Beate descoperise subtilitatea și generozitatea lui și le absorbea ca un înghițitor de flăcări; cerea însă ca foamea lui să fie la fel de mare. Artemis îi făcea față prin emoție, prin forța gingășiei împătimite.

Își măsuraseră puterile, își cunoscuseră tăria, ca și slăbiciunea. Aruncându-se în luptă cu toate rezervele, își învinsese fiecare partenerul și se învinsese pe sine. Simțiseră, pipăiseră în celălalt fiara gata să sfâșie și să mistuie, dar și îngerul venit să oblojească și să aline. Cunoscuseră acea creatură cu două inimi, în stare și de cruzime și de blândețe. Bivalența contradictorie și totodată acordată a ceea ce știm că există sub numele de om. Chestiunea vârstei li se șterse din minte, nimic nu îi trimitea la această temă, se situau în afara timpului, sau într-un timp cu dimensiuni necalendaristice. Artemis uitase de Vești nceanu și de John, cele două personaje excluzându-se de la sine și din prezent și din viitor. Își dădea acum

seama că lucrurile nu stau așa. Exista și Veșmînteanu, exista și românul american cu banii, cojocul galben și fundația lui. În ce-l privește pe șeful de partid, semnificația lui îi apărea acum alta, relevând ușurința glisării sentimentale a Beatricei, transformarea în cenușă, de la sine, nu printr-un cataclism, a unei „mari iubiri". Îl mira cum putuse spera ea la alt deznodământ, cunoscând – se putea să nu cunoască? – dependența politicianului de averea soției. În această lumină, decizia a luat-o probabil ea, și aceasta a avut caracter eminamente pragmatic, nu sentimental. Iar episodul cu americanul? Ea nu se sfia să decline orice compatibilitate intelectuală și afectivă cu omul respectiv. Recunoștea deschis că acceptase ideea din motive strict practice. Dar acolo, în birou, când milionarul își luase rămas-bun, se lăsase îmbrățișată – chiar de față cu martori – fără nici un recul, dimpotrivă, maleabilă. Are ușurința acestor gesturi? Își poate înăbuși repulsia, dacă există, când i-o dictează interesul? În condiția ei de celibatară era receptivă, fără îndoială, și tentațiilor erotice în afara considerentelor de ordin material. Poate așa se întâmpla acum, între ei doi. Nu apucă să examineze și această ipoteză, căci Beate se trezi. Așa somnoroasă, îl trase spre ea și-l sărută pofticioasă. Îi mărturisi că s-a trezit dintr-un vis laborios, în care se continua ceea ce se întâmplase înainte de culcare. Trezindu-se acum, voia să-și continue visul ce continuase realitatea? Această transgresare a trăirilor din realitate în vis, și din vis în realitate, îi era specifică?

Brusca intrare a ei în normal – de care se temuse – salvă echilibrul psihic al lui Artemis. Planurile se modificară iar, teama și toate celelalte intrau în categoria fanteziei, a unei pasagere alunecări, iar ceea ce trăise și i se păruse neverosimil, căpăta concreteţe, firesc.

- Trupul nostru, comentă visul ei, e o fabrică de senzații, dă naștere, neîntrerupt, unor torente, dar senzațiile nu sunt provocate numai de contactul cu mediul exterior, iau naștere și din vis.

Mintea creează și o a doua realitate, a fanteziei. Iar în viața romantică aceasta e infinit mai importantă decât suntem înclinați să credem. Trupul e uzina de senzații, mintea, muntele de fantezii. Cum definești fantezia în viața ta erotică?

Beate vedea că discuția intră în zone abstracte, specioase. În plus, îi venea teribil de incomod să răspundă alunecării spre teorie din poziția în care se găsea. Stătea lungită sub plapumă, în pijamaua largă, nu prea arătoasă a lui Artemis, era nepieptănată și nu-și dăduse nici cu un strop de apă pe față. În stomac o ciupea ceva – seara nu mâncase nimic, își închipuiseră unul despre celălalt că a luat cina. În același timp, subiectul o interesa, și ar fi vrut să vadă unde duce Artemis dialogul, în evidenta lui manie de a despica firul în patru pe temele cele mai întortocheate. Își ridică perna și se sprijini de ea pe spătarul patului, obținând o poziție din care cel puțin putea auzi și vorbi.

– Cred că această broderie fictivă, de care vorbești, își dădu ea cu părerea, ne duce direct spre ceea ce religia numește păcat.

– La tine așa se întâmplă?

– La mine e și una, și alta, declară evaziv.

– Fantezia ne face labili și vulnerabili. Nesiguri, infideli, pasibili de trădare.

– Asta vine poate din frustrări, încercă ea o motivare. Fantezia ne furnizează compensații. Iar compensații! o să zici. Dar fără ele cum suporți frustrările?

– Beate, imaginația e mai puternică decât o compensație. Uneori ne împinge spre direcții opuse.

– Aș accepta conversația asta pedantă, luă ea o mină persiflatoare, cu o condiție. Să pot bea măcar o cafea. Îl privea cu coada ochiului.

El se ridică agil.

– Mă duc să fac cafea turcească. Se opri în uşă. Să aduc şi altceva? Biscuiţi? Poate un grepfrut, un iaurt, puţină miere? Beate izbucni în râs.

– O cafea e destul. Chec n-ai? O felie ar merge la cafea.

– Să caut.

Ea izbucni din nou în râs.

– În sensul că n-ai cumpărat, dar poate s-a ivit de undeva, fără ştirea ta. Caută atunci cât mai atent cu putinţă.

Încă râdea când el ieşi pe uşă, ruşinat. Puse ibricul. Deşi personal nu bea, avea tot ce-i trebuie, iar prin liceu bunica îl învăţase reţeta aşa-zisei cafele turceşti. Desfăcu dulapurile din bucătărie, nu dădu de nimic ce s-ar fi potrivit cu dorinţa lui Beatrice. Se hotărî să ducă totuşi şi un pachet de biscuiţi – cam vechi şi tari, pentru el acceptabili. Beate luă de pe tavă ceaşca mare, făcându-se că n-a văzut biscuiţii. După ce sorbi o lăudă.

– E chiar bună. În ce priveşte dialogul pedant, mai am o condiţie. Să nu se rezume la generalităţi şi abstracţiuni. Şi să fie sincer. Artemis se aşeză lângă ea în aceeaşi poziţie.

– Să-ţi dau un exemplu. O pereche merge pe stradă şi pe lângă ea trece o femeie frumoasă sau un bărbat elegant. Dacă e femeie, el face ochii mari şi întoarce capul.

– Frumuseţea e ceva în sine senzaţional.

– Dar n-a fost frustrare, nu? O benignă foame de frumos? Această fugă a ochilor după alta, deşi partenera e fiinţa dorită odată, nu trădează labilitate psihică? Vulnerabilitate?

– Mi-e teamă că nu-ţi pot da un răspuns satisfăcător, se eschivă din nou.

– Asta nu ar duce la depresie morală, dacă partenera ar fi conştientă de ce se petrece în mintea perechii sale? O salvează faptul că e străină de fanteziile lui.

– Dar unde vrei să ajungi? se interesă Beate, dându-i ceaşca golită înapoi. Poate e vorba de setea de varietate a oricărui om. Noi şi monotonia o percepem ca frustrare. Tânjim mereu după schimbare, înnoire. E ceva rău? Dar ai dreptate, dacă de fiecare dată am conştientiza această stare a partenerului, am intra într-o dramă sentimentală. Noroc că nu se întâmplă aşa. Dar să ştii, îmi repugnă şi tembelismul. Şi cei mai tembeli, sper că nu te superi, sunt bărbaţii. Ai văzut vreunul în stare să simuleze imunitate la tentaţii de genul ăsta? Nu ştiu să se ascundă, se dau de gol. Partenerele îi miros de la o poştă. În schimb, bărbatul habar nu are ce se întâmplă cu consoarta. Femeile sunt dispuse la aventură – ele iniţiază de obicei infidelitatea – dar nu se trădează. Au talent nativ. Îndepărtează orice bănuială. Şi până ce nu i se bagă degetele în ochi, tembelul nu vede şi nu aude. Scuză-mă! Le-aş spune bărbaţilor: Treziţi-vă, oameni buni, deschideţi ochii ăia cârpiţi. Măcar să nu mai fiţi demni de milă. Izbucni în râs. Nu ştiu cum am ajuns aici. De-aia te-am întrebat de la început spre ce tinzi.

– Am să-ţi spun. Dar până atunci văd că le cânţi în strună suratelor. Intri în corul ostil. Exagera, şi lăsa să se vadă că joacă puţin teatru, dar tirada îl intrigase. Fusese în tonul ei ceva rece, o brutalitate batjocoritoare. Vedea că iese din când în când la iveală, la ea, acest ceva străin, rigid. Expresia conştiinţei unei experienţe superioare, poate chiar a vârstei, în cazul lui? Un fel de a scoate buletinul cu anul naşterii, din buzunar.

– Nu, nu! protestă ea. Dimpotrivă, am făcut un denunţ. Am dat în vileag parşivenia suratelor care exploatează tembelismul perechii. Şi am adresat bărbaţilor un apel la deşteptare din prostească siguranţă faţă de partenere. Din liniştea lor autistă. Mă acuzi degeaba.

El se arătă împăciuitor.

– Bine. Uite unde voiam să ajung. Cât e de când te-am văzut eu prima dată? Acolo la teatru, când mi-ai înmânat premiul acela căzut din cer. Un an? Pe-aproape? Ei bine, de-atunci am avut cu tine nu puține conversații pedante, cum le spui.

– Zău? Despre ce?

– Mult timp despre misterul tău. Nu ești conștientă că afișezi, afișai mai mult înainte, un mister? Tot încercam să-l dibui. Te vedeam vornicească. Chiar nevastă de domn valah. Altădată împărătească a Bizanțului, Teodora, dacă știi...

– Teodora? Curtezana aia celebră? Doamne ferește! O loveai ca nuca în perete.

– Uneori vedeam în tine, cred că la început de tot, o proaspătă absolventă de liceu, care nici nu și-a lepădat bine uniforma bleumarin cu guleraș alb.

– Te referi la o anumită toaletă!

– Dar și – continuă înșiruirea – o descendentă directă a marilor patroane din matriarhat. Și așa mai departe. Abia în America, în seara dinaintea plecării delegației, când te-am întrezărit, prin glasvandul întredeschis, în patul ăla mare al camerei de hotel, goală-goluță, lascivă, voluptoasă, am început să caut, cu ajutorul propriei fantezii, făptura ta carnală.

– Acum e tardiv să mai mă supăr, să te ocărăsc. Dar ai fi meritat. Uită-te la el, puștiulică, ce gânduri nutrea! Unde țintea el! Nu-ți era rușine, în primul rând, să tragi cu ochiul în alcovul adulților? Chiar dacă se putea vedea ceva, trebuia să-ți întorci privirile. Decența așa ar fi cerut.

– Prin urmare, de-atunci te-am cercetat altfel. Aveam noi repere, știam de-acum unde să mă duc și unde să cotrobăi. Nu simțeai nimic? De unde, te văzuse un puștiulică! Ce epitet! Ce spune el, Beate? Că în forul tău intim îți găsești ascendent în cei câțiva ani în plus? Nu te mustră conștiința să faci dragoste cu un bebeluș?

– Probabil că a rămas în limbajul meu de cine știe când. Dar tu chiar ești copil! Așa vorbește un bărbat în toată puterea cuvântului? Ia să te văd. Îl întoarse spre ea, îl privi și îl sărută. Tu nu știi de glumă? Acum să-ți spun și eu, dacă aici ai vrut să ajungi. În ce te privește, n-am căzut în obsesie erotică. Și nu fiindcă te consideram prea mic, ci fiindcă eram absorbită. De plăcut, mi-ai plăcut. Nu pot spune că în mod special. Ca tânăr frumos, inteligent, talentat, cum mai cunoscusem la viața mea. Aveai o șfiiciune care place femeilor. Dar acum văd ce colcăia în căpățâna ta... Goală-goluță, lasciva, voluptoasă... Te-aș mai întreba ceva, dar mi-e rușine... E drept, la un moment dat am observat că mă filezi – termen împrumutat din vocabularul serviciilor secrete – dar numai din priviri. Începusem să percep câte ceva. Nu spuneai nimic, nu-ți permiteai niciun gest. Alții sunt îndrăzneți, ba și obraznici, vulgari. Rămâneai conformist. Și ermetic. Dar în ochii tăi pluteau dorințe prost ascunse.

Acum vreo lună, cred, m-a abordat Sorana la telefon. Ți-am spus subiectul. Da, la birou. Mi-a făcut mărturisiri de natură să... tulbure puțin. Mai ales când știi că bărbatul are o slăbiciune pentru tine. Astfel ai trecut în prim-planul ecranului. A urmat discuția... Probabil că din clipa aceea mi-ai pus gând rău. Am dreptate? Și se năpusti peste el. Se luară la trântă.

– Uite așa se întâmplă, recită ea – printre exclamații și gâfâielile luptei – că femei serioase cad în capcană. Ești un Don Juan. Și acum ce vrei? șuiera, gâfâind. Casanova! El se stăpâni și se desprinse.

– Mai am ceva de spus. Și dacă nu spun acum, altădată nu mai știu...

O! Te și înfrânezi... Asta impune! Ia să auzim ce mai ai de mărturisit.

– Nu știu dacă o să-ți placă.

– Așa se pune problema? Să-mi placă? Să fie adevărat, domnule! Asta contează în ochii mei.

– Prin urmare, reîncepu, mult timp am dus în spate fantoma ta, purtând conversații pedante. Disecam simboluri, te clasam în ierarhii. Apoi am trecut la dialoguri intime. Chiar foarte intime. Dar, pentru că relația noastră nu era pipăibilă, ceva trebuia să umple golul. Aduceam completări mai plastice decât puteam încropi cu tine. Chemam la rampă femei trecute prin viața mea reală. Sau doar văzute pe stradă, la televizor, într-o revistă. Ori localizate într-un roman. Chiar create ad-hoc, din tipologia reprezentată de tine. Făcându-le să vorbească, să se miște, să mă iubească după gustul meu. Fantezia e o scenă de teatru, un ecran de film, un muzeu de artă în care mișună personaje mai vii decât cele în carne și oase. Create pentru a satisface nevoi fundamentale ale ființei. Foamea de viață! – conchise. Nu știu dacă și voi trăiți în acest „rai-iad" fictiv. În sensul că aveți aceeași aviditate și prolificitate a fanteziei. Și, pe această bază, dacă intuiți ce se petrece în noi. Există o culpabilizare apriorică a bărbatului de către femeie. Nu știu însă dacă ea acoperă măcar un sfert din vina reală. Poate vă aflați pe altă scară imaginativă. Ce spuneai că vedeți la iubiții și soții voștri pare floare la ureche în comparație cu forfota dinlăuntrul cutiei lor craniene.

– Mă sperii, se prefăcu ea cuprinsă de groază. Totuși, adăugă ironic, câte ceva mai bănuim și noi. Dar tembelismul de care vorbeam – nu folosesc termenul în sens peiorativ, ci ca particularitate – acel tembelism nu conține și sinceritate. Ești o excepție. Tabloul pe care l-ai creionat e interesant. Merita să ascult și începutul. Îmi dau seama de ce nu treci direct la partea senzațională a expozeului. Ca să încarci auditoriul, încet-încet, de tensiune. Cum făceai și azi-noapte. Maniera corespunde spiritului tău laborios. Oricum, îmi dau seama că așa-zisa cunoaștere reciprocă în cuplu, și nu numai, în coexistența pe acest pământ a celor două sexe, nu e decât iluzie. Dar să știi, nici eu nu sunt o neghioabă să-mi fi închipuit că ți-am monopolizat întreaga imaginație. Mai

ales în calitate de fantomă, și chiar după „revelația" avută prin glasvand... Nu e ușor să fii realist în viață, dar acesta e un țel al meu. Altfel m-aș pierde. Mă consider un om cu măsură, inclusiv în pretenții. Nu detest nimic mai mult decât oamenii închipuiți. Nu cu imaginație bogată, ci care-și iau încredințările despre ei, ca și dorințele și ambițiile, drept certitudini.

Întinse mâna spre noptieră și-și luă ceasul.

– Oho! exclamă. S-a dus dimineața! La început mi s-a părut că intrăm pe un făgaș artificial, discursiv. Te-am suspectat de mania speculației gratuite. Cât privește noaptea noastră... N-ai dat un calificativ. Eu spun că a fost feerie, dar nu din acelea fastuos-dulcege, ci pe alocuri puțin tenebroasă. Atât cât trebuie, după opinia mea, căci nu sunt amatoare de idilism ieftin. Cu atât mai puțin de platitudine... Îmi pare rău că nu mai putem intra o dată în Grădina Hesperidelor... dar viața ne solicită...

– Aștept cu nerăbdare data viitoare. Începe să-mi fie teamă de această nerăbdare...

– Nu te întreb ce vrei să spui. Poate voi afla atunci...

Câteva seri, Beate continuă să vină la Artemis, rămânând peste noapte. Își adusese trusa de toaletă. Luau o cină frugală, pregătită studențește de Artemis. Într-o seară ea îi aduse o veste: anulase înțelegerea cu milionarul John, pusese capăt legăturilor cu acesta. Omul simțise ceva și se întorsese în țară mai repede. Sperase să-și salveze proiectul conjugal. Nu avusese câștig de cauză și, în pofida faimoasei perseverențe însușite de la modelele americane, fusese nevoit să renunțe.

Beate avea să fie foarte ocupată un timp, ceea ce impunea rărirea întâlnirilor. Dădea în primire gestiunea fundației, deocamdată adjunctului ei, numit interimar. Și, totodată, prelua managementul

firmei la care deţinea o parte din capital. Aceasta fusese soluţia găsită – nu cea mai fericită, desigur – pentru viaţa ei publică.

Pe Artemis îl impresionase decizia rapidă şi categorică de îndepărtare a afaceristului. Presupunea că e legată şi de intrarea sa în viaţa lui Beate. Actul angaja şi viitorul lor? Mergea prea departe cu presupunerile? Viitorul? – se întreba, cu senzaţia că încearcă un salt în neant. Nu aveau nici prezent suficient de consistent. Se hrănea din câteva nopţi petrecute împreună.

Capitolul treizeci și unu

Artemis intră în cabinetul lui Viziru cu eseul lui săptămânal, decis să discute posibilitatea unei triplări, dacă ar fi posibil, a prestației publicistice la cotidian. Se contura o nouă presiune asupra persoanei sale, și anume necesitatea unui câștig pecuniar sporit. Avea nevoie de bani într-o măsură mai mare decât până acum, decât oricând în decursul vieții. Cerințele sale individuale nu suferiseră schimbări, ar fi putut trăi în continuare cu modestul venit obținut până acum. Nu-i trebuiau nici mai multe veșminte, nici mai multă hrană. Se impuneau însă noi cheltuieli de ordin protocolar. Probabil că Beate va dori, până la urmă, să iasă cu el în oraș. Ideea în sine reprezenta o povară. Nu frecventase cu femei spațiul public: localuri, spectacole, expoziții și muzee, manifestări oficiale culturale etc. Cel mult – și asta în așa-zisa primă tinerețe, până la terminarea studiilor – parcuri, piațete, bulevarde, în tovărășia câte unei camarade de liceu sau facultate, chiar a unei iubite din aceea de scurtă durată, afișate discret. Beate nu dăduse semne că ar dori scoaterea relației lor din perimetrul discret particular, dar cine știe! Fiecare dintre opțiunile posibile ridica anumite probleme. Într-un caz, s-ar fi dovedit că pentru ea această relație constituie un secret intim, inavuabil, păcat ferit de ochii lumii. Nu ar fi interpretat asta ca afront. Nu s-ar fi simțit minimalizat – ba poate i-ar fi convenit, în forul lăuntric știind că nu e pregătit pentru un „salt social",

La firea şi la condiţia lui civică în care se complăcea, desfăşurarea în cea mai strictă intimitate a acestui episod de viaţă corespundea ideal. Cealaltă alternativă – devoalarea publică a amorului lor, ciudat nu numai prin diferenţa de vârstă, ci şi prin contrastul poziţiilor ocupate în societate – ea femeie afirmată, una din nu multele reprezentante ale sexului frumos cu ranguri oficiale, el liber-profesionist fără greutate, neconsacrat, doar cu o vagă confirmare a promisiunii de viitor – îl neliniştea. Adevărat, într-un mod plăcut, dar împovărător totuşi. Nu făcuse încă alegerea ipotetică definitivă, nu stabilise ce ar fi preferat cu siguranţă, dar ajunsese la concluzia că ar trebui să se pregătească pentru oricare din ele. În ipoteza a doua, mijloacele sale financiare actuale erau total neîndestulătoare. Femeie de lume, Beate avea relaţii largi în mediul politic şi cultural şi anumite cercuri o solicitau inclusiv în arena mondenă. Apartenenţa la un atare cuplu implica răspunderi, inclusiv cheltuieli. Ar fi fost o indecenţă impardonabilă să se înscrie într-un asemenea joc fără o para chioară, sau cu un buget modic, de student ori absolvent şomer. Şi chiar dacă viitorul nu i-ar impune o asemenea escaladare a modului de existenţă, frecventarea Beatei şi frecventarea sa de către Beate, tot necesitau o dublare, cel puţin, a resurselor financiare. Trebuia să-şi îmbunătăţească din punct de vedere calitativ proviziile din frigider, să fie în măsură să cumpere câte ceva în cazul când va fi invitat la ea. Apoi să-şi improspăteze şi adapteze bunurile proprii, unele cu funcţie gospodărească, altele de uz personal. Iată de ce îşi propunea extinderea colaborării la ziarul lui Viziru, de al cărui accept era sigur.

Văzându-l, Viziru se ridică de la birou şi-i ieşi în întâmpinare, ceea ce de obicei nu făcea, mulţumindu-se să ridice braţul în semn de salut şi să-i întindă mâna peste masă, chiar dacă citea concentrat un şpalt urgent, şi mai rămânea aplecat asupra lui un minut sau

două. Veni spre el cu o ciudată lentoare, ce parcă îi destrăma personalitatea, de regulă încordată, rigidă.

– Ți-ai adus materialul? întrebă formal. Sper că n-ai venit pe jos pe gerul ăsta.

Se așezară față în față pe cele două scaune de lângă birou, rezervate oaspeților. Pe Artemis îl miră acest exces de amabilitate. Se grăbi să scoată din ghiozdan eseul, pentru a se achita în primul rând de îndatorire. Viziru părea a se pregăti să-l răsfoiască, dar întrucât sună unul din telefoanele așezate de cealaltă parte a mesei, se ridică și-și reluă locul pe scaunul de lucru. Scăpă repede de persoana de la capătul firului, dar nu mai reluă manuscrisul pus deoparte. Împinse la loc două, trei sertare ale biroului trase în afară și Artemis deduse că la intrarea lui cotrobăise prin ele. Din nou îl izbiră aerul de om puțin dizolvat al lui Viziru, moliciunea și parcă lipsa de motivare a gesturilor sale.

– Plecați cumva în concediu?

Viziru pompă mai multă energie în priviri, semn că-l surprinsese întrebarea, și chiar schiță un început de râs mut.

– De ce? Fiindcă făceam ordine prin sertare?

– Am zis într-o doară, se scuză acesta, și schimbă planul conversației, avansând propunerea de multiplicare a apariției lui în ziar.

Viziru nu se arătă mirat, presupunând, ca explicație, că poetul avea o supraproducție de articole, de care vrea să scape, sau simțea o nevoie urgentă de bani. Declară că nu vede ce impedimente ar putea întâmpina o asemenea... Invocarea ideii de impediment, cu și lipsa soluției rezolute, tipice lui Viziru, în replică la solicitare, îl intrigară pe oaspete.

– De ce natură ar putea fi impedimentele? se interesă.

– A, nu. Sunt convins că se va rezolva. Am spus așa, fiindcă nu voi mai hotărî eu.

– Plecați, totuși? Pentru o perioadă mai lungă?

Viziru râse de-a binelea, dar fals, după cum i se păru lui Artemis.

– Plec definitiv, afirmă redactorul-șef cu o anumită cruzime în voce și în rictusul gurii, ca și când ar fi strivit sub talpă o gânganie ce reușise să-l irite.

– Definitiv? exclamă poetul, dar dialogul fu întrerupt de intrarea secretarului general de redacție care-i prezentă schema numărului la zi.

Viziru se uită cu indiferență la machetă și, aprobând cu o mișcare leneșă a capului, i-o înapoie ziaristului. Când rămaseră singuri, întări cele spuse.

– Plec de la ziar, Artemis. Gata! Să-l mai facă și alții! Și întrucât interlocutorul nu pricepea, adăugă: M-am certat cu conducerea partidului. Acum părea puțin încurcat și își făcea de lucru la legătura de chei înfiptă în broasca sertarului de mijloc. Tăcu un timp și reluă. Respectiv cu Veșmi. Și cu ceilalți. Mă știi, nu sunt omul care să înghită și să tacă. Cercetă chipul oaspetelui să vadă dacă subscrie la aserțiunea lui. A fost o ședință cu biroul restrâns. Îi știi... Au tăbărât pe mine. Cu excepția lui Dascălu, care nu prea îmbrățișează noul curent. Le-am zis și eu destule. O să-și aducă aminte! O să spună cândva: a avut dreptate Viziru.

– Dar cum s-a creat...? interveni poetul, care știa că se aveau foarte bine.

– După alegeri. Ne-am ciondănit de câteva ori.

– Pe ce motiv?

– Chestia e mai complicată. Îmi amintesc că ți-am spus ce am discutat atunci, noaptea, cu Clementina. Am afirmat că „noua linie" e una dintre cauzele înfrângerii. Știi la ce mă refer. Am reluat apoi ideea. De față cu ea n-am vrut să aprofundez. Am spus, totuși, că la noi societatea nu e pregătită pentru această politică. După aceea i-am adus aminte lui Veșmi de discuția din America, cu delegatul

partidului, trezorierul ăla. Îl știi, că tu ai tradus. Ăla ne-a spus: nu umblați cu teorii sofisticate. Nu vă bazați pe teze, doctrine etc. Fiți direcți cu oamenii, simpli, convingători. Lucruri de bun-simț. Experiența lor e bogată, partidul a luat puterea de atâtea ori. Îți amintești, nu-ți mai repet. Or, Veșmi se orientează exact invers. Înțeleg, cu intelectualii, de care el e înamorat, merge. Are boala asta, de a se revendica de la intelectualitate. Dar tu ești om politic, domnule! Tu vrei puterea! I-am spus: dacă o ții așa, pierzi. Pierde și partidul. Anul viitor sunt alegeri parlamentare. Riști să nu mai treci nici pragul. Asta a fost tema. Veșmi s-a supărat. Și a întors-o. Că ziarul e slab, arid, n-are ținută. Că folosim un limbaj depășit. Limba de lemn, închipuie-ți... Că nu e agreat nici de tineret. De absolvenții de la Harvard pe care văd că-i idealizează. De generația cu studii în străinătate, vorbitoare de limbi străine, care citește presa occidentală și face comparație. Asta chiar m-a jignit.

– Și?

– Mi-am dat demisia. De fapt, indirect m-au forțat. Dar chiar nu-mi mai convenea. Să aud mereu reproșuri? Tu știi, Artemis, câte am făcut pentru el. Îți aduci aminte cum l-am scos din mizerie. De câteva ori. Mi-am pus obrazul. Atunci eram bun, n-aveam limbă de lemn. Dacă așa știe el să-și arate recunoștința și prietenia... Tu dai totul pentru el, și el te terfelește...

Fu întrerupt de sunetul telefonului, pe care-l ridică mecanic în timp ce vorbea și-l puse la ureche. Deși lăsa să se înțeleagă că e sâcâit, de data aceasta nu se putu descotorosi repede. Răspundea monosilabic, dar asculta.

Artemis se edificase ce-l rodea pe Viziru. Se putea citi în el ca într-o carte deschisă. Fusese lovit în orgoliul mediocrității sale robuste, nu megalomanice, dar plină de sine, convinsă, și pe bună dreptate, de eficacitatea ei radicală. Avea ascuns în el un câine rău, un pitbull exterminator, iar Veșmințeanu îl subaprecia se. Îl judecase

prin prisma unor criterii pretins academice, pierzând din vedere indispensabilitatea acestuia pentru partid. Aceea de luptător. Făcea un ziar de atitudine, cu sâmbure tare, şi i se reproşa lipsa fineţii literare. Artemis concedă că, în felul lui, are dreptate, şi se miră cât de exclusivist devenise şeful în orientarea lui intelectualistă. Pe chipul lui Viziru se citea revolta, dar şi amărăciunea. Nu se aşteptase să i se conteste calităţile de bază, dimensiunea lui atletică, de boxer temut în ringul presei române, şi încă prin prisma subtilităţii estetice. Era şi rana produsă de ingratitudinea prietenului.

– Şi nu se mai poate face nimic? îl cercetă Artemis, după ce ziaristul puse telefonul jos. N-ar putea media cineva conflictul? Poate momentul s-ar putea depăşi...

– Nuuu! tăie Viziru aerul cu îndârjire. Gata! Am terminat. Dar ce crezi, că n-am unde munci? Că sunt pe drumuri? Păi o sută de patroni n-aşteaptă decât un semn de la mine. Am luat legătura cu câţiva. Crezi că Viziru e un anonim în presa românească?

Artemis înţelese că nu mai e nimic de făcut.

– Dar de ce credeţi că linia lui e lipsită de perspectivă în politică?

– Nu ştiu dacă de perspectivă, se explică ziaristul. Eu mă refer la clipa de faţă. O clipă care va fi cam lungă, după aprecierea mea. La ce să folosească acum poza clasică a politicianului? Alura de mare ţinută intelectuală? Societatea e în ghearele mafioţilor. Toţi sunt grosieri, agramaţi. Brute cu osânză. Au sărăcit populaţia şi au abrutizat-o, făcând-o dependentă numai de burtă. Românul de rând îşi vinde votul pe o sacoşă cu ulei, zahăr şi făină sau pe o sută de lei. Plus gamela aia cu fasole şi cârnaţi, şi ţuica, din ziua alegerilor. Iar intelectualul? Se uită şi el de unde bate vântul, unul favorabil lui personal. Nu face Veşmi nicio brânză cu frazele lui delicate, cu ideile lui subţiri. Şi măcar dacă ar fi ale lui integral. Aici şi tu ai o vină, Artemis...

– De ce? se miră poetul.

– Știi că noi ne-am ciondănit pe tema asta. De la început nu mi-a plăcut alunecarea ta spre idei savante și cozerie de salon în documente politice. Sunt conștient că asta e formația ta, dar trebuia să fii mai rezervat. M-ați ironizat atunci. De sus, cum știți voi... Ai văzut ce a ieșit. Veșmînteanu e un perdant. Nu știu cine o să mai mizeze pe el. Eu o mai făceam din prietenie. Rămâne cu Aristide, cu Bobeica. Și cu tine, dacă... Dar de-acum, să știi de la mine, va fi perdant.

– Dar de ce, domnule Viziru, între cele două războaie mondiale, când cel puțin 80% din români erau țărani, în opinci și izmene de cânepă, și nu știau nici să scrie și să citească, iar unii trăiau încă în bordeie, de ce atunci se puteau afirma în politică un Iorga, un Goga, un Averescu, Brătienii? Și mai înainte, când abia se desființase șerbia, un Kogălniceanu? Și acum, nu. E mai jos nivelul de cultură al populației de azi a României?

– Nu pot spune asta, dar țăranii erau moralmente mai înaintați. Aveau o credință, o tradiție. Comunismul i-a lenevit. Se mai sculau la patru dimineața să se ducă cu boii la arie? Eu sunt de la țară. Se duceau pe câmp la opt, cu bicicletele, ca funcționarii. Lucrau mașinile. De-aia nici nu-și mai muncesc pământul pe care li l-au dat ăștia. Nu le pasă cine vine la putere, doar să ciupească ceva. Toată lumea s-a degradat moral.

– Și atunci? Nu trebuie să ridici la loc morala și moralul? Și cum s-o faci dacă te înscrii în politica mafioților? Cât privește vinovăția mea, eu am un punct de vedere, dar nu decid nimic. Puteți doar să-mi băgați vina că exist. Viziru îi oferi un zâmbet amar și-l scoase din cauză.

– Ce vină să ai tu? Tu nu faci politică, faci publicistică, și încă una de bună calitate. Și scrii poezii. Caut și eu țapi ispășitori...

Reieși că partidul i-a dat un concediu plătit, de două luni. După ce-și va stabili locul de muncă, se va duce să se odihnească undeva,

Să-şi lingă rănile, gândi Artemis. Îl întrebă dacă ştie cine-l va înlocui la ziar. Viziru presupunea că Bondocu. Era sigur că acela va accepta să schimbe profilul ziarului. Şi astfel el, Artemis, va putea să publice câte eseuri va voi. Îi mai spuse, aşa de la el, fără să-i ceară nimeni, probând că-i face plăcere să discute cu poetul şi că faţă de el nu are secrete, că şi pe planul vieţii personale trecea printr-o criză. Se despărţise de soţie şi după divorţ rămăsese cam lefter. Aveau o fată de 13 ani, instanţa o dăduse în grijă nevestei, şi resimţea lipsa fiicei. Se mutase în pripă, într-n fel îi cădea bine concediul, va putea să se aşeze ca lumea.

– Uite, aşa e cu munca asta a noastră grea, conchise el. Te părăseşte şi familia, că o neglijezi. Rămâi şi fără slujbă. După ce li te-ai dăruit, îţi întorc şi prietenii spatele.

Se despărţiră cu oarecare euforie.

– Ţinem legătura, îi propuse ziaristul.

La ieşirea din clădire, Artemis sună pe mobilul lui Bondocu, aflat şi el undeva, pe drum. Primi confirmarea numirii acestuia la conducerea ziarului. Primul care propuse o mai largă colaborare publicistică fu chiar viitorul redactor-şef.

Capitolul treizeci și doi

Tranșarea de principiu a unui contract de mai mare anvergură cu noul director al ziarului îi dădu lui Artemis o tonică senzație de siguranță. Ideea înmugurită în mintea lui căpăta contur material, devenea stare de fapt. Această rezolvare nu avea valoare în sine, ci în raport direct cu Beate. „Perspectiva Beate" se lumina și se concretiza. Deținea atuul. Era acoperită oricare din ipoteze. Beate nu avea decât să aleagă, pe el îl găsea pregătit. Săptămâna în curs nu se văzuseră, vorbiseră de două ori la telefon, odată imediat după prânz – în pauză spusese ea – și altădată seara târziu. În perioada aceasta programul ei era acaparant și nu-și putea planifica nimic personal, nici măcar de pe o zi pe alta. În plus, venea frântă, și în puținul somn de care se putea bucura nu reușea să-și recupereze energia consumată, ceea ce-i dădea o proastă condiție psihică. Spera să se ivească posibilitatea de a-l vedea la sfârșitul săptămânii, și promisese că-l va ține la curent.

Acum era joi, și nu se întrezărea încă nimic. Nu avea numărul telefonului de la noul ei serviciu, doar pe cel de acasă, trecut în cartea de vizită. Sunase acolo de câteva ori, deși știa că în cursul zilei apartamentul e gol, iar seara, cum recunoscuse singură, nu prea răspundea de teamă să nu fie căutată de noii colaboratori. Serviciul nu includea în fișa de post numai atribuții de ordin artistic, avea și răspunderi comerciale – cele mai agasante și angajante, fiindcă

presupuneau asumări de risc, uneori la concurența unor sume respectabile. Artemis spera ca ziua următoare, cea scurtă, de dinaintea weekendului, să-i aducă o veste îmbucurătoare. Știa că ar exista o modalitate de a facilita comunicarea cu Beate, aceea de a-i cere numărul de la birou sau numărul mobilului personal. Avusese rețineri în această privință, și continua să le aibă. Așa ceva trebuia să vină din partea ei și, dacă nu venea, însemna că are motive. Și ce alt motiv putea exista, în afara aceluia că nu vrea să se știe la slujbă de relația lor? Nu numai la slujbă, nici acasă – îi dăduse clar de înțeles. Până la un punct părea firească discreția ei, și nu numai pentru că era nouă la firmă, în calitate de manager artistic și administrativ, ci în general. Personal, prețuia mai mult oamenii care-și prezervă viața privată, ocrotind-o de gura mahalalei și mai ales de curiozitatea vulgară și impertinentă a presei de scandal, decât persoanele dispuse, ba chiar avide să se expună public. Își spusese nu o dată, din acest considerent, dar și fiindcă aceasta e firea lui, că n-ar fi prea încântat dacă Beate i-ar impune un anumit regim de mondenitate. Își dădea totodată seama că, sub acest strat de discreție, reținere și prudență, exista la el și o aspirație obscură ca Beate să vrea să se afișeze împreună. Chiar dacă n-ar face-o până la urmă, l-ar încânta să știe că și-o dorise. Mai ales după cristalizarea posibilității materiale de a susține o asemenea dorință. Ieșirea lor în public, firește, moderată, i se prezenta uneori ca dezirabilă. Dar dincolo de aceasta, nevoia apropierii de Beate căpăta forme insidioase care îl îngrijorau. Atât ca psihologie inconfortabilă, cât și ca primejdie reală de subordonare, pe un anumit plan, unei doamne aparținând altei lumi. Săptămâna scursă, examinată lucid, îi spunea că dorința fizică devenise aproape imperioasă. Nici nu știa ce e bine: să lase frâu liber acestei atracții sau să o reprime, cel puțin să o tempereze, ținând-o sub control. Îl

copleşea avalanşa de evocări ale celor câteva nopţi petrecute împreună, ca cea a zăpezilor pornite de pe munţi.

A doua zi, nu ştia de ce, îşi fixă în minte, ca termen limită al primirii telefonului lui Beate, ora 16. Probabil luase în calcul, fără să-şi dea seama, că la 15 va pune punct treburilor de la birou, şi odată ajunsă acasă, cel târziu la 16, nu va avea altă grijă decât să-l sune pe el. Ora fatală trecu însă fără niciun semn şi, după o aşteptare de un ceas, fragmentat în porţiuni de câte 10 minute, se hotărî să plece spre locuinţa ei. Poate adormise sau fusese asaltată de telefoanele colaboratorilor, fiind împiedicată să se dedice ascunsei vieţi intime. Poate... poate... Îşi puse hanoracul şi porni prin gerul după-amiezii senine, neuitând să cumpere o cutie de bomboane şi o sticlă de vin, deşi aceste obiecte în sine îi repugnau, obiceiul ca atare considerându-l detestabil. În plus, nici nu era invitat la vreo cină, nu era invitat în niciun fel, neavând nici măcar certitudinea că o va găsi. Gerul îi temperă confruntările lăuntrice, mobilizându-i asprimea bărbătească. O găsi acasă. Beate răspunse la interfon şi, după o pauză – cam lungă i se păru –, deschise uşa de la intrarea vilei. Îl invită mutește să i se alăture. După ce se dezbrăcă, Artemis se instală pe primul scaun. La televizor se transmiteau în direct reportaje din comunele îngropate sub zăpadă. Mai văzuse asemenea imagini în ultimele zile, dar acestea avură asupra lui un impact deosebit. Nişte detaşamente de militari despresurau locuinţele ruralilor acoperite de omăt. Nămeţii nu mai erau, cum se obişnuieşte să se spună, „cât casa", casa nu mai putea fi obiect de comparaţie din moment ce nu se mai vedea sub ei. Reporterul spunea că pe alocuri dunele albe măsoară cinci metri înălţime. Zăpada părea de piatră, bucăţile tăiate cu greu de cazmale semănau cu lespezile de stâncă, dar de o puritate inexistentă pe pământ. Abia fuseseră despresurate uşa şi ferestrele casei, pe unde ieşiră, după zile de claustrare forţată, ca nişte soboli, locatarii. Exprimau

o liniște stranie, de mucenici resemnați care își așteptaseră în pace moartea. Îmbrăcați cu flanele și ilice țărănești groase, aveau fețele supte și zbârcite, de parcă fuseseră deshumați din pământul unui cimitir. Redactorul îi îndemna să vorbească, să răspundă unor întrebări presante, dramatice, dar ei se dezobișnuiseră să cuvânte. Aveau pe limbă doar câteva vorbe, pe care le repetau alene. Că nu, n-a venit nimeni, cine să vină? și ceilalți au aceeași soartă. Că da, nu mai avuseseră ce mânca, terminaseră totul, și apa, făcuseră ceai cu zăpadă, și nu crezuseră că o să mai scape. O bătrână spuse că păstraseră două lumânări, pe care le aprindeau din când în când, ca să se vadă la față unii pe alții. Ce formă căpătase teama de singurătate în acele clipe? Ce putere de a rezista găseau în chipul celuilalt! Cei mai mulți erau bătrâni, de șaptezeci și ceva de ani, chiar optzeci, și așa ceva spuneau că nu văzuseră de când s-au născut. Voința lor, ambiția lor, chiar instinctul de conservare păreau paralizate; nu se revoltau și nu cereau nimic, doar se mirau în tăcere, mirarea imitând muțenia minerală a materiei înghețate din jur. Camera de luat vederi se muta de pe chipurile lor dematerializate, de sfinți vechi, primitivi, decedați și uitați printre cei vii, spre cărările de labirint tăiate în stânca zăpezii de militarii obosiți, cu mișcări fără spor în inegala luptă. O femeie ieși îndoită de șale din subterana înghețată, printre pereții înalți, zguduită de un plâns mut, cu capul în piept, neîndrăznind să-și arate sfâșietoarea disperare. Privi spre lentila camerei de luat vederi, spre cei de dincolo, abia când reuși să-și stăpânească plânsul. Cu ochi goi, de o tragică seninătate albastră, ca a cerului pustiit de ninsori, și cu obrazul palid, brăzdat de cute adânci, ud de lacrimi, vorbi ca și când ar fi căutat în telespectatori vinovații prăpădului. Întreba: „De ce, Doamne? De ce nu ne iei la tine, să scăpăm de chin?"

Artemis avu revelația fenomenului produs asupra comunei și a locuitorilor acesteia, și care deși era judecat după reprezentările și

cu expresiile terestre, nu era pământean. Constituia o mostră a dezlănțuirilor cosmice cărora planeta li se subordonează, ca tot ce există în Univers. O mostră a dependenței de fantasticele forțe siderale, ce vânzolesc materia metamorfozând-o în infinite forme – de la incandescență la glaciaritate, de la seninul pur la infernul sceleral, de la imaginile și peisajele romantice, de carte poștală ilustrată, la haosul ce schimba, anula, inversa ordinea lucrurilor, generând alte și alte începuturi. Oamenii scoși din case, aproape incapabili să mai grăiască, văzuseră toate acestea și le înțeleseseră. Se simțeau înspăimântător de mici și umili, particule infime în grozăviile universale imposibil de cuprins și explicat prin slabele mijloace de comunicare aflate la îndemâna omului. Beate stinse televizorul.

– Acuma, când transmit ei, spuse, acolo sunt 20 de grade minus.

Se întoarse către Artemis cu aceeași față întunecată ca la intrarea lui în apartament. Poetul înțelese că a nimerit prost, „iubita" nu era dornică de musafiri. I se adresă rece:

– Tot pe jos ai venit? În gerul ăsta? La ce-ți folosesc aceste croisme? Era strict necesar să pleci pe o asemenea vreme? Și apoi, punând punctul pe i. Nu ne-am înțeles să aștepți telefon?

– Nu mi-am închipuit că o să te indispună venirea mea, murmură el cu o mină de mort. Îmi închipuiam altceva.

– Nu e vorba de închipuiri. Vreau să știi că nu-mi place să fiu controlată. Intrarea pe neanunțate peste cineva, asta înseamnă... Chestiunea ține de civilizație, în primul rând. Și de respect.

Artemis primea cuvintele ei ca lovituri de bici, dar nu mai puțin îl îngrozea chipul neîndurător, ostil al femeii. Și nu terminase. O mai auzi spunând că trăiesc în societate, între oameni, nu în pădure. Se poate să nu țină seama de reputația ei? De ce spun vecinii, colocatarii? Aceasta fu lovitura de grație. Apariția lui o compromitea. Relația lor era de penumbră, de întuneric. Își trăise viața intimă în secret absolut. Cel puțin cu Vești nteanu. Ani de zile. În

perpetua genul de viață, cu o singură diferență... Cu Veșmînteanu ea fusese cea ținută în întuneric, acum îl ținea ea pe altul.

Artemis stătea pe scaun ca o grămadă de noroi din care se scurgea toată apa. Se simțea inform și bănuia că așa și arată. Făcu un efort să vorbească.

– Poate ar fi mai bine să plec. Cu scuzele de rigore. Schiță și gestul de a se ridica.

– Asta-i acum! coborî ea vocea. Facem pe băiețelul sensibil, mușt ruluit de mătușă. Nu putem discuta deschis? Am vrut să lămuresc o chestiune de principiu. Cazul a fost clasat, gata! Nu putem trece la altceva?

El tăcea ca un mușuroi acoperit cu iarbă uscată. Nu privea nicăieri, capul și-l înghesuise între umeri și bărbia și-o proptea în piept.

– Hei, domnul! Cu dumneavoastră vorbesc! îl luă din nou la refec. În glumă, camaraderește. Vocea noastră nu mai ajunge la urechile dumneavoastră? Hai, Artemis, termină! Nu-ți stă frumos. Ești bărbat în toată firea. Atât poți tu să suporți de la o femeie? De la femeia pe care, să zicem, o iubești? Era prima dată când pronunța acest cuvânt. Un bărbat adevărat primește mușt ruluielile iubitei sale cu zâmbetul pe buze. Ba îi oferă și o floare. Alții mai mult, un inel cu diamant. Tu nu mi-ai adus niciodată flori. Hai, Artemis! Ciondăneli de-astea apar cu duiumul într-un... cuplu.

Ascultându-i vocea, fără s-o privească, înțelegea că intenția ei ar fi de alint. El întârzia acum „să se trezească la viață" pentru a prelungi respectiva stare recuperatorie, compensatoare... dar realiza că e un comportament infantil. Ceva venea la el dinspre copilărie, de dinainte de împlinirea celui de al zecelea an, fatalul. Mai descoperea în el și un început de ilaritate și se temea că începe să i se schimonosească buzele într-un râs ambiguu și promiscuu. Apoi o simți așezându-i-se pe genunchi și o profundă și irezistibilă iradiație electrică îl pătrunse. Carnea i se topea încet-încet,

dematerializându-se. Dulcea povară se muta chiar în el. Ce era această fierbințeală ce-i cotropea celulele? Ce mesaj? Unul venit din aștri? Din plasma lor mirifică? Beate îi făcea legătura cu grădina din care se desprinsese cândva, cu imemorialul culcuș? Strânse în brațe întruchiparea penetrantă a binelui suprem și toată tulbureala se împrăștie. Era gol și avid, curat cum fusese în înfruntarea cu gerul. Îi simți buzele.

Se mutară ca în vis în dormitor, fără niciun cuvânt. El intră în starea halucinantă, de moarte paradisiacă, nemaipăstrând nici năzuința de a supraviețui. Găsea în tăcerea lui Beate o nevoie de a se însingura la modul absolut. Se abandona, dar rămânea numai a ei. O simțea mutată în extaz, însă unul ermetic, strict personal, necomunicativ. Trăia doar pentru ea, nimic altceva nu mai exista, și acest gând se împrăștie în el ca o mirare dureroasă.

Când, într-un târziu, el schiță intenția de a pleca, îl invită la cină, glumind pe seama amărâtelor de cadouri pe care i le adusese.

– Te-ai americanizat. Minus bomboanele – un străvechi specific românesc. American pursânge erai dacă te rezumai la sticla de vin. Ai văzut în filmele lor: când sunt invitați la cină, și chiar când nu sunt invitați – și izbucni într-un râs impetuos, dar fără urme de supărare – bărbații trec pe la magazin și cumpără o sticlă. Nu interesează calitatea. Sticla e doar simbol.

Cu sticla în mână, ea veni să se asigure că Artemis nu s-a bosumflat din nou.

– Ingenioșii ăștia care implementează modelul american – mă refer la întreprinzătorii de înfrumusețare, transplant, menținere a condiției fizice etc. – ar trebui să deschidă și servicii pentru cultivarea stării de bărbăție. Pentru domnișori ca tine. Ai văzut, prin westernuri, pistolarii ăia sălbatici îmbăindu-se cu trabucul în gură și jobenul pe cap? Ce fericiți sunt când „doamna" îi chelfănește! Chit că aceea e una de ocazie. Ai de învățat de la ei.

Artemis tăcu, înțelegând că așa vrea ea să pună punct certei. Zâmbi, aparent convins. Era un registru amical ironic, în care ea nu pierdea poziția câștigată, iar el se ridica pe un soclu ceva mai convenabil.

Beate nu puse cine știe ce pe masă, evident neprevăzând festinul romantic, dar lui Artemis, după terapia de ger și succesiunea de emoții încheiate cu transgresarea paradisiacă, i se deschisese pofta de mâncare. Ea sesiză și mai aduse, fără să spună cum l-a procurat, un sul de șorici – în România era vremea lui – exalând arome de fum și gospodărie țărănească. Șoriciul și whisky-ul – dintr-o treime de sticlă rămasă cine știe de când – făcură pentru el, din cina săracă, un adevărat regal. Se binedispuse, văzându-se tentat să facă giumbușlucuri, dar un instinct strategic îl înfrână. În conceptul de masculinitate al lui Beate trebuia să rămână sobru. La al doilea pahar i se deschise gustul de abstracțiuni. Voi să știe ce părere are ea despre influența regimului termic asupra omului. Respectiv modelarea temperamentului în condiții de ger. De ger siberian, arctic, ca cel ce bântuia România. Ea spuse că probabil determină o înclinație spre alcool – proprie scandinavilor, rușilor, în general nordicilor.

– Dar de ce nu și australilor? De ce numai borealilor?

– Australi ai geografiei albe nu prea există, opină ea, sau dacă sunt, nu-i cunoaștem. Cred că frigul mai produce și un fel de mohoreală. Omoară exuberanța.

El nu se arătă convins. Știa că, din când în când, rușii au adevărate explozii temperamentale. E drept, cam triste până la urmă, degenerând în depresie. Să nu se uite, adăugă el, că acestea sunt popoare izolate în septentrion, complexate. Lăsară baltă chestiunea influenței termice planetare, dar după un timp Artemis reveni.

– În fond, noi n-am precizat asupra cui se exercită această influență. Asupra rațiunii sau a subconștientului...

– Dar cum le-ai departaja? se interesă ea. Se păru că Artemis atât aştepta, o asemenea întrebare, căci se lansă într-o adevărată dizertaţie. Conştiinţa de sine, credea el, e sursa instinctului de conservare la om, spre deosebire de animale. Dar omul nu e subordonat doar comandamentului raţional. Ci şi stratului obscur, venit din categoria biologicului. Subconştientul e sălaşul aşa-zisului abisal, demoniacului, inclusiv straniului instinct al autodistrugerii. Nu reuşim să-l descifrăm sau reuşim într-o măsură nesemnificativă. Cu atât mai puţin să-l includem în conştiinţă.

– Şi de unde parvine? se lăsă ea antrenată. E ceva în afara creierului? Sau îşi are sălaşul tot acolo?

– Poate vine din genealogia noastră cosmică, presupuse Artemis. Doar eul nostru particular de acolo s-a desprins cândva, din misterul global. Conştiinţa ne dă megalomania demiurgică, subconştientul o frânează. Şi bine face. Dar de ce se ajunge la impulsul autodistrugerii? E o expresie a chemării atavice, în calitate de atom al firii? De atom însingurat, suferind de solitudine şi de neînţelegerea destinului propriu?

– Prea eteric, se plictisi ea.

– Mai există o posibilitate. Să fie vorba de resturile instinctului primordial, ale conştiinţei primitive, neînlocuită încă de civilizaţie. O beznă de reprezentări şi aspiraţii semianimalice. Sau poate e ceva venit dintr-o mitologie – pe care nu o mai înţelegem – rămasă de la alte seminţii, de giganţi, ciclopi, duhuri ale pădurilor şi apelor... Sau o fi un fel de pirosferă a omului, o incandescenţă nemistuită. Nemistuibilă. Ca lava fierbinte din adâncul pământului. Înspăimântătoare răbufniri ale iadului! Cât am forat noi înspre pirosfera Terrei? Cam atât am ajuns să vedem şi din pirosfera umanului.

– De aceea ne temem de necunoscutul din noi? reflectă Beate, câştigată de acest raţionament.

– Asta e. Sunt instinctele obscure ale cruzimii. Ale foamei de dominaţie şi înavuţire. Dar şi ale foamei sexuale.

– Mai ţii minte de unde ai pornit?

– Nu, recunoscu Artemis. Dar am ajuns, cred, la sensul lumii, la sensul vieţii. Tu vezi un astfel de sens?

– Poate. Frumosul, să zicem.

– El vine de la natură. Sau îl creăm ca artă. Poate şi ca iubire. Dar marile gloate aleargă după frumos? Nici nu-l sesizează – fie că aparţine naturii, fie artei.

– Mai degrabă nu şi-l pot însuşi ca mod de viaţă, deveni ea mai obiectivă.

– Atunci care e sensul vieţii individului?

– Dacă n-ar fi unul, de ce ne-am agăţa de viaţă?

– Ne încăpăţânăm să-l căutăm. Nu tocmai această căutare poate fi conţinutul vieţii? Ia gândeşte-te, dacă viaţa ar avea un sens prestabilit, ar mai avea... inedit? Ar mai provoca nelinişte, surprize, emoţie, pasiune? Nu vin ele din alergătura fiecăruia după un sens al lui? După iluzii? Iubirea nu e tot un sens himeric? Pe care îl apucăm din când în când de coadă, ca pe o cometă. O dâră evanescentă, ce trece prin noi?

– Asta să fie? Şi i se aşeză din nou pe genunchi. Mă înduioşează soarta fiinţei umane, mărturisi, dar nu ne putem lăsa, decât rareori, în voia elanurilor gratuite.

Dimineaţă, Artemis întrebă când urmează să se mai vadă, şi ea situă cu aproximaţie viitoarea întâlnire spre sfârşitul săptămânii. Dar îl rugă, privindu-l galeş-dojenitor, să aştepte un telefon prealabil. Acum îl rugă să plece el primul, căci urma să vină o funcţionară s-o ia. Artemis luă în piept oraşul îngheţat, cu pietoni puţini, cu majoritatea autovehiculelor încremenite pe trotuare sub crusta groasă a zăpezii, cu grosul locuitorilor circulând prin tunelele

metroului. La o oră pe care n-o frecventa de obicei, stăpânit de o stare de spirit amestecată. Efectul mustruluielii se găsea în el estompat, dominat de orele ce o succedaseră. Neplăcerea cauzată de expedierea, atât de matinală, sub imperativul de a nu fi surprins la ea de ochi străini, abia o ținea în frâu. Fusese pătruns de criticile lui Beate, cel mai mult afectându-l referirea la pretinsa lipsă de bărbăție cu care primise nemulțumirea ei. Modul cum fusese admonestat, produsese o rană. Acum, rebegit, însingurat, alungat ca un câine de pripas, o resimțea.

Nu scăpă toată săptămâna de confuzia poziției lui în relația cu Beate. Atracția nu scăzuse, dimpotrivă. Probabil, se gândea, fiindcă îi pusese restricții. Ca și când cineva i-ar raționaliza deodată bananele, fructele lui preferate, din care nu se înfruptă excesiv doar fiindcă are acces nelimitat la ele. Cu interziceri, le-ar dori probabil mai mult. Atracția exercitată de Beate consta în partidele de amor și în plăcerea dialogurilor „pedante". Misterul se evaporase, înlocuit de fascinația concreteței palpabile. Beate era ca o statuie vie, denudată, însușită în sanctuarul ei mistic.

La sfârșitul săptămânii începu să se neliniștească. Își pusese speranțele în ziua de vineri și venind sorocul, aștepta de dimineață până seara cu nervii încordați. Sâmbătă, nemaiputând răbda, dibui, folosindu-se de anumite indicii reținute de la Beate, amplasamentul expoziției-magazin și, în jurul prânzului, descinse acolo. Fiind deschis și în zilele de weekend, prin săli se preumblau tot felul de vizitatori, astfel că prezența lui se înscria într-un cadru normal. Află că biroul doamnei directoare avea ușa de intrare chiar în holul principal, iar intenția lui de a intra acolo nu o intrigă pe funcționara consultată. Se gândi că aceasta era cutuma. Se plasă în apropierea ușii, hotărât să aștepte un timp, pentru o mai bună edificare. Și chiar se produse ceva. Un bărbat ieși din cabinet. Înalt, îmbrăcat

cu bun-gust, grizonant, cu un obraz de intelectual, părea să se apropie de 60 de ani. Nu avea aerul împrăştiat şi indecis al vizitatorilor de ocazie. Ieşi, dar se răzgândi. Se întoarse, clipind des din ochi, cu concentrarea omului care a uitat un lucru important. Intrând din nou, trase uşa după el, dar din grabă sau cu gândul că e ceva provizoriu, nu mai apăsă clanţa şi aceasta se deschise singură. După un timp, din curiozitate, Artemis se deplasă spre golul uşii şi privi înăuntru. Bărbatul şi Beate stăteau în anticameră, unde se afla biroul secretarei. La un moment dat cei doi se mişcară, probabil ca să-şi ia rămas-bun. El îi sărută mâna, iar ea îşi petrecu braţele după gâtul lui, îmbrăţişându-l cu o ciudată ardoare falsă, după cum aprecie Artemis. Apoi ea se întoarse spre propriul birou şi el părăsi încăperea. Poetul se apropie de funcţionara care-l ghidase şi o rugă frumos să-i reamintească numele domnului care se îndepărta alene. Ea-i dădu, binevoitoare, lămuriri, plusând din proprie iniţiativă. Era Adrian Mucenicu, bine-cunoscut critic de artă. Urma, adăugă ea ca orice funcţionar vorbăreţ şi intrigant, să plece cu doamna directoare într-o delegaţie în India şi China.

În seara respectivă, Beate îl sună şi-i aduse la cunoştinţă, cu regret, că nu se vor mai vedea, cum se înţeleseseră, fiindcă urma să plece chiar a doua zi într-o călătorie neprevăzută, cu o delegaţie de artă, pentru achiziţii în India şi China. Se vor întâlni la întoarcere. El îi ură, laconic, voiaj plăcut şi succes, ea probabil surprinsă, aşteptă un timp, după care răspunse evaziv salutului.

Cam după o jumătate de oră Beate reveni. Pretextul era că a uitat dacă-i spusese destinaţiile călătoriei. Prinsă până peste cap cu pregătirea bagajului, nu mai ştia ce a spus şi ce n-a spus, şi n-ar vrea să reiasă că acest voiaj e ceva misterios. Artemis pretinse că nu-şi aduce nici el aminte dacă specificase sau nu destinaţia deplasării, dar nu vedea ce importanţă are. Chiar nu e curios deloc? se mirase ea. Credea că unele lucruri legate de persoana ei îi trezesc interesul.

Nu știa, replicase el, că a putut-o inoportuna vreodată prin insistența de a afla ce nu era dispusă să spună singură. Poate s-a gândit să-i furnizeze acum informații suplimentare ca un fel de... „compensație". Ea deveni sarcastică. Era o obsesie a lui această idee? Dar nu-i aparținea lui, îi reaminti Artemis, aceasta fusese tot o preocupare a ei, de viitor, pentru o anumită echilibrare a vieții, cum reținuse. Beate voia să lase impresia că o supără această persistență, doar el cunoștea bine motivul presupuselor compensații. El se îndoi că nu s-ar mai putea ivi alte motive similare, viața având tot felul de meandre, unele bruște, altele determinate de cursul ei inevitabil, fatal. Beate pretindea că nu înțelege această speculație abstractă. Artemis lăsă în telefon un gol de sunet, stânjenitor. Beate spuse că despre toate acestea va trebui să aibă la întoarcere o discuție aprofundată. El nu marșă, ca și când n-ar fi auzit, sau nu-l privea personal. Convorbirea se termină în coadă de pește. Artemis rămase dezinteresat și enigmatic, ca dori să împrăștie echivocurile de moment, să plaseze în viitor o certă lămurire, păstrând sub amândoi un teren în continuare exploatabil. Finalul convorbirii îi aduse lui Artemis în memorie sugestia, de fapt propunerea formală, făcută de Lidia în ultima lor zi de dragoste, înaintea proiectatei căsătorii cu un fiu de nabab, de a hotărî să rămână amanți, indiferent de schimbările apărute în existența particulară a fiecăruia. Se convinse că această convorbire cu Beate se va înscrie, în perspectivă, sub același semn, ce marcase aproape uitata decepție cășunată de splendida, dar stupida tânără femeie. Evitând... evitând însă, de data aceasta, orice explicații dezagreabile. Și urmând ca spezele să le suporte fiecare, ca într-o afacere bilateral perdantă. Prin urmare, istoria – istoria lui romantică – se repeta în modul cel mai neinspirat posibil.

A doua zi îl sună pe Bondocu și-l întrebă dacă are habar de un critic de artă numit Adrian Mucenicu. Dar ce treabă are cu el? voi să știe ziaristul. Îl cunoscuse întâmplător și-i propusese o colaborare

cam încâlcită, pretextă Artemis, pe o temă ciudată, „lirica picturii", sau așa ceva. Bondocu se amuză de ciudățenia ideii și-i dădu lămuririle dorite. Predase cândva istoria artelor plastice, dar renunțase. Era un tip pedant, obișnuia să țină speech-uri la deschiderea unor expoziții personale, câteodată îl solicitau și muzeele de artă să facă prezentări. Nu are operă, dar e cotat printre elitiști. Mai important e că a reușit să-și înjghebeze o casă de licitație, care în ultimii ani s-a impus. Poate a auzit de Gioconda – la ora actuală cea mai prestigioasă instituție de acest fel. În ce privește colaborarea respectivă, îl sfătuiește s-o evite, omul nu e un creator, e un cozeur, de bună calitate, dar sterp și obositor. Artemis îi mulțumi și-i spusese că va ține seama de sfatul lui.

După aceea scrise „Tandrețea fiarei", cu gândul de a o pune în fruntea viitoarei sale plachete de versuri, pe care o va intitula chiar astfel.

Tandrețea fiarei

Gazela își privește
chipul tremurător
în unda moale.
Tresare și adulmecă
în asfințitul limpezit,
venirea orelor fatale.

În iarba 'naltă a savanei
pândește
miticul cavaler vărgat.
Ea nu știe dacă împărtășirea
din mistere
e o greșală, un păcat...

Îl simte-apoi
şi fuge graţioasă
ca o prinţesă-n crinolină.
De Făt-Frumosul nevăzut?
De inima ei fragilă
şi prea plină?

Când prinţul execută
saltul impetuos
inima ei se umple deodată de otravă,
îmbrăţişarea pătimaşă a legendarului iubit
o simte crudă
şi bolnavă.

Tigrul o strânge posesiv la piept,
făptura-i aspirând-o
prin toţi porii.
Când sparge carotida,
beat de fierbintele fluid,
devoră icoana vie a candorii.

Capitolul treizeci și trei

Artemis se trezi buimac. Îl smulsese cu brutalitate din somn insistente ciocănituri în ușă. Dormitorul era inundat de lumină, își zise că trebuie să fie târziu. Se ridică în capul oaselor și se duse în vestibul. Întrebă cine e, dar în același timp deschise, trezindu-se nas în nas cu o mogâldeață înfofolită, în care recunoscu fața rotundă a lui Bondocu.

– Ce faci domnule, dormi la ora asta? Nici telefonul nu-l auzi! Te-am sunat de-acasă, de pe drum, de-aici... Am intrat la idei.

– Noroc că am uitat deschisă ușa de la dormitor. Altfel nici ciocănitul nu-l auzeam. M-am culcat târziu, n-am putut să adorm... Am luat somnifere. Dar cât e ceasul?

Uitase și ce zi e. Se bucură că e sâmbătă. Probabil că ziaristul voia să facă o plimbare prin parc, se gândi. Fusese la ziar în cursul săptămânii. Începuse noua colaborare. Îl invită să se dezbrace. Ceru douăzeci de minute pentru duș și echipare. Culese de pe jos câteva reviste și i le puse în brațe musafirului. Intră în baie, dar reveni, strecurându-și capul prin deschizătura ușii.

– Mergem în parc, domnu' Bondocu?

– Uite ce e, se rățoi acesta, dacă mai mă domnești, am rupt-o cu tine. Pichi știi să zici?

– Am înțeles, să trăiți! se retrase acesta, și după un minut se auzi răpăiala jetului de apă și o vagă sonoritate, dând de înțeles că poetul fredonează.

Ieși încărcat de energia omului pus pe treabă.

– E frumos afară?

– Știi de ce am venit peste tine? puse ziaristul jos revista în lectura căreia se adâncise. Habar n-ai. Ne invită Veșminteanu la o consfătuire culturală în cerc restrâns. Doamna Burcă, Aristide, ăla de la fundație, noi doi, încă cineva...

– Politicienii ăștia lucrează mai abitir în weekend. Dar ce caut eu în afacerea asta? Sigur m-a invitat? Credeam că a renunțat la serviciile mele. De ăștia nu scapi niciodată..

– E ceva special. Nu la sediu. Acasă. A fixat ora prânzului, mi-a spus, ca să nu fie atmosferă de ședință. Discuție lejeră, o să și ciugulim ceva, bem un pahar...

Artemis căzu pe gânduri. Acasă? Asta schimba situația. Va fi și familia acolo. Va da ochi cu Sorana, pe care n-o mai văzuse. Respinsese mesajele ei sau le lăsase fără răspuns. Nu-i prea convenea. Nu-i convenea deloc.

– Va fi și familia? întrebă.

– Te deranjează? Am auzit eu ceva... Ai avut un flirt cu fata? Astăzi, dragă, se trece peste chestii de-astea. Nu, mi-am adus aminte, a zis că femeile sunt plecate. Au probleme la Curtea de Argeș. Cu înghețul... Dar și dacă ar fi, ce treabă ai?

Artemis rămase tăcut. Se îmbrăcă, dar nu știa încă dacă să dea sau nu curs invitației. În cazul când ar fi plecate, nu era o problemă. Dar dacă nu? Să facă ce spune Bondocu? Pichi? Totul s-a uitat, s-a șters? S-ar părea că din punctul ei de vedere, nu prea. Sunt o familie tenace. Nu renunță la planurile lor. Plecă totuși cu ziaristul. Pe străzi nu mai domnea forfota obișnuită. Bulevardul era traversat încă de utilaje de curățare a zăpezii și de camioane încărcate.

Iarna căpătase o imagine urbanizată, atacată din toate părțile cu instrumente mecanice. Se revărsa o lumină tare, nu toată din soarele debil, venind și de pe câmpuri, unde albul orbitor al lințoliului depus în ultimele săptămâni reflecta razele ca o lentilă măritoare. Orașul revenea la normalitate, dar cerul, văzduhul emanau încă ceva ireal. De la Piața Romană luară un taxi, fiindcă autobuzele erau supraaglomerate, se legănau, obeze, abia ținându-se pe picioare. Pe Kiseleff se circula bine și ajunseră repede la locuința lui Veșmințeanu, situată pe una din străzile perpendiculare cu șoseaua. Curtea, de proporții modeste, avea un aer de virginitate vetustă, cu arbori timizi și arbuști rarefiați, cu gardurile din fund uzate. Urcară cele câteva trepte spre ușa de sticlă încastrată în fier forjat. Le deschise însuși Veșmințeanu, într-o ținută de cabană alpină, cu flanelă, pantaloni pe picior și ghete înalte. Părea binedispus, oferindu-și generos sclipătul danturii decorative și vorbind cu tonalitatea muzicală a vocii sale ca o uvertură optimistă. Locuința veche avea proporții impresionante, dar el explică musafirilor că mult spațiu nu are funcționalitate practică, accentul căzând pe latura reprezentativă. După ce se dezbrăcară, fură duși în salon. Mobilat eterogen, era îmbâcsit, ca o sală de cenaclu, de lecturi, de audiție muzicală. Te împiedicai la tot pasul de fotolii, nu toate din același stil. Se ridicară să-i întâmpine Aristide, secretarul general, doamna Burcă (avansată între timp redactor-șef al revistei), un bărbat tânăr bățos, cu obraz de om supărat și ochi holbați în care ghiceai neîncredere apriorică, locțiitorul președintelui fundației și doamna Clementina, tot așa diformă, dar mai mobilă ca de obicei, și de la care Artemis nu s-ar fi așteptat la acest efort protocolar de amfitrioană. Se așezară toți, comentară un pic zăpezile, gerurile, și cu această ocazie Artemis află că Sorana se află la Curtea de Argeș pentru despresurarea proprietății de nămeți. O fată cu șorț aduse sucuri și păhărușe cu tărie, probabil votcă,

recomandată celor ce luaseră iarna în piept până aici. După care, președintele, degajat, cu un rest de râs amical pe față, le prezintă motivul convocării.

După alegeri reflectase îndelung la condiția clasei politice românești și la un mod de a interveni pentru emanciparea ei culturală.

– Toată lumea se plânge, toată lumea o detestă. Și prin ce face, își completează zi de zi autoportretul negativ. În ultima vreme nu numai mass-media îi pune oglinda în față, se conturează și un curent critic al societății civile, de fapt al României profunde. Lozincile înscrise pe pancarte la demonstrații sunt pline de aciditate și de un necruțător umor popular. Concluzia e schimbarea, înlocuirea ei, și această necesitate nu mai poate fi eludată sau amânată. Firește, decide electoratul, alegerile parlamentare se apropie, iar această mișcare populară va influența scrutinul. Dar aici nu e vorba doar de imagine, de imaginea publică. Adică lipsa de charismă, o estetică socială deficitară, să zicem așa. E o problemă de fond. Și aceasta mă preocupă chiar sub raportul securității naționale. Vă asigur, nu folosesc vorbe mari. Eu nu contest de principiu împărțirea societății într-o majoritate care se bucură de avantajele civilizației în limite mai modeste, și o minoritate privilegiată. Îmi închipui că unii dintre voi nu-mi împărtășiți opinia din punct de vedere ideologic. Și pot cădea de acord că sub aspectul echității ideale, nu e situația optimă. Dar deocamdată asta e – o fatalitate! O accept, însă condiționat. Minoritatea de care vorbesc trebuie să întrunească anumite cerințe calitative. Cum a fost cu patricienii în antichitate, cu nobilimea feudală, chiar cu burghezia tradițională. Calitățile trebuie să-i justifice poziția conducătoare, inclusiv privilegiile. La ora actuală această condiție calitativă nu este întrunită, ceea ce pune la îndoială, într-un mod periculos, rațiunea de a fi a clasei. Căci nu mai suntem contemporanii lui Dinu Păturică... Iată adevărata motivație a acțiunii pe care o

promovăm. Se mai pune întrebarea: cum a ajuns această pletoră în fruntea țării noastre? Unii s-au împins, având bani, pe alții i-au împins partidele, având nevoie de ei. Se spune că mulți și-au cumpărat cu sume mari fotoliile parlamentare și ministeriale. Și alte fotolii. Ce a făcut posibile acceptarea și tolerarea lor „la butoane", cum se spune acum? Aceasta ține de un fenomen mai larg, aproape general: pierderea discernământului valoric. Fenomenul s-a produs și în interbelic, respectiv după întregirea țării, când proaspăta burghezie de extracție joasă a năvălit spre pupitre. Numai că atunci exista în societate o contrapondere – aristocrația, atât cât mai rămăsese, descendenții boierimii de viță veche, familiile desprinse din casele domnitoare de altădată, cu educație aleasă, cu averi ce le permiteau să rămână independenți, autoritari, incoruptibili.

Doamna Burcă, înviorată în sens invers rolului ei obișnuit, combativ, și Bondocu aduseră completări în sprijinul tezei respective, numind o serie de personalități din categoria specificată, cu rază largă de influențare publică.

Se stârni oarecare rumoare și doamna Clementina profită de ocazie pentru a-l ruga pe Artemis să fie amabil s-o ajute să aranjeze niște lămâi aflați în verandă, aduși recent de nu știu unde. Artemis se ridică amabil și o urmă. Nu văzuse încă acea verandă încălzită, cu mobilă de grădină scumpă, de unde se putea admira „natura", curtea adică, din păcate nu prea semnificativă. Vasele cu lămâi fuseseră îngrămădite într-un colț și Artemis le plasă altfel, după indicațiile doamnei Veșminteanu. Deși nu se surmenase fizic, gazda se arătă obosită și se așeză pe un fotoliu împletit, răsuflând greu. Îl invită și pe Artemis să contemple arbuștii debili, cu lămâi micuțe, de un galben artificial. Schimbară câteva cuvinte pe marginea lor. Apoi ea își aduse aminte că Artemis n-a mai dat pe la ei de o mulțime de timp. Se gândea cu plăcere la serile când luau cina împreună. Introduse și tema Soranei. După aprecierea ei, fata

regretă răcirea intervenită între ei. Ca mamă, putea da asigurări că fata e deplin conștientă de greșeala făcută. Așa ceva nu s-ar mai repeta. Doamna Clementina renunțase la tonul ermetic-sarcastic și la masca de amabilitate suspicioasă, rece. Vorbea ca o mamă sincer implicată în delicata ecuație sentimentală a fiicei. La un moment dat, cu același aer înțelept-paternal, de o persuasiune jovială, lansă o teorie îndrăzneață. După ea era mai bine ca atât femeile, cât și bărbații să-și epuizeze curiozitățile și fanteziile în prima tinerețe înainte de mariaj – aceasta eliberându-i, despovărându-i de obsesiile de mai târziu, când încep să-și regrete lipsa de experiență și să năzuiască să o suplinească. Sancționă aerul puțin mefient și parcă amuzat al lui Artemis, spunându-i că nu e o simplă presupunere, ci concluzia unor observatori sociali și de la noi, și de aiurea. De altfel, teza se verifică sistematic în practică. Nu știa dacă Artemis e la curent cu metodele educative ale familiilor germane moderne. Acolo mamele monitorizează și dirijează viața intimă a fetelor, astfel încât să corespundă întocmai acestei nevoi de inițiere, de pregătire multilaterală pentru mariaj. Personal nu a aplicat metoda, și râse enigmatic, dar este suficient de informată pentru a putea interpreta rațional... și nu mai defini încă o dată ce. Îi părea rău că el n-a putut-o găsi pe Sorana, ar fi fost un bun prilej ca să-i audă propriile judecăți. Fiind cea mai energică și mobilă din familie, și-a asumat sarcina să rezolve chestiunea de la Curtea de Argeș. Mircea ar fi bucuros să mai apuce câteva zile de iarnă acolo. În anotimpul acesta împrejurimile sunt de o frumusețe seducătoare. Personal ar fi fost încântată ca partenerul fiicei ei să fie un scriitor, poet, atât Sorana, cât și ea fiind mari iubitoare de literatură. Își întrerupse discursul sfătos, insinuant, de doamnă emancipată, din care reieșise că nu i-ar displăcea deloc poziția de soacră a poetului, și lansă o afirmație interogativă:

– Mi se pare că noi n-am avut ocazia să-ţi prezentăm propunerea la care am reflectat îndelung – atât pentru nevoile prezentului, cât şi pentru raţiunea ei de viitor – de a prelua fundaţia culturală, în calitate de preşedinte. În locul doamnei Calafeteanu, o femeie superioară, la care noi ţinem, în special Sorana, dar care nu s-a putut angaja într-o activitate de anvergură. Mircea pune mare accent pe această instituţie în realizarea ţelului său. Acesta de implementare a culturii în politică, de apropiere între intelectuali şi politicieni. Te rog să meditezi la propunerea noastră, nu-ţi cer răspuns imediat, ne mai vedem şi reluăm discuţia. Ai să te gândeşti la ambele probleme, nu? amestecă ea lucrurile astfel încât părea că-i ceruse să se pronunţe şi privitor la ideea reînnodării idilei cu Sorana. Acum hai să mergem, îl îndemnă, acolo se dezbat chestiuni ce te interesează.

Artemis o urmă, ameţit de vertiginosul excurs făcut de doamna Veşminţeanu prin două domenii atât de diferite, dar îmbinate de ea organic, într-o perspectivă sugerată nu doar subteran. Îl irita că nu putuse scoate măcar o exclamaţie, că cele două mingi „de foc" se aflau acum în terenul lui, şi că i se cereau imperios şi ultimativ răspunsuri.

În salon nu se depăşise faza comparatistică, a paralelismului. Veşminţeanu considera că nenorocirea prezentului constă în lipsa altui model de clasă socială conducătoare. Îi invită să-şi imagineze cum s-ar fi comportat noua burghezie română alături de exponenţii aristocraţiei, sub ochii acelora. Aristide aduse în discuţie noul „Viţel de Aur", confecţionat dintr-un aliaj inferior, bătut din ciocan pe nicovală ţigănească. Veşminţeanu se îndoia că aceasta ar fi sintagma cea mai potrivită. Credea că acest simbol al opulenţei are două accepţiuni, nu una singură: aceea curentă, religioasă, şi cea antică şi medievală, când opulenţa genera spiritualitate – mecenat, cultură, şcoli de artă înflorite la curţi princiare, genii creatoare

ataşate capetelor încoronate, marilor familii. Exemple? Grecia, Roma, statele feudale din peninsula italică şi din spaţiul german, monarhiile franceze, britanice, hispanice. Tocmai asta ar dori el, ridicarea numitului „Viţel de Aur", probabil predestinat omenirii, pe soclul lui înalt de altădată, în poziţia patronului de spirit, al generatorului de lumină, cultură, eleganţă, subtilitate şi frumos. Lui Artemis i se păru această alocuţiune bombastică şi falsă, o fanfaronadă lozincardă. Se gândea să se înscrie în replică, dar Aristide îşi apără punctul de vedere. El susţinu că marile culturi blamează totuşi acest simbol, şi pentru exemplificare cită Biblia – monument al civilizaţiei umane – străbătută de la un capăt la altul de antinomia între ideea de Dumnezeu – ca expresie a spiritului elevat – şi ideea de lăcomie materială vulgară, sintetizată în sintagma „Viţelul de Aur". Interveni şi Bondocu.

– Cât de greşit li se atribuie ateilor uciderea lui Dumnezeu! Dumnezeu există în două ipostaze – ca entitate metafizică şi ca idee morală. În prima ipoteză nu poate fi ucis, fiindcă exprimă – şi acesta este cel mai mare paradox – o realitate: existenţa unui spirit guvernator în univers, a unei misterioase legi a firii ce ţine spaţiul şi materia în echilibru. Cum e el conceput ca imagine de mintea omenească nu contează. Dar ca idee morală poate fi nimicit, şi aceasta o face de milenii aşa-zisul „Viţel de Aur". Ideea morală cuprinde mila, cinstea, întrajutorarea, respectul aproapelui, iubirea. „Viţelul de Aur", cu trena lui de orgolii, plăceri, vanităţi, de putere şi de ură, de îngheţată nepăsare a inimii faţă de suferinţă şi nedreptate, îl ucide sistematic pe Dumnezeu. El e asasinul neobosit, îndârjit, scelerat al dumnezeirii, în întruchiparea ei cea mai benefică pentru fiinţa umană – de idee morală.

– Dumnezeul Bibliei e conştient de acest pericol, şi nu numai pentru soarta sa proprie, ci pentru soarta operei sale superioare – omul, simţi nevoia să-l completeze Artemis. Amintiţi-vă când îl

aduce pe evrei în Canaan. De ce-i aduce? Ca să stârpească popoarele închinătoare la „Vițelul de Aur". Le pune sabia în mână ca să-i extermine pe idolatri – până și pe pruncii din pântecele mamelor. Iar când Israelul începe să încline, la rându-i, spre adorația zeului păgân, îl bate până aproape de nimicire.

– Da, asta am vrut să spun, conchise Bondocu. În dialectica simbolurilor de bine și de rău, „Vițelul de Aur" e simbolul răului, al antidumnezeirii, simbolul satanismului. Chestiunea e de partea cui sunt elitele – politicienii, manipulatorii aurului, adică finanțiștii. Și intelectualii. De partea cui, domnule președinte?

– Bine, sunt de acord că în această accepțiune, cea negativă, când ea prevalează, se impune o opoziție.

– Dar cine, cine să se opună din elite? îl somă Bondocu. Trezorierii aurului? Așa ceva e de neconceput. Politicienii? Nu sunt aliații primilor? Oamenii lor de casă? Cei ce au luat locul artiștilor și filosofilor de la curțile princiare? Sau artiștii și filosofii? Ei râvnesc la locurile pierdute cândva pe lângă cei puternici. Și fac concesii ca să fie admiși. Nu pentru a-și crea opera, la care mulți au și renunțat, ci pentru huzur.

– Pe plan moral, în istorie, declară Artemis, opoziția la „Vițelul de Aur" nu prea pare să aibă succes. Aceasta mi se pare a fi tragedia. Monoteismul antic, iudaic, s-a zbătut degeaba, n-a avut câștig de cauză. A fost înlocuit de monoteismul creștin. Nici acesta n-a clintit cultul vițelului. Mai dur, s-a angajat în luptă doctrina comunistă. Înverșunându-se, a devenit și ea antiumană, înfricoșându-i pe idolatri. Dar respectivii s-au repliat. Cultul a revenit, mascându-se în simbol al libertății, drepturilor omului, inițiativei neîngrădite. Și iată, marea mistificare a învins din nou.

– Nu mai vezi posibilă nicio opoziție? întrebă Aristide.

– M-aș întoarce la Biblie, se încinse Artemis, iritat de ce i se părea a fi o simplă gargară ideologică. La nevoia ofensivei neconciliante

împotriva răului. La înspăimântarea celor ce-l comit. Mă refer la cei fără idee morală, nu la erorile umane curente. Aceşti exponenţi ai răului, după mine, nici măcar nu pot fi consideraţi oameni. Ceea ce ne induce în eroare e tocmai faptul că au chip de om. Ideea morală e cea care deosebeşte omul de animal, nu împopoţonarea în zorzoanele civilizaţiei fabricate. Animalului îi e frică de vreo putere justiţiară? Nu! Nici acestor aşa-zişi oameni. Ei fac rău din convingere – şi ca mijloc, şi ca ţel. Nu din greşală. Cei ce greşesc din neştiinţă trebuie judecaţi separat, trataţi cu omenie. Ca în Biblie. Iisus nu ajunge să intervină, în faţa instanţei supreme mistice, chiar pentru propriii oprimatori şi asasini? „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac". Ei bine, geniul răului, la care mă refer, ştie ce face. Nu „greşeşte". Oamenii răului nu sunt lipsiţi de discernământ, au conştiinţa clară a maleficului. Sunt lucizi, calculaţi. Probabil că ies strâmbi din născătoare, sunt rebuturile genezei. În ei nu încape ideea morală, nu au sălaş sufletesc pentru ea. Firea lor o respinge cu îndârjire. Nu au sentiment, nu au suflet. Normal, asemenea mutanţi trebuie aduşi din nou în raza mâniei lui Iehova. Stârpiţi, vreau să spun.

– Vai, Artemis! se lamentă Clementina. Te-ai făcut extremist! Cum poţi susţine aşa ceva? Toate fiinţele omeneşti au drept la viaţă.

– Sceleraţii, doamnă? se răzvrăti Artemis. Criminalii, prădătorii, violatorii? Pentru ei cereţi clemenţă? şi-şi dădu seama că numele ei e predestinat.

– Dar se pot îndrepta. Nu se spune că de aceea a venit Hristos?

– Şi s-au îndreptat de atunci? Aţi văzut vreunul? Daţi-mi un exemplu. Îi deplângem pe cei din puşcării, dar unii se reîntorc acolo la liberul-arbitru. Mizând pe presupusa îndreptare, nu vom curăţa lumea de rău. Lumea se umple de hidoşenie. Şi asta a început chiar de la primii oameni. Progeniturile celor alungaţi din Grădina lui Dumnezeu ce-au făcut? Amintiţi-vă! Întâiul lor act important de muritori a fost crima. Porneau la drum numai ei doi,

Cain şi Abel. Şi primul şi-a propus să rămână singur, şi şi-a ucis fratele, unicul tovarăş în Univers. Aceasta era, aşadar, morala celor ce inaugurau lungul şir al căzuţilor din mit. Nici urmă de suflet, nici urmă de sentiment...

– Bine, Artemis a sărit peste cal, spuse dojenitor Veşminţeanu. Noi am pornit de la altceva, şi anume resuscitarea nobleţei, nu? Să revenim la asta. Sunt de acord că burghezia nouă se drapează în principiile democraţiei: drepturi, libertate, iniţiativă etc., dar nu putem pretinde că aceste principii ar genera, prin natura lor, manifestările nocive ale „cultului viţelului", cum îi spuneţi voi.

– Şi mai văd ceva, îşi continuă gândul Artemis, ignorând critica lui Veşminţeanu. Dar cred că vi se va părea şi asta fantezie. Aş opune, ca antidot infailibil, doctrina condiţiei astrale a omului, conştientizarea ştiinţifică (inclusiv metafizică) a raportului individului cu Universul. Să ne gândim: deasupra noastră se mişcă două miliarde de sisteme solare – numai în galaxia căreia aparţinem. Şi câte galaxii vor fi fiind? Şi la perspectiva dilatării soarelui – de care vorbesc savanţii – şi înghiţirii Terrei, transformată din nou în materie solară incandescentă, v-aţi gândit? Veţi spune că generalizarea acestor reprezentări ar distruge orice raţiune de a fi a umanităţii şi orice speranţă. Nu, în primul rând ar aneantiza „Viţelul de Aur" şi cultul lui. Lăcomia de bunuri materiale ar cădea în decrepitudine. Abia aici s-ar afirma rolul lui Dumnezeu. Personal nu ştiu dacă Dumnezeu există – în reprezentarea religioasă, bineînţeles – dar ştiu că el e absolut necesar. Din două raţiuni fundamentale. Ca instanţă punitivă incoruptibilă, în măsură să determine reţinere din partea celor prea tari ce nu se tem de justiţia terestră. Pentru evitarea transformării societăţii în junglă. Şi, doi, ca speranţă. Atât pentru oamenii lucizi, ce înţeleg zădărnicia – aceea a Eclesiastului –, cât şi pentru mulţimile nefericite, împiedicându-le să ajungă la disperare, când viaţa devine infern moral.

– Ai o fantezie bogată! încercă să-l persifleze Veşmînţeanu. Spui, desigur, şi unele adevăruri. Probabil că această combinaţie e secretul artei, al poeziei. Dar să ne întoarcem la oile noastre, puse el punct divagaţiei, revenind ca un înotător pe sub apă, la temele în discuţie. Vorbeam de noua burghezie nu în sine, ci pentru a învedera nevoia unei campanii culturale. Ea a întors spatele culturii, trebuie să i-o punem din nou în faţă. Asistăm la deculturalizare. Unii spun să nu ne neliniştim, că e un fenomen global, ţinând de specificul perioadei istorice, că se schimbă doar mijloacele, punându-se accentul pe cibernetică, pe calculator, pe net etc. Dar noi vedem consecinţa. Politicienii sunt ignari, agramaţi. Şi instituţiile de cultură cad în desuetudine – librăriile sunt goale, bibliotecile se închid, şcolile devin o formalitate, ba şi un focar de infecţie morală, şi aşa mai departe. E timpul ca cineva, sau mai mulţi deodată, să ia taurul de coarne. E timpul începerii unei campanii dirijate de umanişti. V-am chemat pentru că vreau să aducem şi noi o contribuţie.

Artemis vedea că pe chipul lui Veşmînţeanu începuse să fluture un fel de inspiraţie, de parcă ar fi fost conectat la o sursă de mesaje, şi el le traducea pe limba omenească. O incantaţie de moment? Sau o credinţă, pe care şi-o pompa în anumite ocazii ca să atragă atenţia, să se impună, să câştige adepţi, să-şi asigure statutul de lider? Şi cu alte ocazii observase această bruscă ieşire din dialog, evadarea dincolo de plafonul condiţiei curente, planarea într-o stratosferă a idealului. Interveni şi doamna Clementina care tăcuse până atunci, parcă abstrasă din context, ceea ce altădată nu făcuse. Doar la cinele lor în trei se întâmpla să se estompeze astfel, cerându-le celor doi să facă abstacţie de ea.

– Mie mi se pare, spuse, că cea mai mare tragedie este tendinţa de a schimba lumea la câteva decenii o dată. După fiecare generaţie mai importantă – care îşi închipuie că e mai importantă. Altădată n-a fost aşa. Anticii au mers mii de ani pe acelaşi drum,

fără generații mesianice. Se supuneau unui destin istoric, înfrumusețându-l cât puteau. La fel și medievalii. Au avut o aristocrație războinică, dar și galantă. Credeau în glorie, în noblețe, în valori frumoase, care au rămas perene un mileniu și jumătate. De vreo două sute de ani a început nebunia schimbării periodice. Cam după Revoluția Franceză. A intrat pe scena istorică moda. Oamenii schimbă societatea ca pe haine. Cele mai dramatice au fost schimbările de după al Doilea Război Mondial. Dar și cele de după căderea comunismului. Comunismul a săpat groapa elitelor sociale, a valorilor tradiționale. Postcomunismul sapă groapa tuturor valorilor. Nu te mai poți bucura nici măcar de avere acum, exclamă ea tragic-înveselită, și îi cercetă pe toți ca după o revelație. Ăștia care au omorât valorile, compromit până și averea. E o jale să vezi că tot în ce ai crezut e distrus și că în loc nu se pune nimic. Trebuie, după mine, reînviate valorile. Cele în care au crezut strămoșii. Asta e cultura adevărată, nu cea a contestațiilor. Nici măcar a invențiilor. Ce se inventează mai devreme de o sută de ani de așteptare, nu-mi inspiră încredere. Omenirea trebuie să acumuleze înainte de a mai face un pas. Altfel îl va face pe loc gol. Va fi un pas în gol. Vorbirăm ca la un simpozion, râse ea, luându-i pe cei din jur martori. Nu m-am pregătit ca atare.

– Cum, Clemi, ai fost magnifică, țâșni Veșmînteanu și o îmbrățișă cu entuziasm. Subscriu la tot ce ai spus. Ai definit magistral ideea. Artemis avu impresia că asistă la un teatru de apartament și-i veni și lui să râdă, cum râsese doamna Clementina. Își stăpâni cu greu mobilitatea chipului. Veșmînteanu se uită la ceas și se sperie.

– Fraților, vă țin aici nemâncați. Ce fel de amfitrion sunt eu? Hai dincolo să ciugulim ceva și continuăm după aceea.

În sufragerie erau destule pe masă. Ca băutură, doar bere și sucuri. În picioare, comesenii se uitau cercetători la platouri, nehotărându-se să spargă gheața. Doamna Clementina se postă în

capul mesei și prezentă câteva din preparatele expuse, îndemnându-i. Dădu prima exemplu. Artemis constată că e îmbrăcată ceva mai cu gust. Purta o rochie de lână împletită manual, doar cu o palmă sub genunchi, dar tot otova, și un suman de catifea brodată. Cel mai important, nu mai uza de niciunul dintre sarcasmele ei obișnuite. Bănuia că această schimbare, demonstrată și prin speech-ul ostentativ intelectual, se datora noii poziții politice în familie. Pe când Veșmințeanu se afla sub alte „influențe", ignorând resursele ei ideatice, practica flegmatismul. Acum nu numai că lua lucrurile în serios, dar se integra personal, dând credit ideii directoare.

În conclav mai apăru pe neanunțate un personaj. O tânără blondă cu cariură de discobol grec și semeție de walkirie. Veșmințeanu o prezentă ca nepoată a lui Clemi, Clara, sportivă de performanță, probabil componentă a viitorului nostru lot olimpic de natație. Sportiva o sărută pe mătușă, îl sărută pe Veșmințeanu, cu dezinvoltură și parcă mai îndelung și apăsat, și dădu mâna cu toată lumea, făcându-i pe bărbați să simtă forța brațului de înotătoare. Veșmințeanu glumea și mânca. În fața soției sale apărură o ceașcă de cafea și o cupă miniaturală cu lichid maroniu, coniac de bună seamă. Ceilalți scoteau printre înghițituri exclamații de încuviințare la indiferent ce se afirma. Clara pretindea că a mâncat, venise fiindcă Sorana o asigurase că pe la ora aceasta va fi acasă, dar ciuguli și ca câte ceva. Artemis o observa cu interes. Părea decupată dintr-o revistă de modă hibernală – cu pantalonii ei negri mulați, vârâți în cizmulițe de blană, cu bustul sculptural în flanelă roșie, cu lațe de culoarea spicului de grâu revărsate pe umeri și cu o față de alabastru, un mic soare de interior. Nepăsătoare la ce e în jur. O compară cu sabia de samurai ascunsă în teacă de aur. Dispăru pentru un timp fără să spună nimic și, când Veșmințeanu plecă, la rândul lui, cu aerul că se duce la baie, ca reapăru în ușă. Cu un gest spontan, dar energic, i se păru lui Artemis, își aruncă brațele în

jurul gâtului lui. Le strânse ca pe tentaculele de caracatiță și scena avu ceva sălbatic, vorace. El se trase, cu ea cu tot, din golul ușii și totul se petrecu atât de repede, încât puteai crede că nu a fost decât vedenie. Aruncându-și privirile spre Clementina, fu absolut sigur că înregistrase cele petrecute. Cei doi nu mai reapărură și, într-un târziu, președintele trimise pe cineva să le spună că e în salon și-i așteaptă pentru continuarea lucrului. Prin urmare, se gândi Artemis, doamna Vești nțeanu o vârâse la înaintare pe propria nepoată, asigurându-și liniștea. Lucrurile se consumau de-acum în familie, fără niciun risc major. I se impuse asociația cu Sorana, ceea ce-i aduse în minte zicala că ce iese din pisică șoareci mănâncă.

Veșminteanu își reluă poza de mentor și trecu la partea de instrucție propriu-zisă. Le reaminti că acțiunea privea în mod special clasa superioară, stratul din care se recrutează politicienii. Deviza urma să fie apropierea între cultură și politică până la simbioză. Clasa de sus nu conține astăzi valori, preponderenți sunt oamenii fără stofă, și aceștia compromit tagma, reprezintă rău neamul, atât în interior, cât și în afară. Probabil că mulți fii și fiice ale acestora își vor face studiile în străinătate, ceea ce va îmbunătăți desigur compoziția culturală, dar ar fi de dorit ca în cadrul simbiozei amintite, fetele oamenilor avuți să se combine cu intelectuali, respectiv savanți, filosofi, profesori universitari și, de ce nu?, aruncă el o privire plină de tâlc spre Artemis, poeți. Câțiva zâmbiră ca la o ironie fină. Menționă că, personal, ar prefera cât mai mulți absolvenți de la Harvard, iar la întrebarea lui Artemis dacă asimilează Harvardul cu Parisul, „orașul luminii" al pașoptiștilor, după o mică ezitare admise că da, în epoca globalizării capitaliste, „lumina" de acolo ar trebui să vină. Luă apoi pe rând instrumentele culturale de care dispunea, începând cu ziarul. El și Bondocu examinaseră problema, dar în curând vor lua în discuție, într-o consfătuire similară, programul concret. La ordinea zilei era elevarea conținutului

prin noi rubrici, noi colaboratori, un nou stil, o ținută care să-l distingă în presa românească aflată în declin. Doamna Clementina inseră o noutate – au intenția să inaugureze un canal propriu de televiziune. În acest scop așteaptă propuneri pentru redactorii de bază. Veșmînteanu aduse în discuție și reprofilarea fundației. Avea în vedere diversificarea formelor de manifestare, atragerea generației în jur de 30 de ani. Nu pomeni de proiectata numire, aștepta probabil răspunsul. Enumeră și aici o serie de posibile inovații. În sfârșit, revista. Va căpăta și ea spațiu suplimentar, aproape dublându-și numărul de pagini. Doamna Burcă, noul redactor-șef, ținu să introducă asistența în planurile proaspăt elaborate. Una din principalele schimbări avea să fie deschiderea publicației pentru producții literare aparținând celor mai proeminenți scriitori și poeți tineri.

Pe ușă se strecură discret, cu sfială și modestie Sorana, care își alese „la întâmplare" un fotoliu aflat în imediata vecinătate a lui Artemis.

– Iat-o și pe scumpa noastră fiică, se bucură Veșmînteanu. Sunt împuternicit să vă anunț că e dispusă să colaboreze la toate aceste organisme culturale. Atunci când aveți nevoie, nu vă rețineți să o solicitați.

Ordinea de zi se epuizase. Se mai întreținu un dialog parazitar, după care doamna Clementina se ridică, dând semnalul închiderii lucrărilor reuniunii. Sorana îl descoperi cu o surprindere jucată pe Artemis și se apropie de el.

– Te-ai făcut scump la vedere, domnule. Nu te mai întâlnește omul cu anii. Am fost la lopată. Am făcut bătături, și-i întinse palmele rozalii, curate. Ți-ar fi plăcut să fii acolo. Când ne vedem într-o zi să mai facem schimb de informații? Lasă că n-o să-mi dai tu întâlnire. O să te sun eu. În regulă? Și întrucât el nu spuse nimic, parafă singură înțelegerea.

– Bine, de acord.

Cei doi patroni – acum era musai să fie înglobată și doamna Clementina la această poziție – îi conduseră la ieșire. Le strânseră mâinile, și când Artemis veni la rând, aceasta îi reaminti:

– A rămas să mă suni zilele astea, da? Pentru ambele chestiuni, Artemis.

Pe drum, Bondocu deveni vorbăreț și de o sinceritate sarcastică.

– Omule, ne-am lămurit. Veșmi, ca politician, e gaga. Dacă un candidat la președinție, după un mare eșec, se ocupă cu aiureli de-astea, înseamnă că a ieșit din top. Iar ca animator de cultură, să ne înțelegem, nu are nici o suprafață. Și nici vocație. Ne-am răcit gura degeaba acolo. Ce mai avem noi comun cu interbelicul în politică? luă el la bani mărunți ideile lui Veșmi. În saloanele protipendadei de atunci se dădeau concerte cu Enescu, se etalau ultimele tablouri ale școlii de la Balcic. Doamnele vorbeau trei, patru limbi străine, scriau literatură, aveau amanți poeți. La politicienii cu care ne-a pricopsit democrația postdecembristă, alternativa nu sunt figurile academice (ia-le de unde nu-s), ci edilii naționali cinstiți, întreprinzători, energici și patrioți. Bondocu se opri în mijlocul trotuarului, privind oblic în jos, cu ceafa încordată și capul înclinat – ca un catâr căpățânos, îndârjit și rău.

– România e în comă, Artemise! pronunță ca o sentință. Trage să moară. Aici au adus-o. Dar toți suntem vinovați. Ne-am dat țara pe mâna lor. Nu vedeam ce făceam? Hoarda de profitori ne-a făcut mai mult rău decât hunii și tătarii pe vremuri. Ne trebuie la conducere oameni de muncă și de curaj! Dispuși să-și dea și viața pentru țară. Nu titrați de panoramă, elitiști de galantar...

Se urni. Dar mai adăugă:

– Nu va ieși nimic din aiureala lui Veșmi. Mai bine și-ar lua un concediu cu Clara și ar lăsa-o pe Clemi să tragă sforile. Să-i mai consolideze poziția în eșichier și să-i modernizeze cât de cât partidul.

– Asta e concluzia ta, Pichi? râse Artemis cu voce tare, agățându-se de brațul ziaristului. Uite că am luat tonul pe care mi l-ai cerut. Să nu mai mă boscorodești.

– Asta e! confirmă acesta, fără să ia în serios aroganța cu care se conformase Artemis. Iar campania „iluministă"... În primul rând, după cum vezi, are ca țintă doar politicienii. Pe ei vrea să-i „amelioreze" intelectual. Culturalizare de castă, prin urmare. Nivelul de educație al maselor iese din cercul lui de interese. Nu știe că fără asta civilizația societății coboară, nu urcă. Pe beneficiarii „revoluției culturale" îi doare în cot de elevarea spiritului. Seifurile să fie pline – ele țin loc de orice.

– Corespunde cu opinia mea, i se ataşă poetul. Iluminismul, cum i-ai zis, al domnului Veşmînteanu e ceva destul de retrograd. Concepe o alianță culturală între milionari şi intelectuali pe deasupra... Un fel de popor separat! Şi unde mai pui că mi-au propus să preiau fundația. Așteaptă răspunsul în două, trei zile. Bondocu râdea în hohote.

– Știai? se amuză şi poetul.

– Bineînțeles. Ce-o să faci? Le trimiți răspunsul în plic?

– Plec din România, domnule.

– Hai că te trimit eu corespondent... La Teheran, să zicem. Tot se îngroașă gluma pe acolo.

– Dar spune-mi, îl sondă Artemis. Abia astăzi te-ai lămurit cu Veşmînteanu? Acuma ți-ai dat seama că joacă teatru?

– Teatrul e consubstanțial politicii. Toți politicienii sunt histrioni.

– Da, dar el joacă rolul marelui boier valah abia întors de la Paris ca să emancipeze Principatele Române. Al animatorului pașoptist.

– Vetust.

– Buba e că nici nu-l simte cu adevărat. Dacă ar fi un apucat al acestei idei, un nebun pasional, aș admite. Orice, dar să fie adevărat.

Să vină din suflet. Un sentiment veritabil, complet! Dar lumea de azi nu mai trăiește nici o pasiune adevărată, cu excepția celei pentru bani. Nu e asta drama noastră, Pichi?

Și-l privi puțin ironic, neuitând să-i aducă mereu aminte că s-a convertit la intimitatea amicală cerută.

Se hotărâră să se oprească la taverna de pe Eminescu. Din farafastâcurile lui Veșmi nu luaseră decât vreo câțiva dumicați.

Capitolul treizeci și patru

Iarna oferise Bucureștiului un mic intermezzo climatic. Părea că furiile anotimpului alb – aflat de fapt abia la jumătate – s-au domolit, învinse de zvonuri venite dintr-un viitor meteorologic încă îndepărtat. Sintagma „vine primăvara" se afla pe buzele tuturora, pronunțată în glumă, desigur, ca un fel de salut citadin optimist, ca o nouă cheie a dialogului de trotuar purtat reflex de bucureșteni. Poate fără o legătură directă cu răsucirea vremii, dar înscriindu-se în suita energiilor dezlănțuite, în centrul capitalei începură să se adune, seară de seară, cetățeni bântuiți de clocotul unui puternic vulcan politic protestatar. Artemis asistă la fulminantul spectacol public chiar din prima seară, când evenimentul ocupă scena centrală a tuturor posturilor de televiziune. Se strigau lozincile obișnuite ale manifestațiilor de stradă din ultimii ani – hoții! vânzătorii de țară! trădătorii! etc. – și se cereau demisia guvernului și a președintelui, alegeri anticipate, alte presupuse leacuri la gravele maladii ce măcinau societatea românească de două decenii. Se vedea însă că de data aceasta manifestarea nu era expresia nemulțumirii, ajunse la scadență, a unei categorii sau branșe anume. Le întrunea pe ale tuturor, într-o sinteză concentrată, generalizatoare. Acuzarea viza toate partidele, toate orientările politice, întreaga așa-zisa clasă politică. La originea mâniei populare era o neîncredere absolută, blamarea tuturor celor care se perindaseră la cârma țării

de peste 20 de ani, învinovăţiţi in corpore de lăcomie compradoră şi corupţie, de incompetenţă, dezinteres şi minciună. La ordinea zilei se punea sloganul „Să plece toţi!" Câteva seri la rând, Artemis se mulţumi să privească la TV această revoltă de spirit a românilor – căci nu mai era vorba doar de revendicări concrete şi imediate, „punctuale", după un termen ultravehiculat în perioada postdecembristă. Vedea că mişcarea protestatară de la încrucişarea bulevardelor centrale devenea pâinea caldă a televiziunilor, banchetul de imagistică şi sonoritate la care se înfruptau cu voluptate reporterii şi cameramanii, ca şi exaltaţii moderatori aflaţi în studiouri, manipulând în viteză zeci de personalităţi intervievate spontan. Cu fiecare seară, scena se amplifica şi se diversifica, într-un crescendo nu doar numeric, ci şi de nerv, de idee, de punere în scenă. Fenomenul bucureştean lua pregnant caracter naţional. Începând cu câteva sute de persoane, ajunsese în câteva zile la mii, iar ce se petrecea la kilometrul zero se reverbera în întreaga ţară, oraşele ce urmau exemplul Bucureştilor depăşind numărul judeţelor. Concomitent, pancartele, lozincile scrise şi scandate căpătau un pregnant caracter lirico-satiric, dovedind o prolifică inventivitate de masă, naşterea unui nou folclor, de data aceasta urban, de stradă (unii comentatori aduceau în atenţie vechiul aforism cvasi-băşcălios potrivit căruia „românul e născut poet"), ori existenţa unui centru de producţie propagandistică, a unor specialişti în prelucrarea umoristică a obsesiilor cetăţeneşti. Se degaja şi un spirit flegmatic, adolescentin, ca al băieţilor de gaşcă. Artemis pufnea în râs citind câte o inscripţie. „Vă rugăm să ne scuzaţi / nu producem cât furaţi", de pildă. Sau ingenua formulă de autodenunţ a mucalitului apolitic: „N-am făcut nimic / vă rog să mă arestaţi". Din capul locului, în marea răscruce stradală se postaseră şi jandarmi, în câteva zile formaţiunile de ordine în uniformă bleumarin, cu scuturi şi bastoane de cauciuc, ajungând la proporţii comparabile cu

ale protestatarilor. Atunci Artemis se hotărî să se deplaseze la fața locului, să vadă cu ochii proprii, să ia pulsul pe viu.

În seara când intră în „fierbere", gloata ocupa nu numai trotuarele bulevardelor încrucișate, ci și carosabilul și spațiile pieților. Se părea că mulțimea crește și se revarsă fără încetare. După cum îi auzea pe reporteri strigând în microfoane, cifra protestatarilor se aproxima între două și patru mii și se sconta pe noi aluviuni. O puternică tensiune străbătea aglomerația. Pancartele și benzile inscripționate se agitau deasupra capetelor ca o pădure prinsă de curenți dezordonați. Aerul încărcat de exploziile strigătelor de grup, repetate isteric, dădea o senzație de catastrofă iminentă. Nucleele cele mai exaltate se aflau în jurul echipelor de televiziune, unde protestatarii se ofereau camerelor de luat vederi cu maximul lor de revoluționarism sau anarhism intolerant. Se creară câteva puncte de ostilitate. Acolo protestatarii eliminau din mijlocul lor indivizi decelați ca aparținând opusului, categoriilor blamate. Văzu cum se strâng în jurul unui domn elegant, cu mers leneș și o expresie impasibilă de crai ieșit la acostat domnișoare. Câțiva țipau la el, alții îl trăgeau de mânecă sau îl împingeau. Personajul dispăru repede din raza vizuală. Când la fața locului ajunse una din formațiile vizualului, câțiva strigară iritați „Politicienii n-au ce căuta. Aici e zonă liberă de politică". Cineva preciză că respectivul era unul din bonzii partidului de dreapta. Incidente similare se mai produseră. Mulțimea avea instrumentele ei de identificare a indezirabililor, ochii ei de argus veghind să nu se altereze sensul și direcția protestului. Intrușii sperau să se asimileze cu mișcarea, dându-i o semnificație în care partidele lor să apară cu semnal plus. Erau membri ai comitetelor directoare, credeau că se bucură de popularitate. Se retrăgeau decepționați, știind că întâmplarea li se va agăța ca o tinichea de coadă. Apăru până la urmă și unul mai important. Spre consternarea lui Artemis, acesta nu era altul decât președintele

partidului de centru, propriul său protector și sponsor politic, Mircea Veșminteanu. Pe trupul masiv, de atlet la granița ieșirii din formă, paltonul de velur maron cu guler din blană de animal rar, tunsă scurt, cădea impecabil, aproape ca o hlamidă de împărat. Nu cutează nimeni să-l îmbrâncească pe acest boier sau să-l tragă de mânecă, dar în jurul lui se făcu cerc, din care imprecațiile țâșneau ca lătratul schelălăit al unei haite de maidanezi. Veșminteanu, expunându-și dantura de zile mari sub blițurile fotoreporterilor, dădu să vorbească, și chiar reuși câteva note deasupra vacarmului, și poate ar mai fi ținut piept, dar Dascălu, greu de recunoscut sub căciula cât o baniță, îi șopti ceva la ureche. Ieșiră din încercuire și se pierdură către marginile perimetrului. Artemis știa cât de puțin preț pune președintele pe exacerbările vulgului și se întreba în ce măsură această întâmplare îi confirmase convingerile.

Se strecură printre grupuri, fascinat de marea diversitate tipologică a protestatarilor – de la tinere funcționare la profesoare ieșite la pensie, de la tehnicieni veniți cu feciorii puberi, la șomeri famelici, de la încă trupeși foști muncitori, ca niște pilaștri coșcoviți, până la agitatorul electoral, bun de gură, cu replici dinainte pregătite. O lume aparent fără liant, revărsată ca dintr-o enormă basculantă conținând eterogenitatea populației. Cum se alegeau, se adunau și se uneau în acea cometă de foc a protestului?

La un moment dat o veste trecu printre rânduri ca un curent electric. „Vin suporterii", se spunea și, scrutând marginile spațiului ocupat, Artemis văzu infiltrându-se din străzile perpendiculare șuvoaie omenești firave, lipsite de alerteță, ca niște scursuri benigne, inobservabile în mod obișnuit. Intrând în masă, începeau să se organizeze însă, parcă după norme și programe prestabilite. La rândul lor, perfect informate și știind exact ce au de făcut, se puseră în mișcare formațiunile de jandarmi. Ca prin minune, carosabilul fu descongestionat, manifestanții împinși în lături, marea arteră de

circulație a Bucureștilor devenind arena unui circ roman de lupte. Artemis știa bine ce sunt suporterii, cu toate că nu frecventa decât meciurile de fotbal cu miză mare, recte ale echipelor reprezentative cu formațiuni străine cunoscute. Acești oameni, pasionați de fotbal, își aleg o echipă favorită și o susțin din tribune până la victorie, iar în caz de pierdere, se răzbună pe suporterii echipei rivale, intrând cu aceștia în coliziuni stinse doar prin intervenția fermă a poliției și jandarmeriei. Dar ce căutau ei aici și ce echipă își aleseseră în cazul de față? A nemulțumiților de guvernarea României, socotindu-i pe guvernanți dușmani proprii? Altfel de ce ar fi venit să scandeze, să blameze? Nu se mulțumiră numai cu atât. Artemis fu martorul unei adevărate ploi de bolovani, abătută asupra gardei pretoriene, nevoită să se ascundă sub carapacea de țestoasă – după modelul legionarilor romani – a scuturilor. Și marea ciocnire se porni. Artemis realiză că scutierii nu erau atacați doar ca suporteri ai echipei rivale, ci și ca vechi și detestați câini de pază ai stadioanelor, ce le îngrădeau libertatea de exprimare a instinctelor violente, a pasiunii sălbatice dezlănțuite contra a tot ce nu purta sigla și culorile echipei agreate. Detașamentele albastre ripostară, pornind la atac și bulevardul deveni teatru de război. Companiile se regrupau în pas alergător, după strategii militare. Începu încercuirea asaltatorilor, bombardarea cu grenade lacrimogene și lansatoare de fum ce făceau văzduhul opac și irespirabil. Suporterii aveau și ei tactica lor, inspirată din bogata experiență a luptelor de stradă moderne, din care nu demult oferiseră mostre de toată grandoarea Parisul, Londra, Atena, ca să nu mai vorbim de lunga, spectaculoasa și sângeroasa „primăvară arabă", cum fusese intitulată schimbarea regimurilor din nordul magrebian al Africii. Această tactică era demnă de tot interesul. Suporterii se răzlețiseră, grosul se îndepărtase de militari și, din linia lor de apărare, trimiteau din când în când înaintași până la distanțe de la care puteau

catapulta cu succes singurele lor arme, bolovanii. Din când în când, izbit chiar în casca de metal (ce le dădea înfăţişare de roboţi, cosmonauţi sau extratereştri) câte un jandarm pica şi centurionul se avânta să prindă atacatorul retras fulgerător. Această hărţuire i se păru lui Artemis temerară, originală şi eficientă. Aşa-zişii suporteri, observă el intrigat, păreau membrii unor perfecţionate formaţii de atac. De aceeaşi vârstă, cu aceeaşi cariură – înalţi, subţiri ca trestiile – dovedeau o agilitate ieşită din comun, infinit superioară celei a jandarmilor. Se apropiau până la 20-30 de metri de trupă, îşi azvârleau proiectilele cu destulă precizie, după care făceau stânga împrejur, alergând ca nişte sprinteri de fond. Oricât se străduiau jandarmii, nu aveau nicio şansă, nu să-i prindă, măcar să se apropie de ei. Artemis îşi zise că mai degrabă par a fi ei înşişi sportivi, şi încă de performanţă, decât sedentari ai gradenelor de stadion. Jandarmii îşi schimbară tactica, atacând în iureş grosul adversarilor din care, până la urmă, reuşiră să smulgă câteva exemplare. La un moment dat numărul prizonierilor luaţi începu să crească şi în atenţia generală intră tratamentul brutal la care militarii îi supuneau pe ostatici, târându-i pe caldarâm, lovindu-i cu picioarele, îndesându-i în dubele ce-i urmau la pas. Camerele de luat vederi panoramau totul pe gros-planuri, reporterii ţipau în microfoanele lor fraze de alarmă, protestatarii împinşi pe aripile laterale ale perimetrului scandau vehemente condamnări şi ameninţări. Puzderia de jandarmi făcu până la urmă curăţenie, expediindu-i pe prinşi spre circumscripţiile de poliţie – sau cine ştie unde –, regrupându-se şi făcând loc maşinilor de salubritate ale primăriei, chemate în grabă să strângă gunoaiele şi să spele strada. Masa protestatarilor se împuţina văzând cu ochii, mai rămâneau grupuri agitate şi echipele de televiziune, pentru ca apoi, încet-încet, totul să dispară ca de pe un platou de cinematografie evacuat. Acest colţ al Bucureştiului căzu într-un fel de vid mut, ca

al oraşelor părăsite după cataclisme. Ultimele scene Artemis le înregistrase de pe o străduţă laterală, unde se adăpostise de excesele lichidatoare ale albaştrilor, ei înşişi culeşi acum şi duşi în cazărmi de coloane motorizate.

A doua zi presa scrisă şi televiziunea vuiră, dominate de două tendinţe diametral opuse: majoritatea redactorilor şi comentatorilor puneau în cauză duritatea bestială a jandarmilor, dezlănţuirea represivă fără precedent, iar o minoritate din mass-media, şi mai ales purtătorii de cuvânt ai jandarmeriei, acuzau recurgerea la violenţă a protestatarilor, fără nicio disjungere între cei noi, din seara precedentă, şi grosul constant ce nu recursese până atunci decât la violenţe de limbaj. Unii încriminau abolirea democraţiei şi teroarea militară, ceilalţi încălcarea legii. Din partea autorităţilor, singurul factor de dialog erau coloneii de jandarmi care repetau mecanic aceleaşi câteva fraze plate, convenite la ministerul lor şi la guvern.

Mass-media exercita o presiune neslăbită pentru obţinerea declaraţiilor politice de fond şi, în lipsă, vehicula halucinant, pe micul ecran, imagini decupate şi amplificate meşteşugit cu civili călcaţi în picioare de maşina represivă. Camerele de luat vederi imortalizaseră scene şocante: trupuri fragile de tineri zbătându-se, tăvălite prin mâzga străzii, izbite cu bocanii grei ai soldaţilor, dubele pline de manifestanţi de toate vârstele, de ambele sexe, oameni răniţi, leşinaţi, plini de arsuri – infernul forţei opresoare asmuţite împotriva libertăţii şi drepturilor omului.

Seara, Artemis găsi perimetrul protestului civic dominat de trupele albaştrilor, prezente la aceleaşi proporţii ca în noaptea precedentă. Carosabilul fusese redat circulaţiei, manifestanţii împinşi „la perete", înghesuiţi pe trotuare şi în piaţete. Peste tot fuseseră instalate filtre, anihilându-se orice tentativă de revenire a „părţii virile" ce dăduse de furcă.

Se zvonea că *perimetrul* va primi întăriri şi din partea studenţimii, că dinspre cartierul căminelor studenţeşti se formează şi înaintează o coloană paşnică de o mie de inşi, dornici să se alăture poporului răsculat. După câteva ore de aşteptare, se află că marea coloană e blocată undeva de jandarmerie. Grupurile sonore se puseră pe treabă blestemând, condamnând. Echipele de televiziune nu mai pridideau să transmită declaraţiile demonstranţilor şi să arate noile pancarte, cu revendicările aduse la zi, în centrul cărora se aflau acum drepturile omului, libertatea, condamnarea dictaturii şi teroarei. Jandarmii ţineau masa în chingi, patrulând ameninţător în poziţie de atac, privind crunt spre cei ce îi înfruntau cu strigătele lor răguşite.

Abia a doua sau a treia seară coloana studenţilor, ce se dovedi a nu fi himerică, ci realitate palpabilă, reuşi să străpungă cordonul şi să se reverse în perimetru. Nu erau o mie, patru sute probabil, dar prezenţa lor pompă o infuzie de tinereţe entuziastă, imaculată politic, animată nu de interese partizane, ci de idealuri civice şi naţionale pure. Li se luară declaraţii, fură fotografiaţi şi filmaţi ca nişte arhangheli ai viitorului.

De aici, perimetrul nu mai crescu nici în volum, nici în intensitate. Stagnă la circa două mii de fiinţe omeneşti, dintre care o bună parte mereu frecventaţi de reporteri, constituind firul de continuitate al marelui eveniment. Veneau ca nişte salariaţi conştiincioşi la serviciu. Se putea observa perfecţionarea mesajului, înmulţirea lozincilor cu tentă lirico-satirică şi consolidarea orientării generale contra tuturor celor veniţi la cârma ţării în cei 20 de ani. Artemis încerca să găsească un sens acestei direcţii rectilinii a combativităţii, căutând sursa, inspiratorii care o alimentau. Intra în dialog cu participanţi mai vehemenţi sau mai ponderaţi, mai febrili sau mai apatici, dar nu desprindea nimic semnificativ, doar leitmotivul că le-a ajuns tuturor cuţitul la os. Nu mai puteau privi cu

pasivitate hemoragia de valori a țării, decrepitudinea morală generală, pauperizarea mulțimilor. Se considerau înainte mergători ai redeșteptării naționale, convinși că li se vor alătura tot mai mulți români, mișcarea sfârșind cu ridicarea întregului popor. Nici comentatorii posturilor de televiziune nu găseau o expresie sintetizatoare pentru ceea ce se întâmpla în perimetru. Oamenii puterii – politicieni și intelectuali – coborâseră tonul (făcuseră „ciocul mic", după o expresie la modă), dădeau înapoi. Analizând revendicarea fundamentală, Artemis găsea că protestul întrunea toate condițiile pentru a fi numit răzvrătire împotriva sistemului însuși. Nimeni nu se decidea să-l definească însă ca atare, și el nu-și dădea seama dacă aceasta se datora faptului că oamenii nu conștientizau esența a ceea ce vor sau era produsul unei interdicții căreia i se supuneau. Ceva sau cineva punea opreliști țintei spre care convergea inevitabil logica protestatară. Vedea că în Occident chiar potentații, nu numai gânditorii sociali, puneau sub semnul întrebării sistemul capitalist, presupunând că și-a consumat resursele, considerând că a venit momentul să fie ori radical rafistolat, ori înlocuit. Se zvonea că summiturile la nivel înalt căutau soluții. Probabil se aprecia că aceasta e o preocupare de rang superior, o temă pentru beneficiarii sistemului, nu pentru victimele lui, ostile oricum. Avea să urmărească evoluția fenomenului, sau involuția lui, pentru a trage o concluzie.

Între timp vremea se înăspri din nou și iarna reveni în forță. Când începu să ningă, perimetrul nu se dezagregă, dar se reduse în decursul câtorva seri la jumătate. Părea hotărât să se conserve la aceste proporții încă reprezentative pentru idee. Nu pierdu în senzațional, ba poate dimpotrivă, căci imaginile televizate, cu dârji scandatori și purtători de pancarte implacabili sub vânzoleala fulgilor viscoliți, capătă ceva fatidic, împrumutând accente din revolta cosmică. Parcă o armată de proroci Eremia avertiza lumea, sub cruntele însemne ale cerului, că va veni potopul. Și chiar veni.

Un potop alb se năpusti asupra țării, îngropând pentru a doua oară comune și locuințe, acoperind totul sub veșmânt polar. În zilele următoare sâmburele dur al perimetrului rezistă. Redus la două sute, la o sută, chiar la câteva zeci de oameni, denota un fanatism amuțit, dar invincibil. Și așa rămase, indiferent de tribulațiile meteorologice.

Uneori, privind la televizor o fulgurantă evocare a punctului aceluia fix, de sentinelă singuratică a protestului în vuietul caleidoscopic al vieții cetății, în omisiunea și disprețul total al autorităților, cădea pe gânduri. Desigur, mâna aceea de oameni ca fapt concret și acțiune scenică nu mai însemna mare lucru. Rămânea însă ca o simbolică lumină de opaiț în noaptea geroasă, ca o flacără pâlpâindă a conștiinței de sine a societății. Dar de ce pregetau să li se alăture cei cu impulsuri sociale apropiate, partizanii radicalelor revendicări? Mulți numiseră aceasta o nouă revoluție, a doua revoluție, adevărata revoluție. Nu cumva, sub această emblemă, manifestarea le păruse oamenilor prea complicată, chiar discutabilă? Vedea două posibile explicații: ca în fața noii răscruci să-și fi spus cuvântul proverbiala comoditate civică a românilor sau ca asupra lor să fi acționat repulsia față de ideea de revoluție. Căci nu erau toți sătui de cea de acum două decenii? Care le luase țara (chiar se strigase acolo din răsputeri: „Dați-ne țara înapoi!"), avuțiile naționale – naturale și înfăptuite în cincizeci de ani de muncă asiduă? Și condiția de „oameni ai muncii", cu prezentul și viitorul asigurat, cu un standard de viață modest, dar sigur. Dându-le în schimb acea clasă venală, îmbogățită din furtișaguri, împotriva căreia se ridica, demonizând-o, protestatarii bucureșteni și din cele patruzeci de județe ale țării? Cu ce altceva se aleseseră mulțimile? Cu sărăcia? Cu milioane de șomeri și milioane de români plecați în bejenie în lumea largă, să câștige o amărâtă de pâine? Cu pensii de câteva sute de lei, cu salarii aflate pe scara statistică la coada Europei, tăiate la bunul plac al guvernanților? Și cu miliardarii

care-i priveau de sus, disprețuitori, scârbiți de sărăcia poporenilor. Nu la toate acestea se gândeau oamenii, auzind că se mai pregătește o revoluție? Ba îi vedeau apărând printre noii protestatari și pe cei vechi, reclamând că li se pun sub semnul întrebării lefurile și privilegiile adjudecate în calitate de beneficiari ai schimbărilor din 1989. În fața acestei dileme, ezitau, rămânând în casele lor. Să mai aștepte, să mai vadă în ce direcție o iau lucrurile. Firește, contau și intemperiile, gerul de minus 20 de grade (cei prezenți chiar strigau ceva în sensul că „în ger / se vede dacă ai caracter"), dar existau motive mai profunde. Și sub frâna acestor dubii, ce șanse mai au românii, se întreba Artemis, de a ieși din marasm, de a reveni la viață? Se lasă pradă unei lungi așteptări istorice, precum popoarele țărilor coloniale, care s-au redeșteptat abia după câteva sute de ani, căpătându-și măcar dreptul de a figura în tabelul planetar, cel întocmit de ONU, al statelor cu identitate națională independentă. Sau de a se afirma, prin forța numerică și bogățiile lor, ca societăți moderne dinamice, concurente redutabile ale metropolelor – ca în cazul Chinei, Indiei, Braziliei.

În ciuda slăbirii elanului organizatoric și participativ al protestatarilor, puterea politică cedă, satisfăcând două, trei revendicări concrete și imediate ale perimetrului. Până și demisia guvernului avu loc. Da, guvernul demisionă! Fu înlocuit prim-ministrul și împrospătată galeria conducătorilor de ministere – după algoritmul partidelor din coaliția guvernamentală, desigur – cu oameni mai tineri, dar fără niciun prestigiu public.

Nu se putu constata dacă această manevră politică a dat cuiva din straturile României profunde vreo satisfacție. Faptul nu avu nicio reverberație în perimetru, netransmițând niciun impuls. Părea că sufletul poporului, și chiar al sâmburelui lui curajos, a încremenit. Înghețat de ger, sau de o enormă, copleșitoare deziluzie, transformată în resemnare și inerție. În abrutizare.

Capitolul treizeci și cinci

La prânz îl sună Bondocu. Acestuia îi plăcea să schimbe cu Artemis câteva fraze în ora lui liberă, când nu se mai ducea la birt să-și savureze varza cu ciolan. În biroul unde nu intra nimeni cât își mesteca sendvișurile anoste, i se făcea urât. Îl întrebă dacă merge la agapa fundației culturale din seara aceea. El se ducea. Mai vede oameni, se mai aerisește. Artemis nu știa sigur. Își luase bilet la teatru înainte de a primi invitația și-i părea rău de bani. Nici nu-i dădea ghes inima să se întâlnească din nou cu gașca centriștilor, recunoscu. O să mai vadă. Dacă da, se vor vedea la fața locului. I-ar surâde să comenteze împreună *perimetrul*.

Avea serioase motive să ezite. Ba chiar să evite lumea de la fundație. La câteva zile de la faimoasa reuniune culturală a lui Veșmi, o sunase pe doamna Clementina. Îi datora un răspuns. Își pregătise pledoaria de refuz. Nu voia s-o jignească, ci s-o câștige. Firea sa pidosnică nu-i permite să se angajeze – aceasta fusese motivația refuzului. S-a învățat dezordonat, se scoală târziu, are tabieturi, o bună parte a dimineții scrie, după-amiază hoinărește – acesta fiind modul lui de a menține contactul cu lumea. Seara, noaptea, citește. Când și cum să conducă o instituție importantă ca fundația? Prefera colaborarea la publicații. La ziar aproape își triplase contribuția, iar la revistă, când se vor introduce paginile de beletristică, va fi prezent cu poezii. Ea nu insistase, presupunea că duce o viață

de boem. El o contrazisese. Nu-şi pierde nopţile prin cârciumi cu amicii, nu bea, doar rar câte un whisky cu gheaţă, nu cloceşte prin cafenele, nu-i place să trăncănească verzi şi uscate cu cine se nimereşte. De mai mult timp lucrează la un volum eseistic, altul de versuri e aproape gata... Apoi trecuse la punctul al doilea: în ce priveşte relaţia cu Sorana, credea că e mai bine să discute direct cu ea. Va găsi el un prilej să o întâlnească şi să lămurească lucrurile. Să le mai lămurească o dată, se corectase. Scăpase de doamna Veşminţeanu fără dificultăţi, ceea ce-i dăduse un sentiment tonic, de libertate şi totodată de dibăcie, capacitate diplomatică de a se descurca. Fusese apoi căutat pe mobil de Sorana, pusă de mama ei la curent cu discuţia. Nu răspunsese. Nici prima dată, nici încă de vreo două ori, dându-i astfel de înţeles că întâlnirea pentru „reglarea conturilor" fusese o găselniţă de moment. Până la urmă vorbise totuşi cu ea. Sorana confirmă că după telefoanele fără răspuns înţelesese că, de fapt, răspunsul acesta era. Adică „Nu". Îi venea greu să înţeleagă îndârjirea lui, credea că nici dacă ar fi fost vorba de vreun adulter – în accepţiunea juridică a cuvântului – nu s-ar fi justificat atâta înverşunare. Reieşea că e intolerant, rigid şi răzbunător. Îşi amintise de vizita la bunică, de discuţia purtată cu ea. Înţeleapta bătrână regreta propria obstinaţie într-un caz similar. Ce dezastru provocase în viaţa ei decizia neclintită din tinereţe! Şi el se înţepeneşte acum, pe copite, tot aşa, ca un catâr. O să-şi aducă aminte de cuvintele ei. Se simţiseră atât de bine împreună! Consecinţa frecventării prea multor femei – reieşea că e la curent cu ultimele lui aventuri – va fi senzaţia, pe care o trăieşte şi ea, de dezgust. Artemis abia se abţinuse să n-o întrebe de ce depunea această perseverenţă, fiindcă, deşi, adevărat, se simţiseră bine, ce trăiseră ei fusese un episod pasager. Nu vorbise niciunul vreodată de o mare iubire (nici de una obişnuită) sau de vreo sfâşiere sufletească după despărţire. Ca atare... Dar tăcuse. În final, Sorana voi

să știe dacă el e la curent cu proiectata căsătorie a lui Beatrice. Artemis a replicat că proiectul eșuase, că doamna Beatrice renunțase. O auzise pe Sori râzând în telefon sarcastic de apelativul său respectuos. Explicase apoi că nu de afaceristul acela, pe jumătate american, e vorba, ci de căsătoria cu Adrian Mucenicu, patronul casei de licitații, criticul de artă, împreună cu care de altfel se afla în Asia. El pretinsese că știe ceva și de asta, dar că nu e lucru sigur, iar ea opinase că de data aceasta e chiar cert.

Când se întorsese Beate din călătorie, avusese și cu ea o convorbire telefonică. Îi propusese o întâlnire. La început el se făcuse că nu înțelege, până la urmă tranșase chestiunea. Beate încercase să relativizeze lucrurile, îl invita să înțeleagă prietenește – și omenește – situația. Se află la o vârstă limită și concepția ei impune să aibă familie. Spera chiar în posibilitatea de a mai avea copil. Ei doi, era clar, împreună nu aveau nicio perspectivă. Nu era vorba de diferența de vârstă, care însă și ea cu timpul va produce consecințe dezagreabile, ci de modul lor de viață diferit, de mentalitatea lor existențială opusă. Făcând demersul spre căsătorie, ea mizase pe înțelegerea lui. Și, de ce să nu recunoască, pe o continuare a relației. Viitorul soț e un intelectual rasat, dar om în vârstă și cam stors. Va fi un bun partener, dar mai mult în calitate de prieten. Aici intervenea, da, ceea ce ironizase și bagatelizase el – compensația! Un instrument al echilibrării vieții în condițiile când există debalanțe, discrepanțe, frustrări și așa mai departe. Artemis e bărbat inteligent, capabil să înțeleagă așa ceva, relația lor a fost splendidă și va mai putea continua. Îl încredința că personal rămâne deschisă... Și atunci dăduse el verdictul, nu dur, aspru, ci degajat, puțin apatic, ba chiar indiferent, însă închis, ermetic, lipsit de vreun cât de vag optimism.

După câteva zile îi trimisese această scrisoare:

O scrisoare... ruptă

Nu ştii ce pierdere am suferit recent! „Comparabilă cu pierderea Raiului, pentru Adam, de pildă?" ai putea întreba. Numai dacă ar exista altă reprezentare, ceva mai sugestivă, a locului cu pricina. Văzându-l nu ca luxuriantă grădină de castel privat, unde poţi somnola ascuns după frunza ta de viţă, la umbra unui măr plin de rod, în valuri de parfum floral, legănat de corul îngerilor şi sorbind ambrozia lichidă direct de la izvor. Ci ca voiaj, să zicem, spre marginile Universului. Într-un *Titanic* supersonic, superelegant, făcând escală în staţiunea balneară centrală a fiecărei galaxii... Şi nici atunci presupusa comparaţie nu ştiu dacă ar rezista. Fiindcă Alungatul, nu uita, o avea cu sine pe Eva. Grădinarul i-o lăsase, generos, trimiţându-i în bejenie pe amândoi. Aici e drama! La mine, pedeapsa – dacă aşa ceva a fost, deşi lipseşte cauzalitatea – a constat tocmai în a mi-o lua pe Eva. Prin urmare, nu suferă comparaţie.

În schimb, pot încerca să-ţi fac perceptibile, cât de cât, stăpânirea de sine şi marea prefăcătorie a indiferenţei (asemănătoare măştii nirvanice a lui Budha) de care a trebuit să fac uz pentru a te împiedica să vezi adevărul. Ca obiect de analogie aş folosi urcuşul de unul singur, într-o noapte, pe Everest. Sau cursa solului grec pe ruta Maraton-Atena, pentru anunţarea victoriei asupra perşilor – cu deosebirea că eu ar fi trebuit să anunţ pierderea, nu câştigarea bătăliei, şi că, până la urmă, am supravieţuit. Conştiinţa stăpânirii şocului pierderii compensează într-o anumită măsură pierderea însăşi.

Norocul meu e că nu te iubeam cum s-ar fi cuvenit (mă bate gândul că nici Adam nu o iubea pe Eva cine ştie cât). În focul pasiunii, găsisem prudenţa necesară, slujindu-mă de anumite

semne dubioase şi de unele autentice îndoieli. Pe partea cealaltă însă, tocmai mă pregăteam de marea revărsare sentimentală, şi îmi exprim gratitudinea că ai stricat jocul la timp.

Nu-mi cunoşti, aşadar, Odiseea lipsită de happy-endul homeric (destul de îndoielnic şi acela). Suficient că drama n-a făcut victime notabile, iar potenţialul cutremur ce se anunţa s-a atenuat în embrion.

După ce „puţinii" cititori ai rândurilor de faţă vor termina lectura, scrisoarea va fi ruptă, tu, mult prea frumoasă adresantă, nemaiaflând nimic în plus.

Fără semnătură

Primise invitaţie pentru serata culturală a fundaţiei. Redactată în termeni convenţionali, conţinând o anumită fanfaronadă a autorilor şi semnată... semnată Sorana Veşminţeanu, în calitate de preşedinte. Îi venise să râdă, chestiunea părea o farsă inteligentă, un travesti plin de umor, ceva pus la cale de scriitori de satiră. Apoi, reflectând, îi găsi tâlcul. Preşedintele voia cu tot dinadinsul să ţină această instituţie a partidului – un fel de sanctuar cu fantoşe şi desene animate, aproape fără contingenţă cu viaţa reală – în sânul familiei. Fusese a amantei, voise să o paseze prezumtivului ginere şi, nemaiavându-i nici pe unul, nici pe celălalt, o încredinţase fiicei. Cel puţin deocamdată – dacă Sorana nu-şi găsea locul acolo – până apărea alt personaj ataşat persoanei sale. Clara poate, se gândi, dacă n-ar fi fost sportivă de performanţă, cu toate că această condiţie e efemeră, pe la treizeci şi ceva de ani şi ea va deveni disponibilă. I se părea penibil să se ducă acolo, să se amestece printre liderii centrişti şi invitaţii obişnuiţi ai fundaţiei, cunoscuţi de-acum, purtând cam toţi, în memoria lui, amprenta derizoriului. Dar mai ales să o întâlnească pe Sorana şi să o felicite cu gravitate pentru importanta poziţie publică dobândită. Apoi să stea la conversaţie

cu anturajul ei, cu prietenele – poate chiar cu Beatrice – şi cu liota aceea de amanţi fanaţi şi decrepizi social. În acelaşi timp, se simţea înghiontit de curiozitatea de a revedea panorama în noua ipostază, cu Sorana în frunte, sub auspiciile naivităţii ei arogante, în care-şi ascundea personalitatea hărţuită de căderile în ispită, pe care nu ştia şi nu voia să le înfrâneze. Îl tenta să se reîntâlnească şi cu Bondocu, împreună cu care ar fi vrut să facă o şarjă a spectacolului politic, comentând apoi fenomenul de la kilometrul zero al Bucureştiului.

Se duse. Îl întâlni pe fostul său dascăl chiar la intrare. De când devenise iarăşi redactor-şef, acesta purta tot timpul vestimentaţie de lucru – flanele largi cu bazoane de piele în coate şi la umeri, blugi prespălaţi, ghete butucănoase ca forestierii din Arizona sau ca tinerii de culoare din Harlem. Erau nerăbdători să schimbe păreri despre protestatari. Bondocu se miră şi se bucură că Artemis fusese la faţa locului. Îl rugă să facă pentru ziar un reportaj sau, de ce nu?, o suită... Ori să scrie câteva eseuri. Deşi lucra în presă, personal nu avea încă o versiune bine documentată şi verificată a evenimentului. Credea că fusese o izbucnire spontană pe care se grefaseră, ca întotdeauna în astfel de cazuri, influenţe interesate. Vedea că se încearcă însuşirea siglei protestatarilor sub diferite tutele. Se vorbea de o formaţiune de dreapta cu antet de uniune populară, dornică să preia lozincile de la kilometrul zero şi să le adapteze la orientarea proprie. Un nou partid de stanga aflat în ebuliţie se apropia şi el de spiritul perimetrului, dorindu-şi să se combine cu acesta, sugându-i seva. Partidele de opoziţie manipulau, la rându-le. De asemenea, numiţii revoluţionari încercau să se reinventeze şi actualizeze în noul cadru, confecţionându-şi justificări pentru alte virtuale avantaje materiale.

Intrară când se anunţă începerea festivităţii. Deschise Aristide, dând discursului o coloratură glumeaţă, din păcate nereuşită, şi

prezentând noul preşedinte al fundaţiei cu o galanterie lipicioasă. Sorana îşi citi alocuţiunea cu emoţie şi solemnitate, debitând pedanterii intelectuale, vehiculând citate celebre şi cerând cu modestie feciorelnică sprijinul oamenilor de cultură, ce o aplaudară generos. Apoi, ce se ştia... Se puseră platouri pe mese, chelnerii oferiră pahare aburite cu vin alb, orchestra îşi acordă instrumentele, totul după tipic. Bondocu fu acaparat de cunoscuţii dornici să încheie înţelegeri de colaborare cu ziarul, iar Artemis îşi făcu rondul obişnuit prin marea sală de festivităţi. Inevitabil, la un moment dat se izbi de grupul central, distins până la incandescenţă, alcătuit din Sorana, Beatrice, Divi şi... culmea... Clara, cooptată, după cum se vedea, în clubul feminin al preşedintelui partidului de centru. De data aceasta nu era printre ele şi în jurul lor niciun paj, scutier sau lacheu. Îl primiră ca pe un vechi prieten comun. Îi întinseră obrazul să li-l sărute, inclusiv Clara, ce părea să se adapteze repede obiceiurilor şi manierelor grupului. Era un gest fals pe care el îl execută repede, aerian, ţinându-şi respiraţia, ca atunci când treci, pentru câteva secunde, printr-un strat de aer toxic. Sărutarea frumosului obraz al lui Beate fu chiar simulacru, din partea ambilor, ea glisându-şi ochii înlături, cât se poate de vizibil, el oprindu-şi buzele la câţiva centimetri de pielea ei.

Femeile alcătuiau un florilegiu încântător pe care, cu siguranţă, mulţi îl admirau fără a îndrăzni să încerce vreo străpungere. Sorana le spunea ceva despre noul ei program de viaţă, determinat de funcţia ce i se încredinţase. Cu întrerupere, fiindcă celelalte nu aveau răbdare să asculte. Mai mult interes stârnea Beatrice, pe care o descoseau în legătură cu voiajul ei asiatic, India şi China nefiind printre ţările cutreierate de ele. Artemis le cerceta, camuflându-şi interesul de portretist pe care ele, fiecare în parte, l-ar fi putut interpreta ca semn al unor anumite intenţii. Sorana, încă sub înrâurirea momentului festiv trăit pe estradă, păstra în voce şi gestică urme de

exaltare. Se distingea de celelalte prin frăgezimea ei adolescentină, simplitatea fizionomiei şi o vioiciune a tinereţii căreia oricine i-ar fi putut cădea victimă. La aerul ei exuberant contribuia şi ţinuta vestimentară îndrăzneaţă – costum bleumarin de firmă, cu fustă plisată, ce îi acoperea abia o palmă, să zicem două, din coapsele desăvârşit sculptate. Vorbea cu însufleţire, cu un uşor tremur al trupului, ca o fragilă trestie de apă bătută de vânt. În contrast, Beatrice respira o frumuseţe coaptă, încărcată de feminitate generoasă, aducând cu cea a maternităţii, când femeile poartă în carnea lor mirosul laptelui şi al pruncului ţinut la sân. Purta pantaloni crem un pic evazaţi şi o bluză somptuoasă, de provenienţă hindusă, probabil, brodată cu fir de argint. Slăbise şi mai mult, şi linia siluetei ei era acum impecabilă, doar o idee îngroşată, cum stă bine unei mari senzuale. Părul ei castaniu bogat, cu şuviţe de un portocaliu pal, şi altele o idee cenuşii, îi încadrau chipul ca un nimb autumnal melancolic. Îşi metamorfozase farmecul, dobândind mai multă seducţie carnală. Cea mai consternantă şi răvăşitoare era însă Divi, care părea să se distileze cu fiecare zi ce trece. Corpul ei avea subtilitate. I-ar fi fost greu să-l descrie, dar îl percepea ca pe o stampă în realizarea căreia pictorul se inspirase dintr-o floare necunoscută. Trăsăturile ei îşi pierduseră aproape materialitatea, încărcându-se până la refuz de spirit, de un spirit delicat, inefabil. Chiar şi vorbirea, comunicarea cu cei din jur, purtau marca unei eterice emanaţii sufleteşti. Deşi dicţia i se păstra limpede, sunetul avea o rezonanţă moale, destrămată, căci buzele suave se mişcau leneş, ca în vis. Artemis rămânea cu ochii pironiţi pe ea, şi doar teama de spiritul de observaţie al celorlalte îl făcea să şi-i mute. Ea prindea boarea acelei priviri şi-şi clătina, cu o uşoară mândrie, lama subţire a părului cu strălucire metalică, de culoarea lemnului de trandafir, ce-i cădea pe umeri. Clara pălea în prezenţa acestor graţii boticeliene, păstrându-şi personalitatea prin trupul puţin

încordat, de discobol grec travestit în femeie. Ea nu cunoştea arta modernă a seducţiei, în care cele trei erau maestre, le studia dornică să fure meseria. Avea un chip curat, senin, dar marcat de eforturile fizice cerute de profesia ei, înăsprit de ambiţiile şi emoţiile atâtor concursuri în care o domina voinţa succesului. Părea conştientă că trebuie să se emancipeze, şi asta într-un timp cât mai scurt, ţinând seama de limitele de vârstă ale profesiei. La un moment dat, în acelaşi registru al vocii, Divi le spuse suratelor, scuzându-se, că li-l răpeşte câteva minute pe Artemis. Începuse tangoul ei preferat, dorea să se mişte puţin, şi în sală nu era nimeni cu care ar putea-o face. Artemis îşi ascunse uimirea, căci Divi ştia, ca şi celelalte de altfel, că el nu e dansator, că de-abia îşi mişcă picioarele şi o femeie poate să-l invite numai dacă ţine să se compromită. Se supuse însă, nu doar fără rezerve, ci şi cu un început de febrilitate lăuntrică. Mai dansau câţiva şi Artemis remarcă repede că nu se găsea printre aşi, şi ceilalţi aflându-se în treabă doar. Se comportă cât putu mai bine, în timp ce Divi îşi sprijinea bărbia pe umărul lui şi privea galeşă musafirii fundaţiei. După câteva minute îşi reluă poziţia normală şi-i aduse la cunoştinţă cavalerului ei că nu e nimic demn de luat în seamă pe platourile de pe mese. Ca urmare, dacă rămân aici vor răbda de foame. L-ar invita să ia cina cu ea, dar nu în restaurantul hotelului unde îşi avea apartamentul, ci acolo sus, în doi. Ceva fără morgă, dar de bună calitate. Artemis nu spuse nimic şi ea îl conduse ferm spre ieşire. Îşi luară hainele de la garderobă şi cu şoferul lui Divi după ei, se instalară în maşină. Pe drum îi spuse că aflase despre el ceva care-l ridica în ochii ei.

– Ce, Divi? îşi arătă el curiozitatea, văzând că femeia nu pare dornică să continue.

– Am aflat de la Sorana, care ori de câte ori mă prinde nu-mi vorbeşte decât de tine – ba de bine, ba de rău, în ultima vreme nu

știu de ce, mai mult de rău – că în timp ce cu ea, care a comis o gafă odată, ești atât de drastic, admiri prostituatele profesioniste. Și că, dacă s-ar pune problema, ai fi în stare să te însori cu una din ele. E adevărat?

– Mă rog, într-un dialog... Nu ca declarație oficială, demnă de a fi dată publicității...

– Ei, da, ea nu minte. Cel puțin atât.

Trecură prin holul hotelului fără să se uite nici în dreapta, nici în stânga, luară liftul personalului de serviciu, ca să nu dea nas în nas cu vreun cunoscut. Intrarea în apartament îi dădu lui Artemis un amestec de sfiiciune, culpabilitate, ca la repetarea unei infracțiuni, și emoție băiețească. Divi duse haina de blană și canadiana lui în șifonier și trecu la treabă. Artemis fu impresionat cât de înaltă e. Rochia de voal foarte scurtă făcea ca picioarele ei, și așa lungi, puțin fusiforme, să pară nesfârșite, fără ca, ciudat, goliciunea să șocheze în vreun fel. Scoase dintr-un dulăpior o față de masă, șervete, farfurii și tacâmuri, și aranjă masa. Din frigider aduse două cutii de metal. Avea și un mic aparat de tăiat capacele, pe care i-l întinse musafirului, rugându-l să le desfacă. Artemis citi pe etichete că într-una e caviar și în cealaltă foix gras de canard. Cât decupă el capacele, Divi puse pe masă pahare și o sticlă de whisky din cel mai vechi. Avea pâine prăjită și se apucă să ungă feliile, în timp ce el turnă în pahare. După ce ciocniră și sorbiră licoarea maronie plină de arome, se așezară față în față, la capetele mesei, ca doi castelani în marea sufragerie de la parter, sub candelabrul de fier forjat din timpul primilor strămoși medievali.

– Să mâncăm, cavalere, îl îndemnă, căci atât avem – și se întinse să-și ia o tartină.

Lumina cădea de sus pe fața ei mică și delicată, accentuându-i spiritualitatea și îndepărtând orice gând erotic. După sorbirea whisky-ului, Artemis își urmărea prelungita încântare a papilelor

gustative şi simţea nevoia să-şi apere cavitatea bucată de ingerinţe inferioare. Ea înţelese şi-i respectă încântata concentrare a simţurilor. Chiar comentă:

– Cultivi o jubilaţie a simţurilor, nu?

– Da, mai degrabă admir înzestrarea lor naturală de a jubila. Aceste simţuri sunt o comoară a noastră, Divi. Şi cele biologice, şi cele spirituale. Totul este, într-adevăr, să le cultivi.

– Dacă ai avut condiţii de la început. Sau dacă te-ai născut cu ele. Degustă şi ea licoarea cu mai multă luare-aminte, căutându-i valenţele. El luă din caviar. Pe chipul lui se vedea că mintea şi inima încep să-i vibreze, iar ochii i se învăluie în ceva ce Divi ştia că se cheamă inspiraţie. La al doilea pahar limba i se dezlegă şi intră în transa lui verbală.

– Divi, i se adresă implorator, vrei să-mi spui şi mie ceva? Voi, astea câteva, sunteţi femei frumoase, pline de farmec. Sunteţi inteligente. Cum se face că nu vă bântuie şi pe voi marile sentimente? Ea se gândi un timp şi parcă trăsăturile, de obicei imobile, i se însufleţiră.

– Vrei să spui că nu iubim? Că vieţile noastre sunt lipsite de sentiment?

– Da. Participaţi cu toate darurile voastre admirabile, dar nu şi cu sufletul. Aşa este, Divi, ştiu ce spun, sper să nu mă contrazici fiindcă discuţia noastră n-ar mai avea sens.

– Crezi că n-am curajul să recunosc? păru să-l înfrunte, opunându-i o privire ca nişte vârfuri de ac suflate dintr-o ţeavă.

– Sper să ai, Divi. De aceea te-am ales pentru această conversaţie, pe care o aştept de ceva timp. Te asigur, foarte importantă pentru mine.

– De ce? făcu ea un pas spre abisurile sale, care o atrăgeau.

– De ce? Eu asimilez lumea printr-un fel de revelaţii fragmentare. Uneori ele vin de la sine, alteori, presimţindu-le, le forţez.

– Şi acum?

– Acum caut o iluminată clarificare – şi făcu o grimasă sarcastică – despre suflet. Ca şi când ea i-ar fi răspuns, confirmându-l, Artemis continuă: Şi în centru vă am pe voi, pe tine, pe Sorana, pe Beatrice. Despre Clara nu ştiu ce să spun.

Divi surâse mefistofelic, reţinându-se să fie caustică. Totuşi, murmură:

– O aştepţi şi pe ea?

– Nu, Divi. Nici pe voi nu v-am aşteptat. Eu n-am făcut, nu fac un experiment, cum poate îţi închipui. M-aţi intrigat prin splendoarea voastră feminină, şi faptul că aţi venit spre mine m-a făcut fericit. Dar, în acelaşi timp, mi-a deschis o prăpastie în care, ca un balaur, urlă o enigmă. Aceasta! A absenţei sufletului de la marile festinuri ale naturii voastre umane. Te rog, Divi, spune-mi! Poate nu vei mai avea ocazia să fii atât de străvezie, chiar pentru propriii tăi ochi. Poţi face asta pentru mine?

Ea îşi turnă singură whisky, deşi Artemis ştia că nu bea, şi un timp îşi făcu de lucru cu paharul, privind insistent cum se clatină licoarea întunecată.

– Nu mă pot pronunţa despre noi... „astea câteva", adăugă ironic, aşa, in corpore, ca fenomen general, cum ceri tu. N-am resursele necesare. Pot spune însă câte ceva despre fiecare în parte. Ca tu să judeci singur. Şi am să încep cu mine. Mi-e mai uşor, îţi închipui. Şi, poate, aşa exersez.

Artemis se întinse peste masă şi-i sărută mâna în tăcere. Ea clipi des.

– În ultima clasă de liceu, începu, poate şi mai devreme, dar atunci am devenit conştientă, am început să sufăr de sărăcia mea. Stăteam la o mătuşă la Galaţi, sora mamei, măritată cu un muncitor, având la rândul ei două fete, ceva mai mici. Săraci şi ei, îţi închipui... Dar nu chiar ca ai mei, dintr-o comună de pe acolo.

Tata avea căruță și cal, toată averea. Din asta trăiau. Mai aveam o soră. Cum vezi, numai fete... Nu aveau ce ajutor material să-mi dea ai mei. Iar mătușa... lucra și cu ziua, să mai câștige un ban. N-aveam de nici unele, mă vedeam goală. Crescusem și eu, arătam binișor, dar... Directoarea, profesoara mea de istorie, mă îndemna să mă duc la Filosofie. Chiar îmi plăcea, dar cum să dau la facultate fără un ban, fără nimic? Ei, n-o să intru în amănunte. A apărut printre noi, câteva fete sărace, o bestie. Ne-a vrăjit cu tot felul de promisiuni... Și cadouri... bani... Ne-a făcut și o oarecare garderobă. Ne-a dus la bairamuri. Chipurile să dansăm, să ne distrăm. Proxenet, înțelegi? Prin case particulare gălățene... cu parveniți de-ăștia mizerabili, înotând în bani. Mojici, ordinari, dezgustători. Aruncau bancnotele... parcă azvârleau oase la câini. Noi fiind câinii. Inevitabil, s-a aflat. Bine că ne dăduserăm bacalaureatul... S-a mușamalizat însă totul repede. I-au mânjit pe toți. Porcul ăla a vrut să refacă echipa, dar ne-am speriat. Eu am stat un timp la țară. Strânsesem ceva bani. Am venit la București și am luat cameră cu chirie. Voiam să mă înscriu la o universitate particulară. Unul din ăia de-acolo îmi luase însă urma și m-a găsit. Făcuse o obsesie pentru mine. Nu-i păsa lui ce făcusem... Că fusesem la comun, cum s-ar spune. Mi-a cerut să mă mărit cu el. Voia să fie sigur, să mă aibă la îndemână. Îmi dădea libertate. Doar că nu la comun, ca înainte. Dacă aveam anumite capricii... ca și el de altfel... Un nenorocit, o mizerie de om. Actualul meu soț! Am acceptat, prin urmare. Mi-a oferit totul. Vilă, bani, călătorii, acea universitate privată – am absolvit nu Filosofia, nu mai mă interesa, Limbi străine am făcut, ca și Sorana – mașini, apartament la hotel de lux etc. I-am putut ajuta pe ai mei. Mătușa și-a deschis magazin, tata și-a făcut în Galați firmă de taxiuri, pe soră-mea am dat-o la școala de maseuze și i-am aranjat atelier în branșă. Din păcate și ea... dar asta e altceva. Ce spun pare scos dintr-un roman desuet. Nu?

Din literatura melodramatică a secolului al nouăsprezecelea, cu sărmane lucrătoare batjocorite de patroni libidinoşi şi cinici. Pune tu asta într-o carte, că eşti poet... Criticii te vor dojeni: „Ce, reiei clişeele răsuflate?" Or, asta e „intriga" la ordinea zilei acum. Realitatea curentă. Imaginea cea mai actuală, „modernă" a respectivului personaj. Într-o lume în care ar vrea şi fetele acestea sărace „să urce", şi nu au la îndemână decât propriul farmec fizic. Sau, pur şi simplu, să-şi câştige existenţa în cea mai acerbă concurenţă.

Şi acum, te întreb pe tine, domnule Artemis, poetule, artistule, cercetător al naturii omeneşti... de unde vrei suflet, mari stări sentimentale, mari iubiri? Poţi să-mi sugerezi măcar?

Bău ce mai rămăsese în pahar şi se duse, cu o redoare, ca în criză musculară, a trupului ei înalt şi subţire, la baie, absentând o mulţime. Când reveni arăta destinsă şi proaspătă, se spălase pe faţă îndepărtând orice urme de fard, arătând ca o fetiţă după plâns, care şi-a spălat frumoşii ochi scăldaţi în lacrimi.

– Satisfăcut? întrebă cu un zâmbet sardonic după ce se aşeză. Suficient de edificator pentru interesanta – această subliniere o făcu în batjocură – problemă a sufletului femeii frumoase?

– Dar de ce cu unul din ăia, Divi? Care te lega de acel timp pentru totdeauna şi te păstra, vrând-nevrând, în cloaca lor? Dacă te-ai fi desprins total, ai fi putut începe o viaţă nouă... Ca alt om. Căci sufletul se regenerează dacă...

– Eşti naiv. Ăştia te urmăresc, te şantajează şi te exploatează la infinit. Te legi de alt bărbat cu gânduri curate, şi chiar cu sufletul, să zicem, dacă mai poţi... Vin după tine, îţi dau trecutul în vileag. Te fac de râsul curcilor. Iar dacă eşti sinceră, cine îşi leagă viaţa de tine? Doar tu, Artemis, care ai spus că te-ai însura cu o prostituată. Mi-au dat lacrimile când am auzit. Şi eu nu mai plâng demult. Surprinzător, întinse mâna şi apucă palma lui, mângâind-o cu o căldură de soră mai mare.

– Ai început cu tine. Acum...

– Da, dar nu secrete absolute. Ceea ce ar spune şi ele, şi poate deja ştii. Ce este Sorana? reîncepu. O fată de bani gata, trăită în puf, căreia i s-au făcut de mică toate chefurile şi i s-au încurajat capriciile. I s-a dat libertate totală. Mama ei are şi o teorie – că fetele trebuie să experimenteze ipostazele vieţii amoroase înainte de măritiş, ca la germani, sau aşa ceva, pentru a fi soaţe bune. Femeie scrântită. Sorana a avut şi ea la început flirturi, mici idile, dar s-a obişnuit apoi să meargă direct la sex. Ca ceva neangajant, ca o distracţie, un sport. La ea a mai intervenit ceva, care a dat, cred eu, şi o tentă sordidă acestui mod de a-şi trăi viaţa. Sau tinereţea, să zicem. Atmosfera din propria familie. Ştii că Veşminţeanu a fost întotdeauna fustangiu, afemeiat. Asta a abrutizat-o pe doamna Clementina. N-a fost niciodată o frumuseţe, dar nu a arătat chiar aşa. Nu ştiu cum şi de ce s-au luat. Când s-a lămurit ce e cu el, a început să se declaseze. Bea mult, s-a îngrăşat, s-a blazat. Îl ţine lângă ea prin averea recuperată. Ştie că n-o s-o lase şi s-a resemnat cu prăpădita ei de viaţă. În mediul acesta toxic a trăit Sorana. Detestarea reciprocă a părinţilor, camuflată prin ipocrizie, ar fi un climat propice pentru sentimente veritabile? Pentru iubire curată, cum ceri tu?

– Sorana e o victimă? Dar are şi ea o teorie adecvată...

– Camuflaj.

– Crezi că e iremediabilă această...

– Nu ştiu. Prima ei persistenţă în amor pari să fii tu. De ce natură e, ai putea ştii mai bine. Mie îmi vorbeşte tot numai de sex.

– Dar de ce s-a măritat? O fermecase ăla, prin înălţimea lui? Ea zâmbi plictisită.

– Era în căutarea unui statut mai solid. Şi a unei umbrele.

Fu rândul lui Artemis să se ducă la baie. Când se întoarse, văzu că Divi turnase ce mai era în sticlă în paharul lui şi acum scormonea

prin frigider, de unde aduse câteva sticluțe din acelea de 50 de mililitri puse prin hoteluri la dispoziția clienților. Îl impresionă grija arătată modestelor lui plăceri, știind că nu e proprie disprețuitoarei și egocentricei femei. Un delicat semn de prietenie? Mugure de tandrețe feminină extraerotică?

– Mulțumesc, Divi, dar nu mai trebuie, protestă. N-am băut niciodată atâta whisky o dată. Nici pe ăsta nu s-ar cuveni să-l beau... dar mi-e milă.

– Am să-ți spun câte ceva și despre Beate, cu toate că n-o cunosc îndeaproape. E o intelectuală de rasă. A absolvit Literele ca șefă de promoție. Avea drumul deschis spre o catedră universitară... S-a încurcat cu Mircea. Mircea e parșiv, cred că ți-ai dat seama. Actor profesionist.

– Ar fi făcut carieră de june prim, nu? o întrerupse Artemis. Dar nu pentru asta intervenise. Voia s-o întrebe altceva și încă ezita. Apoi se hotărî brusc și vorbi cât de moale putu, cu o voce înduioșată înainte de ce avea să audă.

– Divi, te-ai culcat cu el?

Ea trăsese scaunul să caute ceva ce-i căzuse din mână, dar auzindu-l se ridică și se apucă să mute fără niciun rost o vază de flori de pe etajeră... pe un scaun. Stătu ceva timp cu spatele spre el și în poziția aceea confirmă înfundat. Când reveni și se așeză, avea chipul liniștit, impasibil.

– Că m-am culcat cu el nu e cine știe ce. Dar m-a clătinat puțin. Are această perfidie. Pe Beatrice a dat-o peste cap. Singura ei familie era o mamă de condiție modestă, părăsită de bărbatul cu care a conceput-o. A ajutat-o să-și aducă mama, i-a asigurat locuință, catedră la liceul unde învăța Sorana. Apoi o funcție onorabilă, cum știi... Probabil, i-a promis că o lasă pe Clementina. Era îndrăgostit de Beate. Dar de la o vreme le înșela pe amândouă, și când Beate și-a reclamat drepturile, a făcut un mic ocol și a ajuns...

la Clara. Ea vrea acum să se căsătorească. E şi o formă de răzbunare. Dar nu e atât de motivată ca mine. Şi nu are rezistenţa mea. Cu sentimentul însă... gata! Praful s-a ales. Până şi locul unde a fost a ars.

Divi desfăcea una din sticluţe, pe care citise o marcă de lichior. Artemis nu se aşteptase la o expunere atât de închegată. Tăcură un timp, ea prefăcându-se absorbită de ce făcea, el meditând la tendinţa din istorioarele lui Divi de absolvire a presupuselor, nu presupuselor, certelor victime, şi de culpabilizare a bărbaţilor.

– Dar discuţia asta, dacă e discuţie, ridică ea capul cu o privire blândă, nu se poate termina aşa. Restul trebuie să-l spui tu...

– Ce? Concluziile? se miră el.

– Ei, concluziile! Pe alea le tragi în sinea ta. Nu, continuă tu prezentarea materialului documentar. Pe tine te excluzi? Despre tine n-ai nimic de spus? Marile tale sentimente, unde sunt? Ţi-am simţit emoţiile, ca şi Sori, ca şi Beate... Dar nu e emoţie sentimentală, domnule. Ceva ieşit din comun, de acord, dar de altă natură. De natură fiziologică. Emoţie fiziologică. Poate caz rar, personal n-am mai cunoscut. Poate se combină cu timiditatea de băiat strivit de destin timpuriu. Sigur că e şi asta. Dar rămân la tema pusă de tine – sentimentul. Iubire, suflet. Nu ţi se pare că eşti deficitar? Poate nu chiar ca noi... astea, cum ne-ai zis. Dar ca majoritatea bărbaţilor cu psihicul obscur... Al tău nu e obscur, dar impermeabil, da. La dragoste adevărată. Ai iubit vreodată cu toată fiinţa ta o fată, o femeie? Artemis simţi nevoia să soarbă şi ce mai rămăsese pe fundul paharului, scurgându-l. Şi când îl puse jos, izbucni în râs. Îşi luă faţa în palmă şi şi-o strânse violent, stăpânindu-se. Apoi îi zâmbi firesc, fără schimonoseala obişnuită.

– Mi-ai venit de hac, Divi, spuse cu admiraţie. Mi-ai pregătit-o ca o maestră. Nici prin minte nu-mi trecea... Da, ai ghicit. Aşa e. N-am iubit cu toată fiinţa. Am iubit-o pe bunica, dar asta e altceva.

De ce? Doar eu nu mă răzbun pe nimeni, ca voi. N-am fost molestat la debutul meu în viaţă. Sigur, m-au înşelat şi pe mine femeile. Una, după ce am făcut dragoste într-un mare crescendo, mi-a spus că se mărită cu un tip bogat. Alta m-a lăsat de izbelişte şi s-a dus să se culce cu primul întâlnit. Încă una mă voia ca dublură, pentru compensaţie, fiindcă de asemenea se mărita cu un barosan pe care nu-l agrea. Chestii de-astea. Nu m-au marcat însă profund şi ireversibil. Treaba lor, mi-am văzut de viaţa mea. Atunci ce e? N-am găsit perechea predestinată? Dar ce aştept? Cele câteva, din ultima vreme, mi-au plăcut ca femei. Ca mentalitate nu, e drept, dar ce, marile sentimente ţin seama de asta? Am un blocaj psihic? Îşi spune cuvântul nu ştiu ce instinct de conservare exagerat? S-a strecurat în mine o neîncredere apriorică? Principial şi organic eu iubesc femeia, o admir, mi-o doresc şi, dacă nu o am, îi simt lipsa. E o parte inseparabilă şi indispensabilă din viaţa bărbatului. Găsesc în ea gingăşia copilăriei, sugestia splendorii îngereşti, împletite cu acel zăcământ demoniac, dar magnific, din care izvorăşte patima irezistibilă şi copleşitoare. Sunt conştient că un bărbat numai prin femeie poate atinge – doar atinge, să ne înţelegem – acel absolut după care tânjim dureros şi nevindecabil. Dar când vine vorba de un caz particular, de un exemplar anume, clachez. Ajung până la un punct şi atât. Asta nu-mi dă propriu-zis suferinţă, dar simt deja că plutesc pe deasupra a ceva, că nu reuşesc să-mi însuşesc ce mi s-ar cuveni cu adevărat, de drept...

– Mai am o întrebare, Artemis, îl întrerupse ea. Când nu e iubire, dar totuşi e ceva, ce e? Ce o ţinea lângă tine pe fata aia care la un moment dat te-a lăsat pentru un bogătaş? Doar n-o obligase nimeni nici să fie cu tine, nici să te părăsească... Şi ţi-o fi spus şi ea vreodată că te iubeşte. Ce simţea Veşminţeanu pentru Beatrice când făcea atâtea pentru ea şi îi promitea că o ia de nevastă? Ea a fost încredinţată că o iubeşte. Fiindcă aşa spunea. Şi îl credea.

Ce o face pe Sorana să moară după tine acum, dacă iubire adevărată nu e? Şi nu e. De ce te-a ales pe tine Beate, ca să se consoleze de pierderea lui Mircea? Fiindcă deşi spune că nu-l mai iubea, n-a trecut peste asta uşor. Şi de ce uneori oamenii iau altceva, cu toată convingerea, drept iubire?

– E dorinţa, Divi! Mult mai frecventă decât iubirea. Şi foarte puternică. La început, un timp, probabil că cele două se cam confundă, ducând în eroare nu numai obiectul dorinţei, ci şi pe cel ce doreşte. Poate se mint, fiind totuşi de bună credinţă, nu ştiu. Diferenţa stă în forţa magică a sentimentului. Dorinţa e mai mult orgoliu şi ambiţie, în timp ce iubirea... Eu n-am nici o experienţă în această privinţă. Spun ce-mi închipui. Şi din citite, din ce am auzit de la alţii, din unele observaţii proprii. Cred că e, până la urmă, o dezagregare şi a ambiţiei şi a orgoliului. Se spune că merge până la uitarea şi pierderea de sine, până la sacrificiu. Sigur, în dorinţă e şi o simulare a sentimentului. Actorie, iluzionism. Asta asigură succesul. Iubirea se probează şi prin durată. Marile iubiri sunt inepuizabile, eterne. Dăinuie şi când obiectul lor nu mai e. Faci, desigur, gesturile vieţii, dar rămâi sub vraja sentimentului, îngropat în tine ca o comoară. Asta ştiu de la bunica mea.

Tăcură amândoi. Nu mai aveau ce spune. Ea îl absolvi de vina presupusă.

– O să găseşti şi tu, cu siguranţă, femeia care să-ţi inspire încredere, pe care s-o iubeşti. Deşi... dar nu mai continuă. Veni să-l îmbrăţişeze. El nu-şi puse palmele pe trupul ei şi încet femeia se desprinse şi se duse la loc.

– Nu ştiu ce e, spuse Artemis. Parcă avem sufletele bolnave. De peste tot sufletul se retrage. Poate e rănit, dezolat, speriat. Ne lasă numai cu senzaţiile. Ele ne încântă, dar nu ne înalţă. Şi să ştii că şi păcatul, dacă e săvârşit din suflet, pot să îl înţeleg. Dădu semne că

vrea să plece. Ea îl privi lung, pensulându-l cu o căutătură intensă, candid-ademenitoare.

– Nu rămâi să dormi cu mine?

– Nu, Divi. Am rămas când nu exista altceva între noi.

– Acum am așezat fantoma asta a sufletului? zâmbi ea cu ironie.

– Nu. S-a înfiripat un început de prietenie. N-o simți?

Nu răspunse și se ridică să-l conducă.

– Vei mai veni? îl întrebă în ușă.

– Asta depinde de amândoi. O sărută pe obraz și atunci văzu rictusul inestetic al buzelor ei frumoase, de orgoliu rănit, și opacitatea înstrăinată, indescifrabilă, a ochilor până atunci aburoși.

Când ajunse acasă scrise această poezie:

Impostură

Scăldată în lumina lunii
cântai divina partitură
la un pian solemn.
Lungi aripi albe, degetele tale
scriau febrile
aerianul hieroglific semn.

Se înălțau în aerul rarefiat
păsări de lemn inert –
lângă pian cadavrele se-ngrămădeau
într-un sonorizat deșert.

Știindu-mă sub clarul lunii
ascultător împătimat,
smulgeai divina melodie
din pântecul orfeului dezacordat.

Capitolul treizeci și șase

Își pregătea cina. Tăia în felii roșiile necoapte, fără zeamă și fără gust, și castravetele lung, subțire, învelit în plastic, pentru obișnuita salată mixtă. Scosese câteva ouă și o bucată de brânză să-și facă omleta preferată. Își suflecase mânecile și-și pusese șorțul de bucătărie, onorând cum se cuvine îndeletnicirea în care găsea o savoare specială. Țârâi soneria și, înainte de a face vreun gest, încercă să ghicească cine poate suna la ora aceea. Seara nu venea niciodată poștașul – de altfel nu primea corespondență, doar abonamente de presă. Administratoarea blocului? În ultima vreme controla apometrele, pretinzând că nu-i iese socoteala pe ansamblu (unii locatari raportau mai puțin). Se hotărî să se ducă la fața locului, fiindcă vizitatorul insista. Deschise ușa și rămase perplex. Eleganta și fragila domnișoară în trenci de firmă, cu pălăriuță din aceeași pânză, ce stătea dincolo de ușa apartamentului, nu era altcineva decât... Sorana.

Figura lui o făcu pe femeie să întrebe dacă s-a speriat – de parcă ar fi văzut o stafie. Nu știu ce să spună, nu era pregătită să comenteze atare reacție. Avusese în minte alt tip de dialog. Își confecționase un aer malițios, voind să intimideze prin trufie, dând de înțeles că nu cerșește îngăduința de a-l vizita. Tactica aceasta nu-i mai folosea, ochii trădând acum sfială și parcă rugăminte, lăsând să se vadă că tremură sufletul în ea. Artemis îi făcu loc să intre și ea pășI plină

de stângăcie, dându-şi seama că uitase până şi să zică bună seara. Stătu un timp în picioare în mijlocul camerei, cu mâinile vârâte în buzunarele fulgarinului, aşteptând invitaţia de a lua loc, dar el tocmai îşi punea în ordine ţinuta, scoţându-şi şorţul şi împăturindu-l, lăsându-şi la loc mânecile tricoului. Observă că Sorana aşteaptă şi-i făcu semn spre unul din fotolii.

– Erai în bucătărie? întrebă ea, ca să spună ceva, şi Artemis aprobă din cap.

Instalarea în fotoliu aşa îmbrăcată de stradă, cu pălărioara pe cap, o dezavantaja, dând impresia că n-are intenţia să rămână, că e în trecere, intrând fugitiv ca să... nici ea n-ar fi ştiut să spună de ce.

– Tu nu şezi? Stăm aşa? Tu în picioare, cu şorţul în mână, eu echipată de plecare? Făcea eforturi să iasă din starea aceea de complexată. Pot să-mi scot astea de pe mine?

El se mişcă de parcă ar fi vrut s-o ajute. Operaţiunea dezbrăcării, preluarea îmbrăcămintii şi ducerea ei la cuier, creară un moment de oarecare destindere în penibila încremenire, umplând timpul cu un pic de conţinut. Ea încercă să aducă şi discuţia la un registru mai firesc.

– Găteai?

O lămuri că făcea salată.

– Când faci salată îţi pui şorţul? şi pentru prima dată îşi permise să zâmbească.

Artemis se aşeză pe celălalt fotoliu, pe marginea lui, într-o poziţie de unghi drept a trunchiului.

– Văd că aştepţi să spun de ce am venit, schimbă ea vorba.

– Nu, dar... simţi el nevoia unei motivaţii, deşi nu spusese nimic. Nu de mult cineva mi-a făcut observaţia că vin în vizită fără să mă anunţ.

Ea râse fără ilaritate.

– Probabil că dacă anunţai, găsea o scuză să nu te primească. Cum s-ar fi întâmplat şi în cazul meu. Doar am mai încercat. De la întâmplările acelea nenorocite, n-am mai schimbat o vorbă între patru ochi. Nu mi-ai mai oferit nicio ocazie. Nu mi-ai dat nicio şansă.

– Ai avut destule. La timpul său te-ai explicat foarte clar. Nici nu o privi spunând aceasta, căutând cu ochii ceva pe pereţi.

– În altă etapă, Artemis, îi explică. Una care s-a îndepărtat de mine cu o mie de ani. Sau eu de ea. Am vorbit atunci în altă stare de spirit. Eram... altcineva.

Aceste câteva cuvinte îl surprinseră. Nu ripostă însă şi ea continuă.

– Nu vreau să mă califlc în clipa aceasta. Poate am s-o fac, dacă e nevoie. Dar tu ai fost crud. Neiertător ca un călău. Şi unui condamnat la moarte îi dai dreptul să rostească ultimul cuvânt. Tu, mie, nu! Adu-ţi aminte ce spunea bunicuţa ta, atunci... Am aflat de la terţi că a murit, sărăcuţa, în toamna trecută. Am plâns. Şi acum îi dădură lacrimile. Nu ştiu de ce mă legasem sufleteşte de ea. Îţi aminteşti ce a spus? Că a fost intolerantă şi a plătit scump. Că în general voi, în familie, moşteniţi această intoleranţă. Nu şi-a făcut mea culpa, dar am înţeles că regreta enorm.

Artemis avu impulsul, pe care şi-l reprimă ca pe un virtual act inconştient, să recunoască, ba să adauge şi ce-i spusese lui pe patul de moarte, să se debaraseze de această intoleranţă căci se va întoarce împotriva lui.

– De aceea mi-am luat inima în dinţi, continuă Sorana. Mama m-a sfătuit să procedez aşa, renunţând la serviciul prietenelor. Îşi şterse cu discreţie ochii înconjuraţi de cearcănul lacrimilor neprelinse. N-o lua ca reproş, schimbă ea tonul, dar sunt la curent cu aventurile tale de ultimă oră. N-am niciun drept... dar nu defini în ce ar fi putut consta un atare drept. Ce m-a mirat a fost că şi ele au surprins latura ta despotică. Că te laşi antrenat dacă îţi face plăcere,

adică răspunzi curții ce ți se face, dar pe urmă, când ceva nu-ți convine, pedepsești. Asta e părerea lui Beate. Cealaltă incrimina altceva. Beate te consideră inflexibil, rigid. Mă rog, și prea abstract, dar asta e altă problemă. Cealaltă spunea că ai un sindrom maniaco-sentimental. Iubire, prietenie... cai verzi pe pereți după ea, dar pe care, culmea, tu nu le practici. Numai le ceri.

– Ești de acord cu rechizitoriile astea? se interesă el, nu se știe de ce amuzat, aproape încântat, după cum arătau ochii plini de voie bună, chiar de râs.

– În unele privințe au dreptate, se înscrise Sorana cu prefăcută aroganță pe linia respectivă. Doar ți-am spus: ești încăpățânat și rău, crud. Bine că încep oamenii să-ți spună și ție adevărul. Să vezi că nu ești idealul pe pământ, cum te-ai crezut. Și mai e ceva. Ești ușor de exploatat – la femei mă refer acum – și de manipulat. Cum au făcut cu tine cele două. M-am lămurit că nu ți-au transmis corect mesajele mele. Au tras spuza pe turta lor. Au pledat pentru ele, nu pentru mine. Le-am făcut să recunoască.

Artemis izbucni în râs.

– Colosal! exclamă. Cum ai reușit această performanță? Sunt inteligente, viclene. S-au dat de gol?

– Ai observat și tu? Da? Și nu mi-ai luat apărarea.

– Ce apărare să-ți iau? se miră el, înăsprindu-se. Nu te bârfeau. Transmiteau un mesaj, probabil cenzurându-l ici-colo, strecurând câte o rezervă, în calitatea lor de femei „corecte și obiective". Sunteți prietene, ce Dumnezeu. Eu am crezut că rivalitatea voastră – una intrinsecă, fără îndoială – are ca unic țel bărbații. De unde să știu că vă trageți pe sfoară și între voi.

– Dar ți-ai întrerupt gătitul, opri ea dialogul, nepreaconvenindu-i cursul luat. Parcă suntem într-o pauză. Tu abia aștepți să-ți reiei treaba, iar eu mai trag de timp. Stare de provizorat. Dacă vrei să termini acolo, spune, te ajut și eu.

– N-am mare lucru de făcut... Salată. Şi o omletă. Dacă vrei să iei cina cu mine...

– Bine. Du-te atunci. Masa ţi-o aşez eu.

Artemis se puse în mişcare, nevenindu-i să creadă că o invitase la masă şi că se angajase cu ea într-o acţiune casnică.

Când reveni, umplu încăperea de aroma irezistibilă a ouălor prăjite. Adusese omleta cu tigaie cu tot, şi întrucât aceasta era fierbinte căută pe ce s-o pună. Sorana sări şi aduse din dulap un suport de plută, probabil ochit înainte.

– Hai, cât e caldă, o îndemnă.

Se aşezară şi ea se servi.

– Ce faci? se supără Artemis, când invitata îşi puse în farfurie o lingură de omletă, nici cât dai unei pisici, şi câteva fire de salată. Vrei să spui că te-ai aşezat de formă? Că n-ai niciun chef de cină? Doar îmi ţii companie? Ştii ce e aici? Şase ouă, trei feluri de brânză, boia, ulei de palmier... Vorbind, îi îngrămădi în farfurie un purcoi de omletă. N-am nimic de băut, se lamentă. Doar nişte borş, dacă te aranjează. Dacă nu, apă. Am Borsec. Sorana nu protestă la brutala ingerinţă în farfuria ei. Îşi pusese atât de puţin ca să nu dea impresia că se întinde la caşcaval, că a uitat în ce condiţie se găseşte acolo. Înţelegea că Artemis îi face o concesie, mimează ospitalitate, şi că rămâne o intrusă. Generoasa autoritate cu care o forţa să mănânce o bucură, dându-i speranţa că în fundul sufletului îi mai păstrează o urmă de afecţiune. Ca pentru copilul cu care te-ai jucat odată, dacă nu ca pentru fosta iubită. Voi să laude omleta.

– Aş fi zis că e divină, dacă din anumite motive acest cuvânt nu m-ar oripila, dădu fără să vrea, din nou, frâu liber obsesiei.

Ca s-o îndepărteze de acest subiect şi simţind de datoria lui să facă şi puţină conversaţie neutră, Artemis o întrebă cum se simte în funcţia de preşedintă, şi cum se descurcă. Ea afirmă că nu e cine ştie ce, dar că tocmai acum i-a crescut apetitul pentru lectură, şi

funcția o împiedică să citească atât cât i-ar plăcea. Din vina lui, fiindcă a refuzat oferta, și ea n-a mai avut de ales. Sigur că lui i-ar fi stat mai bine acolo, iar beneficiul instituției ar fi fost mai mare. Simți însă că divaghează de la ce o interesa. Răsuci discuția astfel încât ajunse din nou la ultimele lui cuceriri. Avea de gând ca propria „introspecție", pe care știa că o aștepta Artemis, s-o amâne cât mai mult, pentru moment mai avantajos fiind să-i reamintească ce glisant, coruptibil și frivol este el însuși. Îl întrebă în ce găsea el că ar consta superioritatea celor două femei. Le vedea mai caste moral, mai sentimentale, mai docile, mai exclusive în relația cu el? Sau pur și simplu mai dotate și abile pe plan erotic? Artemis restrânse considerabil aria tematică atât de amplă a Soranei, mulțumindu-se să menționeze că în fond elementele supuse de ea comparației nici nu sunt... comparabile. Din punctul lui personal de vedere, cel mai mult a contat faptul că Beate și Divi n-au avut nicio pretenție de la el, precum nici el de la ele. În rest... Divi e ce e, și știe toată lumea, iar Beate, o doamnă intrată în stare de nerăbdare, de criză s-ar putea spune, în căutarea partidei matrimoniale.

– Asta au fost ele pentru tine? Dar eu ce eram? se grăbi ea să exploateze un capăt de idee ce i se părea că a surprins la Artemis. I se făcu imediat frică de ce ar putea stârni aceste cuvinte, de potențialul pernicios pe care îl conțineau.

– Tu? O măsură cu o privire goală, din care putea izvorî orice. Posibila mea primă iubire adevărată. Și... și cea mai mare decepție rezervată de viață până acum.

Soranei i se tăie respirația, având fulgerător confirmarea că intuiția, din păcate declanșată a posteriori, funcționase corect. Orice asociație de idei ar fi provocat în gândirea lui, ar fi fost infinit mai fastă decât aceste două sentințe ucigătoare. Îngheță și nu mai știu cum să navigheze. Simți totuși nevoia să meargă mai departe, chiar în orb. Cu riscul ca această înaintare să ducă la eșafod.

– Puteam fi marea ta iubire? insistă. De ce nu m-ai lăsat să văd asta niciodată? De ce n-ai pronunţat niciun cuvânt în sensul acesta? Un semn să fi făcut, măcar!

– Fiindcă eu însumi nu eram sigur. Abia prin prisma experienţelor ulterioare...

– Ce a fost atunci?

– Am ajuns la această concluzie. Iar pe de altă parte, tu nu erai aptă nici să înţelegi, nici să preţuieşti aşa ceva. Dă-ţi seama – ca şi când aş fi stricat orzul pe gâşte...

Aceste ultime cuvinte o zgâlţâiră ca un pumn în plin obraz. Dar nu ripostă, căci pentru asta se pregătise. De aia venise, să încaseze ce era de încasat. Să se lase pusă la pământ fără să scoată un vaiet. Să se scoale apoi şi s-o ia de la capăt până ce el ar obosi, şi-ar consuma toată ura şi tot dispreţul, golindu-se. Dar constată că Artemis şi-a terminat meciul. Nu mai avea chef să-i aplice alţi pumni. Aceasta fusese toată răzbunarea? Nicio bătaie ca lumea nu mai merita? Una care i-ar da lui impresia că şi-a sărat ficaţii, făcându-l apt să asimileze şi altceva. Înţelese că ce urma să se mai întâmple nu mai putea veni decât de la ea. Explicaţii – cum îi promisese că va da –, sau replici, orice. Se baricadă în dosul unei expresii faciale opace, vidată de semnificaţii, ca şi când ar fi fost de piatră. În penurie de inspiraţie, recurse la un gest automat, scoaterea jachetei de lână, sub care avea acel maieu delicat, purtat de femeile cu gust chiar înainte de venirea verii. Ştia că în bluziţa ei simplă degaja un farmec feminin fragil, o uşoară impresie de goliciune modestă, de gingăşie inofensivă. Se folosi de singura motivaţie posibilă – că îi e cald.

– S-a încălzit aici? Funcţionează caloriferele? Sau eu m-am încins de atâta omletă. Ori, îi veni în minte în ultima clipă, e de la upercuturile primite... Îşi reaminti de unde plecase, de la cele două doamne. Spuneai, reveni, că nu suntem comparabile. Eu îţi cerusem

o părere în sine (deşi asta îi ceruse, comparaţia) despre superioritatea lor ca femei. Mă rog, văd că eşti discret. Dar ele ţi-au îmbogăţit experienţa, asta nu poţi nega. Ţinând seama că...

– Că îmi cam lipsea... se distră el. Sigur, nu pot să neg.

– Ele pretind că le-ai elogiat frumuseţea şi celelalte virtuţi în cel mai înalt grad.

– Poate... Ca femei sunt de o calitate înaltă. Doar că nu pentru mine neapărat. Şi nu în mod exclusiv. În sensul că nu în rolul de unicat al meu... de singular... de jumătate magică.

– Înţeleg ce vrei să spui.

– Ei, asta e. Cum a fost şi cu tine, până la urmă. Doar că de tine îmi legasem speranţe.

Ea îşi spărgea capul să găsească modalitatea de a eluda acest miez de foc al rechizitoriului, devenit încet-încet mai mult teză teoretică decât acuzaţie directă, un fel de calmă şi implacabilă punitiune divină, ca faimosul „păcat originar". În disperare de cauză se agăţă chiar de asta, de divinitate, de culpabilitatea indusă omului şi purtată de acesta din mileniu în mileniu, ca o povară abstractă, fără nimic incendiar şi torturant.

– Am început să citesc Biblia, informă. Am insistat asupra primei părţi. E acolo ceva... Când Adam o primeşte în dar pe Eva, şi are viziunea primei familii întocmite cu aceasta, ca şi a familiilor următoare, el defineşte atunci cuplul în felul următor: „Şi fi-vor amândoi un trup". Ce au vrut să spună autorii Bibliei prin aceste cuvinte? Cei doi erau, cum ştim, primii oameni. Făcuţi din acelaşi aluat, din pământul Raiului, peste care Creatorul suflase har. Propriu-zis, Eva indirect din pământ, fiindcă materialul biologic folosit era la a doua mână, deja procesat, respectiv coasta şi carnea lui Adam. La origine, să zicem, au fost un singur trup, dar după aceea s-au separat. Dumnezeu îi diferenţiase astfel ca împreună să

poată procrea. Mai puteai spune în faza următoare că „fi-vor un singur trup"?

– Cred că în viziunea autorilor Bibliei primii oameni erau făcuți să-și aparțină unul altuia. Au fost generoși și idealiști acești autori de literatură ontologică. Îmi amintesc acum că undeva Creatorul spune: „Nu e bine să fie omul singur". Asta după ce-l făcuse pe Adam ca unicat uman. Aici găsim și motivul trecerii la crearea Evei. Ea avea misia să-l însoțească. Și, cum ai spus, să procreeze cu el. Să alcătuiască împreună o mașină de făcut oameni, pentru popularea pământului. Pentru asta trebuiau să acționeze, evident, ca un singur trup. Dar chestiunea e mai complicată, are și alte conotații. Trupul omului nu conține numai viață biologică, ci și viață spirituală, sufletul fiind, după Biblie, de origine divină, iscat din suflarea lui Dumnezeu. În această optică se impune examinată ideea contopirii absolute a bărbatului și femeii. După mine, aceasta rămâne o chestiune ambiguă. O metaforă profundă, foarte angajantă, dar neelucidată.

– Dar ei, primii oameni, reflectă Sorana, or fi avut conștiința acestei omogenități în doi? Suntem foarte departe de așa ceva. Artemis râse moale, meditativ, îngăduitor.

– Eu îmi pun întrebarea dacă și cei doi s-au iubit. Nu a acționat între ei doar ispita? Dacă ar fi putut să-și pledeze iubirea în fața Creatorului, nu altul ar fi fost destinul lor? Dacă ei ar fi fost și un cuplu spiritual, n-am fi avut altă legendă a primei familii? Poate o fi fost ceva, dar neconsemnat de Biblie... Ceva ce s-a pierdut cu timpul. S-a uitat. Ce mai subzistă? Un rudiment pe la adolescenții de sex opus, bântuiți de magică atracție... Și poate excepții, la adulți speciali.

– Crezi că nu mai există iubire?

– Uită-te la noi. Avem conştiinţa acestui har? Chiar când se întâmplă să apară miracolul – căci asta e, nu? – avem grijă să-l strivim. Îl contrazicem, îl maculăm, îl speriem. Se ascunde şi moare.

– Vai, Artemis, ce lucruri îngrozitoare spui! se lamentă Sorana. Şi chiar părea înspăimântată, deşi evident juca teatru.

– Sunt lucruri pe care le făptuim, ce te miri. Te deranjează să le auzi, dar să le faci?

– Am făptuit şi eu... adevărat. Am fost ca Divi... Poate nu chiar ca ea. Fiindcă eu am repudiat totuşi cuplul acela formal, nociv... Am săvârşit apoi altceva, de neiertat. Deşi eu iertare cer, căci nu mai sunt aceeaşi...

– Ai avut o revelaţie, sau ce? se interesă el batjocoritor.

– Ei, revelaţie... Poate şi asta. Căci mi s-a luat o pânză de pe ochi. A tresărit şi în mine harul acela. Sunt alt om, Artemis, ţi-am mai spus. Şi deşi nu găsesc înţelegere, mă simt mai împlinită ca înainte. Dar şi mai vulnerabilă. Însă speranţa nu mă părăseşte. Am avut curajul să vin aici. Acceptând orice pedeapsă. Nu avea însă o voce umilă, imploratoare. Nu avea nimic melodramatic. Era doar convinsă.

– Ai spus cuiva de întâmplarea asta a ta? începu el s-o cerceteze, mânat de o curiozitate mai mult obiectiv-ştiinţifică.

– Nu, n-am spus nimănui sub această formă. Doar sub o formă avuabilă între femei.

– De ce? nu înţelese el această ciudată nevoie de taină, la o femeie altfel deschisă.

– Fiindcă mi s-a părut prea intim.

– Mai intim decât partidele de sex, pe care vi le destăinuiţi cu lux de amănunte? nu se putu Artemis abţine să facă ţăndări, puţin furios, acest pretins mister.

– Aia era ceva superficial, rămase ea pe poziţie, cu blândeţe, ca o bătrână evlavioasă neclintită în credinţa ei. Cea mai intimă e

starea sufletească. Fiindcă e ceva sacru, cum ai spus şi tu. Crezi că dacă aş visa noaptea că m-am întâlnit cu Dumnezeu, m-aş duce repede să-i spun asta lui Divi? Chiar lui Beate?

– În primul rând, nu te-ar crede, o ironiză el.

– Nici tu... De-aia m-am codit să-ţi spun. Nu de Dumnezeu, de sentimentul meu...

Urmă o lungă tăcere. Ea terminase. Făcuse tot ce avusese de făcut. Nu mai avea de spus nimic. Simţea că umblase pe un nisip mişcător. El n-o credea. Singură înţelegea că nici nu ar fi uşor. Chiar ea să fi fost în locul lui... Aşa, dintr-odată, să te muţi pe versantul celălalt... La rândul lui, Artemis avea senzaţia unui gol nesfârşit, prin care treceau, ca nişte păsări transparente, reverberaţiile mărturisirilor Soranei despre revelaţia ei sentimentală, al cărei obiect era propria sa persoană. Acestea intraseră în el, parcurgeau orizontul conştiinţei sale, dar nu se aşezau nicăieri. Nu simţea niciun îndemn să comenteze spusele ei. Ei doi nu se mai băteau acum. Războiul se terminase. Dar nici pace nu era. Acea pace vindecătoare...

Într-un târziu, Sorana începu să se pregătească de plecare. Parcă îi ţiuiau urechile. Îşi puse jacheta, se ridică, îşi luă trenciul şi începu să-l îmbrace. Se ridică şi el.

– Eu am să plec în curând, spuse Artemis. Am proiectat o carte şi mă duc s-o scriu în linişte. Acolo, la bunica...

Sorana îl privi cu o nouă încordare. Această plecare anunţată, departe de a o deprima, îi infuza o ciudată încredere tonică. Va fi, astfel, în afara tentaţiilor ce-l solicitau în această perioadă a tinereţii sale atât de crude, de exclusiviste, dar pe cale de a se termina. Va fi singur, ocupat. Şi poate îi va îngădui să-l viziteze din când în când.

– Ai să-mi laşi şi mie adresa? îl rugă. Şi dacă vei avea, un număr de telefon?

– La ce ți-ar folosi... spuse cu o indiferență melancolică. Apoi se răzgândi. Bine. Nu e mare lucru.

– Consideri indiscreție dacă te întreb ce ai să scrii? Despre ce?

– Nu. Dar în câteva cuvinte ce să spun?

– Ce-ți propui ai putea.

– Într-un fel deductiv doar... Cel mai bine o să știu și eu la urmă. Când termin. Și nici atunci, cred... Ceva despre răul pe care-l simțim acum, convingându-ne că nu mai e nimic de făcut, ba că o să fie și mai rău. Despre dispariția ideii de dreptate. Pe de o parte. Pe de alta, despre blocarea conștiințelor. Ale unora cu folos, uluitor de mare folos, ale altora pentru supraviețuire. În ambele cazuri, ducând la abrutizare. Acesta e de altfel dezastrul – abrutizarea. Cel mai mult resimțită cred în zona superioară a conștiinței – unde funcționează sentimentele. În sălașul sufletului. Câteva idei... Câte din ele voi cristaliza în scrisul meu?

– Măcar o cincime, îl încurajă Sorana, și tot e bine. Tu atât, alții mai mult sau mai puțin, se adună. Merită. Eu, cât pot, dacă pot... te susțin. Dacă mă primești, am să vin câteodată să-ți țin de urât.

Artemis nu răspunse. Chipurile, *nu vedea* ce spune ea. Ținea capul în pământ și o conducea spre ieșire.

Olteni – București
2010 – 2012

DE ACELAȘI AUTOR

Roman

• *Pumnul și palma*

1 O dimineață înșelătoare

2 Ochiul ciclonului

3 Marșul cariatidelor

• *Muzeul de ceară*

• *Vitralii incolore*

• *Cenușa din ornic*

• *Focul de paie*

• *Pasajul*

• *Omul zăpezilor*

• *Atelierul de vară*

• *Cândva, după izgonirea din Paradis*

Poezie

• *Pentru cel ales*

• *Un om în Agora*

• *Gustul sâmburelui*

• *Rază de cobalt*

• *Insomnia dragonului*

• *Ieslea minotaurului*

Memorialistică

• *Timpul lepros*

• *Cioplitor de himere*

• *Elefanții de porțelan*

• *Ciclul Cronos autodevorându-se*

1 Aburul halucinogen al cernelii

2 Panorama răsturnată a mirajului politic

3 Artele și mecenatul etatist

4 Angoasa putrefacției

5 Reducționismul celular

6 Disperarea libertății

Eseu

• *Biletul la control*

• *Ieșirea din labirint*

• *Eclipsă în cetatea soarelui*

• *Spațiile dintre negru și alb*

• *Diformitatea liniilor în portret*

Reportaj

• *Note de drum în Egipt, Irak, Cuba*

• *Drumuri europene*

biblioteca rao

FICȚIUNE

CLASICI

Charles Dickens ..... David Copperfield (2 vol.)
Diderot ..... Nepotul lui Rameau
Stendhal ..... Mănăstirea din Parma

CLASICI CONTEMPORANI

James Agee ..... Un deces în familie
William Blake ..... Cântece ale inocenței
Charles Bukowski ..... Povești despre nebunia obișnuită ◆ Cea mai frumoasă femeie din oraș și alte povestiri
Albert Camus ..... Carnete ◆ Teatru ◆ Primul om
Albert Camus & René Char ..... Corespondență 1946-1959
André Gide ..... Falsificatorii de bani. Porumbelul ◆ Fructele pământului
William Faulkner ..... Cătunul ◆ Orașul ◆ Casa cu coloane ◆ Steaguri în țărână ◆ Sanctuar ◆ Sartoris ◆ Nuvele regăsite ◆ Neînfrânții ◆ Povestiri inedite ◆ Recviem pentru o călugăriță ◆ Iscoadă în țărână
Michel Foucault ..... Cuvintele și lucrurile ◆ Arheologia cunoașterii
Witold Gombrowicz ..... Ferdydurke ◆ Trans-Atlantic ◆ Pornografie ◆ Cosmos ◆ Bakakai ◆ Jurnal, vol. I
John O'Hara ..... BUtterfield 8 ◆ Întâlnire în Samarra
Hermann Hesse ..... Jocul cu mărgele de sticlă ◆ Knulp. Demian ◆ Siddhartha ◆ Călătorie spre Soare-Răsare ◆ Lupul de stepă ◆ Narcis și Gură-de-aur
John Irving ..... Lumea văzută de Garp ◆ Până te voi găsi
Ilf și Petrov ..... Vițelul de aur ◆ Douăsprezece scaune
Franz Kafka ..... Corespondență (vol. I) ◆ Corespondență (vol. II) ◆ corespondență (vol. III)
Claudio Magris ..... La voia întâmplării ◆ Călătorie nesfârșită
André Malraux ..... Cuceritorii. Calea regală ◆ Speranța ◆ Muzeul imaginar
Thomas Mann ..... Alteță regală ◆ Mărturisirile escrocului Felix Krull ◆ Povestiri ◆ Lotte la Weimar ◆ Doctor Faustus ◆ Casa Buddenbrook ◆ Muntele vrăjit
Gabriel García Márquez ..... Aventura lui Miguel Littín, clandestin în Chile ◆ Despre dragoste și alți demoni ◆ Generalul în labirintul său ◆ Un veac de singurătate ◆ Toamna patriarhului ◆ Vijelia ◆ Povestea tristă a târfelor mele ◆ Dragostea în vremea holerei ◆ Douăsprezece povestiri călătoare ◆ Cronica unei morți anunțate ◆ Ceas rău ◆ Incredibila și trista poveste a candidei Erendira și a bunicii sale fără suflet ◆ Ochi de câine ◆ Știri despre o răpire ◆ N-am venit să țin un discurs
Marcel Proust ..... Eseuri ◆ Carnete
Antoine de Saint-Exupéry ..... Curierul de Sud. Zbor de noapte. ◆ Pământ al oamenilor ◆ Pilot de război
William Saroyan ..... Comedia umană ◆ Nebunie în familie
Jean-Paul Sartre ..... Cuvintele. Greața ◆ Teatru ◆ Zidul
Claude Simon ..... Drumul Flandrei ◆ Georgicele

John Steinbeck ..... Păsunile Raiului ◆ Șoareci și oameni ◆ Fructele mâniei ◆ Cartierul Tortilla ◆ Nopți fără lună ◆ Perla ◆ Jurnal rusesc ◆ Joia dulce ◆ Călătorii cu Charley
Stefan Zweig ..... Suflete zbuciumate

AUTORI ROMÂNI CONTEMPORANI

Vartan Arachelian ..... Noaptea bastarzilor
Leo Butnaru ..... Ruleta românească
Val Butnaru ..... Cartea nomazilor din B
Eugen Ovidiu Chirovici ..... Suflete la preț redus ◆ La Broasca Leșinată ◆ Labyrinth.com ◆ A doua moarte ◆ Voodoo ◆ Pulbere neagră ◆ Hoodoo Creek
Cristian Gava ..... Drumul spre fericire. Misterul testamentului

Dafin Mureşeanu ..... Sosia
Adrian Onciu ..... Cercul Kagan ◆ Afacerea Alzira
Dumitru Popescu ..... Cândva, după izgonirea din Paradis...
Dinu Săraru ..... Trilogia țărănească (3 vol.)
Alex Mihai Stoenescu ..... Patimile Sfântului Tommaso d'Aquino
Olimpian Ungherea ..... Sayonara. Confesiunile unui criminalist

THRILLER, AVENTURI, ACȚIUNE

David Baldacci ..... Jocul orelor ◆ Colecționarii ◆ Clubul Camel
Josh Bazell ..... Târgul cu moartea
Dan Brown ..... Codul lui da Vinci (ediție ilustrată) ◆ Îngeri și demoni (ediție ilustrată)
John le Carré ..... Prietenie absolută ◆ Cel mai vânat om din lume
Richard Clarke ..... Poarta scorpionului
John Connolly ..... Răzbunătorii
Robin Cook ..... Șocul
Clive Cussler ..... Walhalla ◆ Odiseea troiană ◆ Șarpele ◆ Aurul albastru
Joseph Finder ..... Puteri excepționale ◆ Paranoia
Colin Forbes ..... Conspirația ◆ Rinocerul ◆ Valul ucigaș
Karin Fossum ..... Nu privi înapoi!
David Gibbins ..... Aurul cruciaților
Olivia Goldsmith ..... Prețul libertății ◆ Viața după Billy
Javier Gonzales ..... A cincea coroană
John Grisham ..... Campionul din Arkansas ◆ Mediatorul ◆ Fotbal și pizza ◆ Ford County ◆ Theodore Boone: puștiul avocat
Richard Hains ..... Cameleonul de pe Wall Street
Jack Higgins ..... Atac la președinte ◆ Răzbunarea
Jane Johnson ..... Al zecelea dar
Dean Koontz ..... Chipul ◆ În puterea nopții ◆ Trăiește noaptea ◆ Invazia ◆ Odd Thomas ◆ Odd pentru vecie ◆ Fratele Odd ◆ Noaptea lui Odd
Brad Meltzer ..... Cartea sorții ◆ Milionarii
Nelson DeMille ..... Căderea nopții ◆ Întoarcerea la Coasta de Aur
Jo Nesbo ..... Fantoma trecutului ◆ Călăul ◆ Steaua diavolului
Jodi Picoult ..... O viață de rezervă ◆ Dispariții
Mario Puzo ..... Omerta
John Saul ..... Casa de la răscruce ◆ Clubul Manhattan ◆ Vocile ◆ Coșmarul ◆ Vocile răului
Joscelyn Godwin & Guido Mina di Sospiro .. Cartea interzisă
Olen Steinhauer ..... Turistul
Scarlett Thomas ..... Sfârșitul domnului Y
J.R.R. Tolkien ..... Copiii lui Hurin
Nicola Upson ..... Un expert în crimă
Philip Vandenberg ..... Al optulea păcat
Michael White ..... Secretul Medici
Mark Winegardner ..... Întoarcerea nașului ◆ Răzbunarea nașului
David Wroblewski ..... Povestea lui Edgar Sawtelle

ROMAN ISTORIC

Juan Tafur ..... Pătimirile Mariei Magdalena
Su Tong ..... Eu sunt împăratul Chinei

RAO CONTEMPORAN

Chimamanda Ngozi Adichie ..... Jumătate de soare galben
Aravind Adiga ..... Tigrul Alb
Nikita Lalwani ..... Harul
Manuel de Lopez ..... Frumoasa din ceață
Javier Marias ..... Inimă atât de albă
Colum McCann ..... Goana nebună a lumii
Azar Nafisi ..... Citind *Lolita* în Teheran
Marius Serra ..... Farsa
Patricia Wood ..... Loterie

DRAMĂ

Angela Becerra . . . . . Ella
Kim Edwards . . . . . Fiica tăcerii
Louise Erdrich . . . . . Toba pictată
Alice Hoffman . . . . . Al treilea Înger
Helen Oyeyemi . . . . . Fiica lui Icar
Indra Sinha . . . . . Oamenii lui Animal

ROMAN BIOGRAFIC

Ruy Câmara . . . . . Cântece de toamnă

PENTRU TINE

John Burnham Schwartz . . . . . Împărăteasa
Anthony Capella . . . . . Ofiţerul stării civile
Lan Samantha Chang . . . . . Moştenire
Sophie Dahl . . . . . În jocul celor mari
Laura Dave . . . . . Londra este cel mai frumos oraş din America
Anne Fine . . . . . Cenuşa unei iubiri
Rina Frank . . . . . Toate casele au nevoie de un balcon
Gloria Goldreich . . . . . Cină cu Anna Karenina
Victoria Hislop . . . . . Insula
Stephanie Kallos . . . . . Vieţi în mozaic
Sarah Lark . . . . . În ţara norului alb
Santa Montefiore . . . . . Marea iubirii pierdute
Linda Newbery . . . . . Fata sălbatică
Francine Prose . . . . . Prima iubire
Ambra Radaelli . . . . . Casa de vacanţă
Daniele Sallenave . . . . . La Fraga
Lisa See . . . . . Floare-de-Zăpadă şi evantaiul secret ◆ Dragostea Florii-de-Bujor
Heather Skyler . . . . . Vârsta perfectă
Ayelet Waldman . . . . . Dragostea şi alte lucruri imposibile

NONFICŢIUNE

ISTORIE, SOCIOLOGIE, POLITICĂ, GEOGRAFIE, RELIGIE, ARTĂ

Benedict al XVI-lea . . . . . Isus din Nazaret
Grigore Arbore . . . . . Libertatea fără democraţie şi „glonţul de aur"
Richard Bassett . . . . . Spionul-şef al lui Hitler
Antony Beevor . . . . . Stalingrad
Eugen Ovidiu Chirovici . . . . . Misterele istoriei ◆ Puterea ◆ Noua economie
Bill Clinton . . . . . Arta de a dărui
John Curran . . . . . Agatha Christie. Jurnalul secret
Vasile Dâncu . . . . . Patrie de unică folosinţă ◆ Mitologii, fantasme şi idolatrie
Norman Davies . . . . . Varşovia
Ioan Drăgan . . . . . Comunicarea
Richard J. Evans . . . . . Al Treilea Reich
Bogdan Ficeac . . . . . De ce se ucid oamenii
John Lewis Gaddis . . . . . Războiul Rece
Cristopher Hale . . . . . Cruciada lui Himmler
Jonathan Harr . . . . . Tabloul pierdut
Vittoria Haziel . . . . . Patimile după Leonardo
Angela Lambert . . . . . Viaţa irosită a Evei Braun
Vasile Maierean, Dan Dulciu . . . . . O istorie a criptologiei romţneşti
Liviu Maior . . . . . Alexandru Vaida Voevod
Bor Sugarjav & Ion Mihail Iosif . . . . . Mongolia lui Cinghis Haan
M. Baigent & Ion Mihail Iosif . . . . . Moştenirea mesianică ◆ Sângele sfânt şi Sfântul Graal
Irène Mainguy . . . . . Simbolurile masoneriei în mileniul III
Virgil Măgureanu . . . . . Declinul sau apoteoza puterii? ◆ Sociologie politică ◆ De la regimul comunist, la regimul Iliescu
Stefan Aust . . . . . Complexul Baader-Meinhoff
Ştefan Mâşu . . . . . Revelaţiile Ucenicului Mason ◆ De la Ucenic la Calfă în Francmasonerie ◆ Omenirea secolului al XXI-lea şi Guvernul Mondial
Marian Nazat . . . . . România oranj ◆ România târaş

Barack Obama . . . . . Îndrăzneala de a spera
Ioan Mircea Pașcu . . . . . Jurnal de... „Front"
Sidney Pike . . . . . CNN – Noi am schimbat lumea
Lynn Picknet & Clive Prince . . . . . Giulgiul de la Torino ◆ Misterul templierilor
Lawrence Rees . . . . . Auschwitz
Mihai Retegan . . . . . Povestea unei trădări
Alex Mihai Stoenescu . . . . . Istoria loviturilor de stat în România (vol. 4, partea I) ◆ Istoria loviturilor de stat în România (vol. 4, partea II) ◆ Interviuri despre revoluție ◆ În sfârșit, adevărul
James Tabor . . . . . Dinastia Iisus
Frederick Taylor . . . . . Dresda
Oreste Teodorescu . . . . . Codul lui Oreste
Joyce Tyldesley . . . . . Egipt
Dumitru Zamfir . . . . . Respectarea drepturilor omului în activitatea serviciilor de informații

MEDICINĂ
Aurelian Curin . . . . . Reiki nontradițional
Vlad T. Popescu . . . . . Dincolo de frontierele Reiki

MEMORII, JURNALE, BIOGRAFII
Carl Bernstein . . . . . O femeie la putere
Benazir Bhutto . . . . . Reconcilierea
Rodney Bolt . . . . . Lorenzo da Ponte. Aventurile libretistului lui Mozart
Gyles Brandreth . . . . . Philip și Elisabeta – Portretul unei căsătorii
Edonde Charles-Roux . . . . . Coco Chanel
Eric Clapton . . . . . Autobiografie
Stanislao Dziwisz . . . . . O viață cu Karol
Al Gore . . . . . Asalt asupra rațiunii
Mireille Guiliano . . . . . Franțuzoaicele nu se îngrașă
Agnès Humbert . . . . . Rezistence. Războiul nostru
Julio Iglesias . . . . . Între Paradis și Infern
Angela Lambert . . . . . Viața irosită a Evei Braun
Enrik Lauer . . . . . Mozart și femeile
Gerd Langguth . . . . . Angela Merkel
Pierre Leprohon . . . . . Vincent van Gogh
Ilie Năstase . . . . . Mr Năstase (conține coliță filatelică)
Ioan Paul al II-lea . . . . . Memorie și identitate
David Rockefeller . . . . . Memorii
Emil Tocaci . . . . . Ultimul protest
Roxana Valea . . . . . Prin praf și vise
Kurt Vonnegut . . . . . Un om fără de țară
Regina Maria a României . . . . . Povestea vieții mele (3 vol.)

ESEISTICĂ
Mark Crick . . . . . Supa lui Kafka
Ernesto Sábato . . . . . Eseuri (vol. 1, 2)
Marius Tucă . . . . . Astenii de buzunar ◆ Pamflete cu români

CLUBUL CĂRȚII

CLUBUL CĂRȚII RAO are un regulament de funcționare mai modern, mai eficient și mai adaptat nevoilor dumneavoastră, pus la dispoziția membrilor odată cu fișa de înscriere. Pentru detalii vă puteți informa din broșurile noastre sau scriindu-ne pe adresa: CPCE–CP 23 București
e-mail: *club@raobooks.com*

sau accesând site-urile:
www.raobooks.com; www.rao.ro

Tiparul executat de
R.A. „Monitorul Oficial"
București, România